

GOVERNMENT OF INDIA
DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY
CENTRAL ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

CALL No.

938-03/Her

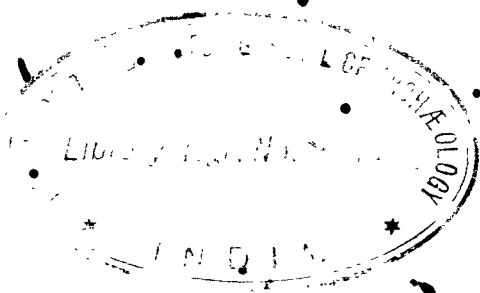
Acc. No.

13482

D.G.A. 79.

GIPN—S4—2D. G. Arch. N. D./57.—25-9-58—1,00,000

2950

HERODOTI

HISTORIARUM LIBRI IX.

EDIDIT

HENR. RUDOLPH. DIETSCH.

EDITIO ALTERA.

CURAVIT

H. KALLENBERG.

VOL. II.

EDITIO STEREOTYPA.

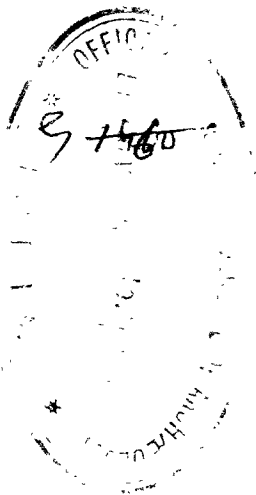

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MCML.

1901

ARCHAEOLOGICAL

13482

16.7.1960

938.2.3

vol. (2)

Call No.....

Ker

PRAEFATIO.

Novae editionis criticae Herodoti quae apud Weidmannos sub finem proximi anni prodiit Steinius mihi tam mature mittendum curavit exemplar, ut ex ea ad verba huius editionis constituenda fructum capere mihi liceret; qua liberalitate me maxime sibi obligavit. Quas igitur lectiones illum virum doctissimum seu codicum auctoritatem secutum recepisse seu ut coniectura repertas proposuisse in sequentibus adnoto, eas ex illa editione petivi.

In indice qui hoc volumen claudit nonnullas res a Dietschio receptas delevi, multa correxi, plura etiam e Steinii indice addidi.

Berolini m. Mart. a. MDCCCLXXXV.

H. Kallenberg.

LIBER V.

1. *ἐποίεον* [*οἱ Παῖονες*] Cob. — *τὸ ἔργον* Pr(sv)z; *τὸ om.* cet. libri, Stein; fortasse recte — 2. *τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαρος* Prsz, *Μεγ. τὸν στρατὸν* cet. libri; suspicor *Μεγ* (ὁ *Μεγ.*) e margine irrepsisse — *Θρηίκην καταστρέφεσθαι* del. Mehler, Cob. — 3. [*κατὰ*] *τῶντὸ* Krueg. — *κατὰ πάντα*; Krueg. suspic. *τὰ πάντα* vel *πάντα* vel *καὶ τὰ πάντα* (rs) — 4. *ἐπιτελέουσι*, Cob *ἐπιτηδεύουσι*. — *ἀνιγεόμενοι*, Bek. ἄπηγ. — 6. *δὲ et καὶ* (bis) om. rsv, del. Gomperz, Cob. (conf. II 35); *ὠνέονται* [*τὰς γυναῖκας*] Stein. — *πολέμου τε καὶ* suspic. Stein (ed. IV). — 8. *χέαντες*, Naber *χώσαντες*. — 9. *ἔτι τῆς χώρας* Prsz; *τῆς χώρας ἔτι* cet. libri, Stein. — *αὐτὴν* (post *οἰκέοντες*) et verba *τὰ πέριγν ἤδη τοῦ Ἰστρον* (*τὰ et ἤδη om.* ABCd) secl. Stein. — *ἑσθῆτι δέ*; Prsz *δὲ om.*, Gomperz del. — *ἄπειρος*; Bek. suspic. *ἄπορος*. — verba *σιγύννας* usque ad finem capitis damnat We-sel. — 11. Bek. *δημότης δέ*. — 12. *ἐν τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην* Pr(sv)z (conf. VII 33); *ἐς τὴν Ἀσίην ἐν τῆς Εὐρώπης* cet. libri, Stein (conf. VII 174). — [*ἦν*] *Πίγρης* et [*οἶ*] *ἐπεῖτε* Cob. — *πρὸς τῶν*; Stein. suspic. *πρὸς ἄλλων*. — *τῶν τινες διαφόρων* Krueg. suspic. — 13. *τίνες δέ* libri, *τίνες τε* Abicht. — *εἶσαν* in Pr(sv)z extat ante *αὐτόθι*, in cet. libris (Stein) post *γυναῖκες*. — 14. *γράφει γρ. Μεγαβάξω*, Prsvz *γράφει γρ. πρὸς Μεγάβαξον*. — *τέννα τε καὶ γυναῖκας* Pr(sv)z; *τὰ τέννα τε* (B¹ds om. *τε*) καὶ *τὰς γυν.* cet. libri, Stein — 15. *ἐσβάλλοντας* scripsi; *ἐμβάλλοντας* ABC, Stein; *ἐσβαλόντας* cet. libri. — *Μεγαβάξον στρατὸν* secl. Naber. — *Σιροπαῖονες* rs, *σειροπαῖονες* vel *-αῖονες* cet. libri; *Σιριοπαῖονες* Holsten, Stein. — 16. *περὶ τε Πάργαιον* ABCd, *περὶ τὸ π.* cet. libri; verba καὶ *Δόβηρας κτλ.* cum Steinio seclusi. —

κατοιημένους ἐξαίρειν ὧδε; Abicht ἐξ. κατ. ὦ, Cob. κατ. ὦ. ἐξ. — καταπακτῆς; Reiske suspic. καταρρακτῆς, Wessel. καταπηκτῆς, Stein κατεπακτῆς. — 17. πρῶτα Prsvz; πρῶτον cet. libri, Stein. — ὑπερβάντα libri, ὑπερβάντι Abicht. — 18. Δαρείω βασιλεί om. s, del. Gomperz; βασιλεί om. r, quod solum deleverim; neque minus offensionis habet Δαρείω β. in c. 17. Stein paucis infra Δαρείω post βασιλεί secl. — ἡμῖν γὰρ νόμος Krueg. suspic. — 19. σὺ μὲν, ὦ πάτερ Prsvz; ὦ πάτερ, σὺ μὲν cet. libri, Stein. — πρήσσειν ABCd, Stein; πρήξειν cet. libri et edd. — 20. ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος; ABd, Stein ταῦτα εἶπας ὁ Ἀ. — τῷ λόγῳ (in Ppr. ante ὡς γυναῖκα) in suspicionem vocat̃ Valek. — 21. τῷ στρατηγῷ Valek., τῶν στρατηγῶν libri. — 22. [οὔτω] τυγχάνω Krueg. — ὥς εἰσι Ἕλληνες del. Cobet. — ἀγῶνα Ἑλλήνων rsv; ἀγῶνα Ἑλληνοδίκαι cet. libri, Stein. — 23. ἐς Σάρδεις r(sv)z; ἐς τὰς Σ. cet. libri, Stein. — μισθὸν δωρεὴν libri; δωρεὴν aut ante μισθὸν collocandum aut delendum censent Dobree et Cob.; δωρεὴν secl. Gomperz, Stein. — δεινῷ τε ἔοντι καὶ σοφῷ? — 24. ἄγγελον πέμψας Pr(sv)z, πέμψας ἄγγελον cet. libri; ἄγγελον nonne est delendum (conf. I 91; IV 80; V 72, 84; VI 37)? — ἀπικομένῳ δέ οἱ; ABCd om οἱ, s γε pro οἱ; an ἀπικομένου δέ? — Krueg. suspic. καὶ σὲ ἐς λόγους μοι, Cob. καὶ ἐς λ. σοί. — 25. ἀνθρωπίνην Dind. (ἀνθρωπῆν Pollux), ἀνθρωπηῆν libri. — 27. post τελευτᾶ aliquid intercidisse putat Valek.; μισέμενοι ὑπὸ πάντων (Xen. Hell. I 7, 35) suppl. Cob. — τὸν post στρατὸν om. ABCd, del. Gomperz, Cob., Stein. — λιποστρατίου Cob. pro λιποστρατῆς. — 28. οὔτος μὲν νυν Pr(sv)z; οὔτος δὲ cet. libri, Stein. — ἄνεσις de la Barre, ἄνεως vel ἄνεος libri. — ἐν ἀνεστηκύνῃ Reiske; ἐν in libris deest; ἀνεστηκύνῃς τῆς χώρης suspic. Dietsch. — 29. ἐδρόντες τοιοῦτους suspic. Stein. — τοὺς πρὶν στασιάζοντας del. Gomperz. — 30. τὸν Δαρείου ABCd, τὸν ὁ Δ. cet. libri, edd. — δύναμιν τινα, Cob. δύναμιν ἵνα [καί]. — ὑμῖν (post Ἀρταφ.) om. Pr(sv)z, plerique edd., servavit Stein. — 31. φνυγάδας ἐξ αὐτῆς; aut ἐξ αὐτῆς delendum (= Cob.) aut τοὺς adiciendum censet Krueg.; an φεύγοντας? — ταῦτα μὲν γὰρ δίκαιον, Prs ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια. — παρῆχειν Prsvz;

παρέχειν ἐστὶ cet. libri, Stein. — ἐξηγητῆς libri, ἐσηγητῆς Madvig. — 33. ἐν Μιλήτου τόν τε Ἀριστ. Pr(sv), τόν τε Ἀριστ. ἐν τῆς Μιλήτου cet. libri; ἐν (τῆς) Μιλήτου nonne delendum est? — πρόφασιν μὲν Naber. — κεφαλὴν ποιεῦντας; Stein suspic. κεφ. διέλθοντας. — ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης Pr(sv)z; τ. ε. ὁ Ἀρ. cet. libri, Stein. — 34. οὐδέν τι πάντως suspic. Krueg. — κατὰ τάχος Dietsch; „καὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο SPFa (= sBCP), καὶ τεῖχος Ald. et edd. seqq. quae qui defenderunt, ita explicaverunt, ut καὶ σῖτα καὶ ποτὰ cum παρεσκευάσαντο coniungerent, et ἐσάξαντο (ab σάττειν ductum) idem esse atque ἐφράξαντο dicerent, quod ipsum restituendum censuit Hoeger Actt. Mon. III p. 492 sq. ut ei rationi id obstat, quod σάττεσθαι de refarciendo nusquam alibi dictum est (nam aliud est ἀποσάττειν, quod afferunt Harpocration, false Herodoti locum libri VI laudans, et Suidas). quare alii καὶ eiciendum censuerunt et τὸ τεῖχος cum ἐσάξαντο coniunxerunt, false id ab ἐσάγειν factum putantes, cum aor. I verbi ἄγειν apud antiquiores Graecos in usu non fuisse dudum demonstraverit Lob. ad Phryn. p. 287 (cfr. eiusdem Parerg. p. 736, Buttm. Gr. Gr. I p. 521, Bred. p. 351). iam cum καὶ ante τὸ τεῖχος omnes libri tueantur, nec tamen casu ortum videatur, cum Herodotus saepius σιτία σάττεσθαι dixerit (vid. Schweigh. Lex. s. v.), cum denique σῖτα καὶ ποτὰ plerumque coniungantur, non disiungantur (cfr. c. 65), equidem κατὰ τάχος emendandum censeo, quam coniecturam quondam probavit Hermannus — 35. ἀρρωδέων δέ; nonne δή; — σημῆναι [ἀποστῆναι] Gomperz. — 36 βασιλεί τῷ Περσέων Bek; β. τῶν Π. libri, Stein; τῶν Π. del. Gomperz. — νανκρατέες [τῆς θαλάσσης] Krueg., νανκράτορες [τ. θ.] Cob. — τὴν δύναμιν τὴν Μιλ. AB cod. Cantabr. τὴν δ. τῶν Μ. Csz; τὴν δ. τὴν τῶν Μ. cet. libri (auctt. Schweigh. et Gaisf.); τὴν δ. τῶν Μ. Stein variis lectt. non adnotatis. — εἶχε ἐλπίδας, Cob. ἔχειν ἐλ. — τοῖσι χρήμασι Stein; artic. in libris deest — 39. ἔξεο Schaefer, ἐκ σέο vel ἐκσέο libri; ἔξες Eltz. — 41. post ἀληθεί λόγῳ addendum ἐν γαστρὶ aut ἔχουσιν mutandum in κνέουσιν censet Cob. — Κλειόμβροτόν τε s; τε om. cet. libri, Stein. — [τὸ]

δεύτερον Stein; pro καὶ quod antecedit Krueg. ἡ suspic.; verba καὶ τὸ δ. ἐπ. γυνή del. Cob. — 42. ἐς Κίνυπα, Stein ἐς Λιβύην; idem Κίνυπα ante ποταμὸν adiecit; Krueg. suspic ποταμὸν Κίνυπα. — Μακῶν τε Λιβύων Niebuhr, M. τε καὶ Λ. libri. — 44. χρηστὰ secl. Krueg. — ταῦτα δ' αὖ Bek., ταῦτα δὲ οὐχ vel οὐκ libri; ταῦτα δὲ Wessel., Stein; ταῦτα δὲ ὦν De la Barre, Schaefer; ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι Gomperz. — 45. Κραθίν et Κραθίη Wessel., κράστιν et κραστίη libri. — 48. ἐβασίλευσε Krueg., ἐβασίλευε libri. — 49. ἀρετῆς [πέρι] Krueg. — αὐτοὶ ἂν σχολίητε su-pic. Stein — ὑποκρινέσθαι et c. 50 ὑποκρίσιος Bek., ἀποκρ. libri. — 50. ἀγαγεῖν, Gomperz ἀναγαγεῖν. — 51. ἐς οὗ libri (ἐσοῦσα C), Stein; ἐς δ plerique edd. — 52. οὔρων τῶν Κιλικίων; nonne οὔρ. τ. Κιλικίων? — post σταθμοὶ εἰσι τέσσαρες De la Barre suppl. καὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ ἐπὶ καὶ τριήκοντα καὶ ἑκατόν; Stein verba ἐκ δὲ ταύτης [τῆς Ἀρμενίης] ἐσβάλλουσι ἐς τὴν Ματινηνὴν γῆν σταθμοὶ εἰσι τέσσαρες una cum verbis a De la Barre suppletis transposuit post φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι. — καὶ τῆς Ἀρμενίης (post Κιλικίης) om sv, del. Gomperz; malim τε addere. — 55. τῷ ἑωυτοῦ πάθει del. Jacobs, Gomperz, Stein, Abicht. — 57. Φοινίκων secl. Stein. — οὐ ante πολλῶν addendum censet Madvig; ὀλίγων postulant Scheibe, Cob. — 58. τῶν χώρων (χωρέων Cd, χωρῶν AB) delendum censet Krueg., secl. Stein; τῶν χωρίων Wessel. — μετέβαλλον ABd, Stein; μετέβαλον cet. libri. — οἱ ante Ἰῶνες (om. Cdz) seclusi. — 59. τρισὶ Dobree, plerique edd.; τισι libri, Stein. — in hexametro ἔων libri, ἰών Bergler, ἑόντ' Valck., alii alia. — ἂν εἴη Pz; εἴη ἂν cet. libri, Stein — 61. Stein suspic. ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ. — τρίποδ' αὐτὸς Schweigh., τρίπ αὐτὸν libri; τρίποδ' αὐτόθ' suspic. Stein. — Ἐγγελέας L. Dind., ἐγγέλεας libri. — 62. δεῖ δὲ Psz, δεῖ δὴ cet. libri; δεῖ δὲ δὴ su-pic. Stein — κάτοδος libri, ἡ κάτοδος Schaefer; κατ. delendum censet Krueg. — λειψύδιον, Cob. λιψύδιον. — τε (ante νηὸν) cum Kruegero seclusi — συγκειμένου, Krueg. et Cob. συγκείμενον. — 63. οἱ Ἀθηναῖοι, Schweigh. οἱ Μακεδαιμόνιοι. — προσφέρειν, Bek. προφαίνειν. — ξείνους Schaefer (conf. Bred. p 67; ξεινίους libri, Stein. — Γονναῖον

Wachsmuth, Abicht; *Κοριαῖον* libri; *Κυτιναῖον* suspic. Stein. — *ἐμμηχανῶντο* Lhardy, *ἐμμηχανέατο* libri; *ἐμεμμηχανέατο* suspic. Matthiae, Stein. — ante *Ἀγχιμολίων* Valck. suppl. τῶν δὲ *Λακεδαιμονίων* vel τῶν δὲ ἄλλων, post *Ἀγχ.* Cob. καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ. — 65. ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τὸ οὖνομα suspic. Stein. — 67. ἐκβάλοι, Dobree et Cob. ἐκβάλλη. — κείνον δὲ *λευστήρα* Stein. — 69. *Κλεισθένης* (post *Ἀθηναῖος*) et post pauca *Κλεισθέnea* del. Cob. — τότε πάντων plerique libri (τότε πάντων κύριον A² marg., τότε πάντα s); πάντων, τότε Schaefer et Gomperz; τότε πάντως Bek.; τότε ἐπανιών Abicht; μεταδιδούς vel aliquid simile excidisse suspic. Stein. — δέκα δὲ delendum censent Madvig, Krueg.; καὶ δὴ pro δέκα δὲ Bake, Cob. — κατένεμε, Stein et Cob. κατένειμε. — 70. ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω; malim ἐκ δ. τῆς Ἰ. — 72. τῆς θεοῦ, Pd τοῦ θεοῦ. — κληδόνι Dind.; κληδόνι libri, Stein. — *Δελφόν* Paulmier, *ἄδελφόν* libri. — 73. πρὸς delevit Schweigh., retinuerat Dietsch. — κοῦ γῆς Stein, πῇ γῆς sv, ποῖ γῆς cet. libri. — αὐτοὺς (post ἀπαλλάσσεσθαι) om. sv, del. Gomperz. — 74. Ἰσαγόρην [βουλόμενος] Cob. — τὸν Ἀθηναίων Stein; τὸν Ἀθηναῖον AB, τῶν Ἀθηναίων cet. libri. — 75. τὰ δίκαια, Stein δίκαια. — μετεβάλλοντο, Pz non male μετέβαλλον. — 76. post ὀρθῶς Abicht Naberum secutus πρώτος adiecit; melius, ut opinor, Cob. γενόμενος πρώτος. — 77. στρατήην; ABd στρατιήν, fortasse recte. — βοηθοὺς rsv; Βοιωτοὺς cet. libri, Stein. — ἐν πέδαις A² rsv (ἐς πέδας cet. libri) in suspicionem vocat Krueg., secl. Stein; mea quidem sententia in verbis ἐς πέδας (ἐν πέδαις correctoris videtur) aliquid latet. — ἀντίον [δὲ] Krueg. — πρῶτα ἐσιόντι Prsvz; πρῶτον ἐς. cet. libri, recentt. edd (conf. c. 17). — 80. ἀγγιστέων Pr(sv)z; ἀγγίστων cet. libri, Stein. — 81. ἐσίονοντο A²; ἐσικνέοντο A¹B¹, Stein; ἐσινέοντο cet. libri. — 82. ἐν Ἀθήνῃσι; Pr(sv)z ἐν om., ABCd ἐν Ἀθήναις; glossema videtur; idem censet Cob. — ἔφερε AB¹Cd; ἔφερε καρπὸν cet. libri, Stein. — 83. ὥστε δὴ Pr(sv); δὴ om. cet. libri, Stein. — τῆς τε Δαμῖης καὶ τῆς Ἀλέξης τῆς et paucis supra οἱ Αἰγινῆται (post ἐλέμβανον) del. Cob. — κερτόμοισι Pr(sv)z; κερτομίοισι ABd (-ίῃσι C), Stein. — 84. οὐκ ἐπετέλεον; Schweigh. οὐκέτι ἐτ.,

Palm οὐκέτι ἐπετ. — δίκαιοι Bek., alii; δίκαιον libri, Stein. — πρήσσεισθαι ἐκέλευον del. Cob. — 85. τούτους cum Kruegero seclusi; τριηκοσίους coniecit Abicht. — πεμφθέντες rsv, Gomperz; ἀποπεμφ. cet. libri, edd.; locus est valde corruptus. pro μιῇ legitur in rsv νηί, pro τούτους in B² rsv τουτέων, pro ἐπιθῶντο in AB¹ Cd πειρᾶν. — 86. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι Pr(sv)z. (conf. I 21, 171, 181); νυν om. et γενέσθαι ante λέγουσι collocatum (= IV 150) cet. libri, Stein. — ἀπαμύνασθαι rsv; ἀπαμύνεσθαι cet. libri, Stein. — ἐς οὗ libri, Stein; ἐς ὃ plerique edd. — Αἰγινῆται λέγουσι del. Cob. — 87. pro πυθόμενας δὲ τὰς γυν. B¹ rsv τὰς δὲ γυν. sine πυθου.; praeterea om. rsv ἀνδρῶν et καὶ ante κεντεύσας et τι post δεινότερον; quae omnia non desiderari concedendum est. — ὅκη vel ὀκη Prsz (οἶκη v); ὅκου cet. libri, Stein. — αἱ τῶν Ἀθ. γυναῖκες; artic. τῶν nonne est delendus (conf. c. 92 η)? — 88. [καὶ] πρὸς ταῦτα [ἔτι] τόδε ποιῆσαι Abicht; ἔτι τόδε ποιῆσαι secl. Stein. — ἐκ τόσου Krueg.; ἐκ τότε s, ἐκ τε τόσου cet. libri. — 89. πρὸς Αἰγινητέων rsv; ὑπ. Αἰγ. cet. libri, Stein. — 90. ἔτι τε; Krueg. suspic. ἔτι δέ. — Ἀθηνέων ἀκροπόλιος? — καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλ. ἀνέλαβε del. Gomperz — 91. πειθαρχέεσθαι, Cob. πειθαρχεῖν. — ἄν γίνοιτο rsvz; ἄν om. cet. libri, transposuit post ἰσορροπον Stein. — μαθόντες [δὲ] Gomperz; δὲ om. B² Prsvz: μαθ. δὴ Krueg. — ἐς ὃ καταφ. οἱ Πεισ. del. Wessel. — ὥς γε ἐκμεμαθήκασι Abicht; ὥσπερ ἐκμ. Stein suspic. — σφεας ἅμα ὑμῖν ἀκούμενοι B² rsv; σφεας in σφεα correxit Eltz, quod probant Krueg., Cob., Gomperz; σφεας ἅμα ὑμῖν ἀπικόμενοι τίσασθαι cet. libri, Stein. — 92. Σωσιπλῆς B² Prsvz; Σωκλῆς cet. libri, Stein (eadem varietas est in libris c. 93); utra forma sit praeferenda, discerni non potest. — ἐλεξε τάδε; rs ἐλεγε τάδε, fortasse rectius. — 92 β. οὔτοι Βαυχ.; Madvig suspic. οἱ B. vel οἱ τότε B. — 92 γ. Ἡετίων Pr(sv)z; ὁ Ἡ. cet. libri, Stein. — τὸ παιδίον (post λαβόντα) om. rsv, Gomperz. — οὕτω δὲ διεξῆλθε; in sv τε, in z δὴ (sic Stein 1884) extat pro δέ; hoc fortasse recte. — ἐγγινομένου; Stein suspic. ἐγγενομένου. — 92 δ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο sv; τὰ δὴ καὶ ἐγένετο cet. libri, Stein. — ἐσελθοῦσι B² Prsvz, Cob.; ἐλθοῦσι cet. libri,

Stein. — οἰά τε rsv; τε om. cet. libri, Stein — 92ε. ἀνὴρ
 ἐγένετο B²Rsvz, ἦν ἀνὴρ ACd. — δέ τι Krueg.; δὲ ABd,
 δ' ἔτι Pr(sv)z; Bek. suspic. δ' ἔτι πλείους vel πλεῦνας. —
 92η. ὑπειρόχους s, Bred.; ὑπειρόχους cet. libri, Stein. — ἱματίων;
 Prsv, Cob. εἰμάτων. — 93. οἰά τε rsv; τε om. cet. libri, Stein.
 — 94. οὕτω μὲν ταῦτα Pr(sv); οὕτω μὲν τοῦτο cet. libri, Stein.
 — ὁ Μακεδὼν rsv; ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς cet. libri, Stein. —
 [τὸν] ἑαυτοῦ Stein. — ἐπὶ χρόνον συχνόν; z non male χρόνον
 ἐπὶ συχνόν. — συνεπρήξαντο, Krueg. et Cob. συνεξεπρήξαντο. —
 96. ἀποφ. Ἀθηναῖοι; ABd, Stein ἀποφ. οἱ Ἄθ. — 97. ταῦτά
 Schweigh., ταῦτα libri. — πολλοὺς γάρ; Gomperz π. ἄρα. —
 ἀρχὴ κακῶν, Prsvz ἀρχαὶ κακῶν; Cob. ἀρχέεακοι (Plut.). —
 98. παῖδας καὶ γυναῖκας; fortasse rectius rsv τέκνα καὶ γυν. —
 99. τῶν ἄλλων ἀστῶν; ABCd, Stein τῶν ἀστῶν ἄλλον. — 100.
 τῆς ὁδοῦ om. Pr(sv)z. — 101. ἔχοντες Wessel., ἔχοντος libri. —
 τὸ Τρωῶλον καλ. z; τὸν Τ. καλ. libri, Stein. — 102. σκηπτόμενοι
 Πέρσαι ABC; σκηπτ. οἱ Π. cet. libri, Stein. — 103. ἐπι-
 καλεομένον Gronov, ἐπικαλεομένους libri. — τιμωρήσειν σφι
 Stein („an σφι ἔτι?“), τιμ. σφίσι libri. — 105. ἐμπεπρήσθαι,
 Prsz ἐμπερησθῆναι. — 106. τὸν ὁ Δ. κατ. χρόνον ἤδη πολλὸν
 secl. Stein. — ἀπεστέρηκε rsv; ἀπεστέρησε cet. libri, Stein. —
 τοιοῦτό τι ἐπρήχθη; Prsv, Stein τούτων τι ἐπ. — ἐκδύσεσθαι
 Naber, Cob., Krueg.; ἐκδύσασθαι libri, Stein. — 108. ταῦτα
 Ὀνήσιλος ABCds; ταῦτα ὁ Ὀν. cet. libri, edd. — 109. ἡ Πέρ-
 σῃσι ἡ Φοίνιξι seclusi cum Cobeto et Gomperzio; om. rsv. —
 111. ὁπέων Dind; ὁπάων libri, Stein. — προσφερέστερον, s
 προσφερέστερον; Stein suspic. προσφορέστερον. — ἀξιοχρέου Stein,
 ἀξιόχρεω libri. — 112. συνῆλθον rsv; συνῆλθε cet. libri, Stein;
 an συμπεσύντες? idem Stein (1884) suspic. — [αὐτὸν] τὸν Ἀρ
 τύβιον Gomperz; αὐτὸν om. rsv. — 113. μαχ. δὲ καὶ τῶν ἄλλων
 εὖ Gomperz. — ἐποίεον Prsv; ἐποίεε cet. libri, Stein. — 114.
 ἐνέπλησε; s, Schaefer, Dietsch, Gomperz ἐνέπλησαν. — 117.
 ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη AB¹Cd, Stein, Abicht (ed. Tauchn.); idem
 ex coniectura Krueg.; ἐπ' ἡμέρης ἐκάστης B²Prsvz; ἐπ' ἡμέρῃ
 ἐκάστην Madvig; μίαν excidisse suspic. Stein. — 118. ἀρίστη;
 Krueg. suspic. ἡ ἀρίστη — λογιζόμενος vel simile aliquid ante

δηλαδὴ excidisse suspic. Stein. — 119. τῶν Περσέων τὸν Μαίαν-
δρον rs, τὸν M. τῶν II. cet. libri; τῶν II. nonne delendum
est? — δὲ ὦν AB, τῶν C; ὦν cet. libri, Gomperz. — ὀνόττερα
[ῆ] Gomperz. — 121. ἐν Πηδάσῳ H. Stephanus, Stein; ἐπὶ
Μυλάσοισι Wessel.; ἐν πιδάσῳ AB¹, ἐμπιδάσῳ C, ἐπὶ δάσῳ
Pz, ἐπὶ λασοῖσι rsv. — ἐμπεσόντες; fortasse rectius r ἐσπεσόντες.
— 122. τῇ Μυσίῃ; nonne τῆς Μυσίης? — αὐτός τε, Prsvz
αὐτὸς μὲν; Gomperz αὐτὸς γε μὲν. — 124. ὅς in suspicionem
vocat Krueg. — ἄγοι (dz ἄγει), Dobree ἄγη. — 126. πλείστη
ἡ suspic. Stein. — αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης; sv ὁ om., Gom-
perz del. —

LIBER VI.

2. κατεργάσεσθαι P; κατεργάσασθαι cet. libri, Stein. —
ἐς αὐτούς; R(sv)z ἐς ἑωυτούς. — ὥς πολέμιος εἶη βασιλεί del.
Cob. — 3. ἐδειμάτου; Krueg, qui antea interpunxit ἐπιστείλειε,
οὐδέν, scripsit δειματῶν; Dobree del. ἐδειμ. τοὺς Ἴωνας. —
4. Ἀταρνείτω; ABCd, Stein Ἀταρνίτω; idem c. 29 Ἀταρνίτιδος
(AB). — 5. ἐγίνετο ταραχὴ τοιαύτη vel πολλή? — οἶά τε Rsv;
τε om. cet. libri, Stein — τῆς ἑωυτοῦ Stein; ἐκ τῆς εἰ. Prvz,
ἐκ ἑωτοῦ s. — 6. ναυτιζός τε suspic. Stein — τε post Κίλικες
om. ABCd, del. Cob. — 7. ἐστράτεον AB¹C; ἐστρατεύοντο
cet. libri, Stein. — μὴ συλλέγειν; B¹PRsz, Stein μηδένα συλλ.
— Μιλήτου Pr(sv)z; τῆς M. cet. libri, Stein. — 8. οὐ Λέσβον
B²P^mRsv, ὅσοι τὴν αἰολίδα γῆν cet libri; ὅσοι Λέσβον Stein.
— Μυήσιοι et Μυησίαν libri, Stein; Μνούσιοι et Μνουσίαν
H. Stephanus, plerique edd. — πάντων δὲ τούτων ABCd,
Stein; πασέων δὲ τουτέων B²PR(sv)z, plerique edd. — 9.
ἐλεγόν σφι; PRsz σφι om. — πείσσονται τε; Krueg. suspic. τι
pro τε. — τάδε ἥδη; PR(sv)z ἥδη om — καὶ ante κατέξει
suppl. Gomperz. — 10. ἔλεγον τάδε; PR sv)z ἔλ. ταῦτα. —
ἑωυτοῖσι δὲ Stein; ἑων. τε PR(sv)z, plerique edd. — 11.
ἡγορώοντο; Lhardy ἡγορεύοντο. — στρατηγὸς seclusi; om. cod.
Cantabr., Longin. — ἐλασσώσεσθαι B²Pvz (ἐλάσσωσθαι s,
ἐλασσώσθαι R); ἐλασσωθήσεσθαι cet. libri, Stein. — 12. πεί-

σεσθαι PRsvz; *πίσεισθαί* εἰσι cet. libri, Stein. — *οἶα στρατιή*; Krueg. suspic. *οἶως* pro *οἶα*, Dobree *οἶα ἀστρατηγῆς*; ceterum in B²Rs extat *στρατιῇ*. — 13. *ταῦτα γινόμενα* B²Rsv, cod. Cantabr.; *ταῦτα τὰ γιν.* cet. libri, Stein. — *λόγους Αἰάκης* PRsz; *λόγους ὁ Αἰ.* cet. libri, Stein. — Cob. transposuit verba *ἰδέοντο τοὺς λόγους* post *Σηλοσῶντος* deleto *λόγους* quod extat post *ἔπεμπε*. — *εὖ τε ἐπιστάμενοι* Rsvz (εὔτε P), δὲ pro *τε* cet. libri, εὖ [δὲ] Stein; *γε* suspic. Gomperz. — *τὸν Δαρεῖον* secl. Wessel., Stein; *τὸ Δαρεῖον* Eltz. *τοῦ Δαρεῖον* Reiske — *ἄλλο σφι*; Krueg. suspic. *ἀλλ' ἄλλο σφι*. — *οὐ βουλομένους* Stein; *ἀρνευμένους* Rsv, Valla, plerique edd. — *ἰδέοντο οἱ Σάμιοι* Stein; *οἱ Σ.* om PRsz. — 14. *ἢ ἀγαθοὶ* del. Cob. — *τὸ κοινὸν τὸ Σαμίων* Rsv; *τὸ κοινὸν τῶν Σ.* cet libri, edd. — *τὰ αὐτὰ ταῦτα* del. Cob. — 15. *οἱ παρέρχοντο μὲν* PRsz, Gomperz; *οἱ μὲν γὰρ παρ.* cet. libri, edd. — *τοῖσι κακοῖσι αὐτῶν*; Schweigh. suspic. *αὐτοὶ* pro *αὐτῶν*, Gomperz *αὐτῶν* delendum censet. — *νεῶν* (post *σφετέρων*) om. ABCd, Stein. — 16. *νυκτὸς τε γάρ*; Stein optime adiecit *γὰρ* et interpunxit *θεσμοφορίαν, ἐνθαῦτα*; in libris *θεσμοφορίαν. ἐνθαῦτα*. — *οὗτοι μὲν νυν*; ABC, Stein *οὗτοι μὲν τοίνυν*. — 18. *καὶ ὑπορύσσοντες*; Rsv om. *καί*, fortasse recte. — 19. *ὅτε γε* Rsv, *ὅποτε* cet. libri, *ὀκότε* Stein. — *ὁ νηὸς* PR(sv)z; *καὶ ὁ νηὸς* cet. libri, Stein. — 20. *καλεομένην* om ABCd. — 21. *Λᾶον* Stein (Strab. p. 253), *λάον* vel *λαὸν* libri. — *τούτῳ τῷ δράματι*; Dobree *τῷ* delendum censet; Krueg. *μηδὲν* suspic. pro *μηδένα*. — 22. *τοῖσί τι ἔχουσι*, Rs *τοῖσί τε ἔχ.*; Krueg. aut *γε* pro *τι* aut cum Valek. *τοῖσι παχέσι* scribendum censet. — 23. *Σάμιοί τε* B²Rsv, Gomperz; *Σ. γὰρ* cet. libri, Stein; *Σάμιοι τε γὰρ* Bek. — *τότε*; Rsz *ὅστε*, P *ὥστε*; Abicht *ὥστε τότε*. — *τὴν πόλιν ἑωυτῶν*; om. *ἑωυτῶν* Rsv, Krueg., Gomperz. — *πεδήσας*; Naber et Krueg. suspic. *ἐν πέδησι δῆσας*. — *Ἴνυκα* Stein, *ἰνυκον* libri. — *μεταλαβεῖν*, B²PRsz *λαβεῖν*. — 25. *τὴν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ* Reiske, *τῶν* pro *τὴν* libri; Stein del. *τῶν*. — 26. *περὶ Μίλητον*, Stein *περὶ τὴν Μίλητον*; artic. om. Steinio auctore ABCd, Schweigh. et Gaisf. auctt. cet. libri. — 28. *λιμαιοῦσης* Reiske, *δαιμαιοῦσης* libri. — *ἐκ τοῦ Ἀταρνέος*;

B²Rsvz ἐς τοῦ Ἀ., a Dietschio olim receptum. — 29. τό τε δῆ; CPz, Krueg. τότε δῆ. — μετιεῖς Rsv; μετεῖς cet. libri, Stein. — συγκεντηθήσεσθαι; Krueg. suspic. συγκεντήσεσθαι. — μετιεῖς Rsv; μετεῖς cet. libri, Stein. — 30 ἄχθῃ ἀγόμενος, Krueg. ἦλθε ἀγ., Dindorf et Cob. (ἀνήχθῃ Bred.) ἀνάχθῃ ἀγ. — 31. τινὰ τῶν; Krueg. suspic. τῶν τινα. — αἰρέοντες, Cob. αἴρεον. — 32. ἀντὶ εἶναι libri, Stein; ἀντὶ τοῦ εἶναι Valck., plerique edd. — τοῖσι post αὐτοῖσι del. Bek. — οὕτω δῆ z, οὕτω δὲ PR; οὕτω τε ABCd, Stein. — 33. αὐτοῖσι Πέρσῃσι ABCds; αὐτοῖσι τοῖσι Π. cet. libri, Stein. — εἰς δὲ αἶ, PRsvz B corr. om. αἶ. — οἰκῆσαν, Schaefer οἰκίσαν. — προσσχόντες Schaefer, προσχόντες libri. — ἐσπλῶον; Pz ἐσπλῶον τούτου, B²Rs τούτου ἐσπλῶον; cet. libri τούτου om. — 35. ἐδυνάστενέ τε ABCd; τε om. cet. libri, γε correxit Reiske. — πᾶν οἶ τὸ μαντ. B²Rsv; οἶ om. cet. libri, Stein. — ποιέοι Dietsch; ποιοῖ Rsv, ποι εἶη d; ποιοίη cet. libri, Stein; ποιῇ Dobree, ποιέη Dindorf. — ἔπεισε ὁ λόγος, Rs ὁ om. — 36. Ὀλυμπιάδα ἀναραιρηκώς? — 37. τὸ θέλει libri, Stein; τί θ. H. Stephanus, alii; εἶπαι Abicht; εἶναι libri, Stein. — [ἀπέλλεε] ἐκτρίψειν Cob. — 38. παιδὶ seclusi cum Cobeto. — ἐγγίνεται; B², Cob. ἐκγίνεται. — 39. ἐπὶ Χερσονήσου; Stein. suspic. τὰ ἐπὶ X. — αὐτοῦ Κίμωνος Rsv, K. αὐτοῦ cet. libri; secl. Κίμωνος Stein et Cob. — κατ' οἴκου (vel κατοίκου) ABCd; κατ' οἴκους cet. libri, edd.; an κατ' οἴκον? — ἐπιτιμέων, Cob. πενθέων. — συλλυπηθήσόμενοι, Cob. συλλυπησόμενοι. — τὴν ante θυγατέρα om Rsv, fortasse recte. — 40. οὗτος δέ; Krueg. suspic. οὗτος δῆ. — τῶν κατεχόντων PR(sv)z; τῶν καταλαβόντων cet. libri, Stein. — τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτει τούτων libri; πρὸ ante τούτων Stein inseruit. — ἔφευγε Cd, ἔφευγε Χερσονήσου PRsz, Stein; ἔφ. ἀπὸ Χερσονήσου AB; iam Schweigh. Χερ. (ἀπὸ Χερ.) ex scholio irrepsisse suspicatus est. — καὶ μιν οἱ Δόλογχοι Rsv, καὶ ἐκείνον οἱ Δ. C; καὶ ἐκείνον Δ. AB, Stein. — 41. κατεῖλον διώκοντες, Krueg. suspic. εἶλον καταδιώκοντες. — κελέων secl. Cob., Krueg. — 42. δωσίδικοι; s δωσίδικοι, quod probat Cob. — σφέων μετρήσας PR(sv)z; μετρήσας σφέων cet. libri, Stein. — τοὺς καλέουσι οἱ Π. τὰ τριήκοντα στάδια Naber expunxit; mihi artic. οἱ offensionem est.

— τὰ ante καὶ πρότερον delevit Stein. — 43. τὸν στρατὸν τοῦτον Μαργδόnius; in s τοῦτον om., in P post M. collocatum (lectio ex codice R a Steinio non allata est); nescio an Gomperz pronomen recte deleverit. — ἄλλῃσι om. Rsv, del. Gomperz. — ἀποδεχομένοις; Naber ἐνδεκ., fortasse recte. — 44. λέγεται γὰρ κατὰ sv; γὰρ om. R; κατὰ om. cet. libri, Stein. — 45. Μαργδονίῳ δέ; nonne M. δέ τε? — οὐ μὲν, οὐδὲ Rsv, Krueg. (conf. IV 205, VI 72); οὐ μέντοι οὐδὲ cet. libri, Stein. — περὶ τὸν Ἄθων z; fortasse recte. — 46. τὸ τεῖχος; Stein suspic. τό τε τεῖχος. — 47. ἐπὶ τοῦ Θάσου P^rRsv; ἀπὸ τοῦ Θ. cet. libri, Stein. — τὰς πάσας; om. τὰς PRsvz, Gomperz. — 49. δοκέοντες τε Stein; τε om. Pz, plerique edd. — ἔχοντας Psz, Eust., Stein; ἔχοντες R; ἐπὶ ἔχοντας cet. libri, Abicht; ἔχοντα suspic. Krueg. — τῶν ante Αἰγινιτέων (om. PRsz) seclusi. — 52. τότε ἔοντας; Krueg. suspic. τότε ἄρχοντας, Stein τότε ἐν τέλει ἔοντας. — λέγειν ταῦτα (ante βουλομένην) secl. Krueg.; idem adnotat expectare se ἀρνευμένην vel aliquid simile aut λέγειν δ' οὐ τι βουλομένην, εἰ; Cob. οὐ βουλομένην. — ἡγήσασθαι, Cob. στήσασθαι. — τὸν γεραίτερον; Stein suspic. τὸ γερ. — ὁκότερον τῶν παιδίων Rsv; ὁκ. τῶν παιδων cet. libri, Stein. — καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν spuria esse cens. Stein. — νεωτέρῳ B²R(sv)z; om. cet. libri, Stein; iam Schweigh. id ex scholio irrepsisse suspicatus est. — 53. γὰρ δὴ om. PRsz, Gomperz, Stein, Krueg. — μέχρι μὲν PR(sv)z; μ. μὲν δὴ cet. libri, Stein. — τοῦ θεοῦ ἀπεόντος del. Gomperz. — Ἀμφιτρύων, Cob. Ἀμφιτρύωνος. — τῶν Δωριέων; artic. delere malim (conf. Plut. mor. p. 857). — 55. κατελάβοντο, Cob. κατέλαβον. — 56. πόλεμόν γε Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — ἐξοδίῃσι, sz ἐξοδίοις; Cob. ἐξόδοις. — ὁκόσοις ἂν ᾧν Stein; ᾧν om. PRsz, plerique edd. — ἀπάντων PR(sv)z; πάντων cet. libri, Stein. — 57. θυσίῃ PR(sv) et δημοτελῆς B²PRsvz, θυσίῃν et δημοτελῆ cet. libri. — πρῶτον ἄρχεσθαι, Reiske et Gomperz πρῶτων ἄρχ. — δαιτυμόνεσι (AB σσ) libri, Stein; δαιτυμόδι Dindorf, alii. — ἀνὰ πάσας B²Psxz; ἀνὰ om. cet. libri (R quoque), Stein. — πατρούχον, Cob. παμούχον. — 58. τοῦ κοινοῦ τοῦ AB¹d; τοῦ κοινοῦ τῶν cet. libri, edd. — καταμαίνεσθαι,

Cob. κατατάμνεσθαι. — ἀριθμῶ, Gomperz ἀριθμόν. — καὶ αὐτῶν Σπαρτ. om. Rsv, Dietsch, Gomperz. — τούτῳ δέ, Reiske τούτου δέ. — οὐκ ἴσταται; Krueg. suspic. οὐ κατίσταται. — 59. συμφέρονται δὲ ἄλλο ABCd; συμφ. δὲ ἄλλο οὐτοι cet. libri, Stein. — 60. οὐ κατὰ λαμπ., Krueg. οὐδὲ κατὰ λαμπ. — 61. προεργαζόμενον Eltz, προσεργ. libri. — φθόνῳ τε καὶ suspic. Stein. — ἰσοῦ post Φοιβηίου susp. hab. Krueg. — φορέει (ABCd φέρει) post παιδίον del. Cob. — 62. ἔρωσ ABCd; ὁ ἔρωσ cet. libri, Stein. — 63. συμβαλόμενος AB; συμβαλλ. cet. libri, Stein. — ὁ δὲ παῖς, Rs ὁ τε παῖς: fortasse ὁ δέ τε π. — ἔθετο οὐνομα αὐτῷ ABCd; αὐτῷ οὖν. ἔθ. cet. libri, edd. — 64. δι' & Struve; διὰ τὸ Rs, διὰ τὰ cet. libri; διὰ τὰ... „expleverim διὰ τοιήνδε (τινὰ) αἰτίην“ Stein. — 65. μάλιστα; Krueg. suspic. ἐς τὰ μάλ. — κατόμννται Δημαρῆτῳ ABCd, Stein; κατ. Δημαρῆτου PR(sv)z, plerique edd. — 66. ὁ Δημάρης; Rs ὁ om. — ἀνοίστον B², ἀνωίστον cet. libri. — λέγεσθαι susp. hab. Stein. — 67. αὐτὸς seclusi; om. CPpr.sd, extat in AB post βασιλεύς, in P corr. Rz ante βασιλεύς. — 68. λέγων τοιάδε; ABd, Stein τοιάδε λέγων (C τρία δὲ λ.). — 69. ὁ μοι δοὺς PR(sv)z; μοι ὁ δοὺς cet. libri, Stein. — βούλῃαι; Rsv, Cob. ἐβούλεο. — τῇ δέ σευ, Abicht τὰ δέ σευ. — ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων; Gomperz αὐτὸς ὁ (om. Rsv) del. — τοὺς δέκα μῆνας del. Gomperz, retinuit Stein. — καὶ αὐτὸς Ἀρίστων PRz, (sv καὶ om.); καὶ αὐτὸς Ἀρ. cet. libri, Stein. — ἀνοίῃ libri, Stein; ἀγνοίῃ Valck., plerique edd. — sub finem capituli παιδῶν secl. Naber, Mehler, Cob. — 70. τῷ λόγῳ φάς, Rsv τῷ λ. φήσας; ἀντὶν λόγον φήσας? — πορεύεται; Rs πορεύεσθαι, fortasse rectius; Cob. ὡς deletο infinitivum recipi iubet. — αὐτὸν ἀπαιροῦνται Rsv; αὐτοῦ ἀπ. cet. libri, Stein. — 71. ἐοῦσαν Μενίου μὲν B²PR(sv)z; τὴν ἐοῦσαν Μενίου cet. libri, Stein; et τὴν et μὲν delendum censeo. — 72. χειρίδι (Cob. χειρῖδι) πλήη Wessel., χειρὶ διπλῇ libri. — ἔφρυγε δὲ ἐς Τεγέην (ἐν Τεγέῃ Rsv); fortasse ἔφρυγε δὲ ἐν Τεγέῃ. — ἐν ταύτῃ; Krueg. suspic. ἐνθαῦτα vel ταύτῃ. — 73. ὠδῶθη ABR, Stein; ὠρθῶθη s, Krueg.; εὐῶδῶθη C, εὐωδῶθη P; εὐ ὠδῶθη Abicht. — ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν; om. γῆν sv, Gomperz, Dietsch. — κατατίθενται PRs;

παραιτίθ. cet. libri, Stein. — 74. *ἐξορκοῦν* A², Reiske; *ἐξόρκοι* A¹B¹, *ἐξώρκον* d, *ἐξορκῶν* cet. libri. — *ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ πόλει* suspic. Stein. — *λέγεται εἶναι τῶν Ἀρχιδῶν* AB¹d, *ὅπ'* pro *τῶν* cet. libri; *ὕπὸ τῶν Ἀρ.* Wessel., Stein (1884); *τῶν Ἀρκ* glossema videtur. — 75. *Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεια* PR(sv)z; *Κλεο. Λακεδ.* cet. libri, Stein; *Κλεο.* nonne est delendum? — *ἐς Σπάρτην* (in s *ἐν Σπάρτῃ* idque ante *δεῖσαντες* collocatum) seclusi cum Cobeto. — *αὐτὸν post κατελθόντα δὲ* om Rsv, del. Gomperz. — *μανίη* (C *μανίη*), B²PRsz *μανίης*; Cob. *μανιᾶς*. — *τοῦ φυλάκου τὰ πρῶτα ABCd*, *τὰ πρῶτα τοῦ φυλάκου* (R *τοῦ πρ. τ. φ.*) cet. libri; seclusi *τοῦ φυλάκου*. — *λυθείς* B², plerique edd.; *αὐτίς* CPz, Stein, *αὐθίς* cet. libri. — *ποιήσει* Schweigh., *ποιήσκει(ν)* libri. — *ἦν γάρ*; Stein suspic. *ἦν δέ.* — *περὶ Δημάρητον*; AB(C?), Stein *περὶ Δημαρήτον*. — *γενόμενα λέγειν* PR(sv)z, *λέγειν γενόμενα* AB (λ. *γινόμενα* Cd); seclusi *γενόμενα* cum Gomperzio (item Stein 1884). — *Ἀθηναῖοι ABCd*; *Ἀθ. μούνοι* cet. libri, Stein. — 76. *Στυμφηλῆς* Rsv; *Στυμφαλίδος* cet. libri, Stein; *Στυμφηλίδος* plerique recentt. edd. — *ἀφανές*, Cob. *ἀχανές*. — *ἀπικόμενος ὧν* PRsvz. Krueg., Gomperz; *ἀπ. δ' ὧν* cet. libri, Stein. — *ταῦτα* seclusi post *μετὰ δέ*; extat in Rs ante *δέ*, in cet. libris post *δέ*. — 77. *Σήπεια* Rsv; *ησίπεια* A, || *σίπεια* B, *ἡ σίπεια* CPz; *Ησίπεια* Stein. — *τούτῳ* ante *τῷ κέεται* del. Cob. — *ἐπεσομένων*; z, Cob. *ἐπ' ἐσομένων*. — *τριέλκτος*; AB¹Cd, Stein *ἀέλκτος*. — 78. *ὁ κῆρυξ* (post *σημήνην*) secl. Naber. — *πολλῶ δ' ἔτι* P(sv?)z; *π. δέ τι* R, Stein; *π. δὲ* cet. libri. — 81. *βουλόμενον δὲ αὐτὸν . . . ἀπηγόρευε*; Cob. *ἀπειργε*; fortasse scribendum est *βουλομένου δὲ αὐτοῦ* vel *βουλομένου δὲ omisso αὐτοῦ*. — 82. *εἶλε* P corr. Rsv; *εἶλον* cet. libri, Stein (1884). — *πρὶν γε δῆ*; Krueg. suspic. *πρὶν ἦ*. — *ταῦτα λέγων ABCd*; *δέ*, quod in cet. libris extat, cum Steinio delevi. — *ἀπέφυγε* PRsvz; *εἰέφυγε* cet. libri, Stein. — 84. *ἐσβαλεῖν* dz, *ἐκβαλεῖν* C; *ἐμβαλεῖν* cet. libri, Stein. — *πειρᾶν ἐσβάλλειν*; Krueg. suspic. *πειρᾶν* ex *περᾶν* ortum et *ἐσβάλλειν* delendum esse. — *τοὺς Σκύθας post αὐτοὺς μὲν* et *τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν* del. Cob.; *κελεύειν* Krueg. quoque in suspicionem vocat. — 85. *Θεασίδης*;

B², Cob. Θεαρίδης. — ἀνὴρ δόκιμος ex Rs recepi (conf. III 75, V 63, VI 88); δόκιμος ἀνὴρ cet. libri, Stein. — βούλεσθε CPz, βουλευέσθαι B, βουλευέσθε ARsd, Stein. — ἐσβάλωσι, C²sv ἐκβ.; ABd, Stein ἐμβ.; Krueg. ἐσβαλεῦσι. — 86. of δ' Ἀθηναῖοι ABC, Stein; δ' om. cet. libri. — παραθήκη in hoc capite quater constanter Rsv (B² ter, teste Stobaeo bis); παρακαταθήκη cet. libri, quod Stein recepit nisi quod, invitum ut videtur, primo loco κατα- om. — 86α. δικαιοσύνης βουλόμενος PR(sv)z; βουλ. δικ. cet. libri, Stein. — 86β. τάδε τὰ σύμβολα; Gomperz τὰ del. — οὔτε με; Bek. et Krueg. οὐδέ με. — βούλομαι τε; Krueg. suspic. βούλ. δέ. — 86γ. ποιούμενοι PR(sv)z; ποιησάμενοι cet. libri, Stein. — ἔσχειν ABCd, Stob., Stein; σχεῖν cet. libri, ἔχειν Cob. — 87. πεντετηρῆς B²Rsv, Schoemann ex coniectura; πεντήρης cet. libri. — λοχήσαντες [ᾧν] Stein. — 88. μηχανήσασθαι, B²Rsv μηχανᾶσθαι; an μηχανήσεσθαι? — προτέρην; z, Krueg. πρότερον. — 89. δωτίνην Rsv; δωρεήν cet. libri, Stein. — 90. οἰκῆσαι; Naber ἐνοικῆσαι. — 91. τὴν θεόν; Rsv τὸν θεόν, fortasse recte. — χεῖρες δὲ κεῖναι B²PR(sv)z; αἱ χεῖρες δὲ ἐκεῖναι cet. libri, Stein. — ἐπισπαστήρσι B²PRsz; ἐπισπάστροισι AB¹d (ἐπιπάστροισι C), Stein. — 92. σφέας αὐτούς; PRsvz αὐτοὺς om., Gomperz del. — τοὺς αὐτοὺς καὶ Rs, Struve, Stein (1884); τοὺς αὐτοὺς τοὺς καὶ cet. libri, plerique recentt. edd. — διὰ δὴ ταῦτα PRsz; διὰ δὴ ᾧν σφι ταῦτα cet. libri, Stein. — verba ἀνὴρ ᾧ οὔνομα om. PRsz, reiecit Struve; item Stein (1884), qui ante πεντάεθλον inseruit ἀνὴρ. — ἐπασκέων corruptum videtur. — 93. art. et ante Ἀθηναίοισι et ante ἀνδράσι om. PR(sv)z, retinuit Stein. — 94. ἀδελφιδέον δὲ ἑωντοῦ suspic. Stein. — 95. ἐς τὰς νέας om. B²Rsv, del. Gomperz. — Ἰνάριον, Gebhardt Ἰναρον vel Ἰναρίην; Stein suspic. παρὰ τὸ vel παρὰ τε τὸ Ἰνάριον. — μάλιστα (post δέξαντες) om. P¹Rsv, fortasse recte. — τῷ προτέρῳ ἔτει, Dobree τρίτῳ πρότερον ἔτει. — 96. post πρότερον supplendum censet Stein ἔπαθον ὑπ' αὐτῶν, ἐνθαῦτα. — 97. πρὸς τὴν νῆσον; B²PRsz, Stein πρὸς τὴν Δῆλον. — καὶ ἄπιτε, Cob. κάπιτε. — 98. verba καὶ ἐν χρησμῷ usque ad ἐοῦσαν om. AB¹Cd, reiecit iam Gronov; verba sequentia secl. Wessel.,

alii, servavit Stein. — μέγας ἀρήιος; Bek. suspic. μέγα ἀρ. — 99. στρατεύεσθαι; Dobree, Naber, Cob. στρατεύσεσθαι. — 100. τοὺς ante κληρουχέοντας adiecit Krueg. — ὁ Νόθωνος; ABCd ὁ om., fortasse recte. — 101. Ταμύνας Valck., plerique edd.; Τέμενες libri, Stein. — Αἰγίλια PR(sv)z, plerique edd.; Αἰγίλεια cet. libri, Stein; an Αἰγίλια? — ἐς ταῦτα τὰ χωρία PRsvz; ἐς om. cet. libri, Stein; nescio an verba ἐς ταῦτα τὰ χωρία delenda sint. — Κυνέω Dind., Bred.; Κυνέον libri, Stein. — 102. ὀλίγας ἡμέρας; fortasse rectius Rs ἡμέρας ὀλίγας. — ἐς τὴν Ἀττικὴν PR(sv)z(C?); ἐς γῆν τὴν Ἀ. cet. libri, Stein. — κατέρχοντες; Dietsch κατοργέοντες, Madvig καταγρόντες; „an forte κατεπίγοντές (aut κατασπέρχοντές cum ONitzschio) τε τὸν πλόνον?“ Stein. — artic. ante Μαραθῶν delevi; om. Rsv, ὁ P corr. z, ἡ cet. libri. — χωρίον in suspicionem vocat Stein. — 103. τῷ Κίμωνι; om. τῷ Rsv, Gomperz. — Μιλτιάδεω Μιλτιάδης, Krueg. M. Μιλτιάδην (sic R). — 104. καὶ ὑπὸ δικαστήριον Rsv; καὶ om. cet. libri, Stein. — αὐτὸν ante ἀγαγόντες om. Rsv, Suidas, Gomperz. — 105. Φειδιππίδην; Rsv, Valla Φιλιππίδην, quam formam commendat Spengel. — ἡμεροδρόμον dsz; ἡμεροδρόμην cet. libri (v quoque), Stein. — αὐτός τε; Krueg. suspic. αὐτός γε. — ἥδη σφι Schaefer, ἥδη σφίσι vel σφίσι ἥδη libri; σφι ἥδη Stein. — καταστάντων σφι; Stein καταστ. σφίσι. — 106. εἰνάτη, εἰνάτη δέ; Cob. εἰνάτη, οἱ δέ (Plut. εἰνάτη om.). — 107. ἐν τῷ ὕπνῳ seclusi cum Gomperzio (item Stein 1884); haec verba om. ABCd, extant post τοιήνδε in Ppr., ante τοιήνδε in cet. libris. — Αἰγίλειαν B²PR(sv)z; Αἰγίλειαν cet. libri, Stein. — δέ τί μοι; Stein suspic. δ' ἔτι μοι. — 108. ἀναιριέατο Bek.; ἀναιριέατο Rsv, ἀνερέοντο B¹, ἀνερέατο B², ἀναιρέοντο cet. libri. — paucis supra artic. ante Ἀθηναῖοι om. B²sv, Gomperz; artic. nonne etiam paucis infra ante Πλαταιέες delendus est? — κατὰ εὐνοίην PR(sv)z, κατὰ τὴν εὐνοίαν Ad; κ. τ. εὐνοίην C, Stein; κατὰ ||| εὐνοίαν B; an κατὰ εὐ. οὕτω τὴν Πλ.? — ἐστράτενον P¹Rs; ἐστρατεύοντο cet. libri, edd. — Ἀσωπὸν αὐτόν; nonne Ἀ. ποταμόν? — 109. Stem (1884) συμβαλεῖν (ὀλίγους γὰρ εἶναι) στρατιῇ τῇ Μήδων [συμβάλλειν]. — ἦν δὲ τότε; Bek. ἦν τε τότε. — λειπουσι secl. Stein,

Cob. — δέδεται B², ex coniectura Reiske, quem secuti sunt Eltz, Dietsch, Cob.; δέδοται libri, Stein. — ἐς σέ τοι Eltz, Dietsch, Stein; ἐς σέ τι libri. — τῶν μὲν κελευόντων συμβάλλειν (vel συμβαλεῖν, -εῖν), τῶν δὲ οὐ Dietsch, Bred., Krueg., Cob.; inf. συμβάλλειν sequitur κελευόντων in Rsv, om. in cet. libris; post οὐ in omnibus libris συμβάλλειν vel ξυμβ. vel συμβαλεῖν legitur; Stein, τῶν μὲν κελ., τῶν δὲ οὐ συμβάλλειν. — τὴν ante τῶν ἀποσπενδόντων Reiske adiecit; τῇ addendum et ἔλῃ delendum Cob. censet. — 111. ἀπὸ ταύτης γάρ; Stein γάρ secl., δ² ἄρα Krueg. suspic. — ἐς τὰς πανηγύριαις ABCd, Stein; τὰς om. PRz; καὶ πανηγύριαις s, plerique edd. — 112. ἀνδρας τοὺς Krueg.; τοὺς ἀνδρας libri, Stein; τοὺς del. Cob.; ἀνδρας om. d. — 113. ἀμφοτέρα seclusi, om., PRsz. — ἐπὶ τὴν θάλασσαν PRsvz; ἐς τὴν θ. cet. libri, Stein. — 114. Καλλιμαχος R(sv)z; om. cet. libri, del. Stein. — ἐπιλαβόμενος PR(sv)z; ἐπιλαβανόμενος cet. libri, Stein. — 115. αἰτίη B² Rsvz, αἰτίην cet. libri, Plut.; ἔσχε B² Psvz, ἔσχον Plut., ἔσχεν cet. libri; ἐν Ἀθηναίοισι ABd, ἐν om. cet. libri; αἰτίην δὲ ἔσχε ἐν Stein (1884); αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν plerique edd. — 116. τάχιστα, quod iam Valck. in suspicionem vocavit, del. Mehler, Cob. — 118. νηί, quod extat in PR(sv)z post Φοινίσση, in cet. libris ante Φ., seclusi; om. Suidas. — 119. ἀρύσσονται; L. Dind. ἀφύσσονται, Cob. δρύσσονται, Matthiae et Krueg. ἀρύονται. — τὸ δὲ ἔλαιον; Cob. „τὸ δὲ ἔλαιον . . . (ἔλαιον) οἱ Πέρσαι; repetitum ἔλαιον peperit lacunam.“ in sz post ἔλαιον legitur συνάγουσι ἐν ἀγγείοις τὸ et post καλέουσι in eisdem libris τοῦτο omisum est. — cap. 122 om. AB¹ Cd¹, secl. plerique edd. — 123. τοὺς λοιποὺς (τ. ὑπολίπους R, τ. ὑπολοιπούς Psz) iam Wessel. in suspicionem vocavit. — 124. ἔν γε ἄν; ABd ἄν om., Cob. ἔν γε δῆ. — 125. post κοθόρονος requiritur τε (sic Stein 1884) vel δέ. — πλησάμενοι χρυσοῦ PR(sv)z; πλ. τοῦ χρυσοῦ cet. libri; τοῦ χρ. secl. Stein. — καὶ πρὸς ἕτερα δωρέεται οὐκ ἐλάσσω AB¹ Cd; κ. π. ἑτέροισί μιν δωρ. οὐκ ἐλάσσουσι cet. libri. — 126. ὁ Σικινῶνος cod. Cantabr., Schaefer, plerique edd.; ὁ Σικινῶνιος cet. libri, Stein, quod si rectum est, vox τύραννος nonne est delenda? — πρότερον ἦν; om. ἦν

ABCd, fortasse recte. — 127. verba οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰ. κόλκον secl. Krueg.; μούνος addendum censet post κόλκον Stein; δὴ pro δὲ et hoc loco et infra (οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης) Gomperz postulat. — 128. τῇ συνιστῇ Bred.; συνεστοῖ Rv, συνετοῖ B², συνέσει s; συνεσίῃ (vel ξυνεσίῃ) cet. libri, Stein; τῇσι ἰσισί-σισι L. Dind.; τῇ συνιστῇσι ἐπειράτο suspic. Stein. — πάντα ἐποίεε; Stein suspic. πάντα τε ταῦτα ἐπ.; Madvig post ἐποίεε suppl. ἐπιστίους. — ἠρέσκοντο οἱ libri, ἠρέσκοντό οἱ οἱ Bek. — 129. κατέχων, Madvig καθελών. — ἀποστνγέων γαμβρόν AB¹Cd; ἀπ. γαμ. ἄν cet. libri, Stein. — 131. κρίσι P, κρίσει B²Rsz; κρίσιος cet. libri, Stein. — ἐδόκεε δέ; Krueg. suspic. ἐδ. δῆ. — 132. μᾶλλον; Stein suspic. καὶ μᾶλλον. — ἐπιστρατεύσεται R (στρατεύσεται s), ἐπιστρατεύεται cet. libri. — λέγων τοσαῦτα? — παρέδοσαν, Cob. ἔδοσαν. — 133. ὑπῆρξαν πρότεροι ἀδικίης suspic. Stein. — τριῇρει Rsv; τριήρεσι cet. libri, Stein. — λόγον s, plerique edd.; λόγων cet. libri, Stein. — ἐς τὴν ἔπλεε; ABCd, Stein ἐπ' ἦν ἐπ. — μή οἱ δῶσι B²PRsvz; μιν οὐ δῶσι cet. libri, Stein, qui suspic. μὲν οὐ δῶσι. — οὐκ ἀπαναστήσιν svz, οὐκ ἀπαναστήσιν R, οὐκ ἀποναστήσιν cet. libri. — ἀργύριον οὐδὲ ABCd, Cob., Stein; ἀργυρίου οὐδὲν cet. libri; [ἀργυρίον] οὐδὲ Krueg. — τοῦτο (ante ἐμμη.) om. sv, del. Gomperz. — 134. ἐς ὅψιν Μιλτιάδεω; nonne ἐς ὅψιν τὴν M.? — διερχόμενον Stein, qui suspic. διέρποντα; ἀπικόμενον PRsz, plerique edd. — ἔρκος libri, τὸ ἔρκος Schaefer. — γενέσθαι; Stein suspic. γίνεσθαι. — 135. καταχρήσονται BRs, Dobree, Stein; καταχρήσονται cet. libri, plerique edd. — τὴν ἐξηγησαμένην ABCd, ὡς ἐξ. cet. libri. — 136. ἔσχον; Krueg. suspic. εἶχον. — προκ. δὲ αὐτοῦ; Cob. del. αὐτοῦ; καὶ τὴν Αἴμνον αἴρεσιν del. Valck., Cob. — 137. τὴν σφίσι(ν) αὐτοῖσι(ν) libri, Stein; αὐτοῖσι del. plerique edd.; σφι pro σφίσι Krueg. — Πελασγοῖσι suppl. post ἔδοσαν Stein. — αὐτοὶ Ἀθηναῖοι; Rsv αὐτοὶ om., Gomperz del. — τε καὶ τοὺς παῖδας om. s., plerique edd. — ἐπιχειρήσιν; B², Reiske ἐπιχειρήσιν. — παρεὼν αὐτοῖσι libri, παρεὼν ἑωντοῖσι Stein. — 138. τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναικας; nonne τῶν vel τῶν Ἀθ. est delendum? — 139. δικάσωσι, Cob. δικαῖωσι. — πάντων; Gomperz (Suidas) παντοίων. — τοῦτο

εἶπαν PRsvz; om. cet. libri, Stein. — 140. τοσαῦτα PRsvz; τοιαῦτα cet. libri, Stein. — ἐν Ἑλλησπόντῳ Rsv; ἐπ' Ἑλλ. cet. libri, Stein. — artic. ante Πελαγοὶ (om. Rs) deleti.

LIBER VII.

1. ἡ ἀγγελία dz; art. om. cet. libri, Stein. — παρῆχον Rs; παρέχειν cet. libri, Stein; an utrumque est delendum? — καὶ πλοῖα (om. ABCd), secl. Dietsch, retinuit Stein. — στρατευσομένων Rsv, στρατευομένων cet. libri, secl. Stein. — 2. Γωβρύεω θυγατρὸς; Stein δὲ excidisse suspic. — νομιζόμενον libri, Stein; νομιζόμενα B², Eust., plerique edd. — 3. βασιλεύοντί τε Stein suspic. — βασιλεῦσαι ἂν Stein; ἐβασίλευσε(ν) ἂν Rsv; δοκέει pro δοκέειν CPz. — 4. Δαρεῖον secl. Stein; fortasse melius paucis supra Δαρεῖος (extat in CPz ante Ξ., in cet. libris post Ξ.) deletur. — 5. ἀλλ' εἰ ABCd, Stein; ἀλλὰ cet. libri. — ὁ λόγος; art. om. sv, del. Gomperz. — περικαλλῆς PRsvz; περικαλλῆς εἶη cet. libri, Stein. — 6. ἀνέπεισε Ξέρξης PRsvz, Ξέρξην idque post ποιεῖν ταῦτα cet. libri; suspicor μιν excidisse, cuius loco Ξ. in margine archetypi scriptum fuerat. — τῶν καὶ Ἀλενάδαι recepi ex PRs; τῶν καὶ οἱ Ἀ. cet. libri, edd. — Λήμνῳ Krueg., λήμνον libri. — ἀφανιζοίατο libri, ἀφανισοίατο Naber, ἀφανισοίατο Krueg. — σφάλμα; Stein suspic. ἐς σφάλμα. — 7. πᾶσαν om. PRs, del. Cob. — 8α. κατεργάσαντό τε Naber. — πατήρ τε ἐμὸς libri, Stein; πατήρ τε ὁ ἐμὸς Dion., plerique edd. — θρόνον τοῦτον Rs, Dion. (cod. Ambr.), Stein; θρόνον, τοῦτο cet. libri. — κῦδος ἡμῖν Rs. Dion.; κῦδος ἡμῖν τε cet. libri, κ. τε ἡμῖν Stein. — 8β. Δαρεῖον ἰθύοντα Rsv, Dion.; quae in cet. libris antecedunt πατέρα τὸν ἐμὸν Stein recepit. — ἐξεγένετό οἱ s, Paris. 1634 et 2933 (conf. c. 4); ἐξ. αὐτῷ cet. libri, Stein. — ἀπικόμενοι om. Dion., secl. Krueg.; ἀπισταμένῳ Reiske. — ἐπίστασθε Dion., Krueg.; τὰ ἐπίστασθε libri, Stein. — 8γ. τούτων μέντοι libri, Dion.; τ. μὲν δὴ Bek., τ. μὲν Krueg, τ. μὲν τοίνυν Stein. — νέμονται χώρην, Krueg. suspic. ν. τήν χώρην. — 8δ. ἰδιοβουλεύειν Rs, Bred., Dietsch quondam, Cob.; ἰδιοβουλεύειν cet. libri, plerique

odd.; *ιδίῃ βουλευέιν* Lobeck. — 9. *γενομένων*; Stein suspic. *προγενομένων*; idem paucis infra καὶ ὅτι Ἰωνας. — *δούλους* ante *ἔχομεν* secl. Naber. — 9β. *γε* post καίτοι om. ABCd, secl. Krueg. — *Μακεδονίης* Rs; *Μακ. γῆς* cet. libri, Stein. — 9γ. *προφέρων* pleŕique libri, Stein; *προσφέρων* s, cet. edd. — *ἐγὼ τε* Bek., *ἐγὼ* PRsz; *ἔγωγε* cet. libri, Stein. — 10. *πίσυνος ἑὼν*, Krueg. π. ἦν. — 10α. *ἐλίσθαι*, Madvig *ἔχεσθαι*. — *ἡγόρευνον*, Cob. *ἀπηγόρευνον*. — *Σκύθας τοὺς νομάδας* secl. Stein. — *πολλὸν ἔτι ἀμείνονας* Rsv; *ἔτι* om. cet. libri, Stein. — 10β. *συνήνικέ σε* Stein. — *Δάτι τε* Naber. — *ἐμβάλωσι*; Stein *συμβάλωσι* suspic. — 10γ. *πατήρ σός*; Bek. π. ὁ σός. — *ἡντιώθη* PRsvz; *ἡναντιώθη* cet. libri, Stein. — 10η. *Μαρδόνιε* secl. cum Nabero. — *παρεόντος* PR, *παρεόντα* s, *παρεόντων* v; *παρεόντι* cet. libri, Stein; *παρεόντι ἐπηγορέων* Abicht. — 10θ. *ἀναβαίῃη*, Cob. *ἀποβαίῃη*. — 11. *κακῶ τε καὶ* Rs; *τε* om. cet. libri, Stein. — post *Ἀριαράμνιω τοῦ Τείσπεω* excidisse τοῦ Καμβύσεω Stein suspic. — 13. *ἔλεγε* PRsvz; *ἔλεξε* cet. libri, Stein. — *ἀκούσαντι μέντοι* libri, ἀκ. μὲν δὴ Bek. suspic. — *ἢ χρεὼν* del. Naber, secl. Stein. — 14. *ποιεύμενος* Rsv; *ποιησάμενος* cet. libri, Stein. — *ἀκούσας*; εὖ Stein interpunxit. — 15. *Ἀρτάβανον καλέοντα* PRsz; *ἐπὶ Ἀρ. καλ.* cet. libri, Stein; *καλέοντά* secl. Krueg. — *ἀπικομένῳ δέ οἱ*; PRsz om. οἱ, fortasse recte; an *ἀπικομένου δέ*? — *ἐφρόνειον* ABCd; *ἔσωφρόνειον* cet. libri, Stein. — *ἔγνω* δὲ secl. Mehler, Cobet. — *οὐκ ὦν*; Krueg. suspic. *οὐδ' ὦν*. — *συνέπαινον ἑὼν* Rsv; *συνεπαινέον* cet. libri, Stein. — 16. *τῷ πρώτῳ οἱ* Rsv; *τῷ et οἱ* om. cet. libri, Stein. — 16α. *ἀναιρέο*, Cob. *αἰρέο*. — 16β. *ἑῶντα*, Cob. *ἑῶν*. — *πεπλανῆσθαι αὐται* Reiske, π. *αὐταὶ* libri. — *τά τις*, Reiske *περὶ τά τις*. — 10γ. *θείον* Schweigh.; *θεοῦ* libri, Stein. — *οὐ καὶ* Schaefer, *οὐκὶ* vel *οὐκ* vel *οὐχὶ* libri. — *σὲ δὲ* Rs; *οὐδὲ* cet. libri, Stein. — *ἥδη δεῖ ἐμὲ* Schaefer, *εἰ δὴ δεῖ ἐμὲ* Eltz, *ἢ δεῖ ἐμὲ* Bek.; *ἥδη ἢ ἐμὲ* ABCd, *ἥδη ἱῆμι* (vel *ἱῆμι*) PRsz. — 17. *εἶπε τάδε* PRsvz; *τάδε* om. cet. libri, Stein. — *ἄρα* (om. sv) *σὺ δὴ*; suspicionem movet *ἄρα*; Stein suspic. *εἶπε ἄρα σὺ δὴ*. — 18. *ταῦτά τε δὴ* z; *δὴ* om. Rsv, Stein; *τε* om. ABCd; *τε*, supra scr. *δὴ* P. — *τούτων λεχθέντων* PRsvz; *τούτων δὲ* λ

cet. libri, Stein. — φθορή τις καταλ.; ABCd, Stein καταλ. τις φθορή. — συστρατευόμενος; Stein suspic. συστρατευσάμενος. — 19. κρινάντων δὲ ταύτῃ R(sv)z (P?); κρ. δὲ ταῦτα cet. libri, Stein; conf. I 120. — 20. κατὰ τὰ λεγόμενα Krueg. in suspicionem vocat. — τὸ πρὸς μεσαμβ. Bek., τοῦ π. μ. libri. — 21. οὐδ' ἔτεραι PRsvz; οὐδ' εἰ ἔτεραι cet. libri, Stein. — γενόμεναι PR(sv)z; προσγενόμεναι cet. libri, Stein, qui suspic. προγ. — οὐκ ἄξιαi libri, Stein; οὐκ del. Cob., Gomperz. — μιν om. PRsz, secl. Valck. et Krueg. — ἅμα (om. ABCd) στρατευομένοισι, Madvig τοῖσι στρατ. — 25. ἄλλον ἄλλῃ Rsv; ἄλλα ἄλλῃ cet. libri, Stein. — τὸν δὲ ὦν πλεῖστον; Stein suspic. τὸν δὴ ὦν σῖτον οἱ μὲν ἐς. — 26. πόνον; Rsv πόρον, quod Cob. tuetur. — παρεγένοντο PR(sv)z; ἀπίκοντο cet. libri, Stein. — ἐν τῇ πόλι secl. Valck. — 27. τὴν βασιλέος; Stein suspic. τὴν τε β.; idem τῇ τε πλατανίστῳ. — 28. αὐτὸς δεύτερα, Krueg. αὐτῖς δ., Tournier αὐτὸν δ. — ἐξέμαθον, Stein ἐξεμάνθανον. — γεωπεδίων; Ps, Stein γεωπέδων (R γεοπέδων). — 30. αἰεὶ τὸ πρόσω (= IV 123, IX 57); ABCd, Stein τὸ πρόσω αἰεὶ. — τῶν Φρυγῶν καὶ Λυδῶν, Rsv τῶν λ. καὶ φρ.; Stein suspic. τε καί. — 31. μελεδωνῶ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ; Cob. ἀνδρὶ del., Stein ἀθανάτῳ secl. — 32. ἀκριβέως Cob. del.; om. Rv (in s verba βουλούμενος usque ad finem capitis desunt), ἀκριβῶς cet. libri. — 33. παχέα Stein, qui suspic. πλατέα; Rsv(Valla) τραχεία, Tzetz. τραχεῖα, plerique edd. τρηχεία. — Ἀβύδῳ, Krueg. Ἀβύδου. — Ἀθηναίων libri, Ἀθηναῖοι Stein. — ἔργα om. ABC, Stein. — 34. τὴν δὲ Rsv, Gomperz; τὴν δ' ἑτέρεν cet. libri, edd. — 35. ἐπικέσθαι corruptum videtur. — δὲ ὦν ABd, Bek. ex coniectura; δὴ ὦν cet. libri. — θολερῶ Eldick, δολερῶ libri. — 36. ἀνακωχεύῃ, Reiske ἀνακωχεύουσι. — εὖρον libri; ξεφύρου homo quidam doctus (Allgem. Litteraturz. a. 1802 p. 26), Stein. — καὶ τριχοῦ libri; καὶ τριηρέων τριχοῦ Petavius; καὶ τριηρέων Allgem. Litteraturz. a. 1802, Stein. — ἡ αὐτὴ Reiske; ἦν ἡ αὐτὴ A² marg., Stein; ἦν αὖτε libri; nescio an etiam in sequenti versu ἦν delendum sit (legitur in PR(sv)z post ἐμβρ., in cet. libris ante ἐμβρ.). — καὶ οἱ ἵπποι secl. Stein. — 38. ἄν τι σεῦ Rs, Eltz, Stein; ἄν τι τεῦ (vel τί τευ) cet. libri;

ἄν τευ Suevern, plerique edd. — ἢ τό; Stein suspic. ἢ τό περ. — ἄγε PRsz; ἄγευ cet. libri, Stein. — 39. σέο, Krueg. σοῦ. — 40. τοῦτο post τούτων om. ABCd, fortasse recte. — στρατός ABCd; σύμμικτος στρατός cet. libri, Stein. — οὐ διακεκριμένοι ἐν suspicionem vocant Valck., Naber, Cob. — βασιλέε secl. Krueg. — προηγεῦντο μὲν δὴ; Psz, Stein πρ. μὲν γάρ, R πρ. μὲν. — verba ἐς τὴν γῆν ex c. 41 adiecta videntur (conf. c. 55); pro τρέψαντες Stein suspic. τράποντες. — ἀναβαίνει PR(sv)z; ἐπιβαίνει cet. libri, Stein. — παῖς ἀνδρὸς Πέρσεω PR(sv)z; ἀνδ. Π. π. cet. libri, Stein. — 41. διέλειπτο Schweigh., διέλειπτο Schaefer; διέλειπε PRsz, Stein; διέλειπέ τε ABd (διελείπτε τε C). — 42. Καρήνην Steph. Byz., καρήνην vel κάρνην libri. — 43. τὸν Σκάμανδρον Rsv, plerique edd.; ποταμὸν Σκ. cet. libri, Stein. — ἐνέπεσε, ABCd ἐσέπεσε. — 'Ροίτειον Pdз(sv?); 'Ροίτιον cet. libri, Stein. — 44. ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ; Rsv, Stob. om. μέσῃ; Stein „μέσῃ fortasse corruptum.“ — αὐτῷ ταύτῃ, Abresch αὐτοῦ ταύτῃ. — 48. κατὰ τὸ πλῆθος (conf. I 77); ABRsv, Stein τὸ om. — 49. στρατὸν τοῦτον; Stein suspic. στρατοῦ τούτου. — τὸν λιμένα secl. Krueg. — ἀλλά; Stein suspic. ἀλλὰ πολλούς. — γῇ δὴ s, Wessel., Krueg.; γῇ δὲ cet. libri; γῇ Herold, Stein. — εὐπερηξίης δὲ Rsv, Stob., Stein; εὐπερ. γάρ cet. libri. — 50. παθεῖν; Krueg. suspic. ποιεῖν. — προηγάζοντο; Krueg. suspic. προήγαγον. — 51. Ἀθηναίων (Valla) Schaefer, alii; Ἀθηναίων libri, Stein. — 52. ἢ περιποιῆσαι Naber. — τέκνα τε καὶ cod. Cantab., τε καὶ om. Rsz; τε om. cet. libri, Stein. — 53. γίνεσθαι PR(sv)z; γενέσθαι cet. libri, Stein. — τῶνδε δέ; Stein suspic. τῶνδε δὴ. — Περσίδα γῆν R(sv)z (usitatus II. τὴν γῆν); Πέρσας cet. libri, Stein. — 54. ἐθέλοντες Krueg. secl. — 56. ἐπεῖτε R(sv)z; ἐπεὶ cet. libri, Stein. — 57. τῇδε τοῦτο; PR(sv)z om. τοῦτο; non desideratur. — ἀγανρότατα, Cob. γανρότατα; Naber τε καὶ. — 59. ἐξαριθμῆσαι; sv ἐναριθμῆσαι, quod tuentur Schaefer et Cob. — τελευταία, Stein τελευτᾶ. — 60. συναγαγόντες Rs, συναγάγοντο v, συνηγάγοντο Pz, ξυνηγάγοντο C; συνήγαγόν τε AB, Stein. — συννάξαντες Reiske; συνάξαντες ABRsv, συν(ξυν)άψαντες cet. libri. — 61. ante λεπίδος suppl. Biel καὶ

θώρηκας, Reiske ὦν ὑπεράνω ἐφόρεον θώρηκας ἀπό, Stein ὑπὸ
 δὲ θώρηκας πεποιημένους. — τούτου δὴ Stein, τούτου δὲ libri.
 — 63. τῇσι Αἰγυπτίῃσι; Stein supplendum censet μαχαίρησι
 (conf. c. 91). — καλέονται; PR(sv)z ἐκαλέοντο. — τούτων δὲ
 μετ. Χαλδ. secl. Stein. — Ἀρταχαίῳ Stein, Ἀρταχαίου libri. —
 64. ἀξίνας Wessel. suspect. hab., Naber del. — 67. ἔχοντες
 ἐνέπρεπον PR(sv)z (conf. c. 83); ἐνέπ. ἔχ. cet. libri, Stein —
 Ἰθαμίτρεω Schweigh.; ἰθαμάτρεω ABd, θαμάτρεω C, ἱθαμίτρεω
 cet. libri. — 69. τόξα δὲ εἶχον; Krueg. secl. δέ; idem c. 65
 initio δὲ secl. — τὸ δὲ ἡμῖν scripsi; τὸ δὲ (vel δ') ἕτερον ἡμ.
 PR(sv)z; τὸ δὲ ἄλλο ἡμ. cet. libri, Stein. — Δαρείου τε καὶ
 suspic. Stein. — 72. ἐστρατεύοντο nonne est transponendum
 post κράνεα πεπλ. ἔχοντες? videtur in archetypo excidisse (om.
 Rsv). — ἀσπίδας δὲ et αἰχμὰς δὲ PR(sv)z, utroque loco τε cet.
 libri; δέ — τε Stein. — Σύριοι Bred., σύροι libri. — 73. ἐς
 Φρύγας delevi cum Gomperzio. — 76. lacunam esse primus co-
 gnovit Pauw; Πισίδας δὲ ἀσπίδας excidisse putat Stein. —
 λυκιοεργέας Athen. (XI p. 486) emendavit; λυκοεργέας PRsvz,
 λυκεργέας cet. libri. — 81. ἦρχον μὲν; PRsvz μὲν om., for-
 tasse recte. — 82. καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάρεω rectius infra
 post ἀνεψιοὶ legi Stein censet. — 83. ἐξέλιπε; Stein suspic.
 ἐκλίποι. — 84. ἱππεύει; Stein suspic. ἱππευε. — μετεξέτεροι
 Wessel., plerique recentt. edd.; μετεξέτεροι ἔνιοι Rs; ἔνιοι cet.
 libri, Stein. — 85. post φωνῇ adiciendum esse χρεώμενον Περ-
 σικῇ Stein censet. — ταύτησι πύοννοι, PRs τῇσι πύοννοι. —
 86. Κάσπιοι, Reiz Κάσπειροι, Larcher Κάσιοι, Stein Πάκτυες. —
 ταχυτήτα; PRsz, Cob. ταχυτήτι. — 88. περιέπεσε, PRsz ἐν-
 έπεσε; Abicht συμφορῇ ἐνέπεσε ἀνεθελήτω. — PRsvz ἐποίησαν
 οἱ οἰκέται ὥς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν
 δεσπότην (-εα z) ἀπαργόντες (ἀγαγόντες Rsv) σὺν τοῖσι γού-
 νασι. — 89. Σύριοι Bred., συρίοι libri. — τύκους CPd; τύ-
 χους cet. libri, Stein. — 90. ἐστάλατο Dobree; ἐσταλάδατο
 Rsv, Eust.; ἐσταλάδατο cet. libri. — κιθῶνας; Pauw κιθάριας
 (Pollux X 163). — 91. λαισήμια τε libri, λαισ. δὲ Stein; quod
 sequitur εἶχον post κεφαλῇσι transponendum mihi videtur;
 c. 79 post κεφ. idem verbum videtur intercuisse. — καὶ κι-

θῶνας; Valck., Krueg. καὶ secl. — μὲν seclusi (om. Rs); Stein δέ. — Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι; nonne τε adiciendum? — 92. δέρματα et αἰωρεύμενα PRsvz, Eust.; δέρμα et αἰωρεύμενον cet. libri, Stein. — 95. verba κατὰ τὸν αὐτὸν usque ad Ἀθηναίῳ del. Gomperz. — λοιποὶ οἱ Wessel., λοιποὶ libri. — 96. ἐπάξιοι v, Portus ex coniectura; ἀπάξιοι cet. libri. — στρατηγοὶ οἱ sv, στρατ. γε οἱ R, στρατ. τε οἱ cet. libri; στρατ. οἱ τε Stein suspic. — 97. οἷδε om. ABCd, del. Stein. — post ἱππαγωγὰ πλοῖα in Rs(v?) σμικρά, in cet. libris μακρά legitur; utrumque mihi suspicionem movet. — 98. οἱ ὀνομαστότατοι cod. Cantabr., plerique edd.; οἱ om. cet. libri, Stein. — Ματτῆν BCd, ματγῆν A, μάπην cet. libri. — 99. verba τῶν μὲν νυν usque ad ἀναγκαζόμενος suspectae originis videntur Steinio. — [τῆς] μάλιστα Stein. — ἐστρατεύετο, Cob. συνεστρ. — 100. ἡριθμήθη Schaefer, ἡρίθμησε libri. — 101. χρήσωμαι AB, Bek. ex coniectura; χρήσομαι cet. libri. — 102. κελεύεις ABC, Stob.; με κελεύεις cet. libri. — 103. οἶον, Krueg. κοῖον. — εἰρημένος PR(sv)z; λεγόμενος cet. libri, Stein. — 103. περὶ ἕνα, Valck. παρὰ ἕνα. — ἐλάσσονες ἴοντες; Krueg. suspic. ἐλ. ἴοντες. — παρ' ἡμῖν ABCd, παρ' ἡμῖν μὲν μούνοισι cet. libri; Stein suspic. μούνους μούνοισι. — 104. post ἐστοργῶς ἐκείνους intercidisse aliquid (velut δὲ μισέων vel δὲ ἀποστρυγέων) suspic. Stein. — πατὴρ δὲ σός, Bek. π. δὲ ὁ σός. — ἑκαστός φησι; Valck., alii ἕκ. φάσι. — τὰλλα (ABCd ἄμα), Reiske ἀλλά. — νῦν δὲ PR(sv)z; νῦν τε cet. libri, Stein. — 106. μούνῳ om. ABCd, secl. Stein. — ἐν τῇ Θρηίκῃ; Stein suspic. ἐν τε Θ. — διὰ τοῦτο δέ, Stein διὰ τοῦτο δῆ. — 107. μάλιστα om. P^tRsvz. — αἰνης μεγάλης suspic. Krueg. — ὑπὸ Ἀθηναίων τε καὶ suspic. Stein. — 108. ἐσπέρης Stein; ἐσπέρην dz, ἐσπέρη vel ἐσπέρη plerique libri. — 109. Μαρωνείης τε suspicor. — ἐσεισι Schweigh., ἐσεῖσι libri. — Τραῦος; Stein suspic. Τραῦσος. — ἰόν; Stein suspic. Θασίων. — 115. τούτων τε ἑκαστον suspic. Stein. — οἰκημένους secl. Krueg. — 116. ὁρέων αὐτοὺς Rsv, ὁρ. καὶ τοὺς cet. libri; ὁρ. καὶ αὐτοὺς Reiske, Stein. — in fine capitis excidisse suspic. Larcher ἤδη γενόμενον, Gomperz σπεύδοντας, Stein ὡς ἐσπευσαν ὥστε γενέσθαι; Krueg. del.

ἀκούων. — 118. ὅκον γε PR(sv)z; γῆ om. cet. libri. — ὑποδοχὲς ἀραιορημένος suspic. Stein. — 119. ἐκ πολλοῦ τε Stein suspic. — παραπλησίως secl. Krueg. — ποιευμένων Stein ex libris, Madvig ex Siesybii coniectura; ποιούμενον PR(sv)z. — ἐσίτενον, Rsv σιτεύεσκον. — ἔσκε seclusi (om. ABCd?); Stein suspic. μένεσκε. — ἀγάγοιεν, Naber διαγάγοιεν. — ἀλλ' ἅπαντα φερόμενοι suspic. Stein. — 121. ὅμως (Valla „tamen“) Reiske, ὁμοίως libri. — τὸν ναυτικὸν στρατὸν, Stein τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. — 122. ἀπιέμενος; Krueg. suspic. ἀπειμένος. — Ἑλληνίδας τε ABRs, τε om. cet. libri; Ἑλλ. γε Stein. — 123. ναυτ. στρατ. ὁ Ξέρξῃω secl. Stein. — Καναστραῖον R (κανάστραιον s); Καναστραῖην cet. libri, Stein. — Λισαί, Stein Αἴσα. — 124. Ἐχειδωρον Is. Vossius, χεῖδωρον libri (c. 127 ἐχειδωρος Rsv, χεῖδωρος cet. libri); Χεῖδωρον (-ος) Stein. — διὰ Μνυδονίης τῆς χ.? — 127. ἀπό τε Θέρμης suspicor. — Λυδίῃω, Cob. Λοιδίῃω. — ῥέεθρον seclusi (conf. c. 129). — ἀντέχρησε, Madvig ἀπέχρησε vel ἀντέσχε (item c. 187). — 128. ἐς Περραιβούς, AB ἔστε pro ἐς; Stein suspic. ἔστ' ἐπί; an ἔς τε (dz) est recipiendum? — 129. τὸ δὲ παλαιόν, Rsv τὸ δὲ πάλαι. — ἐφαίνετο Rsv; φαίνεται cet. libri, Stein. — 130. ἦδε αὐτῇ Abresch, ἀλλ' ἦ αὕτη Matthiae, ἦδε αὕτη libri. — ἔξω, Schaefer ἔσω. — ὑπόβρυχα Rs; ὑποβρυχέα (B ὑποβρύχέα) cet. libri, Stein; fortasse ὑποβρύχια (conf. I 189). — ἀπὸ παντός; Rsv, Cob. ὑπὸ παντός. — 132. ἀειράμενος, Naber ἀνταειράμενος. — 133. αἴτησιν κήρυκας, d κήρυκας αἴτησιν; s (solus?) om. κήρυκας, fortasse recte. — ἐσβαλόντες ABC; ἐμβ. cet. libri, Stein. — εἶπαι; ABd, Stein εἰπαί τι. — 134. Ταλθυβίου Rsvz; om. cet. libri, Stein. — τίσαι, Rsv τίσειν. — τῶν Δαρείου Reiske, τῷ Δ. libri. — 135. εἶρετο λέγων Rsv; λέγων om. cet. libri, Stein. — ὀρεᾶτε γάρ; Stein secl. γάρ. — 136. πρὸς αὐτῶν Rsv; ὑπ' αὐτῶν cet. libri, Stein. — οὐδ' ὠθεόμενοι Valck. — λέγουσι δὴ Krueg. — 137. Νικόλαν; Bred. Νικόλεων. — ἐκ τῆς μήνιος del. Gomperz. — οἱ [γάρ] πεμφθέντες Gomperz, Stein (1884); γάρ om. Rs. — 138. γῆν τε καὶ H. Steph.; τε om. libri, Stein. — 139. τὸ ἀληθές; PR(sv)z τάληθές; Schaefer, plerique edd. τάληθέος. — τοῦτο (Rs τοῦ) τὸ Ἑλλ.; Cob. del.

τοῦτο. — 140. φεύγ', Reiske φύγ' ἐς. — ἄζηλα, Blomfield ἀλδήλα. — ῥεούμενοι, Clem. Alex. ῥεεούμενοι. — 141. ἱκετηρίας Rsv; ἱκετηρίην (vel -αν) cet. libri, Stein. — ταῦτα δέ; Krueg. ταῦτα δὴ (Rsz δὲ om., in A rasum). — ἔτι τοί; Stein suspic. ἔτι οί. — 142. αἶδε αἶ suspic. Krueg. — τῶν Ἀθηνέων Schaefer; τῶν Ἀθηναίων libri, Stein; del. Cob. — κατὰ τὸν φραγμαδὸν del. Gomperz, κατὰ solum Krueg. deletum volebat. — τὰ δύο; Stein suspic. ἔπεα δύο. — 143. πᾶν ὀρθῶς; Krueg. suspic. πάνν ὀρθῶς. — ἑόντως Reiske, ἑόν κως libri. — ἀντὶ τοῦ Ὡθείη Σ. del. Cob. — σύμπαν εἶπαι Gomperz, σύμπαν εἶναι libri. — 144. Krueg. interpunxit δραχμάς, τότε; Cob. ἔκαστος del. — ἔσωσε τότε PRz (s om.); ἔσωσε ἐς τὸ τότε cet. libri, Stein. — 145. τῶν Ἑλλήνων τῶν Schaefer, verba Ἑλλάδα τῶν, quae in libris post Ἑλλάδα extant, secl. Bek.; Ἑλλάδα Ἑλλήνων [τῶν] Valck., Stein. — βουλευόμενοι αὐτοῖσι, Rs αὐτ. βουλ.; fortasse αὐτοῖσι delendum est. — ἐγκεκρημένοι (vel ἐγκεχειρημένοι vel ἐγκεχωρημένοι) Reiske, ἐγκεχωρημένοι libri; ἐγγεγραμένοι Bek., ἐνηργημένοι Madvig. — πέμπειν (post ἄλλους) et φρονήσαντες del. Cob. — Ἑλληνικῶν τῶν; Krueg. suspic. Ἑλλ. ὄτεων. — 147. σφέας τὴν ἰδίην ἐλ.; Krueg. σφέων τὴν ἐλ. — τῇδε ἄλλη suspic. Schweigh., recepit Matthiae, plerique edd.; τῇ γε ἄλλη libri, Stein. — 148. γίνεσθαι PR; γενέσθαι cet. libri, Stein. — Λακεδαιμονίων τε καὶ suspic. Stein; melius fortasse ὑπό τε Α. καὶ. — μετὰ δέ; Stein suspic. τότε δέ. — 149. καὶ περ secl. Stein. — artic. ante Ἀργεῖοι seclusi; om. ABCd. — 150. λέγεται (ante εἰπεῖν) del. Cob. — nonne γεγονότα δέ? — 151. ἐμμένει PR(sv)z; ἐμμένειν ἐθέλουσι ABCd; ἐμμένει ἐθέλουσι Stein. — 152. Ἀργεῖοι λέγουσι; Rsv om. λέγουσι, fortasse recte. — ἐγκύψαντες Rsv, Stob.; ἔγκ. P, ἔσκ. cet. libri. — ἐσηνέικαντο, Stein ἐσενεικαίατο. — οὕτω οὐδ' Gomperz; οὕτω οὐκ Rsv, οὕτω δὴ οὐκ cet. libri; οὕτω δὲ οὐδ' Stein (οὐδὲ pro οὐκ iam Krueg.). — artic. ante Λακεδαιμονίους delevi; om. PRsz. — 153. ὁ ἐν Γέλῃ; Schaefer ἐὼν Γέλῃς, Reiske ἐν Γέλῃ; Stein suspic. ὁ οἰκήτωρ γενόμενος ἐν Γέλῃ. — Ἀντιφήμεν Jos. Scaliger; ἀντιοφήμεν libri. — ἢ αὐτός; Krueg. suspic. ἢ εἰ (vel πῇ) αὐτός. — θῶμα μὲν ὦν κάρτα suspic

Krueg. — artic. ante ἅπαντος secl. Valck., Krueg. — οὕτω μὲν νυν libri, οὕτως μὲν νυν Stein. — 154. post Ἰπποκράτους aliquid intercidisse putant Valck., Bek., alii; ὅς del. Reiske; post Παταίκου supplendum Θήρωνος δὲ πατρὸς vel simplicius υἱὸς Stein censet. — τούτων πλήν; Rs, Valla πασέων πλήν; an τούτων πασέων πλήν? — ἀπέφυγε Eltz, πέφυγε libri, διέφυγε Stein. — 156. οἱ πάντα Reiske, ἅπαντα libri. — ἀνέβλαστον CPVZ, ἐκβλαστον Rs; ἔβλαστον AB, Stein. — ἀγαγὼν ἐς τὰς Σ. Bek., ἄγων ἐς τὰς Σ. libri. — 157. τε καὶ Ἀθηναῖοι Rs (ν τε om.); om cet. libri, del. Stein. — τὸν γὰρ ἐπιόντα; Koen γὰρ post πάντως collocandum censet. — ἦκεις libri, γὰρ adiciendum Bek. suspic., Stein adiecit. — ἦκεις μεγάλως Reiske, ἦ. μεγάλης libri. — ἡμέων οἱ μὲν; ABCd, Stein οἱ μὲν ἡμέων. — 158. ἐπανυρέσεις ν (ἐπανυρέσκες R, ἐπαυρέσεις s), ἐπανυρέσεις C; ἐπανυρήσεις cet. libri, Stein. — καὶ ἀπῖνται del. Cob. — 159. σὺ δὲ μὴ βοηθέειν Rsv, βοήθει pro βοηθέειν cet. libri; μὴ δὲ pro μὴ ABqz; σὺ δὲ μηδὲ βοηθέε Stein. — 160. initio ἐπεστραμμένος Valck. — πείσεις; Rsv, Stob. ἔπεισας, fortasse recte. — ἐπιῆ Stein, ἐπῆ libri. — 162. ἀμείβεται scripsi, ἀμείβετο libri. — verba οὕτως δὲ usque ad finem capitis damnant Wessel., alii; τὸ ἐθέλει λέγειν ceteris servatis eicienda censent Eltz, Stein; τὸ δὲ ῥῆμα vel τοῦτο δὲ ῥῆμα τόδε (sic Rs) ἐθέλει λέγειν scriptum fuisse suspic. Dietsch. — 163. τοσαῦτα PR(sv)z; τοιαῦτα cet. libri, Stein. — τῇ πεσέεται Struve; ἦ libri, Krueg. κῆ pro τῇ; item c. 168. — 164. ἀλλὰ ἀπὸ ABCd, Thom.; ἀλλ' ὑπὸ cet. libri, fortasse recte. — μετὰ Σαμίων R(sv); παρὰ Σαμίων cet. libri, Stein; an μετὰ Σαμίους? — συνῆδε ἐνεοῦσαν Naber. — κρατήσας γάρ; Herold γάρ del. — ἅπαντα τὰ χρ. Schaefer; πάντα τὰ χρ. Rsv; ἀπὸ πάντα τὰ χρ. cet. libri, Stein. — 165. τῶν ἐν Σικελίῃ PR(sv)z; τῶν ἐν τῇ Σ. cet. libri, Stein. — Σαρδονίων Valck., σαρδόνων libri. — 166. πυνθάνομαι del. Cob. — 167. οἰκόντι Koen, εἰκόνι vel εἰκῶνι libri. — ἐν τῇ Σικ. seclusi cum Cobeto; om. P^rRs. — ἐθύετο καὶ secl. Abicht; καὶ ἐκαλλιερέετο secl. Krueg., Stein. — ὡς Καρχ. καὶ Συρ. seclusi cum Steinio; καὶ Συρ. om. PRsz — ἐν πάσῃσι; Stein suspic. ἐν πολλῇσι. — 168. ἀπίκωτο Rsv;

ἀπίοντο cet. libri, Stein. — δουλεύουσιν, Cob. δουλεύειν. — ἀντιοῦσθαι Rv; ἐναντιοῦσθαι cet. libri, Stein. — 169. ἐπιμέμφεσθε (Rsv μέμφεσθε), Reiske ὅτ' ἐπιμέμφεσθε. — Μενέλεω sv (μενέλεω R); Μενελάου cet. libri, Stein. — 170. nonne ζήτησιν τήν? — θεοῦ σφῆας cod. Cantabr., Reiske; θ. σφι z, Stein; θ. σφε cet. libri. — οἰκίσαι Schaefer, οἰκῆσαι libri. — ἀναγκαζόμενοι; Madvig ἀναχαζόμενοι vel φεύγετε ἀναγκαζόμενοι. — τρισχίλιοι οὕτω libri; οὕτω del. Reiske; οὗτοι suspic. Gomperz, ἀριθμῶ vel ἔοντες Stein. — 171. ἀντὶ τούτων Rsv; ἀπὸ τ. cet. libri, Stein. — in fine capitis Stein suspic. νέμεσθαι. Κρήτας μὲν. — 172. οὐ γάρ τοι sz; οὐ γάρ τι cet. libri, Stein. — 173. μεταξύ δὲ Ὀλ. κτλ.; aut ἔοντα cum Steinio aut δὲ cum Kruegero secludendum est. — οὐ (ante τοῦ βασιλίου) om. z, del. Cob. — verba σημαίνοντας usque ad νίας del. Naber. — 175. ἅμα μία Rsv; μία om. cet. libri, Stein, qui post ἑωτῶν intercidisse putat χώρας καὶ μούνη. — 176. τοῦτο μὲν τὸ Ἀρτεμίσιον interpunxit Stein. — τὸ (ante στεινότατον) secl. Krueg. — τῆς ἄλλης; Stein suspic. τῆς Μηλίδος. — ὑψηλὸν del. Valck. — ἐς τὴν χώραν Rsv; ἐπὶ τ. χ. cet. libri, Stein. — 177. ἅπαντα; ABCd, Stein πάντα. — 178. ὑπὲρ τε ἑωτῶν suspic. Stein. — 179. ὁ Ξέρξω suspic. Krueg. — 180. τὴν πρόωρον Rsv; τῆς πρ. cet. libri, Stein. — διαδέξιον, Madvig ὀρνιθαδέξιον. — 182. ἐκβολὰς Bek.; ἐμβ. Rsz, ἐκβ. P, ἐσβ. cet. libri. — 183. λείποντες (λειπόντες C); Dulac, Cob. λιπόντες. — ἐπέπλεον, PRsv ἔπλεον. — πανήμεροι Krueg. — 184. εἰρέθη, z μοι εἰρέθη. — 185. οἱ ἐκ τῶν νήσων Stein. — 186. ἐκείνοισι om. s, ἐκείνησι z. — 188. ὄρμεον τὸ scripsi, ὠρμέοντο vel ὀρμέοντο libri. — 189. περὶ τὸν Ἀθῶν? — καὶ πρότερον τότε suspic. Stein. — ἀπελθόντες, Krueg. κατελθόντες. — 190. αὕτη ἐγένετο χρηστὴ Rs, ἐγένετο χρηστὴ αὕτη Ppr.; αὕτη om. ABCd, del. Abicht, retinuit Stein. — χρόσια del. Valck. — 191. διαφθειρομένων secl. Stein. — βοῆσι Madvig, χοῆσι Reiske, γόησι Bek.; γόησι libri, Stein. — πρὸς τε, Rsv πρὸς δέ. — 193. εὔτε, libri εὐτ'. — ἀπήσειν Dind.; ἀφήσειν libri, Stein. — Ἀφεται Dind.; Ἀφέται libri, Stein. — 194. ἔσεσθαι, Reiske περριέσεσθαι, Madvig ἦδεσθαι. — 195. ὁ Παφίων

στρατηγὸς aut ὁ Πάφιος [στρατηγὸς] scribendum videtur. — 196. ἀπίκοντο, Rsvdz ἀπίκετο. — τῶν τε ἑαυτοῦ Stein. — τῆς Θεσσαλίας; Bek. suspic. τῆς Θεσσαλικῆς. — ἐλείποντο Bek., ἐλίποντο libri. — 197. ὃς ἂν αἰεὶ Naber. — λήϊτον Valck., περτυανηίου libri. — artic. οἱ (ante Ἀχαιοὶ) seclusi; om. Rs. — ὥς τε ἔτι Borh.; ὥς τ' ἔτι Schaefer, Stein; ὥστε R, ὥστε τι vel ὥς τέ τι cet. libri. — artic. τῶν (ante μελλόντων) seclusi; om. Rv (τούτων om. s); τῶν μελλόντων τούτων P; τούτων τ. μ. cet. libri, Stein. — ἐστέλλοντο; Rs ἐσελθόντες. — ὥς θύεται τε ἐξηγέοντο; verba sunt corrupta; Krueg. [ὥς θύεται τε] ἐξήγοντο; idem ὥς (ante σὺν) secl. — 198. ἄβατα, Reiske ἄβατα τά. — Ἡρακλεῖ PRsz; τῷ Ἡ. cet. libri (v quoque), Stein. — 200. μούνη μία PR, μία μοῦνή s; μία om. ABd, Valla, Stein. — Φοῖνικός τε suspic. Stein. — 201. οἱ δὲ [δῆ] Stein. — νότον τε Naber. — 202. τῆς Ἀρκαδίας; suspicor τῆς Ἀρκαδικῆς. — Μυκηνέων Stein suspic., μυκηναίων libri. — 203. πρὸς τε τούτοις suspic. Stein. — τῶν ἐς; Stein suspic. τῶν ἄλλων τῶν ἐς. — ἂν (post πεσεῖν) Krueg. secl. — 204. κατὰ πόλιν, Rs κ. πόλεις; cet. libri, Stein κ. πόλιας. — ἐκάστων; Stein suspic. ἐκάστοις. — ὁ Λακεδαιμόνιος suspic. Stein. — Λεωβόττω Stein, λεωβόττω libri. — 205. τῆς φροντίδος; malim φροντίδος τῆς. — ἐόντος, Naber περιέοντος. — τοὺς (ante κατεστεῶτας) seclusi cum Gomperzio. — 207. περισπερχθέντων Valck.; περισπερχεόντων libri, Stein; περισπερχέων ἐόντων Schaefer. — 208. ὁκόσοι (ABCd ὅσοι); qz ὁκόσοι τε, fortasse recte. — ἐκύρησε Valck.; ἐνεκύρησε libri, Stein. — 209. παρσκευάζοντο revocavi ex Rs(v?) pro παρασκευάζοντο. — ἀπικόμενον δέ μιν; Rsv μιν om.; fortasse ἀπικομένου δέ. — λέγοντα τῇ περ Wessel., λ. τὰ περ (R τὰ om.) libri; λ. κατὰ περ Reiske. — τὰ πρήγματα Krueg — ἔχων οὕτω; PR(sv) οὕτω ἔχων, C. ἔχων om.; fortasse in archet. fuerat οὕτος. — τούτους γε, PR(sv)z τούτους τε. — βασιλῆην τε καλλίστην Rs, Valla; βασ. τε καὶ καλλ. πόλιν cet. libri. — 210. παρῆκε(v) Rsv; παρῆξε cet. libri, Stein. — ἀπῆλυνον Rs; ἀπηλεύοντο (vel ἀπελ.) cet. libri, Stein. — 211. τε χώρῳ om. Rs, fortasse recte; idem Krueg. videtur sensisse. — 212. προσόδοις; Stein

suspici. περιόδοισι. — ἔυρισκον del. Madvig. — 213. ὡς μέγα libri, ὃς μέγα Stein; ὥστε μέγα Krueg. suspici. — τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Π. συλλ. ex margine irrepisse Reiske censuit; Ἀμφικτυόνων secl. Stein. — 214. verba τῶν Ἑλλήνων suspicionem moveñt. — φυγόντα Ἐπ. διὰ ταύτην suspici. Stein. — ἀτραπὸν Ὀνήτης, Cob. ἀτραπὸν τις; Reiske οὐκ ἔων pro ἔων μή. — 215. artic. ante Ἐπιάτης delevi; om. ABCd. — κατεργάσασθαι; BRsd, Stein κατεργάσασθαι. — οἱ ἐπιχώριοι οἱ Μ. suspici. Stein. — 216. τῷ τε ὄρεϊ suspici. Stein. — artic. ante Μηλίων (om. PRsvz) seclusi. — Μελαμπύγον Leopardus, μελάμπυγον libri. — artic. ante στεινότατον secl. Krueg. — 217. καὶ οἷ, Rs οἷ om. — εἴρηται ABCd, δεδήλωται cet. libri. — 218. οὐδέν σφι AB(C?); οὐδένα σφι cet libri, Stein. — 219. ἐπὶ δὲ Valck., ἐπεὶ δὲ libri. — 220. λέγεται δὲ καὶ Bek., καὶ om. libri. — αὐτῷ δέ; nonne τε adiciendum est? — γνώμην (vel τὴν γν.) πλείστος Valck., Gomperz; τῇ γνώμῃ πλ. libri. — ἦσθετο libri, αἰσθετο Lhardy; ἐφράσθη suspici. Krueg. — ἐλείπετο, Krueg. ἐπέλειπετο. — ἐκέχρηστο z; ἐκέχρητο libri, fortasse recte. — χρᾶ ἔχοντα ὧδε Schweigh.; in libris extat ἔχοντα (om. s) χρᾶ λέγοντα ὧδε (s τᾶδε pro ὧδε); Stein χρᾶ λέγοντα ὧδε. — Ἡρακλῆος PRsvz; Ἡρακλέους cet. libri, Stein. — οὔρος; Stein suspici. οὔρον. — 221. τοῦτον τὸν Bek.; τοῦτον libri, Stein. — ἀπέλιπε PRs (κατέλιπε qz), ἀπελίπετο ABC. — 222. artic. οἱ (ante ἀποπεμπ.) seclusi; om. ABCd, Plut. — 223. οἱ δὲ ἀνὰ τὰς πρ. ἡμέρας; Stein „οἱ δὲ aptius post ἡμέρας legentur.“ — 224. ἀξίων damnabat Valck., Krueg., qui idem genetivum requirit; Stein suspici. ἀξίων λόγον vel ἀξιολόγων. — 225. καὶ ὑπὲρ Schaefer, ὑπὲρ libri. — 226. ἄριστος ἀνὴρ PRsz; ἀνὴρ ἄριστος cet. libri, Stein. — τοσοῦτο; P τοσοῦτό τι, Valck. τοσοῦτο τό. — 228. ἢ ὑπό; Schaefer ἢ τοὺς ὑπό; Krueg. suspici. τοὺς οἰχομένους post οἴχεσθαι intercidiisse. — κλεινοῖο, Rsv κλειτοῖο. — ἡγεμόνας, Stein ἡγεμόνα. — verba ἔξω usque ad ἐπίγραμμα secl. Krueg. — 229. μεμετιμένοι τε PRsz; μεμ. γε cet. libri, Stein. — ἄγειν ἔωντὸν suspici. Krueg., recepit Stein. — λιποψυχέοντα AB, λειποψ. cet. libri, φιλοψυχ. Valck. — ἦν μῶνον libri, ἦ μῶνον Stein. — ἀλογήσαντα CPv; ἀλογήσαντα

ABRs, Stein. — *νῦν* δὲ Rs, Krueg.; *νυνὶ* δὲ cet. libri, Stein. — 231. *Λακεδαιμόνα Ἀριστόδημος* PRsz; *Λακ. ὁ Ἄρ.* cet. libri, edd. — *ὄνειδός τε εἶχε*; ABd, Stein *εἶχε ὄνειδός τε*; paucis infra Stein *ὄνειδος δέ*. — 233. *ἀναγκαίης [ἐχόμενοι]* utroque loco Cob. — *βασιλέϊ. ὥστε*; Plut. *ὥστε* om., *βασιλέος* πε Rs; β. *ὥς τε* Bek. — 234. *ὁ δὲ εἶπε*; libri et edd. *ὁ δ' εἶπε*. — *μάλιστα κη· οὔτοι* Schaefer. — 235. *Λάκαιναν χώρην, ἔστι [δὲ]* Krueg. — *μέζον ἂν* Stein. — *οἶόν τοι* ABP, *οἶόν τι* cet. libri; an *τι* est recipiendum et post *τοιούτο* collocandum? — *ἐκ ταύτης*, R(sv)z *ἐκ ταύτης ὧν*. — *οἰκήριον* ex margine videtur irrepsisse. — 236. *τῶν νέες* corruptum videtur; τῶ Valck., τῶ γε vel τοῦ γε Dietsch, *ἐκ τῶν* Bähr., *τῆσί τοι νέες* vel *τῆσι τῶν νεῶν* Stein. — *τιθέμενος εὔ γνώμην ἔχε* (sic sz, plerique edd.); *ἔχων* PRz, *ἔχω* cet. libri; *τιθέμενον* et *ἔχω* Stein; suspicor τὰ σεωντοῦ δὲ τιθέμενος, εἰ γνώμην ἔχεις, κτλ. — οὐδὲν (ABC οὐδὲ ἔν); Stein suspic. οὐ μή. — *ἀνεῦνται* Stein (*ἀκέσονται* Reiske), *ἀνιεύνται* libri. — 237. *κακολογίης πέρι*, ABCd *περὶ κακ.*; Krueg., quem Stein secutus est, *del. περὶ*. — *ἔχεσθαι* Rsv (*ἀπέχεσθαι* A²), *περιέχεσθαι* cet. libri; *πέρι, ἔχεσθαι* Stein. — 238. *δῆλα δέ μοι* suspic. Krueg. — 239. totum caput secl. Krueg. — *κνᾶν*, Naber *ἐκκνᾶν*.

LIBER VIII.

2. *ἦσαν μὲν ὧν* (PR οὖν; ABd, Stein om. ὧν. — *ὅσον* *πληθος* Abicht (*ὅσον τὸ πλ.* Reiske); *ὥς τὸ πλ.* libri, Stein. — 3. *ἐπὶ συμμαχίην*, Rsv *ἐπὶ τὴν σ.*; an *τὴν ἐπὶ συμμαχίην*? — *μέγα τε πεπ.* suspic. Stein. — *διωσάμενοι* Bek.; *δὴ ὥς.* libri, Stein. — 4. *ἐβούλευον* Rsv, Plut.; *ἐβουλεύοντο* cet. libri, Stein; an *ἐβούλευον τὸν* vel *τό*? — 5. *Κορίνθιος στρατηγῶν τῶν λοιπῶν* scripsi; *Κορίνθιος στρατηγὸς* libri (*τῶν λοιπῶν* om. PRsv); *ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς τ. λ.* Suid., Stein; *Κορινθίων στρατηγὸς τ. λ.* Schaefer. — *πληγέντες* Rs z; *πάντες* cet. libri, Stein. — *Ἀθηνέων* Bek., *ἀθηναίων* libri. — in fine capitis *τὰ χρήματα* (om. Rs) seclusi. — 6. *ἐκφεύγεσθαι*; Stein suspic. *φεύγεσθαι*. — 7. *ὀφθαλμίσαν* ABCd, *ὀφθέρωσι* cet. libri. — 8. *ἕως τότε* Cob. pro *ὥς*

τότε. — ἐσήμαινε PRsvd; ἐσήμηνε cet. libri, Stein. — 11. nescio an ἄνδρα (om. Rsv) delendum sit; ne τῶν βαρβάρων quidem, in eisdem codicibus om., desideratur. — Αἰσχροῖον ABsv, αἰσχροῦν cet. libri; Αἰσχροῖω Bred. — αὐτῷ seclusi cum Cobetæ — χῶρον, Rs χῶραν. — 12. ἐξεφορέοντο Rsv; ἐξεφέροντο cet. libri, Stein. — 13. τοιαύτη ἡ νῦξ Schaefer, Stein. — ἐγένετο R(sv)z; ἐγίνετο cet. libri, Stein. — 15. δεινόν τε ποιησάμενοι? — οὕτω σφι, Rsv οὕτω σφέας. — τὰς αὐτὰς ταύτας ἡμέρας Rs (conf. VII 151), ταῖς αὐταῖς ἡμέραις plerique libri; τὰς αὐτὰς ἡμέρας v, Stein. — 16. ἀγωνιζόμενοι, Schweigh. ἀγωνισάμενοι. — 19. artic. ante Θεμ. (om. Rs) seclusi. — εἶσαν ἂν Werfer. — θάλασσαν, ταύτη Rs; θάλασσαν ταύτην cet. libri, Stein. — εἶναι σφι PRsz; σφι εἶναι cet. libri, Stein; an σφι delendum? — τὴν σφετέρην στρατιήν suspic. Stein. — τοῖσι ἑωυτοῦ ἕκαστον Cob; idem paucis infra πρὸς ἀνακινεσάμενοι. — 20. προσέσσαντο R(sv)z; προσεσάσαντο cet. libri, Stein. — 21. κατήρες [ἔτοιμον] Bek. — εἰ παλήσειε, Valck. εἴ τι παίσειε. — Λεωνίδην τε? — 22. ἐπελέξαντο; Krueg. ἐπιλέγονται; idem suspic. ἔξεσθε pro ἔξεσθε. — ὑμεῖς δὲ ἐν, PR(sv)z γε pro δέ. — 24. καὶ ἐλθόντα; Rs om καί, fortasse recte. — 25. πάντας δὲ ἠπιστέατο τοὺς κειμένους εἶναι [πάντας] Cob. — νεκροὶ secl. Stein; idem suspic. μῦνοι. — τέσσερες χιλιάδες del. Heraeus, retinuit Stein. — 26. τὸ ἄεθλον secl. Stein; an artic. solus est delendus? — αἰεὶ διδόμενον Gompertz. — Τριτανταίχμης Rs, Valla; Τιγράνης cet. libri, Stein. — 27. ἐνέχοντες svz; ἔχοντες cet. libri, Stein. — 30. recepi ex Rs οἷ ταῦτα; cet. libri, edd. om. οἷ. — 32. οἰκημένην Stein, οἰκειομένην libri. — 33. νῦν ἔστι Rsz, cod. Cantabr.; νῦν ἔτι cet. libri, Stein. — 34. ἐς Βοιωτοὺς καὶ Βοιωτῶν ἐς suspicor. — Βοιωτοὶ delendum censet Krueg. — 35. τὸ ἐν Δελφοῖσι moleste repetitum. — ἔλιπε; Krueg. suspic. ἐπιπλε. — 36. θεὸς σφεα suspic. Stein. — 37. ἀγχοῦ τε R(sv)dz; τε om. cet. libri, Stein. — κατέλαβον; Reiske, Stein κατέβαλον. — 38. ἔχοντας del. Reiske, ἐόντας pro ἔχοντας Koen; μέζονα ἢ κατ' ἀνθρώπον φύσιν ἔχοντας Wessel.; φύσιν ἔχοντας del. Cob. — 40. ποιήσεσθαι PR(sv)z; ποιήσασθαι cet. libri, Stein. — τὴν Πε-

λοπόννησον Schaefer, plerique edd.; καὶ τὴν π. Rs, ἐς vel εἰς τὴν π. cet. libri, ὡς τὴν Π. Stein. — 41. ὑπεκθέσθαι del. Gomperz. — καὶ δὴ καὶ ὡς Rsv; καὶ δὴ ὡς cet. libri, Stein. — μελιτόεσσά ἐστι, Rs ἐστὶ μελιτ.; an ἐστὶ est delendum? — αὕτη δ' ἦ, Stein αὕτη δὴ ἦ. — Τροίξῃνα et c. 42 Τροίξῃνδς Cd; Τροίξῃνα, -ος cet. libri, Stein. — 42. Εὐρυκλείδεω Cs; ὁ Εὐρ. cet. libri, Stein. — γένεός γε Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — 43. τῶντὸ Bred.; τὸ αὐτὸ libri, edd. (conf. c. 45). — τὸ καὶ ἐπ' Ἀστ. R(sv)z, ὁ καὶ κτλ. cet. libri; τὸ om. Stein, fortasse rectius (conf. c. 45). — 44. ὀνομαζόμενοι δέ? — ἐκλήθησαν, Rsv ἐπεκλ. — 46. δυοκαίδεκα intercidis post πεπληρωμέναι νέες suspic. Stein, δέκα Cob. — γεγονότες seclusi. — Κύνθιοι Wessel.; κύνθιοι vel κίνθιοι libri. — πρὸς δὲ τούτοις καὶ Σερφίοι suspic. Stein. — 47. Θεσπρωτῶν τε? — 50. ἐληλύθει Werfer, ἐλήλυθε libri. — 53. ἔξοδος Gomperz, ἔσοδος libri. — τὴν ἐν (Rsv ἐπὶ) τῇ ἡπείρῳ; nonne τὴν γε ἐν? — πρὸ om. Rsv, Cob.; fortasse recte. — κατὰ ταῦτα; Stein suspic. κατὰ τοῦτο. — καίτοι περ; seclusi cum Cobeto τοι (om. Rsv). — ἐπὶ (ἐς Rs) τὴν ἀκρόπολιν seclusi cum Cobeto. — 54. ἐνετέλετο ταῦτα secl. Krueg. — 56. Ἀθηνέων Bek.; Ἀθηναίων libri, Stein. — ὥστε Rsv; ὡς cet. libri, Stein. — 57. οὗ τοι Bek., οὔτοι Rsv; οὗτ' cet. libri, Stein. — τὰς νέας (post ἀπαείρωσι) secl. Stein. — οὐδὲ περὶ μιῆς Plut. — 58. κάρτα τε Rs, Stein; κάρτα δὴ z, κάρτα δὲ cet. libri; fortasse κάρτα τε δὴ (conf. I 189). — κοινόν τι; Krueg. suspic. κοινοῦντά τι. — ἀνέγνωσέ μιν suspic. Stein. — 59. τὸν ante λόγον del. Cob., Gomperz. — ἐν (ante τοῖσι λόγοισι) secl. Krueg. — Κορινθίων scripsi, κορίνθιος libri. — 60. ἡπίως [πρὸς] Krueg.; aut πρὸς spurium aut ἀμείψατο censet Stein. — λόγοισι ἀναξεύξης Krueg., λέγουσι ἀν. libri. — ἐς τὸ (libri ὃ) ἦκιστα Struve; ἐς deletum volebat Krueg., ἀνάγειν supplendum ante νέας Stein censet; idem βραδυτέρας suspic. pro βαρυτέρας, Matthiae βραχυτέρας. — ἅμα γὰρ libri, ἅμα δὲ Stein. — 60β. ἐκ τοῦ πολέμου secl. Stein. — 60γ. γίνεσθαι εὖ suspic. Krueg. — 61. Ἀδείμαντος secl. Stein. — 62. μὲν μενέειν Werfer. — 63. ἀνεδιδάσκετο seclusi cum Cobeto. — ἀνάγη Rsv; ἀγάγη

cet. libri, Stein. — ταύτην δέ; Krueg. ταύτην δὴ (sic s); Stein suspic. τ. δὲ ὦν. — 65. μεταρσιωθέν, Cob. μετάρσιον ἀρθέν. — ἐπὶ τὸ στρατ.; Rsv ἐς τὸ στρατ., fortasse rectius. — οὕτω δὴ Stein, οὕτω δὲ libri. — 66. ἀπικόμενοι (om. Rs) seclusi. — Θεσπιέων τε καὶ CP^hz; τε om. cet. libri, Stein. — ἐπεμνήσθην; ABC, Stein ἐπεμνήσθημεν. — 67. βασιλεὺς seclusi cum Cobeto. — 68 α. κακίστην γενομένην et ἀποδεξαμένην ABC. — ἀνδρῶν secl. Stein. — 68 β. Ἀθηνέων libri, Ἀθηναίων Plut. — 69. ἕα Reiske, ἕᾱ libri. — ἀγαιόμενοι; BCP^{pr}sv, Stein ἀγεόμενοι. — ἀνακρίσι, Rsv κρίσει. — 71. τὰ δυνατὰ secl. Krueg. — ἐσεφορέοντο Rsv; ἐσεφέροντο cet. libri, Stein. — 73. νῦν τῇ Schaefer; νῦν τε libri, Stein, qui secl. οἶκεον. — γῆν ἄλλοτρίην suspic. Krueg. — Ἑρμιῶν (vel -ῶν) ABR; ἑρμιῶνη A²C, ἑρμιόνη Ps^{vd}z. — ἀρχόμενοι del. Cob.; ὑπὸ ante τοῦ χρόνου inserendum censet Schweigh. — περίοικοι Rsv, οἱ περίοικοι cet. libri; καὶ οἱ περ. Stein secl. — 74. τὸν δρόμον Eust., δρόμον libri; del. Lobeck, Stein. — τέως Reiske, ἕως libri. — ποιούμενοι; PRsvz, Cob. ποιούμενος. — τῶν αὐτῶν; Krueg. suspic. τῶν πρακτέων vel ποιητέων. — 75. ἔργων, Rsvz ἔργον. — οὗτ' ἔτι Schaefer; οὐτέτι R (οὐτέ τι sv); οὕτε cet. libri, Stein. — τοὺς τε τὰ ὑμέτερα suspic. Stein. — 76. Ψυττάλειαν seclusi cum Cobeto. — ἀπεβίβασαν Rsv; ἀπεβιβάσαντο cet. libri, Stein. — τῆς ante ναυμαχίης (om. PRsz) seclusi. — 77. totum caput seclusi cum Kruegero et Gomperzio. — πρήγματα; Stein suspic. ῥήματα. — πιθέσθαι AP, πείθεσθαι B, τίθεσθαι C^d, πνθέσθαι z (in R lacuna); πίεσθαι D^{ünt}zer. — ἐς τοιαῦτα μὲν ἐσβλέψας suspic. Stein; idem paucis infra τολμέω οὔτε τι vel τολ. οὐδέν. — 79. προακηκόες Matthiae, προακήκοε libri. — 80. τάδε ποιούμενα suspic. Krueg. — ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα seclusi cum Kruegero. — 81. ταῦτα ἔλεγε; Krueg., Stein ἐν-θαῦτα ἔλεγε. — διεκπλῶσαι Naber. — 82. ἀνὴρ Τήνιος Krueg., ἀνὴρ libri. — σὺν δὴ ὦν suspic. Krueg. — 83. ῥήμασι secl. Stein. — τε δὴ διέφαινε Wessel., τε δὴ ἔφαινε AB; τε διέφαινε cet. libri, Stein. — πάντα τὰ Dobree, Gomperz; τὰ om. libri, edd. — οὗτοι μὲν δὴ; Stein suspic. οὗτοί τε δὴ. — ἀπάσας οἱ Ἕλληνες sv(R?)z; οἱ om. ABC(P?), Stein. — 84. ἐπὶ secl. Bek,

defendit Stein. — ἀνακρούσασθε Naber, (Valla). — 85. τοῦδε δὲ Reiske, τοῦδε vel τοῦ δὲ libri. — χάρη et πολλῇ P, χάρη et πολλή cet. libri; χάρη οἱ ἐδ. πολλή z, non male. — 86. καὶ κατὰ τάξιν Stein; in libris καὶ deest. — οὔτε τεταγμ. Baiter, οὐ τεταγμ. libri. — 87. μετεξετέρους secl. Stein. — ἀνδρῶν δὲ Καλυνδέων? — ἔχω γε, s ἔγωγε ἔχω. — 88. ὥστε διαφρυγῆν suspic. Stein. — 89. Ξέρξω δὲ ἑών? — οἱ μὴ Krueg.; καὶ μὴ libri, Stein. — 90. τινες Φοινίκων H. Stephanus, τινες φοίνικες libri. — ἄτε δὲ P^m, Krueg.; ἄτε δὴ libri. — δέ τι Bek., δ' ἔτι vel δὲ ἔτι libri. — φίλος ἑών, Abresch φίλος Ἰώνων ἑών. — Ἰσχενόον H. Stephanus, ἰσχένον libri. — 92. ἡ νηῦς ἡ Σιδ. Stein. — 93. verba ἦσαν δὲ καὶ usque ad finem capitis secl. Krueg. — 94. τὸν Κορινθίων Naber (Plut. mor. p. 870); τὸν Κορίνθιον libri, Stein. — τὰ ἰστία; artic. secl. Krueg. — τῇδε δέ; Stein et Madvig suspic. τῇ δὴ. — ὡς αὐτοί; Stein suspic. καὶ ὡς αὐτοί. — ἐπικρατῆσαι libri, ἐπικρατήσαντες Stein. — τε post οἶοι del. Cob. — 96. ἀποπλησθῆναι Stein, ἀποπλῆσθαι Buttmann, ἀποπεπλῆσθαι Abicht, ἀποπλῆσαι libri. — φρύξουσι Kuhn, φρίζουσι libri. — 97. εὔ secl. Krueg. — 98. ἡ ἡ Schaefer, ἡ libri. — κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον suspic. Krueg., in textum recepit Stein (Valla „alium atque alium“). — ἐν Ἑλλήσει Stein. — 99. ὡς τάς τε; Cob. requirit ὥστε; an τε quod sequitur τὰς transponendum est? — κατερρήξαντο, Cob. κατηρεΐξαντο. — ἐπεσελθοῦσα Reiske, Stein; ἐπεξελθοῦσα libri. — Stein requirit καὶ ante βοῇ et τε post τοῦς; facilius fortasse βοῇ δέ τε. — 100. τὸν πάντα τὸν Krueg. — γινόμενον pro γενόμενον Bek.; γινόμενα suspic. Stein. — ποίεε; R ποιέειν (ποίηεν s), fortasse rectius. — ἐν Πέρσῃ τοί τι Valek., ἐν π. τοῖσι libri (ἐν τοῖσι π. Rs); antea οὐδὲ γὰρ Stein, οὐδὲν γὰρ libri. — 101. ὑποκρινέσθαι Bred., ἀποκρινεῖσθαι libri. — νῦν τε; Krueg. τε in suspicionem vocat; Stein suspic. νῦν ἄγε. — 102. νοεῖν λέγει suspic. Stein. — εὔ κειμένων Wessel. pro ἐκείνων. — περὶ οἶκον τὸν σὸν aut dele cum Steinio et Abichtio aut inserte τῶν cum Kruegero. — 103. verba καὶ πᾶσαι suspecta videntur. — 104. verba οἱ δὲ Πηδασεῖς usque ad Ἐρμότιμος ἦν del. Valek. — 105. κατεστήσατο; Cob., Krueg. κατεκτήσατο. — ἐκτάμνων,

Reiske ἐκταμών. — 106. μὲν seclusi (om. Rsv). — τῶν ἐμῶν τις Rsv, rectius fortasse τῶν τις ἐμῶν; cet. libri, Stein τῶν ἐμῶν τίς σε προγόνων. — μέμψασθαι Cob., Madvig; μέμψασθαι libri, edd. — 107. ἐκέλευε Rsv; ἐκέλευσε cet. libri, Stein. — πειρώμενον secl. Krueg. — τῆς ἡπείρου ταύτης; Rsv τῆς ἡπείρου, ταύτας; an τῆς ἡπείρου ταύτη; — 108. σφεῖς (sic z, σφέας Rsv; σφι cet. libri, Stein) κακὸν (sic Rsv; κακῶν cet. libri, Stein) τὴν Ἑλλάδα plerique edd.; ἐργασαίετο Dind. (ἐργάσατο R, -σαιντο sz, -σαιτο cet. libri, Stein). — μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, Rs ἐν τῇ Εὐρ. μ.; verba ἐν τ. E. ex fine capitis addita videntur. — τὸν Ἑλλήνων καρπὸν scripsi; τὸν τῶν Ἑ. κ. AB, Stein; τῶν Ἑ. κ. cet. libri et edd. — ἔλθῃ; ABCD, Stein ἔλθοι. — ἐκέλευε del. Cob. — 109. ποιήσεσθαι; BRs, Stein ποιήσασθαι. — 110. οἱ ἐπειδὴ PRsz; οἱ ἐπεῖτε cet. libri, Stein. — ὁ Ἀθηναῖος seclusi; Θεμ. ὁ Ἀθ. σοι plerique libri, Stein; Θεμ. τοι Ἀθ. omisso σοι R(?)sv. — 111. αἶ Ἀθῆναι; artic. om. Rsv, fortasse rectius. — εὐδαίμονες, αἶ καὶ Stein. — οὐδέποτε γὰρ ἂν Dobree; in libris ἂν deest. — οὐ δόντες χρήματα; ABC, Stein οὐ δ. τὰ χρ. — 112. χρεώμενοι τοῖσι καὶ πρὸς βασιλέα ABCD, Stein; χρ. λόγοισι τ. κ. π. Ἀνδρίους cet. libri et edd.; χρεώμενοι del. Cob., Madvig (Gronov). — 113. ἄνωρίην PRsvz; ἄνωρίη cet. libri, Stein; ἄωρίη Cob. — καὶ τὴν ἵππον Rsv; καὶ τὴν ἄλλην ἵππον cet. libri, Stein. — ἐν δέ; B²R, Stein ἐν δέ (AB¹ ἐν δέ). — πλῆθος μὲν PR(sv)z; τὸ πλῆθος μὲν cet. libri, Stein. — 115. καὶ κατ' οὐστίνας ἀνθρ. secl. Krueg. — τὸν τε φλοιὸν suspic. Stein. — verba ταῦτα δ' ἐποίηον ὑπὸ λιμοῦ mihi suspicionem movent. — ἐπιλαβών, Cob. ὑπολαβών. — διέφθιρες s, ἔφθιρες cet. libri, Stein. — 116. Θρηῖς secl. Stein. — 117. καὶ οὐδένα τε κοσμον Stein; καὶ in libris deest; an τε quod extat post σιτία (om. PRsz) delendum et οὐδένα δὲ scribendum est? — 118. ἐπ' Ἡϊόνα; nonne ἐς Ἡϊόνα? — χρυσέῳ στεφάνῳ Rsv; χρυσέῳ στεφάνῳ cet. libri, Stein. — 119. ἄλλως R(sv?), ἄλλος cet. libri; ὁ ἄλλος suspic. Stein. — ἐκ τοῦ καταστρ. Rsv; ἐπὶ τοῦ καταστρ. cet. libri, Stein. — ὅπως, Madvig κῶς. — 120. τοῦ τε Στρυμόνος? sed et hoc caput et antecedens suspicionem movent magnam (conf. Krueg.). — 124. ante Εὐρυβιαδῆ sup-

plendum ἀνδραγαθίης μὲν vel ex Plut., Them. 17 ἀνδρηίης μὲν censet Stein. — καλλιστεύοντι Rsv; καλλιστεύσαντι cet. libri, Stein. — 127. Βοττιαῖα οἱ R(sv)z; οἱ om. cet. libri, Stein. — 128. περὶ τὰς γλυφίδας Valck. ex Aenea. — καταπλήξαι, Rs καταπλέξαι. — 129. καὶ τῆς πλημμυρίδος secl. Valck. — ἕς τοῦ Ποσειδέωνος ex Rs recepi; τοῦ Π. ἐς cet. libri, edd — 130. ὁ περιγενόμενος Krueg.; ὁ om libri, Stein. — Ἀρταχάειω Stein, ἀρταχάου libri. — Ἰθαμίτῃς Wessel., ὁ ἀμίτῃς vel ὁ ἀμίτῃς libri; Ἀρταῦντεω αὐτοῦ suspic. Krueg. — 131. Χαρίλειω Stein, χαρίλου vel χαρίλλον libri. — Πολυδέκτεω Valck., πολυδέκτεος libri. — Εὐρωπῶντος, Valck. Εὐρωπῶντος; post hoc nomen τοῦ Σώου inseruit Borh. (Meursius). — ἐπὶ pro δυῶν Paulmier, Stein. — 132. καταπλῶσαι; Stein* suspic. ἀναπλῶσαι. — 133. ἐχειμάζει; Krueg. suspic. ἐχειμέρισε. — Εὐρωπέα; Stein suspic. Εὐρωμέα. — 135. τότε δὲ Wessel.; τότε δὲ libri, Stein — ἐλθεῖν γὰρ Gomperz. — ἔπεσθαι δέ οἱ; Rsvz om. οἱ. — ἐν θάματι ἐνέχεσθαι suspic. Krueg. — 136. τὸ οὖνομα τὸ μητροπάτορος PRsv. — Ἀλάβανδα, Steph. Byz. Ἀλάβαστρα. — ἅμα δὲ cod. Cantabr., Wessel.; ἅμα τε cet. libri. — post εὐεργέτης Reiske suppl. Ἀθηναίων; facilius Stein πρόξεινός τέ σφι εἶη. — 137. ἦσαν δὲ Rsv; ἦσαν γὰρ cet. libri, Stein, qui verba ἦ δὲ γυνή . . . ἔπεσσε ante ἦσαν γὰρ κτλ transposuit. — ὀπτῶη AB, ὀπτῶτο cet. libri. — φέροι ἐς R(sv)z; om. ἐς cet. libri, Stein. — ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ; Rsvd om γῆς. — δέξας ἐς suspic. Stein — 138. τις τῶν παρέδρων; Krueg. suspic. τῶν τις π.; at verba τῶν παρ. suspicionem movent. — ἀπ' Ἀργεος aut delendum aut in ἀπ' ἀρχῆς mutandum censet Krueg — 139. ἐγένετο, Rsvz ἐγεγόνεε. — 140 Ἀλέξανδρος Apr. Rsvz; ὁ Ἀλ. cet. libri, Stein. — 140α ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων, Rsz ἐξ ἐκείνων ἐς ἐμέ; an delendum est ἐξ ἐκείνων? — αἷτιον libri, ἀντίον Valck. — νῦν τί interpunxit Bek.; νῦν τί Stein. — ἀνταειρόμενοι R(sv)z; ἀειρόμενοι cet. libri, Stein. — καὶ νικήσητε del. Cob. — καταλύσασθαι secl. Stein. — 140β ἐξαίρετον μεταίχιμόν τε ABPsv; ἐξαίρετον τὲ μετ. R; ἐξαίρετόν τι μετ. z. — ταῦτα ἔλεξε, Rsv τοσαῦτα ἔλεξε. — 141. πνθόμενοι τε; nonne δέ? — 142. οὔτε γε (R γε om.), Werfer οὔτι γε. — ἀρχὴν Schaefer,

ἀρχῆς libri; ἀρχῆθεν Wessel., Stein. — τούτων ἀπάντων (Rsv πάντων); Krueg. suspic. τ. ἀπεόντων, Schaefer τ. ἀπαντώντων; Reiske suppl. ἄνευ, Stein suspic. πᾶρεξι vel χωρίς pro ἄλλως. — ὑμῖν δέ γε Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — 143. ἐλευθερίας γλιχόμενοι, P^tRsv) ἐλευθερίην σκεπτόμενοι. — ὡς Ἀθ. λέγουσι del. Cob. — ἔη τήν περ Cob. — 144. ἐς (vel εἰς) ἡμέας ἔχουσιν Rsv; πρὸς ἡμ. ἐοῦσαν cet. libri, Stein. — ἐπειὰν Bred.; ἐπειδὴ libri, Stein. — ὑμέας καιρὸς ἐστὶ Wessel.

LIBER IX.

2. καὶ συνεβ. αὐτῷ del. Cob. — καταστρέφεται Steger, καταστρέφεται libri. — χαλεπά; Stein suspic. χαλεπούς. — ἅπαντα; ABCd, Stein πάντα. — βουλευματα ABCd; ἰσχυρὰ βουλευματα cet. libri, Stein; an σχίσαις pro ἔξεις? — 3. δεινός τις Rsv; τις om. cet. libri, Stein. — ὅς; Stein suspic. ὁ δέ; Krueg. aliquid intercidisse putat. — 4. προέχων; Krueg. suspic. προσδοκῶν. — ἐλπίσας Rsv; ἐλπίζων cet. libri, Stein. — Rsv πάσης τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ εὐόσης ἥδη ὑπ' ἐαυτῷ. — 5. ὧς οἱ excerpt. Paris.; οἱ om. libri, Stein. — προσφέρει Krueg.; προσφέρει libri, Stein. — 6. ἐσβαλόντα qz; εὔβ. P; ἐμβ. cet. libri, Stein. — 7. καὶ ἥδη; Schaefer καὶ δῆ; Madvig τὸ τεῖχος σφι τὸ ἐν τῷ Ἰ. ἐτειχέτο. — ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης secl. Stein. — τὸ διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ suspic. Stein. — τὸν Πέρσην secl. cum Kruegero. — ἐσβαλόντα; AB προσβαλόντα, Stein προσεβαλόντα. — ἐμμάχεσθαι Rsv; μαχέσθαι cet. libri, Stein. — 8. ὑποκρινέσθαι Cob, ὑποκρίνεσθαι AB; ὑποκρίνασθαι cet. libri, Stein. — 9. τὸν δὲ οἱ Ἀθ. ἔλεγον secl. Stein. — ἀκούσας δὲ ABCd; ἀκούσας δὲ ταῦτα cet. libri. — 10. ἐν φρενὶ λαβόντες Rsz. — καὶ ἐπὶ . . . εἰλώτων om. Rsv, del. Wessel. — μέν νυν Rsv; νυν om. cet. libri, Stein. — πολλὸν τινα χρόνον Rs, Cob.; π. χρ. τ. cet. libri, Stein, qui suspic. ἔτι χρ. — 11. ἐπὶ τήν (Pz τῆς) ἑαυτοῦ ἕκαστος secl. Krueg. — τῇ ἂν s, Struve; ἐπὶ τήν PRz, ἐπὶ ἣν ABCd, ἐπ' ἣν Stein. — ὥστε οὐκ εἰδότες suspic. Krueg. — τὠντὸ τοῦτο ἐποίησιν suspecta hab. Stein; ὁπλῖται om. Rsv. — 13. τοῦ χρόνου om. s, del.

Cob. — πάντα λόγον ABC; τὸν π. λ. cet. libri. — καὶ ὀλίγους R(sv)z; καὶ om. cet. libri, Stein. — ἐν χώρῃ Schweigh.; ἐν in libris deest. — 14. πρόδρομον Schweigh., πρόδρομος libri. — θέλων (om. Paris. 1635 et 2933) del. Schaefer, Krueg., Cob. — 15. ἐχόμενος seclusi cum Cobeto; ἐχόμενος βουλούμενος P^mR(s^v)z; ἐχόμενος sine βουλ. cet. libri, Stein. — στρατοπέδω; B²CP δ, Stein στρατῶ. — τοῦτο ἐποιέετο del. Cob.; τὸντὸ [ἐποιέετο] suspic. Krueg., τὸντὸ τοῦτο ἐπ. Gomperz. — τεταγμένον, Reiske τεταμένον. — 16. κλῦναι, Reiske κλιθῆναι. — [τοὺς] περιγενομένους Cob. — τε ἄμα Rs; ἄμα τε cet. libri, Stein. — ἐστὶ (post ὀδύνη) seclusi; om. P^t, post ἀνθρώποισι extat in Rs. — τοῦ Ὀρχομενίου Θερασάνδρου R(sv)z; art. om. cet. libri, Stein. — 17. (ἐμῆδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὐτοὶ) οὐκ ἐκόντες Stein; idem ἦδη suspic. pro δῆ. Schweigh. σφόδρα delendum censet. καὶ οὗτοι οὐ σφόδρα, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαιῆς Gomperz. — ἱππέας seclusi; ἱππέας ὁ M. ἐκέλευε Rs; ὁ M. ἱππέας ἐκέλευσε cet. libri, Stein. — ὡς δὲ ἐποίησαν Rsv; ἐπεὶ δὲ ἐπ. cet. libri, Stein. — 18. ἐπέιτε Rsv; ἐπεὶ cet. libri, Stein. — ἔστασαν Pz (ἔστασαν Cδ); ἔστησαν ABRsv, Stein. — 19. Λακεδαιμονίων secl. Stein. — τῶν ἱρῶν secl. Krueg. — ἐκαλλιέρεε, τὸ Suevern, ἐκαλλιερέετο libri. — φρασθέντες τε Schaefer. — 20. χρυσάλινόν τε καὶ R(sv)z; τε om. cet. libri (P τε suprascr.), Stein. — προσβάλλοντες v, Eust., Stein; προσβαλόντες cet. libri. — 21. Μεγαρέες λέγουσι ὧδε suspic. Stein. — 22. τὸν γε νεκρὸν Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — 23. ἀλλ' ἄμα πάντας Rsv; ἀλλὰ πάντας cet. libri, Stein. — δύο στάδια; Krueg. suspic. δέκα στάδια. — 25. ἐτίμων ἀποθανόντα Rs, ἀποθανόντα ἐτίμων cet. libri. — ἐθάρσθησαν Rsv; ἐθάρσθησάν τε cet. libri, Stein. — τῶν δὴ εἵνεκα καὶ [ταῦτα ἐποίηεν] ἐκλείποντες Krueg. — εὐνδρότερος ἐὼν suspic. Krueg. — 26. πολλὸς ὠθισμὸς Rsv Psuprascr.; πολλῶν ὠθ. cet. libri, Stein. — νέον; Krueg. suspic. νῦν; idem τότε δ' ἐνρόμεθα. — ἀγορεύσασθαι, Grashof ἀγορήσασθαι. — κάτοδον τὴν ἐς Πε. — ἐκ πάντων τῶν συμ. ABδ, Stein; artic. om. cet. libri. — Φηγέος; Stein suspic. Κηφέος. — ἐν Πελοποννησίοις; ABC ἐν Πελοποννησίοισι τε; Stein ἐν Π. γε. — 27. καὶ παλαιὰ suspic. Stein. — καὶ post

ἀναγκαίως et artic. ante Ἰσθμῷ requiro. — τοῦτους πρότερον Rs; τοῦτο μὲν τοῦτους πρ. cet. libri, Stein. — 28. ἔστασαν (vel ἔστασαν) bis PRsvz pro ἔστησαν. — 29. συνάπαντες Rsv; σύμπαντες cet. libri, Stein. — τῶν ἀπάντων τῶν μαχίμων Stein. — ὡς ἔόντων ἐπὶ περὶ ἕκαστον ἄνδρα delere malim. — 30. τοῦ δὲ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ Rsv, τοῦ δὲ συμπ. τοῦ Ἑλλ. cet. libri; τοῦ δὲ συμπ. στρατοῦ τοῦ Ἑλλ. suspic. Stein. — 31. verba τὸν ταύτη ῥέοντα nonne sunt delenda? — καὶ τοὺς Τεγεάτας Rs; καὶ om. cet. libri, Stein. — ἦν αὐτῶν Pauw, ἦν αὐτοῦ libri. — Μηλιάς καὶ PRsz; M. τε καὶ cet. libri, Stein. — 32. τε καὶ Μυσῶν καὶ Θρηίκων Rs; τε καὶ Θ. καὶ M. cet. libri, Stein. — ἀπεικάζει PRsd; ἐπεικάζει cet. libri, plerique edd. — 33. κατὰ τε ἔθνεα Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — Κλυτιάδην del. Valck. — λεωσφέτερον (AB λεὼ σφέτερον); Reiske λεῶ σφέτερον, Cob. πολιήτην σφετ., Naber νεωστὶ σφετ. — δεινά τι ἐπ. suspic. Stein. — 34. αἰτεόμενον Reiske, αἰτεομένους Stein, αἰτεόμενος libri. — πολλῶ πλεῦνες τῶν γ. R(sv)z. — 35. πάντα συνεχώρεον Schaefer; πάντως συν. libri, Stein, qui suspic. μάντιος. συν. — Ἰθώμῃ Paulmier, Ἰσθμῷ vel τῷ Ἰσθμῷ libri. — οἶχος δὲ ὕστ. κατ. τῶν π. ἀγώνων secl. Krueg. — 37. ὑπ' αὐτοῦ; malim πρὸς αὐτοῦ. — ταρσὸν ἔωντοῦ; Krueg. secl. ἔωντοῦ, Stein suspic. αὐτοῦ. — ὥστε φυλασσόμενος Rsv; ὡς φυλ. cet. libri, Stein. — οὕτω ὥστε; ABC, Stein οὕτω ὡς. — συγκεκρημένον Reiske; συγκεχωρη(σ)μένον Rsv; συγκεκυρημένον cet. libri, Stein. — 38. μὲν νυν Rs; μέντοι cet. libri, Stein. — 39. οὐ ante φειδόμενον om. Rsz, del. Cob. et Gomperz. — 41. πολλὸν δὲ καὶ (sic CPdz, καὶ om. cet. libri) ἄγρυρὸν τε (v om. τε) καὶ ἐκπ.; Stein suspecta hab. τε καὶ ἐκπώματα. — 42. αὐτὸς Μαρδ.; Rsv αὐτὸς τε M, Gomperz αὐτὸς γε M. — οὐδὲ ἀπολεόμεθα Gomperz. — 43. ἐστὶ post μάχην om. C (auctore Schweigh.), in z extat post Βάκιδι: del. Schweigh., Stein. — 45. λέγω δὴ ὦν suspic. Krueg. — οἱ βάρβαροι Rsv, οἱ βάρβ. ἐξαίφνης Ppr.; ἐξ. οἱ β. cet. libri, Stein. — 46. πρόσφερετε Cob. — ἀλλὰ γὰρ Rs; γὰρ om. cet. libri, Stein. — 48. τάξιν ἐκλ. Rsv; στάσιν ἐκλ. cet. libri, Stein. — μούνοι μούνοισι Koen. — 49. ὑπεκρίνετο Rsv; ὑπεκρίνατο cet. libri, Stein. —

ἑστοξεύοντες Rsv; τοξεύοντες cet. libri, Stein. — τοῦ Ἀσωποῦ, CP ἀπὸ τοῦ Ἀ. — 51. μὴ ποιούμενοι Rsv; μὴ om. cet. libri, Stein. — [ὁ] ποταμὸς Stein; *verba νῆσος δὲ usque ad τῶντὸ secl. Krueg. — 52. ἐς τὴν δὴ Rsv; δὴ om. cet. libri, Stein. — 53. Πιτανήτεω Koen; Πιτανητέων libri, Stein. — ταῦτ' ἀναινομένου, Rsv ταῦτα νενομένου. — 54. παρηγόρεον libri omnes, Stein. c. 55 παρηγόρεον PRsz, Cob.; παρηγορέοντο cet. libri, Stein. — 55. μούρους Λακεδαιμονίων Schaefer, μούρους λακεδαιμονίους libri. — ξείνους, ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους Rs; alterum ξείνους om. cet. libri, Stein; ξείν. λ. τ. β. del. Werfer, alii. — τὸν Ἀθηναῖον κήρυκα ABC corr., Stein; idem supplementum suspic. τραπόμενος; Krueg. secl. πρὸς τε et ὁ Πανσανίης. — 57. ἀρχὴν γε Schweigh., ἀρχὴν τε libri. — ἰδέη τέχνη; aut τέχνη delendum aut ἰδέη μὴ τέχνη scribendum censet Madvig. — 58. ἔτι τί, Krueg. ἔτι τι. — καταρρωδήσαντα δὲ suspic. Krueg. — 59. κατὰ στίβον τὸν Ἑλλήνων? — ἕκαστος εἶχον R(sv)bz; ἕκαστοι εἶχον cet. libri, Stein; ἕκαστος εἶχε Cob. — 60. δέδεκται Cob.; δέδονται libri, Stein. — 61. ἐπιπτον δὲ libri (δ' AB, δι' C), Stein; ἐπιπτόν τε vulgo. — 62. κατὲ ἐγένετο AB; κ. ἐγένετο cet. libri, Stein. — μάχη ἰσχυρὴ Ppr.Rs; ἡ μάχη ἰσχ. cet. libri, Stein (conf. c. 70). — ἀντίοι ἕστασαν suspic. Stein. — [πρὸς] ἀνεπιστήμονες ἦσαν Krueg.; malim ἦσαν delere. — 63. ἀγῶνα (Rs ἀγῶνας) ἐποίηϋντο; Stein suspic. τὸν ἀγῶνα ἐπ. — 64. τὸ τοῖσι Σπαρτιήτησι Rs; fortasse excidit γενόμενον. — Ἀριμνήστον Rs, Plut Arist. 19; Ἀειμνήστον cet. libri, Stein. — 65. ἐς τε τὸ στρατ. suspic. Stein. — ἐν τῷ βεβήλῳ; artic. fortasse est delendus (conf. Thuc. IV 97). — τὸ ἱρὸν del. Valck., ἀνάκτορον (P corr. Rsv ἀνακτόριον) del. Bred., utrumque retinuit Stein. — 66. ἐστρατήγεε Ἀρτάβαζος ABC; ἔστρ. ὁ Ἀρτ. cet. libri, Stein. — verba ἀπὸ τῆς μάχης nonne delenda sunt? — κατηρημένως AB (-ος CPδ), κατηρησιμένως R (-ος sv?). — ξύλινον τεῖχος s; om. τεῖχος cet. libri, Stein; rectius abest τεῖχος, ut opinor, post Θηβαίων. — 67. ante καὶ τῶν ἄλλων Stein non interpunxit; Krueg. suspic. διαμαχεσάμενοι et ἀποδεξάμενοι. — 68. ὅτε καὶ τοὺς Πέρσας suspic. Stein. — 69. οἱ Θηβαίων ἱππύται Rs; οἱ τῶν Θ. ἱπ. cet libri,

Stein. — 70. ἤρειπον dz; ἤριπον cet. libri, Stein. — οὐδέ τις αὐτῶν ἀλκῆς Stein. — χώρῳ (C pr. R χρόνῳ) secl. Krueg. — 71. ἰσχυρότατον PRsz; ἰσχυρότερον cet. libri, Stein. — ὄνειδος τε καὶ suspic. Stein. — Σπαρτιῆται Krueg.; ὁ Σπαρτιήτης ABC, Stein, qui suspic. ὁ Πιτανήτης; σπαρτιήτης cet. libri. — ἐκλιπόντα Rsv; ἐκλείποντα cet. libri, Stein. — 73. ἐὼν δῆμον Koen; ἐκ δῆμον libri (s om. ἐκ), Stein. — 74. ἀπικνεόμενοι ἐς μάχην suspic. Stein. — ἐπίσημον ἄγκυραν Rsv; ἐπίσημον om. cet. libri, Stein. — 75. ὅτε περικατημένων Rs, Krueg. ex coniectura; ὅτι περ. cet. libri, Stein. — 76. αἱ ἀμφίπολοι Reiske. — [ἐς] τόδῃ Krueg. — Stein adnot. ἐν Kō z, ἐκ κῶ R, ἐν κῶ ceteri; Schweigh. ἐκ Kō F (= C), ἐκ Kō Pb (= d) ἐν Kō ceteri; Gaisfordio auctore in s εἶχεν legitur ante ἐν Kō; si deleveris ἐν Kō, non repugno. — ταῦτα εἶπας sv(R?); ταῦτα δὲ εἶπας cet. libri, Stein. — τότε μὲν μιν suspic. Bek. — ἀπικέσθαι (om. Rs) seclusi cum Kruegero. — 77. μετὰ ταῦτα secl. Krueg. — 78. ὁ Πυθίῳ R(sv); ὁ om. cet. libri, Stein. — ἐὼν τὰ πρῶτα Cob., Stein; ἐὼν deest in libris. — τετιμωρήσεται Suevern, τετιμώρησαι libri. — 79. ταῦτά Bek.; ταῦτα libri, Stein. — τετιμωρήσθαι ψυχῇσί γε Gomperz. — 80. οὐδὲ εἰς Rsv; οὐδεὶς cet. libri, Stein. — 81. τὸν ἄγκυρον PR(sv)z; τὸν om. cet. libri, Stein. — τάλαντα; Stein suspic. ἄρματα. — τε καὶ ἐδόθη om. Rsv, del. Cob.; forsitan recte. — 82. τὴν Μ. κατασκευὴν, Athen. τὴν Μ. παρασκ.; Schweigh. suspic. τὴν Μ. σκηνὴν. — ἀρτοκόπους, Cob. ἀρτοπόπους (Athen. ἀρτοποιούς). — καθὼς del. Abicht, Gomperz; καὶ Schaefer, κατὰ Bred., ὥς καὶ Stein. — τοῦ δειπνῶν τὴν παρασκευὴν R(sv) Athen.; τὴν om. cet. libri, Stein. — τὸν Πανσανίην (post εἰπεῖν) del. Cob. — τοῦ Μήδου Schaefer; τοῦ Μήδου ἡγεμόνος s; τοῦ Μήδων ἡγεμόνος cet. libri, Stein; τοῦ Μήδων βασιλῆος z; τοῦδε quod antecedit in plerisque libris om. Rs, Athen., retinuit Stein. — ἐς ἡμέας; suspicor ὥς ἡμέας; an ἀπαιρησόμενος est delendum? — 83. ἐτι τούτων Valck., ἐπὶ τούτων libri; τούτων ἐπὶ τῶν νεκρῶν κτλ. Stein. — κατὰ τὸ ἄνω [τῆς γνάθου] et paucis infra τοὺς τε προσθίους καὶ γομφίους Stein; verba ἐφάνη δὲ καὶ τότε usque ad (c. 84) τρόπῳ τοιούτῳ ἐφάνη secl. Krueg.

(Gomperz). — 85. *ἱρένας* et *ἱρένες* Valck., *ἱρέας* et *ἱρέες* libri (AB). — *ῥοοις καὶ φαίνονται* suspic. Krueg. — *δεηθέντων Αἰγινητέων* PRsz; *δεηθ. τῶν Αἰγ.* cet. libri, Stein. — 86. *στρατεύεσθαι*, ABC *στρατεύειν*. — 87. *ἡμεῖς δὲ ἡμέας* Krueg. — 88. *διωθέεσθαι*, Rs *διώσασθαι*, Cob. *σωθήσεσθαι*. — 89. *οἶετο* secl. Cob. — *κατὰ τάχος τὴν* scripsi; *κατὰ τάχιστα* s, *κατὰ ταχίστην* cet. libri; *κατὰ τάχος* Stein. — *κατὰ πόδας ἔμευ*, Krueg. κ. π. μεν; fortasse *ἔμευ* (om. Rs) est delendum. — *Θρηίκων τε* R(sv); *τε* om. cet. libri, Stein. — 90. *τὸ ἐν Μυκάλῃ* suspic. Krueg. — *ἐπειδὴ γὰρ* PRsz; *ἐπεὶ γὰρ δὴ* cet. libri, Stein. — 91. *ὁ ξεῖνος ὁ* (CP ὁ om.) *Σάμιος* et *θεοῦ ποιεύντος* del. Gomperz. — *τί τοι τὸ οὐνομα*; Rs *τὸ* om., fortasse recte. — *τὸν ἡγησίστρατον* (sic Rs; *τὸν ἡγησιστράτον* cet. libri, Stein) suspecta hab. Valck., Naber, Gomperz, Cob. — 92. *οἱ μὲν δύο* suspic. Bek.; „nec peius μὲν ἄλλοι: ni potius verba μετὰ — ποιούμενος abicienda sunt“ Stein. — *τοῦ τὸν πατέρα* Rsv; *τούτου τὸν πατέρα* cet. libri, Stein; *Εὐήνιον* quod nomen sequitur nonne melius abest? Stein transposuit *Εὐήνιον κατέλαβε*. — 93. *παρὰ Χῶνα ποταμὸν* Stein (ex Theognosto). — *χώρης* secl. Stein. — *κατακοιμίσαντας* (s pr.) et *κατακοιμίσαντα* (R) Reiske. — *τὴν φυλακὴν παρελθόντες* R(sv) Psuprascr. — *ἀλλ' ὥς*; Krueg. *ἀλλ'* secl. (s ὥς δέ); Stein suspic. *ἀλλά κως*. — *καρπὸν* (om. Rs) seclusi cum Abichtio. — *ἐπεῖτε* Reiske, *ἔπειτα* libri. — verba *ἔπειτα* usque ad *ἔφραζον* secl. Krueg.; *τοὺς προφήτας* et *οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον* secl. Stein; idem secl. paucis infra *καὶ δικαιοῖ*. — *Εὐήνιον* (post *προβάτων*) suspectum videtur. — *τελεσμένων*; Stein suspic. *ἐπιτελ.* — 94. *προέθεσαν*, Cob. *προσέθεσαν*. — *τῶν ἀστῶν ἀνδράσι τρισὶ* Gomperz. — *δώσειν* secl. Stein. — *τὸ ἐνθεῦτεν* suspic. Krueg.; *ἐποίησε, τὸ ἐνθεῦτεν* Stein. — 96. *Καλάμοισι* Larcher ex Athenaeo; *λαμίοισι* Rs; *Καλαμίσοισι* cet. libri, Stein. — *Ἰωνίην τε* R; fortasse aliquid intercidit. — *ἔρυνά τε* Stein. — 97. nonne melius *παρὰ τῶν Ποτνιέων τὸ ἱρόν*? — *Γαῖσωνά τε ποταμὸν* suspic. Stein. — *ἔστι ἱρόν* Rsv; *ἔστι* om. cet. libri, Stein. — *καὶ ὥς νικήσοντες* κτλ. secl. Krueg.; *γὰρ παρεσχ.* secl. Stein. — 98. *ἐν ἀπορίῃ* Rsv; *ἐν* om. cet. libri, Stein. — *τὰ ἄλλα* Rsv; *τὰ* om. cet. libri, Stein. —

ἐπὶ τῆς Μυκάλης; malim ἐπὶ τὴν Μυκάλην vel ἐπὶ Μυκάλης. — ὅσοι Rsv; οἱ cet. libri, Stein. — Ἥρης Roscher; Ἥβης libri, edd. — ἐπακούσας Bek.; ἑσακούσας ABC, ἀκούσας cet. libri; paucis infra ἐπακούσαντος Rsv, Bek.; ἀκούσαντος cet. libri; Stein utroque loco praepositionem om. — αὐτὸς δὲ τοῦτου ἐὼν τυγχ. νόος τοῦ κηρύγματος suspic. Stein; verba αὐτὸς δὲ οὗτος usque ad finem capitis seclusi cum Kruegero. — 99. ἐποίεον δὲ τοῦτο τοῦδε suspic. Krueg., recepit Stein; verba ἐποίεον usque ad finem enuntiat del. Gomperz. — 100. παρεσκεύαστο Reiske, Bek.; παρεσκευάδατο libri, Stein. — αὐτῆς secl. Krueg.; συμπίπτοντος pro συμπιπτούσης Reiske, alii. — 101. πρὶν ἢ Rsv. — ὥς τῶν Ἑλλήνων; Krueg. suspic. ὥς τῶν ἄλλων Ἑλλ. vel ὥς τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι Ἑλλ., Stein ἐκείνη vel ἄλλων supplendum censet. — 102. ἔτι del. Schaefer, ante περιήσαν transponendum censet Steger. — ὄρθια, Stein ὀρθά. — ἡμύνοντό τε; Krueg. suspic. οἱ δ' ἡμύνοντο. — οὕτω φερόμενοι Gomperz. — [συν]επισπόμενοι Cob. — 103. ὁ στρατηγὸς Περ. suspic. Krueg., Σικωνίων (vel ὁ Σικωνίος) στρατηγὸς Περ. Stein. — τῶν δὲ Σαμίων Rsv; τῶν τε Σ. cet. libri, Stein. — 104. ἐκ τῶν Περσέων Valek.; ἐκ deest in libris. — δὴ ἔφερον z, διέφερον libri. — κτείνοντες del. Gomperz. — 105. Εὐθόινου, AB εὐθόνου, Rs εὐθύνου. — 106. ἐμπόρια (ABCd ἐμπόλια), Stein ἐμπολαῖα; idem antea suspic. ἐγκρατεῖς εἶησαν. — οὐδὲ Πελοποννησίους Schweigh., οὐδὲ πελοποννησίοισι libri; „an deest προσήκειν?“ Stein. — ἐς τὸ συμμ. ἐσεποιήσαντο suspic. Krueg.; idem ἢ μὲν ἐμμενέειν. — 107. τὰ ἄκρα τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — Ἀρταῦντεω secl. Stein. — δορυφόροι Μασίστεω R(sv)dz, fortasse rectius. — Κιλικίης; Krueg. suspic. Λυκίης. — 108. προσέφερε Rsv; προσεφέρετο cet. libri, Stein. — 109. αἰτῆσαι ὑπισχνέτο, Rs αἰτήσεσθαι ὑπισχνέται; Cob. αἰτήσιν ὑπ.; Madvig πᾶν ἂν et αἰτῆσαι. — εἰκάζουση z; εἰκάζουσα libri, quod tuetur Gomperz. — 110. ἐν ἡμέρῃ Rsv, Athen.; ἐν om. cet. libri, Stein. — 111. σὺ γὰρ εἰς suspic. Stein. — 112. τὴν γυναικα τὴν Μασίστεω R(sv)z; τ. γ. τοῦ Μ. cet. libri, Stein; pro τοῦ Ξέρξω malim cum Kruegero τοὺς Ξ. — 113. ἔστεργόν τε R(sv)dz; τε om. cet. libri, Stein. — 114. δια-

βαλόντες Rs; διαβάντες cet. libri, Stein. — 116. δεινός τε CRs; δεινός δὲ cet. libri, Stein; an δέ τε? — χρήματα τὰ ἐξ Ἑλ. suspic. Stein; idem διέβαλε pro διεβάλετο et τῆς δίκης pro δίκης. — δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον seclusi cum Gomperzio. — ἀφυλάκτω sv (ἀφυλάκτω R); ἀφύκτως cet. libri, Stein. — 117. ἐπεὶ δὲ πολιορκέουσι suspic. Krueg. — ἡσχαλλον Rds v; καὶ ἡσχαλλον cet. libri, Stein. — 118. τὸ ὀπίσθε suspic. Stein. — πόλιν ἔσχον suspic. Krueg. — 119. ἐκφυγόντα Rsv; ἐκφεύγοντα cet. libri, Stein. — ἄλλω τρόπῳ del. Gomperz. — ὡς κατελαμβάνοντο z, edd. vett., Gomperz, Stein; καὶ ὡς κατ. libri. — 120. τίνεσθαι; v σίνεσθαι, Rs σινέεσθαι, Valck. τίνυσθαι. — ἄποινά οἱ τ. ἐθ. ἐπιθεῖναι; Pauw μοι pro οἱ; ABC ἐπιχθῆναι pro ἐπιθεῖναι, Eltz ὑποστῆναι, Dietsch ἀντιθεῖναι, Krueg. ἀποτίσαι. — τῶν ἔλαβον χρημάτων suspic. Stein. — ὁ νόος z; ὁ om. libri, Stein. — πρὸς σανίδας Dobree, πρὸς deest in libris; σανίδι Reiske. — τοῦ Ἀρταῦντεω; fortasse αὐτοῦ Ἀρταῦντεω; an τοῖσι Ἀρτ.? — 121. ἐπὶ πλέον Werfer, ἔτι πλέον libri. — 122. κατελὼν Ἀστυάγεα del. Gomperz; pro σοὶ s, cod. Palat. 152 σύ. — σχόντες; Rsv, Gomperz ἔχοντες. — μαλακοὺς ἀνδρας Rsv; ἀνδρας om. cet. libri, Stein.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΤΕΡΤΙΧΟΡΗ.

ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες 1
ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν
Περινθίους Ἑλλησποντίων οὐ βουλομένους ὑπηκόους
εἶναι Δαρείου κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. οἱ γὰρ ὧν ἀπὸ Στρυμόνος
Παῖονες χρήσαντος τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περιν-
θίους, καὶ ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσονται σφεας
οἱ Περινθιοὶ ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρέειν,
ἦν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχειρέειν, ἐποίηον οἱ
Παῖονες ταῦτα. ἀντικατιζομένων δὲ τῶν Περινθίων
ἐν τῷ προαστείῳ, ἐνθαῦτα μουνομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ
προκλήσιός σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ καὶ
ἵππον ἵππῳ συνέβαλον καὶ κύνε κυνί. νικῶντων δὲ
τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὥς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες,
συνεβάλοντο οἱ Παῖονες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο
εἶναι καὶ εἰπὴν κου παρὰ σφίσι αὐτοῖσι· Νῦν ἂν εἴη
ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.
οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειροῦσι οἱ
Παῖονες καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν καὶ ἔλιπόν σφρων
ὀλίγους. τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον γεγόμενα 2

ὥδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων τῶν Περινθίων οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὥς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκνύμενων ἡμερούμενος βασιλεί· ταῦτα γὰρ οἱ ἐνετέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφεσθαι.

- 3 ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι μετὰ γε Ἰνδοῦς πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο ἢ φρονέοι κατὰ τούτῳ, ἅμαχόν τ' ἂν εἴη καὶ πολλῶ κράτιστον πάντων ἔθνέων κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι καὶ ἀμήχανον μὴ κοτε ἐγγένηται· εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. οὐνόματα δ' ἔχουσι πολλὰ κατὰ χώρας ἕκαστοι, νόμοισι δὲ οὔτοι παραπλησίοισι πάντες χρεῶνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων καὶ Τραυσῶν
- 4 καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων. τούτων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἴρηται μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτά τοῖσι ἄλλοισι Θρήιξι ἐπιτελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι τοιάδε· τὸν μὲν γενόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ ἐπεῖτε ἐγένετο ἀναπλῆσαι κακά, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπύμια πάντα πάθεα, τὸν δ' ἀπογενόμενον παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων
- 5 κακῶν ἑξαπαλλαχθεὶς ἐστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων ποιεῦσι τοιάδε· ἔχει γυναικας ἕκαστος πολλὰς· ἐπεὰν ᾧ τις αὐτῶν ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε, ἥ τις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα

ὑπὸ τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σφάγεται ἐς τὸν τάφον
ὑπὸ τοῦ οἰκηιοτάτου ἑωυτῆς, σφαχθεῖσα δὲ συνθάπτεται
τῷ ἀνδρί· αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται·
ὄνειδος γὰρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται.

Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηήκων ἐστὶ ὅδε νόμος· πω- 6
λέουσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς [δὲ] παρθένους οὐ
φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐῷσι τοῖσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι
μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι· [καὶ]
ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων
μεγάλων. [καὶ] τὸ μὲν ἐστίχθαι εὐγενὲς κέκριται, τὸ
δὲ ἄστικτον ἀγεννές. ἀργὸν εἶναι κάλλιστον, γῆς δὲ
ἐργάτην ἀτιμότατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληιστύος
κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφεων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι
εἰσί. θεοὺς δὲ σέβονται μύνηνους τούσδε, Ἄρεα καὶ 7
Διόνυσον καὶ Ἄρτεμιν· οἱ δὲ βασιλεῖς αὐτῶν, πάρεξ
τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν
καὶ ὁμνύουσι μῦνον τοῦτον καὶ λέγουσι γεγονέναι
ἀπὸ Ἑρμέω ἑωυτούς. ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν 8
εἰσὶ αἶδε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθεῖσι τὸν νεκρὸν καὶ
παντοῖα σφάξαντες ἱρήμια εὐωχέονται, προκλαύσαντες
πρῶτον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες ἢ ἄλλως
γῇ κρύψαντες, χῶμα δὲ χέαντες ἀγῶνα τιθεῖσι παν-
τοῖον, ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται κατὰ λόγον
μουνομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηήκων εἰσὶ αἶδε.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ ἔτι τῆς χώρας ταύτης οὐδεὶς 9
ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκές, οἵτινές εἰσι ἄνθρωποι οἰκέοντες
αὐτήν, ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἰστροῦ ἔρημος χώρα
φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος. μύνηνους δὲ δύναιμι πυ-
θέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἰστροῦ ἀνθρώπους τοῖσι
οὔνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρεωμένους Μηδικῇ.

- τοὺς δὲ ἵππους αὐτῶν εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα,
 ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν, σμικροὺς
 δὲ καὶ σιμοὺς καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν, ζευγνυ-
 μένους δὲ ὑπ' ἄρματα εἶναι ὀξυτάτους· ἄρματηλατέειν
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων
 τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῇ Ἀφροίῃ. εἶναι
 δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι· ὅπως δὲ οὗτοι
 Μήδων ἵποικοι γερόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσα-
 σθαι, γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακροῷ χρόνῳ. σιγύννας
 δ' ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκούν-
 10 τες τοὺς καπήλους, Κύπριοι δὲ τὰ δόρατα. ὥς δὲ
 Θρήικες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέτρην τοῦ
 Ἰστρου, καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προ-
 σωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες δοκεῖν λέγειν
 οὐκ οἰκόντα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσριγα·
 ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκεῖ εἶναι διὰ
 τὰ ψύχρα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης πέρι
 λέγεται, τὰ παραθαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος
 Περσέων κατήκοα ἐποίησε.
- 11 Δαρεῖος δὲ ὥς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον
 ἀπῆκετο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ
 Μιλησίου εὐεργεσίης καὶ τῆς παραινέσεως τοῦ Μυτι-
 ληναίου Κώεω, μεταπεμψάμενος δὲ σφεας εἰς Σάρδεις
 ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰστιαῖος, ἅτε τυραν-
 νεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσ-
 εχρήριζε, αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἥδωνων, βουλόμενος
 ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται,
 ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τύραννος δημότης τε ἐὼν, αἰτέει
 Μυτιλήνης τυραννεῦσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι
 12 οὗτοι μὲν κατὰ εἶλοντο ἐτράποντο, Δαρεῖον δὲ συνήνευκε

προῆγμα τοιόνδε ιδόμενον ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγα-
 βάζω Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώ-
 πης ἐς τὴν Ἀσίην· ἦν Πίργης καὶ Μαντύης ἄνδρες
 Παίονες, οἳ ἐπέιτε Δαρεῖος διέβη ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ
 ἐθέλοντες Παίωνων τυραννεύειν ἀπικνέονται ἐς Σάρδις,
 ἅμα ἀρόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εὐειδέα. φυλά-
 ξαντες δὲ Δαρεῖον προκατιζόμενον ἐς τὸ προάστειον
 τὸ τῶν Λυδῶν ἐποίησαν τοιόνδε· σκευάσαντες τὴν
 ἀδελφεὴν ὥς εἶχον ἄριστα ἐπ' ὕδωρ ἐπεμπον ἄγγος
 ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσιν καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον
 ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσιν λίνον· ὥς δὲ παρεξήιε ἡ
 γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δαρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ
 ἦν οὔτε Λύδια τὰ ποιεύμενα ἐκ τῆς γυναικός, οὔτε
 πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὥς οἱ
 ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει κελεύων φυλάξαι
 ὅ τι χρήσεται τῷ ἵππῳ ἢ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὀπισθε
 εἶποντο, ἡ δὲ ἐπέιτε ἀπῖκετο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἤρσε
 τὸν ἵππον, ἄρσασα δὲ καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλη-
 σαμένη τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ
 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν
 ἵππον καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. θωμάζων δὲ ὁ 13
 Δαρεῖος τὰ τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων καὶ τὰ
 αὐτὸς ὥρα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἐωυτῷ ἐς ὄψιν. ὥς
 δὲ ἄχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς οὐ κη πρόσω
 σκοπιὴν ἔχοντες τούτων. εἰρωτῶντος δὲ τοῦ Δαρείου
 ὁποδαπὴ εἴη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες καὶ
 ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμείβετο, τίνες
 δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἰσι καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι,
 καὶ τί κεῖνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδις. οἱ δὲ οἱ
 ἔφραζον ὥς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς,

εἶη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολι-
 σμένη, ὃ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου,
 εἶησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι. οἱ μὲν
 δὴ ταῦτα ἕκαστα ἔλεγον, ὃ δὲ εἰρώτα εἰ καὶ πᾶσαι
 εἶησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες. οἱ δὲ καὶ
 τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· αὐτοῦ γὰρ ὦν
 14 τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο. ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει
 γράμματα Μεγαβάζῳ, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρα-
 τηγόν, ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας
 καὶ παρ' ἑαυτὸν ἀραγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ
 γυναῖκας αὐτῶν. αὐτίκα δὲ ἱππεὺς ἔθεε φέρων τὴν
 ἀγγελίην ἐπὶ τὸν Ἑλλησπόντον, περαιωθεὶς δὲ διδοῖ τὸ
 βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὃ δὲ ἐπιλεξάμενος καὶ λαβὼν
 ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιο-
 15 νίην. πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας
 ἰέναι, ἀλίσθεντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης, δο-
 κέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐσβάλλοντας.
 οἱ μὲν δὴ Παῖονες ἦσαν ἔτοιμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν
 ἐπίοντα ἐρύκειν, οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι
 τοὺς Παίονας καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
 σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται,
 λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας
 αὐτῶν, ἐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῇσι ἐπι-
 πεσόντες εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὥς ἐπύ-
 θοντο ἐχομένας τὰς πόλιας, αὐτίκα διασκεδασθέντες
 κατ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο καὶ παρεδίδosan σφέας
 αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. οὕτω δὴ Παϊόνων Σιροπαῖονές
 τε καὶ Παιόπλαι καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης
 16 ἐξ ἡθέων ἐξαναστάντες ἦγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. οἱ δὲ
 περὶ τε Πάργαιον ὕρος [καὶ Δόβηρας καὶ Ἀγριᾶνας

καὶ Ὀδομάντους] καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαίρειν ὧδε· ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐξευγμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στενὴν ἔχοντα μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι ἱκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολιοῖται, μετὰ δὲ νόμῳ χρεώμενοι ἰστᾶσι τοιῶδε· κομίζοντες ἐξ ὄρεος τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρβηλος κατὰ γυναῖκα ἐκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος συχνὰς γυναῖκας. οἰκέουσα δὲ τοιοῦτον τρόπον, κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τέ ἐν τῇ διαιτᾶται καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδιὰ δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθυῶν· τῶν δὲ πληθὺς ἐστὶ τοσοῦτο ὥστε, ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατιεῖ σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχῶν ἀνασπᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην, 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην ἄνδρας ἐπὶ Πέρσας, οἱ μετ' αὐτὸν ἐκείνον ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρὰ Ἀμύντην αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἐστὶ δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος ἄρτια ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον ἐξ οὗ ὕστερον τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκάστης

ἐφοίτα, μετὰ δὲ τῷ μέταλλον Δύσωρον καλεόμενον
 18 ὅρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίῃ. οἱ ὦν Πέρσαι
 οἱ πεμφθέντες οὔτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὥς ἀπίκοντο,
 αἴτῃν ἐλθόντες ἐς ὅσιν τὴν Ἀμύντεω Δαρείῳ βασιλεῖ
 γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου καὶ σφεας
 ἐπὶ ξείνια καλέει, παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγα-
 λοπρεπὲς ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὥς δὲ
 ἀπὸ δεῖπνου ἐγίνοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι
 τάδε· Ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι,
 ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλ-
 λακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους·
 σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο, μέγας δὲ
 ξεινίξεις, διδοῖς δὲ βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ,
 ἔπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης·
 ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος, ἀλλὰ
 κεχωρίσθαι ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεῖτε δὲ ὑμεῖς ἔοντες
 δεσπότες προσχορίζετε τούτων, παρέσται ὑμῖν καὶ
 ταῦτα. εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς
 γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεῖτε καλεόμεναι ἤλθον, ἐπεξῆς ἀν-
 ζίαι ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδό-
 μενοι γυναῖκας εὐμόρφους ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην φά-
 μενοι τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν εἶναι σοφόν· κρέσσον
 γὰρ εἶναι ἀρχῇθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας ἢ ἐλθούσας
 καὶ μὴ παριζομένας ἀντίας ἵξεσθαι ἀλγηδόνας σφίσι
 ὀφθαλμῶν. ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρ-
 ἵξειν· πειθομένων δὲ τῶν γυναικῶν ἀντίκα οἱ Πέρσαι
 19 καὶ φιλέειν ἐπειράτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων
 ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπερδειμαίνων
 τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω παρεὼν τε

καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἔων καὶ κακῶν ἀπαθής, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός τε ἦν, ὥστε δὲ βαρέως φέρων εἶπε πρὸς Ἀμύντην τάδε· Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶκε τῇ ἡλικίῃ ἀπιὼν τε ἀναπαύεο μηδὲ λιπάρεε, τῇ πόσι· ἐγὼ δὲ προσμένων αὐτοῦ τῇδε πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα συνιὲς Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήσσειν μέλλοι Ἀλέξανδρος, λέγει· ὦ παῖ, σχεδὸν γὰρ σευ ἀνακακιομένου συνίημι τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιεῖν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σευ χρηίζω μηδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ, ἡμέας, ἀλλὰ ἀνέχεν ὁρέων τὰ ποιούμενα· ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαι τοι. ὥς δὲ ὁ Ἀμύντης χρηίσας τούτων οἰχώκεε, λέγει 20 ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· Γυναικῶν τούτων, ὦ ξείνοι, ἔστι ὑμῖν πολλὴ εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι καὶ ὀκόσῃσι ὦν αὐτέων. τούτου μὲν πέρι αὐτοὶ ἀποσημανέετε· νῦν δέ, σχεδὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν καὶ καλῶς ἔχοντας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν φίλον ἔστί, ἅπετε λούσασθαι, λουσάμενας δὲ ὀπίσω προσδέκεσθε. εἶπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν γυναικίην, αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι σκευάσας καὶ ἐγχειρίδια δοὺς παρῆγε ἔσω, παράγων δὲ τούτους ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε· ὦ Πέρσαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ ἰστυῆσθαι· τὰ τε γὰρ ἄλλα ὅσα εἴχομεν, καὶ πρὸς τὰ οἷά τε ἦν ἐξευρόντας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι. καὶ δὴ καὶ τότε τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἑωυτῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ἐπιδαψιλευόμεθα

ὕμῖν, ὥς παντελέως μάθητε τιμώμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ ἐστε ἄξιοι, πρὸς δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλῃτε ὥς ἀνὴρ Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμῶς ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ. ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα ὥς γυναικα τῷ λόγῳ· οἱ δέ, ἐπεῖτε σφέων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρώωντο, διεργάζοντο αὐτούς.

- 21 Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μύθῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπῆνίη αὐτῶν· εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα καὶ θεράποντες καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή· πάντα δὴ ταῦτα ἅμα πᾶσι ἐκείνοισι ἠφάνιστο. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγίνετο, καὶ σφεας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς πολλὰ καὶ τὴν ἐωυτοῦ ἀδελφεὴν τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περσέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς
- 22 ἐσιγήθη. Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδικεω γεγονότας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὕπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὥς εἰσὶ Ἕλληνες, πρὸς δὲ καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἐγνώσαν εἶναι. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου καὶ καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἔξεργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὥς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλλην καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο.

Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Παίονας ἀπίκετο ἐπὶ 23
τὸν Ἑλλήσποντον, ἐνθεῦτεν διαπεραιωθείς ἀπίκετο ἐς
Σάρδεις. ἄτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστιαίου τοῦ Μιλη-
σίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν [δωρεάν]
φυλακῆς τῆς σχεδύης, ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου
παρὰ Στρομόνα ποταμὸν, τῷ οὖνομά ἐστι Μύρκινος,
μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου,
ὥς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας,
ἔλεγε Δαρεῖω τάδε· ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρῆμα ἐποίη-
σας, ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτί-
σασθαι πόλιν ἐν Θρηάκῃ, ἵνα ἰδῇ τε ναυπηγήσιμος
ἔστι ἄφθονος καὶ πολλοὶ κωπέες καὶ μέταλλα ἀργύρεα,
ὄμιλός τε πολλὸς μὲν Ἑλλήν περιοικέει, πολλὸς δὲ
βάρβαρος, οἳ προστάτεω ἐπιλαβόμενοι ποιήσουσι τοῦτο
τὸ ἂν κείνος ἐξηγέται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σύ
νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα
μὴ οἰκῇ πόλεμον συνέχῃ. τρόπῳ δὲ ἡπῶ μεταπεμ-
ψάμενος παῦσον· ἐπεὰν δὲ αὐτὸν περιλάβῃς, ποιέειν
ὅπως μηκέτι κείνος ἐς Ἑλλήνας ἀπίζεται. ταῦτα λέγων 24
ὁ Μεγάβαζος εὐπετέως ἐπειθε Δαρεῖον ὥς εὖ προσορέων
τὸ μέλλον γίνεσθαι. μετὰ δὲ πίμπας ἄγγελον ἐς τὴν
Μύρκινον ὁ Δαρεῖος ἔλεγε τάδε· Ἰστιαῖε, βασιλεὺς
Δαρεῖος τάδε λέγει· ἐγὼ φροντίζων εὐρίσκω ἐμοί τε
καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι εἶναι οὐδένα σεῦ ἄνδρα
εὐνοέστερον, τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ' ἐργοῖσι οἶδα
μαθὼν. νῦν ὦν, ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατε-
ργάσασθαι, ἀπὶκέό μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερ-
θέωμαι. τούτοις τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος
καὶ ἅμα μέγα ποιούμενος βασιλέος σύμβουλος γενέ-
σθαι ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε

Δαρείος τάδε· Ἴστυαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμφάμην τῶνδε
 εἵνεκα· ἐπεῖτε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθίων καὶ σύ
 μοι ἐγένεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν· ἧ' ἄλλο χρῆμα οὕτω
 ἐν βραχείῃ ἐπεξήγησα ὥς σε ἰδεῖν τε καὶ ἐς λόγους μοι
 ἀπικέσθαι, ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τιμιώ-
 τaton ἀνὴρ φίλος συνετός τε καὶ εὖνοος, τὰ τοι ἐγὼ
 καὶ ἀμφοτέρω συνειδὼς ἔχω μαρτυρεῖν ἐς πρήγματα
 τὰ ἑμέα. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος, τάδε
 τοι ἐγὼ ποοτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα καὶ τὴν νεό-
 κτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν, σὺ δέ μοι ἐπόμενος ἐς Σοῦσα
 ἔχε τὰ περ ἂν ἔγὰ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ
 25 σύμβουλος. ταῦτα Δαρείος εἶπας καὶ καταστήσας Ἀρτα-
 φρένεα ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπάτριον ὑπαρχον εἶναι
 Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα ἅμα ἀρόμενος Ἴστυαῖον,
 Ὅτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν εἶναι τῶν παραθαλασ-
 σίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πατέρα Σισάμνην βασιλεὺς
 Καμβύσης γενόμενον τῶν βασιλῆων δικαστέων, ὅτι
 ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας ἀπέδειρε
 πᾶσαν τὴν ἀνθρωπείην, σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέσμα
 ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς
 τὸν ἕζων ἐδίκασε· ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε
 δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας
 ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ
 26 μεμνηῆσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει. οὗτος ὦν
 ὁ Ὅτάνης, ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε
 διάδοχος γενόμενος Μεγαβάξω τῆς στρατηγίης Βυζαν-
 τίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους, εἶλε δὲ Ἄντανδρον
 τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ, εἶλε δὲ Λαμπώνιον, λαβὼν δὲ
 παρὰ Λεσβίων νέας εἶλε Ἀῆμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφο-
 27 τέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν οἰκεομένας. οἱ μὲν δὴ

Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν, τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτῶν οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστᾶσι Λυκάργητον τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάργος ἄρχων ἐν Λήμνῳ τελευτᾷ. . . . αἰτίη δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἠνδραποδίετο καὶ κατεστρέφετο, τοὺς μὲν λιποστρατὴς ἐπὶ Σκυθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν [τὸν] ἀπὸ Σκυθῶν ὀπίσω ἀποκομιζόμενον.

Οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας, 28 μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις καλῶν ἦν, καὶ ἦρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων προέφερε, τοῦτο δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτὴ τε ἑωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν πρόσχημα, κατύπερθε δὲ τούτων ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μάλιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν· τούτους γὰρ καταρτιστήρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι. κατήλλαξαν δέ 29 σφεας ὥδε Πάριοι· ὥς ἀπίκοντο αὐτῶν ἄνδρες οἱ ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον, ὥρων γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν αὐτῶν βούλεσθαι διεξιελθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ ταῦτα καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινὰ ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ ἄγρον εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφοντο τὸ οὖνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν καὶ σπανίους εὐρόντες τούτους, ὥς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίην ποιησάμενοι ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν εὐρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφεας

ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων· τοὺς δὲ ἄλλους
 Μιλησίους τοὺς πρὶν στασιάζοντας τούτων ἔταξαν πεί-
 30 θεσθαι. Πάριοι μὲν νυν Μιλησίους οὕτω κατήρτισαν·
 τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολλῶν ὧδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι
 τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ
 τοῦ δήμου, φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον. τῆς δὲ
 Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἔων Ἀρισταγόρης ὁ Μολ-
 παγόρεω, γαμβρός τε ἔων καὶ ἀνεψιὸς Ἰστιαίου τοῦ
 Λυσαγόρεω, τὸν Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ
 Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου καὶ ἐτύγχανε τοῦτον τὸν
 χρόνον ἔων ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι
 πρὶν ἔόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν
 Μίλητον ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ πως αὐτοῖσι παρά-
 σχοι δύναμιν τινα καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν. ὁ δὲ
 ἐπιλεξάμενος ὧς, ἦν δι' αὐτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πό-
 λιν, ἄρξει τῆς Νάξου, σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην
 τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε· Αὐτὸς μὲν
 ὑμῖν οὐ φερέγγυός εἰμι δύναμιν παρασχεῖν τοσαύτην
 ὥστε κατάγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Να-
 ξίων· πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι
 εἶναι καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ πᾶσαν
 σπουδὴν ποιεύμενος. ἐπινοέω δὲ τῇδε. Ἀρταφρένης
 μοι τυγχάνει ἔων φίλος· ὁ δὲ Ἀρταφρένης ὑμῖν Ὑστά-
 σπεος μὲν ἔστι παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφεός,
 τῶν δ' ἐπιθαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων,
 ἔχων στρατιὴν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν
 δοκέω τὸν ἄνδρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηρίζωμεν. ταῦτα
 ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσ-
 σειν τῇ δύναιτο ἄριστα καὶ ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον
 καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ ὥς αὐτοὶ διαλύσοντες, ἐλπίδας

πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσιν τοὺς Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι, ὥς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας· τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμία κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ. ἀπικόμενος δὲ 31 ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφρέ- νεα ὡς Νάξος εἴη νήσος μεγάθει μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ καὶ ἀρχοῦ Ἰωνίης, χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ καὶ ἀνδράποδα. Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν στρατηλάτεις, κατὰγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐ- τῆς. καὶ τοι ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μὲν ἐστὶ ἐτοιμα παρ' ἐμοὶ χρήματα μέγала πάρεξ τῶν βραϊσιμωμάτων τῇ στρατιῇ (ταῦτα μὲν γὰρ δίκαιον ἡμέας τοὺς ἄγοντας παρέχειν), τοῦτο δὲ νήσους βασιλεῖ προσκτίσσαι αὐτήν τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡορημένας, Πάρον καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλευμένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμώμενος εὐπετέως ἐπιθήσεται Εὐβοίῃ, νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου καὶ κάρτα εὐπετεῖ αἰρεθῆναι. ἀποχωρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι. ὁ δὲ ἀμείβετο αὐτὸν τοισίδε· Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλέος ἐξηγητῆς γίνεαι προηγμάτων ἀγα- θῶν καὶ ταῦτα εὖ παραινέεις πάντα, πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ ἑκατὸν νεῶν διηκόσιαί τοι ἐτοι- μοὶ ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι. δεῖ δὲ τούτοισι καὶ αὐτὸν βασιλεῖα συνέπαινον γίνεσθαι. ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης 32 ὡς ταῦτα ἤκουσε, περιχαρὴς ἔων ἀπήιε ἐς Μίλητον, ὁ δὲ Ἀρταφρένης, ὡς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα καὶ ὑπερ- θέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγα-

βάτην ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωυτοῦ τε καὶ
 Λαρείου ἀνεψιόν, τοῦ Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου Λακε-
 δαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθής γέ ἐστι ὁ λόγος, ὕστερῳ χρόνῳ
 τούτων ἡρόδοτος θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος
 τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν
 33 Ἀρταφρένης ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀριστα-
 γόρην. παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης τὸν τε Ἀρισταγόρην
 ἐκ τῆς Μιλήτου καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Ναξίους
 ἐπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου, ἐπεῖτε δὲ ἐγένετο ἐν
 Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασα, ὡς ἐνθεῦτεν βορρῇ
 ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι. καὶ οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ
 τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πρῆγμα τοιόνδε συνη-
 νεῖχθη γενέσθαι· περιούτος Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν
 νεῶν φυλακὰς ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυχε οὐδεὶς φυλάσσων·
 ὁ δὲ δεινὸν τι ποιησάμενος ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους
 ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν
 Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι διὰ θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς
 κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κεφαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ
 σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ Σκύλακος ἐξαγγέλλει τις τῷ
 Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεινὸν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβά-
 τῆς δῆσας λυμαίνοιτο. ὁ δ' ἐλθὼν παραιτέτο τὸν Πέρ-
 σην, τυγχάνων δὲ οὐδενὸς τῶν ἐδέετο αὐτὸς ἐλθὼν
 ἔλυσε. πυθόμενος δὲ κάρτα δεινὸν ἐποίησατο ὁ Μεγα-
 βάτης καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· Σοὶ δὲ
 καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί ἐστι; οὐ σε ἀπέστειλε
 Ἀρταφρένης ἐμέο πείθεσθαι καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κε-
 λεύω; τί πολλὰ πρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ
 δὲ θυμωθεὶς τούτοισι, ὡς νῦν ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον
 πλοῖον ἄνδρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ παρ-
 34 εόντα σφί πρήγματα. οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως

προσεδέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσηνεύκοντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκησόμενοι καὶ σῖτα καὶ ποτὰ κατὰ τάχος ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρεσκευάζοντο ὡς παρесоμένου σφι πολέμου, οἱ δ' ἐπέιτε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὥς δὲ τὰ τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα κατεδεδαπάνητό σφι, καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλά, τοῦ πλεὺνός τε ἐδέετο ἢ πολιορκίῃ, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φρυγᾶσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἡπείρου, κακῶς προήσσουντες. Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν 35 τῷ Ἀρταφρόνεί ἐκτελέσαι· ἅμα δὲ ἐπίεξέ μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεέ τε τοῦ στρατοῦ προήξαντος κακῶς καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος, ἐδοκεέ τε τὴν βασιληίην τῆς Μιλήτου ἀπαιρεθήσεσθαι. ἀρρωδέων δὲ τούτων ἕκαστα ἐβουλευέτο ἀπόστασιν· συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῆχθαι ἐκ Σούσων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρην ἀπὸ βασιλέος. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι ὥστε φυλακισσόμενων τῶν ὁδῶν, ὁ δὲ τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρῆσας τὴν κεφαλὴν ἐστιξε καὶ ἀνέμεινε ἀναφῶναι τὰς τρίχας, ὥς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν, ἐπεὰν δὲ ἀπῖκῃται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρῆσαντά μιν τὰς τρίχας κατιδέεσθαι ἐς τὴν κεφαλὴν· τὰ δὲ στίγματα ἐδήμεινε, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴοηται, ἀπόστασιν. ταῦτα

δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίεε συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν ἑωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὢν γινόμενης πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν, μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιούσης τῆς Μιλήτου οὐδαμὰ ἐς αὐτὴν ἦξειν ἐτι' ἐλογίζετο.

- 36 Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοούμενος ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον, Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλεύετο ὢν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφήνας τὴν τε ἑωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τῷ αὐτὸ ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι, Ἐκαταῖος δ' ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεῖ τῷ Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνεα πάντα τῶν ἦρχε Δαρεῖος καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπεῖτε δὲ οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιεῖν ὅπως ναυκρατέες τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς ἔφη λέγων ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο (ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν Μιλησίων ἐοῦσαν ἀσθενέα), εἰ δὲ τὰ χρήματα κατααιρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσῃ τῆς θαλάσσης, καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξειν (τοῖσι) χρήμασι χρᾶσθαι καὶ τοὺς πολέμους οὐ συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὥς δεδήλωται μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι, ἕνα τε αὐτῶν πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρα-
37 τηγούς. ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίαντον Ἰβανώλλιος Μυλασέα

καὶ Ἰστιαῖον Τύμνεω Τερμερέα καὶ Κώην Ἐρξάνδρου, τῷ Δαρείῳ Μυτιλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδew Κυμαῖον καὶ ἄλλους συχνούς, οὕτω δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ μηχανώμενος. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραννίδα ἰσονομίην ἐποίει τῇ Μιλήτῳ, ὥς ἂν ἐκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπισταίαιτο, μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τῶντὸ τοῦτο ἐποίει, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιεέσθαι τῇσι πόλισι ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς, ὅθεν εἷη ἕκαστος. Κώην μὲν νυν Μυτι- 38 ληναῖοι ἐπεῖτε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν, Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτῶν ἀπῆκαν· ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπίεσαν. τυράννων μὲν νυν κατάπανσις ἐγίνετο ἀνὰ τὰς πόλιας, Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὥς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς ἐν ἐκάστη τῶν πολιῶν κελεύσας ἐκάστους καταστῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαιμόνα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγίνετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκ- 39 ετι περιεὼν ἐβασίλευε ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε, Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδew εἶχε τὴν βασιληίην, οὐ κατ' ἀνδραγαθίην σχὼν ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ ἔχοντι γυναικα ἀδελφεῆς ἑωυτοῦ θυγατέρα καὶ εἰσῆς ταύτης οἱ καταθυμίας παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τούτου δὲ τοιούτου ἔοντος οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· Εἰ τοι σὺ σεωυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι οὐ περιοπτεόν, γένος τὸ Εὐρυσθένεος γενέσθαι ἐξίτη-

λον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεῖτε τοι οὐ τίκτει,
 ἔξεο, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιέων ταῦτα Σπαρτιήτησι
 ἀδήσεις. ὁ δ' ἀμείβετο φὰς τούτων οὐδέτερα ποιήσειν,
 ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν παραινέοντας, τὴν
 ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἐωυτῷ, ταύτην ἀπ-
 40 ἔντα ἄλλην ἐσαγαγέσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι. πρὸς
 ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι προσ-
 ἔφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε· Ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενόν
 σε ὀρώμεν τῆς ἔχεις γυναικός, σὺ δὲ ταῦτα ποίεις καὶ
 μὴ ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοιον περὶ σεῦ
 Σπαρτιῇται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ
 προσδεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος, σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα
 ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσά-
 γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτά κη λεγόντων συνεχώ-
 ρησε ὁ Ἀναξανδρίδης, μετὰ δὲ γυναῖκας ἔχων δύο διξὰς
 41 ἰστίας οἶκεε, ποιέων οὐδαμῶς Σπαρτιητικά. χρόνον δὲ
 οὐ πολλοῦ διελθόντος ἡ ἐσύστερον ἐπελθοῦσα γυνὴ
 τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφεδρον
 βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέφαινε καὶ ἡ προτέρη γυνὴ τὸν
 πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα τότε κως ἐκύησε, συν-
 τυχή ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ
 οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήιοι πνυθόμενοι ὥχλειον,
 φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως βουλομένην ὑποβαλέ-
 σθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτῶν, τοῦ χρόνου συντά-
 μνοντος, ὑπ' ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὴν γυναῖκα
 περιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὥς ἔτεκε Δωριέα, ἰθέως
 ἴσχει Λεωνίδην καὶ μετὰ τοῦτον ἰθέως ἴσχει Κλεόμβρο-
 τον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτόν τε καὶ
 Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένεα τεκοῦσα καὶ [τῷ]
 δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, ἐοῦσα θυγάτηρ Πρινητάδεω

τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. ὁ μὲν δὴ 42
 Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ φρενίρης ἀκρομανής
 τε, ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάντων πρῶτος, εὖ
 τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς σῆψων τὴν βασι-
 λήην. ὥστε ὧν οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ ὁ τε Ἀναξανδρί-
 δης ἀπέθανε καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ
 ἐστήσαντο βασιλέα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δω-
 ριεὺς δεινὸν τε ποιεύμενος καὶ οὐκ ἄξιῶν ὑπὸ Κλεομέ-
 νεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λεὼν Σπαρτιήτας ἤγε ἐς
 ἀποικίην, οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος
 ἐς ἣντινα γῆν κτίσων ἦ, οὔτε ποιήσας οὐδὲν τῶν νομι-
 ζομένων. οἷα δὲ βαρέως φέρων, ἀπίει ἐς τὴν Λιβύην τὰ
 πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δὲ
 ἐς Κίνυπα οἰκίσε χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ
 (Κίνυπα) ποταμόν. ἐξελασθεὶς δὲ ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει
 ὑπὸ Μακέων τε Λιβύων καὶ Καρχηδονίων ἀπίκετο ἐς
 Πελοπόννησον. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντιχάρης ἀνὴρ Ἐλεώνιος 43
 συνεβούλευσε ἐκ τῶν Λαῶν χρησμῶν Ἡράκλειαν τὴν
 ἐν Σικελίᾳ κτίζειν, φᾶς τὴν Ἑρως χώρην πᾶσαν εἶναι
 Ἡρακλειδέων αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ ἀκούσας
 ταῦτα ἐς Δελφοὺς οἶχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ
 αἰρήει ἐπ' ἣν στέλλεται χώρην· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ αἰ-
 ρήσειν. παραλαβὼν δὲ Δωριεὺς τὸν στόλον τὸν καὶ ἐς
 Λιβύην ἤγε ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. τὸν χρόνον 44
 δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρίται, σφέας τε αὐτοὺς καὶ
 Τήλυν τὸν ἐωυτῶν βασιλέα ἐπὶ Κρότωνα μέλλειν στρα-
 τεύεσθαι, τοὺς δὲ Κροτωνιήτας περιδεέας γενομένους
 δεηθῆναι Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι καὶ τυχεῖν δεηθέν-
 τας· συστρατεύεσθαί τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα καὶ
 συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται λέγουσι

ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου εἰ μὴ Καλλίην τῶν Ἰαμιδῶν μάν-
 τυν Ἥλειον μοῖνον, καὶ τοῦτον τρόπῳ τοιῷδε· παρὰ Τήλνους τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀποδράντα ἀπικέσθαι
 45 παρὰ σφέας, ἐπεῖτε οἱ τὰ ἱρὰ οὐ προεξώρεε χρηστὰ
 θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δ' αὖ οὗτοι λέγουσι.
 μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε, Συ-
 βαρίται μὲν τέμενός τε καὶ νηὸν ἔοντα παρὰ τὸν ξηρὸν
 Κραῆτιν, τὸν ἰδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωριέα
 λέγουσι Ἀθηναίῃ ἑπωνύμῳ Κραδίῃ, τοῦτο δὲ αὐτοῦ
 Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται,
 ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη· εἰ γὰρ δὴ
 μὴ παρέπρηξε μηδέν, ἐπ' ὃ δὲ ἐστάλη ἐποίηε, εἴλε ἅν
 τὴν Ἐρυκίνην χώραν καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτός
 τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀπο-
 δεικνύσι Καλλίην μὲν τῷ Ἥλειῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κρο-
 τωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμουντο
 οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι, Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος
 ἀπογόνουσι οὐδέν. καίτοι εἰ συνεπελάβετό γε τοῦ Συ-
 βαριτικοῦ πολέμου Δωριεύς, δοθῆναι ἂν οἱ πολλαπλήσια
 ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτῶν μαρτύρια
 ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι, ὅκοτέροισί τις πείθεται αὐ-
 46 τῶν, τούτοις προσχωρεῖν. συνέπλεον δὲ Δωριεῖ καὶ
 ἄλλοι συγκτίσται Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραι-
 βάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων, οἱ ἐπεῖτε ἀπίκοντο
 παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἐσσω-
 θέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγεσταίων· μῦθος δὲ Εὐρυ-
 λέων τῶν συγκτιστέων περιεγένετο τούτου τοῦ πάθους.
 συλλαβῶν δὲ οὗτος τῆς στρατιῆς τοὺς περιγενομένους

ἔσχε Μινῶν τὴν Σελινουσίων ἀποικίην καὶ συνελ-
 θέρου Σελινουσίου τοῦ μουνάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ
 δέ, ὥς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σε-
 λινούντος καὶ ἐμουνάρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γὰρ
 μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα
 ἐπὶ Διὸς ἄβροαίου βωμόν. συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ 47
 συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω Κροτωνιήτης ἀνὴρ,
 ὃς ἀρμოსάμενος Τήλνους τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα ἔφυγε
 ἐκ Κρότωνος, ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου οἶχετο πλέων ἐς
 Κυρήνην, ἐκ ταύτης δὲ ὀρμώμενος συνέσπετο οἰκῆν τε
 τριήρεϊ καὶ οἰκῆν ἀνδρῶν δαπάνη, ξὼν τε Ὀλυμπιονί-
 κης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν. διὰ δὲ
 τὸ ἑωυτοῦ κάλλος ἠνείκατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς
 ἄλλος· ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἠρώιον ἰδρυσάμενοι
 θυσίησι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τροπῶ 48
 τοιούτῳ ἐτελεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ
 Κλεομένεος καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευσε ἄν
 Λακεδαιμόνος· οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἥρξε ὁ Κλεο-
 μένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἅπαις, θυγατέρα μούνην λιπών,
 τῇ οὖνομα ἦν Γοργώ.

Ἀπικνέεται δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραν- 49
 νος ἐς τὴν Σπάρτην Κλεομένεος ἔχοντας τὴν ἀρχήν·
 τῷ δὴ ἐς λόγους ἦμε, ὥς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πῖνακα ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδου ἐνετέμνητο
 καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος
 δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε·
 Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσης τῆς
 ἐνθαῦτα ἀπίξις· τὰ γὰρ κατήκοντά ἐστι τοιαῦτα· Ἰώ-
 νων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευθέρων ὄνείδος καὶ
 ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν

ὑμῖν, ὅσῳ προέσταντε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν πρὸς θεῶν
 τῶν Ἑλληνίων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ δουλοσύνης, ἄνδρας
 ὁμαίμονας. εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέειν ἐστί·
 οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν
 πόλεμον ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχη
 αὐτῶν ἐστί τοιήδε, τόξα καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας
 δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῇσι
 κεφαλῇσι. οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναι εἰσι. ἔστι δὲ καὶ
 ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρον ἐκείνην νεμομένοισι ὅσα οὐδὲ
 τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι, ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξάμενοισι, ἄργυ-
 ρος καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς ποικίλη καὶ ὑποζύγιά τε καὶ
 ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλόμενοι αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε.
 κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι ὥς ἐγὼ φράσω,
 Ἴώνων μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοί, οἰκέοντές τε χώραν
 ἀγαθὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἔοντες. δεικνὺς δὲ ἔλεγε
 ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον, τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ
 πίνακι ἐντετμημένην. Λυδῶν δέ, ἔφη λέγων ὁ Ἀριστα-
 γόρης, οἶδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς τὴν ἡῶ, πολυ-
 προβατώτατοί τε ἔοντες πάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ
 πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς
 ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες,
 κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε, ἐν τῇ ἦδε Κύπρος
 νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τάλαντα βασιλεῖ τὸν ἐπέ-
 τειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλικῶν δὲ τῶνδε ἔχονται
 Ἀρμένιοι οἶδε, καὶ οὗτοι ἔοντες πολυπρόβατοι, Ἀρμε-
 νίων δὲ Ματινηοὶ χώραν τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ
 τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε
 Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἐνθα βασι-
 λεὺς τε μέγας δίαιταν ποιεῖται, καὶ τῶν χρημάτων οἱ
 θησαυροὶ ἐνθαυτὰ εἰσι· ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν πόλιν

θαρσέοντες ἤδη τῷ Διὶ πλούτου πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ
 περὶ μὲν χώρης ἄρα οὐ, πολλῆς οὐδὲ οὕτω χρηστῆς
 καὶ οὖρων σμικρῶν· χρεὸν ἐστὶ ὑμᾶς μάχας ἀνα-
 βάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους ἐόντας ἰσοπαλέας καὶ
 Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους, τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν
 ἐστὶ οὐδὲν οὔτε ἀργύρου, τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγει
 προθυμίῃ μαχόμενον ἀποθνήσκειν· παρέχον δὲ τῆς
 Ἀσίης πάσης ἄρχειν εὐπετέως, ἄλλο τι αἰρήσεσθε;
 Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε, Κλεομένης δὲ ἀμείβετο
 τοισίδε· ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην
 ἡμέρην ὑποκρινέεσθαι. τότε μὲν ἐς τοσοῦτο ἤλασαν· 50
 ἐπεῖτε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρῃ ἐγένετο τῆς ὑποκρισίας καὶ
 ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον, εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν
 Ἀρισταγόρην ὁκόσων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων
 ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα ἐὼν
 σοφὸς καὶ διαβάλλων ἐκείνουν εὔ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεὸν
 γὰρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐόν, βουλούμενόν γε Σπαρτιήτας
 ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὦν τριῶν μηνῶν
 φᾶς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον
 λόγον τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ,
 εἶπε· ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης προ-
 δύντος ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπέα λέγεις Λακε-
 δαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν
 ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἰπας ἦε 51
 ἐς τὰ οἰκία, ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην ἦε ἐς
 τοῦ Κλεομένεος, ἐσελθὼν δὲ ἔσω ἅτε ἱκετεύων ἐπ-
 ακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ παι-
 δίον· προσεστῆκε γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγάτηρ,
 τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μοῦνον τέκνον
 ἐτύγχανε ἐὼν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης

δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ, ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχνεόμενος, ἦν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν ἐσέετο. ἀνανεῶντος δὲ τοῦ Κλεομένεος προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς ὃ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο καὶ τὸ παῖδιον ἠνθάξατο. Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξείνος, ἦν μὴ ἀποστὰς ἴης. ὁ τε δὴ Κλεομένης ἡσθεῖς τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει ἦε ἐς ἕτερον οἶκημα καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσειτο τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπὶ πλεόν· ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλέα.

- 52 Ἐχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοὶ τε πανταχῇ εἰσι βασιλῆιοι καὶ καταλύσεις κάλλισται, διὰ οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλὲς. διὰ μὲν γε Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἰκοσὶ εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δὲ ἐκ τῆς Φρυγίας ὁ Ἄλως ποταμός, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη καὶ οὕτω διεκπεραν τὸν ποταμόν, καὶ φυλακτῆριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρ' οὗρων τῶν Κιλικίων σταθμοὶ δυὼν δέοντές εἰσι τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν· ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὗροισι διξὰς τε πύλας διεξελάς καὶ διξὰ φυλακτῆρια παραμεΐψαι. ταῦτα δὲ διεξελάσαντι καὶ διὰ τῆς Κιλικίας ὁδὸν ποιευμένῳ τρεῖς εἰσι σταθμοί, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ ἥμισυ. οὗρος δὲ Κιλικίας καὶ τῆς Ἀρμενίας ἐστὶ ποταμός νηysiπέρητος, τῷ οὖνομα Εὐφρότης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίᾳ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγῶν πεντεκαίδεκα,

παρασάγγαι δὲ ἕξ καὶ πεντήκοντα καὶ ἥμισυ, καὶ φυλα-
 κτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσιπέρητοι τέσσερες
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεῦσαι
 ἔστι, πρῶτος μὲν Τίγρης, μετὰ δὲ δεύτερός τε καὶ
 τρίτος αὐτὸς ὀνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἐὼν ποταμὸς
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτῶν
 καταλεχθεὶς ἕξ Ἀρμενίων ῥέει, ὁ δ' ὕστερος ἐκ Ματι-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὖνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κῦρος διέλαβέ ποτε ἐς διώρυγας ἐξήκοντα καὶ τριη-
 κοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλονται ἐς τὴν
 Ματινὴν γῆν σταθμοὶ εἰσι τέσσερες . . . . ἐκ δὲ
 ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνοντι ἔνδεκα
 σταθμοί, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ
 ἥμισυ ἔστι ἐπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἔοντα καὶ τοῦτον
 νηυσιπέρητον, ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι
 οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσι ἔνδεκα καὶ ἑκατὸν. καταγωγὰί
 μὲν νυν σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα
 ἀναβαίνοντι· εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασι- 53
 λήῃ τοῖσι παρασάγγῃσι καὶ ὁ παρασάγγης δύναται
 τριήκοντα στάδια, ὥσπερ οὗτός γε δύναται ταῦτα, ἐκ
 Σαρδίων στάδια ἔστι ἐς βασιλῆα τὰ Μεμνόνια καλεό-
 μενα πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια παρασαγγέων
 ἔόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ
 καὶ ἑκατὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη διεξιούσι ἀναισι-
 μοῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐνενήκοντα. οὕτω τῷ Μιλη- 54
 σίῳ Ἀρισταγόρῃ εἶπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακε-
 δαιμόνιον εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ
 βασιλέα ὀρθῶς εἰρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τού-
 των ἔτι δίζηται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἕξ
 Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη.

καὶ δὴ λέγω σταδίων εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστρῳ καλεῖται) τεσσαεράκοντα καὶ τετρακισχίλους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσαεράκοντα καὶ πεντακόσιοι στάδιοι, καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηχανύεται ἡ τρίμηνος ὁδός.

- 55 Ἀπελαινόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης ἦε ἐς τὰς Ἀθήνας γενομένης τυράννων ὧδε ἐλευθέρας. ἐπεὶ Ἰππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππῆα δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα ὕψιν ἐνυπνίου [τῷ ἑαυτοῦ πάθει] ἐναργεστάτην κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμόδιος, γένος ἑόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἔτα τέσσερα οὐδὲν ἥσσον
- 56 ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ. ἡ μὲν νυν ὄψις τοῦ Ἰπάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἰππαρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μεγαν καὶ εὐεϊδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα·

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ·

Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δέ, ὥς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερός ἦν ὑπερτιθέμενος ὀνειροπόλοισι· μετὰ δὲ ἀπειπάμενος τὴν ὕψιν ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

- 57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φονέες οἱ Ἰπάρχου, ὥς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγερόνεσαν ἐξ Ἑρετρίας τὴν ἀρχήν, ὥς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὐρίσκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην, οἴκεον δὲ τῆς χώρας ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες

ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηνέων. Ἀθηναῖοι δέ σφεας ἐπὶ ῥη-
 τοῖσι ἐδέξαντο σφέων αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν
 τεων καὶ οὐκ ἄξιαπῆγῆτων ἐπιτάξαντες ἐργεσθαι. οἱ 58
 δὲ Φοῖνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν
 οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ οἰκήσαντες ταύτην τὴν
 χώραν ἐσῆγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἑλλήνας καὶ δὴ
 καὶ γράμματα, οὐκ ἔοντα πρὶν Ἑλλήσι ὥς ἐμοὶ δοκέειν,
 πρῶτα μὲν τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοῖνικες· μετὰ
 δὲ χρόνου προβαίνοντος ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλλον καὶ
 τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιόικεον δέ σφεας τὰ
 πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες·
 οἱ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμ-
 ματα, μεταρρυνθίμisanτες σφεων ὀλίγα ἐχρέωντο, χρεώ-
 μενοι δὲ ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε ἐσαγα-
 γόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήια κεκληῆσθαι.
 καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ
 [οἱ] Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνι βίβλων ἐχρέωντο διφθέ-
 ρησι αἰγέησί τε καὶ οἰέησι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ
 πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι.
 εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήια γράμματα ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ 59
 Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβησι τῆσι Βοιωτῶν
 ἐπὶ τρίποσι τρισὶ ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὅμοια
 ἔοντα τοῖσι Ἴωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἷς τῶν τριπόδων
 ἐπίγραμμα ἔχει

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν ἔων ἀπὸ Τηλεβοάων.
 ταῦτα ἡλικίην ἂν εἶη κατὰ Λάϊον τὸν Λαβδάκου τοῦ
 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξα- 60
 μέτρῳ τόνῳ λέγει·

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
 Νικήσας ἀνέθηκε τεῖν περικαλλὲς ἄγαλμα.

Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἰπποκόωντος, εἰ δὴ οὗτός γε ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς καὶ μὴ ἄλλος τῶντ' οὖνομα ἔχων τῷ Ἰππο-
 61 κόωντος, ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαῖου. τρίτος δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ.

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸς εὐσκόπῳ Ἀπόλλωνι

Μουνναρχέων ἀνέθηκε τεῖν περικαλλὲς ἄγαλμα.

ἐπὶ τούτῳ δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουν-
 ναρχέοντος ἐξανιστεύεται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων καὶ τρά-
 πονται ἐς τοὺς Ἐγχελείας, οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολει-
 φθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρεῦσι ἐς Ἀθήνας·
 καὶ σφι ἰρά ἐστι· ἐν Ἀθήνησι ἰδρυμένα, τῶν οὐδὲν
 μετὰ τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα
 τῶν ἄλλων ἱρῶν καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς Διμήτρος ἱρὸν
 τε καὶ ὄργια.

62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου καὶ οἱ
 Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἦσαν οἱ Ἰππάρχου
 φονέες, ἀπήγγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἔτι ἀνα-
 λαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἥια λέξων λόγον, ὥς τυράννων
 ἐλευθερώθησαν Ἀθηναῖοι. Ἰππίεω τυραννεύοντος καὶ
 ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἰππάρχου θάνατον
 Ἀλκμεωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι καὶ φεύγοντες Πει-
 σιστρατίδας, ἐπεῖτε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθηναίων
 φυγάσι πειωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρει
 [κάτοδος], ἀλλὰ προσέπταιον μέγας πειρώμενοι κατ-
 ιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λειψύδριον τὸ
 ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμεωνίδαι
 πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι παρ' Ἀμφι-
 κτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν
 νῦν ἐόντα, τότε δὲ οὐκω, τοῦτον ἐξοικοδομήσαι. οἷα
 δὲ χρημάτων εὖ ἦκοντες καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι

ἀνέκαθεν ἔτι, τὸν [τε] νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παρα-
δείγματος κάλλιον, τὰ τε ἄλλα καὶ συγκειμένου σφι
παρίνου λίθου ποιέειν τὸν νηόν, Παρίου τὰ ἔμπροσθε
αὐτοῦ ἐξεποίησαν. ὥς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι. 63
οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν
Πυθίην χρήμασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες
εἴτε ἰδίῳ στόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προσφέρειν
σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὥς
σφι αἰεὶ τὸν τὸ πρόφαντον ἐγίνετο, πέμπουσι Ἀρχι-
μόλιον τὸν Ἀστέρος, ἐόντα τῶν ἀσίων ἄνδρα δόκιμον,
σὺν στρατῷ ἐξελῶντα Πεισιστρατίδης ἐξ Ἀθηνέων,
ὅμως καὶ ξείνους σφι ἐόντας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ
θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμ-
πουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ
προσσχὼν ἐς Φάληρον τὴν στρατιὴν ἀπέβησε, οἱ δὲ
Πεισιστρατίδαι προπυνθανόμενοι ταῦτα ἐπεκαλέοντο
ἐκ Θεσσαλίας ἐπικουρίην· ἐπεποίητο γὰρ σφι συμμα-
χίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δέ σφι δεομένοισι ἀπ-
έπεμψαν κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι χιλίην τε ἵππον καὶ
τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην ἄνδρα Γονναῖον·
τούς ἐπέειτε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχα-
νῶντο τοιάδε· κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον καὶ
ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν χῶρον ἐπῆκαν τῷ
στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους
τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀρχι-
μόλιον, τοὺς δὲ περιγενομένους αὐτῶν ἐς τὰς νέας
κατέρξατο. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαιμόνος
οὕτω ἀπῆλλαξε, καὶ Ἀρχιμόλιον εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττι-
κῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυν-
σάργει. μετὰ δὲ Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες 64

ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδεω, οὐκ ἐτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες ἀλλὰ κατ' ἡπειρον· τοῖσι ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος πρώτη προσέμιξε καὶ οὐ μετὰ πολλὸν ἐτράπετο, καὶ σφρων ἔπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας· οἱ δὲ περιγενόμενοι ἀπαλλάσσοντο ὥς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἄμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐπολιόρκει τοὺς τυράννους ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελα-
65 στικῷ τείχεϊ. κατ' οὐδέν τι πάντως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι· οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ ἡ αὐτὴ αὕτη σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἤλωσαν. τοῦτο δὲ ὥς ἐγένετο, πάντα αὐτῶν τὰ πρήγματα συνετετάρακτο, παρέστησαν δὲ ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἷσι ἐβούλονται οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρησι ἐκχωρήσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἔόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἳ πρότερον ἐπήλυδες ἔόντες ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τῷ οὐνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης τῷ παιδί θέσθαι τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστορος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπωνυμίην. οὕτω μὲν

Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον, ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος πρὶν ἢ Ἰωνίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου καὶ Ἀρισταγόρην τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρησίμῃ σῶζον βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλα- 66
χθεῖσαι τυράννων ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε ἀνὴρ Ἀλκμεωνίδης, ὅς περ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ Ἰσαγόρης Τισάνδρου οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύοισι δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυνάμιος, ἐσσούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον προσεταιρίζεται. μετὰ δὲ τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἴωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας, ἐξενρῶν δὲ ἐτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐπιχωρίων, πάρεξ Αἴαντος· τοῦτον δέ, ἅτε ἀστυγείτονα καὶ σύμμαχον, ξεῖνον ἐόντα προσέθετο. ταῦτα δέ, δοκέειν ἐμοί, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος 67
τὸν ἐωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυνῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας τοῦτο μὲν ῥαψωδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυνῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντα ὑμνεᾶται· τοῦτο δέ, ἡρώιον γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυνωνίων Ἀδρησίου τοῦ Ταλαοῦ, τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἀργεῖον ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς ἐ χρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἀδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χοῦ φᾶσα Ἀδρηστον μὲν εἶναι Σικυνωνίων βασιλέα,

ἐκεῖνον δὲ λευστήρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ
 παρεδίδου, ἀπελθὼν ὀπίσω ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς
 ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὥς δέ οἱ ἐξευρησθαι ἐδόκεε,
 πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι
 Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπ-
 αγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον τέμενός
 οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανίῳ καὶ μιν ἴδρυνε ἐν-
 θαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάν-
 ιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι)
 ὥς ἐχθιστον ἐόντα Ἄδρηστῳ, ὃς τὸν τε ἀδελφεόν οἱ
 Μημιστέα ἀπεκτόνεν καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεῖτε
 δέ οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὀρτὰς Ἀδρή-
 στου ἀπελόμενος ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. οἱ δὲ Σικνω-
 νιοι ἐώθεσαν μεγαλωστὶ κάρτα τιμᾶν τὸν Ἄδρηστον·
 ἡ γὰρ χώρα ἦν αὕτη Πολύβου, ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν
 Πολύβου θυγατριδέος, ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν
 διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικνω-
 νιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον καὶ δὴ πρὸς τὰ πάθια αὐτοῦ
 τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον, τὸν μὲν Διόνυσον οὐ
 τιμῶντες, τὸν δὲ Ἄδρηστον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς
 μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην Με-
 68 λανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστόν οἱ ἐπεποίητο, φυλὰς
 δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικνω-
 νίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα.
 ἐνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικωνίων· ἐπὶ
 γὰρ ὅς τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεῖς αὐτὰ
 τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἐωντοῦ φυλῆς· ταύτῃ
 δὲ τὸ οὔνομα ἀπὸ τῆς ἐωντοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὗτοι
 μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο, ἕτεροι δὲ Ὑᾶται, ἄλλοι
 δὲ Ὀνεᾶται, ἕτεροι δὲ Χοιρεᾶται. τούτοις τοῖσι οὐνό-

μασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυνῶνιοι καὶ ἐπὶ Κλεισθένεος ἄρχοντος καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος ἔτι ἐπ' ἔτεα ἐξήκοντα· μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυνατάς, τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς· Αἰγιαλέος τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενοι κεκλησθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυνῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιή- 69
κεε, ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυνω-
νίου τούτου θυγατριδέος καὶ τὸ οὖνομα ἐπὶ τούτου
ἔχων, δοκεῖν ἐμοὶ καὶ οὗτος ὑπεριθῶν Ἰωνας, ἵνα μὴ
σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἰῶσι, τὸν δμῶνυμον
Κλεισθένεα ἐμιμήσατο. ὥς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων
δῆμον πρότερον ἀπωσμένον τότε πάντων πρὸς τὴν
ἑωυτοῦ μοῖραν προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε
καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἕξ ἐλασσόνων. δέκα τε δὴ φυ-
λάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς
δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλὰς. ἦν τε τὸν δῆμον
προσθέμενος πολλῶ κατύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων.
ἐν τῷ μέρεϊ δὲ ἐσσούμενος ὁ Ἰσαγόρης ἀντιτεχνᾷται 70
τάδε· ἐπικαλέεται Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενό-
μενον ἑωυτῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιор-
κίης. τὸν δὲ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τοῦ
Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ
Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα ἐξέβαλλε Κλεισθένεα
καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐνα-
γέας ἐπιλέγων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς
τοῦ Ἰσαγόρεω· οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμεωνίδαι καὶ οἱ συστα-
σιῶται αὐτῶν εἶχον αἰτίην τοῦ φόρου τούτου, αὐτος
δὲ οὐ μετεῖχε οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. οἱ δ' ἐναγέες 71

Ἀθηναίων ὧδε ὠτομάσθησαν· ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης. οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε, προσποιησάμενος δὲ ἐταίρηι τῶν ἡλικιωτέων καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη, οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι ἰκέτης ἵζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀνιστᾶσι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν ναυκράδων, οἱ περ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους πλὴν θανάτου· φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμεωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλλε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας· Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέσχε· μετὰ δὲ οὐδὲν ἦσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ, ἀπικόμενος δὲ ἀργηλατέει ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο, τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω στασιωτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι ὃ τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας ὅσοι ἦσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχέσειν, ἦε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἱρεΐη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμείψαι εἶπε· ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει μηδὲ ἔσιθι ἐς τὸ ἱρόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι παρίεναι ἐνθαῦτα. ὁ δὲ εἶπε· ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεὺς εἰμι ἀλλ' Ἀχαιοῦς. ὁ μὲν δὴ

τῇ κληδόνι οὐδὲν χρεώμενος ἐπεχώρησέ τε καὶ τότε
 πάλιν ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων· τοὺς δὲ
 ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἐν δὲ
 αὐτοῖσι καὶ Τιμησίθεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν
 τε καὶ λήματος ἔχοιμ' ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν
 νυν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν, Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα 73
 Κλεισθένεα καὶ τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα
 ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμφάμενοι πέμπουσι ἀγγέλους ἐς
 Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρ-
 σας· ἠπιστέατο γάρ σφι [πρὸς] Λακεδαιμονίους τε καὶ
 Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικορῶν δὲ τῶν ἀγ-
 γέλων ἐς τὰς Σάρδις καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα
 Ἀρταφρένης ὁ Ὑστάσπεος Σαρδίων ὑπαρχος ἐπειρώτα
 τίνες εἶντες ἄνθρωποι καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι δεοῖατο
 Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι, πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν
 ἀγγέλων ἀπεκορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλείᾳ
 Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην
 σφι συνετίθετο, εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς
 ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι
 διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσα-
 σθαι. οὗτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἑωυτῶν αἰτίας
 μεγάλας εἶχον.

Κλεομένης δὲ ἐπιστάμενος περιυβρίσθαι ἔπεσι καὶ 74
 ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοπον-
 νήσου στρατόν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει, τίσασθαι
 δὲ ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἰσαγόρην
 βουλόμενος τύραννον καταστῆσαι· συνεξῆλθε γάρ οἱ
 οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ
 μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς Ἐλευσίνα καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συν-
 θήματος Οἰνόην αἰρέουσιν καὶ Ὑσῖας, δῆμους τοὺς ἐσχά-

τους τῆς Ἀττικῆς, Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο
 ἐπιόντες χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καίπερ
 ἀμφιβολίῃ ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐσ-
 ὕστερον ἐμελλον μνήμην ποιήσεσθαι, Πελοποννησίοισι
 75 δὲ ἐοῦσι ἐν Ἐλευσίνι ἀντία ἔθεντο τὰ ὄπλα. μελλόν-
 των δὲ συνάψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην Κορίνθιοι
 μὲν πρῶτοι σφίσι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὥς οὐ ποίεοιεν
 τὰ δίκαια μετεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο, μετὰ
 δὲ Δημάρετος ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς
 Σπαρτιητέων, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ
 Λακεδαιμόνος καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθε
 χρόνῳ Κλεομένει. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης
 ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ μὴ ἐξεῖναι ἔπεσθαι ἀμφοτέ-
 ρους τοὺς βασιλέας ἐξιούσης στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφο-
 τεροι εἶποντο· παραλυομένου δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου
 καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον· πρὸ
 τοῦ γὰρ δὴ καὶ οὗτοι ἀμφοτέροι ἐπὶ κλητοῖ σφι ἐόντες
 εἶποντο. τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνι ὄρῳντες οἱ λοιποὶ
 τῶν συμμάχων τοὺς τε βασιλέας τῶν Λακεδαιμονίων
 οὐκ ὁμολογέοντας καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν
 76 οἶχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι, τέταρτον δὴ τοῦτο
 ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεες, δις τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθη-
 ναίων, πρῶτον μὲν ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν (οὗτος
 ὁ στόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων ὀρθῶς
 ἂν καλέοιτο), δεῦτερον δὲ καὶ τρίτον ὅτε ἐπὶ Πεισι-
 στρατιδέων ἐξέλασιν ὀρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο,
 τέταρτον δὲ τότε ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων
 Πελοποννησίους ἐσέβαλε· οὕτω τέταρτον τότε Δωριεες
 77 ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας. διαλυθέντος ὧν τοῦ στόλου

τούτου ἀκλεῶς ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι τῶνυσθαι βουλόμενοι
 πρῶτα στρατηγὴν ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ
 τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέουσι ἐπὶ τὸν Εὐβοιον. Ἀθη-
 ναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοηθοὺς ἔδοξε πρότερον τοῖσι
 Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρέειν. συμβάλ-
 λουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πολλῶ
 ἐκράτησαν, κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες ἐπτακοσίους
 αὐτῶν ἐξώγρησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ
 Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὐβοίαν συμβάλλουσι καὶ
 τοῖσι Χαλκιδεῦσι, νικήσαντες δὲ καὶ τούτους τετρακισ-
 χιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἱπποβοσίων τῇ χώρῃ λεί-
 πουσι· οἱ δὲ ἱπποβόται ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλ-
 κιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐξώγρησαν, ἅμα τοῖσι
 Βοιωτῶν ἐξωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ [ἐν πέδαις]
 δήσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν σφεας δίμνεως ἀποτιμη-
 σάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτῶν, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀν-
 εκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, αἷ περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ
 ἦσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων περιπεφλευ-
 σμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου
 τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λύτρων τὴν
 δεκάτην ἀνέθηκαν ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ
 δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτα ἐσιόντι ἐς τὰ προ-
 πύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει· ἐπιγέγραπται δὲ οἱ τάδε·

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες

Παῖδες Ἀθηναίων ἐργμασιν ἐν πολέμῳ

Δεσμῶ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρῶ ἔσβεσαν ὕβριν·

Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ἠϋξήντο· δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν 78
 μοῦνον ἀλλὰ πανταχῇ ἡ ἰσσηγορίη ὥς ἐστὶ χρῆμα σπου-
 δαῖον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύομενοι μὲν οὐδαμῶν

τῶν σφέας περιοικούντων ἦσαν τὰ πολέμια ἀμείνους,
 ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων, μακρῷ πρῶτοι ἐγένοντο.
 δημοῖ ὧν ταῦτα ὅτι κατεχόμενοι μὲν ἐθελοκάκεον ὥς
 δεσπότη ἐργαζόμενοι, ἐλευθερωθέντων δὲ αὐτοὺς ἔκα-
 79 στος ἐωυτῷ προεθυμέετο κατεργάζεσθαι οὔτοι μὲν
 νυν ταῦτα ἔπραττον, Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν
 ἔπεμπον, βουλόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυ-
 θίῃ ἀπὸ σφέων μὲν αὐτῶν οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι
 τίσιν, ἐς πολύφημον δὲ ἐξενείκαντας ἐκέλευε τῶν ἄγχι-
 στα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὧν τῶν θεοπρόπων ἐξέφερον
 τὸ χρηστήριον ἄλλῃν ποιησάμενοι· ὥς ἐπυνθάνοντο δὲ
 λεγόντων αὐτῶν τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι
 ἀκούσαντες τούτων· Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι
 Ταναγραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπῖες; καὶ οὔτοι
 γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι προθύμως συνδιαφέρουσι
 τὸν πόλεμον. τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον
 80 μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον. τοιαῦτα ἐπιλεγόμενων
 εἶπε δὴ κοτε μαθὼν τις· Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ
 θέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήιον. Ἀσωποῦ λέγονται γε-
 νέσθαι θυγατέρες Θήβῃ τε καὶ Αἰγίνα· τούτων ἀδελ-
 φῶν ἐουσέων δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν
 θεὸν χοῆσαι τιμωρητήρων γενέσθαι. καὶ οὐ γάρ τις
 ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμ-
 ψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ἐπικαλεόμενοι κατὰ τὸ
 χρηστήριόν σφι βοηθεῖν, ὥς ἔοντων ἄγχιστέων, οἱ δέ
 σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
 81 ἔφασαν. πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων καὶ τροχέως περιεφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων αὖτις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.

Αἰγινῆται δὲ εὐδαιμονίῃ τε μεγάλῃ ἐπαερθέντες καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων πόλεμον ἀκήρουκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτῶν Βοιωτοῖσι ἐπιπλώσαντες μακροῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλοὺς δήμους, ποιεῦντες δὲ ταῦτα μεγάλως Ἀθηναίους ἐδύνοντο.

Ἡ δὲ ἔχθρη ἣ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ 82 τῶν Αἰγινητέων ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἣ γῇ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδάυριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι. ἣ δὲ Πυθίῃ σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἰδρῦσασθαι καὶ σφι ἰδρυσάμενοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι. ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδάυριοι κότερα χαλκοῦ ποιέωνται τὰ ἀγάλματα ἢ λίθου. ἣ δὲ Πυθίῃ οὐδέτερον τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδάυριοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἱρωτάτας δὲ κείνας νομίζοντες εἶναι. λέγεται δὲ καὶ ὥς ἐλαῖαι ἦσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατὰ χρόνον ἐκεῖνον ἢ ἐν Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοισίδε δώσειν ἔφασαν ἐπ' ὧ ἀπάξουσιν ἔτεος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ Πολιάδι ἱρὰ καὶ τῷ Ἐρεχθίδι. καταινέσαντες δὲ ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδάυριοι τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων τούτων ποιησάμενοι ἰδρῦσαντο. καὶ ἣ τε γῇ σφι ἔφερε καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. τοῦτον δ' ἔτι τὸν χρόνον καὶ πρὸ τοῦ 83 Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἤκουον τὰ τε ἄλλα καὶ δίκας διαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε νέας τε

πηξάμενοι καὶ ἀγνῶμοσύνη χρησάμενοι ἀπέστησαν ἀπὸ
 τῶν Ἐπιδαυρίων. ἄτε δὲ ἔόντες διάφοροι ἐδηλέοντο
 αὐτούς, ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἔόντες, καὶ δὴ καὶ
 τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίας καὶ τῆς Αὐξησίης
 ὑπαιρέονται αὐτῶν, καὶ σφεα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρύ-
 σαντο τῆς σφετέρης χώρης ἐς τὴν μεσόγασσαν, τῇ Οἷη
 μέν ἐστι οὖνομα, στάδια δὲ μάλιστά κη ἀπὸ τῆς πόλιος
 ὥς εἴκοσι ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ
 θυσίησί τε σφεα καὶ χοροῖσι γυναικηίοισι κερτόμοισι
 ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαι-
 μόνων δέκα ἀνδρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ
 ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἦσαν
 δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ αὐταὶ ἱεροεργαίαι· εἰσὶ δέ
 84 σφι καὶ ἄρρητοι ἱεροεργαίαι. κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν
 ἀγαλμάτων οἱ Ἐπιδαυριοὶ τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συν-
 ἔθεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμῆ-
 νιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὥς
 οὐκ ἀδικέοιεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλ-
 ματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεντο, ἐπεὶ δὲ
 ἐστερηθῆσαι αὐτῶν, οὐ δίκαιοι εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ
 τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι ἐκέλευον.
 πρὸς ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Αἰγιναν πέμψαντες ἀπ-
 αίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε
 85 καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν προῆγμα. Ἀθηναῖοι μὲν
 νυν λέγουσι μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆναι τριήρεϊ
 μιῇ τῶν ἀσίων [τούτους] οἱ πεμφθέντες ἀπὸ τοῦ
 κοινοῦ καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἰγιναν τὰ ἀγάλματα ταῦτα
 ὥς σφετέρων ξύλων ἔοντα ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάθρων
 ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται. οὐ δυναμένους
 δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτῶν κρατῆσαι, περιβαλόντας

σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα, καὶ σφι ἔλκουσι βροντὴν
 τε καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ
 τριηρίτας τοὺς ἔλκοντας ὑπὸ τούτων ἀλλοφρονῆσαι,
 παθόντας δὲ τοῦτο κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους,
 ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακόμεσθῃναι αὐτὸν
 ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέ- 86
 σθαι, Αἰγινῆται δὲ οὐ μὴ νηὶ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους
 (μίαν μὲν γὰρ καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μῆς, καὶ εἰ σφίσι
 μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμύνασθαι ἂν εὐπετέως),
 ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφίσι ἐπὶ τὴν χώραν,
 αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι καὶ οὐ ναυμαχεῖν. οὐκ ἔχουσι
 δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἦσσανες συγ-
 γινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ κατὰ τοῦτο εἶξαν,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν.
 Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεῖτε σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατ-
 ἴστατο, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν τράπεσθαι πρὸς τὰ
 ἀγάλματα, οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βάθρων
 αὐτὰ οὕτω δὴ περιβαλομένους σχοινία ἔλκειν, ἐς ὃ
 ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τῶντ' ἐπιποιῆσαι, ἐμοὶ
 μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δὲ τῷ ἐς γούνατα γὰρ
 σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον δια-
 τελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιεῖν,
 σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πνυθόμενους τοὺς Ἀθη-
 ναίους ὥς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύεσθαι, ἐτοίμους
 Ἀργεῖους ποιεέσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι
 ἐς τὴν Αἰγιναίην καὶ παρεῖναι βοηθέοντας σφίσι τοὺς
 Ἀργεῖους καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδάουρου διαβάντας ἐς
 τὴν νῆσον καὶ οὐ προακηκοόσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπι-
 πεσεῖν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν, ἅμα τε ἐν
 τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν

- 87 αὐτοῖσι. λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινυητέων τάδε, ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἓνα μούνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτῶν ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι αὐτῶν τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειρόντων τὸν ἓνα τοῦτον περιγενέσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἓνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε· κομισθεὶς ἄρα ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγελλε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἰγίναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινὸν τι ποιησαμένας κείνον μούνον ἐξ ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας καὶ κεντεύσας τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων εἰρωτῶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἶη ὁ ἑωυτῆς ἀνήρ. καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρεῖναι, Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πάθους δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν εργον. ἄλλῳ μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτερ ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφόρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναικες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην· μετέβαλον ὧν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ
- 88 περόνῃσι μὴ χρεώνται. ἔστι δὲ ἀληθεὶ λόγῳ χρεωμένοισι οὐκ Ἰὰς αὕτη ἢ ἐσθῆς τὸ παλαιὸν ἀλλὰ Κάειρα, ἐπεὶ ἢ γε Ἑλληνικὴ ἐσθῆς πᾶσα ἢ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν ἢ αὐτὴ ἣν τὴν νῦν Δωρίδα καλέομεν. τοῖσι δὲ Ἀργεῖοισι καὶ τοῖσι Αἰγινῆτῃσι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι παρὰ σφίσι ἐκατέροισι τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τούτων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας, Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ

χυτρίδων ἐπιχωριέων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νῦν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τόσου κατ' ἔριν τὴν Ἀθηναίων περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ.

Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας ἐξ Ἀθηναίων 89 γενομένης ἀρχὴ κατὰ εἰρηται ἐγένετο. τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλεομένων προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθηον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆταί τε δὴ ἐδήριον τῆς Ἀττικῆς τὰ παραθαλάσσια, καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμημένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι ἤλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτεα τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ Αἰάκῳ τέμενος ἀποδέξαντας ἄρχεσθαι τοῦ πρὸς Αἰγινήτας πολέμου, καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται· ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύονται, πολλὰ μὲν σφεας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν, τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι. ταῦτα ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰάκῳ τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυνται, τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρὸν εἶη ἐπισχεῖν πεπονθότας πρὸς Αἰγινητέων ἀνάσσια. ἐς τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι 90 ἐκ Λακεδαιμονίων προῆγμα ἐγχειρόμενον ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμεωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφίσι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνετο πρὸς Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τούτοις ἐνῆργον σφεας οἱ χρησμοὶ

λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἦσαν ἀδαεῖς, τότε δὲ Κλεομένεος κομίσαντος ἐς Σπάρτην ἐξέμαθον. ἐκτῆ-
 σάτο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος
 τοὺς χρησμούς, τοὺς ἔκτηντο μὲν πρότερον οἱ Πεισι-
 στρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱερῷ κατα-
 91 λειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. τότε δὲ ὡς ἀν-
 ἔλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς καὶ τοὺς
 Ἀθηναίους ὥρων ἀνδρομένους καὶ οὐδαμῶς ἐτοιμούς
 ἔοντας πείθεσθαι σφίσι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον
 μὲν εἶναι τὸ γένος· τὸ Ἀττικὸν ἰσόρροπον τῷ ἐσσιῶν
 ἂν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος ἀσθενὲς
 καὶ πειθαρχέεσθαι ἔτοιμον, μαθόντες [δὲ] τούτων
 ἕκαστα μετεπέμποντο Ἰππὶν τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ
 Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφεύγουσι οἱ
 Πεισιστρατίδαι]. ἐπεῖτε δὲ σφι Ἰππίης καλεόμενος
 ἦκε, μεταπεμψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέ-
 λους ἐλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε· ἄνδρες σύμμαχοι,
 συγγινώσκωμεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς· ἐπ-
 αερθέντες γὰρ κιβδηλοῖσι μαντηίοισι ἄνδρας ξείνους
 ἔοντας ἡμῖν τὰ μάλιστα καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίας
 παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλά-
 σαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα δῆμῳ ἀχαρίστῳ
 παρεδώκαμεν τὴν πόλιν, ὅς ἐπεῖτε δι' ἡμέας ἐλευθε-
 ρωθεῖς ἀνέκλυσε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων
 περιυβρίσας ἐξέβαλε, δούξαν δὲ φύσας ἀξάνεται, ὥστε
 ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι αὐτῶν Βοιωτοὶ
 καὶ Χαλκιδεῖς, τάχα δέ τις καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται
 ἀμαρτῶν. ἐπεῖτε δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν
 πειρησόμεθά σφρα ἅμα ὑμῖν ἀκρόμενοι· αὐτοῦ γὰρ

τούτου εἵνεκεν τόνδε τε Ἰππίνην μετεπεμψάμεθα καὶ
 ὑμέας ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα κοινῷ τε λόγῳ καὶ κοινῷ
 στόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποδῶμεν τὰ
 καὶ ἀπειλόμεθα. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, τῶν δὲ συ- 92
 μάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν
 νυν ἄλλοι ἡσυχίην ἤγρον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς
 ἔλεξε τάδε· Ἡ δὴ ὅ τε οὐρανὸς ἐνερθε ἔσται τῆς γῆς α
 καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἄνθρωποι
 νομὸν ἐν θαλάσῃ ἔξουσι καὶ ἰχθύες τὸν πρότερον
 ἄνθρωποι, ὅτε γε ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας
 καταλύοντες τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατὰγειν παρα-
 σκευάζεσθε, τοῦ οὔτε ἀδικώτερόν ἐστι οὐδὲν κατ'
 ἀνθρώπους οὔτε μαιφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε
 δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστὸν ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς
 πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι παρὰ
 σφίσι αὐτοῖσι οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζησθε κατ-
 ιστάναι· νῦν δὲ αὐτοὶ τυράννων ἄπειροι ἐόντες καὶ
 φυλάσσοντες τοῦτο δεινότατα ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέ-
 σθαι, παραχρᾶσθε ἐς τοὺς συμμαχούς· εἰ δὲ αὐτοὶ
 ἔμπειροι ἔατε κατὰ περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ
 γνώμας ἀμείνονας συμβαλέσθαι ἢ περ νῦν. Κοριν-
 θίοισι γὰρ ἦν πόλις κατάστασις τοιήδε· ἦν ὀλιγαρχία, β
 καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν,
 ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων, Ἀμφίονι δὲ ἐόντι
 τούτων τῶν ἀνδρῶν γίνεται θυγάτηρ χολή· οὖνομα
 δέ οἱ ἦν Λάβδα. ταύτην Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε
 γῆμαι, ἴσχει Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐὼν ἐκ
 Πέτρης, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καίνειδης.
 ἐκ δέ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς οὐδ' ἐξ ἄλλης παῖδες
 ἐγίνοντο. ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα

δὲ αὐτὸν ἰθέως ἢ Πυθίῃ προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι ἔπεσι·

Ἡετίων, οὔτις σε τίει πολύτιτον ἔοντα.

· Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοῖτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

Ἀνδράσι μουνάροχοισι, δικαίῳσει δὲ Κόρινθον.

ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι ἐξαγγέλλεται ὡς τοῖσι Βακχιάδησι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, φέρον τε ἐς τὸν αὐτὸ καὶ τὸ τοῦ Ἡετίωνος καὶ λέγον ὧδε·

Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει, τέξει δὲ λέοντα

Καρτερόν ὠμῆστῆν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.

Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε, Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν

Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

γ τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδησι πρότερον γενόμενον ἦν ἀτέκμαρτον, τότε δὲ τὸ Ἡετίωνι γενόμενον ὥς ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν ἐὼν συνωδὸν τῷ Ἡετίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο εἶχον ἐν ἡσυχίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γίνεσθαι γόνον διαφθεῖραι. ὥς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι σφέων αὐτῶν δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκητο Ἡετίων ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὔτοι ἐς τὴν Πέτρην καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τὴν Ἡετίωνος αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα εἰδυῖά τε οὐδὲν τῶν εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοίατο καὶ δοκέουσά σφας φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἵνεκα αἰτέειν φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτῶν ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο κατ' ὁδὸν τὸν πρῶτον αὐτῶν λαβόντα τὸ παιδίον προσουδίσαι. ἐπεὶ ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ παιδίον, καὶ τὸν φρασθέντα τοῦτο οἰκτὸς τις ἰσχει ἀποκτεῖναι, κατοικτεῖρας

δὲ παραδιδού τῷ δευτέρῳ, ὃ δὲ τῷ τρίτῳ. οὕτω δὴ δι-
 εξηλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς
 βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες ὧν ὀπίσω τῇ
 τεκούσῃ τὸ παιδίον καὶ ἐξελθόντες ἕξω, ἑστεῶτες ἐπὶ
 τῶν θυρέων ἀλλήλων ἄπτοντο καταιτιώμενοι καὶ μάλι-
 στα τοῦ πρώτου λαβόντος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ
 δεδομένα, ἐς ὃ δὴ σφι χρόνου ἐγγινομένου ἔδοξε
 αὐτοῖς παρελθόντας πάντας τοῦ φόνου μετίσχειν. ἔδει δ'
 δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν.
 ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἑστεῶσα πρὸς αὐτῆσι
 τῆσι θύρῃσι· δεισάσα δὲ μή σφι μετὰδόξη καὶ τὸ δεύ-
 τερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατα-
 κρύπτει ἐς τὸ ἀφρασιτότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς
 κυψέλην, ἐπισταμένη ὥς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν
 ἀπικνεοῖατο, πάντα ἐρευνήσκειν μέλλοιεν· τὰ δὲ καὶ
 ἐγένετο. ἐσελθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὥς οὐκ
 ἐφαίνετο, ἔδοκεε ἀπαλλάσσεσθαι καὶ λέγειν πρὸς τοὺς
 ἀποπέμψαντας ὥς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐνετεί-
 λαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες ἔλεγον ταῦτα· Ἡετίωνι
 δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς ἠϋξάνετο, καὶ οἱ διαφυγόντι
 τοῦτον τὸν κίνδυνον ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην
 Κύψελος οὖνομα ἐτέθη. ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαντενο-
 μένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελ-
 φοῖσι, τῷ πίσυνος γενόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε
 Κόρινθον. ὃ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·

Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
 Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλειτοῖο Κορίνθου,
 Αὐτὸς καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.
 τὸ μὲν δὲ χρηστήριον τοῦτο ἦν, τυραννεύσας δὲ ὁ
 Κύψελος τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν

Κορινθίων ἐδίωξας, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, ξ πολλῷ δέ τι πλείστους τῆς ψυχῆς. ἄρξαντος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον εὖ διάδοχος οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται. ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἡπιώτερος τοῦ πατρός, ἐπεῖτε δὲ ὠμίλησε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μαιφονώτερος. πέμψας γὰρ παρὰ Θρασύβουλον κήρυκα ἐπυνθάνετο ὄντινα ἂν τρόπον ἀσφαλέστατον καταστησάμενος τῶν πρηγμάτων κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περιάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ ἄστεος, ἐσβὰς δὲ ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην ἄμα τε διεξήιε τὸ λήιον ἐπειρωτέων τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κήρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα, κολούων δὲ ἔρριπτε, ἐς ὃ τοῦ ληίου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθυτάτον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν ἀποπέμπει τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κόρινθον ἦν πρόθυμος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ οὐδὲν οἱ ἔφη Θρασύβουλον ὑποθέσθαι, θωμάζειν τε αὐτοῦ παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψειε, ὥς παραπλήγῃ τε καὶ τῶν ἑωυτοῦ σινάμωρον, ἀπηγεόμενος τὰ περ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώπεε. η Περίανδρος δὲ συνιὲς τὸ ποιηθὲν καὶ νόῳ ἰσχων ὥς οἱ ὑπετίθετο Θρασύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστων φονεύειν, ἐνθαῦτα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας. ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων, Περίανδρός σφεα ἀπετέλεε, μετῇ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσε πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας διὰ τὴν ἑωυτοῦ

γυναῖκα Μέλισσαν. πέμψαντι γάρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκρομαντήιον παρακαταθήκης περὶ Ξεινικῆς οὔτε σημαίνειν ἔφη ἡ Μέλισσα ἐπιφανεῖσα οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται χώρῳ ἢ παρακαταθήκη· ὀιγοῦν τε γὰρ καὶ εἶναι γυμνή· τῶν γάρ οἱ συγχατέθασε ἱματίων ὄφελος εἶναι οὐδὲν οὐ κατακαυνθέντων· μαρτύριον δέ οἱ εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἵπνον Περιάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ (πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὃς νεκρῷ ἐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη), ἰθέως δὴ μετὰ τὴν ἑγγελίην κήρυγμα ἐποιήσατο ἐς τὸ Ἑραιοὺς ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ ὡς ἐς ὀρτὴν ἤισαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεώμεναι, ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους ἀπέδυσέ σφας πάσας ὁμοίως, τὰς τε ἐλευθέρους καὶ τὰς ἀμφιπόλους, συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα Μελίσσῃ ἐπευχόμενος κατέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι καὶ τὸ δεύτερον πέμψαντι ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χώρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. τοιοῦτο μὲν ὑμῖν ἐστὶ ἡ τυραννίς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τό τε αὐτίκα θῶμα μέγα εἶχε ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομένους Ἰππὶν, νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν λέγοντας ταῦτα, ἐπιμαρτυρόμεθά τε ἐπικαλούμενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους μὴ κατιστάναι τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις. οὐκ ὦν παύσεσθε ἀλλὰ πειρήσεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰππὶν· ἴστε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.

Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε 93
τάδε, Ἰππὶς δὲ αὐτὸν ἀμείβετο τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας

θεοὺς ἐκείνῳ, ἣ μὲν Κορινθίους· μάλιστα πάντων ἐπι-
 ποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἦκωσι ἡμέραι αἱ κύ-
 ριαι ἀνιάσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππῆς μὲν τούτοις ἀμεί-
 ψατο οἷά τε τοὺς χρησμοὺς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπι-
 στάμενος· οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶχον
 ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς, ἐπεῖτε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν
 εἰπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτῶν φωνὴν ῥήξας
 αἰρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην, Λακεδαιμονίοισι
 τε ἐπεμαρτύροντο μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ
 94 πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη, Ἰππὴ δὲ
 ἐνθεῦτεν ἀπελανθόμενῳ ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
 δὼν Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
 τούτων μὲν οὐδέτερα αἰρέετο, ἀνεχώρεε δὲ ὀπίσω ἐς
 Σίγειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μυτιλη-
 ναίων, κρατήσας δὲ αὐτοῦ κατέστησε τύραννον εἶναι
 παῖδα τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἠγησίστρατον, γεγυότα ἐξ
 Ἀργείης γυναικός, ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε
 παρὰ Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ ἔκ τε Ἀχιλληίου
 πόλιος ὀρμώμενοι καὶ Σιγείου ἐπὶ χρόνον συχρὸν Μυ-
 τιληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι, οἱ μὲν ἀπαιτέοντες τὴν
 χώραν, Ἀθηναῖοι δὲ οὔτε συγγινωσκόμενοι ἀποδει-
 κνύντες τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς
 Ἰλιάδος χώρας ἢ οὐ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι ἄλλοις, ὅσοι
 Ἑλλήνων συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς.
 95 πολεμεόντων δὲ σφεων παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν
 τῇσι μάχησι, ἔν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς συμ-
 βολῆς γενομένης καὶ νικῶντων Ἀθηναίων αὐτὸς μὲν
 φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι καὶ
 σφρα ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ.
 ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας ἐπιτιθεῖ ἐς Μυτι-

λήνην ἐξαγγελλόμενος τὸ ἑωυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μυτιληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίανδρος ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετράποντο· κατήλλαξε δὲ ὧδε, νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππίας δὲ ἐπεῖτε ἀπῖκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος 96 ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφρένεα καὶ ποιέων ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γενοίαιτο ὑπ' ἑωυτῷ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίας τε δὴ ταῦτα ἔρησσε καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, οὐκ ἔδωτες τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφρένης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σοοὶ εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἰππίην. οὐκ ὦν δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοι δέ σφι ἐδέδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι.

Νομίζουσι δὲ ταῦτα καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς 97 Πέρσας ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης ἀπῖκετο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέριστον. ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης ταῦτ' ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὥς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἴησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὥς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰς ἅποικοι, καὶ οἰκός σφεας εἴη ῥύεσθαι δυναμένους μέγα. καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ὑπίσχετο οἷα κάρτα δεόμενος, ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι

εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένηα μὲν τὸν
 Λακεδαιμόνιον μῶνον οὐκ οἶός τε ἐγένετο διαβάλλειν,
 τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι
 μὲν δὴ ἀναπεισθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀπο-
 στεῖλαι βοηθοὺς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτῶν
 εἶναι Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα τὰ πάντα
 δόκιμον. αὐταὶ δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί
 98 τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας καὶ
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ
 Ἴωσι μὲν οὐδεμία ἔμελλε ὠφελίῃ ἔσεσθαι (οὐδ' ὦν
 οὐδὲ τούτου εἶνεκα ἐποίεε ἄλλ' ὅπως βασιλέα Δαρεῖον
 λυπήσειε), ἐπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς
 Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους
 γενομένους ὑπὸ Μεγαβάξου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἐωυτῶν, ὅς ἐπειδὴ ἀπίκετο ἐς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Παῖονες, ἐπεμψέ με
 Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος σωτηρίην ὑποθησό-
 μενον ὑμῖν, ἣν περ βούλησθε πεῖθεσθαι. νῦν γὰρ
 Ἰωνίῃ πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλέος, καὶ ὑμῖν παρέχει
 σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν· μέχρι μὲν θαλάσσης
 αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἡμῖν ἤδη μελήσει.
 ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παῖονες κάρτα τε ἀσπαστὸν
 ἐποιήσαντο καὶ ἀναλαβόντες παῖδας καὶ γυναῖκας ἀπ-
 εδίδρυσκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ τινες αὐτῶν καὶ κατ-
 ἔμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπεῖτε δὲ οἱ Παῖονες
 ἀπίκοντο ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν.
 ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ κατὰ πόδας ἐληλύθεε Περσέων
 ἵππος πολλὴ διώκουσα τοὺς Παίονας· ὥς δὲ οὐ κατ-
 ἔλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι ὅπως
 ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παῖονες τοὺς λόγους οὐκ

ἐνεδέκοντο, ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χιοί σφεας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Ἀορίσκον ἐκόμισαν· ἐνθεῦτεν δὲ πεξῇ κομιζόμενοι ἀπίκοντο ἐς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δέ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκοντο 99 εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἑρετριέων πέντε τριήρεας, οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο ἀλλὰ τὴν αὐτῶν Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἑρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιήνεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι ἀντία Ἑρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβόηθον), οὗτοι ὧν ἐπεῖτε σφι ἀπίκοντο καὶ αἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν, ἐποιέετο στρατηγὴν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ, στρατηγούς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑωυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν Ἑρμόφαντον. ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες 100 ἐς Ἐφεσον πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορησσῷ τῆς Ἐφεσίης, αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιούμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεῖτε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπίκοντο, αἰρέουσι Σάρδεις οὐδενός σφι ἀντιωθέντος, αἰρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος τὰλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφρένης ἔχων ἀνδρῶν δύναμιν οὐκ ὀλίγην. τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας 101 σφέας τὴν πόλιν ἔσχε τύδε. ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι αἱ μὲν πλεῦνες καλάμιναι, ὅσαι δ' αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τούτων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὥς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὼν τὸ πῦρ ἐπενέμετο τὸ ἄστυ πᾶν. καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περσέων

ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πωρὸς καὶ οὐκ ἔχοντες ἐξ-
 ἡλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἕς τε τὴν ἀγορὴν καὶ
 ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν, ὃς σφι ψῆγμα χρυσοῦ κατα-
 φορέων ἐκ τοῦ Τιῶλου διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει καὶ
 ἔπειτα ἐς τὸν Ἑρμόν ποταμόν ἐκδιδόι, ὃ θε ἐς θάλασ-
 σαν· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν
 ἀθροιζόμενοι οἳ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι ἠναγκάζοντο
 ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὀρῶντες τοὺς μὲν ἀμυνομένους
 τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῶ προσφερο-
 μένους ἐξανεχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ ὄρος τὸ Τιῶλον
 καλεόμενον, ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ
 102 τὰς νέας. καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι
 καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης, τὸ σκηπτόμενοι
 Πέρσαι ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἑλληνσι ἱρά.
 τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλυσος ποταμοῦ νομοὺς
 ἔχοντες προπυνθανόμενοι ταῦτα συνηλίζοντο καὶ ἐβοή-
 θεον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι
 ἐόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι, ἐπόμενοι δὲ κατὰ στίβον
 αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετάχθησαν μὲν οἱ
 Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ πολλὸν ἐσώθησαν. καὶ πολ-
 λούς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους τε ὀνομα-
 στούς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδην στρατηγέοντα Ἑρε-
 τριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιοηκότα καὶ
 ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηρίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ
 αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς
 πόλεις.

103 Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο· μετὰ δὲ Ἀθηναῖοι
 μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ἐπικαλεομένου
 σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ οὐκ ἔφασαν

τιμωρήσειν σφι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες (οὕτω γάρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) οὐδὲν δὴ ἥσδον τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις πάσας τὰς ταύτῃ ὑπ' ἐωντοῖσι ἐποίησαντο, ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχεῖν, ὥς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις, τότε σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθέλονται σφι πάντες 104 προσεγένοντο πλὴν Ἀμαθουσίων· ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. ἦν Ὀνήσιλος Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὠνὴρ πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, τότε δέ, ὥς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὥς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος ἅμα τοῖσι ἐωντοῦ στασιώτῃσι ἀπεκλήμισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος ἔφευγε ἐς Μήδους, Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε, Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι ἐπολιόρκεε προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα, βασιλεῖ 105 δὲ Δαρεῖω ὥς ἐξαγγέλθη Σάρδεις ἀλούσας ἐμπεροῖσθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτόν, ὥς

ἐπύθτετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ εἰδότα ὥς οὗτοί γε οὐ καταπροῖξονται ἀποστάντες, εἰρέσθαι οὔτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ δὲ πνυθόμενον αἰτήσας τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα οἰστὸν ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀπειναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα εἰπεῖν· ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι, εἶπαντα δὲ ταῦτα προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων δεῖπνον προκειμένου αὐτῷ ἐς τρεῖς ἐκάστοτε εἰπεῖν·

106 Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. προστάξας δὲ ταῦτα εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν· Πυνθάνομαι, Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σόν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα· ἄνδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν καὶ Ἴωνας σὺν αὐτοῖσι τοὺς δώσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπεσθαι Σαρδίῳ με ἀπεστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι ταῦτα φαίνεται ἔχειν καλῶς; κῶς δὲ ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων τοιοῦτό τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ ἔχῃς. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἰστιαῖος· Βασιλεῦ, κοῖον ἐφθέγγξαι ἔπος; ἐμὲ βουλευῆσαι πρῆγμα ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἐμελλε λυπηρὸν ἀνασχῆσιν; τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποιέοιμι ταῦτα, τεῦ δὲ ἐνδεῆς ἐὼν; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοί, πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἄξιεῦμαι. ἀλλ' εἴ περ τι τοιοῦτο οἶον σὺ εἴρηκας πρήσσει ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐωυτοῦ βαλόμενον πεποιηκέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, ὅκως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτερον πρήσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά· εἰ δ' ἄρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι καὶ σὺ τὸ ἐὼν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ, μάθε οἶον

πρῆγμα ἐργάσαιο ἐμέ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλμῶν σφι γενομένου ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμερον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ οὐδεμία πόλις ὑπεκίνησε. νῦν ὦν ὡς τάχος ἅπες με πορευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κεῖνά τε πάντα καταρτίσω ἐς τὸντὸ καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον τὸν ταῦτα μηχανησάμενον ἐγχειρίθεται παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας θεοὺς ἐπόμενυμι τοὺς βασιλῆους μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσεσθαι τὸν ἔχων κισθῶνα καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶ νῆσον τὴν μεγίστην δασμοφόρον ποιήσω. Ἰστιαῖος 107 μὲν λέγων ταῦτα διέβαλλε, Δαρεῖος δὲ ἐπεΐθετο καὶ μιν ἀπείει, ἐντειλάμενος, ἐπεὰν τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.

Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίῃ τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ 108 βασιλέα ἀνῆκε καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας Ἰστιαῖω ἐς λόγους ἦλθε καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείου ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ ἐγίνετο τάδε· πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνήσιῳ Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται νηυσὶ στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον ἄνδρα Πέρσῃν προσδόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα Ὀνήσιλος κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην ἐπικαλούμενός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι ἤκουον πολλῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὴν Κύπρον καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης ἦσαν ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα περὶ τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες περιέπλεον τὴν ἄκρην αἱ καλεῦνται Κληῖδες τῆς Κύπρου. τούτου δὲ τοιούτου γινομένου ἔλεξαν οἱ 109 τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τους

στρατηγούς· Ἄνδρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δίδομεν
 ἡμεῖς οἱ Κύπριοι ὁκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεισθαι,
 [ἢ Πέρσῃσι ἢ Φοίνιξι]. εἰ μὲν γὰρ περὶ βούλεσθε
 ταχθέντες Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρῃ ἂν εἴῃ ὑμῖν
 ἐκβάντας ἐκ τῶν νεῶν τάσσεσθαι περὶ, ἡμέας δὲ ἐς
 τὰς νέας ἐσβαίνειν τὰς ὑμετέρας Φοίνιξι ἀνταγωνιευ-
 μένους· εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶ-
 σθαι, ποιέειν χρεόν ἐστι ὑμέας, ὁκότερα ἂν δὴ τού-
 των ἔλθῃτε, ὅπως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίῃ καὶ
 ἢ Κύπρῳ ἐλευθέρῃ. εἶπαν Ἴωνες πρὸς ταῦτα· Ἡμέας
 δὲ ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰόνων φυλάζοντας τὴν
 θάλασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παρα-
 δόντες αὐτοὶ περὶ Πέρσῃσι προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν
 νυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 στοί. ὑμέας δὲ χρεόν ἐστι ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε
 δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγα-
 110 θούς. Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο· μετὰ δὲ ἡκόντων
 ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων διέτασσον
 οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους
 κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες, Σαλαμι-
 νίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον ἀντέτασσον
 Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐθε-
 111 λοντῆς ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος. ἤλαυνε δὲ ἵππον ὁ
 Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὀπλίτην ἵστασθαι ὀρθόν.
 πυθόμενος ὧν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γὰρ οἱ ὑπασι-
 στῆς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα δόκιμος
 καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον· Πυνθά-
 νομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἱστάμενον ὀρθὸν καὶ ποσὶ
 καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἂν προσενειχθῇ.
 σὺ ὧν βουλευσάμενος εἶπε ἀντίκα ὁκότερον βούλει

φυλάξας πληῖξαι, εἴτε τὸν ἵππον εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπέων αὐτοῦ· ὦ βασιλεῦ, ἔτοιμος μὲν ἐγὼ εἰμι ποιεῖν καὶ ἀμφοτέρω καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν καὶ πάντως τὸ ἂν σὺ ἐπιτάσῃς· ὥς μέντοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι πρήγμασι προσφερέστερον, φράσω. βασιλέα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὸν εἶναί φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατηγῷ προσφέρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατηγόν, μέγα τοι γίνεται, καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκεῖνος, τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιοχρέου καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσεα συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐτέροισί τε ὑπηρέτησι προσφέρεσθαι καὶ πρὸς ἵππον· τοῦ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῇς· ἐγὼ γάρ τοι ὑποδέχομαι μὴ μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον. ταῦτα εἶπε, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρα- 112 τόπεδα πεζῇ καὶ νηυσί· νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες ἄκροι γενόμενοι ταύτην τὴν ἡμέρην ὑπερεβάλλοντο τοὺς Φοίνικας, καὶ τούτων Σάμιοι ἡρίστευσαν· πεζῇ δέ, ὥς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς στρατηγούς ἀμφοτέρους τάδε ἐγίνετο· ὥς προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμενος, ὁ Ὀνήσιλος κατὰ συνεθήκατο τῷ ὑπασπιστῇ παίει προσφερόμενον [αὐτὸν] τὸν Ἀρτύβιον· ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Κάρ δρεπάνῳ πληῖξας ἀπαράσσει τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ· μαχομένων 113 δὲ καὶ τῶν ἄλλων Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κουρίου, προδιδοῖ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑωυτὸν οὐ σμικρὴν. οἱ δὲ Κουριέες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἄποικοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων αὐτίκα καὶ τὰ

- Σαλαμινίων πολεμιδιτήρια ἄρματα τῶντὸ τοῖσι Κου-
 ριεῦσι ἐποίεον. γινομένων δὲ τούτων κατυπέρτεροι
 ἦσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένοι δὲ τοῦ
 στρατοπέδου ἄλλοι τε ἔπесον πολλοὶ καὶ δὴ καὶ Ὀνη-
 σιλὸς τε ὁ Χέρσιος, ὃς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν
 ἐπρῆξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρὸς ὁ Φιλο-
 κύπρου, Φιλοκύπρου δὲ τούτου τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος
 ἀπικόμενος ἐς Κύπρον ἐν ἔπεσι αἶνεσε τυράννων μάλι-
 114 στα. Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρ-
 κησε, ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα
 καὶ μιν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης
 δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ ἤδη ἐούσης κοίλης ἐσμὸς μελισ-
 σέων ἐσθὺς ἐς αὐτὴν κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου
 δὲ γενομένου τοιούτου (ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ
 Ἀμαθούσιοι) ἐμαντεύθη σφι τὴν μὲν κεφαλὴν κατ-
 ελόντας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἦρωι ἀνὰ πᾶν
 ἔτος, καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα ἄμεινον συνοίσεσθαι.
 115 Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποίουν ταῦτα καὶ τὸ μέχρι
 ἔμεῦ, Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχῆσαντες ἐπεῖτε
 ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα καὶ
 τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας
 πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ
 τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ
 Ἴωνες ταῦτα ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν
 Κύπρῳ πόλιων ἀντέσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορ-
 κευμένη Σόλοι, τὴν περίξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος
 πέμπτῳ μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.
- 116 Κύπριοι μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι
 αὐτίς ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ ἔχων Δα-
 ρείου θυγατέρα καὶ Ὑμαίης τε καὶ Ὀτάνης, ἄλλοι

*Πέρσαι στρατηγοί, ἔχοντες καὶ οἳτοι Δαρείου θυγα-
 τέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους
 Ἰώνων καὶ ἐσαράξαντές σφεας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ
 ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις
 ἐπόρθεον. Δαυρίσης μὲν τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν 117
 Ἑλλησπόντῳ πόλεις εἴλε μὲν Δάρδανον, εἴλε δὲ Ἀβυδὸν
 τε καὶ Περκώτην καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν· ταύτας
 μὲν ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη αἴρεε, ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντί
 οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν ἦλθε ἀγγελίη τοὺς Κᾶρας τῶντο
 Ἰωσι φρονήσαντας ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέ-
 ψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ἦλανν' ἐ τὸν στρατὸν ἐπὶ
 τὴν Καρίην. καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσί ἐξαγγέλθη 118
 πρότερον ἢ τὸν Δαυρίσιν ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ
 οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε στήλας καλεο-
 μένας καὶ ποταμὸν Μαρσύην, ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος
 χώρας ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλληχθέντων δὲ
 τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαὶ
 καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἔμοι Πιξωδάρου τοῦ
 Μανσώλου ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλίκων βασι-
 λέος Σευενέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς
 ἡ γνώμη ἔφερε διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρας
 καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν οὕτω συμβάλ-
 λειν, ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες αὐτοῦ
 τε μένειν ἀναγκαζόμενοι γινοίατο ἐτι ἀμείνουες τῆς
 φύσιος. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι
 Πέρσῃσι κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον
 ἢ σφίσι, δηλαδὴ ἦν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται καὶ
 καὶ ἐσσωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὥς οὐκ ἀπονοστήσουσι ἐς
 τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες. μετὰ δὲ παρεόντων καὶ 119
 διαβάντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων ἐνθαῦτα ἐπὶ*

τῷ Μαρσύῃ ποταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ
 Κᾶρες καὶ μάχην ἐμαχέσαντο· ἰσχυρὴν καὶ ἐπὶ χρόνον
 πολλόν, τέλος δὲ ἐσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων
 μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ ἐς
 μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφνυγόντες αὐτῶν κατειλή-
 θησαν ἐς Λάβραυνδα ἐς Διὸς στρατίου ἱρὸν, μέγα τε
 καὶ ἄγιον ἄλσος πλατανίστιον. μοῦνοι δὲ τῶν ἡμεῖς
 ἴδμεν Κᾶρές εἰσι οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι.
 κατειληθέντες δὲ ὧν οὔτοι ἐνθαῦτα ἐβουλευόντο περὶ
 σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παραδόντες σφέας αὐτοὺς Πέρ-
 σῃσι ἢ ἐκλιπόντες τὸ παράπαν τὴν Ἀσίην ἄμεινον
 120 πρήξουσι. βουλευομένοισι δέ σφι ταῦτα παραγίνον-
 ται βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι.
 ἐνθαῦτα δὲ τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλευόντο
 μετήκαν, οἱ δὲ αὐτὶς πολεμέειν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο.
 καὶ ἐπιούσιν τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλουσι καὶ μαχε-
 σάμενοι ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώθησαν· πεσόν-
 των δὲ τῶν πάντων πολλῶν μάλιστα Μιλήσιοι ἐπλή-
 121 γησαν. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τρῶμα ἀνέλαβόν τε καὶ
 ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ ὡς στρα-
 τεύεσθαι ὀρμέεται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις σφέων,
 ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδόν, ἐς τὴν ἐμπεσόντες
 οἱ Πέρσαι νυκτὸς διεφθάρησαν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ
 στρατηγοὶ αὐτῶν, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
 μάκης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω.
 τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβα-
 νώλλιος ἀνὴρ Μυλασεύς. οὔτοι μὲν νυν τῶν Περ-
 122 σέων οὕτω διεφθάρησαν, Ὀτραίης δὲ καὶ αὐτὸς ἐὼν
 τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους
 Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προποντίδα εἴλε Κίον τὴν

*Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελών, ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλή-
 σποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσῃν καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ
 Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα ἐπὶ τὸν Ἑλλή-
 σποντον ἦγε τὸν στρατόν, καὶ εἶλε μὲν Αἰολέας πάντας
 ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπο-
 λειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτός τε Ὑμαίης
 αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα νούσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι.
 οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε, Ἀρταφρόνης δὲ ὁ 123
 Σαρδίῳν ὑπαρχος καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς
 ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα
 στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν Κλαζομενᾶς αἰρέουσι,
 Αἰολέων δὲ Κύμην. ἀλίσκομένων δὲ τῶν πολίων, ἦν 124
 γάρ, ὡς διέδεξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ
 ἄκρος, ὃς ταράξας τὴν Ἰωνίην καὶ ἐγκερασάμενος
 πρήγματα μεγάλα δρησμὸν ἐβούλευε ὀρέων ταῦτα·
 πρὸς δὲ οἱ καὶ ἀδύνατα ἐφάνη βασιλέα Δαρεῖον ὑπερ-
 βαλέσθαι· πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συ-
 στασιώτας ἐβουλεύετο, λέγων ὡς ἄμεινον σφίσι εἴη
 κρησφύγετόν τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ
 τῆς Μιλήτου, εἴτε δὴ ὧν ἐς Σαρδὼ ἐκ τοῦ τόπου
 τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδω-
 νῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐτείχεε παρὰ Δαρείου θωρεὴν λα-
 βῶν. ταῦτα ἐπειρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν 125
 νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τούτων μὲν
 ἐς οὐδετέρην στέλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ
 τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν
 ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμώ-
 μενον κατελεύσεσθαι ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ 126
 Ἐκαταῖος συνεβούλευε, αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη
 γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ*

Μίλητον ἐπιτρέπει. Πυθαγόρη ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πάντα τὸν βουλόμενον ἔπλεε εἰς τὴν Θρηίκην καὶ ἔσχε' τὴν χώραν ἐπ' ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμώμενος ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτὸς τε ὁ Ἀρισταγόρης καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος καὶ βουλομένων τῷ Θρηίκων ὑποσπόνδων ἐξιέναι.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΕΡΑΤΩ.

ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίῃ ἀποστήσας οὕτω ¹
τελευτᾷ, Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμετιμένος
ὑπὸ Δαρείου παρῆν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν
ἐκ τῶν Σούσων εἶρετο Ἀρταφρένης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος
κατὰ κοῖόν τι δοκέει Ἰωνας ἀπεστάναι· ὁ δὲ οὔτε
εἰδέναι ἔφη ἐθώμαξέ τε τὸ γεγονὸς ὥς οὐδὲν δῆθεν
τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρτα-
φρένης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρε-
κείην τῆς ἀποστάσιος· Οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ
ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας μὲν σύ,
ὑπεδήσατο δὲ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφρένης μὲν ταῦτα ἐς ²
τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε, Ἰστιαῖος δὲ δείσας ὥς συν-
ιέντα Ἀρταφρένεα ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελθοῦσαν νύκτα
ἐπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλέα Δαρείου ἐξηπατηκώς·
ὅς Σαρδὼ νῆσον τὴν μεγίστην ὑποδεξάμενος κατεργά-
σεσθαι ὑπέδυνε τῶν Ἰόνων τὴν ἡγεμονίην τοῦ πρὸς
Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον ἐδέσθη ὑπὸ Χίων,
καταγνωσθεὶς πρὸς αὐτῶν νεώτερα πρήσσειν πρήγματα
ἐς αὐτοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸν
πάντα λόγον, ὥς πολέμιος εἷη βασιλεῖ, ἔλυσαν αὐτόν.

3 ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτῶμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἰστιαῖος
 κατ' ὃ τι προθύμως οὕτω ξέπεστειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ
 ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος καὶ κακὸν τοσοῦτον εἶη Ἴωνας
 ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενομένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ
 μάλα ἐξέφαινε, ὃ δὲ ἔλεγέ σφι ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος
 ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας ἐκ τῇ Ἰωνίῃ
 κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ ἐν τῇ Φοινίῃ, καὶ τούτων εἵνεκα
 ἐπιστείλειε. οὐδὲν τι πάντως ταῦτα βασιλέος βουλευ-
 4 σαμένου ἐδειμάτου τοὺς Ἴωνας. μετὰ δὲ ὁ Ἰστιαῖος
 δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἑρμίππου ἀνδρὸς Ἀταρνεΐτεω
 τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων ἐπεμπε βιβλία ὡς
 προλελεσχηνευμένων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὃ δὲ Ἑρ-
 μιππος πρὸς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ
 ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφρένει. ὃ δὲ μαθὼν ἅπαν
 τὸ γινόμενον ἐκέλευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ
 Ἰστιαίου δοῦναι φέροντα τοῖσί περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοι-
 βαῖα τὰ παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαίῳ
 ἑωυτῷ δοῦναι. τούτων δὲ γενομένων φανερῶν ἀπ-
 5 ἔκτεινε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφρένης. περὶ
 Σάρδισι μὲν δὴ ἐγένετο ταραχή, Ἰστιαῖον δὲ ταύτης
 ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος Χῖοι κατήγον ἐς Μίλητον,
 αὐτοῦ Ἰστιαίου δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι
 ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρισταγόρῳ οὐδαμῶς πρόθυμοι
 ἦσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὴν χώραν, οἷά τε
 ἐλευθερίης γευσάμενοι. καὶ δὴ νυκτὸς γὰρ εὐούσης
 βίῃ ἐπειρᾶτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώ-
 σκεται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μιλησίων. ὃ μὲν δὴ
 ὡς ἀπωστὸς τῆς ἑωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς
 τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δέ, οὐ γὰρ ἐπειθε τοὺς Χίους
 ὥστε ἑωυτῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς Μυτιλήνην καὶ

ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ πληρώσαντες
ὀκτὼ τριήρεας ἔπλεον ἄρα Ἰστιαίῳ ἐς Βυζάντιον, ἐν-
θαῦτα δὲ ἰζόμενοι τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλεούσας τῶν
νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτῶν Ἰστιαίῳ ἔφασαν
ἔτοιμοι εἶναι πείθεσθαι.

Ἰστιαῖος μὲν νυν καὶ Μυτιληναῖοι ἐποίευν ταῦτα· 6
ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν
στρατὸς προσδόκιμος· συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ
τῶν Περσέων καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον ἤλαυνον
ἐπὶ τὴν Μίλητον, τᾶλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσονος
ποιησάμενοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἦσαν προ-
θυμότεροι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι νεωστὶ
κατεστραμμένοι καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν 7
δὴ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον,
Ἴωνες δὲ πυνθανόμενοι ταῦτα ἔπεμπον προβούλους
σφέων αὐτῶν ἐς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι
ἐς τοῦτον τὸν χῶρον καὶ βουλευομένοισι ἔδοξε πεζὸν
μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξουν Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ
τείχεα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους, τὸ δὲ ναυτικὸν πλη-
ροῦν ὑπολιπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν, πληρώσαντας
δὲ συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην προναυμαχή-
σοντας Μιλήτου· ἡ δὲ Λάδη ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ τῇ
πόλει τῇ Μιλησίων κειμένη. μετὰ δὲ ταῦτα πεπληρω- 8
μένῃσι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες, σὺν δέ σφι καὶ
Αἰολέων οἱ Λέσβον νέμονται· ἐτάσσοντο δὲ ὧδε· τὸ
μὲν πρὸς τὴν ἡῶ εἶχον κέρως αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας
παρεχόμενοι ὀγδῶκοντα· εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνέες
δυῶδεκα νηυσὶ καὶ Μυήσιοι τρισὶ νηυσί, Μυησίων δὲ
Τήιοι εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσί, Τήϊων δὲ εἶχοντο
Χῖοι ἑκατὸν νηυσί· πρὸς δὲ τούτοισι Ἐρυθραῖοί τε

ἐτάσσοντο καὶ Φωκαῖες, Ἐρυθραῖοι μὲν ὀκτὼ νέας
 παρεχόμενοι, Φωκαῖες δὲ τρεῖς· Φωκαῖων δὲ εἶχοντο
 Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο
 ἔχοντες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας Σάμιοι ἑξήκοντα νηυσί.
 πάντων δὲ τούτων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο τρεῖς
 9 καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσiai τριήρεις. αὗται μὲν
 Ἰώνων ἦσαν, τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν
 ἦσαν ἑξακόσiai. ὥς δὲ καὶ αὗται ἀπίκατο πρὸς τὴν
 Μιλησίην καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ
 Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων
 νεῶν καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέ-
 σθαι, καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἔωσι ἐξελεῖν
 μὴ οὐκ ἐόντες ναυκράτορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυ-
 νεύσωσι κακόν τι λαβεῖν. ταῦτα ἐπιλεγόμενοι συλ-
 λέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀριστα-
 γόρῳ μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων
 ἔφευγον ἐς Μήδους, ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευό-
 μενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον, τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 παρόντας συγκαλέσαντες ἔλεγόν σφι τάδε· Ἄνδρες
 Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βασι-
 λέος οἶκον· τοὺς γὰρ ἑωυτοῦ ἕκαστος ὑμέων πολίτης
 πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προί-
 σχόμενοι δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὥς παίδονται τε ἄχαρι
 οὐδὲν διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐδέ σφι οὔτε τὰ ἱερὰ οὔτε
 τὰ ἴδια ἐμπεπρήσεται, οὐδὲ βιαιώτερον ἔξωσι οὐδὲν ἢ
 πρότερον εἶχον· εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ
 πάντως διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε ἤδη σφι λέγετε
 ἐπηρεάζοντες, τὰ περ σφέας κατέξει, ὥς ἐσσωθέντες τῇ
 μάχῃ ἑξανδραποδιεῦνται καὶ ὥς σφεων τοὺς παῖδας
 ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθέτους ἀνασπάστους ἐς

Βάκτρα, καὶ ὥς τὴν χώραν ἄλλοισι παραδώσομεν. οἱ 10
 μὲν δὴ ἔλεγον τάδε, τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι δι-
 ἔπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἐσωτοῦ ἑξαγγελλόμενος.
 οἱ δὲ Ἰῶνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι,
 ἀγνωμοσύνη τε διεχρέωντο καὶ οὐ προσίεντο τὴν προ-
 δοσίην, ἐσωτοῖσι δὲ ἕκαστοι ἐδόκεον μούνοισι ταῦτα
 τοὺς Πέρσας ἑξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νυν ἰθέως
 ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγένετο·
 μετὰ δὲ τῶν Ἰώνων συλληχθέντων ἐς τὴν Λάδην ἐρί- 11
 νοιτο ἀγοραί, καὶ δὴ κού σφι καὶ ἄλλοι ἡγορόωντο,
 ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαιεὺς [στρατηγὸς] Διονύσιος λέγων
 τάδε· Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα,
 ἄνδρες Ἰῶνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι, καὶ
 τούτοισι ὥς δρηπέτησι· νῦν ὦν ὑμεῖς ἦν μὲν βούλησθε
 ταιλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρημα μὲν πόνος ὑμῖν
 ἔσται, οἰοί τε δὲ ἔσσεσθε ὑπερβαλόμενοι τοὺς ἐναντίους
 εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ διαχρή-
 σησθε, οὐδεμίαν ὑμέων ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας
 δίκην βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοί τε πείθεσθε
 καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε· καὶ ὑμῖν ἐγώ, θεῶν
 τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέχομαι ἢ οὐ συμμύξιν τοὺς πολε-
 μίους ἢ συμμίσγοντας πολλὸν ἐλασσωσέσθαι. ταῦτα 12
 ἀκούσαντες οἱ Ἰῶνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διο-
 νυσίῳ. ὁ δὲ ἀνέγων ἕκαστοτε ἐπὶ κέρως τὰς νέας, ὅπως
 τοῖσι ἐρέτῃσι χρῆσταιτο διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ
 δι' ἀλλήλων καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσεις, τὸ λοιπὸν τῆς
 ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων, παρεῖχέ τε τοῖσι
 Ἰῶσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ
 ἐπεῖθοντό τε καὶ ἐποίεν τὸ κελεύόμενον, τῇ δὲ ἐπὶ
 ταύτῃσι οἱ Ἰῶνες, οἷα ἀπαθές ἐόντες πόνων τοιούτων

τετρυνμένοι τε ταλαιπωρήσιν τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑαυτοὺς τάδε· Τίνα δαιμόνων παραβάντες τάδε ἀναπίμπλαμεν; οἵτινες παραφρονήσαντες καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου ἀνδρὶ Φωκαίῃ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ἐπιτρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν· ὁ δὲ παραλαβὼν ἡμέας λυμαίνεται λύμησι ἀνηκέστοισι, καὶ δὴ πολλοὶ μὲν ἡμέων ἐς νοῦσους πεπτώκασιν, πολλοὶ δὲ ἐπίδοξοι τῶντὸ τοῦτο πείσεσθαι· πρό τε τούτων τῶν κακῶν ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὅ τι ὦν ἄλλο παθεῖν ἐστί, καὶ τὴν μέλλουσαν δουλητήν ὑπομεῖναι ἥτις ἐστί, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. φέρετε, τοῦ λοιποῦ μὴ πειθόμεθα αὐτοῦ. ταῦτα ἔλεξαν, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε, ἀλλ' οἷα στρατιῇ σκηναί τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ ἐσκητροφέοντο καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας οὐδ' ἀναπειραῖσθαι.

- 13 μαθόντες δὲ ταῦτα γινόμενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε λόγους Αἰάκης κελεύοντων τῶν Περσέων, δεόμενός σφεν ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην, οἱ Σάμιοι ὦν ὁρῶντες ἐοῦσαν ἅμα μὲν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώνων ἐδέκοντο τοὺς λόγους, ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλέος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι, εὖ τε ἐπιστάμενοι ὥς εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερβαλοῖατο [τὸν Δαρεῖον], ἄλλο σφι παρέσται πενταπλήσιον. προφάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπείτε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἰωνας οὐ βουλομένους εἶναι χρηστούς, ἐν κέρδει ἐποιεῦντο περιποιῆσαι τὰ τε ἱρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτεν τοὺς λόγους ἐδέκοντο [οἱ Σάμιοι], παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος,

τύραννος δὲ ἔων Σάμου ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀριστα-
 γόρεω ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν κατὰ περ οἱ ἄλλοι τῆς
 Ἰωνίης τύραννοι. τότε ὧν ἐπεὶ ἐπέπλεον οἱ Φοίνικες, 14
 οἱ Ἴωνες ἀντανῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὥς
 δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγίνοντο καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ
 ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι οἷ τινες τῶν
 Ἰώνων ἐγίνοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμα-
 χίῃ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ κατατιῶνται. λέγονται δὲ
 Σάμιοι ἐνθαῦτα κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεια
 ἀειράμενοι τὰ ἰστία ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν
 Σάμον, πλὴν ἔνδεκα νεῶν. τούτων δὲ οἱ τριήραρχοι
 παρέμενον καὶ ἐναυμάχουν ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρα-
 τηγοῖσι· καὶ σφι τὸ κοινὸν τὸ Σαμίῳν ἔδωκε διὰ τοῦτο
 τὸ προῆγμα ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν ὥς ἀνδράσι
 ἀγαθοῖσι γενομένοισι, καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ
 ἀγορῇ. ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας φεύ-
 γοντας τῷτὸ ἐποίουν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ
 πλεῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίουν τὰ αὐτὰ ταῦτα. τῶν δὲ 15
 παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέφθησαν τρηχύ-
 τατα Χῖοι ὥς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ
 ἐθελοκακέοντες· οὐ παρέίχοντο μὲν, ὥσπερ καὶ πρό-
 τερον εἰρέεθῃ, νέας ἑκατὸν καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων
 ἄνδρας τεσσεράκοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύον-
 τας· ὁρῶντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προ-
 διδόντας οὐκ ἐδικαίουν γίνεσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτῶν
 ὅμοιοι, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων συμμάχων μεμουνωμένοι διεκ-
 πλέοντες ἐναυμάχουν, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας
 συχνὰς ἀπέβαλον τῶν σφετέρων [νεῶν] τὰς πλεῦνας.
 Χῖοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς
 τὴν ἑωυτῶν, ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἦσαν αἱ 16

νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ ὥς ἐδιώκοντο, καταφυγ-
γάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ
ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ πῆξι ἐκομίζοντο διὰ τῆς
ῥηπίρου. ἐπειδὴ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζό-
μενοι οἱ Χίοι, νυκτός τε γὰρ ἀπίκατο ἐς αὐτὴν καὶ
ἐόντων τῆσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων, ἔνθαῦτα δὴ
οἱ Ἐφεῖσιοι, οὔτε προακηκούτες ὥς εἶχε περὶ τῶν Χίων
ιδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβεβληκότα, πάγχυ
σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας καὶ ἰέναι ἐπὶ τὰς
γυναῖκας ἐξεβοήθουν πανδημεὶ καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους.

17 οὗτοι μὲν νυν τῷ αὐτῇσι περιέπιπτον τύχησι· Διονύ-
σιος δὲ ὁ Φωκαεὺς ἐπεῖτε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ πρή-
γματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων
ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὥς ἀνδρα-
ποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ· ὁ δὲ ἰθέως ὥς εἶχε ἔπλεε
ἐς Φοινίκην, γαύλους δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας καὶ χρή-
ματα λαβὼν πολλὰ ἔπλεε ἐς Σικελίην, ὁρμώμενος δὲ
ἐνθεῦτεν ληιστῆς κατεστήκεε Ἑλλήνων μὲν οὐδενός,
Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν.

18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεῖτε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς
Ἰωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσ-
σης καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τεῖχη καὶ παντοίας μηχανὰς
προσφέροντες αἰφένουσι κατ' ἄκρης ἔκτω ἔτεῖ ἀπὸ τῆς
ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρου καὶ ἠνδραποδίσαντο τὴν
πόλιν, ὥστε συμπεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς

19 Μίλητον γενομένῳ. χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελ-
φοῖσι περὶ σωτηρίας τῆς πόλιος τῆς σφετέρης ἐχρήσθη
ἐπίχοινον χρηστήριον, τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργεῖους
φέρων, τὴν δὲ παρηνθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ
μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργεῖους ἔχον, ἐπεὶ κατὰ τοῦτο

γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι, τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσα ἔχρησε, ἔχει ὧδε·

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμύχανε ἔργων,
Πολλοῖσιν δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ,
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νύφουσι κομήταις,
Νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῖνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο, ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὃ νηὸς τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιήσαμεν. ἐνθεῦτεν οἱ ξωγρη- 20 θέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφεας Δαρεῖος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας κατοίκησε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσῃ, ἐν Ἀμπῇ πόλι, παρ' ἣν Τίγρης ποταμὸς παραρρέων εἰς θάλασσαν ἐξιεῖ. τῆς δὲ Μιλησίων χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι ἐκτῆσθαι. παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλη- 21 σίοισι πρὸς Περσέων οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λαόν τε καὶ Σκίδρον οἶκεον τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος γὰρ ἀλούσης ὑπὸ Κροτωνιτέων Μιλήσιοι πάντες ἡβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς καὶ πένθος μέγα προσεθήκαντο· πόλιες γὰρ αὐταὶ μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀλλήλησι ἐξεινώθησαν. οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι· Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἀλώσει τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δράμα Μιλήτου ἄλωσιν καὶ διδάξαντι εἰς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θῆητρον καὶ ἐξημίωσάν

μιν ὥς ἀναμνήσαντα οἰκῆια κακὰ χιλίησι δραχμῇσι, καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χαῖσθαι τούτῳ τῷ δράματι.

- 22 Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἡγήμωτο· Σαμίων δὲ τοῖσιν τι ἔχουσι τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν οὐδαμῶς ἤρεσκε, ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφιν ἐς τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεια, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν μηδὲ μένοντας Μήδοισι τε καὶ Αἰάκει δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλεομένη ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης. τούτων ὧν ἐπικαλεομένων οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφιν Μιλη-
- 23 σίῳν οἱ ἐκπεφευγότες. ἐν ᾧ τοιόνδε δὴ τι συνήνεικε γενέσθαι· Σάμιοί τε [γὰρ] κομιζόμενοι ἐς Σικελίην ἐγίνοντο ἐν Λοκροῖσιν τοῖσιν Ἐπιζεφυρίοισιν καὶ Ζαγκλαῖοι αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὖνομα ἦν Σκύθης, περικατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελεῖν βουλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, τότε ἔων διάφορος τοῖσιν Ζαγκλαίοισιν, συμμίζας τοῖσιν Σαμίοισιν ἀναπείθει ὥς χρεὸν εἶη Καλὴν μὲν ἀκτὴν, ἐπ' ἣν ἔπλεον, εἴαν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἐοῦσαν ἔρημον ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι, ὥς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἑωυτῶν, ἐβοήθειον αὐτῇ καὶ ἐπεκαλέοντο Ἴπποκράτεια τὸν Γέλης τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφιν οὗτος σύμμαχος. ἐπεῖτε δὲ αὐτοῖσιν καὶ ὁ Ἴπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοηθέν,

Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων ὥς ἀπο-
 βαλόντα τὴν πόλιν ὁ Ἴπποκράτης πεδήσας καὶ τὸν
 ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθόγένεα ἐς Ἴνυκα πόλιν ἀπέπεμψε,
 τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους κοινολογησάμενος τοῖσι
 Σαμίοισι καὶ ὄρκους δοὺς καὶ δεξάμενος προέδωκε.
 μισθὸς δὲ οὗτος ἦν εἰρημένος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάν-
 των τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα μετα-
 λαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα
 Ἴπποκράτεια λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῖν τῶν
 Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δῆσας,
 τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτῶν τριηκοδίους ἔδωκε τοῖσι
 Σαμίοισι κατασφάξαι. οὐ μέντοι οἷ γε Σάμιοι ἐποίησαν
 ταῦτα. Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μούναρχος ἐκ τῆς 24
 Ἴνυκος ἐκδιδρῆσκει ἐς Ἰμέρην, ἐκ δὲ ταύτης παρῇ ἐς
 τὴν Ἀσίην καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. καὶ μιν
 ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι,
 ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἐωυτὸν ἀνέβησαν· καὶ γὰρ
 παραιτησάμενος βασιλέα ἐς Σικελίην ἀπῆκετο καὶ αὐτὶς
 ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλέα, ἐς ὃ γῆραι μέγα
 ὄλβιος ἔων ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλ-
 λαχθέντες Μήδων ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην
 περιεβεβλέατο. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μι- 25
 λήτου γενομένην Φοίνικες κελευσάντων Περσέων κατ-
 ἤγον ἐς Σάμον Αἰάκεια τὸν Συλοσῶντος ὥς πολλοῦ τε
 ἄξιον γενόμενον σφίσι καὶ μεγάλα κατεργασάμενον·
 καὶ Σαμίοισι μούνουσι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου
 διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τὴν ἐν τῇ ναυμαχίῃ οὔτε
 ἡ πόλις οὔτε τὰ ἱερὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἀλούσης
 αὐτίκα Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι, τὰς μὲν ἐθελοντὴν τῶν
 πολίων ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο.

- 26 Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο, Ἰστιαίῳ δὲ τῷ Μι-
 λησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον καὶ συλλαμβάνοντι τὰς
 Ἰώνων ὀλκάδας ἐκπλεύσας ἐκ τοῦ Πόντου ἐξαγγέλ-
 λεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλ-
 λήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτράπει Βισάλλῃ Ἀπολ-
 λοφάνεος παιδὶ Ἀβυδηνῷ, αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους ἐς
 Χίον ἔπλεε, καὶ Χίων φρουρῇ οὐ προσιεμένη μιν συν-
 ἔβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρας. τού-
 των τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων,
 οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἰστιαῖος ἔχων
 τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολίχνης τῆς Χίων ὁρμώ-
 27 μενος. φιλέει δέ κως προσημαίνειν, εὖτ' ἂν μέλλῃ
 μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι
 πρὸ τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο. τοῦτο μὲν σφι
 πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νεηνιέων ἑκατὸν δύο μοῦνοι
 τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτώ τε καὶ ἐνενήκοντα
 αὐτῶν λοιμοὺς ὑπολαβὼν ἀπήνεικε· τοῦτο δὲ ἐν τῇ
 πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυ-
 μαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι ἐνέπεσε ἡ στέγη,
 ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παιδῶν εἷς μοῦνος ἀπέφυγε.
 ταῦτα μὲν σφι σημήια ὁ θεὸς προέδεξε, μετὰ δὲ ταῦτα
 ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε, ἐπὶ
 δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἰστιαῖος Λεσβίους ἄγων·
 κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων καταστροφὴν εὐπετέως αὐτῶν
 28 ἐποιήσατο. ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ
 Θάσον ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. περικατ
 ημένῳ δέ οἱ Θάσον ἤλθε ἀγγελίη ὥς οἱ Φοίνικες ἀνα-
 πλέουσι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πνθό-
 μενος δὲ ταῦτα Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς
 δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν.

ἐκ Λέσβου δὲ λιμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς πέρην δια-
 βαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρνέος ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον τὸν τε
 ἐνθεῦτεν καὶ τὸν ἐκ Καΐκου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν.
 ἐν δὲ τούτοις τοῖσι χωρίοις ἐτύγχανε ἔων Ἀρπαγος
 ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης, ὃς οἱ
 ἀποβάντι συμβαλὼν αὐτόν τε Ἰστιαῖον ζωγρῶν ἔλαβε
 καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέφθειρε. ἐξωγρήθη 29
 δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρ-
 σησι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρας, οἱ μὲν
 συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον
 ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι· πό τε δὴ ἔργον
 τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο, καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλή-
 νων ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλέος
 διὰ τὴν παρεοῦσαν ἀμαρτάδα φιλοψυχίην τοιγύδε τινὰ
 ἀναιρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς
 Πέρσεω καὶ ὡς καταιριεόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἔμελλε συγ-
 κεντηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετιεῖς καταμηνύει
 ἑωυτὸν ὡς εἶη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. εἰ μὲν νυν, ὡς 30
 ἐξωγρήθη, ἄχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλέα Δαρεῖον, ὁ δὲ
 οὔτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν δοκέειν ἐμοί, ἀπῆκέ τ' ἂν
 αὐτῷ τὴν αἰτίην· νῦν δέ μιν αὐτῶν τε τούτων εἵνεκα
 καὶ ἵνα μὴ διαφυγὼν αὐτὶς μέγας παρὰ βασιλεῖ γένηται,
 Ἀρταφρένης τε ὁ Σαρδίων ὑπαρχος καὶ ὁ λαβὼν Ἀρ-
 παγος, ὡς ἀπύκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ
 σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν
 ταριχεύσαντες ἀνήνεικαν παρὰ βασιλέα Δαρεῖον ἐς
 Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαιτιησά-
 μενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ὅτι μιν οὐ ζῶοντα ἀν-
 ήγαγον ἐς ὕψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἰστιαίου
 λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὖ ἐνετείλατο θάψαι

- ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑαυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτω.
 31 τὰ μὲν περὶ Ἰστιαῖον οὕτω ἔσχε· ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς
 ὁ Περσέων χειμερίσας περὶ Μιλήτην τῷ δευτέρῳ ἔτει
 ὡς ἀνέπλωσε, αἰρέει εὐπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ
 ἡπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅκως
 δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ
 βάρβαροι ἐσαγῆνευον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι
 δὲ τὸνδε τὸν τρόπον· ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀψάμενος τῆς χειρὸς
 ἐκ θαλάσσης τῆς βορηῆς ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι καὶ
 ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκθηρεύοντες
 τοὺς ἀνθρώπους. αἴρουν δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ
 πόλιας τὰς Ἰάδας κατὰ ταῦτά, πλὴν οὐκ ἐσαγῆνευον
 32 τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἶά τε ἦν. ἐνθαῦτα Περσέων
 οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπεί-
 λησαν τοῖσι Ἰωσι στρατοπεδευομένοισι ἐναντία σφίσι.
 ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολιῶν, παῖδάς τε τοὺς
 εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέταμνον καὶ ἐποίουν ἀντὶ
 εἶναι ἐνόρχιας εὐνούχους καὶ παρθένους τὰς καλλι-
 στενούσας ἀνασπάστους παρὰ βασιλέα· ταῦτά τε δὴ
 ἐποίουν καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι
 ἱροῖσι. οὕτω δὴ τὸ τρίτον Ἰωνες κατεδουλώθησαν,
 πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ
 Περσέων.
 33 Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρα-
 τὸς τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τοῦ Ἑλλησπόντου αἴρεε
 πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐτοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια
 ἦν γεγονότα κατ' ἡπειρον. εἰσὶ δὲ αἱ ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 αἶδε τοῦ Ἑλλησπόντου, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες
 συχναὶ ἔννεισι, καὶ Πέρινθος καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ
 Θρηάκης καὶ Σηλυμβρόῃ τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι

μέν νυν καὶ οἱ πέρηθε Καλχηδόνιοι οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' οἷχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην ἔσω ἐς τὸν Εὐξείνου πόντον, καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἰκήσαν· οἱ δὲ Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς καταλεχθεῖσας τράπονται ἐπὶ τε Προκόννησον καὶ Ἀρτάκην, πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νεύμαντες ἔπλεον αὐτὶς ἐς τὴν Χερσόνησον ἐξαίρησόντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πολιῶν, ὅσας πρότερον προσσχόντες οὐ κατέσυραν. ἐπὶ δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν ἀρχήν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἐσπλόου ἐγεγόνεσαν· ὑπὸ βασιλεῖ Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάξου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν Δασκυλείῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίνης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες.

Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ 34
Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ τοιῷδε· εἶχον Δόλογχοι Θορήκες τὴν Χερσόνησον ταύτην. οὗτοι ὧν οἱ Δόλογχοι πιεσθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων ἐς Δελφούς ἐπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον ὃς ἂν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱεροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογχοι τὴν ἱερὴν ὁδὸν διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἦσαν· καὶ σφεας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθηνέων. ἐν 35
δὲ τῇσι Ἀθήνησι τηρικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευέ γε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἔων οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγωνῶς, τὰ δὲ νεώτερα Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ Αἰαντος παιδός, γενομένου

πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. οὗτος ὁ Μιλτιά-
 δης κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑαυτοῦ, ὁρέων
 τοὺς Δολόγκους παριόντας ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐγχωρίην
 καὶ αἰχμὰς προσεβόσαστο καὶ σφι προσελθοῦσι ἐπηγ-
 γείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ
 ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαντήιον,
 ἐκφήναντες δὲ ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πεῖθεσθαι.
 Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα παραντίκα ἔπεισε ὁ λόγος οἷα
 ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ καὶ βουλόμενον
 ἐκποδὼν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη ἐς Δελφούς ἐπειρησό-
 μενος τὸ χρηστήριον εἰ ποιεοί τά περ αὐτοῦ οἱ Δόλογ-
 36 κοι προσεδέοντο. κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω
 δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια ἀναραιορηκῶς πρό-
 τερον τούτων τεθρίππῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων
 πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου ἔπλεε ἄμα
 τοῖσι Δολόγκοισι καὶ ἔσχε τὴν χώραν. καὶ μιν οἱ ἐπαγα-
 γόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπε-
 τείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου ἐκ Καρδίας πόλιος
 ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφεας οἱ Ἀψινθιοὶ δηλέεσθαι
 ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ οὗτοι στάδιοι ἕξ τε
 καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου
 ἢ Χερσονήσος ἔσω πᾶσά ἐστι σταδίων εἴκοσι καὶ τετρα-
 37 κοσίων τὸ μῆκος. ἀποτείχισας ὦν τὸν ἀγχένα τῆς Χερ-
 σονήσου ὁ Μιλτιάδης καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιού-
 τῳ ὥσάμενος τῶν λοιπῶν πρώτοις ἐπολέμησε Λαμψα-
 κηνοῖσι. καὶ μιν οἱ Λαμψακηνοὶ λοχήσαντες αἰρέουσιν
 ζωγρίῃ. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ
 γερονῶς· πνυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα πέμπων προη-
 γόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ
 μή, σφέας πίτυος τρόπον ἀπέειλε ἐκτρίψειν. πλανωμέ-

νων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι τὸ θέλει τὸ ἔπος εἶπαι τό σφι ἠπείλησε ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγισ κοτὲ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων εἶπε τὸ ἔόν, ὅτι πίτυς μούνη πάντων δενδρέων ἐκκοπεῖσα βλαστὸν οὐδένα μετιεῖ ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται. δείσαντες ὧν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον λύσαντες μετῆκαν Μιλτιάδεα. οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει, μετὰ 33 δὲ τελευτᾷ ἄπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδούς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ [παιδὶ] ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησίται θύουσι ὡς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἱππικόν τε καὶ γυμνικὸν ἐπιστᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ ἔόντος πρὸς Λαμψακηνούς καὶ Στησαγόρην κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανίῳ πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμότερου τῷ ἔργῳ. τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρῳ τρόπῳ τοιῷδε, ἐν- 39 θαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρῳ δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμψόμενον τὰ πρήγματα ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ οἱ Πεισιστρατίδαι, οἳ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίευν εὖ ὡς οὐ συνειδότες δηθὲν τοῦ πατρὸς [Κίμωνος] αὐτοῦ τὸν θάνατον, τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον εἶχε κατ' οἴκους, τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρην δηλαδὴ ἐπιτιμέων. οἱ δὲ Χερσονησίται πυνθανόμενοι ταῦτα συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν, κοινῷ δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπηθησόμενοι ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον πεντακοσίους βόσκων ἐπικούρους καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ

- 40 *Θρηίκων βασιλέος τὴν θυγατέρα Ἥγησιπύλην. οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης νεωστὶ μὲν ἐληλύθει εἰς τὴν Χερσονήσον, κατελάμβανε δὲ μὴν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων προηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτει (πρὸ) τούτων Σκύθας ἐκφεύγει· Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος Δαρείου συνεστράφησαν καὶ ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης ἔφευγε [Χερσονήσον], εἰς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν καὶ μιν οἱ Δόλογχοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει πρότερον*
- 41 *ἐγερόνεε τῶν τότε μιν κατεχόντων, τότε δὲ πυνθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ πληρώσας τριήρεας πέντε χρημάτων τῶν παρεόντων ἀπέπλεε εἰς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὁρμήθη ἐκ Καρδίας πόλις, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν Χερσονήσον καὶ οἱ Φοίνικες οἱ περιπίπτουσι τῇσι νηυσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν καταφεύγει εἰς Ἴμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηίκος ἐὼν θυγατρὸς ἀλλ' ἐξ ἄλλης. καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοίνικες καὶ μιν πυθόμενοι ὥς εἴη Μιλτιάδεω παῖς ἀνήγαγον παρὰ βασιλέα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι, ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἰωσὶ πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθησι, ὅτε οἱ Σκύθαι προσεδέοντο λύσαντας τὴν σχεδὴν ἀποπλέειν εἰς τὴν ἑωυτῶν. Δαρεῖος δέ, ὥς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχοι, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε καὶ Περσίδα*

γυναικα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέ-
ται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ⁴²
ἐπὶ πλεον ἐγένετο τούτων ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ
τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ
ἔτεος· Ἀρταφρένης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος μεταπεμψάμενος
ἀγγέλους ἐκ τῶν πολίων συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς
Ἴωνας ἠνάγκασε ποιεέσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν καὶ μὴ
ἀλλήλους φέροιεν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασε
ποιεῖν καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας,
τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα στάδια, κατὰ
δὴ τούτους μετρήσας φόρους ἔταξε ἐκάστοισι, οἱ κατὰ
χώρην διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ
ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ὥς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφρένεος· ἐτά-
χθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ ταῦτά τὰ καὶ πρότερον εἶχον.
καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῶν ⁴³
ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλέος Μαρ-
δόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν
πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀρόμενος, πολλὸν δὲ
ναυτικόν, ἡλικίην τε νέος ἔων καὶ νεωστὶ γεγαμηκῶς
βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστην. ἄγων δὲ
τὸν στρατὸν τούτου ὁ Μαρδόνιος ἐπεῖτε ἐγένετο ἐν τῇ
Κιλικίᾳ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς ἐκομίζετο ἅμα τῇσι
ἄλλῃσι νηυσί, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες
ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην
ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον
θῶμα ἑρέω τοῖσι μὴ ἀποδεχομένοισι Ἑλλήνων Περσέων
τοῖσι ἐπὶ Ὀτάνεα γνώμην ἀποδέξασθαι ὥς χρεὸν εἴη
δημοκρατέεσθαι Πέρσας· τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώ-
νων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος δημοκρατίας κατ-

ἴστα ἐς τὰς πόλιας. ταῦτα δὲ ποιήσας ἡπείγετο ἐς τὸν
 Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλὸν νεῶν,
 συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλός, διαβάντες τῇσι
 νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης,
 41 ἐπορεύοντο δὲ ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. αὗται μὲν
 ὦν σφι πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου, ἀτὰρ ἐν νόῳ ἔχον-
 τες ὅσας ἂν πλείστας δύνωνται καταστρέφεσθαι τῶν
 Ἑλληνίδων πολίων, τοῦτο μὲν δὴ τῇσι νηυσὶ Θασίους
 οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους κατεστρέψαντο, τοῦτο δὲ
 τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους
 προσεκτήσαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα
 σφι ἦν ἤδη ὑποχείρια γερονότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου δια-
 βαλόντες πέρην ὑπὸ τὴν ἡπειρον ἐκομίζοντο μέχρι
 Ἀκάνθου, ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμώμενοι τὸν Ἄθων περιέ-
 βαλλον. ἐπιπεσὼν δὲ σφι περιπλέουσι βορέης ἄνεμος μέγας
 τε καὶ ἄπορος κάρτα τρηχέως περιέσπε πλήθει πολλὰς
 τῶν νεῶν ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ
 τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ
 δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων· ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης
 εἰσῆς τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων οἱ
 μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ
 πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτῶν νέειν οὐκ
 ἐπιστέατο κατὰ τοῦτο διεφθείροντο, οἱ δὲ ῥίγει. ὁ μὲν
 45 δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἐπρησσε, Μαρδονίῳ δὲ καὶ
 τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ νυκτὸς Βρύ-
 γοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφῶν πολλοὺς φονεύουσι
 οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τραματίζουσι. οὐ μὲν
 οὐδὲ αὐτοὶ δουλосύνην διέφυγον πρὸς Ἱερσέων· οὐ γὰρ
 δὴ πρότερον ἀπανεῖστη ἐκ τῶν χωρέων τούτων Μαρ-
 δόνιος πρὶν ἢ σφῶας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τούτους

μέντοι καταστρεφάμενος ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε
 τῷ πεζῷ τε προσπταίσας· πρὸς τοὺς Βρούρους καὶ τῷ
 ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἀθῶν. οὗτος μὲν νυν ὁ στόλος
 αἰσχροῶς ἀγωνισάμενος ἀπαλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην. δευ- 46
 τέρῳ δὲ ἔτει τούτων ὁ Δαρεῖος πρῶτα μὲν Θασίους
 διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγειτόνων ὡς ἀπόστασιν
 μηχανώατο, πέμψας ἄγγελον ἐκέλευέ σφεας τὸ τεῖχος
 περιαιρέειν καὶ τὰς νέας ἐς Ἀβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ
 δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορ-
 κηθέντες καὶ προσόδων ἐουσέων μεγάλων ἐχρέωντο
 τοῖσι χρήμασι νέας τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς καὶ τεῖχος
 ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσδοδος σφι ἐγί-
 νετο ἔκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν
 γε τῶν ἐκ Σκαπτῆς Ὑλῆς τῶν χρυσέων μετάλλων τὸ
 ἐπίπαν ὀργδῶκοντα τάλαντα προσήιε, ἐκ δὲ τῶν ἐν
 αὐτῇ Θάσῳ ἐλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω ὥστε
 τὸ ἐπίπαν Θασίοισι ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι προσήιε ἀπὸ
 τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος ἐκάστου διη-
 κόσια τάλαντα, ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τριηκόσια.
 εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα, καὶ μακροῶ ἦν 47
 αὐτῶν θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετὰ
 Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ
 Θάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τὸ οὖνομα ἔσχε. τὰ δὲ
 μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα ἐστὶ τῆς Θάσου μεταξὺ
 Αἰνύρων τε χώρον καλεομένου καὶ Κοινύρων, ἀντίον
 δὲ Σαμοθρηκίης, ὅρος μέγα ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζητήσι.
 τοῦτο μὲν νῦν ἐστὶ τοιοῦτο, οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλεῖ 48
 κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατείλον καὶ τὰς
 νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἀβδηρα.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλή-

νων ὅ τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἐωντῷ ἢ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας ἄλλους ἄλλη τάξας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπεμπε, ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἐωντοῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων

49 νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιεέσθαι. οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα καὶ τοῖσι ἤκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν ἡπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προῖσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ νησιῶται ἐς τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες. οἳ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δέ σφι ταῦτα ἰθέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες τε ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὥς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύωνται, καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέοντες τε ἐς τὴν Σπάρτην κατηγόρεον [τῶν] Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν προδόν-

50 τες τὴν Ἑλλάδα. πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ Ἀναξανδριδέω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἰγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὥς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ ἐγίνοντο αὐτῷ ἀντίξοοι τῶν Αἰγινητέων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα, ὃς οὐκ ἔφη αὐτὸν οὐδένα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων· ἄνευ γάρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποίειν ταῦτα, ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γάρ ἂν μιν τῷ ἐτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημοκρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης εἶρετο τὸν Κριὸν ὅ τι οἱ εἴη τὸ οὖνομα· ὁ δὲ οἱ τὸ ἐὼν ἔφρασε. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν

ἔφη· Ἦδη νῦν καταχαλκοῦ, ὧ κριέ, τὰ κέρα, ὡς συν-
οισόμενος μεγάλῳ κακῷ. •

Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων 51
Δημάρετος ὁ Ἀρίστωνος διέβαλλε τὸν Κλεομένηα, ἔων
βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑπο-
δεεστέρης, κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης (ἀπὸ γὰρ
τοῦ αὐτοῦ γερόνασι), κατὰ πρεσβυγενεὴν δὲ κως τε-
τίμηται μᾶλλον ἢ Εὐρυσθένης. Λακεδαιμόνιοι γὰρ 52
ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδη-
μον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου βα-
σιλεύοντα ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν
ἐκτέαται, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ
χρόνον οὐ πολλὸν Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναικα, τῇ
οὔνομα εἶναι Ἀργεῖην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι
εἶναι Ἀντεσίωνος τοῦ Τισαμενοῦ τοῦ Θερσάνδρου τοῦ
Πολυνείκεος· ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα, ἐπιδόντα δὲ
τὸν Ἀριστόδημον τὰ τέκνα νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαι-
μονίους δὲ τοὺς τότε ἔοντας βουλευῆσαι κατὰ νόμον
βασιλέα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι· οὐκ
ᾧν δὴ σφεας ἔχειν ὁκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων
καὶ ἰσῶν ἔόντων· οὐ δυναμένους δὲ γινῶναι, ἢ καὶ
πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ οὐδὲ αὐ-
τὴν φάναι διαγινώσκειν· εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα
λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἰ κως ἀμφοτέροι γε-
νοῖατο βασιλέες. τοὺς ᾧν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν,
ἀπορέοντας δὲ πέμπειν ἐς Δελφοὺς ἐπειρησομένους ὅ
τι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν
σφέας ἀμφοτέρα τὰ παιδιά ἡγήσασθαι βασιλέας, τιμᾶν
δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτά
σφι ἀνελεῖν, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι οὐδὲν

ἦσσαν ὅκως ἐξεύρωσι αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσήνιον τῷ οὔνομα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην ὁκότερον τῶν παιδίων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ ἦν μὲν κατὰ ταῦτα φαίνεται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν ἔξειν ὅσον τι καὶ δίξηνται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν, ἣν δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη ἐναλλάξ ποιεῦσα, δηλὰ σφι ἔσσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε, ἐπ' ἄλλην τε τραπέσθαι σφέας ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων λαβεῖν κατὰ ταῦτα τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδυῖαν τῶν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης ὡς ἔον πρότερον τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα, τῷ δὲ [νεωτέρῳ] Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας αὐτοὺς τε ἀδελφεοὺς ἔοντας λέγουσι διαφόρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενο-

53 μένους ὡσαύτως διατελέειν. ταῦτα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων, τάδε δὲ κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπ' Ἑλλήνων ἐγὼ γράφω, τούτους [γὰρ δὴ] τοὺς Δωριέων βασιλέας μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανάης, τοῦ θεοῦ ἀπεόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ὑπ' Ἑλλήνων καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνας· ἥδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας οὔτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δὲ μέχρι Περσέος τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμίῃ Περσεί οὐδεμία πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρούων· ἥδη ὦν ὀρθῶ λόγῳ χρεωμένῳ μέχρι Περσέος ὀρθῶς εἰρηταί μοι· ἀπὸ δὲ Δανάης

τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐ-
 τῶν φαινοίατο ἂν ἐόντες οἱ τῶν Λωριέων ἡγεμόνες
 Αἰγύπτιοι ἰθαγενεές. ταῦτα μὲν νυν κατὰ Ἕλληνες λέ- 54
 γουσι γεγενεηλόγηται, ὥς δὲ ὁ παρὰ Περσέων λόγος
 λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεύς, ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἑλ-
 λην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρισίου
 γε πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκηιότητα Περσεῖ οὐ-
 δέν, τούτους δὲ εἶναι, κατὰ περ' Ἕλληνες λέγουσι, Αἰ-
 γυπτίους. καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω· 55
 ὃ τι δέ, ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὃ τι ἀποδεξάμενοι ἔλα-
 βον τὰς Λωριέων βασιλείας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν
 εἴρηται, ἑάσομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο,
 τούτων μνήμην ποιήσομαι.

Γερεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῇται δε- 56
 δῶκασι· ἱρωσύνας δύο, Διὸς τε Λακεδαίμονος καὶ Διὸς
 οὐρανίου, καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν ἂν βούλωνται
 χώραν, τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων διακωλυ-
 τήν, εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγρῳ ἐνέχεσθαι· στρατευ-
 ομένων δὲ πρῶτους ἰέναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ
 ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατιῇς φυ-
 λάσσειν αὐτούς· προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξο-
 δίησι ὀκόσοισι ἂν ὧν ἐθέλωσι, τῶν δὲ θυομένων ἀπάν-
 των τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας.
 ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια, τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα κατὰ 57
 τάδε σφι δέδοται· ἣν θυσίῃ τις δημοτελὴς ποιέηται,
 πρῶτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵζειν τοὺς βασιλέας καὶ ἀπὸ
 τούτων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ
 τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι· καὶ σπονδαρ-
 χίας εἶναι τούτων καὶ τῶν τυθέντων τὰ δέρματα. νεο-
 μηνίας δὲ [ἀνὰ] πάσας καὶ ἐβδόμας ἵσταμένου τοῦ μη-

νὸς δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱερήιον τέλεον ἑκατέρῳ
 ἐς Ἀπόλλωνος καὶ μέδιμνον ἀλφίτων καὶ οἴνου τετάρ-
 την Λακωνικήν, καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας
 ἔξαιρέτους· καὶ προξένους ἀποδεικνύναι τούτοις προ-
 κεῖσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν καὶ Πυθίους
 αἰρέεσθαι δύο ἑκάτερον· οἳ δὲ Πύθιοί εἰσι θεοπρόποι
 ἐς Δελφούς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια·
 μὴ ἐλθούσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀπο-
 πέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας
 ἑκατέρῳ καὶ οἴνου κοτύλην, παρεοῦσι δὲ διπλήσια πάντα
 δίδοσθαι· τῷτ' δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων κληθέν-
 τας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι· τὰς δὲ μαντήϊας τὰς γινομένας
 τούτους φυλάσσειν, συνειδέναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους·
 δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βασιλέας τοσάδε μούνα· πα-
 τρούχον τε παρθένον πέρι, ἐς τὸν ἱκνέεται ἔχειν, ἦν
 υἷ περ ὁ πατήρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ, καὶ ὁδῶν δημοσιέων
 πέρι· καὶ ἦν τις θετὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων
 ἐναντίον ποιέεσθαι· καὶ παρίζειν βουλευούσι τοῖσι γέ-
 ρουσι, ἐοῦσι δυὼν δέουσι τριήκοντα. ἦν δὲ μὴ ἔλθῃσι,
 τοὺς μάλιστα σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ
 τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην
 58 δὲ τὴν ἑωυτῶν. ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδο-
 ται ἐκ τοῦ κοινοῦ τοῦ Σπαρτιητέων, ἀποθανούσι δὲ
 τάδε· ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονός κατὰ πᾶσαν
 τὴν Λακωνικήν, κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυναῖκες περιουῶ-
 σαι λέβητα κροτέουσι. ἐπεὶ ὦν τοῦτο γένηται τοιοῦτο,
 ἀνάγκη ἕξ οἰκίης ἑκάστης ἐλευθέρους δύο καταμιαίνε-
 σθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο
 ζημίαι μεγάλαι ἐπικέεται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοις
 κατὰ τῶν βασιλέων τοὺς θανόντας ἐστὶ ὧν τὸς καὶ τοῖσι

βαρβάροις τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ· τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῖνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρέωνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπεὶ γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαιμόνος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῶ τῶν περιούκων ἀναγκαστοὺς ἐς τὸ κῆδος ἵεναι· τούτων ὧν καὶ τῶν εἰλώτων καὶ αὐτῶν Σπαρτιητέων ἐπεὶ συλλεχθέωσι ἐς τὸντὸ πολλὰ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονται τε τὰ μέτωπα προθύμως καὶ οἰμωγῇ διαχρέωνται ἀπλέτῳ, φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλέων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ὅς δ' ἂν ἐν πδλέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδῶλον σκευάσαντες ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπεὶ δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἴσταται σφι οὐδ' ἀρχαιρεσίῃ συνίξει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας. συμφέρονται δὲ 59 ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι· ἐπεὶ ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε. ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προοφειλόμενον φόρον μετιεῖ τῇσι πόλισι πάσῃσι. συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοις Λακεδαιμόνιοι· 60 οἱ κήρυκες αὐτῶν καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατρώϊας τέχνας, καὶ αὐλητῆς τε αὐλητέῳ γίνεται καὶ μάγειρος μαγείρου καὶ κῆρυξ κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιτιθέμενοι ἄλλοι σφέας παρακληίουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελεύουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.

TOTE δὲ τὸν Κλεομένεα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ καὶ 61 κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προεργαζόμενον ὁ Δημάρχης διέβαλε, οὐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος ὥς φθόνῳ

καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοστήσας ἀπ' Αἰγίνης ἐβούλενε τὸν Δημόρητον παῦσαι τῆς βασιληΐας, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἔς αὐτὸν ποιούμενος· Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ καὶ γήμαντι γυναῖκας δύο παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ οὐ γὰρ συνεγινώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίην γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει. ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνὴρ, τῷ προσέκειτο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ καλλίστῃ μακροῦ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν, καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστῃ ἐξ αἰσχίστης γενομένη. ἐοῦσαν γάρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην ἢ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρῶσα τοὺς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθοῦσα ἐπιφράζεται τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν· τὸ δ' ἐστὶ ἐν τῇ Θεράπῃ καλομένῃ, ὕπερθε τοῦ Φοιβηίου ἱεροῦ· ὅπως δὲ ἐνείκειε ἢ τροφός, πρὸς τε τῷγαλμα ἴστα καὶ ἐλίσσεται τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δὴ κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι, ἐπιφανεῖσαν δὲ ἐπειρέσθαι μιν ὃ τι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ, καὶ τὴν φράσαι ὥς παιδίον φορέει· τὴν δὲ κελεῦσαί οἱ δέξαι, τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρησθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ πάντως ἐωυτῇ κελεύειν ἐπιδέξαι. ὀρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δέξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν εἶπαι ὥς καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσεῖν τὸ εἶδος. γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμου ὥρην

ἀπικομένην Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρί-
 στωνος φίλος. τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἐκνίξε ἄρα τῆς γυναι- 62
 κὸς ταύτης ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιάδε· αὐτὸς τε τῷ
 ἑταίρῳ, τοῦ ἧν ἡ γυνὴ αὕτη, ὑποδέκεται δωτήνην δώ-
 σειν τῶν ἑωυτοῦ πάντων ἓν, τὸ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἔλη-
 ται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν
 ὁμοίην διδόναι. ὁ δὲ οὐδὲν φοβηθεὶς ἄμφι τῇ γυναικί,
 ὁρῶν ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναικα, καταινέει ταῦτα·
 ἐπὶ τούτοισι δὲ ὄρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ αὐτὸς τε ὁ
 Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο, ὃ τι δὴ ἧν, τὸ εἴλετο τῶν κει-
 μηλίων τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγητος, καὶ αὐτὸς τὴν ὁμοίην
 ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἑταί-
 ρου τὴν γυναικα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ πλὴν τού-
 του μούνου τὰ ἄλλα ἔφη καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος
 μέντοι τῷ τε ὄρκῳ καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ ἀπιεῖ
 ἀπάγεσθαι οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναικα 63
 ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέρην ἀποπεμψάμενος. ἐν δέ οἱ χρόνῳ
 ἐλάσسونι καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ
 αὕτη τίκτει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρτητον. καὶ τίς οἱ τῶν
 οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων ἐξαγ-
 γέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ ἐπιστάμενός τε τὸν χρό-
 νον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναικα καὶ ἐπὶ δακτύλων συμ-
 βαλόμενος τοὺς μῆνας εἶπε ἀπομόσας· Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη.
 τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι, προῆγμα μέντοι οὐδὲν
 ἐποιήσαντο τὸ παραυτίκα· ὁ δὲ παῖς ἠὔξετο, καὶ τῷ
 Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ τὸν Δη-
 μάρτητον ἐς τὰ μάλιστά οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρτητον
 δὲ οὖνομα ἔθετο αὐτῷ διὰ τόδε· πρότερον τούτων παν-
 δημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὥς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι
 διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γενο-

μένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο
 64 μὲν οἱ τὸ οὔνομα Δημάρετος ἐτέθη. χρόνου δὲ προΐ-
 όντος Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρετος δὲ ἔσχε τὴν
 βασιληίην. ἔδεε δέ, ὥς οἴκε, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα
 καταπαῦσαι Δημάρετον τῆς βασιληίης, δι' ἧ Κλεομένει
 διεβλήθη μεγάλως πρότερόν τε ὁ Δημάρετος ἀπαγα-
 γῶν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἑλευσίνος καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ'
 Αἰγινῆτέων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος.
 65 ὁρμηθεὶς ὧν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης συντίθεται
 Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγριος, ἐόντι οἰκίῃς τῆς
 αὐτῆς Δημαρήτου, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσῃ βα-
 σιλέα ἀντὶ Δημαρήτου, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἰγινῆτας. ὁ δὲ
 Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρῆτῳ μάλιστα γερονῶς
 διὰ πρῆγμα τοιόνδε· ἀρμολαμένον Λευτυχίδεω Πέρκα-
 λον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα ὁ Δη-
 μάρετος ἐπιβουλεύσας ἀποστερέει Λευτυχίδα τοῦ γάμου,
 φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας καὶ σχῶν γυναῖκα.
 κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρὴ ἡ ἐς τὸν Δη-
 μάρετον ἐργόνηε, τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυ-
 μίης ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρῆτῳ, φᾶς αὐτὸν
 οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα
 παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην ἐδίωκε ἀνα-
 σῶζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε ὅτε οἱ
 ἐξήγγειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γερονέναι, ὁ δὲ συμβαλό-
 μενος τοὺς μῆνας ἀπώμοσε, φᾶς οὐκ ἑωυτοῦ μιν εἶναι.
 τούτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης
 ἀπέφαινε τὸν Δημάρετον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γερονότα
 οὔτε ἰκνεομένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους
 μάρτυρας παρεχόμενος κείνους οἱ τότε ἐτύγγανον πάρ-
 εδροὶ τε ἐόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος.

τέλος δὲ ἐόντων περὶ αὐτῶν νεικέων ἔδοξε Σπαρτιή- 66
 τησι ἐπειρέσθαι τὸ χρηστίηριον τὸ ἐν Δελφοῖσι εἰ Ἀρί-
 στωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρετος. ἀνοίστου δὲ γενομένου
 ἐκ προνοίης τῆς Κλεομένης ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα
 προσποιέεται Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου,
 ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον, ὁ δὲ Κό-
 βων Περίαλλαν τὴν πρόμαντιν ἀναπεῖθαι τὰ Κλεομένης
 ἐβούλετο λέγεσθαι λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη ἐπειρω-
 τῶντων τῶν θεοπρόπων ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι
 Δημάρετον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα
 ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν καὶ
 Περίαλλα ἡ πρόμαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς. κατὰ μὲν 67
 δὴ Δημάρετου τὴν κατάπαυσιν τῆς βασιληΐης οὕτω
 ἐγένετο, ἔφευγε δὲ Δημάρετος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους
 ἐκ τοιοῦδε ὀνειδέος· μετὰ τῆς βασιληΐης τὴν κατάπαυ-
 σιν ὁ Δημάρετος ἦρχε αἰρεθεὶς ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὴ
 γυμνοπαιδίαι, θεωμένου δὲ τοῦ Δημάρετου ὁ Λευ-
 τυχίδης, γεγρονῶς ἤδη [αὐτὸς] βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου,
 πέμψας τὸν θεράποντα ἐπὶ γέλωτί τε καὶ λάσθῃ εἰρώτα
 τὸν Δημάρετον ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασι-
 λεύειν. ὁ δὲ ἀλγήςας τῷ ἐπειρωτήματι εἶπε φὰς αὐτὸς
 μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρωῆσθαι, κεῖνον δὲ οὐ, τὴν
 μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ
 μυρίας κακότητος ἢ μυρίας εὐδαιμονίας. ταῦτα δὲ
 εἰπας καὶ κατακαλυψάμενος ἦιε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ
 ἔωντοῦ οἰκία, αὐτίκα δὲ παρασκευασάμενος ἔθνε τῷ
 Διὶ βοῦν, θύσας δὲ τὴν μητέρα ἐκάλεσε. ἀπικομένη δὲ 68
 τῇ μητρὶ ἔσθεις ἐς τὰς χειρὰς οἱ τῶν σπλάγχνων κατι-
 κέτευε, λέγων τοιάδε· ὦ μητερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων
 καταπτόμενος ἱκετεύω καὶ τοῦ ἐρκείου Διὸς τοῦδε

φράσαι μοι τὴν ἀληθείην, τίς μευ ἐστὶ πατήρ ὀρθῶ λόγῳ. Λευτυχίδης μὲν γάρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων κυεύουσάν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστωνα, οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες φασί σε ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβόν, καὶ ἐμὲ ἐκείνου εἶναι παῖδα. ἐγὼ σε ὦν μετέρχομαι τῶν θεῶν εἰπεῖν τῶληθές· οὔτε γάρ, εἰ περ πεποίηκας τι τῶν λεγομένων, μούνη δὴ πεποίηκας, μετὰ πολλέων δέ· ὃ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ ὡς Ἀρίστωνι σπέρμα παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν γάρ ἂν οἱ καὶ τὰς προ-
69 τέρας γυναικας. ὃ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε, ἡ δὲ ἀμείβετο τοισίδε· ὦ παῖ, ἐπεῖτε με λιτῆσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὴν ἀληθείην, πᾶν ἐς σὲ κατειρήσεται τῶληθές. ὥς με ἡγάγετο Ἀρίστων ἐς ἐωυτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἤλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι, συν-
ευνηθὲν δὲ τοὺς στεφάνους τοὺς εἶχε ἐμοὶ περιετίθεε. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων. ὥς δέ με εἶδε ἔχουσαν στεφάνους, εἰρώτα τίς εἶη ὃ μοι δοῦς· ἐγὼ δὲ ἐφάμην ἐκείνον· ὃ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο· ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, φαμένη αὐτὸν οὐ ποιεῖν καλῶς ἀπαρνεόμενον· ὀλίγῳ γάρ τι πρότερον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα δοῦναί μοι τοὺς στεφάνους. ὀρέων δέ με κατομνυμένην ὃ Ἀρίστων ἔμαθε ὡς θεῖον εἶη τὸ προῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν οἱ στέφανοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ ἡρωίου τοῦ παρὰ τῆσι θύρῃσι τῆσι αὐλείῃσι ἰδρυσμένου, τὸ καλέουσι Ἀστροβάκου, τοῦτο δὲ οἱ μάν-
τιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρεον εἶναι. οὕτω, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν, ὅσον τι καὶ βούλει πυθέσθαι. ἡ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας, καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀστροβάκος ὃ ἥρωας ἢ Ἀρίστων· ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ

ταύτῃ ἀναιρέομαι. τῇ δέ σευ μάλιστα κατάπτονται οἱ ἐχθροί, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἡγγέλθης γεγενημένος, πολλῶν ἀκουόντων οὐ φήσειέ σε ἑωυτοῦ εἶναι (τὸν χρόνον γάρ, [τοὺς δέκα μῆνας], οὐδέκω ἐξήκειν) αἰδρεῖν τῶν τοιούτων κεῖνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἐπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σέ, ὦ παῖ, ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον ὡς ἀνοίη τὸ ἔπος ἐκβάλλει τοῦτο. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεωυτοῦ μὴ δέκεο· τὰ γὰρ ὕληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτοιεν αἱ γυναῖκες παῖδας. ἡ το μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε, ὁ δὲ πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο καὶ ἐπόδια λαβὼν ἐπορεύετο εἰς Ἥλιν, τῷ λόγῳ φᾶς ὡς εἰς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑποτοπηθέντες Δημάρητον δρησμῷ ἐπιχειροῦν ἐδίωκον. καὶ κως ἔφθη εἰς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ Δημάρητος ἐκ τῆς Ἥλιδος. ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τε ἄπτοντο καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν ἀπαιροῦνται. μετὰ δέ, οὐ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι, ἐνθεῦτεν διαβαίνει εἰς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστί καὶ γῆν τε καὶ πόλιν ἐδωκε. οὕτω ἀπῆκετο εἰς τὴν Ἀσίην Δημάρητος καὶ τοιαύτῃ χρησόμενος τύχῃ, ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἐργοισί τε καὶ γνώμησι ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι ἀνελόμενος τεθρίπῳ προσέβαλε, μῦνος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

- 71 *Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρχειος Δημαρχίου καταπαυσθέντος διεδέξατο τὴν βασιληίην, καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζευξίδημος, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιητέων ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης· πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξιδήμου γαμέει· δευτέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου [μὲν] ἀδελφεήν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα, ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδέν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτώ, τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξι-*
- 72 *δήμου γαμέει δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγῆρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιήνδε τινὰ Δημαρχίῳ ἐξέτισε· ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην, παρεὼν δὲ οἱ πάντα ὑποχείρια ποιήσασθαι ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολλόν. ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ ἄλους αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χειρίδι πλήρῃ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης ὑπὸ δικαστηρίου ὑπαχθεὶς, καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ*
- 73 *ἐς Τεγέην καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον· τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένει ὠδώθη τὸ ἐς τὸν Δημάρχου προῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδεα ἦγε ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινὸν τινὰ σφι ἔγκοτον διὰ τὸν προπηλακισμόν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινῆται, ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐπ' αὐτούς, ἐδικαίουν ἔτι ἀντιβαίνειν, ἐκεῖνοί τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ γένει ἥγον, καὶ ἄλλους καὶ δὴ καὶ Κριόν τε τὸν Πολυκρίτου καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἳ περ εἶχον μέγιστον κράτος· ἀγαγόντες δεσφας ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν παραθήκην κατατίθενται ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινήτησι Ἀθηναίους.*

Μετὰ δὲ ταῦτα Κλεομένεια ἐπαΐστον γενόμενον 74
κακοτεχνήσαντα ἐς Ἀημέριον δεῖμα ἔλαβε Σπαρτι-
τέων καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικό-
μενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην νεώτερα ἐπρησσε πρήγματα,
συνιστὰς τοὺς Ἀρκαδάς ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε
ὄρκους προσάγων σφι ἣ μὲν ἐψέσθαι σφεας αὐτῷ τῇ
ἂν ἐξηγέται, καὶ δὴ καὶ ἐς Νῶνακριν πόλιν πρό-
θυμος ἦν τῶν Ἀρκαδῶν τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων
ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγε-
ται εἶναι τῶν Ἀρκαδῶν τὸ Στυγὸς ὕδωρ, καὶ δὴ καὶ
ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον ἐκ πέτρης
στάζει ἐς ἄγκος, τὸ δὲ ἄγκος αἵμασις τις περιθέει
κύκλος. ἡ δὲ Νῶνακρίς, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει
ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῶ. μαθόντες 75
δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεια ταῦτα πρήσσοντα κατήγον
αὐτὸν δεῖσαντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι [ἐς Σπάρτην] τοῖσι
καὶ πρότερον ἤρχε. κατελθόντα δὲ [αὐτὸν] ἀντίκα
ὑπέλαβε μανίῃ νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργό-
τερον· ὅπως γὰρ τεφρὸν ἐντύχοι Σπαρτιτέων, ἐνέχρανε
ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιέοντα δὲ αὐτὸν ταῦτα
καὶ παραφρονήσαντα ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ·
ὁ δὲ δεθείς τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων
αἰτέει μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα [τοῦ
φυλάκου] διδόναι ἀπέειλε τὰ μιν λυθεῖς ποιήσει, ἐς ὃ
δεῖσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν τις εἰλώ-
των) διδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν
τὸν σίδηρον ἄρχετο ἐκ τῶν κυνημέων ἐωντὸν λωβώ-
μενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας προ-
έβαινε ἐκ τῶν κυνημέων ἐς τοὺς μηρούς, ἐκ δὲ τῶν
μηρῶν ἐς τε τὰ ἰσχία καὶ τὰς λαπάρας, ἐς ὃ ἐς τὴν

ραστέρα ἀπίκετο καὶ ταύτην καταχορδεύων ἀπέθανε
 τρόπῳ τοιούτῳ, ὥς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων,
 ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημόρητον [γενό-
 μενα] λέγειν, ὥς δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευ-
 σίνα ἐσβαλὼν ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν, ὥς δὲ
 Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτῶν τοῦ Ἄργου Ἀργείων τοὺς
 καταφυρόντας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων κατέκοπτε καὶ
 76 αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε. Κλεομένει
 γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι ἐχρήσθη Ἄργος αἰρή-
 σειν. ἐπεῖτε δὲ Σπαρτιάτας ἄγων ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν
 Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφηλίδος λίμνης
 (τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν
 ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργεῖ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη
 τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι), ἀπικόμενος
 ὦν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἐσφαγιάζετο
 αὐτῷ. καὶ οὐ γὰρ ἐκαλλιέρεε οὐδαμῶς διαβαίνειν μιν,
 ἄρασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασῖνου οὐ προδιδόντος τοὺς
 πολιήτας, Ἀργεῖους μέντοι οὐδ' ὥς χαιρήσειν. μετὰ
 δὲ [ταῦτα] ἐξαναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατήγαγε ἐς
 Θυρέην, σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσῃ ταῦρον πλοίοισι
 σφεας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τίρυνθιν ἡχώρην καὶ Ναυπλίην.
 77 Ἀργεῖοι δὲ ἐβοήθειον πυνθανόμενοι ταῦτα ἐπὶ θάλασσαν.
 ὥς δὲ ἀρχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν
 τούτῳ τῷ κέεται Σήπεια οὖνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα
 ἀπολιπόντες ἴζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐν-
 θαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην
 οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἰρεθέωσι. καὶ γὰρ
 δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ προῆγμα εἶχε τὸ χρηστῆριον, τὸ
 ἐπίκοινα ἐχρησε ἡ Πυθίη τούτοις τε καὶ Μιλησίοισι
 λέγον ᾧδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
 Ἐξελάσῃ καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
 Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει.

Ὡς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπεσσομένων ἀνθρώπων·

Δεινὸς ὄφρις τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθεῖς.
 ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα τοῖσι Ἀργείοισι φόβον
 παρεῖχε. καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν
 πολεμίων χρᾶσθαι, δόξαν δέ σφι ἐποίηεν τοιόνδε·
 ὅπως ὁ Σπαρτιήτης κῆρυξ προσημαῖνοι τι Λακεδαιμο-
 νίοισι, ἐποίηεν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τὸν τοῦτο. μαθὼν 78
 δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργεῖους ὁκοῖόν τι ὁ
 σφέτερος κῆρυξ σημήνειε, παραγγέλλει σφι, ὅταν ση-
 μήνῃ ὁ κῆρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας
 τὰ ὅπλα χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργεῖους. ταῦτα καὶ ἐγένετο
 ἐπιτελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων· ἄριστον γὰρ ποιευ-
 μένοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκέατο,
 καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτῶν, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦ-
 νας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιζόμενοι
 ἐφύλασσαν. ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίηε τοιόνδε· 79
 ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας καὶ πυνθανόμενος τούτων ἐξ-
 ἐκάλει πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων
 τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀπεργμένους, ἐξεκάλει δὲ φὰς αὐτῶν
 ἔχειν τὰ ἄποινα· ἄποινα δέ ἐστι Πελοποννησίοισι δύο
 μνᾶι τεταγμένα κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτίνειν.
 κατὰ πεντήκοντα δὴ ὦν τῶν Ἀργείων ὥς ἐκάστους
 ἐκκαλεύμενος ὁ Κλεομένης ἐκτείνει. ταῦτα δέ κως γινό-
 μενα ἐλελήθτε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένει· ἅτε
 γὰρ πυκνοῦ ἔοντος τοῦ ἄλσεος οὐκ ὥρων οἱ ἐντὸς τοὺς
 ἐκτὸς ὅ τι ἐπρησσαν, πρὶν γε δὴ αὐτῶν τις ἀναβὰς
 ἐπὶ δένδρος κατεῖδε τὸ ποιούμενον. οὐκ ὦν δὴ ἔτι

- 80 καλεόμενοι ἐξήσαν. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῶν εἰλώτων περινέειν ὕλην τὸ ἄλσος, τῶν δὲ πειθομένων ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη ἐπείρετο τῶν τινα αὐτομόλων τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα εἶπε· ὦ Ἄπολλον χρηστήριε, ἧ μεγάλως με ἠπάτηκας φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξήκειν μοι τὸ χρη-
- 81 στήριον. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην, χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστεὰς ἦγε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὁ ἱρεὺς ἀπηγόρευε, φᾶς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἰλώτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι καὶ αὐτὸς ἔθυσσε· ποιήσας δὲ ταῦτα ἀπήγε ἐς τὴν
- 82 Σπάρτην. νοστήσαντα δὲ μιν ἐπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοῖς ἐφόροις, φάμενοί μιν δωροδοκῆσαντα οὐκ ἐλεῖν τὸ Ἄργος, παρεὸν εὐπετέως μιν ἐλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι, ἔλεξε δ' ὧν φάμενος, ἐπεῖτε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱρὸν εἴλε, δοκέειν οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν τοῦ θεοῦ χρησμόν· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιοῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱροῖσι χρήσῃται καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδόῃ εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔσθῃ· καλλιερειμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι, μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκείην, ὅτι οὐκ αἰρέει τὸ Ἄργος· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἰρέειν ἂν κατ' ἄκρης τὴν πόλιν, ἐκ τῶν στηθέων δὲ λάμψαντος πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα λέγων πιστά τε καὶ οἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτησι λέγειν καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας.

"Αργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω ὥστε οἱ δοῦλοι 83
 αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα ἄρχοντές τε καὶ
 διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες.
 ἔπειτὰ σφεας οὗτοι ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ
 "Αργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάχῃ ἔσχον
 Τίρυνθα. Τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους,
 ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέαν-
 δρος, γένος ἑὼν Φιγαλὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς
 δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότῃσι. ἐκ τού-
 του δὴ πόλεμος σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ
 μόγισ οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά φασι μα- 84
 νέντα ἀπολέσθαι κακῶς, αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασι ἐκ
 δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι
 δὲ ὁμιλήσαντά μιν ἀκρητοπότην γενέσθαι καὶ ἐκ τούτου
 μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεῖτε σφι Λα-
 ρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονόμηναι
 μιν τίσασθαι, πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην συμμαχίην τε
 ποιέεσθαι καὶ συντίθεσθαι ὥς χρὸν εἴη αὐτοὺς μὲν
 τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μη-
 δικὴν ἐσβάλλειν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν
 ἐξ Ἐφέσου ὀρρωμένους ἀναβαίνειν καὶ ἔπειτα ἐς τὸντὸ
 ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι ἡρόντων τῶν Σκυθέων
 ἐπὶ ταῦτα ὁμιλεῖν σφι μεζόνως, ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον
 τοῦ ἱνεομένου μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτῶν·
 ἐκ τούτου δὲ μανῆναι μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἐκ τε
 τόσου, ὥς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται
 πιεῖν, Ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ
 περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τίσιν ταύτην
 ὁ Κλεομένης Δημαρχίῳ ἐκτίσαι.

- 85 Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος ὥς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἄγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι δμηρῶν ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαρόντες ἔγνωσαν περιυβρίσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω, καὶ μιν κατέκριναν ἔκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἶγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχίδα εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεις, ἔων ἐν Σπάρτῃ ἀνὴρ δόκιμος· Τί βούλεσθε ποιεῖν, ἄνδρες Αἰγινῆται; τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδοτον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέρης μὴ τι ὑμῖν, ἦν ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβάλωσι. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς, ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιγῆδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθήνας ἀποδοῦναι Αἰγινῆται τοὺς ἄνδρας. ὥς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς 86 τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὴν παραθήκην, οἱ δ' Ἀθηναῖοι προφάσις εἶλκον οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι, πάντες δύο σφέας ἔοντας βασιλέας παραθέσθαι καὶ οὐ δι-
α καιοῦν τῷ ἑτέρῳ ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι· οὐ φαιμένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων ἐλεξέ σφι Λευτυχίδης τάδε· ὦ Ἀθηναῖοι, ποιεέτε μὲν ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες ποιεέτε ὅσια καὶ μὴ ἀποδιδόντες τὰ ἐναντία τούτων· ὁκοῖον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνηνείχθη γενέσθαι περὶ παραθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαιμόνι κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ' ἐμέο Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖδα. τοῦτον τὸν ἄνδρα φαιμέν τά τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα καὶ δὴ καὶ

ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέρι πάντων ὅσοι τὴν
 Λακεδαιμόνα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον. συνενειχθῆ-
 ναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἰκνευμένῳ τάδε λέγομεν, ἄνδρα
 Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαι οἱ ἐλθεῖν
 ἐς λόγους, προῖσχόμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν Μιλήσιος,
 ἦκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, δικαιοσύνης βουλόμενος ἀπο-
 λαῦσαι. ὥς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα,
 ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην τῆς σῆς δικαιοσύνης ἦν λόγος
 πολλός, ἐμεωντῷ λόγους ἐδίδουν καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός
 ἐστι αἰεὶ κοτε ἢ Ἰωνίῃ, ἢ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως
 ἰδρυμένη, καὶ διότι χρήματα οὐδαμὰ τοὺς αὐτοὺς ἐστι
 ὁρᾶν ἔχοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπιλεγομένῳ καὶ βουλευο-
 μένῳ ἔδοξέ μοι τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίας ἐξαργυ-
 ρώσαντα θέσθαι παρὰ σέ, εὖ ἐξεπισταμένῳ ὥς μοι
 κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σόα. σὺ δὲ μοι καὶ τὰ χρή-
 ματα δεῖξαι καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών· ὅς δ'
 ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτῇ, τούτῳ ἀποδοῦναι. ὁ μὲν δὴ β
 ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξεῖνος τοσαῦτα ἔλεξε, Γλαῦκος δὲ
 ἐδέξατο τὴν παραθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνου
 δὲ πολλοῦ διελθόντος ἦλθον ἐς Σπάρτην τούτου τοῦ
 παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες, ἐλθόντες δὲ ἐς
 λόγους τῷ Γλαύκῳ καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα ἀπ-
 αίτεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο ἀντυποκρινόμενος
 τοιάδε· Οὔτε μέμνημαι τὸ προῆγμα οὔτε με περιφέρει
 οὐδὲν εἰδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε, βούλομαί τε
 ἀναμνησθεῖς ποιεῖν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ εἰ ἔλα-
 βον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι, καὶ εἰ γε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον,
 νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα ὦν
 ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα ἀπὸ
 τοῦδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιούμενοι ἀπ- γ

αλλάσσαντο ὥς ἀπεστερημένοι τῶν χρημάτων, Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφοῦς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὄρκω τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοισίδε τοῖσι ἔπεσι·

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδῃ, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω
Ὅρκῳ νικῆσαι καὶ χρήματα λήσασθαι.

Ὅμνυ', ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὖορκον μένει ἄνδρα.

Ἄλλ' Ὅρκου πάϊς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπὶ χεῖρες
Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰς ὃ κε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα.

Ἄνδρὸς δ' εὖορκον γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παραίτεετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων. ἡ δὲ Πυθίη ἔφη τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ποιῆσαι ἴσον δύνασθαι.

δ Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμφόμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους ἀποδιδόσφι τὰ χρήματα. τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὅδε, ὃ Ἀθηναῖοι, ὁρμήθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται· Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀπόγονον ἔστι οὐδὲν οὔτ' ἰστίη οὐδεμία νομιζομένη εἶναι Γλαύκου, ἐκτέτριπται τε πρόοριζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παραθήκης ἄλλο γε ἢ ἀπαιτούντων ἀποδιδόναι. Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὥς οἱ οὐδὲ
57 οὕτω ἐσήμενον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο· οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὥς τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο. καὶ ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντετηγεῖς ἐπὶ Σουνίῳ, λοχίσαντες ὦν τὴν θεωρίδα νέα

εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων, λαβόντες
 δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα 88
 πρὸς Αἰγινητέων οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν
 μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι. καὶ ἦν γὰρ Νικόδρομος
 Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δόκιμος, οὗτος
 μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέρην ἑαυτοῦ ἐξ-
 ἔλασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους
 ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθη-
 ναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπι-
 χειρήσει καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἡκείν δεήσει βοηθέοντας.
 μετὰ ταῦτα καταλαμβάνει μὲν κατὰ σύνεσθῆκατο Ἀθη-
 ναίοισι ὁ Νικόδρομος τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν,
 Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον 89
 εὐδοῦσαι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβαλεῖν.
 ἐν ᾧ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσαι οφίσι νέας, ἐν
 τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἦσαν
 γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθη-
 ναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ
 πενταδράχμους ἀποδόμενοι· δωτίνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ
 οὐκ ἔξῃν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι
 καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα νέας τὰς
 ἀπάσας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἰγίναν καὶ ὑστέρησαν ἡμέρῃ
 μιῇ τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δέ, ὥς οἱ Ἀθηναῖοι 90
 ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς ἐκ-
 διδρῆσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δέ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν
 Αἰγινητέων εἶποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι
 ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὁρμώμενοι ἔφερόν τε καὶ
 ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον
 ἐγένετο, Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες ἐπαναστάντος τοῦ 91
 δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ ἐπεκράτησαν, καὶ ἔπειτ'

σφεας χειρωσάμενοι ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχανώμενοι, ἀλλ' ἐφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἵλεον γενέσθαι τὴν θεόν. ἐπτακοσίους γὰρ δὴ τοῦ δήμου ζωοργήσαντες ἐξῆγον ὥς ἀπολέοντες, εἰς δέ τις τούτων ἔκφυγὼν τὰ δεσμὰ καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δῆμητρος θεσμοφόρου, ἐπιλαβόμενος δὲ τῶν ἐπισπαστήρων εἶχετο. οἱ δὲ ἐπέιτε μιν ἀποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἦγον οὕτω, χεῖρες

92 δὲ κεῖναι ἐμπεφύκνυται ἦσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. ταῦτα μὲν νυν σφέας αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο, Ἀθηναίοισι δὲ ἦκουσι ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα, ἐσσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεκαλέοντο τοὺς αὐτοὺς [τοὺς] καὶ πρότερον, Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθεύουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγινᾶται νέες ἀνάγκη λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώραν καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι· συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικωνιέων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικωνῆες μὲν νυν συγγινόντες ἀδικῆσαι ὁμολόγησαν ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες ἀξήμιοι εἶναι, Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκοντο ἦσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ταῦτα δεομένοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδείς Ἀργείων ἐτι ἐβοήθεε, ἐθέλονται δὲ ἐς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς [ἀνὴρ ᾧ οὖνομα] Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας. τούτων οἱ πλεῖνες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μονομαχίην ἐπασκέων τρεῖς μὲν

ἄνδρας τρόπῳ τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ Δεκελῆος ἀποθνήσκει. Αἰγινῇ- 93
ται δὲ ἐοῦσι ἀτάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ ἐνίκησαν καὶ σφῶν νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.

Ἀθηναῖδισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινῆτας, ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἔωτοῦ ἐποίηε, ὥστε ἀναμινῆ- 94
σκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος μεμνησθαί μιν τῶν Ἀθηναίων καὶ Πεισιστρατιδῶν προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους, ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δύντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ παραλύει τῆς στρατηγίης, ἄλλους δὲ στρατηγούς ἀποδέξας ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἑρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἔοντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφρένεα τὸν Ἀρταφρένεος παῖδα, ἀδελφιδέον ἑωτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἑξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἑρέτριαν ἀνάγειν ἑωτῶ 95
ἐς ὕψιν τὰ ἀνδράποδα. ὥς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες πορευόμενοι παρὰ βασιλέος ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλῆιον πεδῖον, ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἐκάστοισι, παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππα-
γωγοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἑωτοῦ δασμοφόροισι Δαρεῖος ἐτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας ἔπλεον ἑξακοσίῃσι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἡπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηίκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου

- ὀρμώμενοι παρὰ τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον
 ἐποιεῦντο, ὥς μὲν ἔμοι δοκέειν, δείσαντες μάλιστα τὸν
 περίπλοον τοῦ Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτει ποιούμενοι
 ταύτῃ τὴν κομιδὴν μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ
 καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε πρότερον οὐκ ἄλοῦσα.
 96 ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσ-
 ἔμιξαν τῇ Νάξῳ (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπεῖχον
 στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι), μεμνημένοι τῶν πρότερον
 οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ ὕρεα οἴχοντο φεύγοντες οὐδὲ ὑπ-
 ἔμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατ-
 ἔλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν.
 ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.
 97 ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίευν, οἱ Δῆλιοι ἐκλιπόντες
 καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τήνον.
 τῆς δὲ στρατιῆς καταπλεύσεως ὁ Δᾶτις προπλώσας οὐκ
 ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ
 πέρην ἐν τῇ Ῥηναίῃ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα ᾗσαν
 οἱ Δῆλιοι, πέμπων κήρυκα ἡγόρευέ σφι τάδε· Ἄνδρες
 ἱροί, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτήδεα καταγρόντες
 κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω
 καὶ μοι ἐκ βασιλέος ᾧδε ἐπέσταλται, ἐν τῇ χώρῃ οἱ δύο
 θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν
 χώρην μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἄπιτε
 ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε. ταῦτα
 μὲν ἐπεκηρυκέυσατο τοῖσι Δηλίοισι, μετὰ δὲ λιβανωτοῦ
 τριηκόσια τάλαντα κατανήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε.
 98 Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας ἐπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ
 τὴν Ἐρέτριαν προῶτα, ἅμα ἀρόμενος καὶ Ἰωνας καὶ
 Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα Δῆλος
 ἐκινήθη, ὥς ἔλεγον Δῆλιοι, καὶ προῶτα καὶ ὕστατα

μέχρι ἡμεῦ σεισθεῖσα. καὶ τοῦτο μὲν κού τερας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφαινε ὁ θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπεξῆς γενεῶν, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῇ γενόμενα, τὰ δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν ἀεικὲς κινηθῆναι Δῆλον τὸ πρὶν ἐοῦσαν ἀκίνητον. [καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα, Δαρεῖος ἐρξίης, Ξέρξης ἀρήιος, Ἀρτοξέρξης μέγας ἀρήιος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἑλληνες καλέοιεν.] οἱ δὲ 99 βάρβαροι ὡς ἀπήειραν ἐκ τῆς Δήλου, προσίσχον πρὸς τὰς νήσους, ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάμβανον καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὡς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδοσαν οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιας ἀστυγείτονας στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἐρετριάν τε καὶ Ἀθήνας), ἐνθαῦτα τούτους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην. Ἐρετριεῖς δὲ πυνθανόμενοι τὴν στρα- 100 τὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσιν Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπέιπαντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους (τοὺς) κληρουχέοντας τῶν ἵπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν

χώρην, τούτους σφι διδοῦσι τιμωρούς. τῶν δὲ Ἑρε-
 τριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα, οὐ μετεπέμποντο
 μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διαφασίας ιδέας. οἱ μὲν
 γὰρ αὐτῶν ἐβουλευόντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα
 τῆς Εὐβοίης, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἴδια κέρδεα προσδεκό-
 μενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι προδοσίην ἐσκευά-
 ζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὥς εἶχε Αἰσχίνης
 ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἑρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει
 τοῖσι ἡκουσι Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρή-
 γματα, προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφεας ἐς τὴν
 σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι
 101 ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλευσάντι πείθονται. καὶ οὗτοι
 μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν ἔσωζον σφέας αὐτούς· οἱ
 δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἑρε-
 τρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰγί-
 λια, κατασχόντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία ἀντίκα ἵπ-
 πους τε ἐξεβάλλοντο καὶ παρεσκευάζοντο ὥς προσοι-
 σόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἑρετριεὺς ἐπεξελθεῖν
 μὲν καὶ μαχέσασθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλὴν, εἰ κως
 δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι πέρι ἔμελε,
 ἐπεῖτε ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ
 γινομένης καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος ἔπιπτον ἐπὶ ἕξ
 ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορ-
 βός τε ὁ Ἀλκιμάχου καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέω ἄνδρες
 τῶν ἀστῶν δόκιμοι προδιδούσι τοῖσι Πέρσῃσι. οἱ
 δὲ ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν τοῦτο μὲν τὰ ἱρὰ συλή-
 σαντες ἐνέπρησαν, ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατα-
 καυθέντων ἱρῶν, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἡνδραπο-
 102 δίσαντο κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς. χειρωσάμενοι δὲ
 τὴν Ἑρέτριαν καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας ἔπλεον ἐς

τὴν Ἀττικὴν, κατέργοντές τε πολλὸν καὶ δοκέοντες
ταῦτά τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἑρε-
τριέας ἐποίησαν. καὶ ἦν γὰρ Μαραθῶν ἐπιτηδεότατον
χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἑρε-
τριῆς, ἐς τοῦτό σφι κατηγέετο Ἰππίας ὁ Πεισιστράτου.
Ἀθηναῖοι δὲ ὥς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθειον καὶ αὐτοὶ 103
ἐς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ σφεας στρατηγοὶ δέκα,
τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα
τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνέων Πεισί-
στρατον τὸν Ἰπποκράτεος. καὶ αὐτῷ φεύγοντι Ὀλυμ-
πιάδα ἀνελέσθαι τεθρίπῳ συνέβη, καὶ ταύτην μὲν
τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν τῷ αὐτῷ ἐξενείκασθαι τῷ ὁμο-
μητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ τῇ ὑστέρῃ Ὀλυμ-
πιάδι τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν παραδιδού Πεισι-
στράτῳ ἀνακηρυχθῆναι, καὶ τὴν νίκην παρεῖς τούτῳ
κατήλθε ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ ὑπόσπονδος. καὶ μιν ἀνελό-
μενον τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην Ὀλυμπιάδα κατέλαβε
ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκ ἐτι περι-
έοντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν
κατὰ τὸ πρυτανήιον νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. τέ-
θαιπαι δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς διὰ
Κοίλης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι
τεθάφεται αὐταὶ αἱ τρεῖς Ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι.
ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη τῷ αὐτῷ τοῦτο Εὐαγό-
ρεω Λάκωνος, πλέω δὲ τούτων οὐδαμαί. ὁ μὲν δὲ
πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν
τηνικαῦτα παρὰ τῷ πατρί Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν
τῇ Χερσονήσῳ, ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν
Ἀθήνῃσι, τοῦνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσο-
νήσου Μιλτιάδεω Μιλτιάδῃ. οὗτος δὲ ὢν τότε ὁ 104

Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου καὶ ἐκπεφευγὼς διπλόον θάνατον ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα· ἅμα δὲ ἐκφυγόντα τε τούτους καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑωυτοῦ δοκέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ ἤδη, τὸ ἐνθευτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι καὶ ὑπὸ δικαστήριον [αὐτὸν] ἀγαγόντες ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου·

- 105 Καὶ πρῶτα μὲν ἔόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοὶ ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετῶντα· τῷ δὴ, ὡς αὐτὸς τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελλε, περὶ τὸ Παρθένιον ὄρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πᾶν περιπίπτει. βώσαντα δὲ τὸ οὔνομα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Πᾶνα Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι, δι' ὃ τι ἑωυτοῦ οὐδεμίαν ἐπιμελείην ποιεῦνται, ἔντος εὐνόου Ἀθηναίοισι καὶ πολυχῇ γενομένου σφι ἤδη χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἔσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι καταστάντων σφι εὖ ἤδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθεῖα ἰδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Πανὸς ἱρόν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείουσι καὶ λαμπάδι
106 ἱλάσκονται. τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε πέρα οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοη-

θῆσαι καὶ μὴ περιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι
 Ἑλλησι δουλοσύνη περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρ-
 βάρων· καὶ γὰρ νῦν Ἑρέτρια τέ ἡνδραπόδισται καὶ
 πόλι λογίμῳ ἢ Ἑλλὰς γέγονε ἀσθενεστέρα. ὁ μὲν δὴ
 σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελλε, τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βοη-
 θέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραυτίκα
 ποιεῖν ταῦτα οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον· ἦν
 γὰρ ἴσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη, εἰνάτη δὲ οὐκ ἐξ-
 ελεύσεσθαι ἔφασαν μὴ οὐ πλήρους ἐόντος τοῦ κύκλου.
 οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον, τοῖσι δὲ βαρ- 107
 βάροισι κατηγγέτο Ἰππίας ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μα-
 ραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὅψιν ἰδὼν [ἐν τῷ
 ὕπνῳ] τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἰππίας τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ
 συνευνηθῆναι. συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνείρου κατ-
 ελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν
 τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὅψιος
 συνεβάλετο ταῦτα, τότε δὲ κατηγεόμενος τοῦτο μὲν τὰ
 ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἑρετρίας ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν
 Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν, τοῦτο δὲ καταγο-
 μένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὄρμιζε οὗτος, ἐκ-
 βάντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ
 ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως
 ἢ ὥς ἐώθεε· οἷα δὲ οἱ πρεσβυτέρω ἐόντι τῶν ὀδόντων
 οἱ πλεῦνες ἐσειόντο. τούτων ὦν ἕνα τῶν ὀδόντων
 ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας· ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον
 αὐτοῦ ἐποιέετο σπουδὴν πολλὴν ἐξευρεῖν. ὥς δὲ οὐκ
 ἐφαίνετό οἱ ὁ δῶν, ἀναστενάζας εἶπε πρὸς τοὺς παρα-
 στάτας· Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρα ἐστὶ οὐδέ μιν δυνησό-
 μεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι· ὁκόσον δὲ τί μοι μέρος
 μετῆν, ὁ δῶν μετέχει. Ἰππίας μὲν δὴ ταύτῃ τὴν 108

ὄψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι· Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί· καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόρους ὑπὲρ αὐτῶν [οἱ] Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναραιρέατο· ἔδοσαν δὲ ὧδε. πιεζύμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει τε τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς. οἱ δὲ οὐ δεκόμενοι ἔλεγόν σφι τάδε· Ἡμεῖς μὲν ἐκαστέρῳ τε οἰκόμεν καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γίνοιτ' ἂν ἐπικουρή ψυχρή· φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἑξανδραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλευόμεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιόχωροισί τε ἀνδράσι καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι. ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ κατὰ εὐνοίην οὔτῳ τῶν Πλαταιέων ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόρους συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον, οἱ δὲ οὐκ ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἰρὰ ποιούντων τοῖσι δυώδεκα θεοῖσι ἱκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐδίδοσαν σφέας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθηον. μελλόντων δὲ συνάπτειν μάχην Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον, παρατυχόντες δὲ καὶ καταλλάξαντες ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων οὖρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοισίδε, ἔαν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βυλομένους εἰς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο, Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί, ἐπιθέμενοι δὲ ἐσώθησαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὔρους, τούτους

ὑπερβάντες τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο οὖρον Θηβαίοισι πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιάς. ἐδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ, ἦκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες. τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνώ- 109 μαι, τῶν μὲν οὐκ ἐόντων συμβάλλειν (ὀλίγους γὰρ εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβάλλειν), τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω κελευόντων. ὥς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο καὶ ἐνίκα ἡ χεῖρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψηφισδοφόρος ὁ τῷ κυνῶφ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχεῖν (τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολεμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι), ἦν δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος, πρὸς τοῦτον ἔλθων Μιλτιάδης ἔλεγε τάδε· Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἐστὶ ἢ καταδουλώσας Ἀθήνας ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων [λείπουσι]. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἤκουσι μέγιστον, καὶ ἦν μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδεκται τὰ πείσονται παραδεδομένοι Ἰππῖη, ἦν δὲ περιγένηται αὕτη ἡ πόλις, οἷη τέ ἐστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πολιῶν γενέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τοι τούτων ἀνήκει τῶν προηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα δίχα γίνονται αἱ γνώμαι, τῶν μὲν κελευόντων συμβάλλειν, τῶν δὲ οὐ. ἦν μὲν νυν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα στάσιν μεγάλην διασεῖδειν ἐμπεσοῦσαν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα ὥστε μηδίσαι· ἦν δὲ συμβάλωμεν πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων οἷοί τέ

εἶμεν περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς
 σὲ νῦν τείνει καὶ ἐκ σέο ἤρτηται· ἦν γὰρ σὺ γνώμη
 τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη καὶ πόλις
 πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τὴν τῶν ἀποσπενδόντων
 τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγα-
 110 θῶν τὰ ἐναντία. ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης προσ-
 κτᾶται τὸν Καλλίμαχον· προσγενομένης δὲ τοῦ πολε-
 μάρχου τῆς γνώμης ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ
 οἱ στρατηγοὶ τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὡς ἐκά-
 στου αὐτῶν ἐγίνετο πρυτανική τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ
 παρεδίδοσαν· ὁ δὲ δεκόμενος οὔτι κω συμβολὴν ἐποιέετο,
 111 πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανική ἐγένετο. ὡς δὲ ἐς ἐκείνον
 περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε οἱ Ἀθηναῖοι ὡς
 συμβαλέοντες· τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρους ἡγέετο ὁ πολέ-
 μαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι
 Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν.
 ἡγεομένου δὲ τούτου ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο αἱ
 φυλαί, ἐχόμεναι ἀλλήλων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο,
 ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης
 γὰρ σφι τῆς μάχης Ἀθηναίων θυσίας ἀναγόντων ἐς
 τὰς πανηγύριος τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένης
 κατεύχεται ὁ κῆρυξ ὁ Ἀθηναῖος ἅμα τε Ἀθηναίοισι
 λέγων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ
 τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι ἐγίνετο
 τοιόνδε τι· τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ
 στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξις
 ὀλίγας, καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον, τὸ
 112 δὲ κέρας ἐκότερον ἔρρωτο πλήθει. ὡς δὲ σφι διετέ-
 τακτο καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπεί-
 θησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους.

ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν
 ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι ὀρῶντες δρόμῳ ἐπιόντας παρ-
 εσκευάζοντο ὥς δεξόμενοι, μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι
 ἐπέφερον καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὀρῶντες αὐτοὺς ὀλίγους,
 καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους οὔτε ἵππου ὑπαρ-
 χούσης σφί οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρ-
 βαροι κατεΐκαζον· Ἀθηναῖοι δὲ ἐπεῖτε ἀθροοὶ προσ-
 ἔμειξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι
 μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν δρόμῳ ἐς
 πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθιῆτά τε
 Μηδικὴν ὀρῶντες καὶ ἄνδρας τοὺς ταύτην ἐσθημένους·
 τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὖνομα τὸ Μήδων
 φόβος ἀκοῦσαι. μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι χρό- 113
 νος ἐρίνετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου
 ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι
 ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι καὶ
 ῥήξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν, τὸ δὲ κέρας ἐκά-
 τερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες δὲ
 τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων, τοῖσι
 δὲ τὸ μέσον ῥήξασι αὐτῶν συναγαγόντες τὰ κέρα [ἀμ-
 φότερα] ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. φεύγουσι δὲ
 τοῖσι Πέρσησι εἶποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασ-
 σαν ἀπικόμενοι πῦρ τε αἶτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν
 νεῶν. καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος 114
 [Καλλίμαχος] διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός,
 ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλειος ὁ Θρασύλειος·
 τοῦτο δὲ Κυνέγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα ἐπιλαβό-
 μενος τῶν ἀφλάστων νεός, τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει
 πίπτει, τοῦτο δὲ ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ ὀνο-
 μαστοί. ἐπὶ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ 115

τοιῷδε Ἀθηναῖοι, τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἔξαν-
 κρουσάμενοι καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ ἔλιπον
 τὰ ἐξ Ἑρετρίας ἀνδράποδα, περιέπλεον Σούνιον, βου-
 λόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ.
 αἰτίην δὲ ἔσχε Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμεωνιδέων μηχανῆς
 αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ σὺνθεμένους
 τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα ἐοῦσι ἤδη ἐν τῇσι
 116 νηυσί. οὗτοι μὲν δὴ περιέπλεον Σούνιον· Ἀθηναῖοι
 δὲ ὥς ποδῶν εἶχον [τάχιστα] ἐβοήθειον ἐς τὸ ἄστυ, καὶ
 ἔφθισάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἤκειν,
 καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν
 Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργει. οἱ δὲ
 βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου (τοῦτο
 γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων) ὑπὲρ τούτου
 ἀνακωχεύσαντες τὰς νέας ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην.
 117 ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρ-
 βάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας,
 Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν καὶ ἐνενήκοντα καὶ δύο. ἔπεσον
 μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι· συνήνεικε δὲ αὐτόθι θῶμα
 γενέσθαι τοῖόνδε, Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κου-
 φαγόρεω ἐν τῇ συστάσι μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινό-
 μενον ἀγαθὸν τῶν ὁμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πλη-
 γέντα οὐδὲν τοῦ σώματος οὔτε βληθέντα, καὶ τὸ
 λοιπὸν τῆς ζῆς διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου
 ἔοντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ πάθεος
 ἤκουσα τοῖόνδε τινὰ λόγον, ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίτην
 ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν
 σκιάζειν· τὸ δὲ φᾶσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρεξελθεῖν,
 τὸν δὲ ἑωυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ
 Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ εἰς τὴν 118
 Ἀσίην, ἐπεῖτε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ
 ὕπνῳ. καὶ ἦτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται, ὁ δέ, ὡς
 ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν,
 εὐρών δὲ ἐν Φοινίσσῃ [νῆϊ] ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχυ-
 σωμένον ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσληγμένον εἶη, πνυθό-
 μενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ, ἔπλεε τῇ ἐωυτοῦ νηὶ εἰς Δῆ-
 λον· καὶ ἀπίκατο γὰρ τηνικαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω εἰς τὴν
 νῆσον, κατατίθεται τε εἰς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα καὶ ἐντέλ-
 λεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα εἰς Δῆλιον τὸ
 Θηβαίων· τὸ δ' ἐστὶ ἐπὶ θαλάσῃ Χαλκίδος καταντίον.
 Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε, τὸν δὲ ἀν-
 δριάντα τοῦτον Δῆλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι'
 ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκομίσαντο
 ἐπὶ Δῆλιον. τοὺς δὲ τῶν Ἑρετριέων ἀνδραποδισμέ- 119
 νους Δᾶτις τε καὶ Ἀρταφρένης, ὡς προσέσχον εἰς τὴν
 Ἀσίην πλέοντες, ἀνήγαγον εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ
 Λαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἑρε-
 τριάας, ἐνεῖχέ σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης
 προτέρων τῶν Ἑρετριέων· ἐπεῖτε δὲ εἶδέ σφεας ἀπ-
 αχθέντας παρ' ἐωυτὸν καὶ ἐωυτῷ ὑποχειρίους ἔοντας,
 ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίας
 χώρας κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἐωυτοῦ τῷ οὐνομά ἐστι
 Ἀρδερικκα, ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους στα-
 δίους ἀπέχοντι, τεσσαράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος τὸ
 παρέχεται τριφασίας ἰδέας· καὶ γὰρ ἔσφαλτον καὶ ἄλας
 καὶ ἔλαιον ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἀντλέε-
 ται μὲν κηλωνήῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ ἡμισυ ἀσκοῦ οἱ
 προσδέδεται· ὑποτύψας δὲ τοῦτῳ ἀντλέει καὶ ἔπειτα
 ἐγγέει εἰς δεξαμενὴν· ἐκ δὲ ταύτης εἰς ἄλλο διαχεόμενον

- τράπεται τριφασίας ὁδοῦς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἄλλες πῆγνυνται παραυτίκα, τῷ δὲ ἔλαιον . . . οἱ Πέρσαι καλέουσι τοῦτο ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν καὶ ὁδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τοὺς Ἑρετριέας κατοίκησε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν.
- 120 τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑρετριέας ἔσχε οὕτω· Λακεδαιμονίων δὲ ἦκου ἐς τὰς Ἀθήνας δισχιλίοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν, οὕτω ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς σύμβολῃς ἰμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους· ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.
- 121 Θῶμα δέ μοι καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, Ἀλκιμεωνίδας ἄν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος ἄσπινδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροισί τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἰππίῃ· οἵτινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππῳ, Ἰππονίκου δὲ πατρί, φαίνονται μισοτύραννοι ἑόντες. Καλλίης τε γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ τᾶλλα τὰ ἐχθίστα ἐς αὐτὸν
- 122 πάντα ἐμηχανᾶτο. [Καλλίῳ δὲ τούτου ἄξιον πολλὰχοῦ μνήμην ἔστί πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ τὰ προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα, τοῦτο δὲ τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε· ἵππῳ νικήσας, τεθρίπῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος, ἐφανερῶσθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας δαπάνησι μεγίστησι. τοῦτο δὲ κατὰ τὰς ἐσωτοῦ θυγα-

τέρας εούσας τρεῖς οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο· ἐπειδὴ γὰρ ἐγίνοντο γάμου ὥραϊαι, ἔδωκε σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἀνδρὰ ἐωντῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί.] καὶ οἱ Ἀλκμεωνίδαι ὁμοίως¹²³ ἢ οὐδὲν ἥσσον τούτου ἦσαν μισοτύραννοι. θῶμα ὦν μοι καὶ οὐ προσέμαι τὴν διαβολήν, τούτους γε ἀναδέξαι ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὥς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηργίωσαν τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδέων Ἴππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν [τοὺς λοιπούς] τυραννεύοντας, Ἀλκμεωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἡλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἦσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὥς μοι πρότερον δεδήλωται. ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπιμεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ¹²⁴ προεδίδοσαν τὴν πατρίδα. οὐ μὲν ὦν ἦσαν σφεων ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἰρέει ἀναδεχθῆναι ἐκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς, καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γὰρ· ὅς μέντοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων.

Οἱ δὲ Ἀλκμεωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν¹²⁵ λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμέωνος καὶ αὐτὶς Μεγακλέος ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀλκμέων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυ-

δοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι συμπρήκτωρ τε γίνετο καὶ συνελάμβανε προθύμως, καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Ἀνδῶν τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἑωυτὸν εὖ ποιεῖν μεταπέμπεται ἐς Σάρδις, ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῶ τὸν ἂν δύνηται τῷ ἑωυτοῦ σώματι ἐξενεῖκάσθαι ἐσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμέων πρὸς τὴν δωρεήν, ἐοῦσαν τοιαύτην, τοιάδε ἐπιτηδεύσας προσέφερε· ἐνδὺς κιθῶνα μέγαν καὶ κόλπον βαθὺν καταλιπούμενος τοῦ κιθῶνος, κοθόρουνος τοὺς εὗρισκε εὐρυτάτους ἔοντας ὑποδησάμενος ἦε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο. ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος πρῶτα μὲν παρέσαξε παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κόθορνοι, μετὰ δὲ τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα ἐξήιε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἔλκων μὲν μόγισ τοὺς κοθόρουνος, παντὶ δέ τε φ οἰκῶς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο καὶ πάντα ἐξώγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσηλθε, καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ καὶ πρὸς ἕτερα δωρέεται οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὕτη μεγάλως, καὶ ὁ Ἀλκμέων οὕτως οὕτω τε-
126 θριπποτροφήσας Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται· μετὰ δέ, γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυνῶνος τύραννος ἐξήειρε, ὥστε πολλῶ ὀνομαστοτέρην γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἑλλήσι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένεί γάρ τῳ Ἀριστάνυμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω γίνεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων ἀπάντων ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, τούτῳ γυναικα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὧν ἐόντων καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίπῳ ὁ

Κλεισθένης κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑαυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθέneos γαμβρὸν γενέσθαι, ἤκειν ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέρην ἢ καὶ πρότερον ἐς Σικυῶνα ὡς κυρώσοντας Κλεισθέneos τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἐπὶ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἦσαν καὶ πάτρῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστρην ποιησάμενος ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰτα- 127 λῆς ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἴπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο (ἢ δὲ Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα), καὶ Σιρίτη· Δάμασος Ἀμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλῆς ἦλθον, ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου Ἀμφίμνηστος Ἐπιστροφὸς Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἑλληνας ἰσχυῖ καὶ φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατίας τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκίδης, Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξαναστήσας τοὺς Ἑλλήων ἀγωνοθέτας αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε, τούτου τε δὴ παῖς καὶ Ἀμιάντος Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀζὴν ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοξέοντος πάντας ἀνθρώπους, καὶ Ἑλλῆες Ὀνομαστὸς Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον, ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀπῆκοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκμέωνος τούτου τοῦ παρὰ

Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἴπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἰδεῖ προφάρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετριῆς ἀνθεύσης τοῦτον τὸν χρόνον Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μοῦνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κραννώνιος, ἐκ δὲ Μολοσσῶν Ἀλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες·

128 ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέρην ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτῶν ἀνεπύθετο καὶ γένος ἐκάστου, μετὰ δὲ κατέχων ἐνιαυτὸν διεπειρᾶτο αὐτῶν τῆς τε ἀνδραγαθίης καὶ τῆς ὀργῆς καὶ παιδεύσιός τε καὶ τρόπου, καὶ ἐνὶ ἐκάστῳ ἴων ἐς συνουσίην καὶ συνάπασιν· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτῶν νεώτεροι, καὶ τό γε μέριστον, ἐν τῇ συνιστίῃ διεπειρᾶτο· ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτούς, τοῦτον πάντα ἐποίεε καὶ ἅμα ἐξείνιζε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ τούτων μᾶλλον Ἴπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδησι ἦν

129 προσήκων. ὥς δὲ ἡ κυρίη ἐγένετο τῶν ἡμερέων τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου καὶ ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλεισθέneos τὸν κρίνει ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης εὐώχεε αὐτούς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ Σικωνίους πάντας. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐρίνοντο, οἱ μνηστῆρες ἔριν εἶχον ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγόμενῳ ἐς τὸ μέσον. προΐούσης δὲ τῆς πόσιος κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης ἐκέλευσέ οἱ τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμελείην, πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω ὠρχήσατο. καὶ κως ἐωντῷ μὲν ἀρεστῶς ὠρχέετο, ὁ Κλεισθένης δὲ ὀρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπώπτευε.

μετὰ δὲ ἐπισχῶν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον ἐκέλευσέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖλαι, ἐσέλθούσης δὲ τῆς τραπέζης πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικά σχηματία, μετὰ δὲ ἄλλα Ἀττικά, τὸ τρίτον δὲ τὴν κεφαλὴν ἐρείσας ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἔχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀποστυγέων γαμβρόν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἴπποκλείδεα διὰ τὴν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἐναιδείην κατεῖχε ἑωυτόν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὥς δὲ εἶδε τοῖσι σκελεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος εἶπε· Ὡ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαό γε μὲν τὸν γάμον. ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· Οὐ φροντὶς Ἴπποκλείδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο ὀνομάζεται· Κλει- 130 σθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος ἔλεξε ἐς μέσον τάδε· Ἄνδρες παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω καὶ πᾶσι ὑμῖν, εἰ οἶόν τε εἴη, χαρίζοίμην ἄν, μήτ' ἓνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων· ἀλλ' οὐ γὰρ οἶά τέ ἐσσι μιῆς πέρι παρθένου βουλευόντα πᾶσι κατὰ νόον ποιεῖν, τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαννομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσιος εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γῆμαι καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίας, τῷ δὲ Ἀλκμέωνος Μεγακλείῃ ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φαιμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει. ἀμφὶ μὲν κρίσι τῶν μνηστήρων τοσαῦτα 131 ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμεωνίδαι ἐβῶσθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. τούτων δὲ συνοικησάντων γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος

τοῦ Σικωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλέϊ καὶ Ἰπποκράτης, ἐκ δὲ Ἰπποκράτους Μεγακλέης τε ἄλλος καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένους Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὖνομα, ἣ συνοικήσασά τε Ξανθίπῳ τῷ Ἀρίφρονος καὶ ἔγκυος ἐοῦσα εἶδε ὕπνιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίπῳ.

- 132 ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γενόμενον Μιλτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκιμῶν παρὰ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύσεται χώραν, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν ἣν οἱ ἔπωνται· ἐπὶ γὰρ χώραν τοιαύτην δὴ τινα ἄξιον ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονον οἰδονται· λέγων τοιαῦτα αἶτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ
- 133 τοῦτοισι ἐπαερθέντες παρέδοσαν. παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὥς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριήρεϊ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγου ἦν, ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσαγόρην τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσῃ. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ ἐπολιόρκεε Παρίους κατειλημένους ἐντὸς τεύχεος, καὶ ἐσπέμπων κήρυκα αἶτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἣν μὴ οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσειν τὴν στρατιὴν πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι ὅπως μὲν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον οὐδὲ διανοεῦντο, οἱ δὲ ὅπως διαφυλάξουσιν τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο, ἄλλα τε ἐπιφραζόμενοι καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἐκάστοτε ἐπίμαχον

τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξηείρετο διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες 134 Ἕλληνες λέγουσι, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι ὧδε λέγουσι· Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην γένος, οὐνοῦμα δέ οἱ εἶναι Τιμοῦν, εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χθονίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὕψιν Μιλτιάδεω συμβουλευῖναι, εἰ περὶ πολλοῦ ποιεέται Πάρον ἐλεῖν, τὰ ἂν αὐτῇ ὑποθῇται, ταῦτα ποιεῖν. μετὰ δὲ τὴν μὲν ὑποθέσθαι, τὸν δὲ διερχόμενον ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν πρὸ τῆς πόλιος ἐόντα τὸ ἔρκος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορεῖν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι, ὑπερθορόντα δὲ ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον ὃ τι δὴ ποιήσονται ἐντός, εἴτε κινήσονται τι τῶν ἀκινήτων εἴτε ὃ τι δὴ κοτε πρήξονται· πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέσθαι καὶ πρόκατε φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι, καταθρόσκοντα δὲ τὴν αἵμασι ν τὸν μηρὸν σπασθῆναι. οἱ δὲ αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως 135 ἔχων ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων οὔτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἔξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας καὶ δηιώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὥς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμῶ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τούτων τιμωρήσασθαι θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς, ὥς σφεας ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίας ἔσχε· ἔπεμπον δὲ ἐπειρησόμενους εἰ καταχρήσωνται τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν τὴν ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος ἄλωσιν καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄρρητα ἰρὰ ἐκφήναςαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, γὰρ οὐ Τιμοῦν εἶναι

τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν μὴ εὖ, φανῆναί οἱ τῶν κακῶν κἀτηγεμόνα. Παροίσι
 136 μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε· Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμασι, οἳ τε ἄλλοι καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρωνος, ὅς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο (ἦν γὰρ ἀδύνατος ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ, προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ ὑπεραπελογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμεμνημένοι καὶ τὴν Αἴμνον αἵρεσιν, ὡς ἔλων Αἴμνον τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγοὺς παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα τάλαντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα σφακελίσαντός τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος τελευτᾷ, τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

137 Αἴμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὧδε ἔσχε· Πελασγοὶ ἐπεῖτε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξεβλήθησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως εἴτε ἀδίκως· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἐκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεῖτε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώραν, τὴν σφι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν εἴουσιν ἔδοσαν οἰκῆσαι μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε ἔληλαμένου, ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ ἥμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν προῖσχομένους

τοὺς Ἀθηναίους. ὥς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δι-
 καίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγούς
 ὑπὸ τῷ Ὑμησῶ ἐνθεῦτεν ὀρμωμένους ἀδικεῖν τάδε·
 φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας [τε καὶ τοὺς
 παῖδας] ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἑννεάκρουνον· οὐ γὰρ
 εἶναι τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι
 Ἑλλησι οἰκέτας· ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὗται, τοὺς Πελα-
 σγούς ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίας βιάσθαι σφέας.
 καὶ ταῦτα μέντοι σφι οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος
 καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσειν φανῆναι ἐπ' αὐτο-
 φώρῳ. ἐωυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσοῦτῳ ἐκείνων ἄνδρας
 ἀμείνονας, ὅσῳ παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πε-
 λασγούς, ἐπεὶ σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθε-
 λῆσαι, ἀλλὰ σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς
 δὲ οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ
 δὴ καὶ Αἴμνον. ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα
 δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι Αἴμνον 138
 τότε νεμόμενοι καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμω-
 ρήσασθαι, εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτάς,
 πεντηκοντέρους κτησάμενοι ἐλόγησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυ-
 ρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας, ἐν-
 θεῦτεν δὲ ἀρπάσαντες τοῦτων πολλὰς οἷχοντο ἀπο-
 πλέοντες καὶ σφεας ἐς Αἴμνον ἀγαγόντες παλλακὰς
 εἶχον. ὥς δὲ τέκνων αὗται αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθη-
 σαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τοὺς Ἀθη-
 ναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγε-
 σθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ᾔθελον.
 εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτῶν ὑπ' ἐκείνων τινός. ἐβοήθεόν
 τε πάντες καὶ ἐτιμώρεον ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν
 τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίευν καὶ πολλῶ ἐπεκρά-

τεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ ἑωντοῖσι λό-
 γους ἐδίδονσαν· καὶ σφι βουλευομένοισι δεινόν τι ἐσ-
 ἔδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθῆειν οἱ
 παῖδες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν τοὺς παῖδας
 καὶ τούτων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί δὴ ἀνδρω-
 θέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξε σφι κτείνειν
 τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεῦσι
 δὴ ταῦτα, προσαπολλύουσι δέ σφρων καὶ τὰς μητέρας.
 ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ προτέρου τούτων,
 τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες τοὺς ἅμα Θόαντι ἄνδρας
 σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα
 139 τὰ σχέτλια ἔργα πάντα Λήμνια καλέεσθαι. ἀποκτεί-
 νασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδας τε
 καὶ γυναῖκας οὔτε γῇ καρπὸν ἔφερε οὔτε γυναικῆς
 τε καὶ ποῖμαι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ. πιεζό-
 μενοι δὲ λιμῶ καὶ ἀπαιδίῃ ἐς Δελφοὺς ἐπεμπον
 λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας διδόναι ταύ-
 τας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ
 ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο
 βουλόμενοι διδόναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθη-
 ναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηίῳ κλίνην στρώσαντες ὥς
 εἶχον κάλλιστα καὶ τράπεζαν ἐπιπλήην ἀγαθῶν πάν-
 των παραθέντες ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώραν
 σφίσι παραδιδόναι οὕτω ἔχουσαν. οἱ δὲ Πελασγοὶ
 ἵπολαβόντες εἶπαν· Ἐπεὰν βορέῃ ἀνέμῳ αὐτημερὸν
 ἐξανύσῃ νηὺς ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέραν, τότε
 παραδώσομεν, [τοῦτο εἶπαν] ἐπισταμενοι τοῦτο εἶναι
 ἀδύνατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται
 140 πολλὸν τῆς Λήμνου. τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτεσι δὲ

κάρτα πολλοῖσι ὕσπερον·τούτων, ὥς ἡ Χερσόνησος
 ἡ ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο ὑπὸ Ἀθηναίοισι, Μιλτιά-
 δης ὁ Κίμωνος ἐτησιέων ἀνέμων κατεσθηκότων νηὶ
 κατανύσας ἐξ Ἑλαιοῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς τὴν
 Ἀἴμνον προηγόρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πε-
 λασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον, τὸ
 οὐδαμὰ ἥλπισαν σφίσι Πελασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαι-
 στιέες μὲν νυν ἐπείθοντο, Μυριναῖοι δὲ οὐ συγγι-
 νωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν ἐπολιορ-
 κέοντο, ἐς ὃ καὶ οὗτοι παρέστησαν. οὕτω δὲ τὴν
 Ἀἴμνον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

- 1 ΕΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρείου τὸν Ὑστάσπεος καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδις ἐσβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίηε καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλιν ἐτοιμάζειν στρατιήν, πολλῷ πλέω ἐπιτάσσων ἐκάστοισι ἢ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους καὶ σῆτον [καὶ πλοῖα]. τούτων δὲ περιαγγελιομένων ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία ἔτα, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων ὥς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων καὶ παρασκευαζομένων. τετάρτῳ δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσειω δουλωθέντες ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο καὶ
- 2 ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας τῶν παίδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὥς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον οὕτω στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης γυναικός,

Γωβρύεω θυγατρὸς, καὶ βασιλεύσαντι ἐξ Ἀτόσσης τῆς
Κύρου ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέ-
σβευε Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ ἐπιγενομένων Ξέρξης. ἐόν-
τες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς ἐστασίαζον, ὁ μὲν Ἀρτο-
βαζάνης κατ' ὃ τι πρεσβύτατός τε εἶη παντὸς τοῦ
γόνου καὶ ὅτι νομιζόμενον εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώ-
πων τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν, Ξέρξης δὲ ὡς
Ἀτόσσης τε παῖς εἶη τῆς Κύρου θυγατρὸς καὶ ὅτι
Κῦρος εἶη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθε-
ρίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην ³
ἐιύργανε κατὰ τῷτο τούτοις καὶ Δημάρετος ὁ Ἀρί-
στινος ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν
Σπάρτῃ βασιλείης καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἑωυτῷ ἐκ
Λακεδαιμόνος. οὗτος ὡνὴρ πυθόμενος τῶν Δαρείου
παιδῶν τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει,
Ξέρξῃ συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς
αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρεῖω ἤδη βασιλεύοντι καὶ ἔχοντι
τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης δὲ ἔτι ιδιώτῃ ἐόντι
Δαρεῖω· οὐκ ὦν οὔτε οἶκός εἶη οὔτε δίκαιον ἄλλον
τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἑωυτοῦ, ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ,
ἔφη ὁ Δημάρετος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἣν
οἱ μὲν προγεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων
βασιλεῦσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὑψίγονος ἐπιγένῃται, τοῦ
ἐπιγενομένου τὴν ἐκδεξιν τῆς βασιλείης γίνεσθαι. χρη-
σαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ γνοὺς ὁ
Δαρεῖος ὡς λέγοι δίκαια βασιλέα μιν ἀπέδεξε. δο-
κέειν δέ μοι. καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦ-
σαι ἂν Ξέρξης· ἡ γὰρ Ἄτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος.
ἀποδέξας δὲ βασιλέα Πέρσῃσι Ξέρξην Δαρεῖος ὁρμᾶτο ⁴
στρατεῦεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου

ἀπόστασιν τῷ ὑστέρῳ ἔτει παρασχευαζόμενον συνήνεικε
 αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἔξ τε καὶ τριή-
 κοντα ἔτα, ἀποθανεῖν, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς
 ἀπεστεῶτας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι.
 ἀποθανόντος δὲ Δαρείου ἡ βασιληὴ ἀνεχώρησε ἐς τὸν
 5 παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξην. ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν
 τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρα-
 τεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατιῆς ἄγεσιν.
 παρῶν δὲ καὶ δυνάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περ-
 σέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξης μὲν ἀνε-
 ψιός, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχετο,
 λέγων· Δέσποτα, οὐκ οἰκός ἐστι Ἀθηναίους ἐργασα-
 μένους πολλὰ δὴ κακὰ Πέρσας μὴ οὐ δοῦναι δίκην
 τῶν ἐποίησαν. ἀλλ' εἰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τά
 περ ἐν χειρὶ ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν ἐξ-
 υβρίσασαν στρατηλάτεε ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τέ
 σε ἔξη πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθὸς καὶ τις ὕστερον φυ-
 λάσσηται ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι. οὗτος μὲν
 οἱ ὁ λόγος ἦν τιμωρός, τοῦδε δὲ τοῦ λόγου παρενθή-
 κην ποιέεσκετο τήνδε, ὥς ἡ Εὐρώπη περικαλλῆς χώρα
 καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἡμερὰ, ἀρετὴν τε ἄκρη,
 6 βασιλεῖ τε μούνῳ θνητῶν ἀξίῃ ἐκτῆσθαι. ταῦτα ἔλεγε
 οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητῆς ἔων καὶ θέλων αὐτὸς
 τῆς Ἑλλάδος ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε
 καὶ ἀνέπεισε Ξέρξην ὥστε ποιεῖν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ
 καὶ ἄλλα οἱ σύμματα γενόμενα ἐς τὸ πείθεσθαι Ξέρξην.
 τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευαδέων
 ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλέα πῦσαν προθυ-
 μίην παρεχόμενοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα (οἱ δὲ Ἀλευάδαι
 οὗτοι ἦσαν Θεσσαλίας βασιλεῖς), τοῦτο δὲ Πεισιστρα-

τιδέων οἱ ἀναβεβηκόητες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων
 ἐχόμενοι τῶν καὶ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς τούτοισι
 ἔτι πλέον προσωρέοντό οἱ. ἔχοντες Ὀνομάκριτον,
 ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρη-
 σμῶν τῶν Μουσαίου, ἀνεβεβήκεσαν, τὴν ἐχθρὴν προ-
 καταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πει-
 σιστρατοῦ ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτοφώρῳ
 ἄλους ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἐρμιονέος ἐμποιέων ἐς τὰ Μου-
 σαίου χρησμὸν ὡς αἰ ἐπὶ Αἴμυνῳ ἐπικείμεναι νῆσοι
 ἀφανιζοίατο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ
 Ἰππαρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. τότε δὲ
 συναναβὰς ὅπως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλέως, λεγόν-
 των τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους
 κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον
 τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέ-
 στατα ἐκλεγόμενος ἔλεγε, τὸν τε Ἑλλήσποντον ὡς ξεν-
 χθῆναι χρεὸν εἶη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τὴν τε ἔλασιν
 ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμοῦδέων προσεφέρετο,
 καὶ οἱ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας
 ἀποδεικνύμενοι. ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύε- 7
 σθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτει μετὰ
 τὸν θάνατον τὸν Δαρείου πρῶτα στρατιὴν ποιεῖται
 ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεψά-
 μενος καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρεην ποιήσας
 ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτράπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν
 ἑωυτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεια μὲν νυν ἐπι-
 τροπεύοντα Αἰγύπτου χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνά-
 ρως ὁ Ψαμμητίχου ἀνὴρ Αἴβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ 8
 Αἰγύπτου ἄλωσιν ὡς ἔμελλε ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ
 στράτευμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπικλήτον

Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθη-
ταί σφεων καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ τὰ θέλει. ὥς δὲ
α συνηλέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε· Ἄνδρες Πέρσαι,
οὔτ' αὐτὸς κατηγρήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεὶς
παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὥς γὰρ ἐγὼ πυν-
θάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμὰ κω ἡτρεμίσαμεν,
ἐπεῖτε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ Μήδων,
Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα· ἀλλὰ θεὸς τε οὕτω ἄγει
καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπουσι συμφέρεται ἐπὶ τὸ
ἅμεινον. τὰ μὲν νυν Κῦρός τε καὶ Καμβύσης πατήρ
τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκλήσαντο ἔθνεα,
ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ ἄν τις λέγοι. ἐγὼ δὲ ἐπεῖτε παρ-
έλαβον τὸν θρόνον τοῦτον, ἐφρόντιζον ὅπως μὴ λεί-
ψομαι τῶν πρότερον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε μηδὲ
ἐλάσσω προσκλήσομαι δύναμιν Πέρσῃσι· φροντίζων δὲ
εὐρίσκω ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν προσγινόμενον χώραν τε
τῆς νῦν ἐκτίμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτέρην
παμφορωτέρην τε, ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινο-
μένην. διὸ ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω
β πρήσσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. μέλλω ξεύσας τὸν Ἑλλή-
σποντον ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλ-
λάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμωρήσωμαι ὅσα δὴ πεποιήκασι
Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὥρᾱτε μὲν νυν καὶ
Δαρεῖον ἰθύνοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τοῦ-
τους. ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ
τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπέρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλ-
λων Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι πρὶν ἢ ἐλῶ τε
καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν
ἐμὸν ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες. πρῶτα μὲν ἐς Σάρδις
ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ

ἡμετέρω, [ἀπικόμενοι] ἐνέπρησαν τὰ τε ἄλσεα καὶ τὰ
 ἰρά· δεύτερα δὲ ἡμᾶς οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην
 ἀποβάντας, ὅτε Δαῖτις τε καὶ Ἄρταφρένης ἐστρατήγεον,
 ἐπίστασθέ κού πάντες. τούτων μέντοι εἵνεκα ἀνά- γ
 τημαὶ ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι, ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι
 τοσάδε ἀνέυρισκω λογιζόμενος· εἰ τούτους τε καὶ τοὺς
 τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οὗ Πέλοπος
 τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν, γῆν τὴν Περσίδα ἀπο-
 δέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσιν. οὐ γὰρ δὴ
 χώραν γε οὐδεμίαν κατόψεται ἥλιος ὕμουρον ἐοῦσαν
 τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφεας πάσας ἐγὼ ἄμα ὑμῖν μίαν
 χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης.
 πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν, οὔτε τινὰ πόλιν ἀνδρῶν
 οὐδεμίαν οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι,
 τὸ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτων τῶν
 κατέλεξα ὑπεξαραιρημένων. οὕτω οἱ τε ἡμῖν αἵτιοι
 ἔξουσι δούλιον ζυγὸν οἱ τε ἀναίτιοι. ὑμεῖς δ' ἂν μοι δ
 τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε. ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὸν
 χρόνον ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθυμῶς πάντα τινὰ ὑμέων
 χρήσει παρεῖναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἥκη παρσεκνεασμένον
 στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομί-
 ζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νυν ταῦτά ἐστι
 οὕτω· ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλέειν ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ
 προῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν βουλό-
 μενον ἀποφαίνεσθαι. ταῦτα εἶπας ἐπαύετο. μετ' αὐτὸν 9
 δὲ Μακρόνιος ἔλεγε· ὦ δέσποτα, οὐ μούνον εἰς τῶν
 γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων,
 ὅς τά τε ἄλλα λέγων ἐπὶ κέο ἄριστα καὶ ἀληθέστατα
 καὶ Ἰωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους οὐκ
 ἐάσεις καταγελάσαι ἡμῖν ἐόντας ἀναξίους. καὶ γὰρ

δεινὸν ἂν εἴη προήγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ
 Αἰθίοπας τε καὶ Ἀσσυρίους ἕλλαθ' τε ἔθνεα πολλὰ καὶ
 μεγάλα ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδέν, ἀλλὰ δύναιμι προσ-
 κτᾶσθαι βουλόμενοι, καταστρεψάμενοι δούλους ἔχομεν,
 Ἕλληνας δὲ ὑπάρξαντας ἀδικίης οὐ τιμωρησόμεθα.
 τί δείσαντες; κοίην πλήθους συστροφὴν; κοίην δὲ
 α χρημάτων δύναιμι; τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην,
 ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύναιμι ἐοῦσαν ἀσθενέα· ἔχομεν
 δὲ αὐτῶν παῖδας καταστρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ
 ἡμετέρῃ κατοικημένοι Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δω-
 ριέες καλέονται. ἐπειρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἐπελαύ-
 νων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ
 κελευσθεῖς, καὶ μοι μέγρι Μακεδονίης ἐλάσαντι καὶ
 β ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι οὐδεὶς
 ἦντιώθη ἐς μάχην. καίτοι [γε] ἐώθασι Ἕλληνες, ὥς
 πυνθάνομαι, ἀβουλότατα πολέμους ἴστασθαι ὑπὸ τε
 ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι
 πόλεμον προείπωσι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον
 καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατιόντες μάχονται, ὥστε σὺν
 κακῷ μεγάλῳ οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν
 ἐσσομένων οὐδὲ λέγω ἀρχήν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνον-
 ται. τοὺς χρῆν, ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξι τε δια-
 χρεωμένους καὶ ἀγγέλοισι καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς
 καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχησι· εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολε-
 μέειν πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτεροί εἰσι
 δυσχειρωτότατοι καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τρόπῳ τοίνυν οὐ
 χρηστῷ Ἕλληνες διαχρεώμενοι ἐμέο ἐλάσαντος μέγρι
 γ σοὶ δὲ δὴ μέλλει τις, ὧ βασιλεῦ, ἀντιώσεσθαι πόλεμον
 προφέρων, ἔγρουσι καὶ πληθὺς τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ

νέας τὰς ἀπάσας; ὥς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο
 θράσους ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ
 τε ψευσθείην γνώμη καὶ ἐκεῖνοι ἐπαερθέντες ἀβουλίῃ
 ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὥς εἴμεν ἀνθρώ-
 πων ἄριστοι τὰ πολέμια. ἔστω δ' ὧν μηδὲν ἀπεί-
 ρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα
 ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.

Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτα ἐπιλέψας τὴν Ξέρξῃ 10
 γνώμην ἐπέπαντο· σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων
 καὶ οὐ τολμώντων γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ
 προκειμένῃ, Ἀρτιάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτριος ἐὼν
 Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν ἔλεγε τάδε· ὦ βασιλεῦ, α
 μὴ λεχθισέων μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλησι οὐκ
 ἔστι τὴν ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρη-
 μένῃ χρᾶσθαι, λεχθισέων δὲ ἔστι, ὥσπερ τὸν χρυσὸν
 τὸν ἀκήρατον αὐτὸν μὲν ἐπ' ἐωυτοῦ οὐ διαγινώσκουμεν,
 ἐπεὰν δὲ παρατρίψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκουμεν
 τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ
 ἐμῷ, Δαρείῳ ἡγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας,
 ἄνδρας οὐδαμῶθι γῆς ἄστὺ νέμοντας· ὁ δὲ ἐλπίζων
 Σκύθας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι ἐμοί τε οὐκ
 ἐπείθετο, στρατευσάμενός τε πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τῆς
 στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, μέλ-
 λεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἔτι ἀμείνονας ἢ
 Σκύθας, οἳ κατὰ θάλασσαν τε ἄριστοι καὶ κατὰ γῆν
 λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμέ σοι
 δίκαιόν ἐστι φράζειν. ξεύξας φῆς τὸν Ἑλλήσποντον β
 ἑλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. καὶ
 δὴ καὶ συνήνεικε ἦτοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν
 ἐσσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρα· οἱ γὰρ ἄνδρες λέ-

γονται εἶναι ἄλκιμοι, πάρεστι δὲ καὶ σταθμώσασθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺν Μάτι καὶ Ἀρτάφρηνει ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν μοῦνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρῃ σφι ἐχώρησε· ἀλλ' ἦν τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλησποντον καὶ ἔπειτα λύσωσι τῇ γέφυραν, γ τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκῇ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι, ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατήρ σός ξεύξας Βόσπορον τὸν Θρηίκιον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἰστρον διέβη ἐπὶ Σκύθας. τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον, τοῖσι ἐπειτέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τοῦ Ἰστρου. καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ μηδὲ ἡντιώθη, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πράγματα. καίτοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε ἐνὶ πάντα τὰ βασιλέος πράγματα δ γεγενῆσθαι. σὺ ὦν μὴ βούλευ ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι μηδεμιᾶς ἀνάγκης ἐούσης, ἀλλὰ ἐμοὶ πεῖθευ· νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὐτίς δέ, ὅταν τοι δοκῇ, προσκεψάμενος ἐπὶ σεαυτοῦ προαγόρευε τὰ τοι δοκῇ εἶναι ἄριστα. τὸ γὰρ εὖ βουλευέσθαι κέρδος μέγιστον εὐρίσκω ἐόν· εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῇναί τι θέλει, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἦσσον εὖ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος αἰσχροῶς, εἴ οἱ ἡ τύχῃ ἐπίσποιτο, εὖρημα ε εὔρηκε, ἦσσον δὲ οὐδὲν οἱ κακῶς βεβούλευται. ὁρᾷς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὥς κεραυνοῖ ὁ θεὸς οὐδὲ ἑᾶ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδὲν μιν κνίζει· ὁρᾷς δὲ ὥς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα

ἀποσκήπτει τὰ βέλεα, φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. οὕτω δὲ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ τοιούδε· ἐπεὰν σφι ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλλῃ ἢ βροντήν, δι' ὧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἔα φρονέειν μέγα ὁ θεὸς ἄλλον ἢ ἑωυτόν. ἐπειχθῆναι μὲν νυν πᾶν πρῆγμα **ζ** τίκτει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παρὰ τὴν δοκούντα εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον ἐξεύροι τις ἄν. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω· σὺ δέ, ὦ **η** παῖ Γωβρύεω [Μακρόνιε], παῦσαι λέγων λόγους ματαιοὺς περὶ Ἑλλήνων οὐκ ἰόντων ἁξίων φλαύτως ἀκούειν. Ἑλλήνας γὰρ διαβάλλων ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλέα στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου εἵνεκα δοκέεις μοι πᾶσαν προθυμίην ἐκτείνειν. μή νυν οὕτω γένηται. διαβολὴ γὰρ ἐστὶ δεινότατον, ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδικεῖ οὐ παρῆντος κατηγορέων, ὁ δὲ ἀδικεῖ ἀναπειθόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ· ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν τοῦ λόγου τάδε ἐν αἰτοῖσι ἀδικέεται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ τοῦ ἐτέρου καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἐτέρου κακὸς εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας **θ** τούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτοὺς ἐν ἡμέσιν τοῖσι Περσέων μενέτω, ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλλομένων τὰ τέκνα στρατηλάτεις αὐτοὺς σὺ ἐπιλεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκόσῃν τινὰ βούλει. καὶ ἦν μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαίνῃ βασιλεῦ τὰ πρήγματα, κτεινέσθων οἱ ἐμοὶ παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δέ σφι καὶ σύ, ἦν ἀπο-

νοστήσης. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθέλησεις, σὺ δὲ πάντως στρατεύμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαι τινὰ φημι τῶν αὐτοῦ τῇδε ὑπολειπομένων Μαρδόνιον, μέγα τι κακὸν ἐξεργασάμενον Πέρσας, ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφερεόμενον ἢ κου ἐν γῇ τῇ Ἀθηναίων ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδόν, γνόντα ἐπ' οἴους ἄνδρας ἀνυγνώσκεις στρατεύεσθαι βασιλέα.

- 11 Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε, Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοισίδε· Ἀρτάβανε, πατὴρ εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός· τοῦτό σε ῥύσεται μηδὲνα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων. καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προστίθημι ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἔμοιγε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί· ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο ὅσα περ εἶπα ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ γὰρ εἶην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος τοῦ Ἀρσάμεος τοῦ Ἀριαράμνεω τοῦ Τεῖσπεος τοῦ Κύρου τοῦ Καμβύσεω τοῦ Τεῖσπεος τοῦ Ἀχαιμένεος γερονώς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους, εὖ ἐπιστάμενος ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χορὴ σταθμώσασθαι τοῖσι ὑπαργμένοισι ἐξ ἐκείνων, οἳ Σάρδις τε ἐνέπρησαν καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην. οὐκ ὦν ἐξαναχωρέειν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν ἢ παθεῖν προκέεται ἀγών, ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπὸ Ἑλλησι ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἐχθρῆς ἐστί. καλὸν ὦν προπεπονθότας ἡμέας τιμωρέειν ἤδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινὸν τὸ πείσομαι τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας τούτους, τοὺς γε καὶ Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος,

κατεστρέψατο οὕτω, ὥς καὶ ἐς τόδε αὐτοὶ τε ὠνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπ' ὠνυμοι τοῦ καταστρεψαμένου καλέονται.

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο, μετὰ δὲ εὐφρόνη 12
 τε ἐγίνετο καὶ Ξέρξην ἐκνίξε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη·
 νυκτὶ δὲ βουλὴν διδούς πάγχυ εὗρισκέ οἱ οὐ προῆγμα
 εἶναι στρατεῦσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δέ
 οἱ αὐτῆς τούτων κατύπνωσε, καὶ δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ
 εἶδε ὅψιν τοιήνδε, ὥς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε
 ὁ Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα
 εἶπεῖν· Μετὰ δὴ βουλευέαι, ὦ Πέρσαι, στρατεύμα μὴ
 ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προεῖπας ἀλῖζειν Πέρσας στρα-
 τόν; οὔτε ὦν μεταβουλευόμενος ποιεῖς εὖ, οὔτε ὁ
 συγγνωσόμενός τοι πάρα· ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβου-
 λεύσαιο ποιεῖν, ταύτην ἰθι τῶν ὁδῶν. τὸν μὲν ταῦτα
 εἰπόντα ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι, ἡμέρης δὲ ἐπι- 13
 λαμψάσης ὄνειρον μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιέετο,
 ὁ δὲ Περσέων συναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε,
 ἔλεγέ σφι τάδε· Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε
 ὅτι ἀγχίστροφα βουλευόμεαι· φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἔμεων-
 τοῦ πρῶτα οὐκ ἔω ἀνήγω, καὶ οἱ παρηγορεόμενοι ἐκεῖνα
 ποιεῖν οὐδένα χρόνον μεν ἀπέχονται. ἀκούσαντι μὲν-
 τοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης παραντίκα μὲν ἡ νεότης
 ἐπέξεσε, ὥστε ἀεικέστερα ἀπορροῖψαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρε-
 σβύτερον ἢ χρεόν· νῦν μέντοι συγγνόνους χρήσομαι τῇ
 ἐκείνου γνώμῃ. ὥς ὦν μεταδεδογμένον μοι μὴ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵσυχοι ἔστε. Πέρσαι μὲν
 ὥς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηότες προσεκύνεον· νυκτὸς 14
 δὲ γενομένης αὐτῆς τῶντ' ὄνειρον τῷ Ξέρξῃ κατυπνω-
 μένῳ ἔλεγε ἐπιστάν· Ὡ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεαι

ἐν Πέρσῃσί τε ἀπειπάμενος τὴν στρατηλασίην καὶ τὰ
 ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιεύμενος λόγῳ ὥς παρ' οὐδενὸς
 ἀκούσας. εὖ νυν τόδ' ἴσθι, ἦν περ μὴ αὐτίκα στρα-
 τηλατέης, τάδε τοι ἔξ αὐτῶν ἀνασχήσει· ὥς καὶ μέγας
 καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς
 15 ὀπίσω κατὰ τάχος ἔσσει. Ξέρξης μὲν περιδεὴς γενό-
 μενος τῇ ὕψι ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης καὶ πέμπει
 ἄγγελον [ἐπὶ] Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δέ οἱ
 ἔλεγε Ξέρξης τάδε· Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραυτίκα μὲν
 οὐκ ἐφρόνεον εἶπας ἐς σὲ μάταια ἔπεα χρηστῆς εἵνεκα
 συμβουλίης· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων,
 ἐγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ ὑπεθήκαο.
 οὐκ ὦν δυνατός τοί εἰμι ταῦτα βουλόμενος ποιέειν·
 τετραμμένῳ γάρ δὴ καὶ μετεγνωνκότι ἐπιφοιτέον ὕνειρον
 φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνέπαινον ἐὼν ποιέειν με
 ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται. εἰ ὦν θεός
 ἐστί ὁ ἐπιπέμπων καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ ἐστί γενέ-
 σθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτήσεται καὶ
 σοὶ τῶντὸ τοῦτο ὕνειρον, ὁμοίως καὶ ἐμοὶ ἐντελλό-
 μενον. εὐρίσκω δὲ ὧδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις
 τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν καὶ ἐνδύς μετὰ τοῦτο ἵζοιο ἐς
 τὸν ἐμὸν θρόνον καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώ-
 16 σεις. Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε, Ἀρτάβανος δὲ οὐ
 τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἄξιεύ-
 μενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος ὥς ἡναγκά-
 α ζετο εἶπας τάδε ἐποίεε τὸ κελεύόμενον· Ἴσον ἐκεῖνο,
 ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ καὶ τῷ
 λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τὰ σὲ καὶ ἀμφο-
 τερα περιήκοντα ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλίας σφάλλουσι,
 κατὰ περ τὴν πάντων χρησιμωτάτην ἀνθρώποισι θά-

λασσαν πνεύματά φρσι ἀνέμων ἐπίπτοντα οὐ περι-
 ορᾶν φύσι τῇ ἐωυτῆς χρᾶσθαι. ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς
 σεῦ κακῶς οὐ τοσοῦτο ἔδακε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο
 προκειμένων Πέρσῃσι, τῆς μὲν ὕβριν αὐξανούσης, τῆς
 δὲ καταπραυούσης καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδά-
 σκειν τὴν ψυχὴν πλέον τι δίζησθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ
 παρεόντος, τοιούτων προκειμένων γνωμέων ὅτι τὴν
 σφαλερωτέραν σεωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι ἀναιρέο. νῦν β
 ὦν, ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, φῆς τοι μετιέντι
 τὸν ἐπ' Ἑλλήνας στόλον ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον θεοῦ τινος
 πομπῇ, οὐκ ἐῶντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ'
 οὐδὲ ταῦτά ἐστι, ὦ παῖ, θεῖα· ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς
 ἀνθρώπους πεπλανημένα τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ δι-
 δάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐὼν· πεπλανῆ-
 σθαι αὐταὶ μάλιστα ἐώθασι αἱ ὕπνιες τῶν ὄνειράτων,
 τὰ τις ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας
 ταύτην τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἵχομεν μετὰ
 χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἐστὶ τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ ,
 διαιρέω, ἀλλὰ τι τοῦ θείου μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ
 συλλαβὼν εἴρηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοί, ὡς καὶ
 σοί, διακελευόμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι
 ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμὴν,
 οὐδέ τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπανομένῳ ἢ οὐ καὶ
 ἐν τῇ ἐμῇ, εἰ πέο γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ
 γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐηθείης ἀνήκει τοῦτο, ὃ τι δὴ
 κοτέ ἐστι τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε
 δόξει ἐμὲ ὀρῶν σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον.
 εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται οὐδὲ ἀξιώσει
 ἐπιφανῆναι, οὔτε ἦν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω οὔτε ἦν
 τὴν σὴν, σὲ δὲ ἐπιφοιτήσει, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐσται·

- εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσῃ γε συνεχέως, φαίην ἄν καὶ αὐτὸς
 θεῖον εἶναι. εἰ δέ τοι οὕτω δεδόκηται γίνεσθαι καὶ
 οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δεῖ ἐμὲ ἐν κοίτῃ
 τῇ σῇ κατυπνῶσαι, φέρε, τούτων ἔξ ἐμεῦ ἐπιτελευμέ-
 νων φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου τῇ παρεούσῃ
 17 γνώμῃ χρήσομαι. τοσαῦτα εἶπας Ἀρτάβανος, ἐλπίζων
 Ξέρξην ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν, ἐποίεε τὸ κελευό-
 μενον· ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα καὶ ἱζόμενος ἐς
 τὸν βασιλῆιον θρόνον ὥς μετὰ ταῦτα κοῖτον ἐποιέετο,
 ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τῶντ' ὕναιρον τὸ καὶ παρὰ
 Ξέρξην ἐφοῖτα, ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου εἶπε τάδε·
 Ἄρα σὺ δὴ κεῖνος εἶς ὁ ἀποσπεύδων Ξέρξην στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ὥς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ;
 ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα οὔτε ἐς τὸ παραινῖκα νῦν
 καταπροΐξαι ἀποτράπων τὸ χρεὸν γενέσθαι, Ξέρξην
 δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουσίοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ δεδῆ-
 18 λῶται. ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸ ὕναιρον
 ἀπειλέειν καὶ θερμοῖσι σιδηροῖσι ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλ-
 λειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὅς ἀμβώσας μέγα ἀναθρό-
 σκει καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὥς τὴν ὕψιν οἱ τοῦ ἐνυ-
 πνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δευτέρᾳ οἱ λέγει τάδε·
 Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἶα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολλὰ
 τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσόνων, οὐκ
 ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἶκειν, ἐπιστάμενος ὥς
 κακὸν εἶη τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν, μεμνημένος μὲν τὸν
 ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὥς ἔπραξε, μεμνημένος
 δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύσεω, συστρατευό-
 μενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας. ἐπιστάμενος ταῦτα
 γνώμην εἶχον ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν εἶναι πρὸς
 πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίῃ τις γίνεται ὁρμή,

καὶ Ἕλληνας, ὥς οἶχε, φθορὴ τις καταλαμβάνει θεή-
 λατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τράπομαι καὶ τὴν γνώμην
 μετατίθεμαι, σὺ δὲ σήμερον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ
 θεοῦ πεμπόμενα, χρᾶσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρῶ-
 τοις προειρημένοις ἐς τὴν παρασκευήν, ποίεε δὲ οὕτω
 ὥκως τοῦ θεοῦ παραδιδόντος τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν.
 τούτων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαερθέντες τῇ ὕψι, ὥς
 ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα
 Πέρσῃσι καὶ Ἀρτιάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων
 μοῦνος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερός ἦν.

Ὅρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν μετὰ ταῦτα 19
 τρίτῃ ὕψι ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν
 ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν δουλεύσειν τέ οἱ
 πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὕψις ἦν ἡδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης
 ἐστεφανῶσθαι ἐλαίῃς θαλλῶ, ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς
 κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν, μετὰ δὲ ἀφανισθῆναι
 περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. κρινάντων
 δὲ ταύτῃ τῶν μάγων Περσέων τε τῶν συλληχθέντων
 αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐωυτοῦ ἀπελάσας
 εἶχε προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοις, θέλων
 αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν, καὶ Ξέρξης
 τοῦ στρατοῦ οὕτω ἐπάγεσιν ποιέεται, χῶρον πάντα
 ἐρευνῶν τῆς ἡπείρου. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἁλώσιος ἐπὶ 20
 μὲν τέσσερα ἔτα πλήρεα παραρτέετο στρατιὴν τε καὶ
 τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ, πέμπων δὲ ἔτεϊ ἀνομένῳ
 ἐστρατηλάτῃ χειρὶ μεγάλῃ πλήθους. στόλων γὰρ τῶν
 ἡμεῖς ἰδμεν πολλῶ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο, ὥστε
 μήτε τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδένα
 φαίνεσθαι μήτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκῦθαι Κιμμερίους
 διώκοντες ἐς τὴν Μηδιζὴν χώραν ἐσβαλόντες σχεδὸν

πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας καταστρεψάμενοι ἐνέμοντο,
 τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖός ἐτιμωρέετο, μήτε κατὰ
 τὰ λεγόμενα τὸν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον μήτε τὸν Μυσῶν
 τε καὶ Τευκρῶν τὸν πρὸ τῶν Τρωικῶν γενόμενον, οἱ
 διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον τοὺς τε
 Θρηίκας κατεστρέψαντο πάντας καὶ ἐπὶ τὸν Ἰόνιον
 πόντον κατέβησαν μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τὸ πρὸς
 21 μεσαμβρίας ἦλθσαν. αὗται αἱ πᾶσαι οὐδ' ἕτεραι πρὸς
 ταύτῃσι γενόμεναι στρατηλασίαι μιῆς τῆσδε [οὐκ] ἄξιαί.
 τί γὰρ οὐκ ἦγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
 Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε,
 πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρ-
 εῖχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππος
 προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα ἕμα στρατευο-
 μένοισι, τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν.
 22 τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας. καὶ τοῦτο μὲν, ὥς προσ-
 πταισάντων τῶν πρώτων περιπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων,
 προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων κου μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων·
 ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ὄρυμεον τριήρεις,
 ἐνθεῦτεν δὲ ὀρυόμενοι ὥρυσσον ὑπὸ μαστιγῶν παντο-
 दाποὶ τῆς στρατιῆς, διάδοχοι δ' ἐφοίτων· ὥρυσσον δὲ
 καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάρης δὲ ὁ
 Μεγαβάξου καὶ Ἀρταχάτης ὁ Ἀρταίου ἄνδρες Πέρσαι
 ἐπεστιάτεον τοῦ ἔργου. ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα
 τε καὶ ὀνομαστόν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον
 ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἡπειρον τὸ
 ὄρος, χερσονησοειδές τέ ἐστι καὶ ἰσθμὸς ὥς δυώδεκα
 σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ
 θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον
 Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ

Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἰκηται, αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης,
 ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώ-
 τιδας ἀντὶ ἡπειρωτίδων ὥρμητο ποιεῖν· εἰσὶ δὲ αἶδε,
 Διον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθρον, Θύσσοι, Κλεωναί. πόλιες
 μὲν αὐταί, αὖ τὸν Ἄθων νέμονται, ὥρυσσον δὲ ὧδε· 23
 δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ
 Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς ποιησάμενοι, ἐπεῖτε ἐγίνετο
 βαθέα ἡ διῶρυξ, οἱ μὲν κατώτατα ἐστεῶτες ὥρυσσον,
 ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλ-
 λουσι κατύπερθε ἐστεῶσι ἐπὶ βάθρων, οἱ δ' αὖ ἐκδεκό-
 μενοι ἐτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι
 δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλουσι
 πλὴν Φοινίκων καταρρηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύ-
 γματος πόνον διπλήσιον παρείχον· ἅτε γὰρ τοῦ τε
 ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμέ-
 νων ἔμελλέ σφι τοιοῦτο ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοίνικες
 σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλουσι ἐργοῖσι ἀποδείκνυνται καὶ
 δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ· ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι
 ἐπέβαλλε, ὥρυσσον τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διῶρυχος
 ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διῶρυχα
 γενέσθαι, προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου συνῆγον αἰεὶ·
 κάτω τε δὴ ἐγίνετο καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλουσι τὸ ἔργον.
 ἐνθαῦτα δὲ λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο
 καὶ πρητήριον· σῖτος δὲ σφι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς
 Ἀσίας ἀληλεσμένος. ὥς μὲν ἐμὲ συμβαλλόμενον εὐρί- 24
 σκειν μεγαλοφροσύνης εἵνεκεν αὐτὸ Πέρσης ὀρύσσειν
 ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι καὶ μνημό-
 συνα λιπέσθαι· παρὲν γὰρ μηδένα πόνον λαβόντας
 τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύνσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διῶ-
 ρυχα τῇ θαλάσῃ εὐρος ὥς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ

ἐλασσιρεομένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖσί περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν
 25 ζεύξαντας γεφυρῶσαι. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐποίεε, παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὕπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας Φοίνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι, καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῆναι ἢ στρατιῇ μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀναπνυθόμενος δὲ τοὺς χώρους καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεότατον εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀκλάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίας πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλείστον ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλομένην τῆς Θωρίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

26 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὺς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξης ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἶρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξης πορεύεσθαι στρατόν. ὃς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. οἱ δὲ ἐπεῖτε διαβάντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὠμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι παρεγένοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδούσι Μαιάνδρου ποταμοῦ καὶ ἐτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὖνομα τυγχάνει ἐὼν Καταρρήκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων ἐς τὸν Μαιάνδρον ἐκδιδού· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἑσθὸς [ἐν τῇ πόλει] ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ

Φρουγῶν λόγος ἔχει, ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρύντα ἀνα-
 κρεμασθῆναι. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος 27
 ὁ Ἄττος ἀνὴρ Ἀνδὸς ἐξείνισε τὴν βασιλέως στρατιὴν
 πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοις καὶ αὐτὸν Ξέρξην, χρήματά
 τε ἐπαγγέλλετο βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν.
 ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου εἶρετο Ξέρξης Περ-
 σέων τοὺς παρεόντας τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύθιος καὶ
 κόσα χρήματα ἐκτημένος ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ
 εἶπαν· ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὅς τοι τὸν πατέρα Δα-
 ρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσῇ καὶ τῇ
 ἀμπέλῳ· ὅς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν μετὰ σέ. θωμάσας δὲ τῶν ἐπέων τὸ 28
 τελευταῖον Ξέρξης αὐτὸς δεύτερα εἶρετο Πύθιον ὁκόσα
 οἱ εἴη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε· ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀπο-
 κρύψω οὔτε σκίψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωυτοῦ
 οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεῖτε
 γὰρ τάχιστα σε ἐπυθόμην ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα
 τὴν Ἑλληνίδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον
 χρήματα ἐξέμαθον, καὶ εὖρον λογιζόμενος ἀργυρίου
 μὲν δύο χιλιάδας ἐούσας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ
 τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δαρεικῶν, ἐπιδεούσας
 ἐπτὰ χιλιάδων. καὶ τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῷ
 δέ μοι ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ
 βίος. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, Ξέρξης δὲ ἡσθίς τοῖσι εἰρη-
 μένοις εἶπε· Ξεῖνε Ἀνδέ, ἐγὼ ἐπεῖτε ἐξῆλθον τὴν 29
 Περσίδα χώραν, οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε ὅστις
 ἠθέλησε ξείνια προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις
 ἐς ὅψιν τὴν ἐμὴν καταστὰς αὐτεπάγγελτος ἐς τὸν πό-
 λεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ.
 σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μέγας στρατὸν τὸν ἐμὸν καὶ

χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σὺ δὲ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτῶν γέρεα τοιάδε δίδωμι· ξεινόν' τέ σε ποιεῦμαι ἐμὸν καὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλήσω παρ' ἐμεωυτοῦ δοὺς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας, ἵνα μὴ τοι ἐπιδεέες ἔωσι αἱ τετρακόσiai μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδων, ἀλλὰ ἥ τοι ἀπαρτιλογίη ὑπ' ἐμέο πεπληρωμένη. ἔκτησό τε αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς ἐκτήσαιο, ἐπίστασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦντι οὔτε ἐς τὸ παρεὼν οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.

- 30 Ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἐπιτελέα ποιήσας ἐπορεύετο αἰεὶ τὸ πρόσω. Ἄνανα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν παραμειβόμενος καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἅλης γίνονται, ἀπ-
 ἴκετο ἐς Κολοσσάς πόλιν μεγάλην Φρυγίης· ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται·
 ἔπειτα διὰ σταδίων ὥς πέντε μάλιστα κη ἀναφαινόμενος ἐκδιδόι καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ
 Κολοσσέων ὁ στρατὸς ὁρμώμενος ἐπὶ τοὺς οὖρους τῶν
 Φρυγῶν καὶ Λυδῶν ἀπῴκετο ἐς Κύδραρα πόλιν, ἐνθα
 31 στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροίσου, κατα-
 μηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὖρους. ὥς δὲ ἐκ τῆς
 Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ
 καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν ἐπὶ Καρίης φερούσης, τῆς
 δὲ ἐς δεξιὴν ἐς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι
 τὸν Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται καὶ ἰέναι
 παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοεργοὶ μέλι
 ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι, ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης
 τὴν ὁδὸν εὔρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρη-
 σάμενος κόσμῳ χρυσέῳ καὶ μελεδωνῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ
 ἐπιτρέψας δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπῴκετο ἐς τῶν Λυδῶν τὸ
 32 ἄστυ. ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδεις πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε

κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευάζειν· πλὴν οὔτε ἐς Ἀθήνας οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆς αἰτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ. τῶνδε δὲ εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ ἔδοσαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγχυ ἐδόκεε τότε δείσαντας δάσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν [ἀκριβέως] ἔπεμπε.

Μετὰ δὲ ταῦτα παρεσκευάζετο ὡς ἐλὼν ἐς Ἀβυδον. 33 οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα Ἀβύδῳ καταντίον, ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταῦκην ἄνδρα Πέρσῃν λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον ζῶντα πρὸς σανίδα διεπασσάλευσαν, ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν ἐς Ἑλαιοῦντα ἀγινέμενος γυναικας ἀθέμιστα [ἔργα] ἔρδεσκε. ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν 34 ἐξ Ἀβύδου ὁρμώμενοι ἐγεφύρουν τοῖσι προσέκειτο, τὴν μὲν λευκολίνου Φοίνικες, τὴν δὲ βυβλίνην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἐπὶ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐξευγμένου τοῦ πόρου ἐπιγενόμενος χειμῶν μέγας συνέκοψέ τε ἐκείνα πάντα καὶ διέλυσε. ὥς δ' ἐπύθετο 35 Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζευγος. ἤδη δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίζοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὲ ὦν ῥαπίζοντας λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα· Ὡ πικρὸν ὕδωρ, δεσπότης

τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι, μιν ἡδίκησας οὐδὲν
 πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης
 διαβήσεται σε, ἣν τε σύ γε βούλῃ ἣν τε μή· σοὶ δὲ
 κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει ὥς ἐόντι καὶ
 θολερῷ καὶ ἀλμυρῷ ποταμῷ. τήν τε δὴ, θάλασσαν
 ἐνετέλλετο τούτοισι ζημιοῦν καὶ τῶν ἐπεστεώτων τῇ
 36 ξεύξει τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλὰς. καὶ
 οἱ μὲν ταῦτα ἐποίηον τοῖσι προσέκειτο αὕτη ἡ ἄχαρις
 τιμή, τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύγνυσαν· ἐξεύ-
 γνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συν-
 θέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐξή-
 κοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἐτέραν τεσσερεσ-
 καίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας,
 τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν
 τόνον τῶν ὀπλων· συνθέντες δὲ ἀγκύρας κατήκαν
 περιμήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρας τῶν
 ἀνέμων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέ-
 ρης πρὸς ἐσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου εὗρου τε καὶ
 νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόφανσιν κατέλιπον τῶν
 πεντηκοντέρων καὶ τριηρέων τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν
 Πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι καὶ
 ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες κατέτεινον
 ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὄπλα, οὐκέτι
 χωρὶς ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δα-
 σάμενοι ἐς ἐκάτερην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. πα-
 χύτης μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ [ἦν]
 ἐμβριθεύστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἴλκε.
 ἐπειδὴ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμούς ξύλων κατα-
 πρίσαντες καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίνης τῷ εὗρεϊ
 κόσμῳ ἐτίθεσαν κατύπερθε τῶν ὀπλων τοῦ τόνου,

θέντες δὲ ἐπέξῃς ἐνθαῦτα αὐτὶς ἐπέξεύγνυον. ποιή-
 σαντες δὲ ταῦτα ὕλην ἐπέφόρησαν, κόσμῳ δὲ θέντες
 καὶ τὴν ὕλην γῆν ἐπέφόρησαν, κατανάξαντες δὲ καὶ
 τὴν γῆν φραγμὸν παρείρυσαν ἐνθεν καὶ ἐνθεν, ἵνα
 μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα
 [καὶ οἱ ἵπποι]. ὥς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρῶν κατεσκεύα- 37
 στο καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἱ τε χυτοὶ περὶ τὰ στό-
 ματα τῆς διώρυχος, οὐ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν,
 ἵνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ
 αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, ἐν-
 θαῦτα χειμερίσας ἅμα τῷ ἔαρι παρσκευασμένος ὁ
 στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίῳ ὀρμῆτο ἐλὼν ἐς Ἀβυδοί.
 ὀρμημένῳ δὲ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 ἔδρην ἀφανῆς ἦν οὐτ' ἐπινεφέλων ἐόντων αἰθρίης τε
 τὰ μάλιστα, ἀντὶ ἡμέρης τε νυξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ
 καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο, καὶ
 εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θέλοι προφαίνειν τὸ φάσμα.
 οἱ δὲ ἔφραζον ὥς Ἑλλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἐκλειψιν
 τῶν πολλῶν, λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα,
 σελήνην δὲ σφέων. ταῦτα πυθόμενος ὁ Ξέρξης περι-
 χαρῆς ἐὼν ἐποιέετο τὴν ἔλασιν. ὥς δ' ἐξήλανε τὴν 38
 στρατιήν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ φάσμα ἐπαερθεῖς τε τοῖσι δωρήμασι ἐλθὼν
 παρὰ Ξέρξην ἔλεγε τάδε· ὦ δέσποτα, χρηίσας ἄν τι
 σεῦ βουλοίμην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει
 ἐὼν ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον. Ξέρξης δὲ
 πᾶν μᾶλλον δοκέων μιν χρηίσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε
 ὑπουργήσειν καὶ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο. ὁ
 δὲ ἐπεῖτε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνσας τάδε· ὦ δέ-
 σποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ σφεας

καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἤκοντα οἰκτείρας τῶν μοι παίδων ἓνα παράλυσον τῆς στρατιῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν χρημάτων ἧ μελεδωνός. τοὺς δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα
39 σεωντῶ καὶ πρήξας τὰ νοέεις νοστήσειας ὀπίσω. κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης καὶ ἀμείβετο τοισίδε· ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμεῦ στρατευομένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄγοντος παῖδας ἐμούς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους μνήσασθαι περὶ σέο παιδός, ἔῶν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνένεσθαι; εὖ νῦν τόδ' ἐξεπίστασο, ὥς ἐν τοῖσι ὥσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός, ὅς χρηστὰ μὲν ἀκούσας τερψιος ἐμπιπλεῖ τὸ σῶμα, ὑπεναντία δὲ τούτοισι ἀκούσας ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργεσίῃσι βασιλέα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεῖτε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμψαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἑνός, τοῦ περιέχειαι μάλιστα, τῇ ψυχῇ ζημιώσαι. ὥς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, ἀντίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα πρήσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον μέδον διαταμεῖν, διαταμόντας δὲ τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δ' ἐπ' ἀριστερά, καὶ ταύτη
40 διεξιέναι τὸν στρατόν. ποιησάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξίηκε ὁ στρατός. ἡγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια, μετὰ δὲ τούτους στρατὸς παντοίων ἐθνῶν ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπερημίσεις ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ

συνέμισγον οὔτοι βασίλει. προηγεῦντο μὲν δὴ ἱππότεαι χίλιοι ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὔτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ ἱροὶ Νησαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νησαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε· ἔστι πεδῖον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ ὄννομά ἐστι Νήσαιον. τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδῖον τοῦτο. ὕπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποι μὲν εἴλκον λευκοὶ ὀκτώ, ὕπισθε δὲ αὖ τῶν ἵππων εἶπετο πεζῇ ἡνίοχος ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὕπισθε αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νησαίων· παρεβεβήκεε δὲ οἱ ἡνίοχος τῷ ὄννομαι ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς ἀνδρὸς Πέρσεω.

Ἐξήλασε μὲν οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκ- 41
βαίνεσκε δέ, ὅπως μιν λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς ἀρμάμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὕπισθε αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες, μετὰ δὲ ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη, μετὰ δὲ τὴν ἵππον ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν· καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαρωτηρῶν ῥοιᾶς εἶχον χρυσέας καὶ πέριξ συνεκλήιον τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἐόντες ἀργυρέας ῥοιᾶς εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιᾶς καὶ οἱ ἐς τὴν γῆν τράποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄρχιστα ἐπόμενοι Ξέρξει. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους, καὶ

- 42 ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὄμιλος ἦε ἀναμίξ. ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Κάϊκον καὶ γῆν τὴν Μυσίην, ἀπὸ δὲ Καϊκίου ὁρμώμενος, Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρὴνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἰδην δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χεῖρα ἦε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμείναντι βρουνταί τε καὶ πρηστῆρες ἐπεσπίπτουσι καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸν ὄμιλον δι-
- 43 ἐφθειραν. ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεῖτε ἐκ Σαρδίῶν ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος, ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη ἕμερον ἔχων θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ καὶ πνθόμενος ἐκείνων ἕκαστα τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας, χοῶς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον καὶ Δάρδανον, ἥ περ δὴ Ἀβύδῳ ὁμοιὸς ἐστὶ, ἐν δεξιῇ δὲ Γέργιδας Τευκρούς.
- 44 Ἐπεὶ δ' ἐγένετο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησε Ξέρξης ιδέσθαι πάντα τὸν στρατὸν. καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ (ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ ἐντειλαμένου πρότερον βασιλέος), ἐνθαῦτα ὡς ἴξετο, κατορέων ἐπὶ τῆς ἡιόνος ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας, θηεύμενος δὲ ἰμέσθη τῶν νεῶν ἅμιλλαν γινομένην ιδέσθαι. ἐπεὶ δὲ

ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥσθη τε τῇ
 ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. ὥς δὲ ὥρα πάντα μὲν τὸν 45
 Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας
 δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλευ ἀνθρώ-
 πων, ἐνθῶτα ὁ Ξέρξης ἐωυτὸν ἐμακάρισε, μετὰ δὲ
 τοῦτο ἐδάκρυσε. μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, 46
 ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως οὐ συμ-
 βουλευὼν Ξέρξει στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, οὗτος
 ὤνῃ φρασθεὶς Ξέρξην δακρύσαντα εἶρετο τάδε· Ὡ
 βασιλεῦ, ὥς πολλὸν ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαι
 νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεαυτὸν
 δακρύεις. ὁ δὲ εἶπε· Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατ-
 οικτεῖραι ὥς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ
 τούτων γε ἑόντων τοσούτων οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος
 περιέσται. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ἐτερα τούτου παρὰ
 τὴν ζόην πεπόνθαμεν οἰκτρούτερα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ
 βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἄνθρωπος ἔὼν εὐδαίμων πέφυκε,
 οὔτε τούτων οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται
 πολλάκις καὶ οὐκ ἄπαξ τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον
 ἢ ζῶειν. αἷ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι καὶ αἰ
 νοῦσοι συνταράσσουσαι καὶ βραχὺν ἔοντα μακρὸν δο-
 κεῖν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος
 μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης καταφυγὴ αἰρετωτάτη τῷ
 ἀνθρώπῳ γέγρονε, ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα
 φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἔων. Ξέρξης δὲ ἀμεί- 47
 βετο λέγων· Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νῦν ἀνθρωπίνης
 πέρι, ἐούσης τοιαύτης, οἴην περ σὺ διαιρέαι εἶναι,
 παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα χρηστὰ ἔχοντες
 πρῆγματα ἐν χερσὶ· φράσον δέ μοι τόδε· εἴ τοι ἡ
 ὕψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργὲς οὕτω ἐφάνη, εἴχες ἄν

τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ ἔδωκε στρατεύεσθαι ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέστις ἄν; φέρε τοῦτό μοι ἀτρεκέως
 εἰπέ. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ὡ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ
 ἐπιφανεῖσα τοῦ οὐνείρου, ὥς βουλόμεθα ἀμφοτέροι,
 τελευτήσῃ· ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείξιότός εἰμι
 ὑπόπλεος οὐδ' ἐντὸς ἐμεωντοῦ, ἄλλα τε πολλὰ ἐπι-
 λεγόμενος καὶ δὴ καὶ ὁρέων τοι δύο τὰ μέγιστα πάν-
 48 των ἐόντα πολεμιώτατα. Ξέρξης δὲ πρὸς ταῦτα ἀμεί-
 βετο τοισίδε· Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις
 εἶναι δύο μοι πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμ-
 πτὸς κατὰ τὸ πλῆθος ἐστι, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στρα-
 τευμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέρου,
 ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ ἐκείνων, ἢ
 καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταύτῃ φαίνεται
 ἐνδεέστερα εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα, στρατοῦ ἂν
 ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγερσιν ποιεόιτο. ὁ δ' ἀμεί-
 49 βετο λέγων· Ὡ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον, ὅστις
 γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἂν οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆ-
 θος. ἦν τε πλεῦνας συλλέξης, τὰ δύο τοι τὰ λέγω
 πολλῷ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα ἐστὶ
 γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἐστὶ λιμὴν
 τοσοῦτος οὐδαμῶθι, ὥς ἐγὼ εἰκάσω, ὅστις ἐγχειρομένου
 χειμῶνος δεξάμενός σευ τοῦτο τὸ ναυτικὸν φερέγγυος
 ἔσται διασῶσαι τὰς νέας. καίτοι οὐκ ἔνα αὐτὸν δεῖ
 εἶναι [τὸν λιμένα], ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἡπειρον
 παρ' ἣν δὴ κομίζεαι. οὐκ ὦν δὴ ἐόντων τοι λιμένων
 ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρ-
 χουσιν καὶ οὐκ ὦνθρωποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ
 τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου τὸ ἕτερον ἐρχομαι
 ἐρέων. γῆ δὲ πολεμίῃ τῇδ' εἰς τοι κατίσταιται εἰ θέλει

τοι μηδὲν ἀντίξουν καταστῆναι, τοσούτῳ τοι γίνεται
 πολεμιωτέρη ὅσῳ ἂν προβαίνης ἑκαστέρῳ, τὸ πρόσω
 αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης δὲ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι
 οὐδεμία πληθώρα. καὶ δὴ τοι, ὥς οὐδενὸς ἐναντιευ-
 μένου, λήῳ τὴν χώραν πλεῦνα ἐν πλεῦνι χρόνῳ γινο-
 μένην λιμὸν τέξεσθαι. ἀνὴρ δὲ οὕτῳ ἂν εἴη ἄριστος,
 εἰ βουλευόμενος μὲν ἀρρωδέοι, πᾶν ἐπιλεγόμενος πεί-
 σεσθαι χρήμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη. ἀμείβεται
 Ξέρξης τοισίδε· Ἀρτάβανε, οἰκότης μὲν σὺ γε τούτων 50
 ἑκαστα διαίρεαι, ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο μήτε πᾶν
 ὁμοίως ἐπιλέγεις. εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπεσ-
 φερομένῳ πρήγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιή-
 σειας ἂν οὐδαμὰ οὐδέν· κρέσσον δὲ πάντα θαρσέοντα
 ἡμῖς τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον ἢ πᾶν χρήμα προ-
 δειμαίνοντα μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζῃς πρὸς
 πᾶν τὸ λεγόμενον μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφάλλε-
 σθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία τού-
 τοις λέξας. τοῦτο μὲν νῦν ἐπ' ἴσης ἔχει· εἰδέναι δὲ
 ἀνθρώπον ἔδοντα κῶς χρὴ τὸ βέβαιον; δοκέω μὲν οὐδα-
 μῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοις ποιέειν ὥς τὸ ἐπίπαν
 φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα, τοῖσι δὲ ἐπιλεγομένοις τε
 πάντα καὶ ὀκνέουσι οὐ μάλα ἐθέλει. ὁρᾷς τὰ Περ-
 σέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε. εἰ τοί-
 νυν ἐκείνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γεινόμενοι βασιλεῖς γνώμῃσι
 ἐχρέωντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεώμενοι γνώμῃσι
 τοιαύτησι ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους, οὐκ
 ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ κιν-
 δύνους ἀναρριπτεύοντες ἐς τοῦτό σφρα προηγάροντο.
 μεγάλα γὰρ πρήγματα μέγαλοις κινδύνοις ἐθέλει κατ-
 αιρέεσθαι. ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιεύμενοι ἐκείνοισι ὥρην

τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα καὶ καταστρεψά-
 μενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε
 λιμῶ ἐντυχόντες οὐδαμόθι οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐδὲν πα-
 θόντες. τοῦτο μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φερό-
 μενοι πορευόμεθα, τοῦτο δέ, τῶν ἄν' κου ἐπιβέωμεν
 γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῆτον ἔξομεν· ἐπ' ἀρο-
 51 τήρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατευόμεθα ἄνδρας. λέγει
 Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα· Ὡ βασιλεῦ, ἐπεῖτε ἀρρωδέειν
 οὐδὲν ἔἴς προῆγμα, σὺ δέ μεν συμβουλίην ἐνδεξαι·
 ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν προηγμάτων πλεῦνα
 λόγον ἐκτείνειν. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν
 πλὴν Ἀθηνέων κατεστρέψατο δασμοφόρον εἶναι Περ-
 σῆσι. τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδε-
 μιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας· καὶ γὰρ ἄνευ
 τούτων οἷοί τέ εἰμεν τῶν ἐχθρῶν κατυπέρτεροι γίνε-
 σθαι. ἢ γὰρ σφεας, ἣν ἔπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους
 γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιο-
 τάτους συνελευθεροῦντας. ἀδικωτάτοι μὲν νυν γινό-
 μενοι οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι, δικαιο-
 τατοὶ δὲ γινόμενοι οἷοί τε δηλήσασθαι μέγας τὴν
 σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς θυμὸν ὦν βάλεν καὶ τὸ
 παλαιὸν ἔπος ὥς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πᾶν
 52 τέλος καταφαίνεσθαι. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης·
 Ἀρτάβανε, τῶν ἀπεφήναο γνωμέων σφάλλεαι κατὰ
 ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς Ἵωνας φοβέαι μὴ μεταβάλωσι.
 τῶν ἔχομεν γνῶμα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι
 καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας,
 ὅτι ἐπὶ τούτοισι ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο δια-
 φθεῖραι καὶ περιποιῆσαι· οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστό-
 τητα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν

τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χορὴ νεώτερόν τι ποιήσιν. οὕτω μὴδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνω ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω.

Ταῦτα εἶπας καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα 53 δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους· ἐπεὶ δέ οἱ παρήσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χορίζων συνέλεξα, ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθε ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἔοντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια, ἀλλ' εἷς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν γὰρ πᾶσι τοῦτο ἀγαθὸν σπεύδεται. τῶνδε δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς, τῶν ἣν κρατήσωμεν, οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι οἳ Περσίδα γῆν λελόγγασιν.

Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευάζοντο ἐς τὴν 54 διάβασιν, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον ἐθέλοντες ιδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμικήματά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες καὶ μυρσίνησι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὥς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν εὔχετο πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἥ μιν πᾶνσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐξάμενος δὲ ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ χρύσειον κορητῆρα καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ

ἔχω ἀτρεκέως διακροῖναι οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ ἀνατιθεῖς
κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλή-
σποντον μαστιγώσαντι καὶ ἀντὶ τούτων τὴν θάλασσαν
55 ἐδωρέετο. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποιήτο, διέβαινον κατὰ
μὲν τὴν ἐτέρην τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τῷ Πόντῳ
ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ
Αἰγαῖον τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θεραπηήη. ἡγέοντο δὲ πρῶτα
μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι πάντες, μετὰ δὲ
τούτους ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύ-
την μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ πρῶτοι
μὲν οἱ τε ἱππῶται καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τράποντες·
ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ οἱ τε ἵπποι οἱ
ἱροὶ καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρόν, ἐπὶ δὲ αὐτὸς τε Ξέρξης
καὶ οἱ αἰχμοφόροι καὶ οἱ ἱππῶται οἱ χίλιοι, ἐπὶ δὲ
τούτοισι ὁ ἄλλος στρατός. καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο
ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον δια-
βῆναι βασιλέα πάντων.

56 Ξέρξης δὲ ἐπεῖτε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηέιτο
τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ
στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἐπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἐπτὰ εὐφρό-
νησι, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται Ξέρ-
ξεω ἤδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον ἄνδρα εἰπεῖν
Ἑλλησπόντιον· ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ
καὶ οὖνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξην θέμενος ἀνάστατον τὴν
Ἑλλάδα θέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ
γὰρ ἄνευ τούτων ἐξῆν τοι ποιέειν ταῦτα.

57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὀρμημένοισι τέρας
σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο
καίπερ εὐσύμβλητον εἶν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν.
εὐσύμβλητον ὦν τῇδε τοῦτο ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὲν

ἑλᾶν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγανρότατα
 καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων
 ἤξειν ἐς τὸν αὐτὸν χώρον. ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ
 τέρας ἔοντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον
 διξὰ ἔχουσιν αἰδοῖα, τὰ μὲν ἔρσενος, τὰ δὲ θηλέης·
 κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσενος. τῶν ἀμφοτέρων 58
 λόγον οὐδένα ποιησάμενος τὸ πρόσω ἐπορεύετο, σὺν
 δέ οἱ ὁ πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτικός ἔξω τὸν Ἑλλη-
 σποντον πλέων παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσ-
 σων τοῦ πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἐπλεε, ἐπὶ
 Σαρπηδονίης ἄκρης ποιεύμενος τὴν ἄπιξιν, ἐς τὴν
 αὐτῷ προείρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἡπει-
 ρον στρατός πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο
 τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν
 Ἑλλῆς τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρ-
 δίην πόλιν, διὰ μέσης δὲ πορευόμενος πόλιος τῇ
 οὔνομα τυγχάνει ἐὼν Ἀγορή. ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων
 τὸν κόλπον τὸν Μέλανα καλούμενον καὶ Μέλανα πο-
 ταμόν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον
 ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβάς, ἐπ' οὗ
 καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἥμε πρὸς
 ἐσπέρην, Αἰνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα
 λίμνην παρεξιών, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. ὁ δὲ 59
 Δορίσκος ἐστὶ τῆς Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίου μέγα,
 διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμός μέγας Ἐβρος· ἐν τῷ τείχός
 τε ἐδίδμητο βασιλῆιον τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται,
 καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκει ὑπὸ Δαρείου
 ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεῖτε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο.
 ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χώρος εἶναι ἐπιτήδεις ἐνδιατάξαι
 τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατόν, καὶ ἐποίεε ταῦτα.

τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον οἱ ναύαρχοι κελεύσαντος Ξέρξεω ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν, ἐν τῷ Σάλλη τε Σαμοθρηκίῃ πεπόλισται πόλις καὶ Ζώνη, τελευταία δὲ αὐτοῦ Σέρρειον ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν κατασχόντες τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν 60 ἐποίεετο. ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πληθὸς ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν τὸ ἀτρεκές (οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων), σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεξοῦ τὸ πληθὸς ἐφάνη ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηρίθμησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον· συναγαγόντες ἐς ἓνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων καὶ συννάξαντες ταύτην ὥς μάλιστα εἶχον περιέγραψαν ἕξωθεν κύκλον· περιγράψαντες δὲ καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους αἵμασιην περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνέκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον, μέχρι οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες δὲ κατὰ ἔθνεα διέτασσαν.

61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι οἷδε ἦσαν, Πέρσαι μὲν ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλεομένους, πῖλους ἀπαγέας, περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρῆς ὕψιν ἰχθυοειδούς, περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἀναξυρίδας, ἀντὶ δὲ ἀσπίδων γέροα· ὑπὸ δὲ φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμαῖς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, δίστους δὲ καλαμίνους, πρὸς δὲ ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρεύμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρεῖχοντο

Οτάνεα τὸν Ἀμήστριως, πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναικός.
 ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ
 μέντοι σφέων αὐτῶν καὶ τῶν περιοίκων Ἀρταῖοι. ἐπεὶ
 δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα
 τον Βήλῳ καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην,
 γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὔνομα ἔθηκε Πέρσῃν, τοῦτον
 δὲ αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγγανε γὰρ ἅπαις ἑὼν ὁ Κη-
 φεὺς ἔρσενος γόνου. ἐπὶ τούτου δὴ τὴν ἐπωνυμίην
 ἔσχον. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρα- 62
 τεύοντο· Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ καὶ οὐ Περ-
 σικὴ. οἱ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην
 ἄνδρα Ἀχαιμενίδην, ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων
 Ἄριοι, ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθη-
 νῶν ἕς τοὺς Ἀρίους τούτους μετέβαλον καὶ οὔτοι τὸ
 οὔνομα. αὐτοὶ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίς-
 σιοι δὲ στρατευόμενοι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι
 ἐσκενάδατο, ἀντὶ δὲ τῶν πύλων μιτρηφόροι ἦσαν. Κίς-
 σίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάνεω. Τρκάνιοι δὲ κατὰ
 περ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγά-
 πανον τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα.
 Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι 63
 εἶχον χάλκεά τε κράνεα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ
 βάρβαρον οὐκ εὐαπήγητον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ
 ἐγχειρίδια παραπλήσια τῇσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον, πρὸς δὲ
 ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ καὶ λινέους θώρακας.
 οὔτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων καλέονται Σύριοι, ὑπὸ δὲ
 τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. [τούτων δὲ μεταξὺ
 Χαλδαῖοι.] ἦρχε δὲ σφεων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχάεω.
 Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχοτάτω τῶν 64
 Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλάμινα ἐπι-

χώρια καὶ αἰχμᾶς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐς ὃξὺ ἀπηγμένας ὀρθὰς
 εἶχον πεπηγνύας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνεδεδύκεσαν, τόξα δὲ
 ἐπιχώρια καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ καὶ ἀξίνας σαγάρεις
 εἶχον. τούτους δὲ ἔοντας Σκύθας Ἀμυργίους Σάκας
 ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι
 Σάκας. Βακτριῶν δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ
 65 Δαρεῖον τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρον. Ἴνδοι δὲ εἵματα
 μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλὰ-
 μίνα εἶχον καὶ ὀϊστοὺς καλαμίνας· ἐπὶ δὲ σίδηρος ἦν.
 ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἦσαν οὕτω Ἴνδοί, προσετείχαστο
 66 δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάθρη τῷ Ἀρταβάτῳ. Ἀριοι
 δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἦσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ
 ἄλλα κατὰ περ Βάκτριον. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης
 ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμιον καὶ Σόγδοι τε
 καὶ Γανδάριοι καὶ Λαδίκαι τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες
 τὴν καὶ Βάκριοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ ἦρχον οἵδε,
 Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος,
 Σόγδων δὲ Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου, Γανδαρίων δὲ καὶ Λα-
 67 δικέων Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας
 τε ἐνδεδυκότες καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ
 ἀκινάκας ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκενάδατο,
 ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελ-
 φεόν, Σαράγγαι δὲ εἵματα μὲν βεβαμμένα ἔχοντες ἐν-
 ἔπρεπον, πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ
 καὶ αἰχμᾶς Μηδικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης
 ὁ Μεγαβάζου. Πάκτυες δὲ σισυρονοφόροι τε ἦσαν καὶ
 τοῖα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρ-
 68 χοντα παρείχοντο Ἀρταύτην τὸν Ἰθαμίτρεω. Οὕτιοι
 δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἦσαν

κατὰ περ Πάκτυες. • τούτων δὲ ἦρχον οἶδε, Οὐτίω
 μὲν καὶ Μύκων Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου, Παρικανίων
 δὲ Σιρομίτης ὁ Οἰοβάζου. Ἀράβιοι δὲ ξειράς ὑπεξω- 69
 μένοι ἦσαν, τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ,
 μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμ-
 μένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοίνικος σπάθης πεποιημένα,
 μακρά, τετραπηχέων οὐκ ἐλάσσων, ἐπὶ δὲ καλαμίνους
 οἷστοὺς σμικροὺς, ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπὶ λίθος ὀξὺς
 πεποιημένους, τῷ καὶ τὰς σφρηγίδας γλύφουσι· πρὸς δὲ
 αἰχμὰς εἶχον, ἐπὶ δὲ κέρας δορκάδος ἐπὶ ὀξὺ πεποιη-
 μένον τρόπον λόγχης· εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά.
 τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν ἥμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες
 ἐς μάχην, τὸ δὲ ἥμισυ μίλτῳ. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιο-
 πων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ
 Δαρείου (τε) καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυγατρὸς, τὴν
 μάλιστα στέρξας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος εἰκὼ χρυσέην
 σφυρήλατον ἐποίησατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου
 Αἰθιοπῶν καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης, οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου 70
 ἀνατολέων Αἰθίοπες (διεξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) προσ-
 ετετάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν
 τοῖσι ἐτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον· οἱ μὲν
 γὰρ ἀπὸ ἡλίου Αἰθίοπες ἰθύτριχες εἰσι, οἱ δ' ἐκ τῆς
 Αἰβύης οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων.
 οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες τὰ μὲν πλέω κατὰ
 περ Ἰνδοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον
 ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι σὺν τε τοῖσι ὥσθι ἐκδεδαρμένα καὶ
 τῇ λοφιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου ἡ λοφιὴ κατέχρα, τὰ
 δὲ ὦτα τῶν ἵππων ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα
 δὲ ἀντ' ὤσπιδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Αἰβύες 71
 δὲ σκευὴν μὲν σκυτίνην ἦσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ

ἐπικαύτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασ-
72 σάγην τὸν Ὀαρίζου. Παφλαγῶνες δὲ ἐστρατεύοντο ἐπὶ
μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα πεπλεγμένα ἔχοντες, ἀσπίδας
δὲ σμικρὰς αἰχμὰς τε οὐ μεγάλας, πρὸς δὲ ἀκόντια καὶ
ἐγγχειρίδια, περὶ δὲ τοὺς πόδας πέδιλα ἐπιχώρια ἐς
μέσην κνήμην ἀνατείνοντα. Αἰγυες δὲ καὶ Ματιηνοὶ
καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύριοι τὴν αὐτὴν ἔχοντες
Παφλαγῶσι ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύριοι οὗτοι ὑπὸ
Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν
νυν καὶ Ματιητῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε, Μα-
ριανδυνῶν δὲ καὶ Αἰγύων καὶ Συρίων Γωβρύης ὁ
73 Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστῶνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω
τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσ-
σοντες. οἱ δὲ Φρύγες, ὥς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκα-
λέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπαϊοὶ ἐόντες σύνοικοι
ἦσαν Μακεδόσι, μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην ἄμα τῇ
χώρῃ καὶ τὸ οὖνομα μετέβαλον [ἐς Φρύγας]. Ἀρμέ-
νιοι δὲ κατὰ περ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἐόντες Φρυγῶν
ἄποικοι. τούτων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δα-
74 ρείου ἔχων θυγατέρα. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλλη-
νικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ Μηρίονες ἐκαλεῦντο
τὸ πάλαι, ἐπὶ δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄττος ἔσχον τὴν ἐπωνυ-
μίην, μεταβαλόντες τὸ οὖνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν
τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμι-
κρὰς, ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι. οὗτοι δὲ
εἰσι Λυδῶν ἄποικοι, ἀπ' Ὀλύμπου δὲ ὕρεος καλέονται
Ὀλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφρένης
ὁ Ἀρταφρένης, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἄμα Δάτι.
75 Θρήκες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες
ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας, ἐπὶ δὲ χειρὰς

περιβεβλημένοι ποικίλῃς, περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ
 τὰς κνήμας πέδιλα νεβρῶν, πρὸς δὲ ἀκόντιά τε καὶ
 πέλτας καὶ ἐγχειρίδια σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν
 εἰς τὴν Ἀσίην ἐκλήθησαν Βιθυνοί, τὸ δὲ πρότερον
 ἐκαλέοντο, ὥς αὐτοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκέοντες
 ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξαναστῆναι δέ φασι ἐξ ἡθέων ὑπὸ
 Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ
 ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου . . . . . ἀσπίδας δὲ ὠμο- 76
 βοῦνας εἶχον σμικράς, καὶ προβόλους δύο λυκιοεργέας
 ἕκαστος εἶχε, ἐπὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα·
 πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι ὠτά τε καὶ κέρα προσῆν βοδὸς
 χάλκεα, ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι
 φοινικέοισι κατειλίχато. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι
 Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ Μηῖονες, Λα- 77
 σόνιοι δὲ καλεούμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν,
 τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν κατὰ τὴν Κιλικῶν τάξιν διεξιῶν γένω-
 μαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμὰς τε βραχέας
 εἶχον καὶ εἴματα ἐνεπεπορπέατο· εἶχον δὲ αὐτῶν τόξα
 μετεξέτεροι Λύκιοι, περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθε-
 ρέων πεποιημένας κυνέας. τούτων πάντων ἦρχε Βά-
 δρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι 78
 κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς·
 λόγχοι δὲ ἐπῆσαν μεγάλοι. Τιβαρηνοὶ δὲ καὶ Μάκρωνες
 καὶ Μοσσύνοικοι κατὰ περ Μόσχοι ἐσκενασμένοι ἐστρα-
 τεύοντο. τούτους δὲ συνέτασσον ἄρχοντες οἷδε, Μό-
 σχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε
 παῖς καὶ Πάρμνος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου, Μάκρωνας
 δὲ καὶ Μοσσυνοίκους Ἀρταῦκτης ὁ Χοράσμιος, ὃς Ση-
 στὸν τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ 79
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον,

ἀσπίδας δὲ δερματινας σμικρὰς καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσί κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοῖνας σμικρὰς αἰχμὰς τε βραχέας, πρὸς δὲ καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεάσπιος Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατὰ περ Κόλχοι ὠπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μα-
 80 σίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίξει βασιλεύς, ἀγχοτάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαργαίου, ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ.

81 Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡπειρον στρατευόμενά τε ἔθνεα καὶ τεταγμένα ἐς τὸν πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ ἦρχον μὲν οὗτοι οἱ περ εἰρέεσθαι καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες οὗτοι ἦσαν καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες, ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἔθνεων ἦσαν ἄλλοι σημαντορες. ἦσαν μὲν δὴ οὗτοι οἱ περ εἰρέεσθαι ἄρχον-
 82 τες, ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ Μαρδόνιος τε ὁ Γωβρύεω καὶ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξης δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί, καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς καὶ Γέργις ὁ Ἀριάξου καὶ Μεγάβυζος
 83 ὁ Ζωπύρου. οὗτοι ἦσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης

δ' Ὑδάρνεος, ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπὶ τοῦδε· εἴ τις αὐτῶν ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν ἢ θανάτῳ βιηθεὶς ἢ νόσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραιόητο, καὶ ἐγίνοντο οὐδαμὰ οὔτε πλεῦνες μυρίων οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἦσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἢ περ εἴρηται, χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον. ἄρμαμάξας τε ἄμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλικὰς καὶ θεραπευήν πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἑλλων στρατιωτέων, κάμηλοί τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

Ἰππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρ- 84
εἶχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μούνα, Πέρσαι μὲν τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτῶν· πλὴν ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτῶν καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. εἰσὶ δὲ τινες νομάδες 85
ἄνθρωποι, Σαγάρτιοι καλούμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυκῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχίλην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα οὔτε σιδήρεα ἔξω ἐγχειριδίων, χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων. ταύτῃσι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον· ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἦδε· ἐπεὰν συμμίσγῳσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσιν τὰς σειρὰς ἐπ' ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτεν δ' ἂν τύχῃ, ἦν τε ἵππου ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑωυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν ἔρκεσι ἐμπαλασσύμενοι διαφθείρονται. τούτων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι δὲ τὴν περ 86
ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευήν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαυνον

δὲ κέλητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ· καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Αἰβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὥς δ' αὖτως Κάσπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ
87 πάντες καμήλους ταχυτήτα οὐ λειπομένους ἵππων. ταῦτα τὰ ἔθνηα μούνα ἱππεύει, ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πάρεξ τῶν καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππῆες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα, Ἀράβιοι δὲ ἔσχατοι ἐπετετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὕτι ἀνεχομένων τὰς καμήλους ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ
88 φοβέοιτο τὸ ἱππικόν. ἵππαρχοι δὲ ἦσαν Ἀρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συν-ἱππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων. ὥς γὰρ ὀρμῶντο ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν περιέπεσε ἀνεθέλητον. ἐλαύνοντι γὰρ οἱ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων, καὶ ὁ ἵππος οὐ προῖδὼν ἐφοβήθη τε καὶ στὰς ὀρθὸς ἀπεσεῖσατο τὸν Φαρνούχεια, πεσὼν δὲ αἰμὰ τε ἡμεε καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν ὥς ἐκέλευε· ἀπαγαγόντες οἱ οἰκέται ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότην, ἐν τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

89 Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διηκοσίαι καὶ χίλιναι, παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἷδε, Φοίνικες μὲν σὺν Σύροισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ τριηκοσίας, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλήσι

κυνέας εἶχον ἀγχοτάτῳ παποικημένους τρόπον τὸν Ἑλλη-
 νικόν, ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ
 ἵτους οὐκ ἐχούσας εἶχον καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοί-
 νικες τὸ παλαιὸν οἴκεον, ὥς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ
 Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες τῆς Συρίας
 οἰκέουσι τὸ παρὰ θάλασσαν. τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ
 χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν Παλαιστίνη καλέε-
 ται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι
 δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χηλευτά,
 ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἵτους μεγάλας ἐχούσας, καὶ δό-
 ρατά τε ναύμαχα καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος
 αὐτῶν θωρηκοφόροι ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον.
 οὗτοι μὲν οὕτω ἐστάλατο, Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας 90
 πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε. τὰς μὲν
 κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρησι οἱ βασιλεῖς αὐτῶν, οἱ δὲ
 ἄλλοι εἶχον κιθῶνας, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἑλληνες.
 τούτων δὲ τοσάδε ἔθνεά εἰσι, οἱ μὲν ἀπὸ Σαλαμῖνος
 καὶ Ἀθηνέων, οἱ δὲ ἀπὸ Ἀρκαδίας, οἱ δὲ ἀπὸ Κύθνου,
 οἱ δὲ ἀπὸ Φοινίκης, οἱ δὲ ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὥς αὐτοὶ
 Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας.
 οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, 91
 λαισήϊά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοέης πεποιημένα,
 καὶ κιθῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια
 ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτῳ τῇσι Αἰγυπτίῃσι
 μαχαίρῃσι πεποιημένα. οὗτοι [μὲν] τὸ παλαιὸν Ἵπα-
 χαιοὶ ἐκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος ἀνδρὸς
 Φοίνικος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριή-
 κοντα παρείχοντο νέας Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευα-
 σμένοι. οἱ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι εἰς τῶν ἐκ Τροίης
 ἀποσκεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι 92

δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θάσσηκοφόροι τε ἔδοντες
 καὶ κνημιδοφόροι, εἶχον δὲ τόξα κρानεῖνα καὶ οἰστοὺς
 καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια, ἐπὶ δὲ αἰγὸς δέσ-
 ματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα, περὶ δὲ τῇσι κεφα-
 λῇσι πῖλους πετροῖσι περιεστεφανωμένους· ἐργχειρίδια
 δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ Τερμίλαι ἐκαλέοντο
 ἐκ Κρήτης γερονότες, ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίου
 93 ἀνδρὸς Ἀθηναίου ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριεῖς δὲ
 οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας τριήκοντα παρείχοντο νέας. ἔχοντές
 τε Ἑλληνικὰ ὅπλα καὶ γερονότες ἀπὸ Πελοποννήσου.
 Κᾶρες δὲ ἐβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα
 κατὰ περ Ἑλληνες ἐσταλμένοι, εἶχον δὲ καὶ δρέπανα
 καὶ ἐργχειρίδια. οὗτοι δὲ οὔτινες πρότερον ἐκαλέοντο,
 94 ἐν τοῖσι πρώτοισι τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ ἑκατὸν
 νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὥς Ἑλληνες. Ἴωνες δὲ
 ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεο-
 μένην Ἀχαιίην καὶ πρὶν ἢ Δαναὸν τε καὶ Εὐθύον
 ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, ὥς Ἑλληνες λέγουσι,
 ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες, ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Εὐ-
 95 θου Ἴωνες. νησιῶται δὲ ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας,
 ὠπλισμένοι ὥς Ἑλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος,
 ὕστερον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ
 οἱ δυωδεκαπόλιες Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰολεῖς δὲ
 ἐξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὥς Ἑλληνες
 καὶ τὸ πάλαι καλούμενοι Πελασγοί, ὥς Ἑλλήνων λόγος.
 Ἑλλησπόντιοι δὲ πλὴν Ἀβυδηνῶν (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ
 προσετέτακτο ἐκ βασιλέος κατὰ χώραν μένουσι φύλακας
 εἶναι τῶν γεφυρέων) οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου
 στρατευόμενοι παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευα-
 σμένοι δὲ ἦσαν ὥς Ἑλληνες. οὗτοι δὲ Ἴωνων καὶ

Δωριέων ἄποικοι. ἔπεβράτευνον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν 96
νεῶν Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα
πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες καὶ Φοινίκων Σι-
δώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐξ τὸν πεζὸν τεταγμέ-
νοισι αὐτῶν ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες, τῶν
ἐγώ, οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέρχομαι ἐς ἱστορίας λόγον,
οὐ παραμέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνες ἐκάστου ἐπάξιτοι
ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἐν τε ἔθνει ἐκάστῳ ὅσαι περ πόλεις
τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἶποντο δὲ ὥς οὐ στρα-
τηγοὶ ἄλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι, ἐπεὶ
στρατηγοὶ τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κρείττος καὶ ἔρχοντες
τῶν ἐθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτῶν ἦσαν Πέρσαι, εἰρέα-
ταί μοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον [οἷδε,] Ἀριαβί- 97
γνης τε ὁ Δαρείου καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω καὶ
Μεγάβαρος ὁ Μεγαβάτεω καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου,
τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς Ἀριαβίγνης ὁ
Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρούεω θυγατρός· Αἰγυ-
πτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμ-
φοτέρων ἀδελφεός, τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον
οἱ δύο. τριηκόντεροι δὲ καὶ πεντηκόντεροι καὶ κέρ-
κουροι καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα σμικρὰ συνελθόντα ἐς τὸν
ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια. τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ 98
γε τοὺς στρατηγοὺς οἷδε ἦσαν οἱ ὀνομαστότατοι, Σι-
δώνιος Τετράμνηστος Ἀνύσου, καὶ Τόριος Ματτήν Σι-
ρώμον, καὶ Ἀράδιος Μέρβαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ
Συέννεσις Ὀρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα,
καὶ Κύπριοι Γόργες τε ὁ Χέρσιος καὶ Τιμῶναξ ὁ Τι-
μαγόρεω, καὶ Καρῶν Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω καὶ Πι-
γρης ὁ Ὑσσελδῶρου καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω.
τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ παραμέμνημαι ταξίερχων ὥς 99

οὐκ ἀναγκαζόμενος, Ἀρτεμισίης δέ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῦμαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικός, ἣτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα καὶ παιδὸς ὑπάρχοντος νεηνίῳ ὑπὸ λήματος τε καὶ ἀνδρηΐης ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ξούσης οἱ ἀναγκαίης. οὖνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος, γένος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησσοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητροθέν δὲ Κρήσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνησσέων τε καὶ Κῶων καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη. καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολλῶν ἡγεμονεύειν αὐτήν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἐὼν Λωρικόν, Ἀλικαρνησσεῶς μὲν Τροιζηνίους, τοὺς δὲ ἄλλους Ἐπιδαυρίους.

100 Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται· Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡριθμῆθη τε καὶ διετάχθη ὁ στρατός, ἐπεθύμησε αὐτός σφεας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ δὲ ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ ἔθνος ἐν ἑκάστον ἐπυνθάνετο, καὶ ἀπέργραφον οἱ γραμματισταί, ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπῆκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποιήτο, τῶν νεῶν κατελκυσθισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέαν Σιδωνίην ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσῇ καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρόρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτέων τε ἐκάστας ὁμοίως καὶ τὸν πεζὸν καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνεκώχευον, τὰς πρόρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες

μετωπηδὸν καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὥς ἐς πό-
λεμον. ὁ δ' ἐντὸς τῶν' προφρέων πλέων ἐθηεῖτο καὶ
τοῦ αἰγριαλοῦ.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101
νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρηντον τὸν Ἀρίστιωνος συστρα-
τευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καλέσας δ' αὐτὸν
εἶρετο τάδε· Δημάρηντε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ εἰρέ-
σθαι τὰ θέλω. σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καὶ ὥς ἐγὼ πυνθά-
νομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς
λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὔτ' ἐλαχίστης οὔτ' ἀσθε-
νεστάτης. νῦν ὧν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἑλληνες ὑπο-
μενέουσι χειρὰς ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γάρ, ὥς ἐγὼ
δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἑλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς
ἐσπέρης οἰκέοντες ἄνθρωποι συλληχθείησαν, οὐκ ἀξιό-
μαχοί εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομεῖναι, μὴ ἔοντες ἄρθμιοι.
θέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις περὶ
αὐτῶν, πυθέσθαι. ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα, ὁ δὲ ὑπο-
λαβὼν ἔφη· βασιλεῦ, κότερα ἀληθείῃ χρήσωμαι πρὸς
σὲ ἢ ἡδονῇ; ὁ δὲ μιν ἀληθείῃ χρήσασθαι ἐκέλευε,
φᾶς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν. ὥς 102
δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρητος, ἔλεγε τάδε· Βασιλεῦ,
ἐπειδὴ ἀληθείῃ διαχρήσασθαι πάντως κελεύεις ταῦτα
λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἀλώ-
σεται, τῇ Ἑλλάδι πενίῃ μὲν αἰεὶ κοτε σύντροφός ἐστι,
ἀρετῇ δὲ ἔπακτός ἐστι, ἀπὸ τε σοφίης κατεργασμένη
καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεωμένη ἢ Ἑλλὰς τὴν τε
πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μὲν
νυν πάντα Ἑλληνας τοὺς περὶ ἐκείνους τοὺς Δωρι-
κοὺς χώρους οἰκημένους, ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ
πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων

μούνων, πρῶτα μὲν ὅτι οὐκ ἔστι ὅπως κοτὲ σοὺς δέ-
 ξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι, αὐτὶς
 δὲ ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην καὶ ἦν οἱ ἄλλοι Ἑλ-
 ληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ δὲ πέρι μὴ
 πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα ποιεῖν οἴοι τ' εἶσι· ἦν
 τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὗτοι μαχήσου-
 νταί τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τούτων, ἦν τε καὶ πλεῖνες.
 103 ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης γελάσας ἔφη· Δημάρητε, οἷον
 ἐφθέγγεαι ἔπος, ἄνδρες χιλίους στρατιῇ τοσῆδε μαχή-
 σεσθαι. ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ φῆς τούτων τῶν ἀνδρῶν
 βασιλεὺς αὐτοὺς γενέσθαι. σὺ ὦν ἐθελήσεις αὐτίκα
 μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; καίτοι εἰ τὸ πολι-
 τικὸν ὑμῖν πᾶν ἔστι τοιοῦτο οἷον σὺ διαιρέεις, σέ γε
 τὸν κείνων βασιλέα πρόειπεν πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντι-
 τάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κείνων
 ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός
 ἐστι, σέ δέ γε δίζημαι εἰκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω
 μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σέο εἰρημένος. εἰ δὲ
 τοιοῦτοί τε ἐόντες καὶ μεγάθεια τοσοῦτοι, ὅσοι σὺ τε
 καὶ οὐ παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, αὐχέετε
 τοσοῦτο, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος οὗτος εἰρη-
 μένος ἦ. ἐπεὶ φέρε ἰδὼ παντὶ τῷ οἰκότι· κῶς ἂν
 δυναίητο χίλιοι ἢ καὶ μύριοι ἢ καὶ πεντακισμύριοι,
 ἐόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς
 ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῶδε ἀντιστῆναι; ἐπεὶ τοι πλεῖ-
 νες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι, ἐόντων ἐκαί-
 νων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρχόμενοι
 κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον γενοίαιτ' ἂν δαιμαίνοντες
 τοῦτον καὶ παρὰ τὴν ἐωυτῶν φύσιν ἀμείνονες καὶ
 ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῖνας ἐλάσσονες

ἐόντες· ἀνειμένοι δὲ ἔς τὸ ἐλεύθερον οὐκ ἂν ποίεοιεν
 τούτων οὐδέτερα. δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας
 πληθεῖ χαλεπῶς ἂν Ἑλλήνας Πέρσῃσι μύνησθαι.
 ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις, ἔστι
 νε μὲν οὐ πολλὸν ἀλλὰ σπάνιον· εἰσὶ γὰρ Περσέων
 τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων οἳ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι
 τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος πολλὰ φλυ-
 ρέεις. πρὸς ταῦτα Δημόκριτος λέγει· Ὡ βασιλεῦ, ἄρ- 104
 χῆθεν ἠπιστάμην ὅτι ἀληθεῖη χρεώμενος οὐ φίλα τοι
 ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τοὺς
 ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτησι. καί-
 τοι ὥς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε ἔστοργῶς ἐκείνους,
 αὐτοὺς μάλιστα ἐξεπίστευαι, οἳ με τιμὴν τε καὶ γέρεα
 ἀπελόμενοι πατρῷα ἔπολιν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασι,
 πατὴρ δὲ σὺς ὑποδεξάμενος βίον τέ μοι καὶ οἶκον
 ἔδωκε. οὐκ ὦν οἶκός ἐστι ἄνδρα τὸν σῶφρονα εὐνοίην
 φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέργειν μάλιστα. ἐγὼ
 δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός τε εἶναι μάχε-
 σθαι οὔτε δυοῖσι, ἐκὼν τε εἶναι οὐδ' ἂν μουνόμα-
 χέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη ἢ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων
 ἄγων, μαχοίμην ἂν πάντων ἥδιστα ἐνὶ τούτων τῶν
 ἀνδρῶν οἳ Ἑλλήνων ἕκαστός φησι τριῶν ἄξιος εἶναι.
 ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ μὲν ἓνα μαχόμενοι
 οὐδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν, ἑλέες δὲ ἱριστοὶ ἀν-
 δρῶν ἀπάντων. ἐλεύθεροί γὰρ ἐόντες οὐ πάντα ἐλεύ-
 θεροὶ εἰσὶ· ἔπεστι γὰρ σφι δεσπότης νόμος, τὸν ὑπο-
 δειμαίνουσι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ σέ. ποιεῖσι
 γὰρ τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνώγῃ· ἀνώγει δὲ τῷ αὐτῷ αἰεὶ, οὐκ
 ἐὼν φεύγειν οὐδὲν πληθεὺς ἀνθρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ
 μένοντας ἐν τῇ τάξει ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλλυσθαι. σοὶ

δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φληηρέειν, τᾶλλα σιγᾶν
θέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς ἔλεξα. γένοιτο
μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο, Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά
τε ἔτρεψε καὶ οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδεμίαν, ἀλλ'
ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τοῦτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν
Ξέρξης καὶ ὑπαρχον ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας
Μασκάμην τὸν Μεγαδόστειω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου στα-
θέντα καταπαύσας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρη-
106 κης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μα-
σκάμην γενόμενον, τῷ [μούνῳ] Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε
ὥς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους αὐτὸς κατέστησε ἢ Δα-
ρεῖος ὑπάρχους, πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος· ὥς δὲ καὶ
Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. κα-
τέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπαρχοι
ἐν τῇ Θρηκῇ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου πανταχῇ. οὗτοι
ᾧν πάντες, οἳ τε ἐκ Θρηκῆς καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου,
πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης
τῆς στρατηλασίης ἐξαιρέθησαν· τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ
Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν
πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δέ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται
107 παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. τῶν δὲ ἐξ-
αιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνό-
μισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθὸν εἰ μὴ Βόγην μῦνον τὸν ἐξ
Ἡϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο καὶ τοὺς περι-
εόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα, ἐπεὶ
καὶ ἄξιός αἶνου μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς ἐπειδὴ
ἐπολιορκέτο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιά-
δεω, παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελεῖν καὶ νοστῆσαι
ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἠθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι

βασιλεῖ, ἀλλὰ διεκατέρησε ἐς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν
 ἔτι φορβῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχεϊ, συννήσας πυρὴν μεγάλην
 ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς
 καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ, μετὰ
 δὲ ταῦτα τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ
 τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα,
 ποιήσας δὲ ταῦτα ἑαυτὸν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω
 μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περ-
 σέων. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν 108
 Ἑλλάδα, τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδῶν συστρα-
 τεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γάρ, ὥς καὶ πρότερόν
 μοι δεδήλωται, ἢ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα καὶ ἦν ὑπὸ
 βασιλέα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένον
 καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παραμείβετο δὲ πορευόμενος
 ἐκ Δορίσκου πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηκίκα τείχεα, τῶν
 ἐσχάτη πεπόλιστα πρὸς ἐσπέρης πόλιν τῇ οὖνομά ἐστι
 Μεσαμβρία. ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλιν Στρώμη,
 διὰ δὲ σφειν τοῦ μέσου Αἰῶος ποταμοῦ διαρρέει, ὃς
 τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξει στρατῷ
 ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο
 Γαλλαϊκή, νῦν δὲ Βριαντική· ἔστι μέντοι τῷ δικαιο-
 τάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. διαβὰς δὲ τοῦ 109
 Αἰῶος ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀπεξηρασμένον πόλιν
 Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο, Μαρώνειαν, Δίκαιαν,
 Ἀβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήιε καὶ κατὰ ταύτας
 λίμνας ὀνομαστὰς τάσδε, Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ
 Στρώμης κειμένην Ἰσμαρίδα, κατὰ δὲ Δίκαιαν Βιστο-
 νίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραυὸς τε
 καὶ Κόμψατος. κατὰ δὲ Ἀβδηρα λίμνην μὲν οὐδε-
 μίαν εἰούσαν ὀνομαστὴν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν

- δὲ Νέστον ῥέοντα ἐς θάλασσαν.¹ μετὰ δὲ ταύτας τὰς
 χώρας ἰὼν τὰς ἡπειρώτιδας πόλεις παρήιε, τῶν ἐν μιῇ
 λίμνῃ ἐοῦσα τυγχάνει ὥσπερ τριήκοντα σταδίων μάλιστα
 καὶ τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἄλμυρή·
 ταύτην τὰ ὑποζύγια μούνα ἀρδόμενα ἀνεξίτηλε. τῇ
 δὲ πόλει ταύτῃ οὖνομα ἐστὶ Πίστυρος. ταύτας μὲν δὴ
 τὰς πόλεις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ
 110 εὐωνύμου χειρὸς ἀπέργων παρεξήιε, ἔθνεα δὲ Θρηάκων
 δι' ὧν τῆς χώρας ὁδὸν ἐποιέετο τοσάδε, Παῖτοι, Κί-
 κωνες, Βίστουνες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἡδωνοί, Σάτραι.
 τούτων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι
 νηυσὶ εἶποντο· οἱ δὲ αὐτῶν τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες
 καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων οἱ ἄλλοι
 111 πάντες περὶ ἀναγκαζόμενοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδε-
 νὸς ὡς ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν,
 ἀλλὰ διατελεῦσι τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἔόντες ἐλεύθεροι
 μούνοι Θρηάκων· οἰκέουσί τε γὰρ ὕψος ὑψηλά, ἰδησί
 τε παντοίῃσι καὶ χιόνι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια
 ἄκροι, οὗτοι οὐ τοῦ Διουύσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτη-
 μένοι. τὸ δὲ μαντήϊον τοῦτο ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν ὀρέων
 τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προ-
 φητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαντις δὲ ἡ χρέωσα κατὰ περ
 ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον.
- 112 Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην δεύ-
 τερα τούτων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν ἐν
 Φάργῃς ἐστὶ οὖνομα καὶ ἑτέρῳ Πέργαμος. ταύτῃ μὲν
 δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς
 χειρὸς τὸ Πάργαιον ὄρος ἀπέργων, ἐὼν μέγα τε καὶ
 ὑψηλόν, ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἐνὶ μέταλλα, τὰ
 νέμονται Πιέρεις τε καὶ Ὀδόμαντοι καὶ μάλιστα Σάτραι.

ὑπεροικέοντας δὲ τὸ ¹Πάργαιον πρὸς βορέῳ ἀνέμου 113
 Παίονας Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας παρεξιὼν ἦτε πρὸς
 ἐσπέρην, ἐς ὃ ἀπίκητο ἐπὶ ποταμὸν τε Στρυμόνα καὶ
 πόλιν Ἰδιόνα, τῆς ἔτι ζωὸς ἐὼν ἤρχε Βόρης, τοῦ περ
 ὀλίγῳ πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύμην. ἡ δὲ γῆ
 αὕτη ἢ περὶ τὸ Πάργαιον ὕψος καλέεται Φυλλίς. κατα-
 τείνουσα τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην ἐπὶ ποταμὸν Ἀγρίτην
 ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα, τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην
 τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα· ἐς τὸν οἱ Μάγοι
 ἐκαλλιερέοντο σφάζοντες ἵππους λευκοῦς. φαρμακεύ- 114
 σαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς
 τούτοισι ἐν Ἑννέα ὁδοῖσι τῆσι Ἡδωνῶν ἐπορεύοντο
 κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὗρόντες ἐξευγμένον.
 Ἑννέα δὲ ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον κα-
 λέεσθαι τοσοῦτους ἐν αὐτῷ παῖδες τε καὶ παρθένους
 ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώντας κατώρυσσον. Περ-
 σικὸν δὲ τὸ ζώντας κατορύσσειν, ἐπεὶ καὶ Ἀμυστριν
 τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πυνθάνομαι γηράσσαν δις ἑπτὰ
 Περσέων παῖδας, ἐόντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ὑπὲρ
 ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχαρίζε-
 σθαι κατορύσσουσιν. ὥς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπο- 115
 ρεύετο ὁ στρατός, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ
 αἰγιαλὸς ἐν τῷ οἰκημένην Ἀργίλον πόλιν Ἑλλάδα
 παρεξίη· αὕτη δὲ καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης καλέεται
 Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ
 ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων ἦτε διὰ Συλῆος πεδίου καλεο-
 μένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος, καὶ
 ἀπίκητο ἐς Ἀκανθον, ἅμα ἀρόμενος τούτων ἕκαστον
 τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ Πάργαιον ὕψος οἰκεόν-
 των, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα, τοὺς μὲν

παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν νηυσὶ στρατενο-
 μένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης περὶ ἐπομένους. τὴν
 δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν
 ἤλασε, οὔτε συγγένουςι Θρήικες οὔτ' ἐπισπείρουσι, σέ-
 βονται τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ. ὥς δὲ ἄρ' αἰς τὴν
 116 Ἀκάνθον ἀπίκετο, ξεινίην τε ὁ Ξέρξης τοῖσι Ἀκαν-
 θίοισι προεῖπε καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι Μηδικῇ
 ἐπαίνεε τε, ὁρέων καὶ αὐτοὺς προθύμους ἐόντας εἰς τὸν
 117 πόλεμον καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος
 Ξέρξεω συνήνεικε ὑπὸ νούσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα
 τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξη
 καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάλῃ τε μέγιστον ἐόντα
 Περσέων (ἀπὸ γὰρ πέντε πηγέων βασιληῶν ἀπέλειπε
 τέσσαρας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων,
 ὥστε Ξέρξην συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην ἐξενεῖκαί
 τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι· ἐτυμβοχόρε δὲ πᾶσα ἡ
 στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῳ θύουσιν Ἀκάνθιοι ἐκ
 θεοπροπίου ὥς ἦρωι, ἐπονομάζοντες τὸ οὖνομα. βασι-
 λεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἀπολομένου Ἀρταχαίῳ ἐποιέετο
 118 συμφορὴν· οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρα-
 τιὴν καὶ δειπνίζοντες Ξέρξην εἰς πᾶν κακοῦ ἀπύκατο,
 οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκῶν ἐγίνοντο, ὅκου γε
 Θασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πολιῶν τῶν σφετέ-
 ρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν καὶ δειπνίσασιν
 Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος, τῶν ἀστῶν ἀνὴρ
 δόκιμος ὅμοια τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε εἰς τὸ δεῖπνον τε-
 119 τρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. ὥς δὲ παρα-
 πλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλιν οἱ ἐπεστεῶτες ἀπ-
 εδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε τι
 ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον καὶ περὶ

πολλοῦ ποιευμένων. τοῦτο μὲν, ὥς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλεσι οἱ ἄσριοι ἄλευρά τε καὶ ἄλφριτα ἐποίησαν πάντες ἐπὶ μῆνας συχνοὺς· τοῦτο δὲ κτήνεα ἐσίτευον ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους καὶ λιμναίους ἐν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοις, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο καὶ τᾶλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέεται πάντα. ταῦτα μὲν αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι δημοσίοις μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο, τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ τὰ ἐς φορβὴν μοῦνα τασσόμενα. ὅπως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιή, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἐτοιμὴ ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιέεσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ [ἔσκε] ὑπαίθριος. ὥς δὲ δεῖπνον γίνοιτο ὦρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ ὅπως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε σκηνὴν ἀνασπάσαντες καὶ τὰ ἐπιπλα πάντα λαβόντες οὕτω ἀπελάνεσκον, λείποντες οὐδὲν ἀλλὰ φερόμενοι. ἐνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτῳ ἔπος εὔ 120 εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι πανδημεὶ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἰρὰ ἵξεσθαι ἰκέτας τῶν θεῶν παραιτούμενους καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα, τῶν τε παροικομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐδὲς ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σῖτον αἰρέεσθαι· παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον προείρητο ὅμοια τῷ δεῖπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξην ἐπιόντα ἢ καταμείναντας κάκιστα πάντων ἀνθρώπων· διατριβῆναι.

121 Οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι ὕμῳ τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον, Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ ἀπῆκε ἀπ' ἐωυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας, Θέρμῃ δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένῃ, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο συντομώτατον εἶναι. μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Διορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοῖρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν [στρατόν], μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιος τε καὶ Μασίστης, ἑτέρῃ δὲ τεταγμένη ἦε τοῦ στρατοῦ τριτημορίς τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Γέργις. ἡ δὲ τρίτῃ τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς Ξέρξης, ἦε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγούς δὲ παρείχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον.

122 Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπεΐθη ὑπὸ Ξέρξεω καὶ διεξέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχουσαν δὲ ἐξ κόλπον ἐν τῷ Ἄσσῃ τε πόλιν καὶ Πίλωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάορτι οἰκῶνται, ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τούτων τῶν πολιῶν στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπιέμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον, κάμπτων δὲ Ἀμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε πόλιν, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε, Τορώνην, Γαληφόν, Σερμύλην, Μηκύβεργαν, Ὀλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη Σι-
 123 θωνίῃ καλεῖται. ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ἐπὶ Καναστραῖον ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν

νέας τε καὶ στρατιῇ παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης καὶ Ἀφύτιος καὶ Νέης πόλιος· καὶ Αἰγῆς καὶ Θεράμβω καὶ Σκιώνης καὶ Μένδης καὶ Σάνης· αὐταὶ γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμενα. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν ἐπλεε ἐς τὸ προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πολιῶν τῇ Παλλήνῃ, ὁμοουρεουσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ, τῇσι οὐνόματά ἐστι τάδε, Αἰπάξος, Κώμβρεια, Λισαί, Γίγωνος, Κάμψα, Σαίλα, Αἶνεια. ἡ δὲ τούτων χώρα Κροσθαίη ἐτι καὶ ἐς τόδε καλεῖται. ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτιον καταλέγων τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην, πλέων δὲ ἀπῆκετο ἐς τε τὴν προειρημένην Θέρμην καὶ Σίνδον τε πόλιν καὶ Χαλέστρην ἐπὶ τὸν Ἀξιὸν ποταμόν, ὃς οὐρίζει χώραν τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαΐδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν, στεινὸν χωρίον, πόλεις Ἰχναι τε καὶ Πέλλα.

Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς αὐτοῦ περὶ Ἀξιὸν 124 ποταμόν καὶ πόλιν Θέρμην καὶ τὰς μεταξὺ πόλιας τούτων περιμένων βασιλέα ἐστρατοπεδεύετο, Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμόν Ἐχειδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρας καὶ ἐξιεῖ παρὰ τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ. πορευο- 125 μένῳ δὲ ταύτῃ λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόροισι καμήλοισι· καταφοιτέοντες γάρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἦθα ἄλλου μὲν

- οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑποζυγίου οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεράϊζον μούνας. θωμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὃ τι κοτὲ ἦν τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας τῇσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι, τὸ μήτε πρότερον ὁπώπεσαν θηρίον μήτ' ἐκεπειρέατο
 126 αὐτοῦ. εἰδὼς δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεα ὑπερμεγάρθεά ἐστι τὰ ἐς Ἑλλήνας φοιτέοντα. οὗρος δὲ τοῖσι λέουσι ἐστι ὃ τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος· οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμόθι πάσης τῆς ἔμπροσθε Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρης τοῦ Ἀχελῷου ἐν τῇ ἐπιλοίπῳ ἡπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τού-
 127 των τῶν ποταμῶν γίνονται. ὥς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκητο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδευόμενος τὴν παρὰ θάλασσαν χώραν τοσύνδε, ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης μέχρι Λυδίας τε ποταμοῦ καὶ Ἀλιάκμονος, οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὴν τὸ [ῥέεθρον] τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν ἐκ Κρηστωναίων ῥέων Ἐχιδῶρος μῦθος οὐκ ἀντέχρησε τῇ στρατιῇ πινόμενος ἀλλ' ἐπέλιπε.
- 128 Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης ὄρεα τὰ Θεσσαλικά, τὸν τε Ὀλύμπου καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάρθει τε ὑπερμήκεα ἔοντα, διὰ μέσου τε αὐτῶν αὐλῶνα στεινὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε ταύτῃ εἶναι ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ,

ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἔλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Πεορραιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα· ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν περ ἐσέβαινε αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο καὶ ἐθεήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θώματι μεγάλῳ ἐνέσχετο, καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ εἶρετο εἰ τὸν ποταμὸν ἔστι παρατρέψαντα ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. τὴν δὲ Θεσσα- 129 λίην λόγος ἔστι τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκλημμένην πάντοθεν ὑπερμήκεσι ὕρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ ἔχοντα τό τε Πήλιον ὕρος καὶ ἡ Ὅσσα ἀποκληίει συμμίσγοντα τὰς ὑπωρέας ἀλλήλοισι, τὰ δὲ πρὸς βορέῳ ἀνέμου Ὀλυμπος, τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρην Πίνδος, τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον ἡ Ὀθρυς· τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων ὁρέων ἡ Θεσσαλίη ἔστι ἐοῦσα κοίλῃ. ὥστε ὧν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ καὶ Ἀπιδανοῦ καὶ Ὀνοχώνου καὶ Ἐνιπέος καὶ Παμίσου, οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν ὁρέων τῶν περικληιόντων τὴν Θεσσαλίην ὀνομαζόμενοι δι' ἐνὸς ἀνλῶνος καὶ τούτου στεينوῦ ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τῶντό. ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων ἀωνύμους τοὺς ἄλλους εἶναι ποιεῖ. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἔοντος κω τοῦ ἀνλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς ποταμοὺς

τούτους καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην οὔτε ὀνομάζεσθαι κατὰ περ νῦν ῥέειν τε οὐδὲν ἦσσαν ἢ νῦν, ῥέοντας δὲ ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασὶ Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός, οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν καὶ τὰ διεστεῶτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκείνο ἰδὼν φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι· ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὥς ἐμοὶ ἐφαίνεται εἶναι, ἢ διάστασις τῶν ὀρέων.

130 Οἱ δὲ κατηγεόμενοι εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως εἶπον· Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἦδε αὐτή· ὄρεσι γὰρ περιεστεφάνωται πᾶσα Θεσσαλίη. Ξέρξην δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα· Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἔρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο γνωσιμαχείοντες καὶ τᾶλλα καὶ ὅτι χώρην ἔρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον· τὸν γὰρ ποταμὸν προῆγμα ἂν ἦν μῶνον ἐπεῖναι σφῶν ἐπὶ τὴν χώρην, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα καὶ παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥέεθρων, ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν ὀρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι. ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεῦεω παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἔοντες Θεσσαλοὶ ἔδοσαν ἑωυτοὺς βασιλεῖ, δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφεας τοῦ ἔθνους ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα καὶ θεησάμενος ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην.

131 Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς· τὸ γὰρ δὴ ὄρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτημορίς, ἵνα ταύτῃ διεξίη ἅπασα ἢ στρατιὴ ἐς

Περραιβούς· οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἰτήσιν ἀπίκατο οἱ μὲν κεινοί, οἱ δὲ φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. τῶν δὲ δόντων ταῦτα 132 ἐγένοντο οἷδε, Θεσσαλοί, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περραιβοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μηλιέες, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώται καὶ Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρκιον οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειράμενοι. τὸ δὲ ὄρκιον ὧδε εἶχε, ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἕλληνες ἐόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ τῶν προηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι· ἐς δὲ 133 Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης ἐπὶ γῆς αἰτήσιν κήρυκας τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο οἱ μὲν αὐτῶν τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δ' ἐς φρέαρ ἐσβαλόντες ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασιλέα. τούτων μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. ὅ τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνήνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηιώθη. ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. τοῖσι δὲ 134 ὧν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱρόν, εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι [Ταλθυβίου] Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκηαὶ αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖσι Σπαρτιητῆσι καλλιερῆσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο. τοῦτο δ' ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλὴν τε πολλάκις

συλλεγομένης καὶ κήρυγμα τριούνδε ποιευμένων, εἴ τις
 βούλοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνή-
 σκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικό-
 λεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται φύσι τε γεγονότες εὖ καὶ
 χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθελονταὶ ἐπέδυσαν
 ποινὴν τῖσαι Ξέρξῃ τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν
 Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὥς
 135 ἀποθανευμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. αὕτη τε ἡ
 τόλμα τούτων τῶν ἀνδρῶν θώματος ἀξίη καὶ τάδε
 πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα
 ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν
 γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων ἀν-
 θρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὅς σφεας ξείνια προθέ-
 μενος ἰστία, ξεινίζων δὲ εἶρετο [λέγων] τάδε· Ἄνδρες
 Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλεῖ φίλοι γενέσθαι;
 ὁρᾶτε γὰρ ὥς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς
 τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες.
 οὕτω δὲ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλεῖ
 (δεδόξωσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοί),
 ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος δόντος βασιλέος.
 πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε· Ὑδαρνες, οὐκ ἐξ ἴσου
 γίνεται ἡ συμβουλίη ἢ ἐς ἡμέας τείνουσα. τοῦ μὲν
 γὰρ πεπειρημένος συμβουλευεῖς, τοῦ δὲ ἄπειρος ἐὼν·
 τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίσται, ἐλευθερίας δὲ
 οὐκ ἔπειρήθης, οὐτ' εἰ ἔστι γλυκὺ οὐτ' εἰ μῆ. εἰ
 γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις
 136 ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέεσι. ταῦτα
 μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο· ἐνθεῦτεν δὲ ὥς ἀνέβησαν ἐς
 Σοῦσα καὶ βασιλεῖ ἐς ὅσιν ἦλθον, πρῶτα μὲν τῶν
 δορυφόρων κελεύόντων καὶ ἀνάγκην σφι προσφερόντων

προσκυνέειν βασιλέα προσπίπτοντας οὐκ ἔφασαν ὠθεόμενοι πρὸς αὐτῶν ἐπὶ κεφαλὴν ποιήσκειν ταῦτα οὐδαμὰ· οὔτε γὰρ σφίσι ἐν νόμῳ εἶναι ἄνθρωπον προσκυνέειν οὔτε κατὰ ταῦτα ἥκειν· ὥς δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δευτέρᾳ σφι λέγουσι τάδε καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα· Ὡ βασιλεῦ Μήδων, ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων ποινὴν ἐκείνων τίσοντας, λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης οὐκ ἔφη ὅμοιος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγγέει τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα ἀποκτείναντας κήρυκας, αὐτὸς δὲ τὰ ἐκείνοισι ἐπιπλήσσει ταῦτα οὐ ποιήσκειν, οὐδὲ ἀνταποκτείνας ἐκείνους ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας. οὕτω ἡ 137 Ταλθυβίου μῆνις καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων ἐπαύσατο τὸ παραντῖκα, καίπερ ἀπονοστησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθιέω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπηγέρθη κατὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὥς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλέα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθιέω, ὃς εἶλε Ἀλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος ὀλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὦν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα [ἐκ τῆς μῆνιος]· οἱ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω Θρηίκων βασιλέος καὶ Νυμφόδωρου τοῦ Πυθιέω ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἤλωσαν κατὰ

Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων, μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου Κορίνθιος ἀνὴρ.

Ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέως στόλου, ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. ἡ δὲ στρατηλασίῃ ἡ βασιλέως οὖνομα μὲν 138 εἶχε ὥς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ εἶχον θάρσος ὥς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ οὐ δόντες ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἰουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντ- 139 ἀπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδιζόντων δὲ προθύμως. ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέρογομαι γνώμην ἀποδέξασθαι ἐπιφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνθρώπων, ὅμως δέ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἀληθές, οὐκ ἐπισχῆσω. εἰ Ἀθηναῖοι καταρρωδήσαντες τὸν ἐπιόντα κίνδυνον ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἢ καὶ μὴ ἐκλιπόντες ἀλλὰ μείναντες ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρῶντο ἀντιεύμενοι βασιλεῖ. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἠντιοῦτο Ξέρξῃ, κατὰ γε ἂν τὴν ἥπειρον τοιάδε ἐγίνετο. εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κιθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοις, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμάχων οὐκ ἐκόντων ἄλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, κατὰ πόλεις ἀλίσκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμουνώθησαν, μουνωθέντες δὲ ἂν καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα μεγάλα ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν

ἔπαθον, ἢ πρὸ τοῦ ὀρῶντες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας μηδίζοντας ὁμολογίῃ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξην. καὶ οὕτω ἂν ἐπ' ἀμφοτέρω ἡ Ἑλλὰς ἐγίνετο ὑπὸ Πέρσῃσι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἑληλαμένων οὐ δύναμαι πυνθέσθαι ἥτις ἂν ἦν βασιλέος ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. νῦν δὲ Ἀθηναίους ἂν τις λέγων σωτήρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἂν ἀμαρτάνοι τὸ ἀληθές· οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ῥέψειν ἔμελλε· ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπόν, ὅσον μὴ ἐμῆδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες καὶ βασιλέα μετὰ γε θεοὺς ἀνωσάμενοι. οὐδέ σφεας χρηστήρια φοβερά ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες ἀνέσχοντο τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν δέξασθαι.

Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρό- 140
πους χρηστηριάζεσθαι ἦσαν ἔτοιμοι· καὶ σφι ποιή-
σασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ μέγαρον
ἐσελθόντες ἴζοντο, χοῦ ἢ Πυθίῃ, τῇ οὖνομα ἦν Ἀρι-
στονίκη, τάδε·

ὦ μέλει, τί κάθησθε; λιπὼν φεῦγ' ἔσχατα γαίης
Δώματα καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.

Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέατοι οὔτ' ὦν χέρρες, οὔτε τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει· κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξύς Ἄρης, Συριηγενὲς ἄρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κοῦ τὸ σὸν οἶον·
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει,
Οἳ πον νῦν ἰδρῶτι ῥεούμενοι ἐστήκασι,

*Δείματι παλλόμενοι, κατὰ δ' ἄκροτάτοις ὀρόφοισι
Αἶμα μέλαν κέχυται, προῖδὸν κακότητος ἀνέγκας.*

Ἄλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.
141 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι συμ-
φορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφέας
αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου Τίμων ὁ Ἀν-
δροβούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὅμοια τῷ μάλι-
στα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίας λαβοῦσι δεύτερα αὐτῖς
ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὥς ἰκέτας. πειθόμε-
νοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ λέγουσι· Ὡναξ,
χρηῶν ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς
τὰς ἱκετηρίας τάσδε τάς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ
τοι ἄπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῇδε μενέομεν
ἔστ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν, ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρό-
μαντις χρᾶ δεύτερα τάδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μῆτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδ' αὐτῖς ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·
Τῶν ἄλλων γὰρ ἀλισκομένων ὅσα Κέκροπος οὐῖρος
Ἐντὸς ἔχει κευθμῶν τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
Τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς
Μοῦνον ἀπόρρητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.
Μηδὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
Νῶτον ἐπιστρέψας· ἔτι τοί ποτε κἀντίος ἔσση.
Ὡ θεῖη Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν
Ἦ που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.

142 Ταῦτά σφι ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν
καὶ ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς
Ἀθήνας. ὥς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελλον

ἐς τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ γίνονται διξη-
μένων τὸ μαντήιον καὶ αἶδε συνεστηκυῖα μάλιστα·
τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι δοκέειν σφίσι
τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι· ἡ γὰρ
ἀκρόπολις τὸ πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥηγῶ ἐπέφρακτο.
οἱ μὲν δὴ [κατὰ τὸν φραγμὸν] συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ
ξύλινον τεῖχος εἶναι, οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαί-
νειν τὸν θεόν, καὶ ταύτας παραρτέεσθαι ἐκέλευον τὰ
ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὧν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ
ξύλινον τεῖχος ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα
ὑπὸ τῆς Πυθίης,

ὦ θεῖη Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν

Ἡ που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν φαιμέ-
νων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι· οἱ γὰρ χρησιμο-
λόγοι ταύτῃ ταῦτα ἐλάμβανον, ὥς ἀμφὶ Σαλαμίνα δεῖ
σφεας ἐσσωθῆναι ναυμαχίην παρασκευασαμένους. ἦν 143
δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παρ-
ιῶν, τῷ οὖνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, παῖς δὲ Νεο-
κλέος ἐκαλέετο. οὗτος ὠνήρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς
χρησιμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, εἰ ἐς Ἀθη-
ναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτω
μιν δοκέειν ἡπ' ὧς χρησθῆναι, ἀλλὰ ὧδε ὦ σχετλίη
Σαλαμῖς, ἀντὶ τοῦ ὦ θεῖη Σαλαμῖς, εἰ πέρ γε ἔμελλον
οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσκειν. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς
πολεμίους τῷ θεῷ εἰρησθαι τὸ χρηστήριον συλλαμ-
βάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους. παρα-
σκευάζεσθαι ὧν αὐτοὺς ὡς ναυμαχίῃσοντας συνεβούλευε,
ὥς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτῃ Θεμιστο-
κλέος ἀποφαινομένου Ἀθηναῖοι ταῦτα σφίσι ἔγνωσαν

αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἳ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἶπαι οὐδὲ χειρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν
 144 Ἀττικὴν ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. ἑτέρα τε Θεμιστοκλέϊ γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἠρίστευσε, ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετᾶλλων σφι προσῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἑκαστος δέκα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλῆς ἀνέγνωσε Ἀθηναίους τῆς διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους νέας τούτων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστὰς ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὐταὶ τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιοιθεῖσαι ὑπῆρχον, ἑτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξέ τέ σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδημεῖ, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι.

145 Τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνε· συλλεγομένων δὲ ἐς τῷντὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα τὰ ἀμείνω φρονούντων καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τὰς τε ἑχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέμους· ἦσαν δὲ πρὸς τινας καὶ ἄλλους ἐγκεκρημένοι, ὁ δὲ ὢν μέγιστος Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ δὲ πυνθανόμενοι Ξέρξην σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν

Ἀσίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων, ἐς Ἄργος τε ἀγ-
 γέλους ὁμαιχιμῆν συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην,
 καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν
 Δεινομένεος, ἐς τε Κέρκυραν κελεύσοντας βοηθέειν
 τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους, φρονήσαντες εἴ πως
 ἔν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν καὶ εἰ συγκύψαντες τούτῳ
 πρήσσοιεν πάντες, ὥς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι
 Ἑλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο
 εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. ὥς 146
 δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἐχθρας πρῶτα
 μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς.
 οἱ δὲ ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὴν
 βασιλέος στρατιήν, ὥς ἐπάϊστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες
 ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ ἀπήγοντο ὥς
 ἀπολερόμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατεκέκριτο θάνατος, Ξέρξης
 δὲ ὥς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν
 γνώμην πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος,
 ἥν καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ'
 ἑωυτόν. ὥς δὲ ἔτι περιεόντας αὐτοὺς κατέλαβον καὶ
 ἦγον ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν πνυθόμενος
 ἐπ' οἷσι ἦλθον, ἐκέλευσέ σφεας τοὺς δορυφόρους περι-
 ἄγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν οἰρατὸν
 καὶ τὴν ἵππον, ἐπεὰν δὲ ταῦτα θηεύμενοι ἔωσι πλήρεις,
 ἀποπέμπειν ἐς τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν ἀσινέας.
 ἐπιλέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε ταῦτα ἐντελλέτο, ὥς εἰ 147
 μὲν ἀπώλονται οἱ κατάσκοποι, οὔτ' ἂν τὰ ἑωυτοῦ πρή-
 γματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες ἔοντα λόγου μέζω,
 οὔτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐσίναντο ἄνδρας τρεῖς
 ἀπολέσαντες· νοστησάντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα
 δοκέειν ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ

πρήγματα πρὸ τοῦ στόλου τῷ γινομένου παραδώσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. οἴκε δὲ αὐτοῦ αὕτη ἡ γνώμη τῇδε ἄλλη· ἔων γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγῶν διεκπλέοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἶγιναν καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ ὥς ἐπύθοντο πολέμια εἶναι τὰ πλοῖα, ἔτοιμοι ἦσαν αἰρέειν αὐτά, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλέα ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· Ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους, ᾧ δέσποτα, σῖτον ἄγοντες. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· Οὐκ ᾧν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἔνθα περ καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ; τί δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;

Οἱ μὲν νυν κατὰσκοποι οὕτω θεησάμενοί τε καὶ
 148 ἀποπεμφθέντες ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην, οἱ δὲ
 συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ μετὰ τὴν ἀπό-
 πεμψιν τῶν κατασκόπων δεύτερα ἐπεμπον ἐς Ἄργος
 ἀγγέλους. Ἄργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐωυτοὺς γε-
 νέσθαι ὧδε· πυθέσθαι γὰρ ἀντίκα κατ' ἀρχὰς τὰ
 ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγείρομενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πυθό-
 μενοι δὲ καὶ μαθόντες ὥς σφεας οἱ Ἕλληνες πει-
 ρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃν, πέμψαι
 θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρησόμενους,
 ὥς σφι μέλλει ἄριστον ποιεέουσι γίνεσθαι· νεωστὶ
 γὰρ σφέων τεθνάναι ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμο-
 νίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδω, τῶν δὴ
 εὔνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι
 ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 Εἶσω τὸν προβόλαιον ἔχων πεφυλαγμένος ἦσο

Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσῃ.
 ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον, μετὰ δὲ ὥς
 ἔλθειν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ
 τὸ βουλευτήριον καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ
 πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι ὥς ἔτοιμοί εἰσι Ἄρ-
 γεῖοι ποιεῖν ταῦτα τριήκοντα ἔτεα εἰρήνην σπεισά-
 μενοι Λακεδαιμονίοισι καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ
 πάσης τῆς συμμαχίας· καίτοι κατὰ γε τὸ δίκαιον γίνε-
 σθαι τὴν ἡγεμονίην ἑωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν
 κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν 149
 βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καίπερ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ
 χρηστηρίου μὴ ποιεέσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμ-
 μαχίην. σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριη-
 κοντοετίδας, καίπερ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα
 δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρωθέωσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι.
 μὴ δὲ σπονδέων ἐουσέων ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας
 καταλάβῃ πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ ἄλλο πατήρμα πρὸς
 τὸν Πέρσην, μὴ τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι.
 τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥη-
 θέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοισίδε, περὶ μὲν
 σπονδέων ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας, περὶ δὲ ἡγεμο-
 νίης αὐτοῖσι ἐντετάλθαι ὑποκρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν
 σφίσι μὲν εἶναι δύο βασιλέας, Ἀργείοισι δὲ ἕνα· οὐκ
 ὦν δυνατὸν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης οὐδέτερον παῦσαι
 τῆς ἡγεμονίης, μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψηφον
 τὸν Ἀργεῖον εἶναι κωλύειν οὐδέν. οὕτω δὴ [οἱ] Ἀρ-
 γεῖοί φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιητέων τὴν
 πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων

ἄρχεσθαι ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμόνιοισι, προειπεῖν τε
 τοῖσι ἀγγέλοισι πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ
 τῆς Ἀργείων χώρας, εἰ δὲ μὴ, περιέψεσθαι ὥς πολε-
 150 μίους. αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τούτων πέρι λέ-
 γουσι· ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τῇ· Ἑλλάδα,
 ὡς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος πρότερον ἢ περ
 ὁρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ
 τοῦτον λέγεται εἰπεῖν· Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς
 Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσῃν
 εἶναι ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ
 Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρο-
 μέτης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὔτε
 ὦν ἡμέας οἶκος ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρα-
 τεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρόντας ἡμῖν ἀντι-
 ξόους γίνεσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας
 κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ νόον, οὐδαμοὺς
 μέξοντας ὑμέων ἄξω. ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγε-
 ται προῆγμα ποιήσασθαι, καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν
 ἐπαγγελλομένους μεταίτεειν, ἐπεὶ δέ σφεας παραλαμ-
 βάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω δὲ ἐπισταμένους ὅτι οὐ
 μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι μεταίτεειν, ἵνα
 151 ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγωσι. συμπεσεῖν δὲ τούτοισι
 καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγουσί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι
 ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων· τυχεῖν ἐν Σούσοισι
 τοῖσι Μεμνονίοισι ἐόντας ἐτέρου πρήγματος εἵνεκα
 ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἴππονίκου καὶ
 τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας, Ἀργεῖους δὲ τὸν αὐτὸν
 τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγ-
 γέλους εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξην τὸν Ξέρξεω εἴ σφι ἔτι
 ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξην φιλίην συνεκεράσαντο, ἢ

νομιζοῖατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι. βασιλέα δὲ Ἀρτοξέρξην μάλιστα ἐμμένειν φάναι καὶ οὐδεμίαν νομίζειν πόλιν Ἀργεος φιλιωτέστην. εἰ μὲν νυν Ξέρξης 152 τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἀργος καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξην περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκῆια κακὰ ἐς μέσον συνενεῖκαιεν ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοις, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ ἀσπασίως ἔκαστοι αὐτῶν ἀποφεροῖατο δπίσω τὰ ἐσθνεύκαντο. οὕτω οὐδ' Ἀργεῖοις αἰσχιστα πεποιήται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν οὐ παντάπασι ὀφείλω, καὶ μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἔχέτω ἐς πάντα λόγον· ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὥς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἢ αἰχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης.

Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται· ἐς δὲ τὴν Σικε- 153 λίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίζοντες Γέλωνι καὶ δὴ καὶ ἀπὸ Λακεδαιμονίων Στάργος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου πρόγονος, οἰκῆτωρ ὁ ἐν Γέλῃ, ἦν ἐκ νήσου Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὅς κτιζομένης Γέλης ὑπὸ Αἰνδίων τε τῶν ἐκ Ρόδου καὶ Ἀντιφήμεου οὐκ ἐλείφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱεροφάνται τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἑόντες, Τηλίνεω ἐνός τευ τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε· ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶν

στάσι ἐσσωθέντες. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε
 ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν ἀλλὰ ἰρὰ
 τούτων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε ἢ αὐτὸς ἐκτί-
 σατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν. τούτοισι δ' ὦν πίσυ-
 νος ἔων κατήγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἰρο-
 φάνται τῶν θεῶν ἔσονται. θῶμά μοι ὦν καὶ τοῦτο
 γέγρονε πρὸς τὰ πυνθάνομαι, κατεργάσασθαι Τηλίνην
 ἔργον τοσοῦτο· τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς [τοῦ]
 ἅπαντος ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς
 τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀνδρηΐης· ὁ δὲ λέγεται πρὸς
 τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ὑπεναντία τούτων
 πεφυκέναι θηλυδριῆς τε καὶ μαλακώτερος ἀνὴρ. οὕτω
 154 μὲν νυν ἐκτίσαστο τοῦτο τὸ γέρας· Κλεάνδρου δὲ τοῦ
 Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε
 μὲν Γέλῃς ἐπὶ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου
 ἀνδρὸς Γελῶου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μουναρχίην
 Ἰπποκράτης, Κλεάνδρου ἔων ἀδελφεός. ἔχοντας δὲ
 Ἰπποκράτεος τὴν τυραννίδα ὁ Γέλων, ἔων Τηλίνεω
 τοῦ ἰροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων καὶ Αἰνυ-
 σιδήμου τοῦ Παταΐκου ὃς ἦν δορυφόρος Ἰπποκρά-
 τεος... μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπ-
 εδέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος· πολιορκέοντος
 γὰρ Ἰπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους καὶ
 Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίους καὶ πρὸς Συρηκοσίους
 τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνοὺς ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τού-
 τοις τοῖσι πολέμοις ἔων ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν
 δὲ εἶπον πολίων τούτων πλὴν Συρηκουσέων οὐδεμία
 ἀπέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἰπποκράτεος. Συρηκοσίους
 δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο μάχῃ ἐσσω-
 θέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ· ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι ἐπὶ

τοισίδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧ τε Ἴπποκράτει Καμαρίναν
 Συρηκοσίους παραδοῦναι. Συρηκοσίων δὲ ἦν Καμά- 155
 ρινα τὸ ἀρχαῖον. ὥς δὲ καὶ Ἴπποκράτεα τυραννεύ-
 σαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀπο-
 θανεῖν πρὸς πόλιν Ὑβλη, στρατευσάμενον ἐπὶ τοὺς
 Σικελούς, οὕτω δὲ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι
 Ἴπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, οὐ βου-
 λομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ,
 ὥς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῶν, ἤρχε αὐτὸς ἀπο-
 στερήσας τοὺς Ἴπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ
 εὔρημα τοὺς γαμόρους καλομένους τῶν Συρηκοσίων
 ἐκπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου καὶ τῶν σφετέρων δού-
 λων, καλομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν
 τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας ἔσχε
 καὶ ταύτας· ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκοσίων ἐπιόντι
 Γέλωνι παρατιδοῖ τὴν πόλιν καὶ ἑαυτόν. ὁ δὲ ἐπεῖτε 156
 παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν ἐπικρατέων λόγον
 ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἰέρωνι ἀδελφεῷ
 ἑαυτοῦ, ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἦσαν οἱ
 πάντα αἱ Συρηκούσαι. αἱ δὲ παραντίκα ἀνά τ' ἔδρα-
 μον καὶ ἀνέβλαστον· τοῦτο μὲν γὰρ Καμαριναίους
 ἅπαντας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν πολιήτας ἐποίησε,
 Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε, τοῦτο δὲ Γελῶν
 ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν τῶντὸ τοῖσι Καμαριναίοισι
 ἐποίησε· Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὥς πολιορκε-
 μενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτῶν
 παχέας, αἰριαμένους τε πόλεμον αὐτῷ καὶ προσδο-
 κῶντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἀγαγὼν ἐς τὰς Συρη-
 κούσας πολιήτας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγα-
 ρέων, οὐκ ἔδοντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου οὐδὲ

προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ
τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ
Σικελίης. τὠντὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σι-
κελίῃ ἐποίησε διακρίνας. ἐποίηε δὲ ταῦτα τούτους
ἀμφοτέρους νομίσας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριτώ-
τατον. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας
157 ὁ Γέλων· τότε δ' ὥς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο
ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους ἔλεγον
τάδε· Ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι [τε καὶ Ἀθη-
ναῖοι] καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι παραλαμψομένους σε
πρὸς τὸν βάρβαρον· τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
πάντως κου πυνθάνεαι, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει ξεύξας
τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἡῶν στρατὸν
ἐκ τῆς Ἀσίας στρατηλατήσειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρό-
σχημα μὲν ποιεύμενος ὥς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν νόῳ
δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι.
σὺ δὲ δυνάμιός τε (γὰρ) ἦκεις μεγάλως καὶ μοῖρά τοι
τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα ἄρχοντί γε Σικελίης,
βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα καὶ συνελευ-
θέρου. ἀλλῆς μὲν γὰρ γενομένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς χεῖρ
μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐπιοῦσι·
ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδιδῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι
τιμωρέειν, τὸ δὲ ὕγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἦ ὀλίγον,
τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς.
μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἦν ἡμέας καταστρέψῃται ὁ Πέρσης
μάχῃ κρατήσας, ὥς οὐκ ἦξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ
τούτου φύλαξαι· βοηθέων γὰρ ἡμῖν σεωυτῷ τιμωρέεις·
τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρήγματι τελευτῇ ὥς τὸ ἐπίπαν
158 χρηστῇ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον,
Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιαῶδε· Ἄνδρες

Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην ἐτολμήσατε ἐμὲ
 σύμμαχον ἐπὶ τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἐλθεῖν.
 αὐτοὶ δὲ ἐμεῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ
 συνεπάφασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συν-
 ἦπτο, ἐπισκήπτοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδεω
 πρὸς Ἑγεσταιῶν φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε
 τὰ ἐμπόρια συνελευθεροῦν ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφε-
 λίαί τε καὶ ἐπαυρέσιες γέγονασι, οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα
 ἦλθετε βοηθήσοντες οὔτε τὸν Δωριέος φόνον ἐκπρη-
 ξόμενοι, τό τε κατ' ὑμέας τάδε ἅπαντα ὑπὸ βαρβά-
 ροισι νέμεται. ἀλλὰ εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον
 κατέστη. νῦν δὲ ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ
 ἀπῖκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνηστis γέγονε.
 ἀτιμίας δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν,
 ἀλλ' ἔτοιμός εἰμι βοηθεῖν παρεχόμενος διηκοσίας τε
 τριήρεας καὶ δισμυρίους ὀπλίτας καὶ δισχιλῆν ἵππον
 καὶ δισχιλίους τοξότας καὶ δισχιλίους σφενδονήτας καὶ
 δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλοῦς· σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ
 Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολεμήσωμεν, ὑποδέχομαι
 παρέξειν. ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ
 στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς
 τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι
 οὔτ' ἂν ἄλλους πέμπωμαι. ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο 159
 ὁ Σύαγρος εἶπέ τε τάδε· Ἦ κε μέγ' οἰμώξειε ὁ Πελο-
 πίδης Ἀγαμέμνων πνυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμο-
 νίην ἀπαραιροῦσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων.
 ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν
 ἡγεμονίην τοι παραδώσωμεν. ἀλλ' εἰ μὲν βούλει βοη-
 θεῖν τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων·
 εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς ἄρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθέειν.

160 πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμμένους
 τοὺς λόγους τοῦ Σνάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε
 ἐξέφαινε λόγον· Ὡς ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνειδέα κατιόντα
 ἀνθρώπῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι
 ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ οὗ με πείσεις
 ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκον δὲ ὑμεῖς οὕτω
 περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
 περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔοντα πολλαπλησίης ἡγεμόνα
 καὶ νεῶν πολλὸν πλεύνων. ἀλλ' ἐπεῖτε ὑμῖν ὁ λόγος
 οὕτω προσάντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπεῖξομεν τοῦ
 ἀρχαίου λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγήοισθε,
 τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγὼ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ θά-
 λασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἡ τού-
 τοισι ὑμέας χρεὸν ἐστὶ ἀρκέεσθαι ἢ ἀπιέναι συμμαχῶν
 τοσῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προετίνειτο,
 161 φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων
 ἀμείβετό μιν τοισίδε· Ὡς βασιλεῦ Συρηκοσίων, οὐκ
 ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψε ἡμέας πρὸς σέ,
 ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ ὅκως μὲν στρατιὴν πέμψεις μὴ
 ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις, ὥς δὲ στρα-
 τηγήσεις αὐτῆς, γλίχεται. ὅσον μὲν νυν παντὸς τοῦ
 Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέεο ἡγέεσθαι, ἐξήρκεε ἡμῖν τοῖσι
 Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι ὥς ὁ Λάκων
 ἱκανὸς τοι ἔμελλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπο-
 λογεύμενος· ἐπεῖτε δὲ ἀπάσης ἀπελαυνόμενος δέεαι τῆς
 ναυτικῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι· οὐδ' ἦν ὁ Λάκων ἐπιῆ
 τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γάρ ἐστι
 αὕτη γε μὴ αὐτῶν βουλομένων Λακεδαιμονίων. τού-
 τοισι μὲν ὧν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν,
 ἄλλω τε παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρχέειν. μάτην γὰρ ἂν

ὥδε πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν πλείστον εἴημεν ἐκτε-
 μένοι, εἰ Συρηκοσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν
 τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι,
 μούνοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται Ἑλλήνων· τῶν καὶ
 Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον
 ἀπικέσθαι τάξαι τε καὶ διακοσμήσαι στρατόν. οὕτω
 οὐκ ὄνειδος οὐδὲν ἡμῖν ἐστι λέγειν ταῦτα. ἀμείβεται 162
 Γέλων τοισίδε· Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν
 ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξομένους οὐκ ἔξειν. ἐπεὶ
 τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν
 φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι καὶ ἀγ-
 γέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ
 ἐξαφαιρήται. [οὗτος δὲ ὁ νόος τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει
 λέγειν· δηλα γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστι τὸ ἔαρ δοκι-
 μώτατον, τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς τὴν ἐωυτοῦ
 στρατιήν. στερισκομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐωυτοῦ
 συμμαχίης εἵκαζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαφαιρη-
 μένον εἶη.]

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ 163
 Γέλωνι χρηματисάμενοι ἀπέπλεον· Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα
 δείσας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλησι μὴ οὐ δύνωνται τὸν
 βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν
 ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ
 Λακεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν
 τὴν ὁδὸν ἡμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἵχετο· ἐπεῖτε γὰρ τά-
 χιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσπον-
 τον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύ-
 θεω ἄνδρα Κῶον ἐς Δελφούς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ
 καὶ φιλίους λόγους, καραδοκῆσοντα τὴν μάχην τῇ πε-
 σέεται, καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τά τε χρήματα

αὐτῷ διδόναι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων,
 164 ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. ὁ δὲ Κάδμος οὗτος
 πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρὸς τυραν-
 νίδα Κῳων εὖ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι καὶ δεινοῦ
 ἐπιόντος οὐδενὸς ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης ἐς μέσον Κῳοῖσι
 καταθείς τὴν ἀρχὴν οἶχετο ἐς Σικελίην, ἔνθα μετὰ Σα-
 μίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσ-
 σήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὔνομα. τοῦτον δὲ ὁ Γέλων
 τὸν Κάδμον καὶ τοιούτῳ τρόπῳ ἀπικόμενον διὰ δικαιο-
 σύνην, τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε ἐοῦσαν, ἐπεμπε·
 ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοις τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμέ-
 νοις καὶ τότε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλίπετο· κρατήσας
 γὰρ μεγάλων χρημάτων τῶν οἱ Γέλων ἐπετράπετο,
 παρεὼν κατασχέσθαι οὐκ ἠθέλησε, ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες
 ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίᾳ καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελεύ-
 νων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπύκετο ἐς τὴν Σικελίην ἅπαντα
 165 τὰ χρήματα ἄγων. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν
 Σικελίᾳ οἰκημένων, ὥς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ
 Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι,
 εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων
 μουνάρχου ἐξελασθεὶς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίπ-
 που, τύραννος ἑὼν Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον
 τοῦτον Φοινίκων καὶ Αἰβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Αἰγύων
 καὶ Ἐλισύκων καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων τριήκοντα
 μυριάδας καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος,
 Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα, κατὰ ξεινίην τε τὴν
 ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας καὶ μάλιστα διὰ τὴν
 Ἀναξίλειω τοῦ Κρητίνεω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἑὼν
 τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκα ἐπ-
 ῆγε ἐπὶ τὴν Σικελίην τιμωρέων τῷ πενθερῷ Τηρίλλου

γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως, τῇ οὖνομα ἦν Κυδίππῃ. οὕτω δὲ οὐκ οἶόν τε γενόμενον βοηθέειν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἑλλησι ἀποπέμπειν ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. πρὸς δὲ καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης 166 ἔν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἑλληνας τὸν Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἔδοντα πρὸς πατρός, μητροθέν δὲ Συρηκόσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθήν Καρχηδονίω, ὡς ἡ συμβολή τε ἐρίνετο καὶ ὡς ἐσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι· οὔτε γὰρ ζῶντα οὔτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελεῖν διζήμενον Γέλωνα. ἔστι δὲ ὑπ' αὐτῶν Καρχηδονίων ὅδε λόγος λεγόμενος, 167 οἰκότι χρεωμένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλησι [ἐν τῇ Σικελίῃ] ἐμάχοντο ἐξ ἡοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δαίλης ὁψίης (ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλκύσαι τὴν σύστασιν), ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ [ἐθύετο καὶ] ἐκαλλιερέετο ἐπὶ πυρρῆς μεγάλης σώματα ὅλα καταγίζων, ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἑωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὥς ἐωυτὸν ἐς τὸ πῦρ· οὕτω δὲ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκᾳ τρώπῳ εἴτε τοιούτῳ ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἴτε ἑτέρῳ, [ὡς Καρχηδόνιοι καὶ Συρηκόσιοι], τοῦτο μὲν οἱ θύουσι, τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλιν τῶν ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνη. τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης τοσαῦτα.

Κερκυραῖοι δὲ τάδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέ- 168
λοισι τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον οἱ αὐτοὶ οἱ περ ἐς Σικελίην ἀπύκατο, λέγοντες τοὺς

αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Ἰέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ παρ' αὐτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φράζοντες ὥς οὐ σφι περιοπτέη ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· ἦν γὰρ σφαλῆ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἶη ἐς τὸ δυνατώτατον. ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα· ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοέοντες ἐπλήρωσαν νέας ἐξήκοντα, μόγῃς δὲ ἀναχθέντες προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχουν τὰς νέας, καραδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον τῇ πεσέεται, ἀελπτεύοντες μὲν τοὺς Ἕλληνας ὑπερβαλέσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσῃν κατακρατήσαντα πολλὸν ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίησαν ὦν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν τοιάδε· ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς παραλαβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόντες ἂν ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἠθελήσαμεν τοι ἀντιοῦσθαι οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες ἤλπιζον πλεον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι· τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποιήτο, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντο· αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθειον, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλεῖν Μαλέην οὐκ οἰοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμίνα καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

169 Κρητὲς δέ, ἐπεῖτε σφέας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοις ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες

κοινῇ θεοπρόπους ἐς Ἀελφούς τὸν θεὸν ἐπειρώτων εἴ
 σφι ἄμεινον τιμωρέουσι γίνεται τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ
 Πυθίη ὑπεκρίνατο· Ὡς νῆπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα ὑμῖν
 ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἔπεμψε μηνίων
 δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐτῷ τὸν
 ἐν Καμικῷ θάνατον γενόμενον, ὑμεῖς δὲ ἐκείνοισι τὴν
 ἐκ Σπάρτης ἀρπασθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυ-
 ναῖκα. ταῦτα οἱ Κρήτες ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν,
 ἔσχοντο τῆς τιμωρῆς. λέγεται γὰρ Μίνων κατὰ ξή-
 170
 τησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην τὴν νῦν Σι-
 κελίην καλεομένην ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ. ἀνὰ δὲ
 χρόνον Κρήτας θεοῦ σφέας ἐποτρύναντος, πάντας πλὴν
 Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ με-
 γάλῳ ἐς Σικανίην πολιορκεῖν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν
 Καμικόν, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο. τέλος
 δὲ οὐ δυναμένους οὔτε ἐλεῖν οὔτε παραμένειν λιμῷ
 συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὥς δὲ κατὰ Ἱηπυ-
 γίην γενέσθαι πλέοντας, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα
 μέγαν ἐκβαλεῖν ἐς τὴν γῆν· συναραχθέντων δὲ τῶν
 πλοίων (οὐδεμίαν γάρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαί-
 νεσθαι), ἐνθαῦτα Ἱρίην πόλιν κτίσαντας καταμεῖναί τε
 καὶ μεταβαλόντας ἀντὶ μὲν Κρητῶν γενέσθαι Ἱήπυγας
 Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώτας ἡπειρώτας. ἀπὸ
 δὲ Ἱρίης πόλις τὰς ἄλλας οἰκίσαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι
 χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἐξανιστάντες προσέπταισαν με-
 γάλως, ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγέ-
 νετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτῶν τε Ταραντίνων
 καὶ Ῥηγίνων, οἳ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζό-
 μενοι τῶν ἀστῶν καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντῖνοισι
 ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτῶν δὲ Ταραντίνων οὐκ

ἐπὴν ἀριθμός. ὁ δὲ Μίνυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλειω, ἐπίτροπος Ῥηγίου κατελέλειπτο, οὗτος ὃς περ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας ἀνέθηκε
 171 ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Ταραντίους τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε. ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραῖσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους καὶ μάλιστα Ἑλληνας, τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνων τελευτήσαντα γενέσθαι τὰ Τρωικά, ἐν τοῖσι οὐ φλανροτάτους φαίνεσθαι ἐόντας Κρηῖτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τούτων δέ σφι ἀπονοστήσασι ἐκ Τροίης λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι, ἔστε τὸ δεύτερον ἐρημωθεῖσης Κρήτης μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρηῖτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦτα ἔσχε βουλομένους τιμωρεῖν τοῖσι Ἑλλησι.

172 Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμήδισαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι οὐ σφι ἤνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχανῶντο. ἐπεῖτε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέροσιν ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἦσαν ἀλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι ἔλεγον· Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίῃ τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν ἑτοιμοὶ εἰμεν συμφυλάσσειν, πέμπειν δὲ χορὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν, ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστασθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ· οὐ γάρ τοι προκατημένους τοσοῦτο

πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μούνους πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπο-
 λέσθαι. βοηθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι ἀναγκαίην ἡμῖν
 οὐδεμίαν οἰοί τέ ἐστε προσφέρειν· οὐδαμὰ γὰρ ἀδυ-
 νασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφν. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα
 αὐτοὶ τινὰ σωτηρίην μηχανώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ
 Θεσσαλοί. οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλευσάντο 173
 ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν
 φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὥς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός,
 ἔπλεε δι' Εὐρύπου. ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἐς
 Ἄλουν, ἀποβάς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ
 καταλιπών, καὶ ἀπίκητο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολὴν
 ἣ περ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει
 παρὰ ποταμὸν Πηνειόν, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε ὕψους
 ἐόντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν
 Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὀπλῖται συλλεγέμεντες, καὶ σφι
 προσῆν ἡ Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαι-
 μονίων μὲν Εὐαίνετος ὁ Καρήνου ἐκ τῶν πολεμάρχων
 ἀραιρημένος, γένεος μέντοι ἑὼν οὐ τοῦ βασιλείου, Ἀθη-
 ναίων δὲ Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας
 ἡμέρας ἐνθαῦτα· ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάν-
 δρου τοῦ Ἀμύντεω ἀνδρὸς Μακεδόνης συνεβούλευόν
 σφι ἀπαλλάσσεσθαι μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ κατα-
 πατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐπιόντος, σημαίνοντες
 τὸ πλῆθος τε τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὥς δὲ οὗτοι
 σφι ταῦτα συνεβούλευον (χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμ-
 βουλεύειν, καὶ σφι εὖνοος ἐφαίνετο ἑὼν ὁ Μακεδών),
 ἐπέιθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίῃ ἦν τὸ πείθον,
 ὥς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλούς
 κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον
 πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω.

καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας ὀπίσω ἐπο-
 174 ρεύοντο ἐς τὸν Ἴσθμόν. αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσα-
 λίην στρατιή, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν
 Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ.
 Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων οὕτω δὴ ἐμήδισαν
 προθύμως οὐδ' ἔτι ἐνδοιαστῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρή-
 γμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι.
 175 Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεῖτε ἀπίκατο ἐς τὸν Ἴσθμόν,
 ἐβουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου τῇ τε
 στήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοισι χώροισι. ἡ νι-
 κῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν
 φυλάξαι· στεινότερη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐς Θεσσα-
 λίην καὶ ἅμα μία ἀγχοτέρη τε τῆς ἐαυτῶν. τὴν δὲ
 ἀτραπὸν, δι' ἣν ἤλωσαν οἱ ἄλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερ-
 μοπύλῃσι, οὐδὲ ἤδεσαν ἐοῦσαν πρότερον ἢ περ ἀπικό-
 μενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην
 ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντας τὴν ἐσβολὴν μὴ παρ-
 ιέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν
 στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰσθμιαίωτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον.
 ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ ὥστε πυνθάνεσθαι
 τὰ κατὰ ἑκατέρους ἐόντα, οἳ τε χῶροι οὕτω ἔχουσι·
 176 τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐκ τοῦ πελάγους τοῦ Θρη-
 κίου ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς στεινὸν ἐόντα τὸν πόρον
 τὸν μεταξὺ νήσου τε Σκιάθου καὶ ἡπείρου Μαγνησιῆς·
 ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον
 δέκεται αἰγιαλός, ἐν δὲ Ἀρτεμίδος ἱρόν. ἡ δὲ αὖ
 διὰ Τρηχίνος ἔσδοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ τῇ στεινο-
 τάτῃ ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γε ἐστὶ τὸ
 στεινότατον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἐμπροσθὲ τε
 Θερμοπυλέων καὶ ὅπισθε, κατὰ τε Ἀλπηγούς, ὅπισθε

ἔοντας, ἐοῦσα ἁμαξιτὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθε κατὰ
 Φοίνικα ποταμὸν ἀγχοῦ Ἀνθήλης πόλιος, ἄλλη ἁμα-
 ξιτὸς μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἐσπέ-
 ρης ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκημνον, ὑψηλόν, ἀνα-
 τεῖνον ἐς τὴν Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς ὁδοῦ
 θάλασσαν ὑποδέκεται καὶ τενάγεια. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ
 ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρον καλέουσι οἱ ἐπιχώ-
 ριοι, καὶ βωμὸς ἵδρυνται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέ-
 δμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολάς, καὶ τό γε
 παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος
 δειδαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκή-
 σοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέαται. ἅτε
 δὴ περρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφεας,
 τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερ-
 μὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἐσοδον, ὥς ἂν χαραδρωθεῖη
 ὁ χῶρος, πᾶν μηχανώμενοι ὅπως μὴ σφι ἐσβάλοιεν
 οἱ Θεσσαλοὶ ἐς τὴν χώραν. τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ
 ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ
 ἤδη ὑπὸ χρόνον ἐκειτο· τοῖσι δὲ αὖτις ὀρθώσασι
 ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρ-
 βαρον. κώμη δὲ ἔστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ
 οὔνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἑλ-
 ληνες. οἱ μὲν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἑλλησι εἶναι 177
 ἐφαίνοντο ἐπιτήδευοι· ἅπαντα γὰρ προσκεψάμενοι καὶ
 ἐπιλογισθέντες ὅτι οὔτε πλήθει ἔξουσιν χρᾶσθαι οἱ βάρ-
 βαροι οὔτε ἱππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπ-
 ιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὥς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσην
 ἔοντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐστρα-
 τεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλιν περὶ, ἄλλοι δὲ
 κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

178 Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθεον δια-
ταχθέντες, Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριά-
ζοντο τῷ θεῷ ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρω-
δηκότες, καὶ σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὐχεσθαι· μεγάλους
γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ
δὲ δεξιόμενοι τὸ μαντήιον πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι
βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐξήγγειλαν τὰ χρη-
σθέντα αὐτοῖσι, καὶ σφι δεινῶς καταρρωδέουσι τὸν
βάρβαρον ἐξαγγείλαντες χάριν ἀθάνατον κατέθεντο·
μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε
ἀπέδεξαν ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισοῦ θυγατρὸς
Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν
ἑπωνυμίην ἔχει, καὶ θυσίῃσι σφεας μετήισαν. Δελφοὶ
μὲν δὴ κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους
ἱλάσκονται.

179 Ὁ Δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὀρμώμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι
δέκα ἰθὺ Σκιαθοῦ, ἔνθα ἦσαν προφυλάσσουσαι νέες
τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη καὶ Ἀτ-
τική. προῖδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων ἐς
180 φυγὴν ὥρμησαν. τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε
Πρηξῖνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι·
καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα
ἀγαγόντες ἐπὶ τὴν πρῶτην τῆς νεὸς ἔσφαξαν, διαδέ-
ξιον ποιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ
κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὖνομα ἦν
181 Λέων· τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιο. ἡ
δὲ Αἰγιναίη, τῆς ἐτριηράρχεε Ἀσωνίδης, καὶ τινά σφι
θόρυβον παρέσχε Πυθίῳ τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύον-
τος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὅς

ἐπειδὴ ἡ νηὺς ἡλίσκετο ἐς τοῦτο ἀντεῖχε μαχόμενος ἐς
 ὃ κατεκρεουργήθη ἅπας. ὥς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε
 ἀλλ' ἦν ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι, οἱ περ ἐπεβάτευον ἐπὶ
 τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαί μιν
 περὶ πλείστου ἐποίησαντο, σμύρνησί τε ἰώμενοι τὰ
 ἔλκεα καὶ σινδόνης βυσσίνης τελαμῶσι κατελίσσοντες·
 καὶ μιν, ὥς ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατό-
 πεδον, ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ,
 περιέποντες εὖ· τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ
 ταύτῃ περιεῖπον ὥς ἀνδράποδα. αἱ μὲν δὴ δύο τῶν 182
 νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν· ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτριηράρχεε
 Φόρμος ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα ἐξοκέλλει ἐς τὰς
 ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ, καὶ τοῦ μὲν σκάφους ἐκράτησαν
 οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν οὐ. ὥς γὰρ δὴ τάχιστα
 ἐπώκειλαν τὴν νέαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες κατὰ
 Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομίσθησαν ἐς Ἀθήνας. ταῦτα 183
 οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδευόμενοι πυν-
 θάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου. πυνθόμενοι δὲ καὶ
 καταρρωδήσαντες ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετορμίζοντο ἐς
 Χαλκίδα, φυλάζοντες μὲν τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ
 ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ
 δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖς ἐπήλασαν περὶ τὸ ἔρμα
 τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον
 δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου
 ἐπέθηκαν κομίσαντες ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ
 ἐκ Θέρμης, ὥς σφι τὸ ἐμποδὼν ἐγγρόνεε καθαρὸν, ἐπ-
 ἔπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσί, ἑνδεκα ἡμέρας παρέντες
 μετὰ τὴν βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα
 σφι κατηγήσατο ἐὼν ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμων Σκύ-
 ριος. πανημερὸν δὲ πλείοντες οἱ βάρβαροι ἐξανύουσι

τῆς Μαγνησίης χώρας ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης· τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

- 184 Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός, καὶ πλῆθος ἦν τηνικαῦτα ἔτι, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης, ἐουσέων ἑπτὰ καὶ διηκοσιέων καὶ χιλιέων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων τῶν ἐθνέων ἐόντα ὅμιλον τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας καὶ πρὸς χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὥς ἀνὰ διηκοσίους ἄνδρας λογιζόμενοισι ἐν ἐκάστη νηί. ἐπεβάτευνον δὲ ἐπὶ τούτων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων τριήκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὅμιλος γίνεται τρισμύριοι καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ πρὸς διηκόσιοί τε καὶ δέκα. προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅ τι πλέον ἦν αὐτῶν ἢ ἔλασσον, ἀν' ὀγδῶκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα, ὥς καὶ πρότερον εἰρέθη, τρισχίλια. ἤδη ὧν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες καὶ εἴκοσι. τοῦτο μὲν δὴ τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν, σύμπαν ἐὼν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες δὲ ἔπεισι ἐπὶ ταύτῃσι ἑπτὰ καὶ πρὸς ἑκατοντάδες ἑξ καὶ δεκάς. τοῦ δὲ πεζοῦ ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγένοντο, τῶν δὲ ἱππέων ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δ' ἔτι τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον γίνεται διηκόσiai τε μυριάδες καὶ τριήκοντα καὶ μία καὶ πρὸς χιλιάδες ἑπτὰ

καὶ ἑκατοντάδες ἕξ καὶ δεκάς. τοῦτο μὲν τὸ ἕξ αὐτῆς
 τῆς Ἀσίης στρατεύμα ἕξανναχθὲν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς
 θεραπερίας τῆς ἐπομένης καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων
 καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι. τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης 185
 ἀγόμενον στρατεύμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ
 τῷ ἐξηκριθμμένῳ· δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν
 νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἑλληνες καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν
 ἐπικειμένων τῇ Θρηίκῃ παρεῖχοντο εἴκοσι καὶ ἑκα-
 τόν. ἐκ μὲν νυν τούτων τῶν νεῶν ἄνδρες τετρακισ-
 χίλιοι καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ τὸν Θρηίκης
 παρεῖχοντο καὶ Παῖονες καὶ Ἑορδοὶ καὶ Βοττιαῖοι καὶ
 τὸ Χαλκιδικὸν γένος καὶ Βρύγοι καὶ Πίερες καὶ Μα-
 κεδόνες καὶ Περγραιβοὶ καὶ Ἐνιῆνες καὶ Δόλοπες καὶ
 Μάγνητες καὶ Ἀχαιοὶ καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν παρα-
 λίην νέμονται, τούτων τῶν ἐθνέων τριήκοντα μυριάδας
 δοκέω γενέσθαι. αὗται ὧν αἱ μυριάδες ἐκείνησι προσ-
 τεθεῖσαι τῆσι ἐκ τῆς Ἀσίης γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν
 αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκόσiai καὶ ἐξήκοντα καὶ τέσ-
 σερες, ἔπεισι δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑκακίδεκα καὶ
 δεκάς. τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἐόντος ἀριθμὸν τοσοῦ- 186
 του τὴν θεραπερίην τὴν ἐπομένην τούτοισι καὶ τοὺς
 ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοισι ἐόντας καὶ μάλα ἐν τοῖσι
 ἄλλοισι πλοίοισι τοῖσι ἅμα πλέουσιν τῇ στρατιῇ, τού-
 τους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας
 ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφεας ποιέω ἴσους ἐκείνοισι
 εἶναι καὶ οὔτε πλεῦνας οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν· ἐξισού-
 μενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριά-
 δας ἐκείνοισι. οὕτω πεντακοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι
 καὶ ὀκτὼ καὶ χιλιάδας τρεῖς καὶ ἑκατοντάδας δύο καὶ
 δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι

187 Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. οὗτος μὲν δὴ τοῦ συν-
 ἀπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμός, γυναικῶν
 δὲ σιτοποιῶν καὶ παλλακέων καὶ εὐνούχων οὐδείς ἄν
 εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυγίων τε καὶ τῶν
 ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων καὶ κυνῶν· Ἰνδικῶν
 τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἄν τούτων ὑπὸ πλήθους οὐδείς
 ἄν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θῶμα παρίσταται
 προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι ὦν, ἀλλὰ
 μᾶλλον ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε θῶμά μοι μυριάσι
 τοσαύτησι. εὐρίσκω γὰρ συμβαλλόμενος, εἰ χοίνικα
 πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε καὶ μηδὲν πλέον,
 ἔνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελεομένας ἐπ' ἡμέρῃ ἐκά-
 στη καὶ πρὸς τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ
 τεσσεράκοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι καὶ ὑπο-
 ζυγίοισι καὶ κυσὶ οὐ λογιζομαι. ἀνδρῶν δ' ἐουσέων
 τοσοῦτων μυριάδων κάλλεός τε εἶνεκα καὶ μεγάρθεος
 οὐδείς αὐτῶν ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν
 τοῦτο τὸ κράτος.

188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεῖτε ὀρμηθεὶς ἔπλεε
 καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν
 μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος
 ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὄρμεον πρὸς γῆν,
 ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγια-
 λοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου πρόκροσσαι ὄρμεον τὸ ἐς πόντον
 καὶ ἐπὶ ὀκτὼ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω,
 ἅμα δὲ ὕρθρῳ ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας τῆς θα-
 λάσσης ξεσάσης ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολ-
 λὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέουσι
 οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτῶν
 ἀνξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε

ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα ἀνασπᾶσαντες τὰς
 νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτῶν· ὅσας
 δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς
 Ἴπνους καλεομένους τοὺς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν
 αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον,
 αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξ-
 εβράσσοντο. ἦν δὲ τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον.
 λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ θεο-189
 προπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστι-
 ούου τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορέης δὲ
 κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὁρεΐ-
 θυιαν τὴν Ἐρεχθεὺς. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, ὡς φάτις ὄρμηται, συμβαλλόμενοι σφίσι τὸν
 Βορέην γαμβρὸν εἶναι, ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν
 Χαλκίδι ὡς ἔμαθον ἀνξόμενον τὸν χειμῶνα ἢ καὶ πρὸ
 τούτου, ἐθύνοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορέην
 καὶ τὴν Ὁρεΐθυιαν τιμωρῆσαι σφίσι καὶ διαφθεῖραι
 τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν.
 εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροις ὀρμεύουσι ὁ
 Βορέης ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοι
 σφίσι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορέην πρότερον καὶ
 τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι, καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέῳ
 ἰδρύναντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ 190
 νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρεῖναι, τετραχοσιέων
 οὐκ ἐλάσσοντας, ἄνδρας τε ἀναριθμητοὺς χρημάτων τε
 πληθὺς ἀφθονον· ὥστε Ἀμεινοκλεῖ τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ
 Μάγνητι γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα μεγάλως ἢ ναυηγίῃ
 [αὕτη] ἐγένετο χρηστή· ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια ποτήρια
 ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύ-
 ρεα, θησαυροὺς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλα τε [χρύσεια]

ἄφατα χρήματα περιεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν τᾶλλα οὐκ
 εὐτυχέων εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γὰρ τις
 191 καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορῇ λυπεῦσα παιδοφόνος. σιτα-
 γωγῶν δὲ ὀλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρο-
 μένων οὐκ ἐπὶν ἀριθμός, ὥστε δειδαντες οἱ στρατηγοὶ
 τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται
 οἱ Θεσσαλοί, ἕρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβά-
 λοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχειμάζεε τρεῖς· τέλος δὲ ἔντομά
 τε ποιεῦντες καὶ καταείδοντες βοῇσι οἱ Μάγοι τῷ
 ἀνέμῳ, πρὸς τε τούτοισι καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νη-
 ρηίδει θυόντες ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἣ ἄλλως κως
 αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθνον πυθόμενοι
 παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον ὥς ἐκ τοῦ χώρου τούτου
 ἀρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἄπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιάς
 192 ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τε-
 τάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο· τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι
 ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ
 ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ὁ πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμενον
 πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ ὥς ἐπύθοντο,
 Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμενοι καὶ σπονδὰς προχέαντες
 τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον,
 ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφι ἀντιξοὺς ἔσεσθαι νέας.
 οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον
 ἐναυλόχουν, Ποσειδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τού-
 193 του ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες· οἱ δὲ βάρβαροι, ὥς
 ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, κατασπά-
 σαντες τὰς νέας ἔπλεον παρὰ τὴν ἠπειρον, κάμψαντες
 δὲ τὴν ἄκρην Μαγνησίης ἰδέαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον
 τὸν ἐπὶ Παρασέων φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ
 κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἐνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα .

καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰησονός τε καὶ τῶν συνεταίρων
ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὐτε ἐπὶ τὸ κῶας
ἐπλεον ἐς Αἴαν τὴν Κολχίδα· ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον
ὕδρευσάμενοι ἐς τὸ πέλαγος ἀπήσειν, ἐπὶ τούτου δὲ τῷ
χώρῳ οὐνομα γέγονε Ἀφεταιί. ἐν τούτῳ ὦν ὄρμον οἱ
Ξέρξεω ἐποιεῦντο. πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τούτων 194
ἔτυχόν τε ὕσταται πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι καὶ κως κατ-
εἶδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νέας. ἐδοξάν
τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι καὶ πλείοντες
ἐσέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους· τῶν ἐστρατήγεε δ' ἀπὸ
Κύμης τῆς Αἰολίδος ὑπαρχος Σανδῶκης ὁ Θαμασίου,
τὸν δὴ πρότερον τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτίῃ
τοιγῇδε λαβὼν ἀνεσταύρωσε, ἐόντα τῶν βασιλῆων δικα-
στέων. ὁ Σανδῶκης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε.
ἀνακρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος εὖρέ
οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἀμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον
τὸν βασιλῆιον· εὖρων δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος καὶ γνοὺς
ὥς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἶη, ἔλυσε.
βασιλέα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγὼν μὴ ἀπολέσθαι
περιῆν, τότε δὲ ἐς τοὺς Ἑλληνας καταπλώσας ἔμελλε
οὐ. τὸ δεύτερον διαφυγὼν ἔσεσθαι· ὥς γὰρ σφεας
εἶδον προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτῶν τὴν
γινομένην ἀμαρτάδα ἐπαναχθέντες εὐπετέως σφέας
εἶλον. ἐν τούτων μὴ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος 195
Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ, ἐν ἐτέρῃ δὲ ὁ Πάφιος
στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου, ὃς ἦγε μὲν δυώ-
δεκα νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφεων τὰς ἔνδεκα
τῷ χειμῶνι τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μὴ τῇ περι-
γενομένῃ καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἦλω. τούτους οἱ
Ἕλληνες ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ

τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεδμένους ἐς τὸν Κορινθίων ἰσθμὸν.

- 196 Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατός, πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδῶκεα στρατηγέειν, ἀπίκοντο ἐς Ἀφετιάς. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεξὸς πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς ἐσβεβληκῶς ἦν καὶ δὴ τριταῖος ἐς Μηλιέας, ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἐωυτοῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος ὥς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἑλλήσι· ἐνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλείποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν Ὀνόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον πινόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ρεόντων οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτῶν ἐστὶ Ἡπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε
- 197 εἰ μὴ φλαύρωσ. ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ Ξέρξῃ οἱ κατηγεμῶνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέεσθαι ἔλεγόν οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἶρὸν τοῦ Λαφυστιοῦ Διός, ὥς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμνηχανήσατο Φοῖβῳ μόνον σὺν Ἴνοϊ βουλεύσας, μετέπειτα δὲ ὥς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιούσδε· ὅς ἂν ἦ τοῦ γένεος τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ λήϊτου αὐτοὶ φυλακὰς ἔχουσι (λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανήμιον [οἱ] Ἀχαιοί)· ἦν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅκως ἔξεισι πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ· ὥς τε ἔτι πρὸς τούτοις πολλοὶ ἤδη τούτων [τῶν] μελλόντων θύσεσθαι δέισαντες οἶχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν, χρόνον δὲ προϊόντος ὀπίσω κατελθόντες ἦν ἀλίσκωνται ἐστέλλοντο ἐς τὸ πρυτανήμιον· ὥς θύεται τε ἐξηγέοντο στέμμασι πᾶς πυκασθεὶς καὶ ὥς σὺν πομπῇ ἔξαχθεῖς. ταῦτα

δὲ πάσχουσι οἱ Κυτίσσωρος τοῦ Φοῖξου παῖδός ἀπόγονοι, διότι καθαυτὸν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου καὶ μελλόντων μιν θῦναι ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἰῆς τῆς Κολχίδος ἐρρύσατο, ποιήσας δὲ τοῦτο τοῖσι ἐπιγενομένοισι ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας ὥς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγίνετο, αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε, τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο.

Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ καὶ τὰ ἐν Ἀχαίῃ· 198 ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἦγε ἐς τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηγίνῃ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτόν ἐστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στενός· περὶ δὲ τὸν χῶρον ὕψα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληῖται πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίνια πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπὸ Ἀχαΐης Ἀντικύρη, παρ' ἣν Σπερχεὶς ποταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιήνων ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου διὰ εἴκοσιν κου σταδίων ἄλλος ποταμὸς τῷ οὐνομα κέεται Λύρας, τὸν βοηθέοντα Ἡρακλεῖ καιομένῳ λόγος ἐστὶ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ ὃς καλεῖται Μέλας. Τρηγὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου 199 ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πάσης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν ὀρέων ἐς θάλασσαν, κατ' ἃ Τρηγὶς πεπόλισται· δισχίλιά τε γὰρ καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ ὕψους τὸ περικληῖται τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην ἐστι διασφάξ

πρὸς μεσαμβρίην Τρηχῖνος, διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει παρὰ τὴν ὑπώρεην τοῦ ὄρεος.
 200 ἔστι δὲ ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς οὐ μέγας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ, ὃς ἐκ τῶν ὀρέων τούτων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδότ. κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικᾶ ποταμὸν στεινότατόν ἐστι· ἀμαξιτὸς γὰρ μούνη [μία] δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοῖνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἔστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοῖνικός (τε) ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τε ἔστι τῇ οὐνομα Ἀνθήλη κέεται, παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς θάλασσαν ἐκδιδότ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρος τε ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἱδρυνται καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱρόν.

201 Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ, οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες ἐν τῇ διόδῳ· καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι, ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέην ἄνεμον ἐχόντων πάντων μέχρη Τρηχῖνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον (τε) καὶ μεσαμβρίην φερόντων
 202 τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου. ἦσαν δὲ οἷδε Ἕλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλῖται καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέρων, ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκαδῶν, ἀπὸ δὲ Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι καὶ Μυκηνέων ὀγδῶκοντα. οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρήσαν, ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι καὶ

Θηβαίων τετρακόσιοι. πρὸς τούτοις ἐπὶ κλητοὶ ἐγέ- 203
 νοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ καὶ Φω-
 κέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέ-
 σαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὥς αὐτοὶ μὲν ἤκοιεν
 πρόδρομοὶ τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων
 προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην, ἥ θάλασσά τέ σφι
 εἶη ἐν φυλακῇ ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρομένη καὶ
 Αἰγινητέων καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέν-
 των, καὶ σφι εἶη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι
 τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀλλ' ἄνθρωπον, εἶναι δὲ
 θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσεσθαι τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινο-
 μένῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτῶν μέγιστα·
 ὀφείλειεν ᾧ καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὥς ἔοντα θνητόν,
 ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν [ᾧ]. οἱ δὲ ταῦτα πυνθανό-
 μενοι ἐβρόνθον ἐς τὴν Τρηϊνὰ. τούτοις ἦσαν μέν 204
 νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἐκάστων, ὁ δὲ
 θωμαζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος
 ἡγεόμενος Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρί-
 δεω τοῦ Λέοντος τοῦ Εὐρυκρατίδεω τοῦ Ἀναξάνδρου
 τοῦ Εὐρυκράτεος τοῦ Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμένεος τοῦ
 Τηλέκλου τοῦ Ἀρχέλεω τοῦ Ἠγησίλεω τοῦ Δορύσσου
 τοῦ Λεωβώτεω τοῦ Ἐχεστράτου τοῦ Ἡγίος τοῦ Εὐρυ-
 σθέneos τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεο-
 δαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέος, κτησάμενος τὴν βασι-
 λειάν ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκίτου. διζῶν γὰρ οἱ ἔόν- 205
 ιων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δω-
 ριεύς, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιλείας.
 ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσηνος γόνου,
 Δωριεύς τε οὐκέτι ἔοντος ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ
 τούτου ἐν Σικελίᾳ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ

βασιληή, καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου
 (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδew παῖς) καὶ δὴ
 καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὃς τότε ἦιε ἐς Θερμο-
 πύλας ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε [τούς] κατεστεῶτας τριη-
 κοσίους καὶ τοῖσι ἐτύγγανον παῖδες ἑόντες. παραλαβὼν
 δὲ ἀπῆκετο καὶ Θηβαίων τούς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισά-
 μενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου.
 τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεωνίδης
 μούνοισι Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως
 κατηγόρητο μηδίζειν· παρεκάλει ὧν ἐς τὸν πόλεμον
 θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ
 τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ ἄλλο-
 206 φρονέοντες ἔπεμπον. τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεω-
 νίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους
 ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται μηδὲ καὶ
 οὔτοι μηδίσωσι, ἣν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλλο-
 μένους· μετὰ δέ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἔμελλον
 ὁρτάσαντες καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ κατὰ
 τάχος βοηθεῖν πανδημεῖ. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν
 συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν·
 ἦν γὰρ κατὰ τῶντ' Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πρήγμασι
 συμπεσοῦσα· οὐκ ὧν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω δια-
 κριθῆσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον ἔπεμπον
 τοὺς προδρομούς.

207 Οὔτοι μὲν δὴ οὕτω διενένωντο ποιήσειν· οἱ δὲ
 ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς
 ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωθέοντες ἐβουλευόντο περὶ
 ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι
 ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν
 φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ Φωκέων καὶ Λοκρῶν περισπερ-

χθέντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο
 πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις κελεύοντάς σφι
 ἐπιβοηθεῖν, ὥς ἑόντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τὸν
 Μήδων ἀλέξασθαι. ταῦτα βουλευομένων σφέων ἔπεμπε 203
 Ξέρξης κατὰσκοπον ἱππέα ἰδέσθαι ὁκόσοι εἰσὶ καὶ ὅ
 τι ποιεοίεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἔων ἐν Θεσσαλίῃ ὥς ἀλι-
 σμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγῃ, καὶ τοὺς ἡγεμόνας
 ὥς εἶησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης, ἔων γένος
 Ἡρακλείδης. ὥς δὲ προσήλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς τὸ στρα-
 τόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατό-
 πεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορ-
 θώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέσθαι·
 ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ
 ὄπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαι-
 μόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους
 τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα
 δὴ θεώμενος ἐθώμαζε καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν
 δὲ πάντα ἀτρεκέως ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἥσυχίην·
 οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε ἀλογίης τε ἐκύρησε πολλῆς· ἀπελ-
 θὼν τε ἔλεγε πρὸς Ξέρξην τά περ ὁπώπεε πάντα.
 ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἑόν, ὅτι 209
 παρεσκευάζοντο ὥς ἀπολεόμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ
 δύναμιν· ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιεῖν,
 μετεπέμψατο Δημόκριτον τὸν Ἀρίστωνος, ἑόντα ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα
 τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιεύμενον πρὸς τῶν Λακε-
 δαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε· "Ἦκουσας μὲν καὶ πρότερόν μεν,
 εὔτε ὁρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τού-
 των· ἀκούσας δὲ γέλωτά με ἔθεν λέγοντα τῇ περ ὥρων
 ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην

ἀσκέειν ἀντία σεῦ, βασιλεῦ, ἀγῶν μέγιστός ἐστι. ἄκου-
 σον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπικάται μαχησόμενοι
 ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος
 γὰρ σφι ἔχων οὕτω ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν
 τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίστασο δέ,
 εἰ τούτους γε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι,
 ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τὸ σέ, βασιλεῦ, ὑπο-
 μενέει χειρὰς ἀνταειρόμενον· νῦν γὰρ πρὸς βασιληίην
 τε καλλίστην τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρεαι καὶ ἄνδρας
 ἀρίστους. κάρτα τε δὴ Ξέρξῃ ἅπιστα ἐφαίνετο τὰ λεγό-
 μενα εἶναι καὶ δεύτερα ἐπειρώτα ὄντινα τρόπον τοσοῦτοι
 ἐόντες τῇ ἑωυτοῦ στρατιῇ μαχήσονται. ὁ δὲ εἶπε· ὦ
 βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὥς ἀνδρὶ ψεύστη, ἦν μὴ ταῦτά
 210 τοι ταύτῃ ἐκβῇ τῇ ἐγὼ λέγω. ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε
 τὸν Ξέρξην. τέσσερας μὲν δὴ παρῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων
 αἰεὶ σφεας ἀποδρῆσεσθαι· πέμπτη δέ, ὥς οὐκ ἀπαλ-
 λάσσοντο ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ
 διαχρεώμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε
 καὶ Κισσίους θυμωθεῖς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρή-
 σαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὥς δ' ἐσέπεσον
 φερόμενοι ἐς τοὺς Ἑλληνας οἱ Μῆδοι, ἐπιπτον πολλοί,
 ἄλλοι δ' ἐπεσήσαν καὶ οὐκ ἀπήλαννον, καίπερ μεγά-
 λως προσπταίνοντες. δῆλον δ' ἐποίευν παντὶ τῷ καὶ
 οὐκ ἦκιστα αὐτῷ βασιλεῖ ὅτι πολλοὶ μὲν ἀνθρωποὶ
 εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέ-
 211 ρης. ἐπεῖτε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περριείποντο, ἐνθαῦτα
 οὗτοι μὲν ὑπεξήσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήσαν,
 τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεύς, τῶν ἥρχε Ὑδάρνης,
 ὥς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. ὥς δὲ καὶ
 οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλλήσι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο

τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς ἀλλὰ τὰ αὐτά, ἅτε ἐν στε-
 νοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ δόρασι βραχυτέροισι
 χρεώμενοι ἢ περ οἱ Ἕλληνες καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει
 χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου,
 ἄλλα τε ὠποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι
 ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες
 φεύγεσκον δῆθεν, οἱ δὲ βάρβαροι ὀρῶντες φεύγοντας
 βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήρισαν, οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι
 ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροις, μεταστρε-
 φόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περ-
 σέων· ἐπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα
 ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνέατο παραλαβεῖν οἱ Πέρ-
 σαι τῆς ἐσόδου πειρώμενοι καὶ κατὰ τέλεα καὶ παν-
 τοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαννον ὀπίσω. ἐν ταύτῃσι 212
 τῇσι προσόδοις τῆς μάχης λέγεται βασιλέα θηεύμενον
 τρὶς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δέισαντα περὶ τῇ
 στρατῇ. τότε μὲν οὕτω ἡγωνίσαντο, τῇ δ' ὕστεραίῃ
 οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον· ἅτε γὰρ ὀλίγων
 ἐόντων, ἐλπίσαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ
 οὐκ οἴους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταείρασθαι συνέ-
 βαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξεις τε καὶ κατὰ ἔθνεα
 κεκοσμημένοι ἦσαν καὶ ἐν μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν
 Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ ὄρος ἐτάχθησαν φυλάξοντες
 τὴν ἀτραπὸν. ὥς δὲ οὐδὲν εὗρισκον ἀλλοιότερον οἱ
 Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνῶρων, ἀπήλαννον. ἀπορέον- 213
 τος δὲ βασιλέος ὃ τι χρήσεται τῷ παρεόντι πρήγματι,
 Ἐπιάκτης ὁ Εὐρυδῆμου ἀνὴρ Μηλιεὺς ἦλθέ οἱ ἐς
 λόγους ὥς μέγα τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι,
 ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρεος φέρουσιν
 ἐς Θερμοπύλας καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομείναντας

Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους ἔφυγε
 ἐς Θεσσαλίην, καὶ οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων,
 τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων ἀρ-
 γύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε γὰρ
 ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω ἀνδρὸς Τρηχι-
 νίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτην
 δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσθι λόγοισι
 σημανέω, ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν
 ἦσσαν. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε·
 214 ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὥς Ὀνήτης τε ὁ Φα-
 ναγόρῳ ἀνὴρ Καρύστιος καὶ Κορυθαλλὸς Ἀντικυρεὺς
 εἰσι οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους καὶ
 περιηγησάμενοι τὸ ὄρος τοῖσι Πέρσησι, οὐδαμῶς ἔμοιγε
 πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρὴ σταθμώσασθαι, ὅτι
 οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκηρύξαν οὐκ ἐπὶ Ὀνή-
 τη τε καὶ Κορυθαλλῷ ἀργύριον ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλτη τῷ
 Τρηκινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι·
 τοῦτο δὲ φεύγοντα Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἶδα-
 μεν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεύς ταύτην
 τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμιληκῶς εἶη·
 ἀλλ' Ἐπιάλτης γὰρ ἔστι ὁ περιηγησάμενος τὸ ὄρος
 215 κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω. Ξέρξης
 δέ, ἐπεὶ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι,
 αὐτίκα περιχαρὲς γενόμενος ἔπεμπε Ὑδάρνεα καὶ τῶν
 ἐστρατήγεε Ὑδάρνης. ὁρμέατο δὲ περὶ λύχνων ἀφ' ἃς
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον
 μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιεῖς, ἐξευρόντες δὲ Θεσσαλοῖσι
 κατηγγέσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φρά-
 ξαντες τείχει τὴν ἐσβολὴν ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέ-
 μου· ἐκ τε τόσου δὴ κατεδέδεκτο ἐοῦσα οὐδὲν χρηστὴ

Μηλιεῦσι. ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν 216
ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ῥέ-
οντος, οὖνομα δὲ τῷ ὄρει τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τῶντὸ
κέεται, Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν
τοῦ ὄρους, λήγει δὲ κατὰ τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην
ἑοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς [τῶν] Μηλίων, καὶ κατὰ
Μελαμπύγου τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων
ἔδρας, τῇ καὶ τὸ στενωτάτον ἐστὶ. κατὰ ταύτην δὴ 217
τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσιν οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν
διαβάντες ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν
ἔχοντες ὄρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηκινίων.
ἡὼς τε δὴ διέφαινε καὶ οὐ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ
τοῦ ὄρους. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ ὄρους ἐφύλασσαν, ὥς
καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Φωκίων χίλιοι ὀπλίται,
ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώραν καὶ φρουρέοντες τὴν
ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν
εἰρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ ὄρους ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φω-
κέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφυλάσσαν. ἔμαθον δέ 218
σφας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ
ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ ὄρος πᾶν ἐὼν δρυὼν ἐπίπλεον.
ἦν μὲν δὴ νηνεμίη, ψόφου δὲ γινομένου πολλοῦ, ὥς
οἶκός ἦν φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσί, ἀνα-
τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὄπλα, καὶ αὐ-
τίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ὥς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυο-
μένους ὄπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν
σφι φανήσεσθαι ἀντίξουν ἐνεκύρησαν στρατῷ. ἐνθαῦτα
Ἰθάκης καταρρωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαι-
μόνιοι, εἶρετο Ἐπιάτην ὁποδὰς εἶη ὁ στρατός, πνυθό-
μενος δὲ ἀτρεκέως διέτασσε τοὺς Πέρσας ὥς ἐς μάχην.
οἱ δὲ Φωκέες ὥς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσι

τε καὶ πυκνοῖσι, οἷχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ ὄρεος τὸν
 κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὥς ἐπὶ σφέας ὁρμήθησαν ἀρχήν,
 καὶ παρεσκευάδατο ὥς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα
 ἐφρόνεον, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτην καὶ Ἰθάρνεα Πέρσαι
 Φωκέων μὲν οὐδένᾳ λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον
 219 τὸ ὄρος κατὰ τάχος. τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι
 Ἑλλήνων πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσίδων ἐς
 τὰ ἱρὰ ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἡοῖ σφι
 θάνατον. ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγείλαντες
 τῶν Περσέων τὴν περίοδον. οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς
 ἐσήμηναν, τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκοποὶ καταδραμόντες
 ἀπὸ τῶν ἄκρων ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. ἐνθαῦτα
 ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφεων ἐσχίζοντο αἱ γνώ-
 μαι· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ
 ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες οἱ μὲν ἀπαλ-
 λάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτρά-
 220 ποντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρε-
 σκευάδατο. λέγεται δὲ καὶ ὥς αὐτὸς σφεας ἀπέπεμψε
 Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρ-
 τιτέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν
 τὴν τάξιν ἐς τὴν ἦλθον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτῃ καὶ
 μᾶλλον γνώμην πλεῖστός εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεῖτε ἦσθετο
 τοὺς συμμάχους ἐόντας ἀπροθύμους καὶ οὐκ ἐθέλον-
 τας συνδιακινδυνεύειν, κελεῦσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι,
 αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ
 κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ
 ἐξηλείφετο. ἐκέχρηστο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρ-
 τιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα
 κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον
 γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἢ τὸν βασιλέα σφεων

ἀπολέσθαι. ταῦτα δέ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι χοῶ
ἔχοντα ᾤδε·

Ῥυῖν δ', ᾧ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,

Ἡ μέγα ἄστυ ἐρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
Πέρθεται, ἥ τὸ μὲν οὐχί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Πενθήσει βασιλῇ φθίμενον Λακεδαιμόνος οὔρος.

Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων

Ἀντιβίην· Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἔφημι

Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.

ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην καὶ βουλόμενον
κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι
τοὺς συμμάχους μᾶλλον ἢ γνώμῃ διενειχθέντας οὕτω
ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. μαρτύριον δέ μοι 221
καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε, ὅτι καὶ
τὸν μάντιν ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεριστίην τὸν
Ἀκαρνηῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμ-
ποδος, τοῦτον τὸν εἶπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά
σφι ἐκβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπων,
ἵνα μὴ συναπόληταί σφι. ὁ δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς
μὲν οὐκ ἀπέλιπε, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ὄντα
οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε. οἱ μὲν νυν σύμμαχοι [οἱ] 222
ἀποπεμπόμενοι οἴχοντό τε ἀπιόντες καὶ ἐπείθοντο Λεω-
νίδῃ, Θεσπίες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μῦνοι πα-
ρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες
ἔμενον καὶ οὐ βουλόμενοι (κατεῖχε γὰρ σφεας Λεωνί-
δης ἐν δμῆρων λόγῳ ποιεύμενος), Θεσπίες δὲ ἐκόντες
μάλιστα, οἱ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ
τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες
συναπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Δια-
δρόμεω.

- 223 Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡλίου ἀματείλαντο· σπονδὰς ἐποιή-
 σατο, ἐπισχὼν χρόνον ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθώ-
 ρην πρόσδοον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλ-
 τεω οὕτω· ἀπὸ γὰρ τοῦ ὕρεος ἡ κατὰβασις συντομωτέρη
 τέ ἐστι καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἢ περὶ ἡ περιό-
 δός τε καὶ ἀνάβασις. οἱ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρ-
 ξην προσήισαν καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὥς
 τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι, ἤδη πολλῷ μᾶλλον
 ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήισαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ ἀνέχενος.
 τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ
 τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμά-
 χοντο. τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν ἐπιπτον
 πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων· ὀπίσθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες
 τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα,
 αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέ-
 πιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ διεφθείροντο,
 πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων.
 ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἄτε γὰρ ἐπιστά-
 μενοι τὸν μέλλοντα σφίσι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν
 περιούτων τὸ ὕρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον
 μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παρὰ χρεώμενοί τε καὶ
 224 ἀτέοντες. δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτῶν τηνι-
 καῦτα ἤδη ἐτύγγανε κατηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι
 διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ
 τῷ πόνῳ πίπτει ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι
 μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὥς ἀν-
 δρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα, ἐπυθό-
 μην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ Περσέων
 πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ὀνομαστοί, ἐν
 δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ

Ἵπεράνδρης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης
γεγονότες Δαρεῖω. ὁ δὲ Ἀρτάνης Δαρείου μὲν τοῦ
βασιλέως ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεος
παῖς· ὃς καὶ ἐκδιδούς τὴν θυγατέρα Δαρεῖω τὸν οἶκον
πάντα τὸν ἑωυτοῦ ἐπέδωκε, ὥς μούνου οἱ εἰούσης ταύ-
της τέκνου. Ξέρξεω τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πί- 223
πτουσι μαχόμενοι (καὶ) ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω
Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὤθισμός ἐγένετο πολ-
λός, ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν
καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ συνε-
στήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάτῃ παρεγένοντο. ὥς δὲ
τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη
ἐτεροιοῦτο τὸ νεῖκος· ἐς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ
ἀνεχώρεον ὀπίσω καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος ἐλθόν-
τες ἴζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι
πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ, ὅκου
νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ
σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν
ἐτύγγανον ἐτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατ-
έχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίας
ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες,
οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν.

Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενο- 224
μένων ὅμως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιή-
της Διηνέκης· τὸν τόδε φασὶ εἰπεῖν τὸ ἔπος πρὶν ἢ
συμμιξαί σφεας τοιοι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευ
τῶν Τρηχινίων ὥς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ το-
ξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν δίστων ἀπο-
κρύπτουσι· τοσοῦτο πλῆθος αὐτῶν εἶναι· τὸν δὲ οὐκ
ἐκπλαγέντα τούτοισι εἰπεῖν, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ

Μήδων πλῆθος, ὥς πάντα, σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος
 ξείνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν
 ἥλιον ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη καὶ οὐκ
 ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἑπεά φασι
 Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μῆνημόδυνα.
 227 μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι
 δύο ἀδελφεοί, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων Ὀρσιφάντου
 παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμειε μάλιστα τῷ οὐνομα
 228 ἦν Διθύραμβος Ἀρματίδεω. θαφθεῖσι δέ σφι αὐτοῦ
 ταύτῃ τῇ περ ἔπεσον καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι
 ἢ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγρα-
 πται γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο

Ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρ-
 τήτησι ἰδίῃ·

Ὡ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε

Κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο, τῷ δὲ μάντι τόδε·

Μνημα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι

Σπερχεῖδὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι,

Μάντιος, ὃς τότε Κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς

Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάν-
 ·τιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτύονές εἰσί σφεας οἱ ἐπικοσμή-
 σαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω Σιμωνίδης ὁ
 Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

229 Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὐρυτόν
 τε καὶ Ἀριστόδημον, παρὲν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῷ
 λόγῳ χρησαμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην,

ὥς μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον, ἢ εἰ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι, παρεόν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιεῖν οὐκ ἐθέλησαι ὁμοφρονέειν, ἀλλὰ γνώμη διενειχθέντας Εὐρυτον μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίοδον αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἴλωτα ἐς τοὺς μαχομένους, ὅπως δὲ αὐτὸν ἦραγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὄμιλον διαφθαρῆναι, Ἀριστόδημον δὲ λιποψυχέοντα λειψθῆναι. εἰ μὲν νυν ἦν μόνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστήσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφεων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νῦν δὲ τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐθέλησαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μνηῖσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέ- 230 γουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε, οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὼν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην οὐκ ἐθέλησαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι, τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα Ἀριστό- 231 δημοσ ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε ἠτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδείς ἔναυε Σπαρτιητέων οὔτε διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενειχθεῖσαν αἰτίην. λέγεται δὲ καὶ ἄλλον 232 ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων

τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὐνομα εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὥς ἡτίμωτο, ἀπάγξασθαι. οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε. 233 τῶς μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι πρὸς τὴν βασιλέως στρατιήν· ὥς δὲ εἶδον κατυπέτερά τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ, τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τούτων χεῖράς τε προέτεινον καὶ ἦσαν ἄσπον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὥς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλεῖ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλεῖ. ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τούτων τῶν λόγων μάρτυρας. οὐ μέντοι τά γε πάντα εὐτύχησαν· ὥς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῖνας αὐτῶν κελεύσαντος Ξέρξεω ἐστιζον στίγματα βασιλῆα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω, τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων καὶσχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

234 Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἡγωνίσαντο, Ξέρξης δὲ καλέσας Δημόρητον εἰρώτα ἀρξάμενος ἐνθένδε· Δημόρητε, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός. τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπέ, κόσσοι τινὲς εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἅπαντες. ὁ δὲ εἶπε· ὦ βασιλεῦ, πληθὺς μὲν πολλὸν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ πόλεις

πολλαί· τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ
 Λακεδαιμόνι Σπάρτῃ πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μά-
 λιστα, καὶ οὗτοι πάντες εἰσὶ ὅμοιοι τοῖσι ἐνθάδε μαχε-
 σαμένοισι· οἳ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι τούτοις μὲν
 οὐκ ὅμοιοι, ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης· Δη-
 μάρετε, τέφρ' τροπῶν ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν τούτων
 ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτῶν τὰς
 διεξόδους τῶν βουλευμάτων, οἷα βασιλεὺς γενόμενος.
 ὁ δ' ἀμείβετο· ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλεύεαι μοι 235
 προθύμως, δίκαιόν με σοί ἐστι φράζειν τὸ ἄριστον.
 εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλεις
 ἐπὶ τὴν Λάκαιναν χώραν. ἔστι δὲ ἐπ' αὐτῇ νῆσος ἐπι-
 κειμένη τῇ οὐνομά ἐστι Κύθηρα, τὴν Χίλων ἀνὴρ παρ'
 ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος κέρδος μέζον ἔφη εἶναι
 Σπαρτιήτησι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυνέναι μᾶλλον
 ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ' αὐτῆς τοιοῦτο ἔσε-
 σθαι οἷόν τοι ἐγὼ ἐξηγέομαι, οὔτι τὸν σὸν στόλον
 προειδώς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν
 στόλον. ἐκ ταύτης τῆς νήσου ὀρμώμενοι φοβεόντων
 τοὺς Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι ἐόντος
 οἰκηίου οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος
 ἀλίσκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ βοηθέωσι ταύτῃ. κατα-
 δουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀσθενὲς ἦδη τὸ
 Λακωνικὸν μοῦνον λείπεται. ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιήης,
 τάδε τοι προσδόκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς Πελοποννήσου
 ἰσθμὸς στενός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοπον-
 νησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας
 τῶν γενομένων προσδέκεο ἔσεσθαι τοι. ἐκεῖνο δὲ ποιή-
 σαντι ἀμαχητὶ ὃ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις προσ-
 χωρήσουσι. λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, ἀδελφεός 236

τε ἐὼν Ξέρξεω καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός,
 παρατυχῶν τε τῷ λόγῳ καὶ δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ
 Ξέρξης ποιεῖν ταῦτα· Ὡ βασιλεῦ, ὁρῶ σε ἀνδρὸς
 ἐνδεκόμενον λόγους ὃς φθονέει τοι εὖ πράσσουντι ἢ
 καὶ προδιδοῖ πράγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ τρό-
 ποιςι τοιούτοιςι χρεώμενοι Ἕλληνες χαίρουσι· τοῦ τε
 εὐτυχέειν φθονέουσι καὶ τὸ κρέσσον στυγέουσι. εἰ δ'
 ἐπὶ τῇσι παρεούρησι τύχησι, τῶν νέες νεναυηγῆκασι
 τετρακόσiai, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τριηκοσίας ἀπο-
 πέμψεις περιπλέειν Πελοπόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γί-
 νονται οἱ ἀντίπαλοι· ἀλῆς δὲ ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς
 δυσμεταχειρίστός τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ
 ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται, καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ
 ἀρήξει καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ ὁμοῦ πορευόμενος· εἰ
 δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσσαι ἐκείνοισι χρήσιμος οὔτε
 ἐκεῖνοι σοί. τὰ σεαυτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ γνώμην ἔχε
 τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπιλέγεσθαι πράγματα, τῇ τε
 στήνουνται τὸν πόλεμον τά τε ποιήσουσι ὅσοι τε πληθὸς
 εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ ἐωυτῶν πέρι φρον-
 τίξειν εἰσί, ἡμεῖς δὲ ἡμέων ὥσαύτως. Λακεδαιμόνιοι
 δὲ ἦν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς μάχην, οὐδὲν τὸ παρεὸν
 237 τρωμα ἀκεῦνται. ἀμείβεται Ξέρξης τοισίδε· Ἀχαίμενες,
 εὖ τέ μοι δοκέεις λέγειν καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρχτος
 δὲ λέγει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνώμη μέν-
 τοι ἔσσοῦται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κείνός γε ἐνδέξομαι
 ὅπως οὐκ εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πράγμασι, τοῖσί τε λεγο-
 μένοισι πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος καὶ τῷ ἐόντι,
 ὅτι πολιήτης μὲν πολιήτη εὖ πράσσουντι φθονέει καὶ
 ἔστι δυσμενῆς τῇ σιγῇ, οὐδ' ἂν συμβουλευομένου του
 ἀστοῦ πολιήτης ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι

ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δὲ
 εἰσι οἱ τοιοῦτοι· ξείνος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσουντί ἐστι
 εὐμενέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμ-
 βουλεύσειε τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς
 ἐς Δημᾶρητον, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχεσθαί τινα τοῦ
 λοιποῦ κελεύω. ταῦτα εἰπας Ξέρξης διεξήει διὰ τῶν 238
 νεκρῶν καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοὼς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ
 στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν
 κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δῆλά μοι πολλοῖσι μὲν καὶ
 ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέγονε,
 ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθνυ-
 μώθη ζῶντι Λεωνίδῃ· οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν
 ταῦτα παρενόμησε, ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν
 ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέ-
 μια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν, τοῖσι ἐπετέτακτο ποιεῖν.
 [ἄνειμι δὲ ἐκεῖσε τοῦ λόγου τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέλιπε. 239
 ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα πρῶτοι, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον
 τὸ ἐς Δελφούς ἀπέπεμψαν, ἔνθα δὴ σφι ἐκρήσθη τὰ
 ὀλίγω πρότερον εἶπον· ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ θωμασίῳ.
 Δημᾶρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος φygών ἐς Μήδους, ὡς
 μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἶκός ἐμοὶ συμμαχεται, οὐκ ἦν
 εὐνοος Λακεδαιμονίοισι, πάρεστι δὲ εἰκάζειν εἴτε εὐνοίῃ
 ταῦτα ἐποίησε εἴτε καὶ καταχαίρων· ἐπεῖτε γὰρ Ξέρξης
 ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἔων ἐν Σούσοισι·
 ὁ Δημᾶρητος καὶ πνθόμενος ταῦτα ἠθέλησε Λακεδαί-
 μονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι·
 ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμφθεῖν· ὁ δὲ μηχανᾶται
 τοιάδε· δελτίον δίπτυχον λαβὼν τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξ-
 ἐκνησε καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν

βασιλέος γνώμην, ποιήσας δὲ ταῦτα ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν προῆγμα παρέχοι πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπῆκετο εἰς τὴν Λακεδαιμόνα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ ὄφι, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνὴ Γοργῶ ὑπέθετο ἐπιφρασθεῖσα αὐτῇ, τὸν κηρὸν κνᾶν κελεύουσα, καὶ εὗρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ εὗρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι ἐπέστειλαν. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.]

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΟΥΡΑΝΙΑ.

ΟΙ ΔΕ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ¹ ἦσαν οἷδε, Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ· ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίας Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἔοντες, συνεπλήρουν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας, Κορίνθιοι δὲ τεσσαράκοντα νέας παρείχοντο, Μεγαρέες δὲ εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουν εἴκοσι, Ἀθηναίων σφι παρεχόντων τὰς νέας, Αἰγινῆται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σικυώνιοι δὲ δυοκαίδεκα, Λακεδαιμόνιοι δὲ δέκα, Ἐπιδαύριοι δὲ ὀκτώ, Ἐρετριέες δὲ ἑπτὰ, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Στυρέες δὲ δύο καὶ Κήιοι δύο τε νέας καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβοήθεον πεντεκοντέρους ἔχοντες ἑπτὰ. ἦσαν ² μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατεύόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον, εἰρηται δέ μοι καὶ ὅσον πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσiai καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα παρείχοντο Σπαρτιῆται Εὐρυβιάδην Εὐρυκλείδεω· οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἦν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἔψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ

3 λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι αἰσράτευμα. ἐγένετο γὰρ
 κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ
 συμμαχίην, ὥς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὸν εἶη ἐπι-
 τράπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων εἶκον οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, μέγα πεπιοιημένοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα καὶ
 γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὥς ἀπ-
 ολέεται ἡ Ἑλλάς, ὁρθὰ νοεῦντες· στάσις γὰρ ἔμφυλος
 πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κἀκίον ἔστι ὅσῳ πό-
 λεμος εἰρήνης. ἐπιστάμενοι ὦν αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἀντ-
 έτεινον ἀλλ' εἶκον, μέχρι ὅσου κάρτα ἐδέοντο αὐτῶν,
 ὥς διέδεξαν· ὥς γὰρ διωσάμενοι τὸν Πέρσην περὶ τῆς
 ἐκείνου ἥδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Παν-
 σανίῳ ὕβριν προῖσχύμενοι ἀπέειπον τὴν ἡγεμονίην
 τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγέ-
 4 νετο· τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων
 ἀπικόμενοι ὥς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς
 τὰς Ἀφειτὰς καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι
 παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ
 ὥς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες δρησμὸν ἐβού-
 λευον ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες
 δὲ σφεας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους ἐδέοντο
 Εὐρυβιάδῳ προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ' ἂν αὐτοὶ
 τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ὥς δ' οὐκ
 ἔπειθον, μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πεί-
 5 θουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα ταλάντοισι,
 ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται
 τὴν ναυμαχίην. ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τοὺς Ἕλληνας ἐπι-
 σχεῖν ὧδε ποιέει· Εὐρυβιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων
 μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα ὥς παρ' ἐωντοῦ δῆθεν διδούς.
 ὥς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο (Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου

Κορίνθιος στρατηγῶν τῶν λοιπῶν ἤσπαιρε μῦθος, φάμενος ἀποπλεύσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ οὐ παραμενεῖν), πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας· Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέξω δῶρα δώσω ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μῆδων πέμψει ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδειμάντου τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ πληγέντες δώροισι ἀναπεπεισμένοι ἦσαν καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐκεχάριστο, αὐτὸς τε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκέρδηνε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων, ἀλλ' ἠπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων ἐκ τῶν Ἀθηνέων ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ [τὰ χρήματα].

Οὕτω δὴ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ καὶ ἐναυμά- 6
χησαν. ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπεῖτε δὴ ἐς τὰς Ἀφρετὰς περὶ δειλὴν πρωΐην γινομένην ἀπίκατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμισιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἦσαν ἐπιχειρεῖν, εἴ πως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀντίης προσπλέειν οὐ κῶ σφι ἐδόκεε τῶνδε εἵνεκα, μὴ πως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλέοντας ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλαμβάνη· καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκφεύξεσθαι, ἔδει δὲ μηδὲ πυρφό- 7
ρον τῷ ἐκείνων λόγῳ ἐκφυγόντα περιγενέσθαι. πρὸς 7
ταῦτα ὧν τάδε ἐμνηχανῶντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιαθοῦ, ὥς ἂν μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλέουσai Εὐβοίαν κατὰ τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν ἐς τὸν Εὐριπον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν οἱ μὲν ταύτῃ ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω φέρουσιν ὁδόν, σφεῖς

δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπέ-
 πεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόρῳ
 ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἑλλήσι ἐπιθήσεσθαι,
 οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἔμελλε φανήσεσθαι
 παρὰ τῶν περιπλεόντων ὡς ἡκόντων. ταύτας μὲν δὴ
 περιέπεμπον, τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφετῇσι
 8 ἐποιεῦντο ἀριθμόν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ οὗτοι
 ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν (ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατο-
 πέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δούτης τῶν τότε ἀν-
 θρώπων ἄριστος, ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ Πή-
 λιον γενομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι
 Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο), οὗτος ὁ
 Σκυλλίης ἐν νόρῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομο-
 λήσειν ἐς τοὺς Ἑλληνας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε ὡς
 τότε. ὅτε μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἔτι ἀπίκετο ἐς
 τοὺς Ἑλληνας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως, θωμάζω δὲ
 εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα· λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀφε-
 τέων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν
 ἢ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστα κη
 τούτους ἐς ὀγδώκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθὼν.
 λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι εἴκελα περὶ τοῦ
 ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα· περὶ μέντοι
 τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω πλοῖον μιν ἀπικέσθαι
 ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμεινε
 τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην ὡς γένοιτο καὶ τὰς
 9 περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν. τοῦτο δὲ
 ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν.
 πολλῶν δὲ λεχθέντων ἐνίκα τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ
 μείναντάς τε καὶ ἀυλίσθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσῃν
 παρέντας πορεύεσθαι καὶ ἀπαντᾶν τῇσι περιπλεούσῃσι

τῶν νεῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὥς οὐδεὶς σφι ἐπέπλεε,
 δεῖλιν ὀψίνην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες αὐτοὶ
 ἐπανεπλεον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν
 ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκ-
 πλόου. ὁρῶντες δὲ σφεας οἱ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ 10
 Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλέοντας νηυσὶ ὀλίγησι,
 πᾶγχυ σφι μανίην ἐπενείκοντες ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς
 νέας, ἐλπίσαντές σφεας εὐπετέως αἰρήσειν, οἰκότη
 κάρτα ἐλπίσαντες, τὰς μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὁρῶντες
 ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἐνυτῶν πλήθει τε πολλαπλησίαις
 καὶ ἕμεινον πλεούσας. καταφρονήσαντες ταῦτα ἐκυ-
 κλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων
 ἦσαν εὐνιοὶ τοῖσι Ἑλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο
 συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην ὁρῶντες περιεχομένους
 αὐτοὺς καὶ ἐπιστάμενοι ὥς οὐδεὶς αὐτῶν ἀπονοστήσει·
 οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων
 πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον,
 ἄμιλλαν ἐποιεῦντο ὅπως αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος νέα
 Ἀττικὴν ἔλὼν δῶρα παρὰ βασιλέος λάμψεται· Ἀθη-
 ναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρα-
 τόπεδα. τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὥς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν ἀντί- 11
 προχοὶ τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι ἐς τὸ μέσον τὰς
 πρύμνας συνήγαγον, δεύτερα δὲ σημήναντος ἔργου
 εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες καὶ κατὰ στόμα.
 ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἰρέουσι τῶν βαρβάρων καὶ
 τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φι-
 λάονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἑόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ
 ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἴλε
 ἀνὴρ Ἀθηναῖος, Λυκομήδης Αἰσχυραίου, καὶ τὸ ἀρι-
 στήμιον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ

- ἑτεραλκέως ἀγωνιζομένους νύξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ
 μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ
 βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφειάς, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγони-
 σάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Ἀθήμιος
 μούνος τῶν σὺν βασιλείῃ Ἑλλήνων ἐόντων αὐτομολέει
 ἐς τοὺς Ἑλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον
 12 ἔδοσαν [αὐτῷ] χῶρον ἐν Σαλαμῖνι. ὥς δὲ εὐφρόνη
 ἐγεγόνεε, ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος, ἐγίνετο δὲ
 ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ σκληραὶ
 βρονταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια
 ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφειάς, καὶ περὶ τε τὰς πρῶρας
 τῶν νεῶν εἰλέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν
 κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα
 ἐς φόβον κατιστέατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι ἐς
 οἷα κακὰ ἦκον· πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφεας ἐκ
 τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ
 Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίῃ καρτερή, ἐκ δὲ τῆς ναυμα-
 χίης ὄμβρος τε λάβρος καὶ ῥεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν
 13 ὀρμημένα βρονταὶ τε σκληραί. καὶ τούτοις μὲν τοιαύτη
 νύξ ἐγίνετο, τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλέειν Εὐβοίαν
 ἢ αὐτὴ περ ἐοῦσα νύξ πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρη, το-
 σούτῳ ὅσῳ ἐν πελάγεϊ φερομένοις ἐπέπιπτε, καὶ τὸ
 τέλος σφι ἐγένετο ἄχαρι· ὥς γὰρ δὴ πλέουσιν αὐτοῖσι
 χειμῶν τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο ἐοῦσι κατὰ τὰ Κοῖλα
 τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι καὶ οὐκ εἰδότες τῇ
 ἐφέροντο ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν
 ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὅπως ἂν ἐξισθθεῖη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ
 14 Περσικὸν μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. οὗτοι μὲν νυν περὶ
 τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο· οἱ δὲ ἐν Ἀφειῇσι
 βάρβαροι, ὥς σφι ἄσμενοις ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας

τε εἶχον τὰς νέας καὶ σφι ἀπεχρᾶτο κακῶς πρήσσουσι
 ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἑλλησι ἐπ-
 εβοήθειον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικάι. αὐταί
 τε δὴ σφεας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι καὶ ἅμα ἀγγελίῃ
 ἐλθοῦσα ὥς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν Εὐβοίαν
 πάντες εἶησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χει-
 μῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥρην πλέοντες ἐπ-
 έπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι· ταύτας δὲ διαφθείραντες,
 ὥς εὐφρόνη ἐγίνετο, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμί-
 σιον. τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ στρα- 15
 τηγοὶ τῶν βαρβάρων νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνε-
 σθαι καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμαίνοντες οὐκ ἀνέμειναν
 ἔτι τοὺς Ἕλληνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι
 κατὰ μέσον ἡμέρας ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ
 ὥστε τὰς αὐτὰς ταύτας ἡμέρας τὰς τε ναυμαχίας γίνε-
 σθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι.
 ἦν δὲ πᾶς ὁ ἄγων τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ
 Εὐρύπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδην τὴν ἐσβολὴν
 φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρακελεύοντο ὅπως μὴ παρή-
 σουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅπως τὸ
 Ἑλληνικὸν σιγάτευμα διαφθείραντες τοῦ πόρου κρα-
 τήσουσι. ὥς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλεον, οἱ 16
 Ἕλληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ δὲ
 βάρβαροι μηνοειδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν ἐκυκλοῦντο,
 ὥς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες ἐπαν-
 έπλεόν τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ
 παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγίνοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς
 ὑπὸ μεγάρθεός τε καὶ πλήθεος αὐτὸς ὑπ' ἑωυτοῦ ἐπιπτε,
 ταρασσομένων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ
 ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντεῖχε καὶ οὐκ εἶκε· δεινὸν γὰρ

χορημα ἐποιεῦντο ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τράπεσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἐκάτεροι.

17 Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἡρίστευσαν, οἳ ἄλλα τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδew, ὃς θαπάνην οἰκηίην παρεχόμενος ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκηίῃ νηί.

18 Ὡς δὲ διέστησαν, ἄσμενοι ἐκάτεροι ἐς ὄρμον ἡπείγοντο. οἳ δὲ Ἕλληνες ὡς διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, τρηχέως δὲ περιεφθέντες, καὶ οὐκ ἦκιστα Ἀθηναῖοι τῶν αἰ ἡμίσεαι τῶν νεῶν τετρωμέναι ἦσαν, 19 δρησμὸν δὴ ἐβούλευον ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. νόῳ δὲ λαβὼν [ὁ] Θεμιστοκλέης ὡς εἰ ἀπορραγείῃ ἀπὸ τοῦ βαρβάρου τό τε Ἰωνικὸν φῦλον καὶ τὸ Καρικόν, οἳοί τε εἶησαν τῶν λοιπῶν κατ' ὑπερθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ταύτῃ συλλέξας τοὺς στρατηγοὺς ἔλεγέ σφι ὡς δοκέει ἔχειν τινὰ παλάμην τῇ ἐλπίζοι τῶν βασιλέος συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς ἀρίστους. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο παρεγύμνου, ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι τάδε ποιητέα εἶναι σφι ἔλεγε, τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοϊκῶν καταθύειν ὅσα τις ἐθέλοι (κρέσσον γὰρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους), παραινέε τε προειπεῖν τοῖσι ἐωυτῶν ἐκάστους πῦρ ἀνακαίειν κομιδῆς

δὲ περὶ τὴν ὥρην αὐτῷ μελήσειν ὥστε ἀσινέας ἀπικέ-
σθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσέ σφι ποιέειν καὶ
αὐτίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι ἐτράποντο πρὸς τὰ πρό-
βατα. οἱ γὰρ Εὐβοέες παραχρησάμενοι τὸν Βάκιδος 20
χρησμὸν ὥς οὐδὲν λέγοντα, οὔτε τι ἐξεκομίσαντο οὐδὲν
οὔτε προεσάξαντο ὥς παρεσομένου σφι πολέμου, περι-
πειτέα τε ἐποίησαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βά-
κιδι γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμός·

Φράζεο, βαρβαρόφωνος ὕταν ζυγὸν εἰς ἄλλα βάλλῃ

Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἶγας.

τούτοισι οὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε
παρεοῦσί τε καὶ προσδοκίμοισι κακοῖσι παρῇν σφι
συμφορῇ χρᾶσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. οἱ μὲν δὴ ταῦτα 21
ἔπραττον, παρῇν δὲ ὁ ἐκ Τρηχῖνος κατάσκοπος. ἦν
μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος
Ἀντικυρεύς, τῷ προσετέτακτο, καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες
ἔτοιμον, εἰ παλήσειε ὁ ναυτικός στρατός, σημαίνειν
τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι· ὥς δ' αὐτως ἦν Ἀβρώ-
νιχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἔτοιμος
τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τριηκοντέρῳ, ἦν
τι καταλαμβάνῃ νεώτερον τὸν πεζόν. οὗτος ὢν ὁ
Ἀβρώνιχος ἀπικόμενός σφι ἐσήμαινε τὰ γεγονότα περὶ
Λεωνίδην καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ ὥς ἐπύθοντο
ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν,
ἐκομίζοντο δὲ ὥς ἕκαστοι ἐτάχθησαν, Κορίνθιοι πρῶτοι,
ὑστάτοι δὲ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἄριστα 22
πλεούσας ἐπιλεξάμενος Θεμιστοκλῆς ἐπορεύετο περὶ
τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα,
τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτε-
μίσιον ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε· Ἄνδρες

Ἴωνες, οὐ ποιεέτε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρατευόμενοι καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἐστὶ τοῦτο μὴ δυνατόν ποιῆσαι, ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔξεσθε καὶ αὐτοὶ καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιεῖν· εἰ δὲ μηδέτερον τούτων οἶόν τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέξευχθε ἢ ὥστε ἀπίστασθαι, ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐτελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γέγονατε καὶ ὅτι ἀρχῇθεν ἢ ἔχθρῃ πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλῆς δὲ ταῦτα ἔγραφε, δοκέειν ἐμοί, ἐπ' ἀμφοτέρω νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἢ ἐπεῖτε ἀνενειχθῇ καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξην, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας καὶ τῶν ναυμαχιῶν αὐτοὺς

23 ἀπόσχη. Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα ἐνέγραψε· τοῖσι δὲ βαρβαροῖσι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοῖω ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιαιεὺς ἀγγέλλων τὸν δρησμὸν τὸν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ὑπ' ἀπιστίας τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νέας δὲ ταχέας ἀπέστειλαν προκατοφόμενας· ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἅμα ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἐπέπλεε ἀλλῆς ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισιον. ἐπισχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μέχρι μέσου ἡμέρης, τὸ ἀπὸ τούτου ἔπλεον ἐς Ἰστιαιήν. ἀπικόμενοι δὲ τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἰστιαιέων καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαιώτιδος τὰς παραθαλασσίας

21 κώμας πάσας ἐπέδραμον. ἐνθαῦτα δὲ τούτων ἐόντων Ξέρξης ἐτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς ἐπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. προετοιμάσατο δὲ τὰδε· ὅσοι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἦσαν νεκροὶ ἐν

Θερμοπύλῃσι (ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες), ὑπολιπό-
 μενος τούτων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς τάφρους ὀρυ-
 ξάμενος ἔθαψε, φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν καὶ γῆν ἐπαμη-
 σάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ.
 ὥς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἰστιαίην ὁ κῆρυξ, σύλλογον ποιη-
 σάμενος παντὸς τοῦ στρατοπέδου ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες
 σύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμέων παρα-
 διδοῖ ἐκλιπόντα τὴν τάξιν καὶ ἐλθόντα θεήσασθαι ὅπως
 μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἤλπισαν
 τὴν βασιλείας δύναμιν ὑπερβαλέσθαι. ταῦτα ἐπαγγει- 25
 λαμένου, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγίνετο πλοίων σπανιώ-
 τερον· οὕτω πολλοὶ ἠθέλον θεήσασθαι. διαπεραιω-
 θέντες δὲ ἐθηεύντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς· πάντες
 δὲ ἠπιστέατο τοὺς κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαι-
 μονίους καὶ Θεσπιέας, ὀρῶντες καὶ τοὺς εἴλωτας. οὐ
 μὲν οὐδ' ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα
 προήξας περὶ τοὺς νεκρούς τοὺς ἑαυτοῦ· καὶ γὰρ δὴ
 καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κεί-
 μενοι, οἳ δὲ πάντες ἐκέατο ἄλλες συγκεκομισμένοι ἐς
 τῷαυτὸ χωρίον [τέσσερες χιλιάδες]. ταύτην μὲν τὴν
 ἡμέρην πρὸς θῆην ἐτράποντο, τῇ δ' ὑστεραίῃ οἳ μὲν
 ἀπέπλεον ἐς Ἰστιαίην ἐπὶ τὰς νέας, οἳ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην
 ἐς ὁδὸν ὀρμέατο. ἦκον δὲ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' 25
 Ἀρκαδίας ὀλίγοι τινές, βίου τε δεόμενοι καὶ ἐνεργοὶ
 βουλόμενοι εἶναι. ἄγοντες δὲ τούτους ἐς ὕψιν τὴν
 βασιλείας ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων
 τί ποιεοίεν· εἷς δὲ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ εἰρωτέων
 αὐτοὺς ταῦτα. οἳ δὲ σφι ἔλεγον ὡς Ὀλύμπια ἄρουσι
 καὶ θεωρεοίεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἵππικόν. ὁ δὲ
 ἐπείρετο ὅ τι [τὸ ἄεθλον] εἶη σφι κείμενον περὶ ὅτεν

ἀγωνίζονται· οἱ δὲ εἶπον τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον
 στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην γενναιοτάτην Τρι-
 τανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου δειλίην ὤφλε πρὸς βασιλέος.
 πυνθανόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον ἐὼν στέφανον ἀλλ' οὐ
 χρήματα, οὔτε ἠνέσχετο σιγῶν εἶπέ τε ἐς πάντας τάδε·
 Παπαί, Μαροδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχησο-
 μένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται
 27 ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς. τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἶρητο· ἐν δὲ
 τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐπεῖτε τὸ ἐν Θερμοπύλῃσι τρώμα
 ἐγγέρονεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φω-
 κέας, ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστά-
 του τρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόντες γὰρ παν-
 στρατιῇ αὐτοί τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν
 ἐς τοὺς Φωκέας οὐ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης
 τῆς βασιλέος στρατηλασίης ἐσώθησαν ὑπὸ τῶν Φω-
 κέων καὶ περιέφθησαν τροχέως. ἐπεῖτε γὰρ κατειλή-
 θησαν ἐς τὸν Παρνησσὸν οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν
 Τελλίην τὸν Ἠλεῖον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλῆς οὗτος σοφί-
 ζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυνώσας ἄνδρας ἑξακοσίους
 τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτοὺς τε τούτους καὶ
 τὰ ὄπλα αὐτῶν, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι,
 προείπας αὐτοῖσι, τὸν ἂν μὴ λευκανθίζοντα ἴδωνται,
 τοῦτον κτείνειν. τούτους ὦν αἷ τε φυλακαὶ τῶν Θεσ-
 σαλῶν πρῶται ἰδοῦσαι ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλο τι
 εἶναι τέρας, καὶ μετὰ τὰς φυλακὰς αὐτῇ ἡ στρατιῇ
 οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων κρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπί-
 δων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν ἡμισέας ἐς Ἀβας ἀνέθεσαν,
 τὰς δὲ ἐς Δελφούς· ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημά-
 των ἐκ ταύτης τῆς μάχης οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ
 περὶ τὸν τρίποδα συνεστέωτες ἔμπροσθε τοῦ νηοῦ τοῦ

ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἀβησι ἀνακέαται.
 ταῦτα μὲν νυν τὸν πεζὸν ἐργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν 28
 οἱ Φωκέες πολιορκέοντας ἑωντούς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς
 τὴν χώραν τὴν ἵππον αὐτῶν ἐλυμήναντο ἀνηκέστως.
 ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἣ ἐστὶ κατὰ Ἰάμπολιν, ἐν ταύτῃ
 τάφρον μεγάλην ὀρύξαντες ἀμφορέας κεινοὺς ἐς αὐτὴν
 κατέθηκαν, χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες καὶ ὁμοιώσαντες
 τῷ ἄλλῳ χώρῳ ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας.
 οἱ δὲ ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας φερόμενοι ἐσ-
 έπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας. ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλεα
 διεφθάρησαν. τούτων δὴ σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες ἔγ- 29
 κοτον οἱ Θεσσαλοὶ πέμψαντες κήρυκα ἡγόρευον τάδε·
 Ὡς Φωκέες, ἡδὴ τι μᾶλλον γνωσιμαχεῖτε μὴ εἶναι ὅμοιοι
 ἡμῖν. πρόσθε τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι, ὅσον χρόνον
 ἐκεῖνα ἡμῖν ἤνδανε, πλέον αἰεὶ κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα,
 νῦν τε παρὰ τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτο δυνάμεθα ὥστε ἐπ’
 ἡμῖν ἐστὶ τῆς γῆς ἐστερῆσθαι καὶ πρὸς ἡνδραποδίσθαι
 ὑμέας· ἡμεῖς μέντοι τὸ πᾶν ἔχοντες οὐ μνησικακέομεν,
 ἀλλ’ ἡμῖν γενέσθω ἀντ’ αὐτῶν πεντήκοντα τάλαντα
 ἀργυρίου, καὶ ὑμῖν ὑποδεκόμεθα τὰ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν
 χώραν ἀποτρέψειν. ταῦτά σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσ- 30
 σαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μοῦνοι τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων
 οὐκ ἐμήδιζον, κατ’ ἄλλο μὲν οὐδέν, ὥς ἐγὼ συμβαλ-
 λόμενος εὐρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν. εἰ
 δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ἡῦξον, ὥς ἐμοὶ δοκέειν,
 ἐμήδιζον ἂν οἱ Φωκέες· οἱ ταῦτα ἐπαγγελλομένων
 Θεσσαλῶν οὔτε δώσειν ἔφασαν χρήματα παρέχειν τέ
 σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μηδίξειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο·
 ἀλλ’ οὐκ ἔσσεσθαι ἐκόντες εἶναι προδόται τῆς Ἑλλάδος.
 ἐπειδὴ δὲ ἀνηνείχθησαν οὔτοι οἱ λόγοι, οὔτω δὴ οἱ 31

Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι ἐγένοντο ἡγε-
 μόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχι-
 νίης εἰς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον· τῆς γὰρ Δωρίδος χώρας
 ποδεῶν στεινὸς ταύτῃ κατατείνει, ὥς τριήκοντα στα-
 δίων μάλιστα κῆ εὖρος, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μη-
 λίδος καὶ Φωκίδος χώρας, ἥ περ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυο-
 πῖς· ἡ δὲ χώρα αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν
 ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν, οὐκ
 ἐσίναντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι· ἐμῆδιζόν τε γὰρ
 32 καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. ὥς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος
 εἰς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκέας
 οὐκ αἰρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων εἰς τὰ ἄκρα
 τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν (ἐστὶ δὲ καὶ ἐπιτηδὴ δέξα-
 σθαι ὄμιλον τοῦ Παρνησσοῦ ἢ κορυφή, κατὰ Νέωνα
 πόλιν κειμένη ἐπ' ἐωυτῆς, Τιθορέα οὖνομα αὐτῇ, εἰς
 τὴν δὴ ἀνηνεΐκαντο καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν)· οἱ δὲ πλεῦνες
 αὐτῶν εἰς τοὺς Ὀξόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσαντο, εἰς Ἄμ-
 φισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκη-
 μένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώραν πᾶσαν ἐπέδραμον
 τὴν Φωκίδα· Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὸν στρατόν·
 ὁκόσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον, καὶ
 33 εἰς τὰς πόλεις ἐνιέντες πῦρ καὶ εἰς τὰ ἱρά. πορευόμενοι
 γὰρ ταύτῃ παρὰ τὸν Κηφισὸν ποταμὸν ἐδήϊον πάντα,
 καὶ κατὰ μὲν ἔκαυσαν Δρυμὸν πόλιν, κατὰ δὲ Χαρά-
 δραν καὶ Ἐρωχον καὶ Τεθρώνιον καὶ Ἀμφίκαιαν καὶ
 Νέωνα καὶ Πεδιέας καὶ Τριτέας καὶ Ἐλάτειαν καὶ
 Ἰάμπολιν καὶ Παραποταμίους καὶ Ἄβας, ἐνθα ἦν ἱρὸν
 Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησανροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι
 πολλοῖσι κατεσκευασμένον· ἦν δὲ καὶ τότε καὶ νῦν
 ἐστὶ χρηστήριον αὐτόθι· καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες

ἐνέπρησαν. καὶ τινες διώκοντες εἶλον τῶν Φωκέων
 πρὸς τοῖσι ὄρεσι, καὶ γυναικᾶς τινες διέφθειραν μισγό-
 μενοι ὑπὸ πλήθους. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι 34
 οἱ βάρβαροι ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας. ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη
 διακρινομένη ἡ στρατιὴ αὐτῶν ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖ-
 στον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ
 πορευόμενον ἐπ' Ἀθήνας ἐσέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς γῆν
 τῆς Ὀρχομενίων. Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε,
 τὰς δὲ πόλεις αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι
 ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες. ἔσωζον δὲ
 τῇδε, δῆλον βουλόμενοι ποιεῖν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων
 Βοιωτοὶ φρονέοιεν. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτη
 ἐτράποντο, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἡγεμόνας ἔχοντες ὁρμέατο 35
 ἐπὶ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησσὸν
 ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος,
 πάντα ἐσυναμώρεον· καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν
 ἐνέπρησαν καὶ Δαυλίων καὶ Αἰολιδέων. ἐπορεύοντο
 δὲ ταύτῃ ἀποσχισθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς τῶνδε
 εἵνεκα, ὅπως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι βα-
 σιλεῖ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἡπί-
 στατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης, ὥς
 ἐγὼ πυνθάνομαι, ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε,
 πολλῶν αἰεὶ λερόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ
 Ἀλυάττεω ἀναθήματα. οἱ δὲ Δελφοὶ πυνθανόμενοι 36
 ταῦτα ἐς πᾶσαν ἀσροδίην ἀπύκατο, ἐν δείματι δὲ με-
 γάλῳ κατεστειώτες ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημά-
 των, εἴτε σφέα κατὰ γῆς κατορύξωσι εἴτε ἐκκομίσωσι
 ἐς ἄλλην χώραν. ὁ δὲ θεὸς σφας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς
 αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἐωυτοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ
 δὲ ταῦτα ἀκούσαντες σφέων αὐτῶν πέρι ἐφρόντιζον.

τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας, πέρην ἐς τὴν Ἀχαιίην
 διέπεμψαν, αὐτῶν δὲ οἱ μὲν πλείστοι ἀνέβησαν ἐς τοῦ
 Παρνησσοῦ τὰς κορυφὰς καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον
 ἀνηρείκαντο, οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξ-
 ἦλθον. πάντες δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν,
 37 πλὴν ἐξήκοντα ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτεω. ἐπεὶ δὲ
 ἀρχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἐπιόντες καὶ ἀπώρων τὸ
 ἱρόν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ οὐνομα ἦν Ἀκῆρατος,
 ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὄπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ
 μεγάρου ἐξενηειγμένα ἱρά, τῶν οὐκ ὅσιον ἦν ἄπτε-
 σθαι ἀνθρώπων οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἦε Δελφῶν τοῖσι
 παρεοῦσι σημανέων τὸ τέρας· οἱ δὲ βάρβαροι ἐπειδὴ
 ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱρόν τῆς Προνηΐης Ἀθη-
 ναίης, ἐπιγίνεται σφι τέρεα ἔτι μέξονα τοῦ πρὶν γενο-
 μένου τέρεος. θῶμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἐστί,
 ὄπλα ἀρήια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ
 νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιγενόμενα καὶ
 διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θωμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ
 γὰρ δὴ ἦσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρόν τῆς
 Προνηΐης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ
 κεραννοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ
 ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ
 ἐς αὐτοὺς καὶ κατέλαβον συχνοὺς σφεων, ἐκ δὲ τοῦ
 ἱροῦ τῆς Προνηΐης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο.
 38 συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων φόβος τοῖσι βαρβά-
 ροῖσι ἐνεπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγοντάς
 σφεας, ἐπικαταβάντες ἀπέκτειναν πληθὸς τι αὐτῶν. οἱ
 δὲ περιεόντες ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλεγον δὲ οἱ
 ἀπονοστήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι,
 ὡς πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα ὥρων θεία· δύο γὰρ

ὀπλίτας μέζοντας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν [ἔχοντας] ἔπεσθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. τούτους δὲ 39 τοὺς δύο Δελφοὶ λέγουσι εἶναι ἐπιχωρίους ἥρωας, Φυλάκον τε καὶ Αὐτόνοον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ τὸ ἱρόν, Φυλάκου μὲν παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατ' ὑπερθε τοῦ ἱεροῦ τῆς Προνηΐης, Αὐτονόου δὲ πέλας τῆς Κασταλίας ὑπὸ τῇ Ταμπεΐῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνηησοῦ λίθοι ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἦσαν σόοι, ἐν ᾧ τεμένει τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. τούτων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

Ὁ ΔΕ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτε- 40 μισίου Ἀθηναίων δεηθέντων ἐς Σαλαμῖνα κατίσχει τὰς νέας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδεήθησαν αὐτῶν σχεῖν πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλευσῶνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι ὥς ἐψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὐρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, τῶν μὲν εὖρον οὐδὲν ἔόν, οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, τὴν Πελοπόννησον περὶ πλείστου τε ποιευμένους περιεῖναι καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ ἄλλα δὲ ἀπιέναι. ταῦτα πυνθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδεήθησάν σφρων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν 41 Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν κήρυγμα ἐποίησαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται σῶζειν τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν

πλείστοι ἐς Τροίηννα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἴγιναν,
 οἱ δὲ ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσάν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι
 τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετέειν καὶ δὴ καὶ
 τοῦδε εἵνεκα οὐκ ἤκιστα· λέγουσι Ἀθηναῖοι ὅφιν μέγαν
 φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδiciaτᾶσθαι ἐν τῷ ἱερῷ· λέγουσί
 τε ταῦτα καὶ δὴ καὶ ὥς ἐόντι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι
 προτιθέντες· τὰ δ' ἐπιμήνια μελιτόεσσά ἐστι. αὕτη δ'
 ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθε αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη
 τότε ἦν ἄψαυστος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱεῖης
 μᾶλλον τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν
 πόλιν ὥς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυῖης τὴν ἀκρόπολιν.
 ὥς δέ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον.
 42 ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς
 νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλ-
 λήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροίηννος· ἐς γὰρ Πάγωνα
 τὸν Τροίηντιων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συν-
 ἐλέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
 ἐναυμάχεον καὶ ἀπὸ πολίων πλεύνων. ναύαρχος μὲν
 νυν ἐπὶν ὧντος ὅς περ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης
 Εὐρυκλείδew ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεός γε
 τοῦ βασιλῆιου ἑών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ
 43 ἄριστα πλεούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. ἐστρατεύοντο
 δὲ οὔδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι ἑκαίδεκα
 νέας παρεχόμενοι, Κορίνθιοι δὲ τῶντὸ πλήρωμα παρ-
 εχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυνῶνιοι δὲ πεντε-
 καίδεκα παρείχοντο νέας, Ἐπιδαύριοι δὲ δέκα, Τροι-
 ξήνιοι δὲ πέντε, Ἐρμιονέες δὲ τρεῖς, ἐόντες οὗτοι πλὴν
 Ἐρμιονέων Δωρικόν τε καὶ Μακεδνὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρι-
 νεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὕστατα ὁρμη-
 θέντες. οἱ δὲ Ἐρμιονέες εἰσὶ Δρύοπες, ὑπὸ Ἡρακλέος

τε καὶ Μηλίων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρας
 ἔξαναστάντες. οὗτοι μὲν νῦν Πελοποννησίων ἐστρα- 44
 τεύοντο, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἡπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν πρὸς
 πάντας τοὺς ἄλλους παρεχόμενοι νέας ὀργδῶκοντα καὶ
 ἑκατόν, μοῦνοι· ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνενανμάχησαν
 Πλαταιέες Ἀθηναίοισι διὰ τοιόνδε τι προῆγμα· ἀπαλ-
 λασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὥς
 ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς
 τὴν ἡεραΐην τῆς Βοιωτίας χώρας πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτρά-
 ποντο τῶν οἰκετέων. οὗτοι μὲν νῦν τούτους σώζοντες
 ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἐχόντων
 τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην ἦσαν Πελασγοί, ὀνομα-
 ζόμενοι Κραναοί, ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐκλήθησαν
 Κεκροπίδαι, ἐκδεξαμένον δὲ Ἐρεχθῆος τὴν ἀρχὴν Ἀθη-
 ναῖοι μετωνομάσθησαν, Ἴωνος δὲ τοῦ Ἐοῦθου στρα-
 τάρχεω γενομένου Ἀθηναίοισι ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου 45
 Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τῶντὸ πλήρωμα παρείχοντο καὶ
 ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Ἀμπρακιῶται δὲ ἐπὶ νέας ἔχοντες
 ἐπεβοήθησαν, Λευκάδιοι δὲ τρεῖς, ἔθνος ἐόντες οὗτοι
 Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. νησιωτέων δὲ Αἰγινῆται τριή- 46
 κοντα παρείχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρω-
 μέναι νέες, ἀλλὰ τῆσι μὲν τὴν ἐωυτῶν ἐφύλασσαν,
 τριήκοντα δὲ τῆσι ἄριστα πλεούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι ἐναν-
 μάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριεῖς ἀπὸ Ἐπιδαύρου·
 τῇ δὲ νήσῳ πρότερον οὖνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ
 Αἰγινῆτας Χαλκιδεῖς τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχό-
 μενοι καὶ Ἐρετριεῖς τὰς ἐπτά· οὗτοι δὲ Ἴωνες εἰσι.
 μετὰ δὲ Κήιοι τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὼν Ἴωνι-
 κὸν ἀπὸ Ἀθηνέων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας,
 ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων,

- κατὰ περ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐν-
τολέων ἀπίκτο ἐς τοὺς Ἑλληνας Δημοκρίτου σπεύ-
σαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου καὶ τότε τριηρα-
χέοντος· Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες ἀπὸ Ἀθηνέων [γεγονότες].
Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νέας τὰς περ ἐπ'
Ἀρτεμισίῳ, Κύνθιοι δὲ μίαν καὶ πεντηκόντερον, ἔοντες
συναμφοτέροι οὗτοι Δρύοπες. καὶ Σερίφιοί τε καὶ
Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο· οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδο-
σαν μοῦνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ.
47 οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ
Ἀχέροντος ποταμοῦ ἐστρατεύοντο· Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσι
δομυρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι, οἱ ἔξ ἐσχά-
των χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκη-
μένων Κροτωνιῆται μοῦνοι ἦσαν οἱ ἐβοήθησαν τῇ
Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ μιῇ νηί, τῆς ἦρχε ἀνὴρ τρις
πυθιονίκης Φάϋλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί.
48 οἱ μὲν νυν ἄλλοι τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο,
Μήλιοι δὲ καὶ Σίφνιοι καὶ Σερίφιοι πεντηκοντέρους.
Μήλιοι μὲν, γένος ἔοντες ἀπὸ Λακεδαιμόνος, δύο παρ-
είχοντο, Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἔοντες ἀπ'
Ἀθηνέων, μίαν ἑκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς
τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τριηκόσιαι καὶ
ἐβδομήκοντα καὶ ὀκτώ.
49 Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ
ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολιῶν, ἐβουλεύοντο, προθέντος
Εὐρυβιάδεω γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλούμενον,
ὅκου δοκεῖ ἐπιτηδεύτατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι
τῶν αὐτοὶ χωρέων ἐγκρατέες εἰσί· ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀπείτο
ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προετίθεε. αἱ γινώμαι δὲ
τῶν λεγόντων αἱ πλείϊται συνεξέπιπτον πρὸς τὸν

Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου, ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τύνδε, ὥς εἰ νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίῃ οὐδεμία ἐπιφανήσεται, πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἐξ τούτων ἐξοίδονται. ταῦτα τῶν ἀπὸ 50 Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων ἐληλύθεε ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἀγγέλλων ἥκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραποῦμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον καὶ τὴν Πλαταιέων ὠσαύτως, ἥκε τε ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδηλίω. ἐνέπρησε δὲ Θεσπειάν τε καὶ Πλάταιαν πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. ἀπὸ 51 δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἐτέροισι μῆσι ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἰρέουσιν ἔρημον τὸ ἄστυ καὶ τινὰς ὀλίγους εὐρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ καὶ πένητας ἀνθρώπους, οἳ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρῃσι τε καὶ ξύλοισι ἡμύνοντο τοὺς ἐπιόντας, ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα, πρὸς δὲ αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήιον τὸ ἢ Πυθίῃ σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι· αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήιον καὶ οὐ τὰς νέας. οἳ δὲ 52 Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρῆιον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον τοιόνδε· ὅπως στυππεῖον περὶ τοὺς οἰστοὺς περιθέντες ἄψειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα

Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι ὅμως ἡμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι καὶ τοῦ φράγματος προδεδωκότος. οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδῶν προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο, ἀμυνόμενοι δὲ ἄλλα τε ἀντεμνηχανῶντο καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας ὁλοιτροχούς ἀπίεσαν, ὥστε Ξέρξην ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορίῃσι ἐνέχεσθαι οὐ
53 δυνάμενόν σφεας ἐλεῖν. χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δὴ τις ἔξοδος τοῖσι βαρβάροισι· ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι. ἔμπροσθε ὦν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὅπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὴ οὔτε τις ἐφύλασσε οὔτ' ἂν ἤλπισε μὴ κοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίῃ ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καὶ [τοι] περ ἀποκρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὥς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι [ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν], οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες τοὺς ἱκέτας ἐφόνευσαν· ἐπεὶ δέ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱρὸν συλήσαντες
54 ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. σχὼν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσάν σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἑωυτῷ δὲ ἐπομένους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν, εἴτε δὴ ὦν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθ' ὑμῖον οἱ ἐγένετο

ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ Ἐρε- 55 χθεός τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηός, ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θαλάσσῃ ἐνι, τὰ λόγος παρὰ Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος Ἀθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασιλέος κελεύόμενοι ὥς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρόν, ὧρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδραμῆκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὥς σφι ἐξαγγέλθη 56 ὥς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηνέων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο ὥστε ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον προῆγμα, ἀλλ' ἔς τε τὰς νέας ἐσέπιπτον καὶ ἰστία αἰείροντο ὥς ἀποδυσόμενοι· τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχεῖν. νύξ τε ἐγίνετο καὶ οἱ διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐσέβαινον ἐς τὰς νέας. ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νέα εἶρετο 57 Μνησίφιλος ἀνὴρ Ἀθηναῖος ὅτι σφι εἶη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ ὥς εἶη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμόν καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχεῖν, εἶπε· Οὐ τοι ἄρα, ἦν ἀπαείρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἐτι πατρίδος ναυμαχήσεις· κατὰ γὰρ πόλις ἕκαστοι τρέφονται, καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος ὥστε μὴ οὐ διασκεδασθῆναι τὴν στρατιήν· ἀπολέεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ'

εἴ τις ἔστι μηχανή, ἰθι καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβου-
 λευμένα, ἣν κως δύνῃ ἀναγνῶσαι Εὐρυβιάδην μετα-
 58 βουλευσάσθαι ὥστε αὐτοῦ μένειν. κάρτα τε τῷ Θεμιστο-
 κλέϊ ἤρесе ἡ ὑποθήκη καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος
 ἦιε ἐπὶ τὴν νέα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενός δὲ ἔφη
 ἐθέλειν οἱ κοινόν τι προῆγμα συμμῖξαι. ὁ δ' αὐτὸν ἐς
 τὴν νέα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν, εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα
 ὁ Θεμιστοκλῆς παριζόμενός οἱ καταλέγει ἐκείνᾳ τε
 πάντα τὰ ἥκουσε Μνησιφίλου, ἐωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ
 ἄλλα πολλὰ προστιθείς, ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηζὼν ἕκ τε
 τῆς νεὸς ἐκβῆναι σὺλλέξαι τε τοὺς στρατηγούς ἐς τὸ
 59 συνέδριον. ὥς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυ-
 βιάδην προθεῖναι τὸν λόγον τῶν εἵνεκα συνήγαγε τοὺς
 στρατηγούς, πολλὸς ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν τοῖσι λόγοισι
 οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορινθίων
 στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε· ὦ Θεμιστόκλεες,
 ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι ῥαπίζονται. ὁ δὲ
 ἀπολυόμενος ἔφη· Οἱ δέ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στε-
 60 φανοῦνται. τότε μὲν ἡπίως [πρὸς] τὸν Κορίνθιον ἀμεί-
 ψατο, πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδην ἔλεγε ἐκείνων μὲν ἔτι
 οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὥς ἐπεὰν ἀπαείρωσι
 ἀπὸ Σαλαμῖνος διαδρῆσονται· παρεόντων γὰρ τῶν συμ-
 μάχων οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορεῖν· ὁ δὲ
 α ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε· Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ
 σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἣν ἐμοὶ πείθῃ ναυμαχίην αὐτοῦ
 μένων ποιέεσθαι μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι λόγοισι
 ἀναξεύξης πρὸς τὸν Ἴσθμὸν τὰς νέας. ἀντίθες γὰρ
 ἐκάτερον ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἴσθμῳ συμβάλλων
 ἐν πελάγεϊ ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς τὸ ἥκιστα
 ἡμῖν σύμφορόν ἐστι νέας ἔχουσι βαρυτέρας καὶ ἀριθμὸν

ἐλάσσονας· τοῦτο δὲ ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέραρα καὶ Αἶγιναν, ἣν περ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ αὐτῶν ἔψεται καὶ ὁ πεζὸς στρατός, καὶ οὕτω σφέας αὐτοὺς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. ἦν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω β ποιήσης, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὐρήσεις· πρῶτα μὲν ἐν στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγησι πρὸς πολ-
λάς, ἦν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνῃ, πολλὸν κρατῆσομεν· τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυμαχεῖν πρὸς ἡμέων ἐστί, ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων. αὗτις δὲ Σαλαμῖς περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπεκκέεται τέκνα τε καὶ γυ-
ναῖκες. καὶ μὲν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυ-
μαχήσεις Πελοποννήσου καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ, οὐδέ σφέας, εἴ περ εὖ φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόν-
νησον. ἦν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται καὶ νικί- γ
σωμεν τῇσι νηυσί, οὔτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι οὔτε προβήσονται ἑκαστέρῳ τῆς Ἀττικῆς, ἀπίαςί τε οὐδενὶ κόσμῳ, Μεγάροισί τε κερδανέομεν περιεοῦσι καὶ Αἰγίνῃ καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι ἀνθρώποισι ὥς τὸ ἐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ δὲ οἰκότα βουλευομένοισι οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπείας γνώμας. ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος αὗτις ὁ Κορίν- 61
θιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων τῷ μὴ ἔστι πατρὶς καὶ Εὐρυβιάδην οὐκ ἔων ἐπιψηφίζειν ἀπόλ-
ανδρί· πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δὲ οἱ προέφερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ

Θεμιστοκλέης κεινόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε, ἕωντοῖσί τε ἐδήλου λόγῳ ὥς εἴη καὶ πόλις καὶ γῆ μέζων ἢ περ ἐκείνοισι, ἔστ' ἂν διηκόσiai νέες σφι ἔωσι πεπληρωμένοι· οὐδαμὸς γὰρ Ἑλλήνων
62 αὐτοὺς ἐπιόντας ἀποκρούσεσθαι. σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδην, λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα· Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ καὶ μένων ἔσσει ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα· τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νέες. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσης, ἡμεῖς μὲν ὥς ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας κομιεύμεθα ἐς Σῆριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἣ περ ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἐτι, καὶ τὰ λόγια λέγει ὕπ' ἡμέων αὐτὴν δεῖν κτισθῆναι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιῶνδε μουνωθέντες μεμνήσεσθε τῶν
63 ἐμῶν λόγων. ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης· δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους [ἀνεδιδάσκετο], μὴ σφεας ἀπολίπωσι, ἣν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγῃ τὰς νέας· ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτην δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας
64 διαναναμαχέειν. οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεῖτε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὥς ναυμαχῆσונτες. ἡμέρη τε ἐγίνετο καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἐν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσῃ. ἔδοξε δέ σφι εὖξασθαι τοῖσι θεοῖσι καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὥς δέ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίηεν ταῦτα· εὖξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νέα ἀπέστελλον ἐς Αἴγιναν.

Ἐφη δὲ Δίκαιος ὁ Θεοκύδεος ἀνὴρ Ἀθηναῖος, 65
φυγὰς τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον
τὸν χρόνον, ἐπεῖτε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ
πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐούσα ἐρημος Ἀθηναίων,
τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρῆτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν
τῷ Θριασίῳ πεδίῳ, ἰδεῖν δὲ κονιορτὸν χωρέοντα ἀπ’
Ἐλευσίνος ὡς ἀνδρῶν μάλιστά κη τρισμυρίων, ἀπο-
θωμάζειν τὴν σφεας τὸν κονιορτὸν ὅτε ἂν κοτε εἴη ἀν-
θρώπων, καὶ πρόκατε φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ φαίνεσθαι
τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν ἰακχον. εἶναι δ’ ἀδαή-
μονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσίνι γινομένων τὸν Δη-
μάρητον, εἰρέσθαι τε αὐτὸν ὅτι τὸ φθεγγόμενον εἴη
τοῦτο. αὐτὸς δὲ εἰπεῖν· Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅπως οὐ
μέγα τι σίνος ἔσται τῇ βασιλέος στρατιῇ. τάδε γὰρ
ἀρίδηλα, ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ
φθεγγόμενον, ἀπ’ Ἐλευσίνος ἰὸν ἐς τιμωρίην Ἀθη-
ναίοισι τε καὶ τοῖσι συμμάχοισι. καὶ ἦν μὲν γε κατα-
σκήψῃ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλεῖ
καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔσται, ἦν δὲ ἐπὶ τὰς
νέας τράπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν
κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλεῖν. τὴν δὲ ὁρτὴν ταύτην
ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔταα τῇ Μητρὶ καὶ τῇ
Κούρῃ, καὶ αὐτῶν τε ὁ βουλούμενος καὶ τῶν ἄλλων
Ἑλλήνων μυεῖται· καὶ τὴν φωνὴν τῆς ἀκούεις ἐν ταύτῃ
τῇ ὁρτῇ ἰακχάζουσι. πρὸς ταῦτα εἰπεῖν Δημάρητον·
Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἶπης. ἦν
γὰρ τοι ἐς βασιλέα ἀνευειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀπο-
βαλέεις τὴν κεφαλὴν, καὶ σε οὔτε ἐγὼ θυνήσομαι ῥύσα-
σθαι οὔτ’ ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς. ἀλλ’ ἔχ’ ἥσυχος,
περὶ δὲ στρατιῆς τῇσδε θεοῖσι μελήσει. τὸν μὲν δὴ

ταῦτα παραινέειν, ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὕτω δὴ αὐτοὺς μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δίκαιος ὁ Θεοκύδεις ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος.

- 86 Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἐπειδὴ ἐκ Τρηχῖνος θεησάμενοι τὸ τρωμα τὸ Λακωνικὸν διέβησαν ἐς τὴν Ἰστιαίην, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἔπλεον δι' Εὐρύπου, καὶ ἐν ἐτέρησι τρισὶ ἡμέρησι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. ὥς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ἐλάσσονες ἐόντες ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας κατὰ τε ἡπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ [ἀπικόμενοι], ἢ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιθήσω γὰρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτῶν ἀπολομένοισι καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι τοῦσδε τοὺς τότε οὐκω ἐπομένους βασιλεῖ, Μηλιάς καὶ Δωριέας καὶ Λοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς πανστρατιῇ ἐπομένους πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων, καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας, πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ γὰρ δὴ προέβαινε ἐσωτέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης,
- 67 τοσοῦτῳ πλέω ἔθνεά οἱ εἵπετο. ἐπεὶ ὧν ἀπίκато ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες οὗτοι πλὴν Παρίων (Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθνῳ ἐκαραδόκεον τὸν πόλεμον κῆ ἀποβήσεται), οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νέας, ἐθέλων σφι συμμῖξαι τε καὶ πνθίσθαι τῶν ἐπιπλεόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προῖζετο, παρῆσαν

μετάπεμπτοι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ ἴζοντο ὥς σφι βασιλεὺς ἐκάστω τιμὴν ἐδεδώκεε, πρῶτος μὲν ὁ Σιδώνιος [βασιλεὺς], μετὰ δὲ ὁ Τύριος, ἐπὶ δὲ ἄλλοι. ὥς δὲ κόσμῳ ἐπέξῃς ἴζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον εἰρώτα ἀποπειρώμενος ἐκάστου εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο. ἐπεὶ 68 δὲ περιῶν εἰρώτα ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τῷτὸ γνῶμην ἐξεφύροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι, Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη· Εἰπεῖν μοι πρὸς βασιλέα, Μαρδόνιε, ὥς α ἔγὼ τάδε λέγω, οὔτε κακίστη γενομένη ἐν τῇσι ναυμαχίησι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ οὔτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένη. δέσποτα, τὴν δὲ ἐοῦσαν γνῶμην με δίκαιόν ἐστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. καὶ τοι τάδε λέγω, φείδεο τῶν νεῶν μηδὲ ναυμαχίην ποιέο· οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτό εἰσι κατὰ θάλασσαν ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δεῖ σε ναυμαχίησι ἀνακινδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εἵνεκα ὁρμήθης στρατεύεσθαι, ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδῶν δέ τοι ἴσταται οὐδείς· οἱ δέ τοι ἀντέστησαν, ἀπήλλαξαν οὔτω ὥς κείνους ἔπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω β ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω· ἦν μὲν μὴ ἐπειχθῆς ναυμαχίην ποιεύμενος, ἀλλὰ τὰς νέας αὐτοῦ ἔχῃς πρὸς γῇ μένων ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι, δέσποτα, χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἰοί τε πολλὸν χρόνον εἰσί τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφεας διασκεδᾷς, κατὰ πόλιν δὲ ἕκαστοι φεύζονται. οὔτε γὰρ σῖτος πάρα σφι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι.

οὕτε αὐτοὺς οἰκός, ἣν σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλά-
 νης τὸν πεζὸν στρατόν, ἀτρεμεῖν τοὺς ἐκείθεν αὐτῶν
 ἦκοντας, οὐδέ σφι μελήσει πρὸ τῶν Ἀθηνέων ναυμα-
 γ χέειν. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῆς ναυμαχῆσαι, δειμαίνω μὴ
 ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς τὸν πεζὸν προσδήλησται.
 πρὸς δέ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλεν, ὥς
 τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φι-
 λέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί. σοὶ δὲ
 εἰσὶν ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων κακοὶ δοῦλοι εἰσί, οἳ ἐν
 συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, εἰσὶν Αἰγύπτιοί τε
 καὶ Κύπριοι καὶ Κίλικες καὶ Πάμφυλοι, τῶν ὕφελός
 69 ἐστὶ οὐδέν. ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαργδόνιον, ὅσοι
 μὲν ἦσαν εὐνοοὶ τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο
 τοὺς λόγους ὥς κακόν τι πεισομένης πρὸς βασιλέος,
 ὅτι οὐκ ἔα ναυμαχίην ποιέεσθαι· οἱ δὲ ἀγαπίομενοί τε
 καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένης διὰ
 πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ ἀνακρίσει ὥς
 ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνηνείχθησαν αἱ γνώμαι
 ἐς Ξέρξην, κάρτα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ τῇ Ἀρτεμισίης,
 καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σπουδαίην εἶναι τότε πολλῶ
 μᾶλλον αἶνεε. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε,
 τάδε καταδόξας, πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθελοκακέειν
 ὥς οὐ παρεόντος αὐτοῦ, τότε δὲ αὐτὸς παρεσκεύαστο
 θεήσασθαι ναυμαχέοντας.

70 Ἐπεὶ δὲ παρήγγελλον ἀναπλέειν, ἀνῆγον τὰς νέας
 ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες
 κατ' ἡσυχίην. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ἡ ἡμέρη
 ναυμαχίην ποιήσασθαι· νύξ γὰρ ἐπεγένετο· οἱ δὲ
 παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοὺς δὲ Ἕλληνας
 εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἦκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ

Πελοποννήσου· ἀρρώδεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχεῖν μέλλοιεν, νικηθέντες τε ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἐσωτῶν ἀφύλακτον. τῶν δὲ βαρ- 71
 βάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεοῦσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηγάνητο ὅπως κατ' ἡπειρον μὴ ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι. ὥς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολίων ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἵζοντο, καὶ σφι ἐπὴν στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδew, Λεωνίδew δὲ ἀδελφεός. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἴσθμῳ καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο ὥς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ τεῖχος. ἅτε δὲ ἐουσέων μυριάδων πολλέων καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου ἦνετο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεις ἐσεφορέοντο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρης. οἱ δὲ 72
 βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἴσθμὸν πανδημεὶ οἷδε ἦσαν Ἑλλήνων, Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Ἀρκάδες πάντες καὶ Ἡλεῖοι καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυνῶνιοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Φλιάσιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Ἐρμιονέες. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ βοηθήσαντες καὶ ὑπεραρρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροικώκεε ἥδη.

Οἰκείει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτὰ. τούτων 73
 δὲ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα ἔοντα κατὰ χώραν ἵδρυνται νῦν τῇ καὶ τὸ πάλαι οἶκεον, Ἀρκάδες τε καὶ Κυνούριοι·

ἐν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαιῶν ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, ἐκ μέντοι τῆς ἑωυτῶν, οἰκέει δὲ τὴν ἄλλοτριήν. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα τῶν ἐπὶ τέσσαρα ἐπὶ ἡλνυδὰ ἐστὶ, Δωριεὺς τε καὶ Αἰτωλοὶ καὶ Δρυόπες καὶ Ἀἰνυοί. Δωριέων μὲν πολλοὶ τε καὶ δόκιμοι πόλεις, Αἰτωλῶν δὲ Ἡλὶς μούνη, Δρυόπων δὲ Ἐρμιῶν τε καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ, Αἰνυῶν δὲ Παρωρεῖται πάντες. οἱ δὲ Κυνοῦριοι αὐτόχθονες ἔοντες δοκέουσι μῦθοι εἶναι Ἴωνες, ἐκδεδωρίενται δὲ ὑπὸ τε Ἀργείων ἀρχόμενοι καὶ τοῦ χρόνου, ἔοντες Ὀρνειται καὶ Περίοικοι. τούτων ὧν τῶν ἐπὶ ἔθνεων αἱ λοιπαὶ πόλεις, πάρεξ τῶν κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου κατέατο· εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι ἐμῆδιζον.

- 74 Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ τοιοῦτω πόνῳ συνέστασαν, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη (τὸν) δρόμον θέοντες καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὅμως ταῦτα πυνθανόμενοι ἀρρώδεον, οὐκ οὔτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὥς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. τέως μὲν δὴ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστάς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιούμενοι τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ ἐξεργάγη ἐς τὸ μέσον. σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτῶν, οἱ μὲν ὥς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὸν εἶη ἀποπλέειν καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ πρὸς χώρας δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγινῆται καὶ
- 75 Μεγαρεῖς αὐτοῦ μένοντας ἀμύνεσθαι. ἐνθαῦτα Θεμιστοκλῆς ὥς ἔσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐξελθὼν δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοῖον,

ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεόν, τῷ οὖνομα μὲν ἦν Σί-
 κιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστο-
 κλέος παίδων· τὸν δὴ ὕστερον τούτων τῶν προηγημάτων
 Θεμιστοκλέης Θεσπία τε ἐποίησε, ὥς ἐπεδέκοντο οἱ
 Θεσπιέες· πολιήτας, καὶ χρήμασι ὕλβιον. ὃς τότε πλοῖον
 ἀπικόμενος ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν βαρβάρων
 τάδε· Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάτρη τῶν
 ἄλλων Ἑλλήνων (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλείας
 καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατ' ὑπερθε γίνε-
 σθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα) φράσσοντα ὅτι οἱ
 Ἕλληνες δορυσμὸν βουλεύονται καταρρωδηκότες, καὶ
 νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον ἀπάντων ἐξεργά-
 σασθαι, ἣν μὴ περιύδητε διαδράντας αὐτούς. οὔτε
 γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι οὔτ' ἔτι ἀντιστήσονται
 ὑμῖν, πρὸς ἑαυτούς τε σφέας ὕψεσθε ναυμαχέοντας
 τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τοὺς μὴ. ὁ μὲν
 ταῦτά σφι σημήνας ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο· τοῖσι δὲ 76
 ὥς πιστὰ ἐγίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν
 νησίδα τὴν [Ψυττάλειαν] μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κει-
 μένην καὶ τῆς ἡπείρου πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβί-
 βασαν· τοῦτο δέ, ἐπειδὴ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον
 μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρας κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλα-
 μῖνα, ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνό-
 σουραν τεταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι Μουνυχίης πάντα
 τὸν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε εἵνεκα ἀνῆγον τὰς
 νέας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγεῖν ἔξῃ, ἀλλ' ἀπο-
 λαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτε-
 μισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττά-
 λειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε
 εἵνεκα, ὥς ἐπεὰν γίνηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα

ἔξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ [τῆς] ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος), ἵνα τοὺς μὲν περιποιέωσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίουν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὥς μὴ πυνθανοίατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτός οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες παραρτέοντο.

- 77 [Χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὥς οὐκ εἰσὶ ἀληθές, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειραῖσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας.

Ἄλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσάορου ἱερὸν ἀκτὴν νηυσὶ γεφυρώσωσι καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν, ἐλπίδι μαινομένη λιπαράς πέρσαντες Ἀθήνας, δῖα Δίκη σβέσσει κρατερὸν Κόρον, Ὑβριος νῖόν, δεινὸν μαιμώνοντα, δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα πιθέσθαι. Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίζεται, αἷματι δ' Ἄρης πόντον φοινίξει. τότε ἑλεύθερον Ἑλλάδος ἤμαρ εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει καὶ πότνια Νίκη.

ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χρησμῶν πέρι οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω οὔτε παρ' ἄλλων ἐνδέχομαι].

- 78 Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐρίνετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἥδεσαν δὲ οὐκ ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι, ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώραν εἶναι.
- 79 συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου, τὸν ἐγὼ νενομίκα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιοτάτον. οὗτος ὦν ἡρ στὰς ἐπὶ τὸ συνέδριον ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἐόντα μὲν ἐωυτῷ

οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγάλθεος
τῶν παρεόντων κακῶν λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐξεκα-
λέετο, θέλων αὐτῷ συμμῆξαι. προακηκόεε δὲ ὅτι σπεύ-
δοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς
τὸν Ἰσθμόν. ὥς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε
Ἀριστείδης τάδε· Ἡμέας στασιάζειν χρεόν ἐστι ἐν τε
τῷ ἄλλῳ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε περὶ τοῦ ὑκότερος
ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέγω δέ
τοι ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀπο-
πλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτό-
πτης τοι λέγω γενόμενος ὅτι νῦν οὐδ' ἦν θέλωσι
Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἰοί τε ἔβονται
ἐκπλῶσαι· περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ.
ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμενον. ὁ δ' ἀμείβετο 80
τοισίδε· Κάριτα τε χρηστὰ διακελεύεαι καὶ εὖ ἡγγειλας·
τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενό-
μενος ἦκεις. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ
Μήδων. ἔδεε γάρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ἠθέλον ἐς μάχην
κατίστασθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας παραστήσασθαι. σὺ
δὲ ἐπεὶ περ ἦκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι
ἄγγειλον. ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν
καὶ οὐ πείσω ὥς οὐ ποιούντων τῶν βαρβάρων ταῦτα.
ἀλλὰ σφι σήμενον αὐτὸς παρελθὼν ὥς ἔχει. ἐπεὰν δὲ
σημῆνης, ἦν μὲν πείθονται, [ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα,]
ἦν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὅμοιον ἡμῖν ἔσται·
οὐ γὰρ ἔτι διαδρῆσονται, εἴ περ περιεχόμεθα παντα-
χόθεν, ὥς σὺ λέγεις. ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀρι- 81
στείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἦκειν καὶ μόγισ ἐκ-
πλῶσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· περιέχεσθαι γὰρ πᾶν
τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν

- ἔεργεω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὥς ἀλεξισομένους. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπας μετεστήκεε, τῶν δὲ αὐτίς ἐγίνετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ γὰρ πλεῖνες τῶν στρα-
82 τηρῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐσαγγελθέντα. ἀπιστεόντων δὲ τούτων ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ (Τήνιος) Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἣ περ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα καὶ τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Αἰγίῃ ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἑλλήσι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριη-
κοσίας νέας· δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν.
- 83 Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὥς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὥς ναυμαχῆ-
σοντες. ἡὼς τε δὴ διέφαινε καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπι-
βατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλῆς. τὰ δὲ ἔπεα ἦν πάντα (τὰ) κρέσσω τοῖσι ἴσσοσι ἀντιτιθέμενα, ὅσα δὴ ἐν ἀνθρώ-
που φύσει καὶ καταστάσι ἐγγίνεται· παραινέσας δὲ τού-
των τὰ κρέσσω αἰρέεσθαι καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νέας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσ-
βαίνον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἣ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νέας ἀπάσας
81 οἱ Ἕλληνες. ἀναγομένοισι δέ σφι αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες [ἐπὶ] πρύμνην ἀνεκρούοντο καὶ ὠκελλον τὰς νέας, Ἀμεινίης δὲ Παλ-
ληνεὺς ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἐξαναχθεὶς νηὶ ἐμβάλλει. συμ-
πλακείσης δὲ τῆς νεὸς καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι,

οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχήν, Αἰγινῆται δὲ τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἰγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὥς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη, φανεῖσαν δὲ διακελεύσασθαι ὥστε καὶ ἅπαν ἀκούσαι τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον, ὀνειδίσασαν πρότερον τάδε· ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρούετε;

Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες (οὔτοι 85 γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσίνος τε καὶ ἐσπέρης κέρας), κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους Ἴωνες· οὔτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθελόκακεον μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῖνες οὐ. ἔχω μὲν νυν συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόντων, χρῆσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστῳ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε καταστησάντων τῶν Περσέων, Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη καὶ χώρα ἐδωρήθη πολλῇ. οἱ δ' εὐεργέται βασιλέος ὁροσάγγαι καλέονται Περσιστί. περὶ μὲν νυν 86 τούτους οὕτω εἶχε· τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκεραῖζετο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπ' Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων (καὶ) κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὔτε τεταγμένων ἔτι οὔτε σὺν νόῳ ποιεόντων οὐδέν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷον περ ἀπέβη. καίτοι ἥσαν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν

ἡμέρην μακροῦ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν ἢ πρὸς Εὐβοίῃ,
 πᾶς τις προθυμώμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην, ἐδόκεε
 87 τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσασθαι βασιλέα. κατὰ μὲν δὴ
 τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως ὥς
 ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡγωνίζοντο· κατὰ
 δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον
 ἔτι παρὰ βασιλείῃ. ἐπειδὴ γὰρ ἐς θόρουβον πολλὸν ἀπίκετο
 τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηὺς ἡ
 Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νεὸς Ἀττικῆς· καὶ ἡ οὐκ ἔχρυσα
 διαφυγεῖν, ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νέες φί-
 λiai, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε
 ἐοῦσα, ἔδοξε οἱ τόδε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήνεικε ποιη-
 σάσῃ· διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς φέρουσα ἐνέβαλε
 νηὶ φιλήν ἀνδρῶν τε Καλυνδέων καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος
 τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τι
 νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἑόν-
 των, οὐ μέντοι ἔχω γε εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης
 αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἢ τῶν Καλυνδέων
 κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηὺς. ὥς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ
 κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη διπλᾶ ἑωυτὴν ἀγαθὰ
 ἐργάσατο· ὃ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νεὸς τριήραρχος ὥς
 εἶδὲ μιν ἐμβάλλουσιν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας
 τὴν νέα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι ἢ αὐτομο-
 λέειν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀπο-
 88 στρέψας πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. τοῦτο μὲν τοιοῦτο αὐτῇ
 συνήνεικε γενέσθαι διαφυγεῖν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι,
 τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένην ἀπὸ τούτων
 αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ
 βασιλέα θηεύμενον μαθεῖν τὴν νέα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δὴ
 τινα εἰπεῖν τῶν παρόντων· Δέσποτα, ὄρᾳς Ἀρτεμισίην

ὥς εὖ ἀγωνίζεται καὶ νέα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τὸν ἐπειρέσθαι εἰ ἄληθέως ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον, καὶ τοὺς φάναι, σαφέως τὸ ἐπίσημον τῆς νεὸς ἐπισταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἠπιστέατο εἶναι πολεμίῃ. τὰ τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεικε ἐς εὐτυχίην γενόμενα καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μηδὲνα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δὲ εἰπεῖν λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· Οἱ μὲν ἄνδρες γερόντισί μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες. ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἰπεῖν. ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ 89 μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοὶ τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, ὀλίγοι δὲ τινες καὶ Ἑλλήνων· ἅτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νέες διεφθείροντο, οἱ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλείσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὕπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῇσι νηυσὶ παριέναι πειρώμενοι ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῖ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φευγούσῃσι περιέπιπτον. ἐγένετο 90 δὲ καὶ τότε ἐν τῷ θυορύβῳ τούτῳ· τῶν τινες Φοινίκων, τῶν αἱ νέες διεφθάρατο, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νέες, ὡς προδόντων. συνήνεικε ὦν οὕτω ὥστε Ἴωνων τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν τοιόνδε μισθόν· ἔτι τούτων ταῦτα λεγόντων ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηκικῇ νηὺς. ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο καὶ ἐπιφερομένη Αἰγιναιή

νηὺς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηϊκῶν τὴν νέα. ἅτε δὲ ἐόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρηϊκες τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νεὸς βάλλοντες ἀπήραξαν καὶ ἐπέβησαν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα γενόμενα τοὺς Ἴωνας ἐρρύσατο· ὥς γὰρ εἶδέ σφεας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας οἷα ὑπερλυπεόμενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος, καὶ σφεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. ὅπως γὰρ τινα ἰδοὶ Ξέρξης τῶν ἑωυτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ ὕρεϊ τῷ ἀντίον Σαλαμῖνος, τὸ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεπυνθάνετο τὸν ποιήσαντα, καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δέ τι καὶ προσεβάλετο φίλος ἑὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν τούτου τοῦ Φοινικίου πάθους.

- 91 Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο· τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκεράϊζον τὰς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς φευγούσας τῶν νεῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὅπως δέ τινες τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι
- 92 ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. ἐνθαῦτα συνεκύρουν νέες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νέα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κριοῦ ἀνδρὸς Αἰγινίτεω νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ, ἥ περ εἶλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιάθῳ τὴν Αἰγιναίην, ἐπ' ἧς ἔπλεε Πυθίης ὁ Ἴσχενόου, τὸν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι· τὸν δὴ περιάγουσα ἄμα τοῖσι Πέρσῃσι

ἦλω νηὺς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθόην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἴγιναν. ὥς δὲ ἐσεῖδε τὴν νέα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος, καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα ἐπεκερτόμησε ἐς τῶν Αἰγινητέων τὸν μηδισμόν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα· οἱ δὲ βάρβαροι τῶν αἰ νέες περιεγέροντο φεύγοντες ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυ- 93
μαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται, ἐπὶ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης καὶ Ἀθηναῖοι Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς, ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλέοι Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπάυστο πρότερον ἢ εἰλέ μιν ἢ καὶ αὐτὸς ἦλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρεκεκένευστο, πρὸς δὲ καὶ ἄεθλον ἔκειτο μύριαι δραχμαί, ὃς ἂν μιν ζωὴν ἔλῃ· δεινὸν γάρ τι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ὥς πρότερον εἴρηται, διέφυγε· ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, τῶν αἰ νέες περιεγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ.

Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορινθίων στρατηγὸν λέγουσι 94
Ἀθηναῖοι αὐτίκα κατ' ἀρχάς, ὥς συνέμισγον αἰ νέες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἰστία ἀειράμενον οἴχεσθαι φεύγοντα, ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὥς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θείῃ πομπῇ, τὸν οὔτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ προῆγμα· ὥς γὰρ

- ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν, τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος λέγειν
 τὰδε· Ἀδεύμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νέας ἐς φυγὴν
 ὀρμησάι καταπροδοὺς τοὺς Ἑλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ
 νικῶσι ὅσον αὐτοὶ ἡρώντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν.
 ταῦτα λεγόντων ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδεύμαντον, αὐτίς
 τὰδε λέγειν, ὥς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὄμηροι
 ἀποθνήσκειν, ἣν μὴ νικῶντες φαίνονται οἱ Ἑλληνες.
 οὕτω δὲ ἀποστρέψαντα τὴν νέαν αὐτόν τε καὶ τοὺς
 ἄλλους ἐπ' ἐξεργασμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον.
 τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων, οὐ
 μέντοι αὐτοὶ γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρῶ-
 τοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι·
- 95 μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ
 Λυσιμάχου ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγω τι πρότερον
 τούτων ἐπεμνήσθην ὥς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ
 θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τὰδε ἐποίησε
 παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτῶν οἱ παρετετάχато
 παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρας, γένος ἰόντες
 Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων,
 οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφό-
 νευσαν πάντας.
- 96 Ὡς δὲ ἡ ναυμαχία διελέλυτο, κατειρύναντες ἐς
 τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ
 ἐτύγχανε ἐτι ἰόντα, ἔτοιμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην,
 ἐλπίζοντες τῇσι περιεούσῃσι νηυσὶ ἐτι χρησεσθαι βασι-
 λέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἄνεμος ξέφυρος
 ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἡϊόνα καλεομένην Κωλιάδα,
 ὥστε ἀποπλησθῆναι τὸν χρησμὸν τὸν τε ἄλλον πάντα
 τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ
 Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ἐξενει-

χθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων
ἐν χρησμῷ Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ,
τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἑλληνας,

Κωλιάδες δὲ γυναικες ἐρετμοῖσι φρούρουσι.
τοῦτο δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

ΞΕΡΞΗΣ δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας 97
μή τις τῶν Ἰώνων ὑποθῇται τοῖσι Ἑλλησι ἢ αὐτοὶ
νοήσωσι πλέειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντες τὰς γε-
φύρας καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κινδυνεύσῃ
ἀπολέσθαι, δρησμὸν ἐβούλευε· θέλων δὲ μὴ ἐπίδηλος
εἶναι μήτε τοῖσι Ἑλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ ἐς τὴν
Σαλαμίνα χῶμα ἐπειράτο διαχοῦν, γαύλους τε Φοι-
νηκίους συνέδεε, ἵνα ἀντί τε σχεδὴς ἔωσι καὶ τείχεος,
ἀρτέτό τε ἐς πόλεμον ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησό-
μενος. ὁρῶντες δὲ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσ-
σονται εὖ ἠπιστέατο ὡς ἐκ παντὸς νόου παρεσκευάσται
μένων πολεμήσειν· Μαρδόνιον δ' οὐδὲν τούτων ἐλάν-
θανε ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἐόντα τῆς ἐκείνου διανοίης.
ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας
ἀγγελέοντα τὴν παρεούσάν σφι συμφορὴν. τούτων δὲ 98
τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὃ τι θᾶσσον παραγίνεται
θυητὸν ἐόν· οὕτω τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται τοῦτο.
λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων ἂν ἡμερέων ἦ ἢ ἡ πᾶσα ὁδός, το-
σοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι, κατὰ ἡμερησίην
ὁδὸν ἐκάστην ἵππος τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος· τοὺς
οὔτε νιφετός, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νύξ ἔργει μὴ
οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον αὐτῷ δρόμον τὴν ταχί-
στην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδόι τὰ ἐντεταλ-
μένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐν-
θεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατ'

περ Ἑλλησι ἢ λαμπαδηφορίῃ τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπι-
 τελέουσι. τοῦτο τὸ δράμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρ-
 99 σαι ἀγγραρήιον. ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη
 ἀπικομένη, ὥς ἔχοι Ἀθήνας Ξέρξης, ἔτερωσε· οὕτω δὴ
 τι Περσέων τοὺς ὑπολειφθέντας ὥς τὰς τε ὁδοὺς μυρ-
 σίνη πάσας ἐστόρεσαν καὶ ἐθυμίων θυμιάματα καὶ
 αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίῃσι τε καὶ εὐπαθειῇσι· ἡ δὲ δευ-
 τέρη σφι ἀγγελίη ἐπεσελθοῦσα συνέχεε οὕτω ὥστε
 τοὺς κισῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ
 ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ
 οὕτω δὲ περὶ τῶν νεῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι
 ἐποίουν ὥς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες.

100 Καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα μεταξὺ
 χρόνον γενόμενον, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτός σφας ἀπικό-
 μενος ἔπαυσε. Μαρδόνιος δὲ ὁρέων μὲν Ξέρξην συμ-
 φορὴν μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιούμενον, ὑπο-
 πτεῦν δὲ αὐτὸν δροσμὸν βουλευεῖν ἐκ τῶν Ἀθηνέων,
 φροντίσας πρὸς ἑωυτὸν ὥς δώσει δίκην ἀναγνώσας
 βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ κρέσσον
 εἰη ἀνακινδυνεῦσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα ἢ
 αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον ὑπὲρ μεγάλων αἰωρη-
 θέντα· πλεον μέντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι
 τὴν Ἑλλάδα· λογισάμενος ὧν ταῦτα προσέφερε τὸν
 λόγον τόνδε· Δέσποτα, μήτε λυπέο μήτε συμφορὴν
 μηδεμίαν μεγάλην ποιεῦ τοῦδε τοῦ γεγονότος εἶνεκα
 πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἄγων ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ
 ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δὲ οὔτε τις
 τούτων τῶν τὸ πᾶν σφι ἤδη δοκεόντων κατεργάσθαι
 ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται ἀντιωθῆναι οὔτ' ἐκ
 τῆς ἡπείρου τῆσδε· οἱ τε ἡμῖν ἠντιώθησαν, ἔδοσαν

δίκας. εἰ μὲν νυν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν, παρέχει ποιεῖν ταῦτα. μὴ δὲ δυσθύμει· οὐ γὰρ ἔστι Ἑλλήσι οὐδεμία ἔκδυσις μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον εἶναι σοὺς δούλους. μάλιστα μὲν νυν ταῦτα ποίει· εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν. σὺ Πέρσας, βασιλεῦ, μὴ ποιήσης καταγελάστους γενέσθαι Ἑλλήσι. οὐδὲ γὰρ ἐν Πέρσῃσί τοι τι δεδήληται τῶν προηγμάτων, οὐδὲ ἐρέεις ὅκου ἐγενόμεθα ἄνδρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἦδη ὦν, ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι αἵτιοί εἰσι, ἐμοὶ πείθεο· εἴ τοι δέδοκται μὴ παραμένειν, σὺ μὲν ἐς ἥθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπέλαυνε τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν, ἐμὲ δέ σοι χορὴν τὴν Ἑλλάδα παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριάδας τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον. ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης ὡς ἐκ κακῶν 101 ἐχάρη τε καὶ ἤσθη, πρὸς Μαροδόνιον τε βουλευσάμενος ἔφη ὑποκρινέεσθαι ὁκότερον ποιήσει τούτων. ὡς δὲ ἐβουλεύετο ἅμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ἐς συμβουλίην μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μούνη νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὡς δὲ ἀπῆκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους, τοὺς τε συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε· Κελεύει με Μαροδόσιος μένοντα αὐτοῦ πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου, λέγων ὥς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι πάθος εἰσι, ἀλλὰ βουλομένοισί σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις. ἐμὲ ὦν ἢ ταῦτα κελεύει ποιεῖν, ἢ αὐτὸς ἐθέλει

τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ παρα-
 σχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην, αὐτὸν δέ με
 κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ εἰς ἡθεα τὰ
 ἐμά. σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ
 συνεβούλευσας τῆς γενομένης οὐκ ἔωσα ποιέεσθαι, νῦν
 τε συμβούλευσον ὁκότερα ποιέων ἐπιτύχω εὖ βουλευ-
 102 σάμενος. ὁ μὲν ταῦτα συνεβουλευέτο, ἡ δὲ λέγει
 τάδε· Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἔστι συμβουλευομένῳ τυ-
 χεῖν τὰ ἄριστα εἶπασαν, ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατήκουσι
 πρήγμασι δοκέει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπελαύνειν ὀπίσω,
 Μαρδόνιον δέ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιή-
 σειν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν
 γάρ, ἦν καταστρέψῃται τά φησι θέλειν καὶ οἱ προχω-
 ρήσῃ τὰ νοέων λέγει, σὺν τὸ ἔργον, ὧ δέσποτα, γίνε-
 ται· οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσαντο· τοῦτο δέ, ἦν τὰ
 ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμία συμ-
 φορὴ μεγάλη ἔσται σέο τε περιεόντος καὶ ἐκείνων τῶν
 πρηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σόν. ἦν γὰρ σύ τε περιῆς
 καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας δραμέονται
 περὶ σφέων αὐτῶν οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δέ, ἦν τι
 πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλ-
 ληνες νικῶσι, δοῦλον σὺν ἀπολέσαντες· σὺ δέ, τῶν
 εἵνεκα τὸν στόλον ἐποιήσας, πυρώσας τὰς Ἀθήνας
 103 ἀπελᾶς. ἦσθι τε δὴ τῇ συμβουλίῃ Ξέρξης· λέγουσα
 γὰρ ἐπετύγχανε τά περ αὐτὸς ἐνόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ
 πάντες καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἂν
 δοκέειν ἐμοί· οὕτω καταρρωδήκεε. ἐπαινέσας δὲ τὴν
 Ἀρτεμισίην ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ
 παῖδας εἰς Ἑφεσον· νόθοι γὰρ τινες παῖδές οἱ συν-
 104 εἶποντο. συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμό-

τιμον, γένος μὲν ἔοντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ
 δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλείῃ. [οἱ δὲ Πηδα-
 σέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἀλικαρνησσοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πηδά-
 σοισι τοῦτοισι τοιόνδε συμφέρεται προῆγμα γίνεσθαι·
 ἐπεὰν τοῖσι ἀμφικτυόσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι
 τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπόν,
 τότε ἡ ἱρεὶα αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέγαν.
 τοῦτο δέ σφι δις ἤδη ἐγένετο. ἐκ τούτων δὴ τῶν 105
 Πηδασέων ὁ Ἐρμότιμος ἦν] τῷ μεγίστῃ τίσις ἤδη ἀδι-
 κηθέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλόντα γὰρ
 αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων καὶ πωλεόμενον ὠνέεται Πανιώνιος
 ἀνὴρ Χῖος, ὃς τὴν ξόην κατεστήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιω-
 τάτων· ὅπως γὰρ κτήσαιο παῖδας εἰδεος ἐπαμμένους,
 ἐκτάμνων ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδεις τε καὶ Ἐφεσον
 χρημάτων μεγάλων. παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώ-
 τεροί εἰσι οἱ εὐνούχοι πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης τῶν
 ἐνορχίων. ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολ-
 λούς, ἅτε ποιεύμενος ἐκ τούτου τὴν ξόην, καὶ δὴ καὶ
 τοῦτον. καὶ οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχεε ὁ Ἐρμότιμος,
 ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα μετ' ἄλλων
 δώρων, χρόνου δὲ προϊόντος πάντων τῶν εὐνούχων
 ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ. ὥς δὲ τὸ στράτευμα τὸ 106
 Περσικὸν ὄρμα βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἔδωκεν ἐν Σάρ-
 δισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δὴ τι προῆγμα ὁ Ἐρμό-
 τιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην, τὴν Χῖοι [μὲν] νέμονται,
 Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται, εὐρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐν-
 θαῦτα. ἐπιγνοὺς δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ
 φιλίους λόγους, πρῶτα μὲν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς
 δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθὰ, δεύτερα δέ οἱ ὑπισχνεύμενος
 ἀντὶ τούτων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσῃ, ἦν κομίσας τοὺς

οἰκέτας οἰκὴν ἐκείνην, ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναικα. ὡς δὲ ἄρα πανοικίῃ μιν περιέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε· Ὡ πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐμῶν τις ἐργάσατο, ἢ σὲ ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι; ἐδόκεές τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἷ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χεῖρας τὰς ἐμάς, ὥστε σε μὴ μέμψεσθαι τὴν ἀπ' ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ὠνειδίσε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν ἠναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἐωντοῦ παίδων, τεσσέρων ἐόντων, τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν, ἀναγκαζόμενος δὲ ἐποίεε ταῦτα· αὐτοῦ τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω περιῆλθε ἢ τε τίσις καὶ Ἑρμότιμος.

107 ΞΕΡΞΗΣ δὲ ὡς τοὺς παῖδας ἐπέτρεψε Ἀρτεμισίῃ ἀπάγειν ἐς Ἑφεσον, καλέσας Μαργδόνιον ἐκέλευέ μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς βούλεται, καὶ ποιεῖν τοῖσι λόγοις τὰ ἔργα πειρώμενον ὅμοια. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγίνετο, τῆς δὲ νυκτὸς κελεύσαντος βασιλέος τὰς νέας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπήγουν ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς τάχως εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλεῖ. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλέοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἡπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νέας εἶναι καὶ ἔφρευγον ἐπὶ πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νέες εἶεν ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες ἐκο-
108 μίζοντο. ὡς δὲ ἡμέρην ἐγίνετο, ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες

κατὰ χώρην μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν ἡλπίζον
καὶ τὰς νέας εἶναι περὶ Φάληρον, ἐδόκεόν τε ναυμα-
χήσειν σφέας παραρτέοντό τε ὥς ἀλεξήσόμενοι. ἐπεὶ
δὲ ἐπύθοντο τὰς νέας οἰχώκυας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα
ἐδόκεε ἐπιδιώκειν. τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξεω
στρατὸν οὐκ ἐπεῖδον διώξαντες μέχρι Ἄνδρου, ἐς δὲ
τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλῆς μὲν
νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο διὰ νήσων τραπομένους καὶ
ἐπιδιώξαντας τὰς νέας πλέειν ἰθάως ἐπὶ τὸν Ἑλλή-
σποντον λύσοντας τὰς γεφύρας. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν
ἐναντίην ταύτη γνώμην ἐτίθετο, λέγων ὥς εἰ λύσουσι
τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέριστον πάντων σφεῖς κακὸν
τὴν Ἑλλάδα ἐργασαίαιτο. εἰ γὰρ ἀναγκασθεῖη ἀπο-
λαμφθεῖς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτο
ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν, ὥς ἄγουντι μὲν οἱ ἡσυχίην οὔτε
τι προχωρέειν οἶόν τε ἔσται τῶν προηγημάτων οὔτε τις
κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῶ τέ οἱ ἡ στρατιὴ δια-
φθερέεται, ἐπιχειροῦντι δὲ αὐτῷ καὶ ἔργου ἐχομένῳ
πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσται προσχωρῆσαι
κατὰ πόλιν τε καὶ κατὰ ἔθνεα, ἥτοι ἀλίσκομένων γε ἢ
πρὸ τούτου ὁμολογεόντων· τροφήν τε ἔξιν σφέας τοῖ
ἐπέτειον αἰεὶ τὸν Ἑλλήνων καρπὸν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ
νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν
Πέρσην· ἐατέον ὦν εἶναι φεύγειν, ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων
ἐς τὴν ἑωυτοῦ· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ποιέε-
σθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἶχοντο τῆς
γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί.
ὥς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλέειν ἐς 109
τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλῆς, μεταβαλὼν πρὸς
τοὺς Ἀθηναίους (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγότες

περιημέκτεον, ὁρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλέειν
 καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι, εἰ ὅλλοι μὴ βου-
 λοῖατο) ἔλεγέ σφι τάδε· Καὶ αὐτὸς ἤδη πολλοῖσι παρ-
 εγενόμην καὶ πολλῷ πλέω ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι,
 ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας νενικημένους ἀνα-
 μάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέραν κακότητα.
 ἡμεῖς δέ (εὖρημα γὰρ εὐρήκαμεν ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ
 τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτο ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι)
 μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς
 κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν
 ἄνδρα ἓνα τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεύσαι,
 ἔόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον· ὃς τὰ τε ἱρὰ καὶ τὰ
 ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο, ἐμπιπράς τε καὶ καταβάλλων
 τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμα-
 στίγωσε πέδας τε κατῆκε. ἀλλ' εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ
 παρὲν ἡμῖν νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντας
 ἡμέων τε αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετέων· καί
 τις οἰκίην τε ἀναπλάσασθω καὶ σπόρου ἀνακῶς ἐχέτω,
 παντελέως ἀπελάσας τὸν βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι
 καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλησπόντου καὶ Ἰωνίης. ταῦτα ἔλεγε
 ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσην, ἵνα ἦν
 ἄρα τί μιν καταλαμβάνη πρὸς Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ
 110 ἀποστροφὴν· τὰ περ ὧν καὶ ἐγένετο. Θεμιστοκλῆς
 μὲν ταῦτα λέγων διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο·
 ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφὸς ἐφάνη
 ἔων ἀληθέως σοφός τε καὶ εὐβουλος, πάντως ἔτοιμοι
 ἦσαν λέγοντι πειθεσθαι. ὥς δὲ οὗτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι
 ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἄνδρας ἀπ-
 ἔπεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖσι ἐπίστευσε σιγᾶν ἐς πᾶσαν
 βέσανον ἀπικνεομένοισι τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο βασιλέϊ

φράσαι· τῶν καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέτης αὐτῖς ἐγένετο· οὐ
ἐπειδὴ ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν κατέμενον
ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρξην ἔλεγε
τάδε· Ἐπεμψέ με Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆος, στρατηγὸς
μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμαχῶν πάντων ἄρι-
στος καὶ σοφώτατος, φράσσοντά τοι ὅτι Θεμιστοκλῆς
[ὁ Ἀθηναῖος] σοὶ βουλόμενος ὑπουργεῖν ἔσχε τοὺς
Ἕλληνας τὰς νέας βουλομένους διώκειν καὶ τὰς ἐν
Ἑλλησπόντῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην
πολλὴν κομίζω. οἱ μὲν ταῦτα σημῆναντες ἀπέπλεον 111
ὀπίσω· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεῖτε σφι ἀπέδοξε μὴτ' ἐπι-
διώκειν ἔτι προσωτέρω τῶν βαρβάρων τὰς νέας μῆτε
πλέειν ἐς τὸν Ἑλλησπόντον λύσοντας τὸν πόρον, τὴν
Ἄνδρον περικατέατο ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ
Ἄνδριοι νησιωτέων αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλῆος χρή-
ματα οὐκ ἔδοσαν, ἀλλὰ προῖσχομένου Θεμιστοκλῆος
λόγον τόνδε, ὥς ἤκοιεν Ἀθηναῖοι περὶ ἐωντοὺς ἔχοντες
δύο θεοὺς μεγάλους, Πειθῶ τε καὶ Ἀναγκαίην, οὕτω
τέ σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα, ὑπεκρίναντο πρὸς
ταῦτα λέγοντες ὥς κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι
μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες καὶ θεῶν χρηστῶν ἤκοιεν
εὖ, ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι γεωπείνας ἐς τὰ μέγιστα
ἀνήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους οὐκ ἐκλείπειν
σφέων τὴν νῆσον ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρεῖν, Πενίην τε
καὶ Ἀμηχανίην, καὶ τούτων τῶν θεῶν ἐπηβόλους ἐόντας
Ἀνδρίους οὐ δώσειν χρήματα· οὐδέποτε γὰρ (ἂν)
τῆς ἐωντῶν ἀδυναμίας τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι
κρέσσω. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινάμενοι καὶ οὐ
δόντες χρήματα ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλῆς δέ, οὐ 112
γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας

νήσους ἀπειλητήριους λόγους αἵτεε χρήματα διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων [χρεώμενος λόγοισι] τοῖσι καὶ πρὸς βασιλέα ἐχρήσατο, λέγων ὥς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεόμενον, ἐπάξει τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ πολιορκέων ἐξαιρήσει. λέγων ταῦτα συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων, οἳ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἄνδρον ὥς πολιορκεῖτο διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα ὥς εἶη ἐν αἷνῃ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δὴ τις καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δὲ τινὰς καὶ ἄλλους δοῦναι καὶ οὐ τούτους μούρους. καὶ τοὶ Καρυστίοισι γε οὐδὲν τούτου εἵνεκα τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλῆς μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὁρμώμενος χρήματα παρὰ νησιωτέων ἐκτατο λάθρῃ τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

- 113 Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξην ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην ἐξήλαντον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνωρίην εἶναι τοῦ ἔτους πολεμέειν, χειμερίσαι τε ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὥς δὲ ἀπίκατο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρώτους μὲν τοὺς Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ (οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείπεσθαι βασιλέος), μετὰ δὲ τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίν, καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας καὶ Βακτριούς τε καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεξὸν καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἴλετο, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι

εἶδεά τε ὑπῆρχε διαλέγων καὶ εἰ τέοισί τι χρηστὸν
 συνήδεε πεπονημένον· ἐν δὲ πλεῖστον ἔθνος Πέρσας
 αἰρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους,
 ἐπὶ δὲ Μήδους. οὗτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες
 ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ ἥσσονες· ὥστε σύμπαντας
 τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι. ἐν δὲ 114
 τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ Μαρδόνιός τε τὴν στρατιὴν
 διέκρινε καὶ Ξέρξης ἣν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον
 ἐληλύθει ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξην αἰτέειν
 δίκας τοῦ Λεωνίδεω φόνου καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκείνου
 δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τὴν ταχίστην Σπαρ-
 τιῆται, ὃς ἐπειδὴ κατέλαβε ἐοῦσαν ἔτι πᾶσαν τὴν στρα-
 τιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὕψιν τὴν Ξέρξεω ἔλεγε
 τάδε· Ὡ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ
 Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι
 σφῶν τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας ῥυόμενον τὴν Ἑλλάδα.
 ὁ δὲ γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὥς οἱ
 ἐτύγγανε παρεστῶς Μαρδόνιος, δεικνὺς ἐς τοῦτον εἶπε·
 Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὃδε δίκας δώσει τοιαύτας οἷας
 ἐκείνοισι πρόπει. ὁ μὲν δὴ δεξάμενος τὸ ῥηθὲν ἀπαλ- 115
 λάσσετο, Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν
 αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ
 ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ
 τεσσεράκοντα ἡμέρησι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν
 μέρος ὥς εἶπεῖν. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοίατο καὶ
 κατ' οὔστινας ἀνθρώπους, τὸν τούτων καρπὸν ἀρπά-
 ζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὔροιεν, οἱ δὲ
 τὴν ποίην τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην καὶ τῶν δει-
 δρέων τὸν φλοιὸν περιλέποντες καὶ τὰ φύλλα κατα-
 δρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν

ἀγρίων, καὶ ἔλειπον οὐδέν· ταῦτα δ' ἐποίεον ὑπὸ λιμοῦ.
 ἐπιλαβὼν δὲ λοιμός τε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερίη
 κατ' ὁδὸν διέφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτῶν
 κατέλειπε, ἐπιτάσσων τῇσι πόλισι, ἵνα ἐκάστοτε γίνοιτο
 ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, ἐν Θεσσαλίῃ τέ
 τινας καὶ ἐν Σίρῳ τῆς Παιονίης καὶ ἐν Μακεδονίῃ.
 ἔνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διός, ὅτε ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα ἦλानε, ἀπὼν οὐκ ἀπέλαβε, ἀλλὰ δόντες
 οἱ Παῖονες τοῖσι Θρηήξι ἀπαιτέοντος Ξέρξῳ ἔφασαν
 νεομένους ἀρπασθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηίκων τῶν
 116 περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκημένων. ἔνθα καὶ
 ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς
 Θρηῖξ ἔργον ὑπερφυῆς ἐργάσατο· ὃς οὔτε αὐτὸς ἔφη
 τῷ Ξέρξῳ ἐκὼν εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἶχετο ἄνω ἐς
 τὸ ὄρος τὴν Ῥοδόπην, τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ
 στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δὲ ἀλογήσαντες, ἢ
 ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θεήσασθαι τὸν πόλεμον,
 ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν
 ἄσινέες πάντες ἐξ ἐόντες, ἐξώρυσσε αὐτῶν ὁ πατήρ τοὺς
 117 ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν
 τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον· οἱ δὲ Πέρσαι ὥς ἐκ τῆς
 Θρηίκης πορευόμενοι ἀπίκοντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειρό-
 μενοι τὸν Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἀβυδὸν·
 τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὔρον ἔτι ἐντεταμένας ἀλλ' ὑπὸ
 χειμῶνος διαλελυμένας. ἔνθαῦτα δὲ κατεχόμενοι σιτία
 τε πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον, οὐδένα τε κόσμον
 ἐμπιπλάμενοι καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες ἀπέθνησκον τοῦ
 στρατοῦ τοῦ περιέοντος πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῳ
 118 ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὁδε λόγος
 λεγόμενος, ὥς ἐπειδὴ Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηναίων

ἀπίκετο ἐπ' Ἡίονα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορήσει διεχρᾶτο, ἀλλὰ τὴν μὲν στρατιὴν Ὑδάρνει ἐπιτράπει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νεὸς Φοινίσσης ἐπιβὰς ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλέοντα δέ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίνην. καὶ δὴ μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι γεμούσης τῆς νεὸς ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλέα εἰρέεσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτην εἴ τις ἔστι σφι σωτηρίῃ. καὶ τὸν εἶπαι· Δέσποτα, οὐκ ἔστι οὐδεμία, εἰ μὴ τούτων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξην λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα εἰπεῖν· Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασιλέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ οἶκε εἶναι ἐμοὶ ἡ σωτηρίῃ. τὸν μὲν ταῦτα λέγειν, τοὺς δὲ προσκυνέοντας ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν νέα ἐπικουφισθεῖσαν οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὥς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γῆν τὸν Ξέρξην, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῳ στεφάνῳ τὸν κυβερνήτην, ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. οὗτος δὲ ἄλλος 119 λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός, οὔτε ἄλλως οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέεθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξην, ἐν μυρίῃσι γνώμησι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξοον μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε, τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος καταβιβάσαι ἐς κοίλῃν νέα, ἔοντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους, τῶν δ' ἑρετέων ἔόντων Φοινίκων ὅκως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὥς καὶ

πρότερόν μοι εἴρηται, ὁδῶ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ
 120 στρατῷ ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. μέγα δὲ καὶ τόδε
 μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κομιδῇ
 ἀπικόμενος ἐς Ἀβδηρα καὶ ξεινίην τέ σφι συνθέμενος
 καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκη τε χρυσέῳ καὶ τήρῃ
 χρυσοπάστῳ. καὶ ὥς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρεῖται, λέγοντες
 ἔμοιγε οὐδαμῶς πιστά, πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην
 φεύγων ἐξ Ἀθηνέων ὀπίσω, ὥς ἐν ἀδείῃ ἑὼν. τὰ δὲ
 Ἀβδηρα ἴδρυται πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου μᾶλλον ἢ τοῦ
 Στρυμόνος καὶ τῆς Ἡϊόνος, ὅθεν δὴ μὲν φασὶ ἐπι-
 βῆναι ἐπὶ τὴν νέα.

121 Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεῖτε οὐκ οἴοί τε ἐγίνοντο ἐξελεῖν
 τὴν Ἀνδρον, τραπόμενοι ἐς Κάρυστον καὶ δηιώσαντες
 αὐτῶν τὴν χώραν ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα
 μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ
 τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας, τὴν μὲν ἐς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι,
 ἣ περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν, τὴν δὲ ἐπὶ Σούνιον, τὴν δὲ
 τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο διεδά-
 σσαντο τὴν ληϊήν καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς Δελ-
 φούς, ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριᾶς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρω-
 τήριον νεός, ἑὼν μέγαθος δυνάδεκα πηχέων· ἔσθηκε δὲ
 122 οὗτος τῇ περ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. πέμ-
 ψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφούς ἐπειρώτων
 τὸν θεὸν κοινῇ εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκρο-
 θίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν,
 παρὰ Αἰγινητέων δὲ οὐ, ἀλλὰ ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀρι-
 στήγία τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθό-
 μενοι ἀνέθεσαν ἄστέρως χρυσεούς, οἱ ἐπὶ ἰστοῦ χαλ-
 κέον ἐστᾶσι τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσου
 123 κρητῆρος. μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς ληϊῆς ἔπλεον οἱ

Ἑλληνες ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἄριστήια δώσοντες τῷ ἄξιω-
 τάτῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὥς
 δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διένεμον τὰς ψήφους ἐπὶ
 τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύ-
 τερον κρίνοντας ἐκ πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν
 ἔωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτοὺς ἕκαστος δοκέων ἄρι-
 στος γενέσθαι, δεύτερα δὲ οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμι-
 στοκλέῃ κρίνοντας. οἱ μὲν δὴ ἐμουνουῖντο, Θεμιστο-
 κλέης δὲ δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. οὐ βου- 124
 λομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ'
 ἀποπλεόντων ἑκάστων ἐς τὴν ἑωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως
 Θεμιστοκλέης ἐβώσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν
 Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ
 νικῶν οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχη-
 σάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαιμόνα ἀπίκετο
 θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν
 ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἄριστήια μὲν νυν
 ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον, σοφίης δὲ καὶ
 δεξιότητος Θεμιστοκλέϊ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης·
 ἔδωρῆσαντό τέ μιν ὅχῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύοντι.
 αἰνέσαντες δὲ πολλὰ, προέπεμψαν ἀπιόντα τριηκόσιοι
 Σπαρτιητέων λογάδες, οὗτοι οἳ περ ἱππées καλέονται,
 μέχρι οὖρων τῶν Τεγεατικῶν. μῦνον δὴ τοῦτον πάν-
 των ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Σπαρτιῆται προέπεμψαν.
 ὥς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, 125
 ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν
 Θεμιστοκλέος ἑών, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν,
 φθόνῳ καταμαργέων ἐνείκεε τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς
 Λακεδαιμόνα ἄπιξιν προφέρων, ὥς διὰ τὰς Ἀθήνας
 ἔχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι'

ἑωυτόν. ὁ δέ, ἐπεῖτε οὐκ ἔπαύετο λέγων ταῦτα ὁ Τιμόδημος, εἶπε· Οὕτω ἔχει τοι· οὗτ' ἂν ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐτιμήθην οὕτω πρὸς Σπαρτιητέων, οὗτ' ἂν σύ, ὦνθρωπε, ἐὼν Ἀθηναῖος.

- 126 Ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο, Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθε ἐὼν, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιικῶν καὶ μᾶλλον ἔτι γενόμενος, ἔχων ἕξ μυριάδας στρατοῦ τοῦ Μαρδόνιος ἐξελέξατο, προέπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὥς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ ὀπίσω πορευόμενος κατὰ τὴν Παλλήνην ἐρίνετο, ἅτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην καὶ οὐδέν κω κατεπεύγοντος ἤκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίουν ἐντυχὼν ἀπεστεῶσι Ποτιδαιήτῃσι μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφεας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὥς βασιλεὺς παρεξεληλάκεε καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὥς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὴν Παλ-
- 127 λήνην ἔχοντες. ἐνθαῦτα δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτίδαιαν. ὑποπτέυσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε· εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφεας εἴλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην, τὴν δὲ πόλιν παρατιδοῖ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένει, καὶ οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον.
- 128 ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως προσεῖχε, προσέχοντι δὲ οἱ προθύμως συντίθεται προδοσίην Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός, ὄντινα μὲν τρόπον ἀρχήν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν (οὐ

γὰρ ὧν λέγεται), τέλος μέντοι τοιαύδε ἐγένετο· ὅπως
 βιβλίον γράψει ἢ Τιμόξεινος ἐθέλων παρὰ Ἀρτάβαζον
 πέμψαι ἢ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος παρὰ
 τὰς γλυφίδας περιελίξαντες καὶ πετρώσαντες τὸ βιβλίον
 ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπάϊστος δὲ ἐγένετο
 ὁ Τιμόξεινος προδιδούς τὴν Ποτίδαιαν· τοξεύων γὰρ
 ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἀμαρτῶν τοῦ χωρίου
 τούτου βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον, τὸν δὲ
 βληθέντα περιέδραμε ὄμιλος, οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν
 πολέμῳ, οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὥς ἔμαθον
 τὸ βιβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· παρῇν δὲ καὶ
 τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίῃ. τοῖσι δὲ στρατη-
 γοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βιβλίον καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον
 τῆς προδοσίης ἔδοξε μὴ καταπλῆξαι Τιμόξεινον προ-
 δοσίῃ τῆς Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομιζοίατο
 εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προ-
 δόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπάϊστος ἐγεγόνεε·
 Ἀρταβάζῳ δὲ ἐπειδὴ πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς 129
 μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη καὶ χρόνον
 ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γενόμενον
 παρήισαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὥς δὲ τὰς δύο μὲν μοῖρας
 διοδοιπορήκεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, τὰς διελ-
 θόντας χορῇ εἶναι ἔσω ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημ-
 μυρις τῆς θαλάσσης μεγάλης, ὅση οὐδαμὰ κω, ὥς οἱ
 ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένη. οἱ μὲν δὴ νέειν
 αὐτῶν οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπιστα-
 μένους οἱ Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν.
 αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥηχίης [καὶ τῆς
 πλημμυρίδος] καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε,
 ὅτι ἐς τοῦ Ποσειδέωνος τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ

ἐν τῷ προαστείῳ ἡσέβησαν οὗτοι τῶν Περσέων οἱ περ
καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης· αἴτιον δὲ τοῦτο
λέγοντες εὖ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ περιγενομέ-
νους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον.

- 130 Οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλέα οὕτω ἔπρηξαν.
ὁ δὲ ναυτικός ὁ Ξέρξης (ὁ) περιγενόμενος, ὥς προσ-
έμιξε τῇ Ἀσίῃ φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος καὶ βασιλέα τε καὶ
τὴν στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἀβυδον,
ἐχειμέριζε ἐν Κύμῃ. ἕαρος δὲ ἐπιλάμψαντος πρῶτος
συνελέγετο ἐς Σάμον· αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέρισαν
αὐτοῦ· Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῖνες ἐπεβάτεον.
στρατηγοὶ δὲ σφι ἐπῆλθον Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου
καὶ Ἀρταῦντης ὁ Ἀρταχαίεω· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ
ἀδελφιδέος αὐτοῦ Ἀρταῦντεω προσελομένου Ἰθαμίτρης.
ἄτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ προήμισαν ἀνωτέρω τὸ
πρὸς ἐσπέρας, οὐδ' ἐπηνάγκαζε οὐδεῖς, ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ
κατήμενοι ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῆ, νέας
ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τριηκοσίας. οὐ μὲν οὐδὲ προσ-
εδέκοντο τοὺς Ἑλληνας ἐλεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην ἀλλ'
ἀποχρήσειν σφι τὴν ἐωυτῶν φυλάσσειν, σταθμεύμενοι
ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος ἀλλ'
ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο. κατὰ μὲν νυν τὴν θάλασσαν
ἐσσωμένοι ἦσαν τῷ θυμῷ, περὶ δὲ ἐδόκεον πολλῷ
κρατήσειν τὸν Μαρδόνιον. ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ ἅμα
μὲν ἐβουλευόντο εἴ τι δυναίητο κακὸν τοὺς πολεμίους
ποιεῖν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούσ τεον ὅκη πεσέεται τὰ Μαρ-
131 δονίου πρήγματα. τοὺς δὲ Ἑλληνας τό τε ἕαρ γινόμε-
νον ἡγριρε καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν
δὴ πεξὸς οὐκῶ συνελέγετο, ὁ δὲ ναυτικός ἀπίκητο ἐς
Αἴγινα, νέες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ

καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος τοῦ Ἡγη-
σίλειω τοῦ Ἱπποκρατίδew τοῦ Λευτυχίδew τοῦ Ἀνα-
ξίλειω τοῦ Ἀρχιδήμου τοῦ Ἀναξανδρίδew τοῦ Θεοπόμ-
που τοῦ Νικάνδρου τοῦ Χαρίλειω τοῦ Εὐνόμου τοῦ
Πολυδέκτew τοῦ Πρυτάνιος τοῦ Εὐρυφῶντος τοῦ Προ-
κλέος τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου
τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέος, ἐὼν τῆς ἐτέρης οἰκίης τῶν
βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν ἐπὶ τῶν μετὰ Λευ-
τυχίδew πρώτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι βασιλεῖς ἐγέ-
νοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος
ὁ Ἀρίφρονος. ὥς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι ¹³²
αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν
Ἑλλήνων, οἳ καὶ ἐς Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων
ἀπικόμενοι ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν
Ἰωνίην· τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιληίδew ἦν· οἳ στα-
σιῶται σφίσι γενόμενοι ἐπεβούλευον θάνατον Στράττι
τῷ Χίου τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἐπὶ τῷ ἐπιβουλεύοντες
δὲ ὥς φανεροὶ ἐγένοντο, ἐξενείκαντο τὴν ἐπιχείρησιν
ἐνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ ἔξ ἐόντες
ὑπεξέσχον ἐκ τῆς Χίου καὶ ἐς Σπάρτην τε ἀπίκοντο καὶ
δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι
καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἳ προήγαγον αὐτοὺς μόγισ
μέχρι Διήλου. τὸ γὰρ προσωτέρω πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι
Ἑλλησι οὔτε τῶν χώρων ἐοῦσι ἐμπείροισι, στρατιῆς
τε πάντα πλέα ἐδόκεε εἶναι· τὴν δὲ Σάμον ἐπιστέατο
δόξη καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε
δὲ τοιοῦτο ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἐσπέρας
ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλῶσαι καταρρωδη-
κότας, τοὺς δὲ Ἑλληνας χρηζόντων Χίων τὸ πρὸς τὴν
ἡῶ κατωτέρω Διήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε

133 σφραων. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλεον ἐς τὴν Δῆλον,
 Μαροδόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθευτέν
 δὲ ὀρμώμενος ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπέα
 γένος, τῷ οὖνομα ἦν Μῦς, ἐντειλάμενος πανταχῇ μιν
 χρησόμενον ἐλθεῖν, τῶν οἷά τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι.
 ὃ τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθεῖν πρὸς τῶν χρηστηρίων
 ταῦτα ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐ γὰρ ὧν λέγεται
 δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων καὶ
 134 οὐκ ἄλλων πέρι πέμψαι. οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβὰ-
 δειαν φαίνεται ἀπικόμενος καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπι-
 χωρίων ἄνδρα καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον, καὶ ἐς Ἄβας
 τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον· καὶ δὴ καὶ
 ἐς Θήβας πρῶτα ὥς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ
 Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο (ἔστι δὲ κατὰ περ ἐν Ὀλυμπίῃ
 ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι), τοῦτο δὲ ξεινόν τινα
 καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας κατεκοίμησε ἐς Ἀμ-
 φιάρεω. Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι
 διὰ τόδε· ἐκέλευσέ σφας ὁ Ἀμφιάρεως διὰ χρηστηρίων
 ποιεύμενος ὁκότερα βούλονται ἐλέσθαι τούτων, ἑωυτῷ
 ἢ ἅτε μάντι χρᾶσθαι ἢ ἅτε συμάχω, τοῦ ἐτέρου ἀπ-
 εχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἶλοντο εἶναι. διὰ
 τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐτόθι ἐγκατα-
 135 κοιμηθῆναι. τόδε δὲ θῶμά μοι μέγιστον γενέσθαι
 λέγεται ὑπὸ Θηβαίων, ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρωπέα Μῦν,
 περιστρωφώμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ
 Πιτῶν Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος. τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν κα-
 λέεται μὲν Πιτῶν, ἔστι δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς
 Κωπαίδος λίμνης πρὸς ὄρει ἀγχοτάτῳ Ἀκραφίης πό-
 λις. ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπεῖτε παρελθεῖν τὸν καλεόμενον
 τοῦτον Μῦν, ἔπεσθαι δέ οἱ τῶν ἀστῶν αἰρετοὺς ἄνδρας

τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ὡς ἀπογραφομένους τὰ θεσπιεῖν
 ἐμελλε, καὶ πρόκατε τὸν πρόμαντιν βαρβάρῳ γλώσση
 χρᾶν. καὶ τοὺς μὲν ἐπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θώ-
 ματι ἔχσεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλλά-
 δος, οὐδὲ ἔχειν ὃ τι χρήσονται τῷ παρῶντι προήγματι·
 τὸν δὲ Εὐρώπεια Μῦν ἐξαρχάσαντα παρ' αὐτῶν τὴν
 ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γρά-
 φειν, ἐς αὐτήν, φάναι δὲ Καρίῃ μιν γλώσση χρᾶν,
 συγγραψάμενον δὲ οἴχεσθαι ἀπιόντα ἐς Θεσσαλίην.
 Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὃ τι δὴ λέγοντα ἦν τὰ 136
 χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας
 Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω ἄνδρα Μακεδόνα, ἅμα μὲν
 ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι ἦσαν (Ἀλεξάνδρου γὰρ
 ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης
 ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγεγόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν
 τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὖνομα τοῦ μητροπάτορος, τῷ δὴ
 ἐκ βασιλέος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη
 νέμεσθαι), ἅμα δὲ ὁ Μαρδόνιος πυθόμενος ὅτι πρό-
 ξεινός τε εἶη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος ἔπεμπε. τοὺς
 γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτιήσεσθαι,
 λεὼν τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον, τά τε
 κατὰ τὴν θάλασσαν συντυχόντα σφι παθήματα κατ-
 εργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίστατο. τούτων
 δὲ προσγενομένων κατήλπιζε εὐπετέως τῆς θαλάσσης
 κρατήσειν, τά περ ἂν καὶ ἦν, πεζῇ τε ἐδόκεε πολλῶ
 εἶναι κρέσσων· οὕτω τε ἐλογίζετο κατύπερθε οἱ τὰ
 προήγματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ
 τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλευόντα σύμ-
 μαχον τὸν Ἀθηναῖον ποιέεσθαι· τοῖσι δὴ πειθόμενος
 ἔπεμπε.

137 ΤΟΤ ΔΕ Ἀλεξάνδρου τούτου ἑβδόμος γενέτωρ Περδίκκης ἐστὶ ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε· ἐξ Ἀργεος ἔφυγον ἐς Ἴλλυριοὺς τῶν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοί, Γανάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης, ἐκ δὲ Ἴλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτεον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοῦς, ὁ δὲ νεώτερος αὐτῶν Περδίκκης τὰ λεπτά τῶν προβάτων. ἦσαν δὲ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μῦνον ὁ δῆμος. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέως αὐτῇ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὅπως δὲ ὀπτῶη, ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ θητός, Περδίκκew, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τῷτὸ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς. τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσῆλθε αὐτίκα ὥς εἴη τέρας καὶ φέροι ἐς μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς θῆτας προηγόρευέ σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. οἱ δὲ τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιοι εἶναι ἀπολαβόντες οὕτω ἐξιέναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκούσας, ἦν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε θεοβλαβῆς γενόμενος “Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τύνδε ἀποδίδωμι”, δέξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γανάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἔστασαν ἐκπεπληγμένοι, ὥς ἤκουσαν ταῦτα· ὁ δὲ παῖς, ἐτύγγανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε “Δεκόμεθα, ὦ βασιλεῦ, τὰ διδοῖς”, περιγράφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον, περιγράφας δέ, ἐς τὸν κόλπον τοῖς ἀρυσάμενος τοῦ ἡλίου, 138 ἀπαλλάσσετο αὐτός τε καὶ οἱ μετ’ ἐκείνου. οἱ μὲν δὴ ἀπήϊσαν, τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρέδρων

οἷόν τι χρῆμα ποιήσῃε ὁ παῖς καὶ ὥς σὺν νόφ κείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ διδόμενα. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ ὀξυνθεὶς πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. ποταμὸς δέ ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἀργεος ἀπόγονοι σωτήρι. οὗτος, ἐπεῖτε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρὺν ὥστε τοὺς ἱππέας μὴ οἷους τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης οἰκήσαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίεω, ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἐν ἑκαστον ἔχον ἐξήκοντα φύλλα, ὁδμῇ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἦλθω, ὥς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων ὄρος κέεται Βέρμιον οὖνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμώμενοι, ὥς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περγίκεω 139 Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγένετο· Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος, Ἀμύντης δὲ Ἀλκέτεω, Ἀλκέτεω δὲ πατήρ ἦν Ἀέροπος, τοῦ δὲ Φίλιππος, Φιλίππου δὲ Ἀργαῖος, τοῦ δὲ Περγίκεως ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν.

Ἐργόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω 140 ὥς δὲ ἀπῖκετο ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μαρκονίου, ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μακρόνιος τάδε λέγει· Ἐμοὶ ἀγγελίη ἦκει παρὰ βασιλέως λέγουσα οὕτω· Ἀθηναίοισι τὰς ἀμαρτιάδας τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων γενομένας πάσας μετήμι. νῦν τε ὧδε, Μακρόνιε, ποίεε· τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι ἀπόδος, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐλέσθων αὐτοί, ἦντινα ἂν ἐθέλωσι, ἐόντες αὐτόνομοι. ἱρὰ τε πάντα σφι, ἦν δὴ βούλωνται γε ἐμοὶ ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα. τούτων

δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιεῖν ταῦτα, ἣν μὴ τὸ ὑμέτερον αἴτιον γένηται. λέγω δὲ ὑμῖν τάδε νῦν· τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλεῖ ἀνταειρόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλαισθε οὔτε οἰοί τέ ἐσθε ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. εἶδετε μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα, πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμοὶ ἐοῦσαν δύναμιν, ὥστε καὶ ἦν ἡμέας ὑπερβάλησθε καὶ νικήσητε, τοῦ περ ὑμῖν οὐδεμία ἐλπίς εἴ περ εὖ φρονέετε, ἄλλη παρέσται πολλαπλήσιη. μὴ ὦν βούλεσθε παριστούμενοι βασιλεῖ στέρεσθαι μὲν τῆς χώρας, θείειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν, ἀλλὰ καταλύσασθε. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι βασιλέος ταύτη ὀρμημένου. ἐσθε ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχμίην συνθέμενοι ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης.

β Μαρδόνιος μὲν ταῦτα, ὧ Ἀθηναῖοι, ἐντεείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐοῦσης ἐξ ἐμεῦ οὐδὲν λέξω (οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε), προσχρηγίζω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίῳ. ἐνορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἷοισί τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξη. εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον ἔχων λόγους τούσδε· καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἢ βασιλέος ἐστὶ καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. ἦν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε, μεγάλα προτεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων αἰεὶ τε φθειρομένων μούνων, ἐξαίρετον μεταίχμιόν τε τὴν γῆν ἐκτημένων. ἀλλὰ πείθεσθε· πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἀμαρτάδας ἀπειὺς ἐθέλει φίλος γενέσθαι. Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα

ἔλεξε· Λακεδαιμόνιοι δὲ πυθόμενοι ἦκειν Ἀλέξανδρον 141
 εἰς Ἀθήνας εἰς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθη-
 ναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων ὥς σφεας χρεόν
 ἐστὶ ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελο-
 ποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε
 ἔδεισαν μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα
 τέ σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ δὴ συνέπιπτε ὥστε
 ὁμοῦ σφεων γίνεσθαι τὴν κατάστασιν· ἐπανέμειναν γὰρ
 οἱ Ἀθηναῖοι διατρίβοντες, εὖ ἐπιστάμενοι ὅτι ἔμελλον
 Λακεδαιμόνιοι πεύσεσθαι ἦκοντα παρὰ τοῦ βαρβάρου
 ἄγγελον ἐπ' ὁμολογίῃ, πυθόμενοί τε πέμψειν κατὰ
 τάχος ἀγγέλους. ἐπίτηδες ὦν ἐποίευν, ἐνδεικνύμενοι
 τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τὴν ἐσωτῶν γνώμην. ὥς δὲ 142
 ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, διαδεξάμενοι ἔλεγον οἱ
 ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι· Ἡμέας δὲ ἔπεμψαν Λακεδαιμό-
 νιοι δεησομένους ὑμέων μήτε νεώτερον ποιεῖν μηδὲν
 κατὰ τὴν Ἑλλάδα μήτε λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ
 βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς οὔτε κόσμον
 φέρον οὔτε γε ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ
 δὴ καὶ διὰ πάντων ἦκιστα πολλῶν εἶνεκα· ἡγείρατε
 γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς οὐδὲν ἡμέων βουλομέ-
 νων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆν ὁ ἄγων ἐγένετο·
 νῦν δὲ φέρει καὶ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε
 τούτων ἀπάντων αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι
 Ἑλλησι Ἀθηναίους οὐδαμῶς ἀνασχετόν, οἵτινες αἰεὶ καὶ
 τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων.
 πιεξευμένοισι μέντοι ὑμῖν συναχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν
 ἐστερήθητε διξῶν ἤδη καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον
 ἤδη πολλόν. ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε
 καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναϊκᾶς τε καὶ τὰ εἰς

πόλεμον ἄχρηστα οἰκτεῶν ἐχόμενα πάντα ἐπιθρέψειν,
 ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὅδε συνεστήκη. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξαν-
 δρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λήνας τὸν Μαρδονίου
 λόγον. τούτῳ μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστί· τύραννος
 γὰρ ἔων τυράννῳ συγκατεργάζεται· ὑμῖν δέ γε οὐ
 ποιητέα, εἴ περ εὖ τυγχάνετε φρονέοντες, ἐπισταμένοισι
 ὥς βαρβάροισί ἐστι οὔτε πιστὸν οὔτε ἀληθὲς οὐδέν.
 143 ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν
 Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε· Καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε
 ἐπιστάμεθα ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῷ Μήδῳ δύναμις
 ἢ περ ἡμῖν, ὥστε οὐδὲν δεῖ τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ'
 ὅμως ἐλευθερίας γλιχόμενοι ἀμυνέμεθα οὕτω ὅκως
 ἂν καὶ δυνώμεθα. ὁμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε
 σὺν ἡμέας πειρῶ ἀναπεῖθαι οὔτε ἡμεῖς πεισόμεθα. νῦν
 τε ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ ὥς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ'
 ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴῃ τῇ περ καὶ νῦν ἔρχε-
 ται, μήκοτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ· ἀλλὰ θεοῖσί τε
 συμμάχοισι πίσυνοί μιν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι καὶ τοῖσι
 ἡρώσι, τῶν ἐκεῖνος οὐδεμίαν ὕπιν ἔχων ἐνέπρησε τοὺς
 τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τοῦ λοιποῦ λόγους
 ἔχων τοιούσδε μὴ ἐπιφαίνεο Ἀθηναίοισι, μηδὲ δοκέων
 χρηστὰ ὑπουργεῖν ἀθέμιστα ἔρδειν παραίνεε. οὐ γὰρ
 σε βουλόμεθα οὐδὲν ἄχαρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν,
 144 ἐόντα πρόξεινόν τε καὶ φίλον. πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον
 ταῦτα ὑπεκρίναντο, πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέ-
 λους τάδε· Τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίους μὴ ὁμολο-
 γήσωμεν τῷ βαρβάρῳ κάρτα ἀνθρωπῆιον ἦν. ἀτὰρ
 αἰσχροῶς γε οἴκατε ἐξεπιστάμενοι τὸ Ἀθηναίων φρό-
 νημα ἀρρωδῆσαι, ὅτι οὔτε χροσός ἐστι γῆς οὐδαμόθι
 τοσοῦτος οὔτε χώρη κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα,

τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι ἐθέλομεν ἂν μηδίσαντες καταδου-
 λῶσαι τὴν Ἑλλάδα. πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ
 τὰ διακωλύοντα ταῦτα μὴ ποιεῖν μηδ' ἣν ἐθέλωμεν,
 πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ
 τὰ οἰκήματα ἐμπεπρημένα τε καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι
 ἡμέας ἀναγκαιῶς ἔχει τιμωρεῖν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον
 ἢ περ ὁμολογέειν τῷ ταῦτα ἐργασαμένῳ, αὐτῖς δὲ τὸ
 Ἑλληνικόν, ἐὼν ὅμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν
 ἰδρυμένα τε κοινὰ καὶ θυσῖαι ἡθεῖα τε ὁμότροπα, τῶν
 προδότας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν εὖ ἔχοι. ἐπί-
 στασθὲ τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπιστά-
 μενοι, ἔστ' ἂν καὶ εἰς περιῇ Ἀθηναίων, μηδαμὰ ὁμο-
 λογήσοντας ἡμέας Ξέρξῃ. ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τὴν
 προνοίην τὴν ἐς ἡμέας ἔχουσαν, ὅτι προεΐδετε ἡμέων
 οἰκοφθορημένων οὕτω ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέλειν ἡμέων
 τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρωται,
 ἡμεῖς μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω ὅπως ἂν ἔχωμεν, οὐδὲν
 λυπέοντες ὑμέας. νῦν δέ, ὥς οὕτω ἐχόντων, στρατιὴν
 ὥς τάχιστα ἐκπέμπετε. ὥς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ
 ἐκὰς χρόνου παρῆσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμε-
 τέραν, ἀλλ' ἐπεὶν τάχιστα πύθεται τὴν ἀγγελίην ὅτι
 οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκείνος ἡμέων προσεδέετο. πρὶν
 ὦν παρῆναι ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἡμέας καιρὸς
 ἐστὶ προβοηθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίην. οἱ μὲν ταῦτα
 ὑποκριναμένων Ἀθηναίων ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ

ΕΠΗΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

- 1 ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ δέ, ὥς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμνηε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας ἦγε τὴν στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας· ὅκου δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο, τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι οὔτε τὰ πρὸ τοῦ πεπρηγμένα μετέμελε οὐδὲν πολλῶ τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσῃν, καὶ συμπροέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Αἰρισαῖος Ξέρξῃν φεύγοντα καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρῆκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν
- 2 Ἑλλάδα. ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον καὶ συνεβούλευον αὐτῷ λέγοντες ὥς οὐκ εἴη χῶρος ἐπιτηδεότερος ἐνστρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου, οὐδὲ ἔων ἰέναι ἐκαστέρῳ, ἀλλ' αὐτοῦ ἰζόμενον ποιέειν ὅπως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψεται. κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἱ περ καὶ πάρος ταῦτ' ἀγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι καὶ ἅπασιν ἀνθρώποισι· Εἰ δὲ ποιήσεις τὰ ἡμεῖς παραινέομεν, ἔφασαν λέγοντες, ἔξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ ἐκείνων βουλεύματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλεσι, πέμπων δὲ τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις·

ἐνθεῦτεν δὲ τοὺς μὴ τὰ θεῶν φρονέοντας ῥηϊδίως μετὰ
 τῶν στασιωτέων καταστρέψαι. οἱ μὲν ταῦτα συνεβού- 3
 λευον, ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλὰ οἱ δεινός τις ἐνέστακτο
 ἡμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἐλεῖν, ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνω-
 μοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόκεε βασιλεῖ
 δηλώσειν ἔόντι ἐν Σάρδισι ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὅς οὐδὲ
 τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους,
 ἀλλ' ἐν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπυνθάνετο εἶναι
 ἐν τε τῇσι νηυσί, αἰρεῖ τε ἔρημον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ
 βασιλέος αἵρεσις ἐς τὴν ὑστέρην τὴν Μαρδονίου ἐπι-
 στρατηγὴν δεκάμηνος ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνησι 4
 ἐγένετο ὁ Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην
 ἄνδρα Ἑλλησπόντιον φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς
 καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρ-
 θμευσε. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστειλλε προέχων μὲν
 τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίσας δὲ σφεας
 ὑπῆσειν τῆς ἀγνωμοσύνης ὥς δοριαλώτου ἐούσης τῆς
 Ἀττικῆς χώρας καὶ ἐούσης ὑπ' ἐστυῶ. τούτων μὲν
 εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμῖνα· ὁ δὲ ἀπικό- 5
 μενος ἐπὶ τὴν βουλὴν ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν
 δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώμην ὥς οἱ ἐδόκεε
 ἄμεινον εἶναι δεξαμένους τὸν λόγον τὸν σφι Μουρυ-
 χίδης προσφέρει ἐξενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ
 ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος
 χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε καὶ ταῦτά οἱ ἐάνδανε·
 Ἀθηναῖοι δὲ αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἳ τε ἐκ τῆς
 βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὥς ἐπύθοντο, περιστάντες Λυ-
 κίδην κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον
 Μουρυχίδην ἀπέπεμψαν ἄσινέα. γενομένου δὲ θορύ-
 βου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδην, πυνθάνονται

τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων, διακελευσα-
 μένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ παραλαβοῦσα ἐπὶ τὴν Λυ-
 κίδεω οἰκίην ἤισαν αὐτοκελέες, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν
 6 αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. ἐς δὲ τὴν Σαλα-
 μῖνα διέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν πρόσεδέκοντο
 ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν τιμωρήσοντά σφι,
 οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά
 τε καὶ σχολαιότερα ἐποίουν, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐν τῇ
 Βοιωτίῃ ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε
 πάντα καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα, ἐς Λακεδαί-
 μονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους ἅμα μὲν μεμφομένους τοῖσι
 Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιεῖδον ἐσβαλόντα τὸν βάρβαρον
 ἐς τὴν Ἀττικὴν ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἡντίασαν ἐς τὴν
 Βοιωτίην, ἅμα δὲ ὑπομνήσοντας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ
 Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν, προεῖπαί τε ὅτι εἰ μὴ
 ἀμυνεῦσι Ἀθηναίοισι, ὥς καὶ αὐτοὶ τινα ἀλεωρὴν εὐρή-
 7 σονται. οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὄρταζόν τε τοῦτον
 τὸν χρόνον καὶ σφι ἦν Ἰακίνθια, περὶ πλείστου δ'
 ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν· ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι,
 τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον, καὶ ἤδη ἐπάλξις ἐλάμβανε.
 ὥς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ'
 Ἀθηνέων, ἅμα ἀρόμενοι ἐκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ
 ἐκ Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε ἐπελθόντες ἐπὶ τοὺς ἐφό-
 8 ρους· "Ἐπεμψαν ἡμεῖς Ἀθηναῖοι λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασι-
 λεὺς ὁ Μῆδων τοῦτο μὲν τὴν χώραν ἀποδιδοῖ, τοῦτο
 δὲ συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι
 ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης, ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώραν
 πρὸς τῇ ἡμετέρῃ διδόναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἐλώμεθα. ἡμεῖς
 δὲ Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες καὶ τὴν Ἑλλάδα
 δεινὸν ποιούμενοι προδοῦναι οὐ καταινέσαμεν ἀλλ'

ἀπειπάμεθα, καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ κατα-
 προδιδόμενοι ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδαλεώτερόν ἐστι
 ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ περ πολεμέειν· οὐ μὲν
 οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἀπ'
 ἡμέων οὕτω ἀκίβδηλον νέμεται ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας.
 ὑμεῖς δὲ ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμο- β
 λογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεῖτε ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον
 φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐδαμὰ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα,
 καὶ διδῶτι τείχος ὑμῖν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενον ἐν
 τέλει ἐστι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέε-
 σθε, συνθέμενοί τε ἡμῖν [τὸν Πέρσῃ] ἀντιώσεσθαι
 ἐς τὴν Βοιωτίην προδεδώκατε, περιείδετέ τε ἐσβαλόντα
 ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νυν τὸ παρὲν
 Ἀθηναῖοι ὑμῖν μηνίουσι· οὐ γὰρ ἐποιήσατε ἐπιτηδέως.
 νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας
 ἐκπέμπειν, ὥς ἂν τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ·
 ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς Βοιωτίας, τῆς γε ἡμετέρας 8
 ἐπιτηδεότατόν ἐστι ἐμμαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδίον.
 ὥς δὲ ἄρα ἤκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς
 τὴν ὑστεραίην ὑποκρινέεσθαι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἐς τὴν
 ἑτέραν. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ ἡμέ-
 ρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ
 τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες
 Πελοποννήσιοι, καὶ σφι ἦν πρὸς τέλει. οὐδ' ἔχω εἰπεῖν
 τὸ αἷτιον διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακε-
 δόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποίησαντο μὴ
 μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποίησαντο οὐδε-
 μίαν, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο καὶ
 ἐδόκεον Ἀθηναίων ἐτι δέεσθαι οὐδέν· ὅτε δὲ Ἀλέξαν-
 δρος ἀπῆκετο ἐς τὴν Ἀττικὴν, οὕκω ἀπετετείχιστο,

- ἐργάζονται δὲ μέγας καταρρωδηκότες τοὺς Πέρσας.
 9 τέλος δὲ τῆς τε ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτι-
 τέων ἐγένετο τρόπος τοιόσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης
 καταστάσιος μελλούσης ἔδεσθαι Χίλεος ἀνὴρ Τεγεήτης,
 δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων, τῶν ἐφόρων
 ἐπύθετο πάντα λόγον, τὸν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον.
 ἀκούσας δὲ ὁ Χίλεος ἔλεγε ἄρα σφι τάδε· Οὕτω ἔχει,
 ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων,
 τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καίπερ τείχεος διὰ τοῦ
 Ἴσθμοῦ ἐληλαμένου κρατεροῦ, μεγάλαι κλισιάδες ἀνα-
 πεπτεύεται ἐς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἐσ-
 ακούσατε, πρὶν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα φέρον
 10 τῇ Ἑλλάδι. ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ φρενὶ
 λαβόντες τὸν λόγον αὐτίκα, φράσαντες οὐδὲν τοῖσι
 ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς
 ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιτέων καὶ ἐπὶ
 περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλώτων, Πανσανίῃ τῷ
 Κλεομβρότου ἐπιτρέψαντες ἐξάγειν. ἐγένετο μὲν νυν
 ἡ ἡγεμονίῃ Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν
 ἦν ἔτι παῖς, ὁ δὲ τούτου ἐπίτροπός τε καὶ ἀνεψιός.
 Κλεόμβροτος γάρ ὁ Πανσανίεω μὲν πατήρ, Ἀναξαν-
 δρίδω δὲ παῖς οὐκέτι περιῖν, ἀλλ' ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ
 Ἴσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος δείμασαν μετὰ
 ταῦτα οὐ πολλόν τινα χρόνον βιοὺς ἀπέθανε. ἀπῆγε
 δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἴσθμοῦ διὰ
 τόδε· θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη
 ἐν τῷ οὐρανῷ. προσαιρέεται δὲ ἑωυτῷ Πανσανίης
 Εὐρυάνακτα τὸν Δωριέος, ἄνδρα οἰκίης ἐόντα τῆς
 αὐτῆς. οἱ μὲν δὴ σὺν Πανσανίῃ ἐξεληλύθεσαν ἔξω
 11 Σπάρτης· οἱ δὲ ἄγγελοι, ὥς ἡμέρη ἐγεγόνεε, οὐδὲν

εἰδότες περὶ τῆς ἐξόδου ἐπῆλθον ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὴν ἔωντοῦ ἕκαστος· ἐπελθόντες δὲ ἔλεγον τάδε· Ὑμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τῆδε μένοντες Ὑακίνθιά τε ἄγετε καὶ παίζετε, καταπροδόντες τοὺς συμμαχοὺς· Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἀδικέμενοι ὑπὸ ὑμέων χήτεϊ τε συμμαχῶν καταλύσονται τῷ Πέρσῃ οὕτω ὅπως ἂν δύνωνται. καταλυσάμενοι δέ, δηλα γὰρ ὅτι σύμμαχοι βασιλέος γινόμεθα, συστρατευσόμεθα τῇ ἂν ἐκεῖνοι ἐξηγέωνται. ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε ὁκοῖον ἂν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίνη. ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὅρκου καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὁρεσθείῳ στείχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους· ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ ὡς οὐκ εἰδότες ἐπειρώτων τὸ λεγόμενον, ἐπειρόμενοι δὲ ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἔόν, ὥστε ἐν θώματι γενόμενοι ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην διώκοντες· σὺν δέ σφι τῶν περιοίκων Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὁπλίται τῶντὸ τοῦτο ἐποίηον.

Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο· Ἀργεῖοι δὲ 12 ἐπεῖτε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Πανσανίῳ ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα τῶν ἡμεροδρόμων ἀνευρόντες τὸν ἄριστον ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ὑποδεξάμενοι σχήσειν τὸν Σπαρτιήτην μὴ ἐξιέναι· ὃς ἐπεῖτε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε· Μαρδόνιε, ἐπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσσοντά τοι ὅτι ἐκ Λακεδαίμονος ἐξεληλύθε ἡ νεότης, καὶ ὡς οὐ δυνατοὶ αὐτὴν ἰσχεῖν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύγχανε εὖ βουλευόμενος. ὁ μὲν δὴ εἶπας ταῦτα ἀπαλλάσσετο ὀπίσω, Μαρδόνιος δὲ 13 οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς

- ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν ἢ πυθέσθαι ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, ὁκοῖόν τι ποιήσουσι, καὶ οὔτε ἐπῆμαινε οὔτε ἐδίνετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Πανσανίειω ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἐσβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε ἐμπροθίας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ κού τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας. ἐξήλαυνε δὲ τῶνδε εἵνεκεν, ὅτι οὔτε ἱπασίμη ἢ χώρα ἦν ἢ Ἀττικὴ, εἴ τε νικῶτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν ὅτι μὴ κατὰ στεινόν, ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν. ἐβουλεύετο ὦν ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας συμβαλεῖν
- 14 πρὸς πόλιν τε φιλήν καὶ (ἐν) χώρῃ ἱπασίμῃ. Μαρδόνιος μὲν δὴ ὑπεξεχώρεε, ἥδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίῃ πρόδρομον ἄλλην στρατιὴν ἤκειν ἐς Μέγαρον, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα ἐβουλεύετο, [θέλων] εἴ πως τούτους πρῶτον ἔλοι. ὑποστρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἤγε ἐπὶ τὰ Μέγαρον· ἢ δὲ ἵππος προελθοῦσα κατιππάσατο χώραν τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἑκαστάτω τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἡλίου
- 15 δύνοντος ἢ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκητο. μετὰ δὲ ταῦτα Μαρδονίῳ ἦλθε ἀγγελίῃ ὥς ἀλλῆς εἶησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἴσθμῳ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελῆς· οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων, οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας, ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Τάναγραν. ἐν Τανάγρα δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος καὶ τραπομενος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Σκῶλον ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων καίπερ μηδιζόντων ἔκειρε τοὺς χώρους,

οὔτι κατὰ ἔχθος αὐτῶν ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαιῆς μεγάλης [ἐχόμενος], βουλόμενος ἔρυσέ τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἦν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνειν ὁκοῖόν τι ἐθέλοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον ἀρξάμενον ἀπὸ Ἑρυθρέων παρὰ Ἑστιάς, κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μέντοι τό γε τεῖχος τοσοῦτο ἐποιέετο, ἀλλ' ὥς ἐπὶ δέκα σταδίους μάλιστα κη μέτωπον ἕκαστον.

Ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων Ἀτταγῖνος ὁ Φρύνωνος ἀνὴρ Θηβαῖος παρασκευασάμενος μεγάλως ἐκάλεε ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους, κληθέντες δὲ οὔτοι εἶποντο. ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιούμενον ἐν Θήβῃσι. τάδε δὲ ἤδη τὰ ἐπίλοιπα ἤκουον Θερσάνδρου 16 ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θερσάνδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο, κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφῶν οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλῖναι, ἀλλὰ Πέρσῃν τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἐκάστη. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, διαπινόντων τὸν Πέρσῃν τὸν ὁμόκλινον Ἑλλάδα γλῶσσαν ἰέντα εἰρέσθαι αὐτὸν ὁποδαπὸς ἐστί, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὥς εἴη Ὀρχομενίος. τὸν δὲ εἰπεῖν· Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω, ἵνα καὶ προειδὼς αὐτὸς περὶ σεαυτοῦ βουλευέσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαινυμένους Πέρσας καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὕψαι ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος

ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους. ταῦτά τε ἅμα τὸν Πέρσῃν λέγειν καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν θαυρῶν. αὐτὸς δὲ θαυμάσας τὸν λόγον εἶπεῖν πρὸς αὐτόν· Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεόν ἐστι λέγειν καὶ τοῖσι μετ' ἐκείνον ἐν αἴνῃ εὐῶσι Περσέων; τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἶπεῖν· Ξεῖνε, ὅ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπων· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδεῖς. ταῦτα δὲ Περσέων συγχροὶ ἐπιστάμενοι ἐπόμεθα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὁδὺνη [ἐστὶ] τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη, πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν τοῦ Ὀρχομενίου Θερσάνδρου ἤκουον, καὶ τάδε πρὸς τοῦτοις, ὥς αὐτὸς αὐτίκα λέγει ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην.

- 17 Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας ὅσοι περ ἐμῆδιζον Ἑλλήνων τῶν ταύτῃ οἰκημένων, μῦνοι δὲ Φωκέες οὐ συνεσέβαλον· ἐμῆδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι, οὐκ ἐκόντες ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρησι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ἔπιξιν τὴν ἐς Θήβας ὕστερον ἤλθον αὐτῶν ὀπλίται χίλιοι· ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἀρμοκύδης ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος [ἱππέας] ἐκέλευε σφεας ἐπ' ἐωυτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. ὥς δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἵππος ἢ ἅπασα. μετὰ δὲ ταῦτα διεξῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἐόντος φήμη ὥς κατακοντιεῖ σφεας, διεξῆλθε δὲ δι' αὐτῶν Φωκέων τῶντ' οὗτο. ἐνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἀρμοκύδης παφαίνει λέγων τοιάδε· ὦ Φωκέες,

πρόδηλα γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι
 προόπτῳ θανάτῳ δώσειν, διαβεβλημένους ὑπὸ Θεσσα-
 λῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω· νῦν ἄνδρα πάντα τινὰ ὑμῶν
 χρεόν ἐστι γενέσθαι ἀγαθόν· κρέσσον γὰρ ποιεῦντάς
 τι καὶ ἀμυνομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα ἢ περ παρ-
 ἔχοντας διαφθαρῆναι αἰσχίστῳ μῶρῳ. ἀλλὰ μαθέτω
 τις αὐτῶν ὅτι ἔόντες βέροβαροι ἐπ' Ἑλλησι ἀνδράσι
 φόνον ἔρραψαν. ὁ μὲν ταῦτα παραίνει· οἱ δὲ ἱππῆες 18
 ἐπεῖτε σφέας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαννον ὡς ἀπολέοντες,
 καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπήσοντες, καὶ κού-
 τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἔστασαν, πάντῃ συστρέ-
 ψαντες ἔωντοὺς καὶ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα
 οἱ ἱππῶται ὑπέστρεφον καὶ ἀπήλαννον ὀπίσω. οὐκ ἔχω
 δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς
 Φωκέας δεηθέντων Θεσσαλῶν, ἐπεὶ δὲ ὤρων πρὸς ἀλέ-
 ξησιν τραπομένους, δεῖσαντες μὴ καὶ σφίσι γένηται
 τρώματα, οὕτω δὴ ἀπήλαννον ὀπίσω (ὡς γὰρ σφι ἐν-
 ετείλατο Μαρκόνιος) οὔτ' εἰ αὐτῶν πειρηθῆναι ἠθέ-
 λησε εἴ τι ἀλλῆς μετέχουσι. ὡς δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν
 οἱ ἱππῶται, πέμψας Μαρκόνιος κήρυκα ἔλεγε τάδε·
 Θαρσέετε, ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἔόντες ἀγα-
 θοί, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην. καὶ νῦν προθύμως
 φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον· εὐεργεσίῃσι γὰρ οὐ νικῆ-
 σετε οὔτ' ὦν ἐμὲ οὔτε βασιλέα. τὰ περὶ Φωκῶν μὲν
 ἐς τοσοῦτο ἐγένετο· Λακεδαιμόνιοι δὲ ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν 19
 ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πυνθανόμενοι δὲ
 ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι τοῖσι τὰ ἀμείνω ἔαν-
 δανε, οἱ δὲ καὶ ὄρωντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ
 ἐδικαίευν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου [Λακεδαιμονίων]. ἐκ δὴ
 ὦν τοῦ Ἰσθμοῦ καλλιερησάντων [τῶν ἱσθμῶν] ἐπορεύοντο

πάντες καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἑλευσίνα· ποιήσαντες δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἱρά, ὥς σφι ἐκαλλιέρεε, τὸ πρόσω ἐπορεύοντο, Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέροντες δὲ ἐν Ἑλευσίνῃ. ὥς δὲ ἄρα ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίας ἐς Ἐρυθράς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους, φρασθέντες δὲ τοῦτο ἀντετάσσοντο ἐπὶ τῆς ὑπωρέης
 20 τοῦ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δέ, ὥς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδῖον, πέμπει ἐς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱππάρχουε Μασίστιος εὐδοκιμῶν παρὰ Πέρσῃσι, τὸν Ἕλληνες Μακίστιον καλέουσι, ἵππον ἔχων Νησαῖον χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὥς προσήλασαν οἱ ἱππῶται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλλον κατὰ τέλεα, προσβάλλοντες δὲ κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο καὶ γυναϊκὰς σφραγς ἀπεκάλεον.
 21 κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες τῇ τε ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός, καὶ πρόσοδος μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλλούσης ὦν τῆς ἵππου οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα, ἀπικόμενος δὲ ὁ κῆρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε· Μεγαρέες λέγουσι· Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοί εἰμεν τὴν Περσέων ἵππον δέκεσθαι μοῦνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην ἐς τὴν ἔστημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρήν τε καὶ ἀρετὴν ἀντέχομεν καίπερ πιεζόμενοι. νῦν τε εἰ μὴ τινας ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξις, ἵστε ἡμέας ἐκλείποντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγελλε, Πανσανίης δὲ ἀπεπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθέλονται ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι οὐ βουλομένων

δὲ τῶν ἄλλων Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο καὶ Ἀθηναίων οἱ
 τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμ-
 πωνος. οὗτοι ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι καὶ οἱ πρὸ τῶν 22
 ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες,
 τοὺς τοξότας προσελάμενοι. μαχομένων δέ σφρων ἐπὶ
 χρόνον τέλος τοιούνδε ἐγένετο τῆς μάχης· προσβαλλούσης
 τῆς ἵππου κατὰ τέλεα ὁ Μασιστίου προέχων τῶν ἄλλων
 ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά, ἀλγήσας δὲ ἴστα-
 ταί τε ὀρθὸς καὶ ἀποσείεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι
 δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο. τὸν τε δὴ
 ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτεί-
 νουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐνεσκέυαστο γὰρ οὕτω·
 ἐντὸς θώρακα εἶχε χρύσειον λεπιδωτόν, κατύπερθε δὲ
 τοῦ θώρακος κιθῶνα φοινίκιον ἐνεδεδύκεε. τύπτοντες
 δὲ ἐς τὸν θώρακα ἐποίεν οὐδέν, πρὶν γε δὴ μαθὼν
 τις τὸ ποιεύμενον παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν. οὕτω
 δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα δέ κως γινόμενα
 ἐλελήθεε τοὺς ἄλλους ἱππέας· οὔτε γὰρ πεσόντα μιν
 εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου οὔτε ἀποθνήσκοντα, ἀναχω-
 ρήσιός τε γινομένης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμαθον τὸ
 γινόμενον. ἐπεῖτε δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπόθεσαν, ὥς
 σφας οὐδεὶς ἦν ὁ τάσων· μαθόντες δὲ τὸ γεγονός,
 διακελευσάμενοι ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὥς ἂν
 τὸν γε νεκρὸν ἀνελοίατο. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι 23
 οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας ἀλλ'
 ἅμα πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ
 δὲ ὁ πεζὸς ἄσας ἐπεβοήθεε, ἐν τούτῳ μάχῃ ὀξέα περὶ
 τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νυν μῦθοι ἦσαν οἱ τριη-
 κόσιοι, ἐσσοῦντό τε πολλὸν καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον·
 ὥς δέ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ

ἰππόται ὑπέμενον, οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσαπώλεσαν τῶν ἰππέων. ἀποστήσαντες ὧν ὅσον τε δύο στάδια ἐβουλευόντο ὃ τι χρεὸν εἴη ποιεῖν· ἐδόκεε δέ σφι
 24 ἀναρχίης ἐούσης ἀπελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον. ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον, σφέας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ· ἅπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίην κατεῖχε ἡχὼ ὥς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρὰ τε Πέρσῃσι καὶ βασιλεί.

Οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀπο-
 25 θανόντα ἐτίμων Μασίστιον· οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσιν καὶ δεξάμενοι ὤσαντο, ἐθάρσυνον πολλῷ μᾶλλον. καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θέης ἄξιος μεγάλθεος εἵνεκα καὶ κάλλεος· τῶν δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίουν· ἐκλείποντες τὰς τάξεις ἐφοίτων θηρόμενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ ἔδοξε σφι ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιάς· ὁ γὰρ χώρος ἐφαίνετο πολλῷ ἔων ἐπιτηδεότερός σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταικὸς τοῦ Ἑρυνθραίου τά τε ἄλλα καὶ εὐυδρότερος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χώρον καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐοῦσαν ἔδοξε σφι χρεὸν εἶναι ἀπικέσθαι καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα ἦσαν διὰ τῆς ὑπώρεως τοῦ Κιθαιρώνος παρὰ Ὑσιᾶς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἀπικόμενοι δὲ ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος

τοῦ ἥρωος διὰ ὄχθων τε οὐκ ὑψηλῶν καὶ ἀπέδου χω-
 ρίου. ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λόγων πολλὸς 26
 ὠθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων· ἐδικαίευν γὰρ
 αὐτοὶ ἐκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρως, καὶ καινὰ καὶ
 παλαιὰ παραφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν οἱ Τεγεῆται
 ἔλεγον τάδε· Ἡμεῖς αἰεὶ κοτε ἀξιεύμεθα ταύτης τῆς
 τάξις ἐκ τῶν συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι
 κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ
 τὸ νῦν, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεῖτε Ἡρακλεῖδαι
 ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θάνατον κατιόντες
 ἐς Πελοπόννησον. τότε εὐρόμεθα τοῦτο διὰ προῆγμα
 τοιόνδε· ἐπεὶ μετὰ Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων
 ἐν Πελοποννήσῳ ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἰζό-
 μεθα ἀντίοι τοῖσι κατιούσι, τότε ὦν λόγος Ὕλλον
 ἀγορεύσασθαι ὡς χρεὸν εἶη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ
 μὴ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντα, ἐκ δὲ τοῦ Πελοπον-
 νησίου στρατοπέδου τὸν ἂν σφῆων αὐτῶν κρίνωσι
 εἶναι ἄριστον, τοῦτόν οἱ μουννομαχῆσαι ἐπὶ διακειμέ-
 νοισι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶναι
 ποιητέα καὶ ἔταμον ὄρκιον ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε, ἦν μὲν
 Ὕλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατιέναι
 Ἡρακλείδας ἐπὶ τὰ πατρώια, ἦν δὲ νικηθῇ, τὰ ἔμπαλιν
 Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιὴν
 ἑκατόν τε ἑτέων μὴ ζητῆσαι ἀτόδου ἐς Πελοπόννησον.
 προεκρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἐθελοντῆς Ἐχε-
 μος ὁ Ἡερόπου τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἔων καὶ
 βασιλεὺς ἡμέτερος, καὶ ἐμουννομάχησέ τε καὶ ἀπέκτεινε
 Ὕλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εὐρόμεθα ἐν Πελοπον-
 νησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγάλα, τὰ δια-
 τελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρους τοῦ ἐτέρου αἰεὶ

ἡγεμονεύειν κοινῆς ἐξόδου γιγνομένης. ὑμῖν μὲν νυν,
 ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιεύμεθα, ἀλλὰ διδόντες αἵρεσιν
 ὁκοτέρου βούλεσθε κέρεος ἄρχειν παρίεμεν· τοῦ δὲ ἐτέ-
 ρου φαμὲν ἡμέας ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν κατὰ περ ἐν τῷ
 πρόσθε χρόνῳ. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηγημένου ἔργου
 ἀξιονικότεροί εἰμεν Ἀθηναίων ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν.
 πολλοὶ μὲν γὰρ καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες
 Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδασαι, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς
 ἄλλους. οὕτω ὦν δίκαιον ἡμέας ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας
 ἢ περ Ἀθηναίους· οὐ γὰρ σφί ἐστι ἔργα οἷά περ ἡμῖν
 27 κατεργασμένα, οὗτ' ὦν καινὰ οὔτε παλαιά. οἱ μὲν
 ταῦτα ἔλεγον, Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο
 τάδε· Ἐπιστάμεθα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκα
 συλλεγῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ
 δὲ ὁ Τεγεήτης προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ
 ἑκατέροισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστὰ,
 ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας ὅθεν ἡμῖν
 πατρώϊόν ἐστι ἐοῦσι χρηστοῖσι αἰεὶ πρώτοις εἶναι μᾶλλον
 ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας, τῶν οὗτοί φασι ἀποκτεῖναι τὸν
 ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τούτους πρότερον ἐξελαυνομένους
 ὑπὸ πάντων Ἑλλήνων ἐς τοὺς ἀπικοίατο φεύγοντες
 δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων, μούνοι ὑποδεξάμενοι τὴν
 Εὐρυσθέος ὕβριν κατείλομεν, σὺν ἐκείνοις μάχῃ νική-
 σαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον. τοῦτο δὲ Ἀρ-
 γείους τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας,
 τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα καὶ ἀτάφους κειμένους, στρα-
 τευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους ἀνελέσθαι τε τοὺς νε-
 κρούς φαμεν καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης ἐν Ἐλευσίνι.
 ἐστὶ δὲ ἡμῖν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας τὰς
 ἀπὸ Θερμῶδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν

Ἀττικὴν· καὶ ἐν τοῖσι Τρωικοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλείπομεθα. ἀλλ' οὐ γὰρ τι προέχει τούτων ἐπιμενησθαι· καὶ γὰρ ἂν χρηστοὶ τότε ἐόντες ὧντοὶ νῦν ἂν εἶεν φλαυρότεροι καὶ τότε ἐόντες φλαῦροι νῦν ἂν εἶεν ἀμείνουες. παλαιῶν μὲν νυν ἔργων ἄλλις ἔστω· ἡμῶν δὲ εἰ μηδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμένον, ὥσπερ ἐστὶ πολλά τε καὶ εὖ ἔχοντα εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοί εἰμεν τοῦτο τὸ γέρας· ἔχειν καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ, οὔτινες μῦνοι Ἑλλήνων δὴ μουνυμαχήσαντες τῷ Πέρσῃ καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ἐπιχειρήσαντες περιεγενόμεθα καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἕξ τε καὶ τεσσεράκοντα. ἄρ' οὐ δίκαιοί εἰμεν ἔχειν ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μύνου τοῦ ἔργου; ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἶνεκα στασιάζειν πρόπει, ἄρτιοί εἰμεν πείθεσθαι ὑμῶν, ὧς Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέει ἐπιτηδεότατον ἡμέας εἶναι ἐστάναι καὶ κατ' οὐστυνας· πάντῃ γὰρ τεταγμένοι πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ἐξηγέσθε δὲ ὥς πεισομένων. οἱ μὲν ταῦτα 28 ἀμείβοντο, Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβρωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικότερους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ἢ περ Ἀρκάδας. οὕτω δὲ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπερεβάλοντο τοὺς Τεγεήτας.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπιφοιτῶντές τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους ἐόντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσαν φιλοὶ τῶν ἐλώτων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι. προσεχέας δὲ σφίσι εἵλοντο ἐστάναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεήτας καὶ τιμῆς εἶνεκα καὶ ἀρετῆς· τούτων δ' ἦσαν ὀπλῖται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι.

μετὰ δὲ τούτους ἴσταντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι, παρὰ δὲ σφίσι εὗροντο παρὰ Πανσανίεω ἐστάναι Ποτι-
 δαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκο-
 σίους. τούτων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομέ-
 νιοι ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Σικυνῶνιοι τρισχίλιοι· τούτων
 δὲ εἶχοντο Ἐπιδανυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους
 Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι, Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι
 Λεπρεητέων διηκόσιοι, τούτων δὲ Μυκηναίων καὶ Τι-
 ρυνθίων τετρακόσιοι, τούτων δὲ ἐχόμενοι Φλαάσιοι
 χίλιοι· παρὰ δὲ τούτους ἔστησαν Ἑρμιονέες τριηκό-
 σιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἑρετριέων τε
 καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Χαλκιδέες τετρα-
 κόσιοι, τούτων δὲ Ἀμπρακιωτέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ
 τούτους Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστησαν,
 τούτων δὲ ἐχόμενοι Παλέες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκό-
 σιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτά-
 χθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρις-
 χίλιοι. εἶχοντο δὲ τούτων Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευ-
 ταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες
 τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ' αὐτῶν Ἀρι-
 29 στείδης ὁ Λυσιμάχου. οὗτοι, πλὴν τῶν ἐπὶ περὶ
 ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὀπλίται, συν-
 ἅπαντες ἔοντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες καὶ ὀκτὼ
 χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἐπτά. ὀπλίται μὲν οἱ πάντες
 συλλεγέντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον ἦσαν τοσοῦτοι, ψιλῶν
 δὲ πλῆθος ἦν τόδε, τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξιος πεν-
 τακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες ὥς ἔόντων ἐπὶ περὶ
 ἕκαστον ἄνδρα, καὶ τούτων πᾶς τις παρήρητο ὥς ἐς
 πόλεμον· οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων
 ψилоί, ὥς εἰς περὶ ἕκαστον ἕων ἄνδρα, πεντακόσιοι

καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. ψιλῶν μὲν δὴ
 τῶν ἀπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε μυριάδες
 καὶ ἐννέα χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες πέντε, τοῦ δὲ σύμ- 30
 παντος Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιᾶς σύν
 τε ὀπλίτῃσι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι ἔνδεκα μυριάδες
 ἦσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν κατα-
 δέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἔξεπληροῦντο
 αἱ ἔνδεκα μυριάδες· παρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ οἱ περιεόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ
 χιλίους· ὅπλα δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον.

Οὗτοι μὲν ἄρ' ἔτι ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἔστρα- 31
 τοπεδεύοντο· οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι ὥς ἀπ-
 ἐκίδευσαν Μασίστιον, παρῆσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἑλ-
 ληνας εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν
 τὸν ταύτῃ ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὧδε ὑπὸ
 Μαρδονίου· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας.
 καὶ δὴ πολλὸν γὰρ περιῆσαν πλήθει οἱ Πέρσαι, ἐπὶ
 τε τάξιν πλεῦνας ἐκεκοσμέατο καὶ ἐπεῖχον καὶ τοὺς
 Τεγεῆτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅ τι μὲν ἦν αὐτῶν δυνά-
 τώτατον πᾶν ἀπολέξας ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων,
 τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεῆτας.
 ταῦτα δ' ἐποίησε φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θη-
 βαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι
 δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαίητας καὶ Ὀρχο-
 μενίους τε καὶ Σικωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε
 Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροι-
 ξηνίους καὶ Λεπρεῆτας τε καὶ Τιρυνθίους καὶ Μυκη-
 ναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔστησε
 Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἑρετριέας
 καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους

Σάκας ἔταξε, οἳ ἐπέσχον Ἀμπρακιώτας τε καὶ Ἀνα-
 κτορίους καὶ Λευκαδίους καὶ Παλέας καὶ Αἰγινήτας.
 Σακίων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ
 Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων Βοιωτοὺς τε καὶ Λοκροὺς
 καὶ Μηλιέας καὶ Θεσσαλοὺς καὶ Φωκέων τοὺς *χιλίους.
 οὐ γὰρ ὧν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμῆδισαν, ἀλλὰ τινες
 αὐτῶν καὶ τὰ Ἑλλήνων ἠὔξον περὶ τὸν Παρνησσὸν
 κατειλημένοι, καὶ ἐνθεῦτεν ὀρμώμενοι ἔφερόν τε καὶ
 ἦγον τὴν τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ
 ἑόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς
 32 περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους. ταῦτα
 μὲν τῶν ἔθνέων τὰ μέγιστα ὠνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρ-
 δονίου ταχθέντων, τὰ περ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ
 λόγου πλείστου. ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἔθνέων ἄνδρες
 ἀναμειγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Μυσῶν καὶ Θρηίκων
 τε καὶ Παιόνων καὶ τῶν ἄλλων, ἐν δὲ καὶ Αἰθιοπῶν
 τε καὶ Αἰγυπτίων οἳ τε Ἑρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασίριες
 καλεόμενοι μαχαιοφόροι, οἳ περ εἰσὶ Αἰγυπτίων μῦνοι
 μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἐν Φαλήρῳ ἔων ἀπὸ τῶν νεῶν
 ἀπεβιβάσατο, ἑόντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς
 τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξη ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας Αἰγύ-
 πτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες,
 ὥς καὶ πρότερον δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρ-
 δονίου συμμάχων οἷδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμὸν (οὐ γὰρ ὧν
 ἡριθμήθησαν), ὥς δὲ ἀπεικάσαι, ἐς πέντε μυριάδας
 συλλεγῆναι εἰκάζω. οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν,
 ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.
 33 Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάχατο κατὰ τε ἔθνεα καὶ
 κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ
 ἀμφοτέροι. Ἑλλησι μὲν Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ

θυόμενος· οὗτος γὰρ δὴ εἶπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ
 μάντις· τὸν ἐόντα Ἡλεῖον καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων
 [Κλυτιάδην] Λακεδαιμόνιοι ἐποίησαντο λεωσφέτερον.
 Τισαμενῶ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνον
 ἀνεῖλε ἡ Πυθίη ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρησέσθαι
 πέντε. ὁ μὲν δὴ ἀμαρτῶν τοῦ χρηστηρίου προσεῖχε
 γυμνασίοισι ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας, ἀσκέων
 δὲ πεντάεθλον παρὰ ἐν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμ-
 πιάδα, Ἰερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. Λακεδαί-
 μόνιοι δὲ μαθόντες οὐκ ἐς γυμνικοὺς ἀλλ' ἐς ἀρρήτους
 ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῷ ἐπει-
 ρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα Ἡρακλει-
 δέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολέμων. ὁ δὲ
 ὀρέων περὶ πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιήτας φίλον
 αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο ἀντίμα, σημαίνων
 σφι ὡς ἦν μιν πολιήτην σφέτερον ποιήσονται τῶν
 πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ
 δ' οὐ. Σπαρτιῆται δὲ πρῶτα μὲν ἀκούσαντες δεινὰ
 ἐποιεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς χρησμοσύνης τὸ παράπαν,
 τέλος δὲ δείματος μεγάλου ἐπικρεμαμένου τοῦ Περσι-
 κοῦ τούτου στρατεύματος καταίνεον μετιόντες. ὁ δὲ
 γνοὺς τετραμμένους σφέας οὐδ' οὕτω ἔτι ἔφη ἀρκέ-
 σθαι τούτοισι μούνοισι, ἀλλὰ δεῖν ἔτι τὸν ἀδελφεὸν
 ἑωυτοῦ Ἠγίην γίνεσθαι Σπαρτιήτην ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι
 λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ταῦτα δὲ λέγων οὗτος 34
 ἐμίμέετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι βασιληίην τε καὶ
 πολιτήην αἰτεόμενον. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους
 τῶν ἐν Ἀργεῖ γυναικῶν μανεισέων, ὡς μιν οἱ Ἀργεῖοι
 ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας
 τῆς νούσου, μισθὸν προτείνετο τῆς βασιληΐας τὸ

- ἡμῖσιν. οὐκ ἀνασχομένων δὲ τῶν Ἀργείων ἀλλ' ἀπιόντων, ὥς ἐμαίνοντο πλεῖνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ὑποστάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετείνατο ἦσαν δώσοντές οἱ ταῦτα. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγεται ὁρέων αὐτοὺς τετραμμένους, φάς, ἣν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιληΐης, οὐ ποιήσιν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀπειληθέντες
- 35 ἐς στεινὸν καταινέουσι καὶ ταῦτα. ὥς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρεόν οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἥλειος, γενόμενος Σπαρτιήτης, συγκαταιρέει. μῦνοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες οἷδε ἐγένοντο, εἰς μὲν καὶ πρῶτος οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῇσι, ἐπὶ δὲ ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας τε καὶ Ἀργεῖους γενόμενος, μετὰ δὲ ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας πλὴν Μαντινέων, ἐπὶ δὲ ὁ Μεσσηνίων ὁ πρὸς Ἰθώμῃ, ὕστατος δὲ ὁ ἐν Τανάργῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργεῖους γενόμενος· οὗτος δὲ ὕστατος κατεργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων.
- 36 Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἑλλήσι ὁ Τισαμενὸς ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιίδι. τοῖσι μὲν νυν Ἑλλήσι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμυνομένοις, διαβάσι δὲ τὸν Ἀσωπὸν καὶ μάχης ἄρχουσι οὗ.
- 37 Μαρδονίῳ δὲ προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν οὐκ ἐπιτήδεα ἐγίνετο τὰ ἱρὰ, ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τούτῳ καλὰ. καὶ γὰρ οὗτος Ἑλληνικοῖσι ἱροῖσι ἐχρᾶτο, μάντιν ἔχων Ἠγησίστρατον, ἄνδρα Ἥλειόν τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον, τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρ-

τιῆται λαβόντες ἔδησαν· ἐπὶ θανάτῳ ὥς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς πρό τε τοῦ θανάτου πεισόμενος πολλά τε καὶ λυγρά, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου. ὥς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐστυγνέοντος κως σιδηρίου ἐκράτησε, αὐτίκα δὲ ἐμυχανᾷτο ἀνδρηιότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· σταθμησάμενος γὰρ ὅπως ἐξελεύσεται οἱ τὸ λοιπὸν τοῦ ποδός, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας, ὥστε φυλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τὸν τοῖχον ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορευόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδύνων ἐς ὕλην καὶ αὐλιζόμενος, οὕτω ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζημένων τρίτη εὐφρόνη γενέσθαι ἐν Τεγέῃ, τοὺς δὲ ἐν θώματι μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς τε τόλμης, ὀρῶντας τὸ ἡμίτομον τοῦ ποδός κείμενον κἀκεῖνον οὐ δυναμένους εὐρεῖν. τότε μὲν οὕτω διαφυγὼν Λακεδαιμονίους καταφεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίνην Λακεδαιμονίοισι τοῦτον τὸν χρόνον· ὕγιης δὲ γενόμενος καὶ προσποιησάμενος ξύλινον πόδα κατεστήκεε ἐκ τῆς ἰθῆης Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μέντοι ἔς γε τέλος οἱ συνήνεικε τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκρημένον· ἦλω γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀπέθανε. ὁ 38 μὲν νυν θάνατος ὁ Ἥγησιστράτου ὕστερον ἐγένετο τῶν Πλαταιικῶν, τότε δὲ ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγου ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο κατὰ τε τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων καὶ κατὰ τὸ κέρδος. ὥς δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων (εἶχον γὰρ καὶ οὗτοι ἐπ' ἑωυτῶν μάντιν Ἰππόμαχον Λευκάδιον

- ἄνδρα), ἐπιρρεόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ γινομένων
 πλευνῶν Τιμηγενίδης ὁ Ἑρπυος ἀνὴρ Θηβαῖος συνεβού-
 λευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κιθαιρώνος φυλάξαι,
 λέγων ὥς ἐπιρρεύουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην
 39 καὶ ὥς ἀπολάμψοιτο συχνούς. ἡμέραι δὲ σφι ἀντι-
 κατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὁκτώ, ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος
 συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ μαθὼν τὴν παραίνεσιν
 εὖ ἔχουσιν, ὥς εὐφρόνῃ ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον ἐς
 τὰς ἐκβολὰς Κιθαιρωνίδας αἰὲ ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσι,
 τὰς Βοιωτοὶ μὲν Τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι
 δὲ Δρυὸς κεφαλὰς. πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππῶται οὐ
 μάτην ἀπίκοντο· ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδίον λαμβά-
 νουσι ὑποζύγια τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελο-
 ποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους οἱ εἶποντο
 τοῖσι ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι
 ἀφειδέως ἐφόνευσαν, οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου
 οὔθενος οὔτε ἀνθρώπου. ὥς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες,
 τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἡλαυνον περιβαλλόμενοι παρὰ τε Μαρ-
 40 δόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον
 ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι
 μάχης ἄρξαι· μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπήισαν οἱ
 βάρβαροι πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέ-
 τεροι. ἢ μέντοι ἵππος ἢ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό
 τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας· οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μη-
 δίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον καὶ
 αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου παρα-
 δεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι μάλα ἔσκον οἱ ἀπεδεί-
 κνυντο ἀρετάς.
- 41 Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερέων οὐδὲν ἐπὶ πλευν
 ἐγένετο τούτων· ὥς δὲ ἐνδεκάτῃ ἐγεγόνεε ἡμέρῃ ἀντι-

κατημένοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἳ τε δὴ Ἕλληνες πολλῶ
 πλεῦνες ἐγεγόνεσαν καὶ Μαρδόνιος περιημέκτεε τῇ
 ἔδρῃ. ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαρδόνιός τε ὁ Γω-
 βρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοις
 Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων
 δὲ αἶδε ἦσαν αἱ γνώμαι, ἥ μὲν Ἀρταβάζου ὡς χρεὸν
 εἶη ἀναξεύξαντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατὸν
 ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἐνθα σῖτόν τε σφι
 ἐσενηνεῖχθαι πολλὸν καὶ χόρτον τοῖσι ὑποξυγίοισι, κατ'
 ἥσυχίην τε ἰζομένους διαπρήσσεσθαι ποιεῦντας τάδε·
 ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίσημον, πολλὸν δὲ καὶ
 ἄσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄργυρόν τε καὶ ἐκπώματα· τού-
 των φειδομένους μηδενὸς διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας,
 Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστέωτας ἐν τῇσι πό-
 λισι, καὶ ταχέως σφέας παραδώσειν τὴν ἐλευθερίην,
 μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. τούτου μὲν ἡ αὐτὴ
 ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὡς προειδότες πλεῦν τι
 καὶ τούτου, Μαρδονίου δὲ ἰσχυροτέρῃ τε καὶ ἀγνωμο-
 νεστέρῃ καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη· δοκέειν τε γὰρ
 πολλῶ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλλη-
 νικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην μηδὲ περιορᾶν συλ-
 λεγομένους ἔτι πλεῦνας τῶν συλλελεγμένων, τὰ τε
 σφάγια τὰ Ἡγησιστράτου ἔαν χαίρειν μηδὲ βιάζεσθαι,
 ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλλειν. τού- 42
 του δὲ οὕτω δικαιοῦντος ἀντέλεγε οὐδείς, ὥστε ἐκράτεε
 τῇ γνώμῃ· τὸ γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρατιῆς οὗτος ἐκ
 βασιλέος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτάβαζος. μεταπεμψάμενος ὦν
 τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων καὶ τῶν μετ' ἐωντοῦ
 ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς εἰρώτα εἴ τι εἶδεῖν
 λόγιον περὶ Περσέων ὡς διαφθερέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι.

σιγώντων δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδότες
 τοὺς χρησμούς, τῶν δὲ εἰδότες μὲν, ἐν ἀδείῃ δὲ
 οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαροδόσιος ἔλεγε·
 Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδὲν ἢ οὐ τολμάτε λέ-
 γειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὥς εἴ ἐπιστάμενος. ἔστι λόγιον
 ὥς χρεὸν ἔστι Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα
 διαρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρ-
 παγὴν ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο
 ἐπιστάμενοι οὔτε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱρὸν τοῦτο οὔτε ἐπιχει-
 ρήσομεν διαρπάξειν, ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίας οὐκ
 ἀπολεόμεθα. ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι εὖνοοι ἐόντες
 Πέρσῃσι, ἥδεσθε τοῦδε εἵνεκα ὥς περιεσομένους ἡμέας
 Ἑλλήνων. ταυτὰ σφι εἶπας δεύτερα ἐσήμαινε παραρτέ-
 σθαί τε πάντα καὶ εὐκρινέα ποιέεσθαι ὥς ἅμα ἡμέρῃ
 43 τῇ ἐπιούσῃ συμβολῆς ἐσομένης. τοῦτον δ' ἔγωγε τὸν
 χρησμόν, τὸν Μαροδόσιος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἴλλυ-
 ριούς τε καὶ τὸν Ἑρχελέων στρατὸν οἶδα πεποιημένον,
 ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδι ἐς ταύτην
 τὴν μάχην [ἔστι] πεποιημένα,

Τὴν δ' ἐπὶ Θερμῳδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
 Ἑλλήνων σύνοδον καὶ βαρβαρόφωνον ἰνγὴν,

Τῇ πολλοὶ πεσέονται ὑπὲρ Λάχεσιν τε μόρον τε

Τοξοφόρων Μήδων, ὅταν αἰσιμον ἡμαρ ἐπέλθῃ,
 ταῦτα μὲν καὶ παραπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσαῖον
 ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμῳδων ποταμὸς ῥέει
 44 μεταξὺ Τανάγρας τε καὶ Γλίσαντος. μετὰ δὲ τὴν ἐπει-
 ρώτησιν τῶν χρησμῶν καὶ παραινεῖσιν τὴν ἐκ Μαροδο-
 νίου νύξ τε ἐγίνετο καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὥς δὲ
 πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο καὶ ἡσυχίᾳ ἐδόκεε εἶναι
 ἀνὰ τὰ στρατόπεδα καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν

ὑπὸ τῶν τῆνικαῦτα προσελάσας ἵπῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἔων καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίξητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῖνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθρεον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς, ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἄνθρωπος ἦκοι ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγνυνοῖ ἔπος, στρατηγούς δὲ ὀνομάζων ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα εἶποντο ἐς τὰς φυλακὰς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεμαι, ἀπόρρητα ποιούμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Πανσανίην, μὴ με καὶ διαφθείρητε· οὐ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἕλληνα γένος εἰμὶ τώρχαιον καὶ ἄντ' ἐλευθέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὄραν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὧν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε. νῦν δὲ οἱ δέδοκται τὰ μὲν σφάγια ἔαν χαίρειν, ἅμα ἡμέρῃ δὲ διαφωσκούσῃ συμβολὴν ποιέεσθαι· καταρρώδηκε γὰρ μὴ πλεῖνες συλλεχθῆτε, ὥς ἐγὼ εἰκάω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζεσθε. ἦν δὲ ἄρα ὑπερβάλλεται τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος καὶ μὴ ποιέηται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων γὰρ σφι ἡμερέων λείπεται σιτία. ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὃδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χορὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα οὕτω ἔργον παράβολον ἐργασμαι ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν διανοίαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος

ὁ Μακεδών. ὁ μὲν ταῦτα εἶπας ἀπήλανε ὀπίσω ἐς
 46 τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἑωυτοῦ τάξιν· οἱ δὲ στρατηγοὶ
 τῶν Ἀθηναίων ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας ἔλεγον
 Πανσανίῃ τὰ περ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ τούτῳ
 τῷ λόγῳ καταρρωδήσας τοὺς Πέρσας ἔλεγε τάδε· Ἐπεὶ
 τοίνυν ἐς ἣν ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεὸν ἐστὶ
 τοὺς Ἀθηναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ
 κατὰ τοὺς Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τετραγμέ-
 νους Ἑλλήνων, τῶνδε εἵνεκα· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς
 Μήδους καὶ τὴν μάχην αὐτῶν ἐν Μαραθῶνι μαχεσά-
 μενοι, ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἴμεν καὶ ἀδαεῖς τούτων
 τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπειρήται Μή-
 δων. ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροί εἴμεν.
 ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χρεὸν ἐστὶ ἵεναι ὑμέας μὲν
 ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον. πρὸς δὲ
 ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε· Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι
 ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεῖτε εἶδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς
 Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα τὰ περ ὑμεῖς
 φθάνετε προφέρειτε· ἀλλὰ γὰρ ἀρρωδέομεν μὴ ὑμῖν
 οὐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὐτοὶ ἐμνή-
 σθητε, καὶ ἡδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γέγονασι καὶ ἔτοι-
 47 μοί εἴμεν ποιεῖν ταῦτα. ὥς δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροισι
 ταῦτα, ἡὼς τε διέφαινε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις.
 γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον ἐξαγορεύουσι
 Μαροδίῳ. ὁ δ' ἐπεῖτε ἤκουσε, αὐτίκα μετισταίνει καὶ
 αὐτὸς ἐπειράτο, παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακε-
 δαιμονίους. ὥς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γενόμενον ὁ
 Πανσανίης, γνούς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἤγε τοὺς
 Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὥς δ' αὐτως καὶ ὁ
 48 Μαροδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου. ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς

τὰς ἀρχαίας τάξεις, πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς
 τοὺς Σπαρτιήτας ἔλεγε τάδε· ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς
 δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε ἀνθρώ-
 πων, ἐκπαγλειομένων ὥς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε
 τάξιν ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους
 ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν ἀληθές·
 πρὶν γὰρ ἢ συμμῖξαι ἡμέας ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέ-
 σθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ τάξιν ἐκλείποντας ὑμέας
 εἶδομεν, ἐν Ἀθηναίοισι τε τὴν πρόπειραν ποιευμένους
 αὐτούς τε ἀντία δούλων τῶν ἡμετέρων τασσομένους.
 ταῦτα οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα, ἀλλὰ πλεῖστον
 δὴ ἐν ὑμῖν ἐψεύσθημεν· προσδεκόμενοι γὰρ κατὰ κλέος
 ὥς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλούμενοι καὶ
 βουλόμενοι μούνοισι Πέρσῃσι μάχεσθαι, ἄρτιοι ἐόντες
 ποιέειν ταῦτα οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὔρομεν
 ἀλλὰ πτώσοντας μᾶλλον. νῦν ὦν ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς
 ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν. τί δὴ
 οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεῖτε δεδόξωσθε
 εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς ἴσοι πρὸς
 ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἦν μὲν δοκέη καὶ
 τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ' ὦν μετέπειτα μαχέσθων
 ὕστεροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέοι ἀλλ' ἡμέας μούνοους ἀπο-
 χρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσώμεθα· ὀκότεροι δ' ἂν ἡμέων
 νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν. ὁ μὲν 49
 ταῦτα εἰπας τε καὶ ἐπισχὼν χρόνον, ὥς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν
 ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω, ἀπελθὼν δὲ ἐσήμαινε
 Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ περιχαρὴς γενόμενος
 καὶ ἐπαερωθεὶς ψυχρῇ νίκῃ ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς
 Ἑλληνας. ὥς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππῶται, ἐσίνοντο πᾶσαν
 τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν ἐσακοντίζοντές τε καὶ

ἔστοξεύοντες ὥστε ἵπποτοξόται τε ἑόντες καὶ προσφέρεσθαι ἄποροι· τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στρατεύμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν. ἦσαν μὲν ὦν κατὰ τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι τεταγμένοι μοῦνοι, τοῖσι δὲ ἄλλοις Ἑλλησι ἢ μὲν κρήνη πρόσω ἐρίνετο, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς ἀγχοῦ· ἐρυκόμενοι δὲ τοῦ Ἀσωποῦ οὕτω δὴ ἐπὶ τὴν κρήνην ἐφοίτων· ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ σφι οὐκ ἔξῃν ὕδωρ φορέεσθαι ὑπὸ τε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων.

- 50 Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρατιῆς καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου ταρασσομένης, συνελέχθησαν περὶ αὐτῶν τε τούτων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες παρὰ Πανσανίην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας. ἄλλα γὰρ τούτων τοιούτων ἑόντων μᾶλλον σφεας ἐλύπεε· οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἳ τέ σφεων ὀπέωνες ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς ἐπισιτιεύμενοι ἀποκεκληρίατο ὑπὸ τῆς ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον.
- 51 βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἣν ὑπερβάλωνται ἐκείνην τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν μὴ ποιεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἢ δὲ ἐστὶ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐπ' ἣ ἔστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὕτω ἂν εἴη ἐν ἡπείρῳ· σχιζόμενος ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρώνος ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον περ τρία στάδια, καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς τώυτό· οὕνομα δέ οἱ Ὠερόη. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον

ἐβουλευσάντο μεταναστῆναι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ καὶ οἱ ἱππεῖς σφέας μὴ σινοίαιτο ὥσπερ κατιθὺ ἐόντων· μετακινέεσθαι τε ἐδόκεε τότε ἐπεὰν τῆς νυκτὸς ἧ δευτέρῃ φυλακῇ, ὥς ἂν μὴ ἰδοίαιτο οἱ Πέρσαι ἔξορῳμένους καὶ σφεας ἐπόμενοι ταράσσοιεν οἱ ἱππῶται. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὠερόῃ περισχίζεται ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀποστελλεῖν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὥς ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπέωνας τοὺς ἐπὶ τὰ σιτία οἰχομένους· ἦσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. ταῦτα 52 βουλευσάμενοι κείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν προσκειμένης τῆς ἵππου εἶχον πόνον ἄτρυτον· ὥς δὲ ἡ τε ἡμέρῃ ἔλγη καὶ οἱ ἱππεῖς ἐπέπαντο, νυκτὸς δὴ γινομένης καὶ ἐούσης τῆς ὥρης ἐς τὴν δὴ συνέκειτό σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερθέντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσονται, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν συνέκειτο οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες, οἱ δὲ ὥς ἐκινήθησαν, ἔφρευγον ἄσμενοι τὴν ἵππον πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν, φεύγοντες δὲ ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραϊον. τὸ δὲ πρὸ τῆς πόλιός ἐστι τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίου ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ τοῦ ἱεροῦ τὰ ὄπλα. καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἡραϊον ἐστρατοπεδεύοντο, 53 Πανσανίης δὲ ὀρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου παρήγγελλε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ἀναλαμβάνοντας τὰ ὄπλα ἰέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προέοντας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χῶρον ἰέναι ἐς τὸν συνεθήκαντο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἦσαν τῶν ταξιαρχῶν πεῖθεσθαι Πανσανίῃ, Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω λοχηγέων τοῦ Πιτανήτεω λόχου οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους

φεύξεσθαι οὐδὲ ἐκὼν εἶναι κρίσυνέειν τὴν Σπάρτην,
 ἐθώμαξέ τε ὀρέων τὸ ποιούμενον ἅτε οὐ παραγενόμενος
 τῷ προτέρῳ λόγῳ. ὁ δὲ Πανσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυνάναξ
 δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκείνον σφίσι,
 δεινότερον δὲ ἔτι κείνου ταῦτ' ἀναινομένου ἀπολιπεῖν
 τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ ἦν ἀπολίπωσι ποιεῦντες
 τὰ συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι, ἀπόληται ὑπο-
 λειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ.
 ταῦτα λογιζόμενοι ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ
 Λακωνικὸν καὶ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν ὥς οὐ χρεὼν
 54 εἶη ταῦτα ποιεῖν. καὶ οἱ μὲν παρηγόρεον Ἀμομφά-
 ρετον μούνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεγετέων λελειμ-
 μένον, Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίευν τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας
 σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ἐπιστάμενοι τὰ Λακε-
 δαιμονίων φρονήματα ὥς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα
 λεγόντων. ὥς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἐπεμπον
 σφέων ἱππέα ὀψόμενόν τε εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειροῖεν
 οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τὸ παράπαν μὴ διανοεῦνται
 ἀπαλλάσσεσθαι, ἐπειρέσθαι τε Πανσανίην τὸ χρεὼν
 55 εἶη ποιεῖν. ὥς δὲ ἀπῆκετο ὁ κῆρυξ ἐς τοὺς Λακεδαι-
 μονίους, ὥρα τέ σφεας κατὰ χώραν τεταγμένους καὶ
 ἐς νεῖκα ἀπιγμένους αὐτῶν τοὺς πρώτους. ὥς γὰρ
 δὴ παρηγόρεον τὸν Ἀμομφάρετον ὃ τε Εὐρυνάναξ καὶ
 ὁ Πανσανίης μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούτους Λακε-
 δαιμονίων, οὐ κως ἐπειθον, ἐς ὃ ἐς νεϊκέα τε συμ-
 πεσόντες ἀπῆκατο καὶ ὁ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίστατό
 σφι ἀπιγμένος. νεϊκέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος λαμβάνει
 πέτρων ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσὶ καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν
 τῶν Πανσανίεω ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη μὴ
 φεύγειν τοὺς ξείνους[, ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους].

ὁ δὲ μαινόμενον καὶ σὺ φρενήρεα καλέων ἐκείνον
 πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐν-
 τεταλμένα λέγειν ὁ Πανσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα
 σφι πρήγματα, ἐχρήιζέ τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρήσαι
 τε πρὸς ἑωυτοὺς καὶ ποιέειν περὶ τῆς ἀπόδου τὰ περ
 ἂν καὶ σφεῖς. καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθη- 56
 ναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινομένους πρὸς ἑωυτοὺς
 ἡὼς κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ
 Πανσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψεσθαι
 τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων, τὰ δὴ καὶ
 ἐγένετο, σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοι-
 πούς πάντας· εἶποντο δὲ καὶ Τεγεῖται. Ἀθηναῖοι δὲ
 ταχθέντες ἦσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι· οἱ μὲν
 γὰρ τῶν τε ὄχθων ἀντείχοντο καὶ τῆς ὑπωρέης τοῦ
 Κιθαιρώνος, φοβεόμενοι τὴν ἵππον, Ἀθηναῖοι δὲ κάτω
 τραφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δὲ ἀρχὴν τε 57
 οὐδαμὰ δοκέων Πανσανίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν
 περιείχετο αὐτοῦ μένοντας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· προ-
 τερέοντων δὲ τῶν σὺν Πανσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς
 ἰθὺν τέχνη ἀπολείπειν αὐτόν, ἀναλαβόντα τὸν λόχον
 τὰ ὅπλα ἤγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο στίφος. τὸ δὲ ἀπ-
 ελθὼν ὅσον τε δέκα στάδια ἀνέμενε τὸν Ἀμομφαρέτου
 λόχον, περὶ ποταμὸν Μολόεντα ἰδρυμένον Ἀργιόπιόν
 τε χῶρον καλεόμενον, τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης
 ἱρὸν ἦσται· ἀνέμενε δὲ τοῦδε εἵνεκα, ἵνα ἦν μὴ ἀπο-
 λείπῃ τὸν χῶρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε
 καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθεῖο ὀπίσω παρ'
 ἐκείνους. καὶ οἷ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρεγί-
 νοντό σφι καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσέκειτο
 πᾶσα. οἱ γὰρ ἱππόται ἐποίουν οἶον καὶ ἐώθεσαν

ποιέειν αἰεὶ, ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινὸν ἐν τῷ ἐτε-
τάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρησι ἡμέρησι, ἥλαυνον
τοὺς ἵππους αἰεὶ τὸ πρόσω καὶ ἅμα καταλαβόντες
προσεκέατό σφι.

- 58 Μαροδόνιος δὲ ὥς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποικο-
μένους ὑπὸ νύκτα εἶδέ τε τὸν χῶρον ἔρημον, καλέσας
τὸν Ἀηρισαῖον Θώρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ
Εὐρύπυλον καὶ Θρασυδήμιον ἔλεγε· ὦ παῖδες Ἀλέγρεω,
ἔτι τί λέξετε τάδε ὁρῶντες ἔρημα; ὑμεῖς γάρ οἱ πλη-
σιόχωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης,
ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρῶτους· τοὺς πρότερόν
τε μετισταμένους ἐκ τῆς τάξις εἶδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν
παροικομένην νύκτα καὶ οἱ πάντες ὁρῶμεν διαδρόντας·
διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφεας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρί-
στους ἀνθρώπων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄρα
έόντες ἐν οὐδαμοῖσι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο. καὶ
ὑμῖν μὲν ἐοῦσι Περσέων ἀπείροισι πολλὴ ἐκ γε ἐμεῦ
ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτους τοῖσι τι καὶ
συνηδέατε· Ἀρταβάζου δὲ θῶμα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην
τὸ καὶ καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους καταρρωδήσαντά
τε ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὥς χρεὸν εἴη ἀνα-
ξεύξαντας τὸ στρατόπεδον ἰέναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστν
πολιορκησομένους· τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πεύ-
σεται. καὶ τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ
ἐκείνοισι ταῦτα ποιεῦσι οὐκ ἐπιτρεπτεία ἐστί, ἀλλὰ διω-
κτέοι εἰσὶ ἐς ὃ καταλαμφθέντες δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ
59 ἐποίησαν Πέρσας πάντων δίκας. ταῦτα εἶπας ἤγε τοὺς
Πέρσας δρόμῳ διαβάοντας τὸν Ἀσωπὸν κατὰ στίβον
τῶν Ἑλλήνων ὥς δὴ ἀποδιδροσκόντων, ἐπεῖχέ τε ἐπὶ
Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεάτας μούρους· Ἀθηναίους

γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδῖον ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ
 κατώρα. Πέρσας δὲ ὀρώντες ὀρμημένους διώκειν τοὺς
 Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες
 ἀντίκα πάντες ἤειραν τὰ σπηῖα καὶ ἐδίωκον ὥς ποδῶν
 ἕκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὔδενι κοσμηθέντες οὔτε
 τάξι. καὶ οὗτοι μὲν βοῇ τε καὶ ὁμίλῳ ἐπήρισαν ὥς
 ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας· Πανσανίης δέ, ὥς προσ- 60
 ἔκειτο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα
 λέγει τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προ-
 κειμένου ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα,
 προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαι-
 μόνιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν παροιχομένην
 νύκτα διαδράντων. νῦν ὧν δέδεκται τὸ ἐνθεῦτεν τὸ
 ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα
 περιστέλλειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας ὤρμησε
 ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρῆν δὴ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέων
 τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας Τεγεῆτας βοηθέειν ὑμῖν·
 νῦν δέ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπαντα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε
 ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυ-
 νέοντες ἰέναι. εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάβηκε
 ἀδύνατόν τι βοηθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας
 ἀποπέμψαντες χάριν θείσθε. συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ
 τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον εἶναι πολλὸν προθυμο-
 τάτοισι, ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακούειν. ταῦτα οἱ Ἀθη- 61
 ναῖοι ὥς ἐπύθοντο, ὀρμέατο βοηθέειν καὶ τὰ μάλιστα
 ἐπαμύνειν· καὶ σφι ἤδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἀντι-
 ταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων,
 ὥστε μηκέτι δύνασθαι βοηθῆσαι· τὸ γὰρ προσκειμένον
 σφεας ἐλύπεε. οὕτω δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι
 καὶ Τεγεῆται, ἔοντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν οἱ μὲν

πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ τρισχίλιοι (οὔτοι γὰρ οὐδαμὰ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων), ἐσφαγιάζοντο ὡς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γάρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστά, ἐπιπτον δὲ αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ καὶ πολλῶ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο· φράξαντες γὰρ τὰ γέροντα οἱ Πέρσαι ἀπίεσαν τῶν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως, οὕτω ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων ἀποβλέψαντα τὸν Πανσανίην πρὸς τὸ Ἥραιον τὸ Πλαταιέων ἐπικαλέσασθαι τὴν θεόν, χρηρίζοντα μηδαμῶς σφέας ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος. ταῦτα δ' ἔτι τούτου ἐπικαλεομένου προεξ-
 62 αναστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους, καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Πανσανίῳ ἐγίνετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον καὶ οὔτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι τὰ τόξα μετέντες. ἐγίνετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέροντα μάχη. ὡς δὲ ταῦτα ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγίνετο μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν· τὰ γὰρ δόρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἦσσαν οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι δὲ ἔόντες καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἦσαν καὶ οὐκ ὅμοιοι τοῖσι ἐναντίοισι σοφίην. προ-
 63 εξαῖσσοντες δὲ κατ' ἓνα καὶ δέκα καὶ πλεῖνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας καὶ διεφθείροντο. τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἑὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ ἔχων τε περὶ ἑαυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὲ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νυν

χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, οἱ δὲ ἀντεῖχον καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὥς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε καὶ τὸ περὶ ἐκείνον τεταγμένον, ἔδον ἰσχυρότατον, ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο· καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖστον γὰρ σφεας ἐδηλέετο ἢ ἐσθῆς, ἔρημος ἐοῦσα ὄπλων· πρὸς γὰρ ὀπλίτας ἔοντες γυμνῆτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο. ἐνθαῦτα 64 ἢ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω κατὰ τὸ χρηστήριον τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο καὶ νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀπάσῃων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδριδέω. τῶν δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδην· ὧντοὶ γὰρ σφι τυγχάνουσι ἔοντες. ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀριμνήστου ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου, ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ πολέμῳ ἔντος Μεσσηνίοισι πᾶσι καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκοῖοι. ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι 65 ὥς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφευγον οὐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἐωυτῶν καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον τὸ ἐποίησαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαϊδί. θῶμα δέ μοι ὅπως παρὰ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων οὐδὲ εἰς ἐφάνη τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος οὔτε ἐναποθανῶν, περὶ τε τὸ ἱρὸν οἱ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δέ, εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῇ σφεας οὐκ ἐδέκετο ἐμπρήσαντας [τὸ ἱρὸν] τὸ ἐν Ἐλευσίνι ἀνάκτορον.

Αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο· Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἠρέσκετο κατ' ἀρχὰς λειπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέως, καὶ τότε 66

πολλὰ ἀπαγορεύων οὐδὲν ἤνυε, συμβάλλειν οὐκ ἔδω·
ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε ὥς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι
πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι. τῶν ἐστρα-
τήγεε Ἀρτάβαζος (εἶχε δὲ δύναμιν οὐκ ὀλίγην ἀλλὰ
καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἑαυτόν),
τούτους, ὅπως ἢ συμβολὴ ἐγίνετο, εὖ ἐξεπιστάμενος
τὰ ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτη-
μένως, παραγγείλας κατὰ τῶντὸ ἵεναι πάντας τῇ ἂν
αὐτὸς ἐξηγήηται, ὅπως ἂν αὐτὸν ὁρῶσι σπουδῆς ἔχοντα.
ταῦτα παραγγείλας ὥς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν τὸν στρατόν·
προτερέων δὲ τῆς ὁδοῦ ὥρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς
Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο,
ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων οὔτε ἐς τὸ ξύλινον
τεῖχος οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέ-
67 λων ὥς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλησποντον ἀπικέσθαι. καὶ
δὴ οὗτοι μὲν ταύτῃ ἐτράποντο· τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων
τῶν μετὰ βασιλέος ἐθελοκακεόντων Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι
ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν· οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν
Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην μαχό-
μενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες, οὕτω ὥστε τριηκόσιοι
αὐτῶν οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθη-
ναίων· ὥς δὲ ἐτράποντο καὶ οὗτοι, ἔφειγον ἐς τὰς
Θήβας, οὐ τῇ περ οἱ Πέρσαι. καὶ τῶν ἄλλων συμ-
μάχων ὁ πᾶς ὅμιλος οὔτε διαμαχεσάμενος οὐδενὶ οὔτε
68 τι ἀποδεξάμενος ἔφειγον. δηλοῖ τέ μοι ὅτι πάντα τὰ
πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε
οὗτοι πρὶν ἢ καὶ συμμῆξαι τοῖσι πολεμίοισι ἔφειγον, ὅτι
καὶ τοὺς Πέρσας ὤρων. οὕτω τε πάντες ἔφειγον πλὴν
τῆς Ἴππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτῆς· αὕτη δὲ
τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν

πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα ἀπέργουσά τε τοὺς φιλίους
φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες
εἶποντο τοὺς Ξέρξῃ διώκοντές τε καὶ φονεύοντες· ἐν 69
δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι
Ἑλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἥραιον καὶ ἀπο-
γενομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε καὶ νικῶεν
οἱ μετὰ Πανσανίῳ· οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα
κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους ἐτρόποντο
διὰ τῆς ὑπαρῆς καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω
ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε
καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν.
ἐπεῖτε δὲ ἀρχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες
καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ Θηβαίων ἱππῶται
ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς
ἱππους, τῶν ἱπάρχει Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσ-
πεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ
λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιρῶνα. οὗτοι
μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο· οἱ δὲ Πέρσαι καὶ 70
ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὥς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος,
ἔφθησαν ἐπὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες πρὶν ἢ τοὺς
Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο
ὥς ἡδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν
Λακεδαιμονίων κατεστήκεέ σφι τειχομαχίη ἐρρωμενε-
στέρα. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἡμύ-
νοντο καὶ πολλῷ πλέον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε
οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχεῖν· ὥς δέ σφι Ἀθηναῖοι
προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίη καὶ
χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ
ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τεύχεος καὶ ἤρειπον, τῇ δὲ
ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται

ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οὔτοι ἦσαν οἱ διαρπάσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν φάτιν τῶν ἵππων, εὐῶσαν χαλκὴν πᾶσαν καὶ θῆς ἀξίην. τὴν μὲν νυν φάτιν ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὸν αὐτό, ὅσα περ ἔλαβον, ἐσήμεικαν τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποίησαντο πεσόντος τοῦ τεύχεος, οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμύνητο ἀλύκταζόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χώρῳ πεφοβημένοι τῷ καὶ πολλὰ μυριάδες κατειλημένοι ἀνθρώπων. παρὴν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν οὕτω ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδευσέων τεσσέρων τὰς ἔχων Ἀρτάβαξος ἔφενγε, τῶν λοιπέων μὴδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ εἰς καὶ ἐνενήκοντα, Τεγεγτέων δὲ ἑκατάδεκα, Ἀθηναίων δὲ δύο καὶ πεντήκοντα.

- 71 Ἡρίστευσε δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν ὁ Περσέων, ἵππος δὲ ἡ Σακέων, ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἕλλήνων δέ, ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεγτέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῃ μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημήνασθαι (ἅπαντες γὰρ οὔτοι τοὺς κατ' ἐωυτοὺς ἐνίκων), ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότατον προσηνείχθησαν καὶ τούτων ἐκράτησαν. καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μόνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς εἶχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον ἡρίστευσαν Ποσειδωνίος τε καὶ Φιλοκύων καὶ Ἀμομφάρετος Σπαρτιῆται. καίτοι γενομένης λῆσχης ὃς γένοιτο αὐτῶν ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ παραγενόμενοι Σπαρτιητέων Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερώως ἀποθανεῖν ἐκ

τῆς παρεούσης οἱ αἰτίης, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλιπόντα
 τὴν τάξιν ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα, Ποσειδώνιον δὲ
 οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν·
 τοσούτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ
 φθόνῳ ἂν εἴποιεν· οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πάντες,
 πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ
 μάχῃ τίμιοι ἐγένοντο, Ἀριστόδημος δὲ βουλόμενος ἀπο-
 θανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίην οὐκ ἐτιμήθη. οὗτοι 72
 μὲν Ἰῶν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστότατοι ἐγένοντο. Καλλι-
 κράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἔλθων ἀνὴρ κάλ-
 λιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μούνον
 αὐτῶν Λακεδαιμονίων ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων·
 ὅς, ἐπειδὴ ἐσφαγιάζετο Παυσανίης, κατήμενος ἐν τῇ
 τάξι ἐτρωματίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά. καὶ δὴ οἱ
 μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξενηνειγμένος ἐδυσθανάτεε τε καὶ
 ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον ἄνδρα Πλαταιέα οὐ μέλειν οἱ
 ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρή-
 σατο τῇ χειρὶ καὶ ὅτι οὐδέν ἐστί οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον
 ἑωυτοῦ ἄξιον προθυμευμένου ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων 73
 δὲ λέγεται εὐδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχιδεω, ἑὼν
 δήμου Δεκελεῖθεν, Δεκελέων δὲ τῶν κοτε ἐργασαμένων
 ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὥς αὐτοὶ Ἀθη-
 ναῖοι λέγουσι. ὥς γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἑλένης κοι-
 δὴν Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν
 στρατοῦ πλήθει καὶ ἀνίστασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες
 ἵνα ὑπεξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι τοὺς Δεκελέας,
 οἱ δὲ αὐτὸν Δέκελον ἀχθόμενόν τε τῇ Θησέος ὕβρι
 καὶ δειμαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγη-
 σάμενόν σφι τὸ πᾶν πρῆγμα κατηγήσασθαι ἐπὶ τὰς
 Ἀφίδνας, τὰς δὲ Τιτακός, ἑὼν αὐτόχθων, καταπροδιδοῖ

- Τυνδαρίδῃσι. τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ τού-
 του τοῦ ἔργου ἀτελείῃ τε καὶ προεδρίῃ διατελείει ἐς
 τόδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα, οὕτω ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον
 τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθη-
 ναίοισι τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινομένων τῇν ἄλλην
 74 Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελῆς ἀποσχέσθαι. τούτου
 τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης καὶ ἀριστεύσας τότε Ἀθη-
 ναίων διξοὺς λόγους λεγομένους ἔχει, τὸν μὲν ὡς ἐκ
 τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκῆ ἀλύσι• δεδε-
 μένην ἄγκυραν σιδηρῆν, τὴν ὅπως πελάσειε ἀπικνεό-
 μενος τοῖσι πολεμίοισι βαλλέσκετο, ἵνα δὴ μιν οἱ πολέμιοι
 ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξις μετακινήσῃσι μὴ δυναίαιτο• γι-
 νομένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναντίων ἐδέδοκτο τὴν ἄγκυραν
 ἀναλαβόντα οὕτω διώκειν. οὗτος μὲν οὕτω λέγεται, ὁ
 δ' ἕτερος τῶν λόγων τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβα-
 τέων λέγεται, ὡς ἐπ' ἀσπίδος αἰεὶ περιθεούσης καὶ
 οὐδαμὰ ἀτρεμιζούσης ἐφόρεε ἐπίσημον ἄγκυραν, καὶ
 75 οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένην σιδηρῆν. ἔστι δὲ καὶ
 ἕτερον Σωφάνει λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον, ὅτε περι-
 κατημένων Ἀθηναίων Αἰγίναν Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον,
 ἄνδρα πεντάεθλον, ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ
 Σωφάνεια χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε ἄνδρα γενό-
 μενον ἀγαθόν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἄμα Λεάγρῳ
 τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἡδωνῶν ἐν Δάτῳ περὶ
 τῶν μετὰλλων τῶν χρυσέων μαχόμενον.
- 76 Ὡς δὲ τοῖσι Ἑλλήσι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο
 οἱ βάρβαροι, ἐνθαυτὰ σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος• ἣ
 ἐπειδὴ ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας καὶ νικῶντας
 τοὺς Ἑλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεά-
 σπιοι ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ

αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ τῶν παρεουσέων, καταβάσα ἐκ τῆς ἀρμαμάξης ἐχώρει ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἐόντας, ὁρῶσα δὲ πάντα ἐκεῖνα διέποντα Πανσανίην, πρότερόν τε τὸ οὖνομα ἐξεπισταμένη καὶ τὴν πάτρην ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω τε τὸν Πανσανίην καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων ἔλεγε τάδε· ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, ῥύσαί με τὴν ἱκέτιν αἰχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὦνησας τούσδε ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὄπιν ἔχοντας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῶν, θυγάτηρ δὲ Ἑγητορίδεω τοῦ Ἀνταγόρεω. βίη δέ με λαβὼν ἐν Κῷ εἶχε ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβεται τοισίδε· Γύναι, θάρσει καὶ ὥς ἱκέτις καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα καὶ εἰς θυγάτηρ Ἑγητορίδεω τοῦ Κῶν, ὃς ἐμοὶ ξεῖνος μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν περὶ ἐκείνους τοὺς χώρους οἰκημένων. ταῦτα εἰπας τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι παρεούσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἰγιναν, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθιλε [ἀπικέσθαι]. μετὰ δὲ τὴν 77 ἀπὸ τῆς γυναικὸς αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπ' ἐξεργασμένοισι· μαθόντες δὲ ὅτι ὕστεροι ἤκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μέγαλην ἄξιοί τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι. πυνθανόμενοι δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγοντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίας· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔων φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἑωυτῶν τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς. μετὰ δὲ Μαντινέας ἤκον Ἑλεῖοι, καὶ ὡσαύτως οἱ Ἑλεῖοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι ἀπαλλάσσοντο· ἀπελθόντες δὲ καὶ οὗτοι τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ κατὰ Μαντινέας μὲν καὶ Ἑλείους τοσαῦτα·

78 ἐν δὲ Πλαταιῇσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἰγινήτων ἦν Λάμπων ὁ Πυθίω, Αἰγινήτων (ἐὼν) τὰ πρῶτα· ὃς ἀνοσιώτατον ἔχων λόγον ἵετο πρὸς Πανδανίην, ἀπικόμενος δὲ σπουδῇ ἔλεγε τάδε· ὦ παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασταί τοι ὑπερφυῆς μέγαθός τε καὶ κάλλος, καὶ τοι θεὸς παρέδωκε ῥυσάμενον τὴν Ἑλλάδα κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τούτοις ποιήσων, ὅπως λόγος τέ σε ἔχη ἔτι μέζων καὶ τις ὕστερον φυλάσσεται τῶν βαρβάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποίεων ἐς τοὺς Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι Μαρδόνιος τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν· τῷ σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδιδούς ἔπαινον ἔξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ πάντων Σπαρτιητέων, αὐτὶς δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας τετιμωρήσεται ἐς πάτρων τὸν σὸν Λεωνίδην. ὁ μὲν δοκέων χαρίζεσθαι ἔλεγε τάδε, ὁ δ' ἀνταμείβετο

79 τοισίδε· ὦ ξεῖνε Αἰγινήτα, τὸ μὲν εὐνοεῖν τε καὶ προορᾶν ἄγαμαί σε, γνώμης μέντοι ἡμάρτηκας χρηστῆς· ἐξαίρετας γάρ με ὑψοῦ καὶ τὴν πάτρην καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες παραινέων νεκρῷ λυμαίνεσθαι, καὶ ἦν ταῦτα ποίεω, φᾶς ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι. τὰ πρόπει μᾶλλον βαρβάροις ποιεῖν ἢ περ Ἕλλησι· καὶ ἐκείνοις δὲ ἐπιφθονέομεν. ἐγὼ δ' ὦν τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγινήτῃσι ἄδοιμι μήτε τοῖσι ταῦτ' ἀρέσκειται, ἀποχορᾷ δέ μοι Σπαρτιήτῃσι ἀρεσκόμενον ὅσια μὲν ποιεῖν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ δέ, τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημι μέγας τετιμωρῆσθαι, ψυχῇσί τε τῇσι τῶνδε ἀναριθμήτοις τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι

τελευτήσαντες. σὺ μέντοι ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε μήτε προσέλθῃς ἔμοιγε μήτε συμβουλευσῇς, χάριν τε ἴσθι ἐὼν ἀπαθής.

Ὁ ρὲν ταῦτα ἀκούσας ἀπαλλάσσετο· Πανσανίης 80 δὲ κήρυγμα ποιησάμενος μηδένα ἄπτεσθαι τῆς λήϊης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας τὰ χρήματα. οἱ δὲ ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι εὗρισκον σκηναὺς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, κρητῆράς τε χρυσέους καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ἐπ' ἀμαξέων εὗρισκον, ἐν τοῖσι λέβητες ἐφαίνοντο ἐνεόντες χρύσειοι τε καὶ ἀργύρειοι· ἀπὸ τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκύλευον ψεῖλιά τε καὶ στρεπτοὺς καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἐόντας χρυσέους, ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐδὲ εἷς. ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτουντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἰλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτῶν οὐκ οἶά τε ἦν κρύψαι· ὥστε Αἰγινήτῃσι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τὸν χρυσὸν ἄτε ἐόντα χαλκὸν δῆθεν παρὰ τῶν εἰλώτων ὠνέοντο. συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα καὶ δεκάτην ἐξελόντες 81 τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνέτεθῇ ὁ ἐπὶ τοῦ τρικαρήνου ὄφις τοῦ χαλκείου ἐπεστεῶς ἄγχιστα τοῦ βωμοῦ, καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν, καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἐπτάπηχυν χάλκεος Ποσειδέων ἐξεγένετο, ταῦτα ἐξελόντες τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι τῶν ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέων καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν νυνὶ ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύσασιν αὐτῶν ἐν Πλαταιῇσι

ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ
 τούτοισι δοθῆναι. Πανσανίη δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη
 τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὥς
 82 δὲ αὐτῶς καὶ τὰ ἄλλα χρήματα. λέγεται δὲ καὶ τάδε
 γενέσθαι, ὥς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος Μαρ-
 δονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ. Πανσα-
 νίην ὦν ὀρῶντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῷ τε
 καὶ ἀργύρῳ καὶ παραπετάσμασι ποικίλοισι κατεσκευα-
 σμένην κελεῦσαι τοὺς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψο-
 ποιούς κατὰ ταῦτά [καθὼς] Μαρδονίῳ δεῖπνον παρα-
 σκευάζειν. ὥς δὲ κελευόμενοι οὗτοι ἐποίεον ταῦτα,
 ἐνθαῦτα τὸν Πανσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας
 καὶ ἀργυρέας εὖ ἐστρωμένας καὶ τραπέζας τε χρυσέας
 καὶ ἀργυρέας καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δεί-
 πνου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ κελεῦσαι ἐπὶ
 γέλῳ τοὺς ἑωυτοῦ διηκόνους παρασκευάσαι Λακω-
 νικὸν δεῖπνον. ὥς δὲ τῆς θοίνης ποιηθείσης ἦν πολ-
 λὸν τὸ μέσον, τὸν Πανσανίην γελάσαντα μεταπέμψα-
 σθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς, συνελθόντων δὲ
 τούτων εἰπεῖν τὸν Πανσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην
 τοῦ δείπνου τὴν παρασκευὴν. Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε
 εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦ
 Μήδου τὴν ἀφροσύνην δέξαι, ὃς τοιήνδε δίαιταν ἔχων
 ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω ὀϊζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος.
 ταῦτα μὲν Πανσανίην λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρα-
 83 τηγούς τῶν Ἑλλήνων. ὕστερόν μέντοι χρόνῳ μετὰ
 ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων εὖρον συχνοὶ θήκας χρυ-
 σοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. ἐφάνη
 δὲ καὶ τόδε ὕστερον ἔτι τούτων. τῶν νεκρῶν περι-
 ψιλωθέντων τὰς σάρκας (συνεφόρεον γὰρ τὰ ὅστέα οἱ

Πλαταιέες ἐς ἓνα χῶρον) εὐρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα
 ῥαφήν, οὐδεμίαν ἀλλ' ἐξ ἐνὸς ἐοῦσα ὀστέου· ἐφάνη δὲ
 καὶ γνάθος, καὶ τὸ ἄνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας
 μουνοφυῆας, ἐξ ἐνὸς ὀστέου πάντας, τοὺς τε ὀδόντας
 καὶ τοὺς γομφίους· καὶ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὅστέα
 ἐφάνη. ἐπεῖτε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς 84
 ἠφάνιστο, ὑπ' ὅτεν μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκέες οὐκ ἔχω
 εἰπεῖν, πολλοὺς δέ τινες ἤδη καὶ παντοδαποὺς ἤκουσα
 θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας
 πολλοὺς παρὰ Ἀρτιόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς διὰ
 τοῦτο τὸ ἔργον· ὅστις μέντοι ἦν αὐτῶν ὁ ὑπελόμενός
 τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι
 ἀτρεκέως πυνθέσθαι. ἔχει δέ τινα φάτιν καὶ Διονυσο-
 φάνης ἀνὴρ Ἐφέσιος θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν 85
 τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη· οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς ἐν Πλαταιῇσι
 τὴν ληίην διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἐωυτῶν χωρὶς ἕκα-
 στοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τριζὰς ἐποιήσαντο θήκας·
 ἔνθα μὲν τοὺς ἱρένας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος
 καὶ Ἀμομφάρετος ἦσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλι-
 κράτης. ἐν μὲν δὴ ἐνὶ τῶν τάφων ἦσαν οἱ ἱρένες, ἐν
 δὲ τῷ ἐτέρῳ οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ οἱ
 εἰλωτες. οὗτοι μὲν οὕτω ἔθαπτον, Τεγεῆται δὲ χωρὶς
 πάντας ἀλέας, καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐωυτῶν ὁμοῦ, καὶ
 Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου δια-
 φθαρέντας. τούτων μὲν δὴ πάντων πλήρεις ἐγένοντο
 οἱ τάφοι· τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλα-
 ταιῇσι ἑόντες τάφοι, τούτους δέ, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι,
 ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστοῖ τῆς μάχης ἑκάστους χῶ-
 ματα χῶσαι κεινὰ τῶν ἐπιγινομένων εἵνεκεν ἀνθρώ-
 πων, ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων ἐστὶ αὐτόθι καλεόμενος

τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα δεηθέντων Αἰγινητέων χῶσαι Κλεάδην τὸν Ἀυτοδίκου ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξεινον ἔοντα αὐτῶν.

- 86 Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισί σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας καὶ ἔξαιτέειν αὐτῶν τοὺς μηδίσαντας, ἐν πρώτοισι δὲ αὐτῶν Τιμηγενίδην καὶ Ἄτταγῖνον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους ἦσαν· ἦν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὥς δέ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρχεον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας· οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι τὴν τε γῆν αὐτῶν
- 87 ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος. καὶ οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε· Ἄνδρες Θηβαῖοι, ἐπειδὴ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστῆναι πολιορκέοντας ἢ ἐξέλωσι Θήβας ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε, νῦν ὧν ἡμέων εἵνεκα γῇ ἢ Βοιωτῇ πλέω μὴ ἀναπλήσῃ, ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρηρίζοντες πρόσχημα ἡμέας ἔξαιτέονται, χρήματά σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ (σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμηδίσαμεν οὐδὲ μῦνοι ἡμεῖς), εἰ δὲ ἡμέων ἀληθῶς δεόμενοι πολιορκέουσιν, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀντιλογίην παρέξομεν. κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν καὶ ἐς καιρὸν, αὐτίκα τε ἐπεκρηκύνοντο πρὸς Πανσανίην οἱ Θηβαῖοι θέλοντες ἐκδιδόναι
- 88 τοὺς ἄνδρας. ὥς δὲ ὁμολόγησαν ἐπὶ τούτοις, Ἄτταγῖνος μὲν ἐκδιδρῆσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Πανσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, φὰς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταιτίους. τοὺς δὲ

ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν καὶ δὴ χρήμασι ἐπεποίθεσαν διωθέεσθαι· ὁ δὲ ὥς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων τὴν στρατιὴν τὴν τῶν συμμάχων ἄπασαν ἀπῆκε καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε.

Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γενόμενα· 89 Ἀρτάβαξος δὲ ὁ Φαρνάκεος φεύγων ἐκ Πλαταιέων καὶ δὴ πρόσω ἐγίνετο. ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ παρὰ σφέας ἐπὶ τε ξείνια ἐκάλειον καὶ ἀνειρώτων περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαξος γνούς ὅτι, εἰ ἐθέλει σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτὸς τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατὸς (ἐπιθήσεσθαι γάρ οἱ πάντα τινὰ οἶετο πυνθανόμενον τὰ γεγονότα), ταῦτα ἐκλογιζόμενος οὔτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξηγόρευε οὐδὲν πρὸς τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε· Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοί, ὥς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε κατὰ τάχος τὴν ἐλῶν ἐς Θρηίκην καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατὰ τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε· αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρδόνιος καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ οὗτος κατὰ πόδας ἐμεῦ ἐλαύνων προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον καὶ ξεινίζετε καὶ εὖ ποιεῦντες φαίνεσθε· οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει. ταῦτα δὲ εἰπας ἀπήλαυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίας τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺς τῆς Θρηίκης, ὥς ἀληθέως ἐπειρόμενος καὶ τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ συχνούς ὑπὸ Θρηίκων τε κατακοπέντας κατ' ὁδὸν καὶ λιμῷ συστάντας καὶ καμᾶν· ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι.

- 90 Οὗτος μὲν οὕτω ἀπενόσθησε ἐς τὴν Ἀσίην· τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆς περ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τρωμα ἐγένετο, συνεκύρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλλῃ τῆς Ἰωνίης. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ κατέατο οἱ Ἕλληνες οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου Λάμπων τε Θρασυκλέος καὶ Ἀθηνυγόρης Ἀρχεστρατίδεω καὶ Ἡγησίστρατος Ἀρισταγόρῳ, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρῃ τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφῶν ἐπὶ τοὺς στρατηγούς ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα, ὥς ἦν μῦνον ἰδωνται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὥς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἦν δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἑτέρεν ἄλλῃν τοιαύτην εὐρεῖν ἂν αὐτούς· θεοὺς τε κοινούς ἀνακαλέων προέτραπε αὐτοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον. εὐπετές τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνεσθαι· τὰς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλέειν καὶ οὐκ ἀξιομάχους κείνοισι εἶναι. αὐτοὶ τε, εἴ τι ὑποπτεύουσι μὴ δόλῳ αὐτοὺς προάγοιεν, ἔτοιμοι εἶναι ἐν τῇσι νηυσὶ
- 91 τῇσι ἐκείνων ἀρόμενοι ὁμηροὶ εἶναι. ὥς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἶρετο Λευτυχίδης, εἴτε κληδόνος εἵνεκεν θέλων πυθέσθαι εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην θεοῦ ποιεῦντος· Ὁ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε· Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα ὥρμητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε· Δέχομαι τὸν οἶωνόν [τὸν Ἡγησίστρατον], ὃ ξεῖνε Σάμιε. σὺ δὲ ἡμῖν ποίεε ὅπως αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀποπλεύσει καὶ οἱ σὺν σοὶ ἐόντες οἶδε, ἣ μὲν Σαμίους ἡμῖν

προθύμους ἔσεσθαι συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἡγό- 92
ρευε, καὶ τὸ ἔργον προσῆγε· αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι
πίστιν τε καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς
τοὺς Ἑλληνας.

Ταῦτα δὲ ποιήσαντες οἱ μὲν ἀπέπλεον· μετὰ σφέων
γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἥγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὖνομα
ποιεῦμενος· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην
τῇ ὕστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μαντευομένου σφι Διηφόνου
τοῦ Εὐνήνιου ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ
τῆς ἐν Ἰονίῳ κόλπῳ, τοῦ τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐήνιον
πρῆγμα τοιόνδε· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἰρὰ ἡλίου 93
πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται παρὰ ποταμόν,
ὃς ἐκ Λάκμονος ὄρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης [χώρης]
ἐς θάλασσαν παρ' Ὀρικὸν λιμένα, τὰς δὲ νύκτας ἀραι-
ρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ γένει δοκιμώτατοι
τῶν ἀστῶν, οὗτοι φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος· περὶ
πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα
ταῦτα ἐκ θεοπροπίου τινός· ἐν δὲ ἄντρῳ ἀυλίζονται
ἀπὸ τῆς πόλιος ἐκάς. ἐνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος οὗτος
ἀραιρημένος ἐφύλασσε. καί ποτε αὐτοῦ κατακοιμί-
σαντος τὴν φυλακὴν παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἄντρον
διέφθειραν τῶν προβάτων ὥς ἐξήκοντα. ὁ δὲ ὥς ἐπήλσε,
εἶχε σιγῇ καὶ ἔφραξε οὐδενί, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικατα-
στήσειν ἄλλα πριάμενος. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολ-
λωνιήτας ταῦτα γενόμενα, ἀλλ' ὥς ἐπύθοντο, ὑπαγα-
γόντες μιν ὑπὸ δικαστήριον κατέκριναν, ὥς τὴν φυ-
λακὴν κατακοιμίσαντα, τῆς ὄψιος στερεηθῆναι. ἐπεῖτε
δὲ τὸν Εὐήνιον ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε
πρόβατά σφι ἔτικτε οὔτε γῇ ἔφερε ὁμοίως [καρπόν].
πρόφαντα δέ σφι ἐν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι

ἐγίνετο [ἔπειτα ἐπειρώτων τοὺς προφήτας τὸ αἷτιον
 τοῦ παρεόντος κακοῦ, οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον] ὅτι ἀδί-
 κως τὸν φύλακον τῶν ἱρῶν προβάτων Εὐήνιον τῆς
 ὄψιος ἐστέρησαν· αὐτοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους,
 οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρόντες ἐκείνῳ πρὶν ἢ
 δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν ταύτας τὰς ἂν αὐτὸς ἔληται
 καὶ δικαιοῖ· τούτων δὲ τελομένων αὐτοὶ δώσειν Εὐηνίῳ
 94 ἔχοντα. τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά σφι ἐχρήσθη, οἱ δὲ
 Ἀπολλωνιῆται ἀπόρρητα ποιησάμενοι προέθεσαν τῶν
 ἀστῶν ἀνδράσι διαπρῆξαι. οἱ δὲ σφι διέπρηξαν ὥδε·
 κατημένου Εὐηνίου ἐν θώκῳ ἐλθόντες οἱ παρίζοντο
 καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο, ἐς ὃ κατέβαινον συλλυ-
 πεύμενοι τῷ πάθει. ταύτῃ δὲ ὑπάρχοντες εἰρώτων τίνα
 δίκην ἂν ἔλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑπο-
 στῆναι δώσειν τῶν ἐποίησαν. ὁ δὲ οὐκ ἀκηκοὼς τὸ
 θεοπρόπιον εἴλετο εἶπας εἰ τίς οἱ δοίῃ ἀγρούς, τῶν
 ἀστῶν ὀνομάσας τοῖσι ἡπίστατο εἶναι καλλίστους δύο
 κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ, καὶ οἰκησιν πρὸς τού-
 τοισι τὴν ἥδε καλλίστην ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλει·
 τούτων δὲ ἔφη ἐπήβολος γενόμενος τοῦ λοιποῦ ἀμή-
 νιτος εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν γενομένην.
 καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑπο-
 λαβόντες· Εὐήνιε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς
 ἐκτυφλώσιος ἐκτίνουσί τοι κατὰ θεοπρόπια τὰ γενό-
 μενα. ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθεῦτεν
 πνυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὥς ἔξαπατηθεῖς· οἱ δὲ
 πριάμενοι παρὰ τῶν ἐκτεμένων διδοῦσί οἱ τὰ εἴλετο.
 καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε
 95 καὶ ὀνομαστὸς γενέσθαι. τούτου δὴ ὁ Δηίφονος ἐὼν

παῖς τοῦ Εὐηνίου ἀγόντων Κορινθίων ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα ὥς ὁ Διόφονος ἐπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου οὐνόματος ἐξελάμβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἔων Εὐηνίου παῖς.

Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὥς ἐκαλλιέρησε, ἀνῆγον τὰς νέας 96 ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμῆς πρὸς Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραϊον τὸ ταύτῃ παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην, οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι σφεας προσπλέειν ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἡπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γάρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὧν ἐδόκεον ὅμοιοι εἶναι· ἐς δὲ τὴν ἡπειρον ἀπέπλεον, ὅπως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον ἔοντα ἐν τῇ Μυκάλῃ, ὃς κελεύσαντος Ξέρξεω καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ Ἰωνίην ἐφύλασσε· τοῦ πληθὸς μὲν ἦν ἑξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης, κάλλει τε καὶ μεγάλῃ ὑπερφέρων Περσέων. ὑπὸ τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνειρῶσαι τὰς νέας καὶ περιβαλέσθαι ἕρκος ἔρμα τῶν νεῶν καὶ σφέων αὐτῶν κρησφύγετον. ταῦτα 97 βουλευσάμενοι ἀνήγοντο. ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ τῶν Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλῃς ἐς Γαίσωνά τε καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης [ἐστὶ] ἱρὸν, τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλέος ἰδρύσατο Νεῖλεω τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κτιστύν, ἐνθαῦτα τὰς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιεβάλοντο ἕρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἡμέρα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἕρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὥς πολιορκησόμενοι [καὶ ὥς νικήσοντας· ἐπ' ἀμφοτέρα γὰρ ἐπιλεγόμενοι παρεσκευάζετο].

- 98 Οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρ-
 βάρους ἐς τὴν ἡπειρον, ἤχθοντο ὥς ἐκπεφευγόντων ἐν
 ἀπορίῃ τε εἶχοντο ὃ τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσονται
 ὀπίσω εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δὲ
 ἔδοξε τούτων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ
 τὴν ἡπειρον. παρασκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμαχίην καὶ
 ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔδεε ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυ-
 κάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου
 καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλ' ὥρων νέας
 ἀνελκυσμένους ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρα-
 κεριμένον παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν
 ἐν τῇ νηὶ παραπλέων, ἐγχρίμψας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μά-
 λιστα, Λευτυχίδης ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι
 λέγων· Ἄνδρες Ἴωνες, ὅσοι ὑμέων τυγχάνουσι ἐπ-
 ακούοντες, μάθετε τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν συν-
 ἤσουσι Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν συμ-
 μίσγωμεν, μεμνησθαί τινα χρὴ ἐλευθερίης μὲν πάντων
 πρῶτον, μετὰ δὲ τοῦ συνθήματος Ἑρῆς. καὶ τάδε ἴστω
 καὶ ὁ μὴ ἐπακούσας ὑμέων πρὸς τοῦ ἐπακούσαντος.
 [ὧν τὸς δὲ οὗτος ἔων τυγχάνει νόος τοῦ πρήγματος καὶ
 ὁ Θεμιστοκλέος ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· ἢ γὰρ δὴ λαθόντα
 τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν,
 ἢ ἔπειτα ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους ποιήσειν
 99 ἀπίστους.] Λευτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένου δεύτερα
 δὴ τάδε ἐποίευν οἱ Ἕλληνες· προσσχόντες τὰς νέας
 ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο,
 οἱ δὲ Πέρσαι ὥς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομέ-
 νους ἐς μάχην καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας, τοῦτο
 μὲν ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν
 ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα. οἱ γὰρ ὦν Σάμιοι ἀπικομένων

Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξης, τοὺτούς λυσάμενοι πάντας ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς Ἀθήνας· τῶν εἵνεκεν οὐκ ἦμιστα ὑποψίην εἶχον, πεντακισίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξης πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν ὥς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν· ἐποίευν δὲ τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἦσιν. τούτους μὲν Ἰώνων, τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἂν τι ποιέειν δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιούτοις προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι, αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρεα ἕρκος εἶναι σφίσι. ὥς δὲ ἄρα παρεσκεύαστο 100 τοῖσι Ἑλλήσι, προσήισαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰούσι δέ σφι φήμη τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν καὶ κηρυκῆιον ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κείμενον· ἡ δὲ φήμη διῆλθέ σφι ὧδε, ὥς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοις ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν προηγμάτων, εἰ καὶ τότε τῆς [αὐτῆς] ἡμέρης συμπιπτούσης τοῦ τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος φήμη τοῖσι Ἑλλήσι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαι τε τὴν στρατιὴν πολλῷ μᾶλλον καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. καὶ τότε ἕτερον συνέπεσε 101 γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης παρὰ ἀμφοτέρως τὰς συμβολὰς εἶναι· καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὸ Δήμητριον ἐγίνετο, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Πανσάνειω Ἑλλήνων ὁρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα·

τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρὸς ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο, τὸ δὲ ἐν Μυκάλλῃ περὶ δείλῃν. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι μηνὸς τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνον οὐ πολλῷ σφι ὕστερον δηλα ἀναμνησάνουσι ἐγίνετο. ἦν δὲ ἀρρωδίῃ σφι πρὶν τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, οὔτι περὶ σφέων αὐτῶν οὔτω ὥς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἢ Ἑλλάς. ὥς μέντοι ἡ κληδὼν αὕτη σφι ἐσέπτατο, μᾶλλον τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσδοδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἐσπεύθον ἐς τὴν μάχην, ὥς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἄεθλα προέκειτο.

102 Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τοῦτοισι τεταγμένοισι μέχρι κον τῶν ἡμισέων ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγιαλόν τε καὶ ἄπεδον χῶρον, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τοῦτοισι τεταγμένοισι κατὰ τε χαράδραν καὶ ὄρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήισαν, οὔτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ κέρει [ἔτι] καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρεα, ἡμύνοντό τε καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατός, ὅπως ἐωυτῶν γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακελευσάμενοι ἔργου εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρεα οὔτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλλέες ἐς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ χρόνον συγχὸν ἀμυνόμενοι τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικωνῖοι καὶ Τροιζήνιοι (οὔτω γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) [συν]επισπόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὥς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραιόρητο, οὔτ' ἔτι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι πρὸς φυγὴν τε

ὁρμέατο οἱ ἄλλοι πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ κατ' ὀλί-
 γους γινόμενοι ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσ-
 πίπτουσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν
 δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταύνης
 μὲν καὶ Ἰθαμίτρης, τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀπο-
 φεύγουσι, Μαροδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς
 Τιγράνης μαχόμενοι τελευτῶσι. ἔτι δὲ μαχομένων τῶν 103
 Περσέων ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν
 καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχίριζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτῶν
 τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα, ἄλλοι τε καὶ Σικυνῶνιοι
 καὶ στρατηγὸς Περίλεως. τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρα-
 τευόμενοι, ἔοντες τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ
 καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὄπλα, ὥς εἶδον αὐτίκα κατ'
 ἀρχὰς γινομένην ἑτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον
 ἐδυνέατο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλησι. Σα-
 μίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ
 καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων ἐπέθεντο τοῖσι
 βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν (ἐκ) τῶν 104
 Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν σωτηρίας εἵνεκά σφι, ὥς
 ἦν ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες
 ἡγεμόνας σώζωνται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐτά-
 χθησαν μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι
 τούτου τε εἵνεκεν καὶ ἵνα μὴ παρεόντες ἐν τῷ στρα-
 τοπέδῳ τι νεοχμὸν ποίειεν· οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον
 τοῦ προστεταγμένου ἐποίηον, ἄλλας τε κατηγεόμενοί
 σφι ὁδοὺς φεύγουσι, αἱ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους,
 καὶ τέλος αὐτοὶ σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι.
 οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἴωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. ἐν 105
 δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι καὶ
 Ἀθηναίων Ἐρμόλυκος ὁ Εὐθοίου, ἀνὴρ παγκράτιον

ἐπασκήσας. τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμύλυνκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πολέμου ἔοντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρῳ τῆς Καρυστίης χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ κείσθαι ἐπὶ Γεραιστῶ. μετὰ δὲ Ἀθηναίους Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυνῶνιοι ἡρίστευσαν.

- 106 Ἐπεῖτε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλούς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν ληϊνὴν προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν, καὶ θησαυροὺς τινὰς χρημάτων εὗρον· ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες ἐβουλευόντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅκῃ χρεὸν εἴη τῆς Ἑλλάδος κατοικίσει τῆς αὐτοῖ ἐγκρατέες ἦσαν, τὴν δὲ Ἰωνίην ἀπεῖναι τοῖσι βαρβάροισι· ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετό σφι εἶναι ἑωυτούς τε Ἰώνων προκατῆσθαι φρουρέοντας τὸν πάντα χρόνον, καὶ ἑωυτῶν μὴ προκατημένων Ἰωνας οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει ἐοῦσι ἐδόκεε τῶν μηδισάντων ἐθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξαναστήσαντας δοῦναι τὴν χώραν Ἰωσι ἐνοικῆσαι, Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν Ἰωνίην γενέσθαι ἀνάστατον οὐδὲ Πελοποννησίους περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν· ἀντιτεινόντων δὲ τούτων προθύμως εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι. καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο, πίστι τε καταλαμβάνοντες καὶ ὀρκίοισι ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι. τούτους δὲ καταλαμβάνοντες ὀρκίοισι ἔπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες· ἔτι

γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμένως εὐρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ἐπ' 107
 Ἑλλησπόντου ἔπλεον· τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων
 ἐς τὰ ἄκρα τε τῆς Μυκάλης κατειληθέντων, ἐόντων
 οὐ πολλῶν, ἐγένετο κομιδὴ ἐς Σάρδεις. πορευομένων δὲ
 κατ' ὁδὸν Μασίστης ὁ Δαρείου παρατυχὼν τῷ πάθει
 τῷ γεγυῖται τὸν στρατηγὸν Ἀρταῦντην ἔλεγε πολλὰ τε
 καὶ κακά, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίῳ φᾶς αὐτὸν εἶναι
 τοιαῦτα στρατηγήσαντα, καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κακοῦ
 τὸν βασιλεὺς οἶκον κακώσαντα. παρὰ δὲ τοῖσι Πέρ-
 σῃσι γυναικὸς κακίῳ ἀκοῦσαι δέννος μέγιστός ἐστι. ὁ
 δὲ ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιούμενος σπᾶται ἐπὶ
 τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκην, ἀποκτεῖναι θέλων. καί
 μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς Ξειναγόρης ὁ Πρηξίλειω ἀνὴρ
 Ἀλικαρνησσεύς, ὅπισθε ἐστεῶς αὐτοῦ Ἀρταῦντεω, ἀρ-
 πάζει μέσον καὶ ἐξαείρας παίει ἐς τὴν γῆν· καὶ ἐν
 τούτῳ οἱ δορυφόροι οἱ Μασίστεω προέστησαν. ὁ δὲ
 Ξειναγόρης ταῦτα ἐργάσατο χάριτα αὐτῷ τε Μασίστῃ
 τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, ἐκσώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκεί-
 νου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης
 ἤρξε δόντος βασιλεὺς. τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων
 οὐδὲν ἔτι πλέον τούτων ἐγένετο, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς
 Σάρδεις. ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς
 ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεῖτε ἐξ Ἀθηνέων προσ-
 παίσας τῇ ναυμαχίῃ φυγὼν ἀπῆκετο.

TOTE δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα ἦρα τῆς Μα- 108
 σίστεω γυναικὸς, ἐούσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα. ὥς δέ
 οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ
 βίην προσέφερε προμηθεόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασί-
 στην (τῷ αὐτῷ δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα· εὖ γὰρ
 ἐπίστατο βίης οὐ τευξομένη), ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης

ἐργόμενος τῶν ἄλλων προήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ
 παιδί τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ, θυγατέρα τῆς γυναικὸς
 ταύτης καὶ Μασίστειω, δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψε-
 σθαι ἢν ταῦτα ποιήσῃ. ἀρμόσας δὲ καὶ τὰ νομιζόμενα
 ποιήσας ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ τε ἀπίκετο
 καὶ ἡγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὲ
 τῆς Μασίστειω μὲν γυναικὸς ἐπέπαντο, ὃ δὲ διαμειψά-
 μενος ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς,
 Μασίστειω δὲ θυγατρὸς· οὖνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ
 109 ἦν Ἀρταῦντη. χρόνου δὲ προϋόντος ἀνάπυστα γίνεται
 τρόπῳ τοιῷδε· ἐξυφήνασα Ἀμηστρις ἡ Ξέρξεω γυνὴ
 φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θῆγς ἄξιον διδοῖ Ξέρξη.
 ὃ δὲ ἡσθελς περιβάλλεται τε καὶ ἔρχεται παρὰ τὴν Ἀρ-
 ταῦντην. ἡσθελς δὲ καὶ ταύτῃ ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι
 ὅ τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῷ ὑπουργη-
 μένων· πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς
 γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξη·
 Δώσεις μοι τὸ ἄν σε αἰτήσω; ὃ δὲ πᾶν μᾶλλον δο-
 κέων κείνην αἰτῆσαι ὑπισχνέτο καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ ὥς
 ὤμοσε ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δὲ παντοίως
 ἐγένετο οὐ βουλόμενος δοῦναι, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν,
 φοβεόμενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ πρὶν κατεικαζούσῃ
 τὰ γινόμενα οὕτω ἐπευρεθῇ προήσσαν· ἀλλὰ πόλις τε
 ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον καὶ στρατόν, τοῦ ἔμελλε
 οὐδεὶς ἄρξιν ἄλλ' ἢ ἐκείνη· Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ
 στρατὸς δῶρον. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπειθε, διδοῖ τὸ φᾶρος.
 ἡ δὲ περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ δώρῳ ἐφόρεε τε καὶ ἀγάλ-
 110 λετο. καὶ ἡ Ἀμηστρις πυνθάνεται μιν ἔχουσιν· μα-
 θοῦσα δὲ τὸ ποιεύμενον τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ
 εἶχε ἔγκοτον, ἡ δὲ ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι

αἰτίην καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσσειν, τῇ Μασίστῳ γυναικὶ ἐβούλευε ὀλεθρον. φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς Ξέρξην βασιλῆιον δεῖπνον προτιθέμενον (τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς· οὖνομα δὲ τῷ δεῖπνῳ τούτῳ Περσιστὶ μὲν τυκτά, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν τέλεον· τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μῦνον βασιλεὺς καὶ Πέρσας δωρέεται), ταύτην δὴ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμυστρίς χρηίζει τοῦ Ξέρξεω δοθῆναί οἱ τὴν Μασίστῳ γυναικᾶ. ὁ δὲ δεινὸν τε καὶ ἀνδρσιον ἐποιέετο τοῦτο μὲν ἀδελφεοῦ γυναικᾶ παραδοῦναι, τοῦτο δὲ ἀναιτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου· συνῆκε γὰρ τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο. τέλος μέντοι ἐκείνης τε λιπα- 111
 ρεύσεως καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος, ὅτι ἀτυχήσαι τὸν χρηρίζοντα οὗ σφι δυνατόν ἐστι βασιλῆιον δεῖπνον προκειμένου, κάρτα δὴ ἀέκων κατανεύει καὶ παραδοὺς ποιεῖ ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιεῖν τὰ βούλεται, ὁ δὲ μεταπεμπάμενος τὸν ἀδελφεὸν λέγει τάδε· Μασίστα, σὺ εἰς Δαρείου τε παῖς καὶ ἐμὸς ἀδελφεός, πρὸς δ' ἔτι τούτοισι καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὴ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις μὴ συνοίκεε, ἀλλὰ τοι ἀντ' αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν. ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις, οὐ γὰρ δοκέει ἐμοί, μὴ ἔχε γυναικᾶ. ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωμάσας τὰ λεγόμενα λέγει τάδε· ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων με γυναικᾶ, ἐκ τῆς μοι παιδὲς τε νεηνίαί εἰσὶ καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ παιδὶ τῷ σεωυτοῦ ἡγάγεο γυναικᾶ, αὐτὴ τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα, ταύτην με κελεύεις μετέντα θυγατέρα τὴν σὴν γῆμαι; ἐγὼ δέ, βασιλεῦ, μεγάλα μὲν ποιεῖμαι ἀξιεύμενος

θυγατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι τούτων οὐδέτερα. σὺ δὲ μηδαμῶς βιώῃ πρήγματος τοιοῦδε δεόμενος· ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ οὐδὲν ἥσων, ἐμέ τε ἕα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν. ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβεται, Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει τάδε· Οὕτω τοι, Μασίστα, πέπρηγται· οὔτε γὰρ ἂν τοι δοίην θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε ἐκείνῃ πλεῦνα χρόνον συνοικήσεις, ὥς μάθης τὰ διδόμενα δέκεσθαι. ὁ δὲ ὥς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας τοσόνδε ἐχώρεε ἕξω· Δέ-
 112 σποτα, οὐ δὴ κού με ἀπώλεσας. ἐν δὲ τούτῳ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἄμυστρος μεταπεμψαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω διαλυμαίνεται τὴν γυναῖκα τὴν Μασίστew· τοὺς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα κυσὶ προέβαλε καὶ ῥίνα καὶ ὦτα καὶ χεῖλεα καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα ἐς οἶκόν μιν ἀποπέμπει
 113 διαλελυμασμένην. δὲ Μασίστης οὐδέν κω ἀκηκοὺς τούτων, ἐλπόμενος δὲ τί οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπίπτει δρόμῳ ἐς τὰ οἰκία. ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ ἐπορεύετο ἐς Βάκτρα σὺν τε τοῖσι ἑωυτοῦ υἱοῖσι καὶ δὴ κού τισι καὶ ἄλλοισι ὥς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βάκτριον καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλέα. τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, εἴ περ ἔφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους καὶ οὓς Σάκας· καὶ γὰρ ἔστεργόν τέ μιν καὶ ἦν ὑπαρχος τῶν Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα ἐκείνῳ προήσδοντα πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιὴν ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκείνῳ καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου.

Κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω καὶ τὸν Μασί-
 114 στεω θάνατον τοσαῦτα ἐγένετο· οἱ δὲ ἐκ Μυκάλῃς

ὁρμηθέντες Ἕλληνες ἐπ' Ἑλλησπόντου πρῶτον μὲν
 περὶ Δεκτὸν ὄρμεον, ὑπὸ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες, ἐν-
 θεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἀβυδὸν καὶ τὰς γεφύρας εὗρον
 διαλελυμένας, τὰς ἐδόκειον εὐρῆσειν ἔτι ἐντεταμένας,
 καὶ τούτων οὐκ ἤκιστα εἵνεκεν ἐς τὸν Ἑλλησποντον
 ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδην Πελοπον-
 νησίοισι ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα, Ἀθηναίοισι
 δὲ καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ αὐτοῦ ὑπομείναντας
 πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον, Ἀθη-
 ναῖοι δὲ ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβαλόντες ἐς τὴν Χερσό-
 νησον Σηστὸν ἐπολιόρκεον. ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, 115
 ὥς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτη, συνῆλθον, ὥς
 ἤκουσαν παρεῖναι τοὺς Ἕλληνας ἐς τὸν Ἑλλησποντον,
 ἐκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρ-
 δίης πόλιος Οἰόβαξος ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυ-
 ρῶν ὄπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομικῶς. εἶχον δὲ ταύτην
 ἐπιχώριοι Αἰολεές, συνῆσαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν
 ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὄμιλος. ἐτυράννευε δὲ τοῦ- 116
 του τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὑπαρχος Ἀρταῦκτης, ἀνὴρ μὲν
 Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος, ὃς καὶ βασιλέα ἐλαύ-
 νοντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλειω τοῦ
 Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἑλαιοῦντος ὑπελόμενος. ἐν γὰρ
 Ἑλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλειω τάφος τε
 καὶ τέμενος περὶ αὐτόν, ἐνθα ἦν χρήματα πολλὰ καὶ
 φιάλαι χρύσειαι καὶ ἀργύρεαι καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς
 καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταῦκτης ἐσύλησε βασιλέος
 δόντος. λέγων δὲ τοιάδε Ξέρξην διεβάλετο· Δέσποτα,
 ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἑλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ γῇν τὴν
 σὴν στρατευσάμενος δίκης κυρήσας ἀπέθανε. τούτου
 μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ γῇν τὴν σὴν

μὴ στρατεύεσθαι. ταῦτα λέγων εὐπετέως ἔμελλε ἀνα-
 πείσειν Ξέρξην [δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον], οὐδὲν ὑποτοπη-
 θέντα τῶν ἐκείνος ἐφρόνεε. ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βασιλέος
 στρατεύεσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε νοέων τοιάδε· τὴν
 Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν εἶναι Πέρσαι καὶ τοῦ
 αἰεὶ βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη, τὰ χρήματα ἐξ
 Ἑλαιοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε
 καὶ ἐνέμετο, αὐτὸς τε ὅπως ἀπίκοιτο ἐς Ἑλαιοῦντα, ἐν
 τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ
 Ἀθηναίων οὔτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην οὔτε
 προσδεκόμενος τοὺς Ἕλληνας· ἀφυλάκτῳ δὲ κως αὐτῷ
 117 ἐπέπεσον. ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισί σφι φθινόπωρον
 ἐπερίνετο, ἤσχαλλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τε τῆς ἑωυτῶν
 ἀποδημέοντες καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος,
 ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅπως ἀπάγοιεν σφέας ὀπίσω·
 οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν πρὶν ἢ ἐξέλωσι ἢ τὸ Ἀθηναίων
 κοινόν σφεας μεταπέμψηται. οὕτω δὴ ἔστεργον τὰ
 118 παρεόντα. οἱ δὲ ἐν τῷ τείχεϊ ἐς πᾶν ἤδη κακοῦ
 ἀπιγμένοι ἦσαν, οὕτω ὥστε τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν
 κλινέων ἐσιτέοντο. ἐπεῖτε δὲ οὐδὲ ταῦτα ἔτι εἶχον,
 οὕτω δὴ ὑπὸ νύκτα οἴχοντο ἀποδράντες οἱ τε Πέρσαι
 καὶ ὁ Ἀρταῦκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τείχεος
 καταβάντες, τῇ ᾗν ἐρημότατον τῶν πολεμίων. ὥς δὲ
 ἡμέρη ἐγένετο, οἱ Χερσονησίται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσή-
 μνηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγρονός καὶ τὰς πύλας
 ἄνοιξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῖνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν
 119 πόλιν εἶχον. Οἰόβαζον μὲν νυν ἐκφυγόντα ἐς τὴν
 Θρηίκην Θρήικες Ἀψίνθιοι λαβόντες ἔθυσαν Πλειστώρῳ
 ἐπιχωρίῳ θεῷ τρόπῳ τῷ σφετέρῳ, τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου
 ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταῦκην

ὕστεροι ὁρμηθέντες φεύγειν, ὥς κατελαμβάνοντο ὀλίγον
 ἔοντες ὑπὲρ Αἰγὸς Ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ
 συχνὸν οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθησαν.
 καὶ συνδήσαντές σφεας οἱ Ἕλληνες ἤγαγον ἐς Σηστόν,
 μετ' αὐτῶν δὲ καὶ Ἀρταῦκην δεδεμένον αὐτόν τε καὶ
 τὸν παῖδα αὐτοῦ. καὶ τῶ τῶν φυλασσόντων λέγεται 120
 ὑπὸ Χερσονησιτέων ταρίχους ὀπτῶντι τέρας γενέσθαι
 τοιόνδε· οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε
 καὶ ἥσπαιρον ὅπως περ ἰχθύες νεοάλωτοι. καὶ οἱ μὲν
 περιχυθέντες ἐθώμαζον, ὁ δὲ Ἀρταῦκτης ὥς εἶδε τὸ
 τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς ταρίχους ἔφη· Ξεῖνε
 Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο· οὐ γὰρ σοὶ
 πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἑλαιοῦντι Πρωτεσί-
 λεως ὅτι καὶ τεθνεὼς καὶ τάριχος ἔων δύναμιν πρὸς
 θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι. νῦν ὦν ἄποινά οἱ
 τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι, ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον
 ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ, ἀντὶ
 δ' ἐμεωντοῦ καὶ τοῦ παιδὸς ἀποδώσω τάλαντα διη-
 κόσια Ἀθηναίοισι περιγενόμενος. ταῦτα ὑπισχόμενος
 τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπειθε· οἱ γὰρ Ἑλαιοῦ-
 σιοι τῷ Πρωτεσίλειῳ τιμωρόντες ἐδέοντό μιν κατα-
 χρησθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος
 ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν
 Ξέρξης ἐξευξε τὸν πόρον, οἱ δὲ λέγουσι ἐπὶ τὸν κολωνὸν
 τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλιος, πρὸς σανίδας προσπασσαλεύ-
 σαντές ἀνεκρέμασαν, τὸν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ
 Ἀρταῦκτεω κατέλευσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον 121
 ἐς τὴν Ἑλλάδα, τὰ τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες καὶ δὴ καὶ
 τὰ ὄπλα τῶν γεφυρέων ὥς ἀναθήσοντες ἐς τὰ ἱρά. καὶ
 κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδὲν ἐπὶ πλέον τούτων ἐγένετο.

122 Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταύκτεω τοῦ ἀνακρεμασθέντος
 προπάτωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσῃσι ἐξηγησάμενος
 λόγον τὸν ἐκείνοι ὑπολαβόντες Κύρῳ προσήνεικαν λέ-
 γοντα τάδε· Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν
 δὲ σοί, Κύρῃ, κατελὼν Ἀστυνάγεα, φέρε, γῆν γὰρ ἐκτῇ-
 μεθα ὀλίγην καὶ ταύτην τρηχέαν, μεταναστάντες ἐκ
 ταύτης ἄλλην σχῶμεν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀστυ-
 γεῖτονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἐκαστέρω, τῶν μίαν σχόντες
 πλέοσι ἐσόμεθα θωμαστώτεροι. οἰκὸς δὲ ἄρχοντας ἄνδρας
 τοιαῦτα ποιεῖν· κότε γὰρ δὴ καὶ παρῆξει κάλλιον ἢ ὅτε
 γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν πάσης τε τῆς Ἀσίης;
 Κύρος δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ οὐ θωμάσας τὸν λόγον
 ἐκέλευε ποιεῖν ταῦτα, οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραίνεε κελεύων
 παρασκευάζεσθαι ὥς οὐκέτι ἄρχοντας ἀλλ' ἀρξομένους·
 φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς ἄνδρας
 γίνεσθαι· οὐ γάρ τι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπὸν τε
 θωμαστὸν φύειν καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε
 συγγνόντες Πέρσαι οἰχοντο ἀποστάντες, ἐσσωθέντες τῇ
 γνώμῃ πρὸς Κύρου, ἄρχειν τε εἵλοντο λυπρὴν οἰκέοντες
 μάλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες ἄλλοισι δουλεύειν.

INDEX.

- Abae I, 46; VIII, 27, 33, 134.
 Abantes I, 146.
 Abaris IV, 36.
 Abdera I, 168; VI, 46, 47; VII, 109, 126; VIII, 120. Abderitae VII, 120; VIII, 120.
 Abrocomes VII, 224.
 Abronichus VIII, 21.
 Abydus V, 117; VII, 33, 34, 37, 43, 44, 147, 174; VIII, 117, 130; IX, 114. Abydeni VII, 44, 95.
 Acanthus VI, 44; VII, 115—117, 121, 124. Acanthii VII, 22, 116, 117.
 Acarnania II, 10; VII, 126.
 Acephali IV, 191.
 Aceratus VIII, 37.
 Aces III, 117.
 Achaei I, 145, 146; VIII, 47; IX, 26. pop. Achaicus VIII, 73. Achivi II, 120.
 Achaei Phthiotae VII, 132, 185, 197.
 Achaea Ceres V, 61.
 Achaemenes, auctor regiae Persarum stirpis, III, 75; VII, 11.
 Achaemenes, Darii Hystaspis f., III, 12; VII, 7, 97, 236, 237.
 Achaemenidae I, 125; III, 65.
 Achaeus II, 98.
 Achaea VII, 94; VIII, 36.
 Achaea Phthiotis VII, 173, 196—198.
 Achelous II, 10; VII, 126.
 Acheron V, 92 η; VIII, 47.
 Achilleus cursus, ὁ Ἀχιλλεύς δρόμος, IV, 55, 76.
 Achilleum V, 94.
 Acraephia VIII, 135.
 Acrisius, Danaës p., VI, 53, 54.
 Acrothoon VII, 22.
 Adicran IV, 159.
 Adimantus, Corinthius, VII, 137; VIII, 5, 59, 61, 94.
 Adrastus, Phryx, I, 35—45; Sicyonius, V, 67, 68.
 Adria I, 163; IV, 33; V, 9.
 Adymachidae IV, 168.
 Aea I, 2; VII, 193, 197.
 Aeaces, Polycratis p., II, 182; III, 39, 139; VI, 13. Sylosontis f., Sami tyrannus, IV, 138; VI, 13, 14, 22, 25.
 Aeacidae V, 80; VIII, 64, 83, 84.
 Aeacus V, 89; VI, 35.
 Aega VII, 123.
 Aegae I, 145.
 Aegaeae I, 149.
 Aegaeum mare II, 97, 113; IV, 85; VII, 36, 55.
 Aegaleus VIII, 90.
 Aegeus, Pandionis f., I, 173; Oeolyei f., IV, 149.
 Aegialees Pelasgi VII, 94. Sicyoniorum tribus, V, 68. Aegialeus V, 68.
 Aegicores V, 66.
 Aegidae IV, 149.
 Aegileia VI, 107.

- Aegilia VI, 101.
 Aegina, nympha, V, 80.
 Aegina et Aeginetae II, 178; III, 59, 131; V, 80—89; VI, 35, 49, 50, 61, 64, 73, 85, 87—94; VII, 144, 145, 147, 203; VIII, 41, 46, 60, 64, 74, 79, 81, 83, 84, 86, 91—93, 122, 131, 132; IX, 28, 31, 75, 76, 78—80, 85.
 Aegion I, 145.
 Aegira I, 145.
 Aegiroessa I, 149.
 Aegli III, 92.
 Aegos Potamoi IX, 119.
 Aegyptii et Aegyptus I, 1, 2, 5, 30, 77, 105, 135, 140, 182, 193, 198; II, 1—III, 47, 61—65, 88, 91, 97, 126, 129, 139, 140, 160; IV, 39, 41—44, 47, 152, 159, 165—168, 180, 186, 200, 203—205; VI, 6, 53—55, 60; VII, 1, 2, 4, 5, 7, 8, 25, 34, 69, 89, 97; VIII, 17, 68, 100; IX, 32.
 (Aeimnestus IX, 64?)
 Aenea VII, 123.
 Aenesidemus VII, 154, 165.
 Aenus IV, 90; VII, 58.
 Aenya VI, 47.
 Aeoles I, 6, 26, 28, 141, 149—152, 157, 171; II, 1, 178; III, 1, 90; IV, 89, 138; V, 94, 122, 123; VI, 8, 28, 98; VII, 9, 95; IX, 115. Aeolis V, 123; VII, 176.
 Aeolidarum oppidum VIII, 35.
 Aeolus VII, 197.
 Aëropus, Temeno natus, VIII, 137. Macedo, VIII, 139. Tegeata, IX, 26.
 Aesanius IV, 150.
 Aeschines Eretriensis VI, 100.
 Aeschraeus VIII, 11.
 Aeschronia III, 26.
 Aeschylus II, 156.
 Aesopus II, 134.
 Aethiopes et Aethiopia II, 11, 22, 28—30, 42, 100, 104, 110, 137—140, 146, 161; III, 17—26, 30, 94, 97, 101, 114; IV, 183, 197; VII, 9, 18, 69, 70, 90; IX, 32.
 Aëtion I, 14; V, 92.
 Aetolia VI, 127. Aetoli VIII, 73.
 Aetolus VI, 127.
 Agaëus VI, 127.
 Agamemnon I, 67; IV, 103; VII, 159.
 Agarista, Clisthenis f., VI, 126—131. Periclis mater, VI, 131.
 Agasicles I, 144.
 Agathoergi I, 67.
 Agathyrsi IV, 48, 100, 102, 104, 125. Agathyrsum rex IV, 119.
 Agathyrsum IV, 10.
 Agbalus VII, 98.
 Agbatana, Mediae opp., I, 98, 110, 153; III, 64, 92. Syriae opp., III, 62, 64.
 Agenor IV, 147; VII, 91.
 Agesilaus, Doryssi f., VII, 204; Hippocratidae f., VIII, 131.
 Agetus VI, 61, 62.
 Agis, Spartae rex, VII, 204; Menaris p., VI, 65.
 Aglaurus VIII, 53.
 Aglomachus IV, 164.
 Agora, opp., VII, 58.
 Agrianes, fl., IV, 90.
 Agrianes, pop., V, 16.
 Agrigentini VII, 165, 170.
 Agron I, 7.
 Agyllaei I, 167.
 Ajax Telamonius V, 66; VIII, 64, 121. Philaei p., VI, 35.
 Alabanda, Phrygiae opp., (Alabastria?) VIII, 136.

- Alabanda, Cariae opp., VII, 195.
 Alalia I, 165, 166.
 Alarodii III, 94; VII, 79.
 Alazir IV, 164.
 Alizonæ IV, 17, 52.
 Albae columnae (αἱ Λευκαὶ στῆλαι) V, 118.
 Alcaeus, Herculis f., I, 7; poeta, V, 95.
 Alcamenes VII, 204.
 Alcenor I, 82.
 Alcetes VIII, 139.
 Alcibiades VIII, 17.
 Alcides VI, 61.
 Alcimachus VI, 101.
 Alcmeon I, 59; VI, 125, 127.
 Alcmeonidae I, 61, 64; V, 62—71, 90; VI, 115, 121—125, 131.
 Alcmena II, 43, 145.
 Alcon VI, 127.
 Alea, Minervae cognom., I, 66; IX, 70.
 Aleius campus (τὸ Ἀλῆιον πεδῖον) VI, 95.
 Aleuadae VII, 6, 130, 172; IX, 58.
 Alexander, Priami f., I, 3; II, 113—120. Macedo, V, 17—22; VII, 173, 175; VIII, 121, 136—144; IX, 1, 4, 8, 44—46.
 Alilat I, 131; III, 8.
 Alopecae V, 63.
 Alpeni VII, 176, 229. Alpenus VII, 216.
 Alpheus, Spartanus, VII, 227.
 Alpīs, fl., IV, 49.
 Alus VII, 173, 197.
 Alyattes I, 6, 16—25, 73, 74, 92, 93; III, 48; VIII, 35.
 Amasis, Aegypti rex, I, 30, 77; II, 43, 145, 154, 162—III, 4, 10, 14, 16, 40—47, 125. Persa, IV, 167, 201, 203.
 Amathus V, 105, 114. Amathusii V, 104, 108, 114, 115.
 Amazones IV, 110—117. Amazonides IX, 27.
 Amestris VII, 61, 114; IX, 109—112.
 Amiantus VI, 127.
 Aminias VIII, 84, (87), 93.
 Aminocles VII, 190.
 Ammonii II, 32, 42; III, 17, 25, 26; IV, 181, 182.
 Ammonis oraculum I, 46; II, 18, 32, 55; (IV, 181).
 Amompharetus IX, 53—57, 71, 85.
 Amorges V, 121.
 Ampa VI, 20.
 Ampelus VII, 122, 123.
 Amphiarus III, 91. eius oraculum I, 46, 49, 52, 92; VIII, 134.
 Amphicaea VIII, 33.
 Amphicrates III, 59.
 Amphictyon VII, 200.
 Amphictyones II, 180; V, 62; VII, 200, 213, 228.
 Amphictyonis, Ceres, VII, 200.
 Amphiloehus III, 91; VII, 91.
 Amphilytus I, 62.
 Amphimnestus VI, 127.
 Amphion V, 92.
 Amphissa VIII, 32, 36.
 Amphitruo II, 43, 44, 146; V, 59; VI, 53.
 Ampraciotaë VIII, 45, 47; IX, 28, 31.
 Amun II, 42.
 Amyntas, Macedo, V, 17—20, 94; VII, 173; VIII, 136, 139, 140. Persa, VIII, 136.
 Amyrgii VII, 64.
 Amyris VI, 127.
 Amyrtaeus II, 140; III, 15.
 Amythaon II, 49.
 Anacharsis IV, 46, 76, 77.

- Anacreon III, 121.
 Anactorii IX, 28, 31.
 Anagyrasius (Eumenes) VIII, 93.
 Anaphes VII, 62.
 Anaphlystus IV, 99.
 Anaua VII, 30.
 Anaxander VII, 204.
 Anaxandrides, Theopompi f., VIII, 131. Leontis f., I, 67; III, 148; V, 39—42, 64; VI, 50, 108; VII, 148, 158, 204, 205; VIII, 71; IX, 10, 64.
 Anaxilaus, Spartanus, VIII, 131. Rhégii tyrannus, VI, 23; VII, 165, 170.
 Anchimolius V, 63.
 Andreas VI, 126.
 Andrii VIII, 66, 111.
 Androbulus VII, 141.
 Androcrates IX, 25.
 Androdamas VIII, 85; IX, 90.
 Andromeda VII, 61, 150.
 Androphagi IV, 18, 100, 102, 106, 119, 125.
 Androsphinges II, 175.
 Andrus IV, 33; V, 31; VIII, 108, 111, 112.
 Aneristus, Sperthiae p., VII, 134. Sperthiae f., VII, 137. ἀγγαστήριον (III, 126); VIII, 98.
 Angites VII, 113.
 Angrus IV, 49.
 anguilla in Aegypto sacra II, 72.
 anguis in arce Athenarum VIII, 41.
 animarum migrationes II, 123.
 annuli signatorii I, 195; III, 41.
 Anopaea VII, 216.
 antacaei IV, 53.
 Antagoras IX, 76.
 Antandrus V, 26; VII, 42.
 Anthela VII, 176, 200.
 Anthemus V, 94.
 Anthylla II, 97, 98.
 Antichares V, 43.
 Anticyra VII, 198, 213.
 Antidorus VIII, 11.
 Antiochus IX, 33.
 Antipater VII, 118.
 Antiphemus VII, 153.
 Anysis, rex Aegypti, II, 137, 140. urbs, II, 137. praefectura, II, 166.
 Anysus VII, 98.
 Aparytae III, 91.
 Apaturia I, 147.
 Aphetae VII, 193, 196; VIII, 4—14.
 Aphidnae IX, 73.
 Aphrodisias IV, 169.
 Aphthitana II, 166.
 Aphytis VII, 123.
 Api, dea Scytharum, IV, 59.
 Apidanus VII, 129, 196.
 Apis, deus Aegyptiorum, II, 153; III, 27—29, 33, 64. urbs II, 18.
 Apollo I, 50, 52, 69, 87, 90—92, 144 (182); II, 83, 144, 155, 156, 159, 178; III, 52; IV, 15, 59, 158, 163; V, 59—61; VI, 57, 80, 97, 118; VII, 26; VIII, 33, 36, 134, 135.
 Apollonia, opp. ad Pontum Euxinum, IV, 90, 93. opp. ad sinum Ionium, IX, 92—94.
 Apollophanes VI, 26.
 Apries II, 161—172; IV, 159.
 Apsinthii, VI, 34—37; IX, 119.
 Arabes et Arabia I, 131, 198; II, 8, 11, 12, 15, 19, 30, 73, 75, 124, 141, 158; III, 4, 7—9, 88, 91, 97, 107, 109—113; IV, 39; VII, 69, 86, 97, 184. Arab. sinus II, 11, 102, 158; IV, 39, 42, 43.
 Aradius (Merbalus) VII, 98.
 Ararus IV, 48.
 Araxes I, 201—216; III, 36; IV, 11, 40.

- Arcades et Arcadia I, 66, 67, 146; II, 171; IV, 161; V, 49; VI, 74, 83, 127; VII, 202; VIII, 26, 72, 73; IX, 27, 28, 35.
 Arcesilaus I. IV, 159. — II. II, 181; IV, 160. — III. IV, 162—165, 167, 200.
 Archander II, 98.
 Archandri urbs II, 97, 98.
 Archelai Sicyonii V, 68.
 Archelaus VII, 204.
 Archesistratidas IX, 90.
 Archias III, 55.
 Archidamus, Anaxandridae f., VIII, 131. Zeuxidami f., VI, 71.
 Archidice II, 135.
 Archilochus I, 12.
 Ardericca, vicus Assyriae, I, 185. vicus Cissiae, VI, 119.
 Ardys I, 15, 16, 18.
 Areopagus VIII, 52.
 Argadas V, 66.
 Argaeus VIII, 139.
 Arganthonius I, 163, 165.
 Arge IV, 35.
 Argia VI, 52.
 Argilus VII, 115.
 Argimpasa IV, 59.
 Argiopium IX, 57.
 Argippaei IV, 23.
 Argivi I, 31, 61, 82; III, 131; V, 49, 57, 61, 67, 68, 86—89, 113; VI, 19, 75—84, 92, 127; VII, 148—152; VIII, 73; IX, 12, 27, 34, 35.
 Argo IV, 145, 179; VII, 193.
 Argolici crateres IV, 152.
 Argolis I, 82; VI, 92.
 Argonautae IV, 145, 179.
 Argos I, 1, 5, 82; V, 67; VI, 76, 80—83; VII, 145—152. VIII, 137, 138; IX, 34.
 Argus, heros, VI, 75, 78, 80, 82.
 Ariabignes VII, 97; VIII, 89.
 Arianas IV, 81.
 Ariapithes IV, 76—78.
 Ariaramnes VIII, 90. Teispis f., VII, 11.
 Ariazus VII, 82.
 Aridolis VII, 195.
 Arian III, 93; VII, 62, 66.
 arima IV, 27.
 Arimaspea IV, 14.
 Arimaspi III, 116; IV, 13, 27.
 Arimnestus, Spartanus, IX, 64. Plataeensis, IX, 72.
 Ariomardus, Caspiorum dux, VII, 67. Darii f., VII, 78.
 Arion I, 23, 24.
 Aripheon VI, 131, 136; VII, 33; VIII, 131.
 Arisba I, 151.
 Aristagoras, Cymaeus, IV, 138; V, 37, 38. Cyzicenus, IV, 138. Milesius, V, 30—38, 49—51. 54, 55, 65, 97—100, 124—126; VI, 1, 5, 9, 13, 18; VII, 8. Samius, IX, 90.
 Aristaeas, Corinthius, VII, 137. Proconnesius, IV, 13—16.
 Aristides VIII, 79—82, 95; IX, 28.
 Aristocrates VI, 73.
 Aristocyprus V, 113.
 Aristodemus, Heraclida, IV, 147; VI, 52; VII, 204; VIII, 131. ὁ τεράσας, VII, 229—231; IX, 71.
 Aristodicus I, 158, 159.
 Aristogiton V, 55; VI, 109, 123.
 Aristolaides I, 59.
 Aristomachus VI, 52; VII, 204; VIII, 131.
 Ariston, Byzantius, IV, 138. Spartanus, I, 67; V, 75; VI, 51, 61—66, 68, 69; VII, 3, 101, 209, 239.
 Aristonice VII, 140.
 Aristonymus VI, 126.
 Aristophantus VI, 66.

- Aristophilides III, 136.
 Arizanti I, 101.
 Armenia et Armenii I, 180,
 194; III, 93; V, 49, 52; VII, 73.
 Armenius mons I, 72.
 Arpoxais IV, 5, 6.
 Arsamenes VII, 68.
 Arsames, p. Hystaspis, I, 209;
 VII, 11, 224. f. Darii, VII, 69.
 artaba I, 192.
 Artabanus IV, 83, 143; VII,
 10—12, 15—18, 46—53, 66,
 (67), 75, 82; VIII, 26.
 Artabates VII, 65.
 Artabazus VII, 66; VIII, 126
 —129; IX, 41, 42, 58, 66, 70,
 77, 89.
 Artace IV, 14; VI, 33.
 Artachaees VII, 22, 117.
 Artachaees, Otaspis p., VII, 63.
 Artayntae p., VIII, 130. (Artachaeus?)
 Artaei VII, 61.
 Artaeus, Artachaeis p., VII, 22.
 Azanis p., VII, 66.
 Artanes, Darii fr., VII, 224.
 Artanes, fl. Thraciae, IV, 49.
 Artaphrenes, Darii fr., V, 25,
 30—33, 35, 73, 96, 100, 123;
 VI, 1, 4, 30, 42. Artaphrenis
 f., VI, 94, 119; VII, 8, 10, 74.
 Artayctes VII, 33, 78; IX,
 116—122.
 Artaynta IX, 108, 109.
 Artayntes, Artachaeis f., VIII,
 130; IX, 102, 107. Ithamitris
 f., VII, 67.
 Artembares, Medus, I, 114—116.
 Persa, IX, 122.
 Artemisia VII, 99; VIII, 68, 69,
 87, 88, 93, 101—103, 107.
 Artemisium VII, 175—177, 182,
 192—195; VIII, 2, 4—6, 8,
 11, 14, 16, 21—23, 40, 42, 45,
 46, 66, 76, 82.
 Artiscus IV, 92.
 Artobazanes VII, 2, 3.
 Artochmes VII, 73.
 Artontes, Bagaiei p., III, 128.
 Mardonii f., IX, 84.
 Artoxerxes VI, 98; VII, 106,
 151, 152.
 Artozostra VI, 43.
 Artybius V, 108, 110—113.
 Artyphius VII, 66, 67.
 Artystona III, 88; VII, 69, 72.
 Aryandes IV, 165—167, 200, 203.
 Aryenis I, 74.
 Asbystae IV, 170.
 Ascalon I, 105.
 aschy IV, 23.
 Asia, Promethei uxor, IV, 45.
 Asia I, 4, 6, 15, 16, 27, 72, 95,
 102—108, 130, 177, 192, 209;
 II, 16, 17, 103; III, 67, 88,
 90, 94, 96, 98, 115, 117, 137;
 IV, 1, 4, 11, 12, 36, 37, 40—45,
 143, 198; V, 12, 15, 17, 30,
 49, 50, 96, 97, 119; VI, 24,
 43, 45, 58, 70, 116, 118, 119;
 VII, 1, 9, 11, 20, 21, 25, 33,
 70, 73, 75, 93, 107, 135, 137,
 145, 146, 157, 174, 184, 185;
 VIII, 109, 118, 119, 136; IX,
 89, 116, 122.
 Asias, tribus Sardica, IV, 45.
 Asias, f. Cotyis, IV, 45.
 Asine VIII, 73.
 asmach II, 30.
 Asonides VII, 181.
 Asopii IX, 15.
 Asopodorus IX, 69.
 Asopus, deus, V, 80; IX, 51.
 Asopus, Boeotiae fl., VI, 108;
 IX, 15, 19, 30, 31, 36, 38, 40,
 43, 49, 51, 59. Trachiniae fl.,
 VII, 199, 200, 216, 217.
 Aspathines III, 70, 78; VII, 97.
 Assa VII, 122.
 Assesus I, 19, 22.

- Assyria et Assyrii I, 95,
 102—106, 131, 178, 185, 188,
 192—194, 199; II, 17, 30, 141,
 150; III, 92, 155; IV, 39;
 VII, 9, 63. literae Ass. IV, 87;
 merces Ass. I, 1. Ἀσσ. λόγους
 I, 184.
 Astacus V, 67.
 Aster V, 63.
 Astrobacrus VI, 69.
 Astyages I, 46, 73—75, 91,
 107—130, 162; III, 62; VII, 8.
 Atychis II, 136.
 Atarantes IV, 184.
 Atarbechis II, 41.
 Atarneus I, 160; VI, 28, 29;
 VII, 42; VIII, 106.
 Athamas VII, 58, 197.
 Athenades VII, 213.
 Athenagoras IX, 90.
 Athenae et Athenienses passim.
 Athos VI, 44, 45, 95; VII, 22,
 37, 122, 123, 189.
 Athribitana, praefectura Aegy-
 pti, II, 166.
 Athrys IV, 49.
 Atlantes IV, 184, 185.
 Atlanticum mare I, 202.
 Atlas, fl., IV, 49. mons, IV, 134.
 Atossa III, 68, 88, 133, 134;
 VII, 2, 3, 64, 82.
 Atramyttium VII, 42.
 Atridae VII, 20.
 Attaginus IX, 15, 16, 86, 88.
 Attica passim.
 Atys, Manis f., I, 7, 94; VII,
 74. Croesi f., I, 34—45.
 Pythii p., VII, 27.
 Auchatae IV, 6.
 Augila IV, 172, 182, 183.
 Auras IV, 49.
 Auschisae IV, 171.
 Ἀύσεις IV, 180, 191.
 Autesion IV, 147; VI, 52.
 Autodicus IX, 85.
 Autonus VIII, 39.
 Auxesia V, 82, 83.
 Axius VII, 123, 124.
 Axus, vid. Oaxus.
 Azanes VII, 66.
 Azen (Laphanes) VI, 127.
 Aziris IV, 157, 169.
 Azotus II, 157.
 Babylon et Babylonii I, 77,
 93, 153, 178—200; II, 109;
 III, 92, 150—160; VII, 62.
 baculi Babyl. I, 195.
 Babylonia I, 106, 192, 193;
 IV, 198.
 Babylonicum talentum III, 89,
 95.
 Bacales IV, 171.
 Bacchus I, 150; II, 29, 42, 47,
 49, 52, 123, 144—146, 156;
 III, 8, 97, 111; IV, 67, 79,
 87, 108; V, 7, 67; VII, 111.
 Bacchanalia IV, 79, 108.
 Bacchantium vox VIII, 65.
 Bacchica instituta II, 81.
 Bacchiadae V, 92.
 Bacis VIII, 20, 77, 96; IX, 43.
 Bactra VI, 9; IX, 113.
 Bactria (III, 92) IV, 204; IX, 113.
 Bactrii I, 153; III, 102; VII,
 64, 66, 86; VIII, 113; IX,
 31, 113.
 Badres, Pasargada, IV, 167, 203.
 Hystanis f., VII, 77.
 Bagaesus, Artontis f., III, 128.
 Mardontis p., VII, 80; VIII, 130.
 barathrum Athen. VII, 133.
 barbasacerdotis Minervae apud
 Pedasenses I, 175; VIII, 104.
 Barcaei III, 13; IV, 164, 167,
 186, 200—205.
 Barce, opp., III, 91; IV, 160,
 165, 167, 171, 200, 203. vicus
 Bactriae, IV, 204.
 Bares, vid. Badres.

- baris II, 96.
 Basilides VIII, 132.
 Bassaces VII, 75.
 Battiadae IV, 202.
 battus IV, 155.
 Battus I. IV, 150, 153—157, 159. — II. II, 181; IV, 159, 160. — III. IV, 161, 162, 205.
 Beatorum insula III, 26.
 becos II, 2.
 Belbina VIII, 125.
 Belides portae III, 155, 158.
 Belus, deus, I, 181; III, 158.
 Nini p., I, 7. Cephei p., VII, 61.
 Bermius VIII, 138.
 Bessi VII, 111.
 Bias Prienensis I, 27, 170.
 Melampodis fr. IX, 34.
 Bisaltae VIII, 116.
 Bisaltes VI, 26.
 Bisaltia VII, 115.
 Bisanthe VII, 137.
 Bistones VII, 110.
 Bistonis lacus VII, 109.
 Bithyni I, 28; VII, 75.
 Biton I, 31.
 Boebeis VII, 129.
 Boeoti I, 92; V, 57, 59, 61, 74, 77, 81, 89, 91; VI, 34, 108; VII, 132, 202; VIII, 34, 38, 50, 66, 113; IX, 1, 31, 39, 46, 47, 67, 68, 100. Boeotarchae IX, 15. Boeoticae soleae I, 195.
 Boeotia II, 49; V, 57; VIII, 40, 44, 144; IX, 6, 7, 17, 19, 24, 87.
 Boges VII, 107, 113.
 Bolbitinum ostium II, 17.
 Boreas VII, 189.
 Borysthenes, fl., IV, 18, 47, 53, 54, 56, 81, 101. deus, IV, 5.
 Borysthenitae eorumque urbs, IV, 17, 18, 24, 53, 78, 79.
 Bosphorus Cimmerius IV, 12, 28, 100. Thracius IV, 83, 85—89, 118; VII, 10, 20.
 Bottiaea VII, 123, 127.
 Bottiaei VII, 185; VIII, 127.
 Branchidae I, 46, 92, 147—159; II, 159; V, 36.
 Brauron IV, 145; VI, 138.
 Briantica regio VII, 108.
 Briges VII, 73.
 Brongus IV, 49.
 Brundisium IV, 99.
 Bryas VII, 72.
 Brygi VI, 45; VII, 185.
 Bubares V, 21; VII, 22; VIII, 136.
 Bubastis, dea, II, 59, 137, 156.
 urbs, II, 59, 60, 67, 137, 154, 158, 166. praefectura, II, 166.
 Bucolicum ostium II, 17.
 Budii I, 101.
 Budini IV, 21, 22, 102, 105, 108, 109, 119—123, 136.
 Bulis VII, 134, 137.
 Bura I, 145.
 Busae I, 101.
 Busiris, urbs, II, 59, 61. praefectura, II, 165.
 Butacides V, 47.
 Buto II, 59, 63, 67, 75, 83, 111, 133, 152, 155, 156; III, 64.
 Bybassia I, 174.
 Byzantium IV, 87, 144; V, 103; VI, 5, 26, 33; IX, 89. Byzantii IV, 87, 144; V, 26; VI, 33.
 Cabalii III, 90.
 Cabelenses VII, 77.
 Cabiri II, 51; III, 37.
 Cadmea victoria I, 166.
 Cadmeae litterae V, 59.
 Cadmei I, 56, 146; V, 57, 61; IX, 27.
 Cadmus, heros, II, 49, 145; IV, 147; V, 57—59. Cous, VIII, 163, 164.

- Cadytis II, 159; III, 5.
 Caenides V, 92.
 Caius, campus, VI, 28. fl., VII, 42.
 Calami IX, 96.
 Calaxtiae (Callatiae) III, 38, 97.
 Calasiries II, 164, 166, 168; IX, 32.
 calasiris II, 81.
 Calchas VII, 91.
 Callatebus VII, 31.
 Calliades VIII, 51.
 Callias, Eleus, V, 44, 45. Hipponici f., VII, 151. Phaenippi f., VI, 121, 122.
 Callicrates IX, 72, 85.
 Callimachus VI, 109—114.
 Calliphon III, 125.
 Callipidae IV, 17.
 Callipolitani VII, 154.
 Callista IV, 147.
 Calydnii VII, 99.
 Calyndenses I, 172; VIII, 87.
 Camarina VII, 154, 156.
 Cambyses, Cyri p., I, 46, 73, 107, 111, 122, 124, 207; III, 69; VII, 11. Cyri f., I, 208; II, 1, 181; III, 1—69, 73, 75, 80, 88, 97, 120, 122, 126, 139, 140; IV, 165, 166; V, 25; VII, 1, 8, 18, 51.
 Camicus VII, 169, 170.
 Camirus I, 144.
 Campsa VII, 123.
 Κάπης ὄρος VII, 42.
 Canastraeum VII, 123.
 Candaules, Lydorum rex, I, 7—13. Damasithymi p., VII, 98.
 Canobicum ostium II, 17, 113, 179.
 Canobus II, 15, 97.
 Caphareum VIII, 7.
 Cappadoces et Cappadocia I, 71—73, 76; V, 49, 52; VII, 26, 72.
 Car, progenitor Carum, I, 171.
 Carcinitis IV, 55, 99.
 Cardamyle VIII, 73.
 Cardia VI, 33, 36; VII, 58; IX, 115.
 Carene VII, 42.
 Carenus VII, 173.
 Cares et Caria I, 28, 142, 146, 171—175; II, 61, 152, 154, 163; III, 11, 90; V, 103, 117—122; VI, 20, 25; VII, 31, 93, 97, 98, 195; VIII, 19, 22. lingua Car. VIII, 135. vestis Car. V, 88.
 Carnea VII, 206; VIII, 72.
 Carpathus III, 45.
 Carpis IV, 49.
 Carthaginienses et Carthago I, 166, 167 (II, 32); III, 17, 19; IV, 43, 195, 196; V, 42; VII, 158, 165—167.
 Caryanda IV, 44.
 Carystus et Carystii IV, 33; VI, 99; VIII, 66, 112, 121; IX, 105.
 Casambus VI, 73.
 Casius mons II, 6, 158; III, 5.
 Casmena VII, 155.
 Caspatyrus III, 102; IV, 44.
 Caspii III, 92, 93; VII, 67, 86.
 Caspium mare I, 202, 203; IV, 40.
 Cassandane II, 1; III, 2, 3.
 Cassiterides III, 115.
 Castaha VIII, 39.
 Casthanaea VII, 183, 188.
 Catadupa II, 17.
 Catarractes VII, 26.
 Catiari IV, 6.
 Caucasa V, 33.
 Caucasus I, 104, 203, 204; III, 97; IV, 12.
 Caucones I, 147; IV, 148.
 Caunii et Caunus I, 171, 172, 176; V, 103.

- Caystrius V, 100.
 Caystrobis IV, 13.
 Cecrops VII, 141; VIII, 44, 53.
 Celaenae VII, 26.
 Celeas V, 46.
 Celtæ II, 33; IV, 49.
 Centum insulae (*Ἐκατὸν νῆσοι*) I, 151.
 Cei IV, 35; VIII, 1, 46. Ceus VIII, 76.
 Cephalenia IX, 28.
 Cephene VII, 61.
 Cepheus VII, 61, 150.
 Cephisus VII, 178; VIII, 33.
 Ceramicus sinus I, 174.
 Cercasorum II, 15, 17, 97.
 Cercopes VII, 216.
 Ceres II, 59, 122, 123, 156, 171; IV, 53; V, 61; VI, 91, 134; VII, 141, 142, 200; IX, 57, 62, 65, 69, 97, 101. *Ἀθή-μητρος καρπός* I, 193; IV, 198.
 Chalcodonii IV, 85, 144; V, 26; VI, 33.
 Chalcidicum genus (in Thr.) VII, 185; VIII, 127.
 Chalcis VII, 183, 189; VIII, 44. Chalcidenses V, 74, 77, 91, 99; VIII, 1, 46, IX, 28, 31.
 Chaldaei I, 181, 183; VII, 63.
 Chald. portae III, 155.
 Chalestra VII, 123.
 Chalybes I, 28.
 champsa II, 69.
 Charadra VIII, 33.
 Charaxus II, 135.
 Charilaus III, 145.
 Charilaus, Eunomi f., (Charillus?) VIII, 131.
 Charopinus V, 99.
 Chemmis II, 91 (165). insula, II, 156.
 Cheops II, 124—129.
 Cephren II, 127.
 Cherasmis VII, 78.
 Chersis V, 104, 113; VII, 98; VIII, 11.
 Chersonesus Thracia IV, 143; VI, 33—41, 103, 104, 140; VII, 22, 33, 58; IX, 114, 116.
 Chersonesitæ IV, 137; V, 38, 39; IX, 118, 120. Chers aspera IV, 99.
 Chii et Chius I, 18, 142, 160—165; II, 135, 178; V, 33, 34, 98; VI, 2, 5, 8, 15, 16, 26, 27, 31; VIII, 106, 132; IX, 106. ●
 Chileos IX, 9.
 Chilo I, 59; VII, 235. Demarmoni f., VI, 65.
 Choaspes I, 188; V, 49, 52.
 Choereae VI, 101.
 Choereatae, tribus, V, 68.
 Choerus VII, 170.
 Chorasmi III, 93, 117; VII, 66.
 Chromius I, 82.
 Chytri (*Χύτροι*) VII, 176.
 Cicones VII, 59, 108, 110.
 Cilices I, 28, 72; II, 17; III, 90, 91; V, 49, 52, 118; VI, 6; VII, 77, 91, 98; VIII, (14) 68, 100.
 Cilicia II, 17, 34; III, 90; V, 52, 108; VI, 43, 95; IX, 107.
 Cilix VII, 91.
 Cilla I, 149.
 Cimmeria IV, 11, 12.
 Cimmerii I, 6, 15, 16, 103; IV, 1, 11—13; VII, 20. Cimmerium castellum (*Κιμμέρια τέλεια*) IV, 12. Cimmerium portorium (*πορθημία Κ*) IV, 12, 45. Cimmerius Bosporus IV, 12, 28, 100.
 Cimon, Miltiadis p., VI, 34, 38, 39, 103, 137, 140. Miltiadis f., VI, 136; VII, 107.
 Cineas V, 63.
 Cinyps, fl., IV, 175; V, 42. regio, IV, 198; V, 42.

- Cissia terra III, 91; V, 49, 52; VI, 119. Cissiae portae III, 154, 158. Cissii III, 91; VII, 62, 86, 210.
 Cithaeron IX, 19, 25, 39.
 Cius V, 122.
 Claves Cypri (*Κληίδες τῆς Κόπρου*) V, 108.
 Clazomenae I, 16, 142; II, 178; V, 123. Claz. thesaurus I, 51.
 Cleades IX, 85.
 Cleander, Phigalensis, VI, 83, Hippocratis f., VII, 155. Pantaris f., VII, 154, 155.
 Cleobis I, 31.
 Cleodaeus VI, 52; VII, 204; VIII, 131.
 Cleombrotus IV, 81; V, 32, 41; VII, 205; VIII, 71; IX, 10, 64, 78.
 Cleomenes III, 148; V, 39, 41, 42, 48—51, 64, 70—76, 90, 97; VI, 50, 51, 61, 64—66, 73—85, 92, 108; VII, 148, 205, 239.
 Cleonae VII, 22.
 Clinias VIII, 17.
 Clisthenes, Atheniensis, V, 66, 69, 70, 73; VI, 131. Sicyonius, V, 67, 69; VI, 126—131.
 Clytiadarum familia IX, 33.
 Cnidii et Cnidus I, 144, 174; II, 178; III, 138; IV, 164.
 Cnoethus VI, 88.
 Cobon VI, 66.
 Codrus I, 147; V, 65, 76; IX, 97.
 Coenrya VI, 47.
 Coës IV, 97; V, 11, 37, 38.
 Colaeus IV, 152.
 Colaxaïs IV, 5, 7.
 Colchi et Colchis I, 2, 104; II, 104, 105; III, 97; IV, 37, 40; VII, 79.
 Colias VIII, 96.
 Colophon I, 14, 16, 142. Colophonii I, 147, 150.
 Colossae VII, 30.
 Combrea VII, 123.
 Compsatus VII, 109.
 Contadesdus IV, 90.
 Copais VIII, 135.
 Corcyra III, 48—53; VII, 145, 154, 168.
 Coressus V, 100.
 Corinthii et Corinthus I, 14, 23, 24, 50, 51; II, 167; III, 48—53; IV, 162; V, 75, 76, 92, 93; VI, 89, 108, 128; VII, 154, 195, 202; VIII, 1, 21, 43, 45, 61, 72, 79, 94; IX, 28, 31, 69, 88, 95, 102, 105.
 Corobius IV, 151—153.
 Coronaei V, 79.
 Corsica I, 165—167; VII, 165.
 Corycium antrum VIII, 36.
 Corydallus VII, 214.
 Corys III, 9.
 Cos I, 144; IX, 76. Coi VII, 99, 164.
 Cotys IV, 45.
 Cranaspes III, 126.
 Cranai VIII, 44.
 Crathia Minerva V, 45.
 Crathis I, 145; V, 45.
 Cratines, Rheginus, VII, 165. Magnes, VII, 190.
 Cremni IV, 20, 110.
 Creston I, 57; Crestonaei eorumque terra V, 3, 5; VII, 124, 127; VIII, 116.
 Creta et Cretenses I, 65, 171—173; III, 44, 59; IV, 45, 151, 154, 161; VII, 92, 145, 169—171.
 Crinippus VII, 165.
 Crisaeus campus VIII, 32.
 Critalla VII, 26.
 Critobulus, Cyrenaeus, II, 181. Toronaeus, VIII, 127.
 Crius VI, 50, 73; VIII, 92.
 Crobyzi IV, 49.
 Crocodilorum urbs II, 143.

- Croesus I, 6, 7, 26—56, 59, 65, 69—92, 95, 141, 153, 155, 156, 207, 208, 211; III, 14, 34, 36, 47; V, 36; VI, 37, 125, 127; VII, 30; VIII, 35, 122.
 Crophii II, 28.
 Crossaea VII, 123.
 Croton III, 131, 136—138; V, 44—47; VI, 21; VIII, 47.
 Cuphagoras VI, 117.
 Curium V, 113.
 Cyaneae insulae IV, 85, 89.
 Cyaxares I, 16, 46, 73, 103, 106.
 Cybebe V, 102.
 Cyberniscus VII, 98.
 Cyclades V, 30, 31.
 Cydippa VII, 165.
 Cydonia III, 44, 59.
 Cydrara VII, 30.
 Cyllirii VII, 155.
 Cylon V, 71.
 Cymaet Cymaei I, 149, 157—160; V, 38, 123; VII, 194; VIII, 130.
 Cynegirus VI, 114.
 Cyneas (Cyneus?) VI, 101.
 Cynesii = Cynetes II, 33; IV, 49.
 Cyniscus VI, 71.
 Cynocephali IV, 191.
 Cynosarges V, 63; VI, 116.
 Cynosura VIII, 76, 77.
 Cynurii VIII, 73.
 Cypria carmina II, 117.
 Cyprus I, 72, 105, 199; II, 79, 182; III, 19, 91; IV, 162, 164; V, 9, 31, 49, 104—116; VI, 6; VII, 90; VIII, 68, 100.
 Cypri claves, vid. Claves.
 Cypselus, Atheniensis, VI, 35, 36.
 Corinthius, I, 14, 20, 23; III, 48; V, 92. Cypselidae VI, 128.
 Cyranis IV, 195.
 Cyrenaei et Cyrene II, 32, 33, 161, 181, 182; III, 13, 91, 131; IV, 152, 154—165, 169—171, 186, 199, 203.
 Cyrenus, heros, I, 167. opp., IX, 105. insula, vid. Corsica.
 Cyrus, avus regis Persarum, I, 111. rex Pers., I, 46, 54, 71—80, 84, 86—91, 95, 108—130, 141, 152—157, 160, 162, 169, 177, 178, 188—191, 201—214; II, 1; III, 1—3, 34, 36, 44, 61, 63, 64, 68, 69, 74, 75, 88, 89, 120, 133, 139, 152, 159, 160; V, 52; VII, 2, 8, 11, 18, 51, 64, 69, 78; IX, 122.
 Cythera I, 82, 105; VII, 235.
 Cythnus VII, 90; VIII, 67.
 Cythnii VIII, 46.
 Cytissorus VII, 197.
 Cyziceni et Cyzicus IV, 14, 76; VI, 33.
 Dadicae III, 91; VII, 66.
 Daedalus VII, 170.
 Dai I, 125.
 Damasithymus VII, 98. alius, VIII, 87.
 Damasus VI, 127.
 Damia V, 82, 83.
 Danaë II, 91; VI, 53; VII, 61, 150.
 Danaus II, 91, 98; VII, 94. filiae eius II, 171, 182.
 Daphnae Pelusiae II, 30, 107.
 Daphnis IV, 138.
 Dardanii I, 189.
 Dardanus, urbs, V, 117; VII, 43.
 darici IV, 166; VII, 28.
 Daritae III, 92.
 Darius, Hystasp. f., I, 183, 187, 209, 210; II, 158; III, 12, 38—VI, 119 passim; VII, 1—11, 14, 18, 20, 27, 32, 52, 59, 64, 69, 72, 73, 78, 82, 97, 105, 106, 133, 186, 194, 224; VIII, 89; IX, 107, 108, 111.
 Xerxis f., IX, 108.
 Dascyleum III, 120, 126; VI, 33.
 Dascylus I, 8.

- Datis VI, 94, 97, 98, 118; VII, 8, 10, 74, 88.
 Datur IX, 75.
 Daulii VIII, 35.
 Daurises V, 116—118, 121, 122.
 Decelea IX, 15, 73.
 Decelus, heros, IX, 73.
 Deioces I, 16, 73, 96—103.
 Deiphonus IX, 92, 95.
 Delii et Delus I, 64; II, 170; IV, 33—35; VI, 97—99; VIII, 132, 133; IX, 90, 96.
 Delium VI, 118.
 Delphi I, 13, 14, 19, 20, 25, 46—55, 65—67, 85, 92, 167, 174; II, 135, 180; III, 57; IV, 15, 150, 156, 157, 161—163, 179; V, 42, 43, 67, 82, 89, 92; VI, 19, 27, 34, 35, 52, 57, 66, 70, 76, 86, 135, 139; VII, 111, 132, 139, 140, 148, 163, 165, 239; VIII, 27, 35, 82, 114, 121, 122; IX, 33, 42, 81, 93. cives I, 14, 20, 51, 54, 55; II, 134, 180; VII, 141, 178, 179; VIII, 36—39.
 Delta II, 13, 15—18, 41, 59, 97, 179.
 Demaratus V, 75; VI, 50, 51, 61—67, 70—75, 84; VII, 3, 101—104, 209, 234—237, 239; VIII, 65.
 Demarmenus V, 41; VI, 65.
 Democedes III, 125, 129—137.
 Democritus VIII, 46.
 Demonax IV, 161, 162.
 Demonous VII, 195.
 Demophilus VII, 222.
 Dersaei VII, 110.
 Derusiaei I, 125.
 Deucalion I, 56.
 Diactorides, Crannonius, VI, 127; Spartanus, VI, 71.
 Diadromes VII, 222.
 Diana I, 26; II, 59, 83, 137, 155, 156; III, 48; IV, 33, 87; V, 7; VI, 138; VII, 176; VIII, 77. Artemisium IV, 34, 35.
 Dicaea VII, 109.
 Dicaeus VIII, 65.
 Dictyna III, 59.
 Didymis oraculum VI, 19.
 Dieneces VII, 226.
 Dindymene I, 80.
 Dinomenes VII, 145.
 Διομήδης ἀριστεία II, 116
 Dionysius VI, 11, 12, 17.
 Dionysophanes IX, 84.
 Dioscuri II, 43, 50, 146; VI, 127.
 Dipaeenses IX, 35.
 Dithyrambus VII, 227.
 dithyrambus I, 23.
 Dium VII, 22.
 Doberes V, 16; VII, 113.
 Dodona I, 46; II, 52, 58; IX, 93. Dodonaei II, 55, 57; IV, 33.
 Dolonci VI, 34—36, 40.
 Doris I, 6, 28, 56, 57, 139, 144, 146, 171; II, 178; III, 56; V, 68, 72, 76; VI, 53, 55; VII, 9, 93, 99; VIII, 31, 43, 46, 66, 73. vestis Dor. V, 87, 88.
 Dorieus V, 41—48; VII, 158, 205; IX, 10.
 Doris VIII, 31, 32, 43.
 Doriscus V, 98; VII, 25, 58, 59, 105, 106, 108, 121.
 Dorus I, 56.
 Doryssus VII, 204.
 Dotus VII, 72.
 Δρόμος Ἀχιλλῆος V, 55, 76.
 Dropici I, 125.
 Drymus VIII, 33.
 Dryopes et Dryopis I, 56, 146; VIII, 31, 43, 46, 73.
 Δρυὸς κεφαλῇ IX, 39
 Dymanatae V, 68.

- Dyme I, 145.
 Dyrras VII, 198.
 Dysorum V, 17.

 Ecbatana, vid. Agb.
 Echebrates V, 92.
 Echedorus VII, 124, 127.
 Echemus IX, 26.
 Echestratus VII, 204.
 Echinades II, 10.
 Edoni V, 11, 124; VII, 110, 114; IX, 75.
 Eetion, vid. Aëtion.
 Egestani V, 46; VII, 158.
 Eion VII, 25, 107, 113; VIII, 118, 120.
 Elaëus (Ἐλαιούς) VI, 140; VII, 22, 33; IX, 116, 120.
 Elatea VIII, 33.
 Elbo II, 140.
 Elei et Elis II, 160; IV, 30, 148; VI, 70, 127; VIII, 72, 73; IX, 77.
 Elisyci VII, 165.
 Eleonius V, 43.
 Elephantine II, 9, 17, 18, 28—31, 69, 175; III, 19, 20.
 Eleusis I, 30; V, 74, 76; VI, 64, 75; VIII, 65, 85; IX, 19, 27, 65.
 Ellopia VIII, 23.
 Elorus VII, 154.
 Enarees I, 105; IV, 67.
 Enchelees V, 61; IX, 43.
 Eneti I, 196; V, 9.
 Enianes VII, 132, 185, 198.
 Enipeus VII, 129.
 Enneacrunos VI, 137.
 Ἐννέα ὁδοί VII, 114.
 Eordi VII, 185.
 Epaphus II, 38, 153; III, 27, 28.
 Ephesii et Ephesus I, 26, 92, 142, 147; II, 10, 106, 148; V, 54, 100, 102; VI, 16, 84; VIII, 103, 107.
 Ephialtes VII, 213—218, 223, 225.
 Epicydes VI, 86.
 Epidanus, vid. Apid.
 Epidaurus III, 50, 52; V, 83; VIII, 46. Epidaurii I, 146; V, 82—84; VII, 99; VIII, 1, 43, 72; IX, 28, 31. •
 Epigoni Homeri IV, 32.
 ἐπισκύνισον VI, 84.
 Epistrophus VI, 127.
 Epium IV, 148.
 Epizelus VI, 117.
 Epizephyrii VI, 23.
 Erasinus VI, 76. •
 Erechtheus V, 82; VII, 189; VIII, 44, 55.
 Eretria I, 61, 62; V, 57; VI, 43, 94, 98, 99, 102, 106, 107, 115, 127. Eretrienses V, 99, 102; VI, 99—102, 119; VIII, 1, 46; IX, 28, 31.
 Eridanus III, 115.
 Erineus VIII, 43.
 Erinyes IV, 149.
 Erochus VIII, 33.
 Erxander IV, 97; V, 37.
 Erycina V, 43, 45.
 Erythea IV, 8.
 Erythrae, Boeotiae opp., IX, 15, 19, 22, (25); Ioniae opp., I, 142; Erythraei I, 18, 142; VI, 8.
 Ἐρυθρὴ βῶλος II, 111.
 Eryxo IV, 160.
 Etearchus, Ammonius, II, 32, 33. Cretensis, IV, 154.
 Eteocles V, 61.
 Euaenetus VII, 173.
 Euagoras VI, 103.
 Eualcidas V, 102.
 Euboea I, 146; IV, 33; V, 31, 77; VI, 127; VII, 176, 183, 189; VIII, 4, 6, 8, 20, 68, 69, 86. Euboeenses VIII, 4, 5, 19, 20. τὰ ἄκρα, VI, 100; VII, 192; τὰ Κοῖλα, VIII, 13, 14.

- Euboeenses in Sicilia VII, 156.
 Euboicum talentum III, 89, 95.
 Euclides VII, 155.
 Euclithon IV, 162; V, 104.
 Euenius IX, 92—95.
 εὐεργέται ap. Spartanos I, 67.
 ap. Persas III, 154; VIII, 85.
 Euhesperides IV, 171, 204.
 Euhesperitae IV, 198.
 Eumenes VIII, 93.
 Eunomus VIII, 131.
 Eupalinus III, 60.
 Euphemidae IV, 150.
 Euphorbus VI, 101.
 Euphorion, Aeschyli p., II, 156;
 VI, 114. Laphanis p., VI, 127.
 Euphrates I, 180, 184—186,
 191, 193; V, 52.
 Euripus V, 77; VII, 173, 183;
 VIII, 7, 15, 66.
 Europa I, 4, 103, 209; II, 16,
 26, 33, 103; III, 96, 115, 116;
 IV, 36, 42, 45, 49, 89, 143,
 198; V, 1, 12; VI, 33; VII,
 5, 8—10, 20, 33, 50, 56, 126,
 148, 174, 185; VIII, 51, 97, 108,
 109; IX, 14. Europaei VII, 73.
 Europa, Tyria, I, 2, 173; IV,
 45, 147.
 Euryanax IX, 10, 53, 55.
 Eurybates VI, 92; IX, 75.
 Eurybiades VIII, 2, 4, 42, 49,
 57—64, 74, 79, 108, 124.
 Euryclides VIII, 2, 42.
 Eurycrates VII, 204.
 Eurycratides VII, 204.
 Eurydame VI, 71.
 Eurydemus VII, 213.
 Euryleon V, 46.
 Eurymachus VII, 205. eius
 nepos, VII, 233.
 Euryphon VIII, 131.
 Eurypylus IX, 58.
 Eurysthenes IV, 147; V, 39;
 VI, 51, 52; VII, 204.
 Eurystheus IX, 26, 27.
 Eurytus VII, 229.
 Euthoenus IX, 105.
 Eutychides IX, 73.
 Euxinus pontus I, 6, 72, 76,
 110; II, 33, 34; III, 93; IV,
 46, 90; VI, 33. Pontus IV,
 8, 10, 38, 46, 81, 85—87, 89,
 95, 99; VI, 5, 26; VII, 36,
 55, 95, 147.
 Exampeus IV, 52, 81.
 Gades IV, 8.
 Gaeson IX, 97.
 Galepsus VII, 122.
 Gallaica VII, 108.
 γάμοροι VII, 155.
 Gandarii III, 91; VII, 66.
 Garamantes IV, 174, 183, 184.
 Gargaphia IX, 25, 49—52.
 Gauanes VIII, 137.
 Gebeleizis IV, 94.
 Gela et Gelenses VI, 23; VII,
 153—156.
 Geleon V, 66.
 Gelo VII, 145, 153—166, 168.
 Geloni IV, 102, 108, 109, 119,
 120, 136.
 Gelonus IV, 10.
 Gephyraei V, 55, 57, 58, 61, 62.
 Geraestus VIII, 7; IX, 105.
 Gergis VII, 82.
 Gergithae V, 122; VII, 43.
 Germanii I, 125.
 Γέρωντες I, 65; VI, 57.
 Gerrhi IV, 71.
 Gerrhus, fl., IV, 19, 20, 47, 56.
 regio, IV, 53, 56.
 Geryones IV, 8.
 Getae IV, 93—96, 118; V, 3, 4.
 Gigonus VII, 123.
 Giligamae IV, 169.
 Gillus III, 138.
 Gindanes IV, 176, 177.
 Glaucon IX, 75.

- Glaucus, Chius, I, 25. Spar-
 tanus, VI, 86. Lycius, I,
 147.
 Glisas IX, 43.
 gnomon II, 109.
 Gnurus IV, 76.
 Gobryas III, 70, 73, 78; IV,
 132, 134; VI, 43; VII, 2, 5,
 10, 82, 97; IX, 41. Darii f.,
 VII, 72.
 Gonnus VII, 128, 173.
 Gordias I, 14, 35, 45. Midæ p.,
 VIII, 138.
 Gorgo, Cleomenis f., V, 48, 51;
 VII, 239.
 Gorgonis caput II, 91.
 Gorgus V, 104, 115; VII, 98;
 VIII, 2, 11.
 Graeci et Graecia passim.
 Gratiarum collis IV, 175. cul-
 tus II, 50.
 Grinnus IV, 150.
 Grynea I, 149.
 grypes III, 116; IV, 13, 27,
 79, 152.
 Gygadas I, 14.
 Gygaea, Macedonia, V, 21;
 VIII, 136. palus, I, 93.
 Gyges, rex Lydorum, I, 8—15
 (91). Myrsi p., III, 122; V,
 121.
 Gymnopaediae VI, 67.
 Gyndes I, 189, 190, 202; V, 52.
 Gyzantes IV, 194.
 Haemus IV, 49.
 Haliacmon VII, 127.
 Halicarnassus I, 144, 175; II,
 178; VII, 99; VIII, 104. Hali-
 carnassenses VII, 99.
 Halienses (*Ἀλιέες*) VII, 137.
 Halys I, 6, 28, 72, 75, 103,
 130; V, 52, 102; VII, 26.
 Hamilcar VII, 165—167.
 Hanno VII, 165.
 Harmamithres VII, 88.
 Harmatides VII, 227.
 Harmocydes IX, 17.
 Harmodius V, 55; VI, 109,
 123.
 Harpagus, Medus, I, 80, 103—113,
 117—120, 123, 127, 129,
 162—169, 171—177. Persa,
 VI, 28, 30.
 Hebae tessera (*σύνθημα Ἡβης*)
 IX, 98 (?).
 Hebrus IV, 90; VII, 59.
 Hecataeus II, 143; V, 36, 125,
 126; VI, 137.
 Ἑκατὸν νῆσοι, vid. centum ins.
 Hector II, 120.
 Hegesander V, 125; VI, 137.
 Hegesicles I, 65.
 Hegesipyla VI, 39.
 Hegesistratus, Eleus, IX, 37.
 Samius, IX, 90—92. Sigeensis,
 V, 94.
 Hegetoridas IX, 76.
 Hegias IX, 33.
 Helena I, 3; II, 112—120; V,
 94; VI, 61; IX, 73.
 Helice I, 145.
 Heliconius (*Ποσειδέων*) I, 148.
 Heliopolis II, 3, 7—9, 59, 63
 Heliopolitæ II, 3, 73.
 Helisyci, vid. Elisyci.
 Helle VII, 58.
 Hellen I, 56.
 Hellenium II, 178.
 Hellespontias ventus VII, 188.
 Hellespontus I, 57; IV, 38, 76,
 85, 86, 95, 137, 138; V, 11,
 13, 14, 23, 33, 91, 103, 117,
 122; VI, 26, 33, 43, 95, 140;
 VII, 6, 8, 10, 33—36, 45, 54,
 56, 58, 78, 106, 137, 147, 163;
 VIII, 51, 87, 107—120; IX, 66,
 98, 101, 106, 114, 115. Hel-
 lespontii III, 90; IV, 89, 138,
 144; V, 1; VII, 95.

- Helotae VI, 58, 75, 80, 81;
 VII, 229; VIII, 25; IX, 10,
 28, 80, 85.
 Hephæstienses VI, 140
 Heraclea V, 43.
 Heracidae I, 7, 13, 14, 91;
 V, 43; VIII, 114; IX, 26,
 27, 33.
 Heraclides, Car, V, 121. Cu-
 manus, I, 158. alius Cumanus,
 V, 37.
 Heraeum oppidum IV, 90.
 Hercules I, 7; II, 42—45, 83,
 113, 145, 146; IV, 8—10, 59,
 82; V, 43; VI, 53, 108, 116;
 VII, 176, 193, 198, 204, 220;
 VIII, 43, 131.
 Herculis columnae II, 33; IV,
 8, 42, 43, 152, 181, 185, 196;
 VIII, 132.
 Ἡρώεω πόλις II, 67.
 Hermione VIII, 73. Hermio-
 nenses III, 59; VIII, 43, 72;
 IX, 28, 31.
 Hermippus VI, 4.
 Hermolycus IX, 105.
 Hermophantus V, 99.
 Hermotimus VIII, 104—106.
 Hermotybies II, 164—168;
 IX, 32.
 Hermus I, 55, 80; V, 101.
 Herodotus, Halicarnassensis,
 I, 1. Basilidae f., VIII, 132.
 Herophantus IV, 138.
 Herpys IX, 38.
 Hesiodus II, 53; IV, 32.
 Hexapolis I, 144.
 Hiero VII, 156.
 Hieronymus IX, 33.
 Himera VI, 24; VII, 165.
 Hipparchus V, 55, 56, 62; VI,
 123; VII, 6.
 Hippias I, 61; V, 55, 62, 91—96;
 VI, 102, 107—109, 121.
 ἱπποβοῦται V, 77.
 Hippoclidus VI, 127—129.
 Hippoclus IV, 138.
 Hippocoon V, 60.
 Hippocrates, Gelae tyr., VI, 23;
 VII, 154, 155; Megacelis f.,
 VI, 131. Pisistrati p., I, 59;
 V, 65; VI, 103. Sybarita,
 VI, 127.
 Hippocratides VIII, 131.
 Ἰππόλειω ἄκρη IV, 53.
 Hippolochus I, 147.
 Hippomachus IX, 38.
 Hipponicus, Calliae p., VII, 151.
 Calliae f., VI, 121.
 Histiaea (Histiaeotis) Euboeae
 VII, 175; VIII, 23—25, 66.
 Histiaeotis Thessaliae I, 56.
 Histiaeus, Milesius, IV, 137—
 141; V, 11, 23—25, 30, 35, 36,
 106—108, 124; VI, 1—6, 26—31,
 46. Samius, VIII, 85. Terme-
 rensis, V, 37; VII, 98.
 Homerus II, 23, 53, 116, 117;
 IV, 29, 32; V, 67; VII, 161.
 Hoples V, 66.
 Hyacinthia IX, 7, 11.
 Hyampeus, vertex Parnassi,
 VIII, 39.
 Hyampolis VIII, 28, 33.
 Hyatae V, 68.
 Hybla VII, 155.
 Hydarnes, unus e septem, III,
 70 (VI, 133 ?). Sisamnis p.,
 VII, 66. Asianae orae praef.,
 VII, 135; immortalium dux,
 VII, 83, 211 (215, 218 ?);
 VIII, 113, 118.
 Hydrea III, 59.
 Ἰδρυνέες III, 90.
 Hylaea IV, 9, 18, 19, 54, 55, 76.
 Hylleis V, 68.
 Hyllus, Herculis f., VI, 52;
 VII, 204; VIII, 131; IX, 26.
 fl., I, 80.
 Hymeas V, 116, 122.

- Hymettus VI, 137.
 Hypachaei VII, 91.
 Hypacyris IV, 47, 55.
 Hypanis IV, 17, 18, 47, 52, 53, 81.
 Hyperanthes VII, 224.
 Hyperborei IV, 13, 32—36.
 Hypernotii IV, 36.
 Hyperoche IV, 33—35.
 Hyrcanii III, 117; VII, 62.
 Hyrgis IV, 57.
 Hyria VII, 170.
 Hyroeades I, 84.
 Hysiae V, 74; VI, 108; IX, 15, 25.
 Hysseldomus (?) VII, 98.
 Hystanes VII, 77.
 Hystaspes, Darii p., I, 183, 209, 210; III, 70, 140; IV, 83, 91; V, 30, 73; VI, 98; VII, 1, 10, 11, 224. Darii f., VII, 64.
 Iacchus VIII, 65.
 Iadmon II, 134.
 Ialysus I, 144.
 Iamidæ V, 44; IX, 33.
 Iapyges et Iapygia III, 138; IV, 99; VII, 170.
 Iardanus I, 7.
 Iason IV, 179; VII, 193.
 Iatragoras V, 37.
 Ibanollis V, 37, 121.
 Iberia I, 163. Iberi VII, 165.
 ibis II, 65—67, 75.
 Icarium mare VI, 95.
 Ichnae VII, 123.
 ichneumon II, 67.
 Ichthyophagi III, 19—25, 30.
 Ida I, 151; VII, 42.
 Idanthysus IV, 76, 120, 126, 127.
 Idrias V, 118.
 Ienysus III, 5.
 Ilias II, 116, 117.
 Iissus VII, 139.
 Iliithyia IV, 35.
 Ilium I, 5; II, 10, 117—120; VII, 20, 161. Iliaca terra V, 94, 122; VII, 42.
 Illyrii I, 196; IV, 49; VIII, 137; IX, 43.
 Imbrus V, 26; VI, 41, 104.
 Inachus I, 1.
 Inarus III, 12, 15; VII, 7.
 Indi (India) I, 192; III, 38, 94, 97—106; IV, 40, 44; V, 3; VII, 9, 65, 86; VIII, 113; IX, 31. Ind. canes I, 192; VII, 187.
 Indus IV, 44.
 Ino VII, 197.
 Intaphrenes III, 70, 78, 118, 119.
 Inyx VI, 23, 24.
 Io I, 1, 2, 5; II, 41.
 Iolcus V, 94.
 Ion V, 66; VII, 94; VIII, 44.
 Iones et Ionia I, 6, 18, 28, 56, 74, 76, 139, 141—174; II, 1, 15—17, 69, 106, 152, 154, 163, 178; III, 39, 90, 122; IV, 35, 89, 97, 98, 128, 133—142; V, 28—31, 37, 49, 50, 58, 69, 97—122; VI, 1—33, 41—43, 86, 95, 98; VII, 9, 10, 51, 94, 95, 191; VIII, 10, 22, 46, 48, 73, 85, 90, 97, 109, 130, 132; IX, 26, 90, 98, 99, 103—106.
 vestis Ion. V, 87.
 Ionium mare VII, 20.
 Ionius sinus VI, 127.
 Iphiclus IX, 116.
 Iphigenia IV, 103.
 Ipni VII, 188.
 Irasa IV, 158, 159.
 irenes IX, 85.
 Is I, 179.
 Isagoras V, 66, 70—72.
 Ischenous VII, 181; VIII, 92.
 Isis II, 40, 41, 59, 61, 156; IV, 186.

- Ismaris VII, 109.
 Ismenius Apollo I, 52, 92; V, 59; VIII, 134.
 Issedones I, 201; IV, 13, 16, 25—27.
 Ister I, 202; II, 26, 33, 34; IV, 47—53, 80, 89, 93, 97, 99—101, 118, 122, 133—136, 139; V, 9, 10; VII, 19.
 Isthmus Cor. VII, 139, 172—177, 207, 235; VIII, 40, 49, 56, 57, 60, 63, 71—74, 79, 121, 123; IX, 7—15, 19, 26, 27, 81.
 Chersonesi VI, 36. Cnid. I, 174.
 Istria II, 33.
 Italia I, 24, 145; III, 136, 138; IV, 15; V, 43; VI, 127; VII, 62.
 Itanus IV, 151.
 Ithamitres VII, 167. alius VIII, 130; IX, 102.
 Ithome IX, 35.
 Iuno I, 31; II, 50, 178, 182; IV, 88 (IX, 98): *Ἥρατον* I, 70; III, (60), 123; IV, 152; V, 92; VI, 81, 82; IX, 52, 53, 61, 69, 96.
 Iuppiter I, 44, 65, 89, 131, 171, 181—183, 207; II, 7, 13, 29, 42, 45, 54—56, 74, 83, 116, 136, 143, 146, 178; III, 124, 125, 142, 158; IV, 5, 59, 127, 180, 181, 203; V, 46, 65, 119; VI, 56, 67, 68; VII, 40, 56, 61, 141, 197, 220; VIII, 77; IX, 7, 81, 122. conf. Ammon.
 Iyrcae IV, 22.

Καλή ἀκτὴ VI, 22, 23.
κίκι II, 94.
Κοῖλα, vid. Cava.
Κοῖλη VI, 103.
κυλλήστις II, 77.
Κυνώ I, 110, 122
 Labda V, 92.
 Labdacus V, 59.
 Labraunda V, 119.
 Labynetetus I, 74. eius f, I, 77, 188.
 labyrinthus II, 148.
 Lacedaemon et Lacedaemonii passim.
 Lacmon IX, 93.
 Lacrines I, 152.
 Lada VI, 7, 11.
 ladanum III, 112.
 Ladice II, 181.
 Laius IV, 149; V, 43, 59, 60. *λαμπαδηφορέη* VIII, 98.
 Lampito VI, 71.
 Lampo, Aegineta, IX, 78. Atheniensis, IX, 21. Samius, IX, 90.
 Lamponium V, 26.
 Lampsacus V, 117. Lampsaceni VI, 37, 38.
 Laodamas, Aegineta, IV, 152. Eteoclis f., V, 61. Phocaeensis, IV, 138.
 Laodice Hyperborea IV, 33, 35.
 Laphanes Azen VI, 127.
 Larisae I, 149.
 Lasonii III, 90; VII, 77.
 Lasus VII, 6.
 Latona II, 59, 83, 152, 155, 156.
 Laurium VII, 144.
 Laus VI, 21.
 Leager IX, 75.
 Learchus IV, 160.
 Lebadea VIII, 134.
 Lebaea VIII, 137.
 Lebedus I, 142.
 Lectus IX, 114.
λήϊτον VII, 197.
 Leleges I, 171.
 Lemnus IV, 145; V, 26, 27; VI, 136—140. Lemni V, 27; VIII, 73.
 Leo, Spartanus, I, 65; V, 39; VII, 204. Troezenus, VII, 180.

- Leobotes I, 65; VII, 204.
 Leocedes VI, 127.
 Leonidas V, 41; VII, 204—239;
 VIII, 15, 21, 71, 114; IX, 10,
 64, 78, 79.
 Leontiades VII, 205, 233.
 Leontini VII, 154.
 Leoprepes, Spartanus, VI, 85.
 Simonidis p., VII, 228.
 Leotychides, Anaxilai f., VIII,
 131. Menarei f., VI, 65, 67,
 71—73, 85—87; VIII, 131; IX,
 90—92, 98, 99, 114.
 Lepreum IV, 148. Lepreatae
 IX, 28, 31.
 Leros V, 125.
 Lesbii et Lesbos I, 23, 24,
 151, 160, 202; III, 39; V, 26,
 98; VI, 5, 8, 26—28, 31;
 IX, 106.
 Leucadii VIII, 45, 47; IX,
 28, 31.
 Leuce Acte VII, 25.
 Leucon IV, 160.
 Libya et Libyes I, 46; II, 8,
 12, 15—33, 50, 54—56, 65,
 77, 91, 99, 150; III, 12—17,
 91, 96, 115; IV, 29, 41—45,
 145, 150—160, 167—199,
 203—205; V, 42, 43; VII, 70,
 71, 86, 165, 184. Libycus
 mons II, 8. *Atβ. λόγοι* II,
 161.
 Liches I, 67, 68.
 Lida I, 175.
 Ligyres V, 9; VII, 165. Asia-
 tici, II, 72.
 Limeneum I, 18.
 Lindus I, 144; II, 182. III, 47.
 Lindii VII, 153.
 Linus II, 79.
 Lipaxus VII, 123.
 Lipoxais IV, 5, 6.
 Lipsydrium V, 62.
 Lisae VII, 123.
 Lisus VII, 108.
 Locri VII, 132; VIII, 66; IX,
 31. Epiz. VI, 23. Opunt.
 VII, 203, 207; VIII, 1. Ozol.
 VIII, 32.
 Lotophagi IV, 177, 178, 183.
 lotos II, 92, 96; IV, 177.
 Lucina IV, 35.
 Luna I, 131; II, 47; IV, 188;
 VII, 37.
 Lycaretus III, 143; V, 27.
 Lycia et Lycii I, 28, 171, 173,
 176, 182; III, 4, 90; IV,
 35, 45; VII, 92. Lyc. arcus
 VII, 77.
 Lycidas IX, 5.
 Lycomedas VIII, 11.
 Lycopas III, 55.
 Lycophron III, 50, 53.
 Lycurgus, Spartanus, I, 65, 66.
 Arcas, VI, 127. Atheniensis,
 I, 59, 60.
 Lycus, fl. Phryg., VII, 30.
 fl. Scyth., IV, 123.
 Lycus, Atheniensis, I, 173;
 VII, 92. Scythia, IV, 76.
 Lydi et Lydia I, 7, 10, 13,
 18, 27—29, 34—37, 45, 47—50,
 53—55, 69—94, 103, 141,
 142, 153—157, 171; II, 167;
 III, 90, 127; IV, 45; V, 12,
 49, 101; VI, 32, 125; VII,
 30, 31, 42, 74.
 Lydias VII, 127.
 Lydus I, 7, 171; VII, 74
 Lygdamis, Halicarnassensis,
 VII, 99. Naxius, I, 61, 64
 Lynceus II, 91
 Lysagoras, Milesius, V, 30. Pa-
 rius, VI, 133
 Lysanias VI, 127.
 Lysicles VIII, 21.
 Lysimachus VIII, 79, 95; IX,
 28.
 Lysistratus VIII, 96.

- Macae** IV, 175, 176; V, 42.
Macedni I, 56; VIII, 43.
Macedones et Macedonia V, 17, 18, 20; VI, 44, 45; VII, 25, 73, 128, 173, 185; VIII, 34, 115, 126, 127, 137, 138, IX, 31, 89.
Machlyes IV, 178, 180.
Macistius, vid. **Masist**.
Macistus IV, 148.
Macrones II, 104; III, 94; VII, 78.
Mactorium VII, 153.
Madyes I, 103.
Madytus VII, 33; IX, 120.
Maeander II, 29; III, 122; V, 118, 119; VII, 26, 30. **Mae. campus** I, 18, 161; II, 10.
Maendrius III, 123, 142—148; V, 27.
Macones, Cabelenses, VII, 77; **Lydi**, I, 7; VII, 74.
Maetotae IV, 123.
Maetotes (Tanais) IV, 45.
Maetotis palus I, 104; IV, 3, 20, 21, 57, 86, 100, 101, 110, 116, 120, 123.
Magdolus II, 159.
Magi I, 101, 107, 108, 120, 128, 132, 140; VII, 19, 37, 43, 113, 191. vid. **Smerdis**.
Magnesia VII, 176, 183, 188, 193. ad **Maeandr.**, I, 161; III, 122, 125.
Magnetes VII, 132, 135. ad **Maeandr.**, III, 90.
Μαγοφόνια III, 79.
Malea I, 82; IV, 179; VII, 168.
Malena VI, 29.
Males VI, 127.
Maliaca et Malienses VII, 132, 196—216; VIII, 31, 43, 66; IX, 31.
Maliacus sinus IV, 33.
Mandane I, 107, 108, 111 (122).
Mandrocles IV, 87, 88.
Maneros II, 79.
Manes I, 94; IV, 45.
Mantineia et Mantinenses IV, 161; VII, 202; IX, 35, 77.
Mantyas V, 12.
Maraphii I, 125.
Marathon I, 62; VI, 102—136; VII, 1, 74; IX, 27, 46.
Mardi I, 125.
Mardonius VI, 43—45, 94; VII, 5, 9, 10, 82, 108, 121; VIII, 26, 68, 69, 97, 99—102, 107, 113, 126, 129, 131—143; IX, 1—84, 100, 101.
Mardontes VII, 80; VIII, 130; IX, 102.
Marea II, 18, 30.
Mares III, 94; VII, 79.
Mariandyni I, 28; III, 90; VII, 72.
Maris IV, 48.
Maron VII, 227.
Maronea VII, 109.
Mars II, 59, 63, 83; IV, 59—62; V, 7; VII, 76, 140; VIII, 77.
Marsyas, fl., V, 118, 119. **Silen.**, VII, 26.
Mascames VII, 105, 106.
Masistes VII, 82, 121; IX, 107—113.
Masistius VII, 79; IX, 20—25, 31.
Maspil I, 125.
Massages VII, 71.
Massagetae I, 201, 204—216; III, 36; IV, 11, 172; VII, 18.
Massilia V, 9.
Mater Deorum I, 80; IV, 76.
Matieni montes I, 189.
Matieni I, 72, 202; III, 94; V, 49, 52; VII, 72.
Matten VII, 98.
Mausolus V, 118.
Maxyes IV, 191.
Mazares I, 156, 157, 160, 161.
Mecistes V, 67.

- Mecyberna VII, 122.
 Medea I, 2, 3; VII, 62.
 Medi et Media I, 16, 55, 56, 72—74, 95—130, 134, 162, 185, 206; III, 65, 92, 126; IV, 1, 4, 12, 37, 40; V, 9; VI, 9, 22, 24, 84, 109, 112, 120; VII, 20, 40, 62, 210; VIII, 113; IX, 31, 40, 43, 44, 46, 77. *Med. vestis* I, 135; III, 84; V, 9; VI, 112; VII, 80, 116. *Med. equi* III, 106.
 Megabates V, 32—35.
 Megabazus IV, 143, 144; V, 1, 2, 10—26, 98. *alius* VI, 33; VII, 22, 67, 97.
 Megabyzus, unus e septem, III, 70, 81, 82, 153, 160, IV, 43. *Zopyri f.*, III, 160; VII, 82, 121.
 Megacles, Alcmeonis p., VI, 125. *Alcm. f.*, I, 59, 61; VI, 127, 130, 131. *Hippocratis f.*, VI, 131.
 Megacreon VII, 120.
 Megadostes VII, 105.
 Megapanus VII, 62.
 Megara et Megarenses I, 59; V, 76; VIII, 1, 45, 60, 74; IX, 14, 21, 28, 31, 69, 85.
 Megarenses in Sicil. VII, 156.
 Megasidrus VII, 72.
 Megistias VII, 219, 221, 228.
 Melampus II, 49; VII, 221; IX, 34.
 Melampygi lapis VII, 216.
 Melanchlaeni IV, 20, 100—102, 107, 119, 125.
 Melanippus, Thebanus, V, 67.
 Mytilenaeus, V, 95.
 Melanthius V, 97.
 Melanthus I, 147; V, 65.
 Melas, fl. Thessaliae, VII, 198, 199. fl. Thraciae, VII, 58.
 Melas sinus VI, 41; VII, 58.
 Meles I, 84.
 Meliboea VII, 168.
 Melii VIII, 46, 48.
 Melissa III, 50; V, 92.
 Membliarus IV, 147, 148.
 Memnon II, 106.
 Memnonia V, 53, 54; VII, 151.
 Memphis II, 3, 8, 10, 12—14, 97, 99, 112, 114, 115, 119, 150, 153, 154, 158, 175, 176; III, 6, 13, 14, 16, 25, 27, 37, 91, 139.
 Menares VI, 65, 71; VIII, 131.
 Menda VII, 123.
 Mendes II, 42, 46 (146). ●
 Mendesia praefectura II, 42, 46, 166.
 Mendesii II, 42, 46.
 Mendesium Nili ostium II, 17.
 Menelaus portus IV, 169.
 Menelaus II, 113—119; V, 94; VII, 169, 171.
 Menius VI, 71.
 mensa solis III, 17, 18, 23.
 Merbalus VII, 98.
 Mercurius II, 51, 138, 145; V, 7.
 Mermnadae I, 7, 14.
 Meroë II, 29.
 Mesambria IV, 93; VI, 33; VII, 108.
 Messana VII, 164.
 Messapii VII, 170.
 Messenii III, 47; V, 49; IX, 35, 64.
 Metapontini IV, 15.
 Methymnaei I, 151.
 Metiochus VI, 41.
 Metrodorus IV, 138.
 Micythus VII, 170.
 Midas Phryx I, 14, 35. *Midæ horti* VIII, 138.
 Milesii et Miletus I, 14—22, 25, 46, 92, 142, 143, 146, 157, 169; II, 33, 159, 178; IV, 78, 137; V, 24, 28—37, 97, 120; VI, 1, 5—11, 18—31, 77, 86; VII, 10; IX, 97, 99, 104

- Milo III, 137.
 Miltiades, Cypseli f., VI, 34—38, 103. Miltiades, Cimonis f., IV, 137, 138; VI, 34, 39—41, 103, 104, 109, 110, 132—137, 140; VII, 107.
 Milyae et Milyas I, 173; III, 90; VII, 77.
 Min II, 4, 99.
 Minerva I, 19, 22, 60, 62, 66, 92, 160, 175; II, 28, 59, 83, 169, 170, 175, 182; III, 59; IV, 80, 188, 189; V, 45, 77, 82, 95; VII, 43, 141; VIII, 37, 39, 55, 94, 104; IX, 70.
 Minoa V, 46.
 Minos I, 171, 173; III, 122; VII, 169—171.
 Minyae I, 146; IV, 145, 146, 148, 150.
 Mitra I, 131.
 Mitrades I, 110, 111, 121.
 Mitrobates III, 120, 126, 127.
 Mnesarchus IV, 95.
 Mnesiphilus VIII, 57, 58.
 Moeris II, 13, 101.
 Moeridis lacus II, 4, 69, 148, 149; III, 91.
 Moloeis IX, 57.
 Molossi I, 146.
 Molpagoras V, 30.
 Momemphis II, 163, 169.
 Mophi II, 28.
 Moschi III, 94; VII, 78.
 Mossynoeci III, 94; VII, 78.
 Munychia VIII, 76.
 Murichides IX, 4, 5.
 Musaeus VII, 6; VIII, 96; IX, 43.
 Mycale I, 148; VI, 16; VII, 80; IX, 90, 96—101, 104, 107, 114.
 Mycenaeci VII, 202; IX, 27, 28, 31.
 Mycerinus II, 129—134, 136.
 Myci III, 93; VII, 68.
 Myconus VI, 118.
 Myecphoritana praefectura II, 166.
 Mygdonia VII, 123, 124, 127.
 Mylasa I, 171.
 Mylitta I, 131, 199.
 Myndia navis V, 33.
 Myrcinus V, 11, 23, 24, 124, 126.
 Myriandricus sinus IV, 38.
 Myrina I, 149. Myrinaei VI, 140.
 Myrmex VII, 183.
 Myron VI, 126.
 Myrsilus Candaules I, 7.
 Myrsus, Candaules p., I, 7. Gygis f., III, 122; V, 121.
 Mys VIII, 133—135.
 Mysi et Mysia I, 28, 36, 37, 160, 171; III, 90; V, 122; VI, 28; VII, 20, 42, 74; VIII, 106; IX, 32.
 Mysus I, 171.
 Mytilenaei et Mytilene I, 160; II, 135, 178; III, 13, 14; IV, 97; V, 11, 37, 38, 94, 95; VI, 5.
 Myus et Myusii I, 142; V, 36; VI, 8.
 Naparis IV, 48.
 Nasamonies II, 32, 33; IV, 172, 173, 182, 190.
 Natho II, 165.
 naucrari V, 71.
 Naucratis II, 97, 135, 178, 179.
 Nauplius VI, 76.
 Naustrophus III, 60.
 Naxii et Naxus I, 64; V, 28—36; VI, 96; VII, 146. Nax. Siciliae VII, 154.
 Neapolis Aegypti II, 91. Neap. Pallenae VII, 123.
 Necos, Psammitichi p., II, 152. Psammitichi f., II, 158, 159; IV, 42.
 νενοואντήιον V, 92.
 Neleus IX, 97.
 Nelidae V, 65.

- Neocles VII, 173.
 Neon VIII, 32, 33.
Néon τεῖχος I, 149.
 Neptunus I, 148; II, 43, 50;
 IV, 59, 180, 188; VII, 129,
 192; VIII, 55, 123, 129, IX, 81.
 Nereïdes II, 50; VII, 191.
 Nesaei equi et Nesaeus campus
 III, 106; VII, 40; IX, 20.
 Nestor V, 65.
 Nestus VII, 109, 126.
 Neuri IV, 17, 51, 100, 102, 105,
 119, 125.
 Nicander VIII, 131.
 Nicandra II, 55.
 Nicodromus VI, 88—91.
 Nicolaus, Bulidis p., VII, 134;
 Bulidis f., VIII, 137.
 Nilus II, 10—34, 72, 93, 97,
 99, 113, 124, 138, 149, 150,
 154, 155, 158, 179; III, 10;
 IV, 39, 42, 45, 50, 53.
 Ninia porta III, 155.
 Ninus, opp., I, 102, 103, 106,
 178, 185, 193; II, 150. Nin.,
 rex, I, 7; II, 150.
 Nipsaei IV, 93.
 Nisaea I, 59.
 Nisyrii VII, 99.
 Nitetis III, 1, 3.
 Nitocris, Aegyptia, II, 100. Ba-
 bylonia, I, 185, 187; II, 100.
 Noës IV, 49.
 Nonacris VI, 74.
 Nothon VI, 100.
 Notium I, 149.
 Novem-fontes VI, 137.
 Novem-viae VII, 114.
 Nudium IV, 148.
 Nymphodorus VII, 137.
 Nysa II, 146; III, 97.
 Oarizus VII, 71.
 Oarus IV, 123, 124.
 Oasis III, 26.
 Oaxus IV, 154.
 Oceanus II, 21, 23; IV, 8, 36.
 Octamasades IV, 80.
 Ocytus VIII, 5, 59.
 Odomanti V, 16; VII, 112.
 Odrysaë IV, 92.
 Odyssea II, 116; IV, 29.
 Oea V, 83.
 Oebares III, 85—88. Megabazi
 f., VI, 33.
 Oedipus IV, 149; V, 60.
 Oenöë V, 74.
 Oenone VIII, 46.
 Oenotria I, 167.
 Oenussae I, 165.
 Oeobazi Persae tres IV, 84;
 VII, 68; IX, 115, 119.
 Oeolycus IV, 149.
 oeor, oeorpata IV, 110.
 Oëroë IX, 51.
 Oeta et Oetaei montes VII,
 176, 217.
 Oetosyrus IV, 59.
 Olbiopolitae IV, 18.
 Olen IV, 35.
 Olenus I, 145.
 Oliatus V, 37.
 Olophyxus VII, 22.
 Olorus VI, 39, 41.
 Olympia II, 160; V, 22; VI,
 127; VII, 170; VIII, 134; IX,
 81. Iudi I, 59; II, 160; V, 22;
 VI, 126, 127; VII, 206; VIII,
 26, 72. victoria VI, 36, 70,
 103, 126; IX, 31. Ὀλυμπιο-
 νίκης V, 47, 71.
 Olympias VII, 206.
 Olympiodorus IX, 21.
 Olympieni VII, 74.
 Olympus. Mysiae mons, I, 36,
 43, VII, 74. Thessaliae, I, 56;
 VII, 128, 129, 173. Ol. fauces,
 VII, 172.
 Olynthus VII, 122; VIII, 127.
 Oneatae V, 68.

- Onesilus V, 104—114.
 Onetas VII, 214.
 Onochonus VII, 129, 196.
 Onomacritus VII, 6.
 Onomastus VI, 127.
 Onuphitana praefectura II, 166.
 Ophryneum VII, 43.
 Opis, Hyperborea, IV, 35.
 Opis, opp., I, 189.
 Opoea IV, 78.
 Opuntii, vid. Locri.
 Orbelus V, 16.
 Orchomenii, Arcades, IX, 28.
 opp., VII, 202. Boeotii, VIII,
 34. opp., IX, 16. Minyae,
 I, 146.
 Ordessus IV, 48.
 Orestes I, 67, 68.
 Orestheum IX, 11.
 Orgeus VII, 118.
 orgia Cereris V, 61.
 Oricus portus IX, 93.
 Oricus Scythia IV, 78.
 Orithyia VII, 189.
 Orneatae VIII, 73.
 Oroetes III, 120—129, 140.
 Oromedon VII, 98.
 Oropus VI, 101.
 orosangae VIII, 85.
 Orotalt III, 8.
 Orphica instituta II, 81.
 Orsiphantus VII, 227.
 ὄρπιος νόμος I, 24.
 Orthocorybantes III, 92.
 Orus II, 144 (83, 155).
 Osiris II, 42 (47, 48, 123),
 144—146, 156.
 Ossa I, 56; VII, 128, 129,
 173.
 Otanes, Pharnaspis f., III, 68—72,
 80, 83, 88, 141, 144, 147, 149;
 VI, 43. Xerxis socer, VII, 40,
 61, 62, 82.
 Otanes, Sisamnis f., V, 25, 26,
 116, 123.
 Otaspes VII, 63.
 Othryades I, 82.
 Othrys VII, 129.
 Ozolae, vid. Locri.
 Pactolus V, 101.
 Pactya VI, 36.
 Pactyes, Lydus, I, 153—161.
 Pactyes et Pactyica III, 93,
 102; IV, 44; VII, 67.
 Padaei III, 99.
 Paeaniensis pagus I, 60; V, 62? .
 Paeones et Paeonia IV, 49;
 V, 1, 2, 12—17, 23, 98; VII,
 113, 124, 185; VIII, 115; IX,
 32. Pae. mulieres IV, 33.
 Paeoplae V, 15; VII, 113.
 Paesus V, 117.
 Paeti VII, 110.
 Paeum VI, 127.
 Pagasae VII, 193.
 Palaestina et Syri Palaestini I,
 105; II, 104, 106; III, 5, 91;
 IV, 39; VII, 89.
 Palenses IX, 28, 31.
 Pallena VII, 123; VIII, 126.
 Pamisus VII, 129.
 Pammon VII, 183.
 Pamphyli I, 28; III, 90; VII,
 91; VIII, 68.
 Pamphyli Sicyonii V, 68.
 Pan II, (42), 46, 105, 106, 145,
 146; VI, 105, 106.
 Panathenaea V, 56.
 Panaetius VIII, 82.
 Pandion I, 173; VII, 92.
 Pangaeus mons V, 16; VII,
 112, 113.
 Panionia I, 148.
 Panionium I, 141—143, 148,
 170; VI, 7.
 Panionius VIII, 105, 106.
 Panites VI, 52.
 Panopenses VIII, 34, 35.
 Panormus I, 157.

- Pantagnotus III, 39.
 Pantaleon I, 92.
 Pantares VII, 154.
 Panthialaei I, 125.
 Panticapes IV, 18, 19, 47, 54.
 Pantimathi III, 92.
 Pantites VII, 232.
 Papaeus Iuppiter IV, 59.
 Paphlagones I, 6, 28, 72; III, 90; VII, 72.
 papraces V, 16.
 Papremis II, 59, 63; III, 12.
 Papremitana praefectura II, 71, 165.
 Paraebates V, 46.
 Paralatae IV, 6.
 Parapotamii VIII, 33.
 parasanga II, 6; V, 53; VI, 42.
 Paretaceni I, 101.
 Paricanii Medi III, 92; VII, 68, 86. alii III, 94.
 Parii et Parus V, 28, 29, 31; VI, 133—136; VIII, 67, 112.
 Par. lapis III, 57; V, 62.
 Paris, vid. Alexander.
 Parium V, 117.
 Parmys III, 88; VII, 78.
 Parnassus VIII, 27, 32, 35—39; IX, 31.
 Paroreatae IV, 148; VIII, 73.
 Parthenius fl. II, 104.
 Parthenius mons VI, 105.
 Parthi III, 93, 117; VII, 66.
 Pasargadae I, 125.
 Pasicles IX, 97.
 pata IV, 110.
 Pataici III, 37.
 Pataicus VII, 154.
 Patara I, 182.
 Patarbemis II, 162.
 Patiramphes VII, 40.
 Patizeithes III, 61, 63.
 Patrenses I, 145.
 Patumus II, 158.
 Pausanias IV, 81; V, 32; VIII, 3; IX, 10—101 passim.
 Pausicae III, 92.
 Pausiris III, 15.
 Pedasenses et Pedasus I, 175; V, 121; VI, 20; VIII, 104.
 Pedienses VIII, 33.
 Pelasgi I, 56—58, 146; II, 50—52; IV, 145; V, 26; VI, 136—140; VII, 94, 95; VIII, 44. Pelasgia II, 56. Pelasg. murus Athenis V, 64.
 Peleus VII, 191.
 Pelius mons IV, 179; VII, 129, 188; VIII, 8, 12.
 Pella VII, 123.
 Pellena I, 145.
 Peloponnesii et Peloponnesus I, 56, 61, 68; II, 171; III, 56, 59, 148; IV, 77, 161, 179; V, 42, 74, 76; VI, 79, 86, 127; VII, 93, 94, 137, 147, 163, 168, 202, 228, 235; VIII, 31, 40, 43, 44, 49, 50, 57, 60, 65, 68, 70—75, 79, 100, 141; IX, 6, 8, 9, 19, 26, 27, 39, 50, 73, 106, 114.
 Pelops VII, 8, 11.
 Pelusium Nili ostium II, 17, 154; III, 10. opp., II, 15, 141. *ταριχία* II, 15.
 Penelope II, 145, 146.
 Peneus VII, 20, 128—130, 173, 182.
 Pentapolis Doriensium I, 144.
 Penthylus VII, 195.
 Percalos VI, 65.
 Percote V, 117.
 Perdiccas V, 22; VIII, 137—139.
 Pergamum Priami VII, 43.
 Pergamus Pierum VII, 112.
 Perialla VI, 66.
 Periander I, 20, 23, 24; III, 48—53; V, 92, 95.
 Pericles VI, 131.

- Perilaus IX, 103.
 Perinthii et Perinthus IV, 90.
     V, 1, 2; VI, 33; VII, 25.
 perioeci VI, 58 (VII, 234); IX, 11.
 Perpherees IV, 33.
 Perphaebi VII, 128, 131, 132,
     173, 185.
 Perses VII, 61, 150.
 Perseus II, 91; VI, 53, 54;
     VII, 61, 150. Persei specula
     II, 15.
 Persidae I, 125.
 Persis I, 126; III, 97; IV, 39;
     VII, 8, 29, 53. Persae passim.
     lingua Pers. VI, 29; VIII, 85;
     IX, 110.
 Petra V, 92.
 Petrae Trachiniae VII, 198.
 Phaedyra III, 68, 69.
 Phaenippus VI, 121.
 Phagres VII, 112.
 Phalerum V, 63, 81, 85; VI,
     116; VIII, 66, 67, 91, 93, 107,
     108; IX, 32. Phalerenses V, 63.
 Phanagoras VII, 214.
 Phanes III, 4, 11.
 Pharandates VII, 79; IX, 76.
 Pharbaethitana praefectura II,
     166.
 Pharenses I, 145.
 Pharnaces VII, 66; VIII, 126;
     IX, 41, 66, 89.
 Pharnaspes, Cyri socer, II, 1;
     III, 2. Otanis p., III, 68.
 Pharnazathres VII, 65.
 Pharnuches VII, 88.
 Phaselis II, 178.
 Phasis, I, 2, 104; II, 103; IV,
     37, 38, 45, 86; VI, 84.
 Phayllus VIII, 27.
 Phegeus IX, 46.
 Pheneus VI, 74.
 Pherendates VII, 67.
 Pheretima IV, 162, 165, 167,
     202, 205.
 Pheron II, 111.
 Phidippides VI, 105, 106.
 Phidon VI, 127.
 Phigalensis VI, 83.
 Philaeus VI, 35.
 Philagrus VI, 101.
 Philaon VIII, 11.
 Philes III, 60.
 Philippus, Crotoniata, V, 47.
     Macedo, VIII, 139.
 Philistus IX, 97.
 Philitis II, 128.
 Philocyon IX, 71, 85.
 Philocyprus V, 113.
 Phla IV, 178.
 Phlegra VII, 123.
 Phlius VII, 202. Phliasii VIII,
     72; IX, 28, 31, 69, 85.
 Phocaea et Phocaeenses I, 80,
     142, 152, 162—168; II, 106,
     178; VI, 8, 17.
 Phocenses et Phocis I, 46, 146;
     VI, 34; VII, 176, 203, 207,
     212, 215, 217, 218; VIII, 27—35,
     134; IX, 17, 18, 31, 66, 89.
 Phoebeum templum VI, 61.
 Phoenices et Phoenicia: I, 1,
     2, 5, 105, 143; II, 44, 49, 54,
     56, 79, 104, 112, 116; III, 5,
     6, 19, 37, 91, 107, 111, 136;
     IV, 38—45, 147; V, 57, 58,
     108, 109, 112; VI, 3, 6, 14,
     17, 25, 28, 33, 41, 47, 104;
     VII, 23, 25, 34, 44, 89, 90,
     96; VIII, 90, 97, 100, 119;
     IX, 96. Carthaginienses II,
     32; IV, 197; V, 46; VII, 165,
     167.
 phoenix avis II, 73.
 Phoenix fl. VII, 176, 200.
 Phormus VII, 182.
 Phraortes, Deiocis p., I, 96;
     Deiocis f., I, 73, 102, 103.
 Phrataguna VII, 224.
 Phriconis I, 149.

- Phrixae IV, 148.
 Phrixus VII, 197.
 Phronima IV, 154.
 Phryges et Phrygia I, 14, 28, 35, 72; II, 2; III, 90 (127); V, 49, 52, 98; VII, 26, 30, 31, 73; VIII, 136; IX, 32.
 Phrynichus VI, 21.
 Phrynon IX, 15.
 Phthiotae et Phthiotis I, 56; VII, 132.
 Phthius II, 98.
 Phya I, 60.
 Phylacus, heros, VIII, 39. Samius, VIII, 85.
 Phyllis VII, 113.
 Pieres et Pieria VII, 112, 131, 177, 185. Pieria pix IV, 195.
 Pigres, Car, VII, 98. Paeon, V, 12.
 Pilorus VII, 122.
 Pindarus III, 38.
 Pindus, opp., I, 56; VIII, 43. mons, VII, 129.
 Pirene V, 92.
 piromis II, 143.
 Pirus I, 145.
 Pisa II, 7.
 Pisistratidae V, 62—65, 70, 90, 91, 93; VI, 39, 94, 123; VII, 6; VIII, 52.
 Pisistratus, Hippocratis f., I, 59—64; V, 55, 65, 71, 91, 94; VI, 35, 102, 103; VII, 6. — Pisistratus, Nestoris f., V, 65.
 pistrix Croesi I, 51.
 Pistyrus VII, 109.
 Pitana, opp. Aeol., I, 149. opp. Lac., III, 55.
 Pitanates λόγος IX, 53.
 Pithagoras V, 46.
 Pittacus I, 27.
 Pixodarus V, 118.
 Placia I, 57.
 Plataeae et Plataeenses VI, 108, 111, 113; VII, 132, 232, 233; VIII, 1, 44, 50, 66; IX, 7, 15, 16, 25—90, 100, 101.
 platanus aurea VII, 27.
 Platea IV, 151—153, 156, 169.
 Plinthinetes sinus II, 6.
 Plistarchus IX, 10.
 Plistorus IX, 119.
 Plynus portus IV, 168.
 Poeciles IV, 147.
 Poeni, vid. Carthag.
 Pogon VIII, 42.
 Poliades IX, 53.
 Polichne VI, 26.
 Polichnitae VII, 170.
 Polyas VIII, 21.
 Polybus V, 67.
 Polycrates II, 182; III, 39—46, 54, 56, 57, 120—126, 128, 131, 132, 139—142.
 Polycriti duo VI, 50, 73; VIII, 92, 93.
 Polydamna II, 116.
 Polydectes VIII, 131.
 Polydorus, Spartanus, VII, 204.
 Thebanus, V, 59.
 Polymnestus IV, 150, 155.
 Polynices IV, 147; VI, 52; IX, 27.
 ponticum arbor IV, 23.
 Porata s. Pyretus IV, 48.
 porinus tapis V, 62.
 Posideum Ciliciae III, 91. Thraciae VII, 115.
 Posidoniata I, 167.
 Posidonius IX, 71, 85.
 Potidaea et Potidaeenses VII, 123; VIII, 126—129; IX, 28, 31.
 praesepe Mardonii IX, 70.
 Praesii VII, 170, 171.
 Prasias V, 15—17.
 Praxilaus IX, 107.
 Praxinus VII, 180.

- Prexaspes III, 30, 34, 35, 62, 63, 65, 74—76, 78. *alius* VII, 97.
 Priamus I, 4; II, 120; VII, 43.
 Priene et Prienenses I, 15, 142, 161; VI, 8.
 Prinetas V, 41.
 Procles, Epidaurius, III, 50—52. Eurysthenis fr., IV, 147; VI, 52; VIII, 131.
 Proconnesus IV, 14, 15; VI, 33.
 Promenia II, 55.
 Prometheus IV, 45.
 Propontis IV, 85; V, 122.
 Proserpina VIII, 65.
 Prosopitis II, 41, 165.
 Protesilaus VII, 33; IX, 116, 120.
 Proteus II, 112—116, 118, 121.
 Protothyes I, 103.
 prytanes naucrarorum V, 71.
 Prytanis VIII, 131.
 Psammenitus III, 10, 14, 15.
 Psammis II, 159—161.
 Psammitichus I, 105; II, 2, 28, 30, 151—154, 157, 158, 161. *alius* VII, 7.
 Psylli IV, 173.
 Psyttalea VIII, 76, 95.
 Pteria I, 76.
 Ptoum VIII, 135.
 Pylae, *vid.* Thermop.
 Pylaea VII, 213.
 Pylagori VII, 213, 214.
 Pylis I, 147; V, 65.
 Pylus, Elidis opp., IX, 34. *Lac.* opp., VII, 168.
 pyramides II, 8, 124—128, 134, 136, 148.
 Pyrene II, 33.
 Pyretus IV, 48.
 Pyrgus IV, 148.
 Pythagoras, Milesius, V, 126. Samius, IV, 95, 96.
 Pythagorica instituta II, 81.
 Pytheas, Abderita, VII, 137.
 Aegineta, VII, 181; VIII, 92. *alius* IX, 78.
 Pythermus I, 152.
 Pythia I, 13, 19, 47, 48, 55, 65—67, 85, 91, 167, 174; III, 57, 58; IV, 15, 150, 151, 155—164; V, 43, 63, 66, 67, 79, 82, 90, 92; VI, 34, 35, 52, 66, 75, 77, 86, 123, 135, 139; VII, 140—142, 148, 169, 171, 220; VIII, 51; IX, 33.
 Pythii Lacedaemoniorum VI, 57.
 Pythius VII, 27—29, 38, 39.
 Pytho I, 54.
 Pythogenes VI, 23.
 rhadinace VI, 119.
 Rhampsinitus II, 121, 122, 124.
 Rhegini et Rhegium I, 166, 167; VI, 23; VII, 170, 171.
 Rhenea VI, 97.
 Rhodope IV, 49; VIII, 116.
 Rhodopis II, 134, 135.
 Rhodus II, 178; VII, 153. mare Rhodium I, 174.
 Rhoecus III, 60.
 Rhoeteum VII, 43.
 Rhypes I, 145.
 Rubrum mare I, 1, 180, 189, 202; II, 8, 11, 158, 159; III, 9, 30, 93; IV, 37, 39—42; VI, 20; VII, 80, 89.
 Sabaco II, 138, 139, 152.
 Sabyllus VII, 154.
 Sacae I, 153; III, 93; VI, 113; VII, 9, 64, 184; IX, 31, 71, 113.
 Sadyattes I, 16, 18, 73.
 Sagartii I, 125; III, 93; VII, 85.
 Sais II, 28, 59, 62, 130, 152, 163, 165, 169, 170, 172, 175, 176; III, 16. Saiticum ostium Nili II, 17.

- Sala VII, 59.
 Salamis ins. VII, 90, 141—143, 166, 168; VIII, 11, 40—97, 121, 122, 126, 130; IX, 3—6, 19.
 Salamis, opp. Cypri, et Salamini IV, 162; V, 104, 108, 110, 113, 115; VIII, 11.
 Salmydessus IV, 93.
 Samii et Samus I, 70, 142, 148; II, 148, 178, 182; III, 39, 40, 43—49, 54—60, 120—125, 131, 139, 140, 142—150; IV, 43, 95, 152, 162—164; V, 99, 112; VI, 8, 13, 14, 23—25, 95; VIII, 130, 132; IX, 90, 92, 96, 99, 103, 106.
 Samius III, 55.
 Samothracae et Samothracia II, 51; VI, 47; VIII, 90. Samothracia castella VII, 108.
 san I, 139.
 Sana VII, 22, 123.
 Sanacharibus II, 141.
 sandalium Persei II, 91.
 Sandanis I, 71.
 Sandoces VII, 194, 196.
 Sapaei VII, 110.
 Sappho II, 135.
 Sarangae III, 93, 117; VII, 67.
 Sardanapalus II, 150.
 Sardes I, 7, 15, 69, 70, 73, 77—80, 84, 86, 141, 152—157; II, 106; III, 5, 48, 49, 126—129; IV, 45; V, 11—13, 23, 24, 31, 53, 54, 73, 96, 99—102, 105, 106, 108, 116, 122, 123; VI, 1, 4, 5, 30, 42, 101, 125; VII, 1, 8, 11, 26, 31, 32, 37, 41, 43, 57, 88, 145, 146; VIII, 105, 106, 117; IX, 3, 107, 108.
 Sardi et Sardinia I, 170; V, 106, 124; VII, 165.
 Sardonium linum II, 105. mare I, 166.
 Sarpedon I, 173.
 Sarpedonium VII, 58.
 Sarta VII, 122.
 Saspises I, 104, 110; III, 94, IV, 37, 40; VII, 79.
 Sataspes IV, 43.
 Satrae VII, 110—112.
 Sattagydae III, 91.
 Saulius IV, 76.
 Sauromatae IV, 21, 57, 102, 110, 116—123, 128, 136.
 Scaeus V, 60.
 Scamander V, 65; VII, 43.
 Scamandronymus II, 135.
 Scaptesytle VI, 46.
 schoenus II, 6.
 Sciathus VII, 176, 179, 183; VIII, 7, 92.
 Scidrui VI, 21.
 Sciona VII, 123. Scionaei VIII 128.
 Scironis via VIII, 71.
 Sciton III, 130.
 Sciui IV, 49.
 Scolopoeis IX, 97.
 Scoloti IV, 6.
 Scolus IX, 15.
 Scopadae VI, 127.
 Scopasis IV, 120, 128.
 Scylace I, 57.
 Scylas IV, 76—80.
 Scylax, Caryandensis, IV, 44. Myndius, V, 33.
 Scyllias VIII, 8.
 Scyrius (Pammon) VII, 183.
 Scyrmiadae IV, 93.
 Scythia IV, 10.
 Scythae et Scythia I, 15, 73, 103—106, 130; II, 103, 110, 167; III, 134; IV, 1—142; V, 24, 27; VI, 84; VII, 52, 64.
 Scythes Zancleus VI, 23, 24; VII, 163.
 Sebennytica praefectura II, 166.
 Sebennyticum ostium Nili II, 17.

- Selinuntii V, 46.
 Selymbria VI, 33.
 Semele II, 145, 146.
 Semiramis I, 184. Sem. portae
 III, 155.
 semita ad Thermopylas VII, 216.
 Sepia VI, 77.
 Sepias VII, 183, 186, 188, 190,
 191, 195; VIII, 66.
 Serbonis II, 6; III, 5.
 Seriphii VIII, 46, 48.
 Serrmyla VII, 122.
 Serrheum VII, 59.
 Sesostris II, 102—111, 137.
 Sestus IV, 143; VII, 33, 78;
 IX, 114—116, 119.
 Sethon II, 141.
 Sicania VII, 170.
 Sicas VII, 98.
 Sicilia et Siculi I, 24; V, 43,
 46; VI, 17, 22—24; VII, 145,
 153—157, 163—168, 205;
 VIII, 3.
 Sicinnus VIII, 75, 110.
 Sicyon et Sicyonii I, 145; V, 67,
 68; VI, 92, 126, 129; VIII, 1,
 43, 72; IX, 28, 31, 102.
 Sidon II, 116; III, 136. Sido-
 niae naves VII, 99, 100, 128.
 Sidonii VII, 44, 96. Sid. rex
 VIII, 67, 68.
 Sigeum IV, 38; V, 65, 91, 94, 95.
 sigma I, 139.
 Sigynnae V, 9.
 Silenus VIII, 138. Marsyas
 VII, 26.
 sillicypria II, 94.
 silphium IV, 169, 192.
 Simonides V, 102; VII, 228.
 Sindi et Sindica IV, 28, 86.
 Sindus VII, 123.
 Singus VII, 122.
 Sinope I, 76; II, 34; IV, 12.
 Siphonii et Siphnus III, 57, 58;
 VIII, 46, 48.
 Siris VIII, 62. Sirita VI, 127.
 Paeoniae VIII, 115. Siropaeo-
 nes V, 15.
 Siromitres VII, 68, 79.
 Siromus, Cyprius, V, 104. Ty-
 rius, VII, 98.
 Sisamnes V, 25. alius VII, 66.
 Sisimaces V, 121.
 sisyrna VII, 67.
 Sitalces IV, 80; VII, 137.
 Sithonia VII, 122.
 Siuph II, 172.
 Smerdis, Cyri f., III, 30, 65.
 Magus eiusque fr., III, 61—80,
 88, 118, 126, 140, 150, 153;
 IV, 132.
 Smerdomenes VII, 82, 121.
 Smila VII, 123.
 Smindyridas VI, 127.
 Smyrna I, 14, 16, 94, 149,
 150; II, 106. Smyrnaei I,
 143, 150.
 Sogdi III, 93; VII, 66.
 Soli et Solii V, 110, 113, 115.
 Soloeis II, 32; IV, 43.
 Solon I, 29—34, 86; II, 177;
 V, 113.
 Solymi I, 173.
 Sophanes VI, 92; IX, 73—75
 Sosicles V, 92.
 Sosimenes VIII, 82.
 Sostratus IV, 152.
 Spaco I, 110.
 Spargapises I, 211, 213.
 Spargapithes, Agathyrсорum
 rex, IV, 78. Scytharum rex,
 IV, 76.
 Sparta et Spartiatae passim.
 Spercheus VII, 198, 228.
 Sperthias VII, 134—137.
 Sphendalenses IX, 15.
 spu IV, 27.
 Stagirus VII, 115.
 Stentoris lacus VII, 58.
 Stenyclerus IX, 64.

- Stesagoras VI, 34, 38, 103.
 Stesenor V, 113.
 Stesilaus VI, 114.
Στρατιώπεδα Αιγύπτου II, 154.
   castra Tyriorum II, 112.
 Strattis IV, 138; VIII, 132.
 Struchates I, 101.
 Stryme VII, 108, 109.
 Strymon I, 64; V, 1, 13, 23, 98;
   VII, 24, 25, 75, 107, 113—115;
   VIII, 115, 118, 120.
 Strymonias ventus VIII, 118.
 Strymonii VII, 75.
 Stymphalis VI, 76.
 Styrenses VI, 107; VIII, 1, 46;
   IX, 28, 31.
 Styx VI, 74.
 Sunium IV, 99; VI, 87, 90,
   115, VIII, 121.
 Susa I, 188; III, 30, 64, 65,
   70, 129, 132, 140; IV, 83, 85;
   V, 24, 25, 30, 32, 35, 49, 52,
   54; VI, 1, 20, 30, 119; VII, 3,
   6, 53, 135, 136, 151, 152, 239;
   VIII, 54, 99; IX, 108.
 Syagrus VII, 153, 159, 160.
 Sybaris et Sybaritae V, 44, 45;
   VI, 21, 127.
 Syene II, 28.
 Syennesis I, 74; V, 118; VII, 98.
 Sylei campus VII, 115.
 Syloson III, 39, 139—149;
   VI, 13, 25.
 Syme I, 174.
 Syracusae et Syracusani III,
   125; VII, 154—161.
 Syrgis IV, 123.
 Syria II, 12, 20, 116; III, 6,
   62, 64; VII, 89. Syri II, 12,
   159; III, 91. vid. Palaestina.
 Syrii (Cappadoces) I, 6, 72, 76;
   II, 104; III, 90; V, 49; VII, 72.
 Assyrii VII, 63.
 Syrtea II, 32, 150; IV, 169,
   173.
 Tabalus I, 153, 154, 161.
 Tabiti IV, 59.
 Tachompo II, 29.
 Taenarum I, 23, 24; VII, 168.
 Talaus V, 67.
 talentum Babylonicum* et Eu-
   boicum III, 89.
 Talthybiadae VII, 134.
 Talthybius VII, 134, 137.
 Tamynae VI, 101.
 Tanagra et Tanagraei V, 57,
   79; IX, 15, 35, 43.
 Tanais IV, 20, 21, 45, 47, 100,
   115, 116, 120, 122, 123.
 Tanitana praefectura II, 166.
 Tarentini et Tarentum I, 24;
   III, 136, 138; IV, 99; VII, 170.
 Targitaus IV, 5, 7.
 Taricheae Canobicae II, 113.
   Pelusiacaе II, 15.
 Tartessus I, 163; IV, 152;
   Tart. mustelae IV, 192.
 Taucheira IV, 171.
 Tauri et Taurica IV, 3, 20,
   99—103, 119. mons Taur. IV, 3.
 Taxacis IV, 120.
 Taygetus IV, 145—148.
 Tearus IV, 89—91.
 Teaspes IV, 43; VII, 79; IX, 76.
 Tegea et Tegeatae I, 65—68;
   VI, 72, 105; VII, 170, 202;
   VIII, 124; IX, 26, 28, 31, 35,
   37, 54, 56, 59—62, 70, 71, 85.
 Teii I, 168; VI, 8. Teos I, 142,
   170; II, 178.
 Teispes VII, 11.
 Telamon VIII, 64.
 Teleboae V, 59.
 Telecles Samius III, 41.
 Teleclus, rex Spart., VII, 204.
 Telemachus II, 116.
 Telesarchus III, 143.
 Telines hierophanta VII, 153.
 Telliadae IX, 37.
 Tellias VIII, 27.

- Tellus I, 30.
 Telmessenses I, 78, 84.
 Telus VII, 153.
 Telys V, 44, 47.
 Temenidae VIII, 138.
 Temenus VIII, 137.
 Temnus I, 149.
 Tempe VII, 173.
 Tenedus I, 151; VI, 31, 41.
 Tenii et Tenus IV, 33; VI, 97; VIII, 82, 83.
 Teres IV, 80; VII, 137.
 Terillus VII, 165.
 Termerensis (Histiaeus) V, 37.
 Termilae I, 173; VII, 92.
 Tethronium VIII, 33.
 Tetramnestus VII, 98.
 Teucri II, 118; V, 13, 122; VII, 20, 43, 75.
 Teuthrania II, 10.
 Thagimasadas IV, 59.
 Thales I, 74, 75, 170.
 Thamanaei III, 93, 117.
 Thamasius VII, 194.
 Thannyras III, 15.
 Thasii et Thasus II, 44; VI, 28, 44, 46, 47; VII, 108, 118.
 Thasus Phoenix VI, 47.
 Theasides VI, 85.
 Thebae Aegyptiae I, 182; II, 3, 9, 15, 54—56, 58, 69, 74, 143; III, 10, 25, 26; IV, 181.
 Thebaïs II, 28. Theb. prae-fectura II, 4, 42, 91, 166.
 Thebani II, 42; III, 10.
 Thebae Boeotiae et Thebani I, 52, 61, 92; V, 59, 67, 79, 81; VI, 87, 108, 118; VII, 132, 202, 205; VIII, 59, 134, 135; IX, 2, 13, 15, 16, 17, 27, 31, 40, 41, 58, 66, 67, 69, 86—88.
 Thebaïs IX, 65.
 Thebe V, 80.
 Thebes campus VII, 42.
 Themis II, 50.
 Themiscyra IV, 86.
 Themison IV, 154.
 Themistocles VII, 143, 144, 173; VIII, 4, 5, 19, 22, 23, 57—63, 75, 79, 83, 92, 108—112, 123—125; IX, 98.
 Theocydes VIII, 65.
 Theodorus I, 51; III, 41.
 theogonia (I, 132); II, 53.
 Theomestor VIII, 85; IX, 90.
 theophania I, 51.
 Theopompus VIII, 131.
 Thera et Theraei IV, 147—157, 161, 164; V, 42.
 Therambo (?) VII, 123.
 Therapne VI, 61.
 Theras IV, 147, 148, 150.
 Therma VII, 121, 123, 124, 127—130, 179, 183. Thermaeus sinus VII, 121—123; VIII, 127.
 Thermodon, fl. Boeotiae, IX, 43. fl. Cappadociae, II, 104; IV, 86, 110; IX, 27.
 Thermopylae VII, 175—177, 184, 186, 200—207, 213, 219, 233, 234; VIII, 15, 21, 24, 27, 66, 71; IX, 71, 78, 79.
 Theron VII, 165, 166.
 Thersander, Polynicis f., IV, 147; VI, 52. Orchomenius, IX, 16.
 Theseus IX, 73.
 thesmophoria II, 171; VI, 16.
 Thespieae et Thespienses V, 79; VII, 132, 202, 222, 226; VIII, 25, 50, 66, 75; IX, 30.
 Thesprotia II, 56; V, 92; VII, 176; VIII, 47.
 Thessali et Thessalia I, 57; III, 96; V, 63, 64, 94; VI, 72, 74, 127; VII, 6, 108, 128—130, 132, 172—176, 182, 191, 196, 198, 208, 213, 215, 232, 233; VIII, 27—32, 113—115, 126, 129, 131, 133, 135; IX, 1, 17, 31, 46, 77, 89.

- Thessalus V, 46.
 Thestes IV, 159.
 Thetis VII, 191.
 Thmuitana praefectura II, 166.
 Thoas VI, 138.
 Thon II, 116.
 Thonis II, 113, 114.
 Thorax IX, 1, 58.
 Thoricus pagus IV, 99.
 Thornax I, 69.
 Thraces et Thracia I, 168; II, 103, 134, 167; IV, 49, 74, 80, 89, 93, 99, 104, 118, 143; V, 2—8, 10, 14, 23, 24, 126; VI, 33, 39, 45, 95; VII, 20, 25, 59, 105, 106, 110, 115, 185; VIII, 115—117; IX, 32, 89, 119. mare Thrac. VII, 176. mulieres Thrac. IV, 33.
 Thraces in Asia I, 28; III, 90; VII, 75.
 Thrasybulus I, 20—23; V, 92.
 Thrasycles IX, 90.
 Thrasydeius IX, 58.
 Thrasylaus VI, 114.
 Thriasius campus VIII, 65; IX, 7.
 Thyia VII, 178.
 Thyni I, 28.
 Thyrea I, 82; VI, 76.
 Thyssagetæ IV, 22, 123.
 Thyssus VII, 22.
 tiara I, 132; III, 12; VII, 61; VIII, 120.
 Tiarantus IV, 48.
 Tibareni III, 94; VII, 78.
 Tibisis IV, 49.
 Tigranes VII 62; VIII, 26; IX, 96, 102.
 Tigris I, 189, 193; II, 150; V, 52; VI, 20.
 tilones pisces V, 16.
 Timagenides IX, 38, 86, 87.
 Timagoras VII, 98.
 Timander IX, 69.
 Timareta II, 65.
 Timesitheus V, 72.
 Timesius I, 168.
 Timo VI, 134, 135.
 Timodemus VIII, 125.
 Timon VII, 141.
 Timonax VII, 98.
 Timoxenus VIII, 128.
 Tiryns et Tirynthii VI, 76, 77, 83; VII, 137; IX, 28, 31.
 Tisamenus, Eleus, IX, 33—36.
 Thersandri f., IV, 147; VI, 52.
 Tisander, Hippoclidis p., VI, 127—129. Isagoræ p., V, 66.
 Tisias VI, 133.
 Titacus IX, 73.
 Tithæus VII, 88.
 Tithorea VIII, 32.
 Titormus VI, 127.
 Tmolus I, 84, 93; V, 100, 101.
 Tomyris I, 205—208, 211—214.
 Torone VII, 22, 122.
 Trachea Chersonesus IV, 99.
 Trachinii et Trachis VII, 175, 176, 199, 201, 203, 217, 226; VIII, 21, 31, 66. Trachiniæ petrae VII, 198.
 Trapezus VI, 127.
 Traspies IV, 6.
 Trausi V, 3, 4.
 Trauus VII, 109.
 Triballicus campus IV, 49.
 Triopium I, 174; IV, 38; VII, 153. templum Tr. I, 144.
 Tritaeneus I, 145.
 Tritantaechmes, Artabani f., VII, 82, 121; VIII, 26. Artabazi f., I, 192.
 Tritenses VIII, 33.
 Triton IV, 179, 188. Triton fl et Tritonis lacus IV, 178—180, 186—188, 191.
 Troezen et Troezenii III, 59; VII, 99; VIII, 1, 41—43, 72; IX, 28, 31, 102, 105. navis Tr. VII, 179, 180.

- Troglodytae IV, 183.
 Troia, Troas, bellum Troianum
   II, 118—120, 145; IV, 191;
   V, 13, 26, 122; VII, 20, 91,
   171; IX, 27.
 Trophonius I, 46; VIII, 134.
 tycta ap. Persas IX, 110.
 Tydeus V, 67.
 Tymnes, Termereensis, V, 37;
   VII, 98. Scytha, IV, 76.
 Tyndareus II, 112.
 Tyndaridae IV, 145, V, 75; IX, 73.
 Typhon II, 144, 156; III, 5.
 Tyras IV, 11, 47, 51, 52, 82.
 Tyritae IV, 51.
 Tyrodiza VII, 25.
 Tyrrheni et Tyrrhenia I, 57, 94,
   163, 166, 167; VI, 22. Tyrrhe-
   nus I, 94.
 Tyrus I, 2; II, 44. Tyrii II, 112,
   161; VIII, 67.

 Velia I, 167.
 Venus I, 105, 131, 199; II, 41,
   112, 181; III, 8; IV, 59, 67.
 Vesta II, 50; IV, 59.
 vitis aurea VII, 27.

 Umbri I, 94; IV, 49.
 Volsci, vid. Elisyci.

 Utii III, 93; VII, 68.
 Vulcanus eiusque templum, II,
   3, 99, 101, 108, 110, 112, 121,
   136, 141, 142, 147, 151, 153,
   176; III, 37; VIII, 98.
 vulpanseres II, 72

 Xanthippus VI, 131, 136;
   VII, 33; VIII, 131; IX, 114,
   120.
 Xanthii et Xanthus I, 176.
 Xanthus(?) Samius II, 135.
 Xenagoras IX, 107.
 Xerxes I, 183; IV, 43; VI, 98;
   VII—IX passim.
 Xuthus VII, 94; VIII, 44.

 Zacynthii et Zacynthus III, 59;
   IV, 195; VI, 70; IX, 37.
 Zalmoxis IV, 94—96.
 Zanclos et Zancle VI, 22—24;
   VII, 154, 164.
 Zaece IV, 193.
 zegeries IV, 192.
 Zeuxidamus VI, 71.
 Zona VII, 59.
 Zopyrus III, 153—158, 160;
   IV, 43; VII, 82. eius nepos,
   III, 160.
 Zoster VIII, 107.
-

Schul-Wörterbücher der klassischen Sprachen

im Verlage von

B. G. TEUBNER in Leipzig.

Griechisch: Von G. E. Benseler und K. Schenkl. 2 Bde. gr. Lex.-8.

I. Griechisch-Deutsch. Von G. E. Benseler. 11. Auflage, von A. Kaegi. geh. 6 *M* 75 *λ*, in Halbfrz. geb. 8 *M*.

II. Deutsch-Griechisch. Von K. Schenkl. 5, teilw. gekürzte Auflage. geh. 9 *M*, in Halbfrz. geb. 10 *M* 50 *λ*.

Lateinisch: Von F. A. Heinichen. 2 Bde. gr. Lex.-8.

I. Lateinisch-Deutsch. 6. Aufl., von C. Wagener. geh. 6 *M* 30 *λ*, in Halbfrz. geb. 7 *M* 50 *λ*.

II. Deutsch-Lateinisch. 5. Aufl., von C. Wagener. geh. 5 *M* 25 *λ*, in Halbfrz. geb. 6 *M* 50 *λ*.

Sonder-Wörterbücher

zu

Cäsar. Von H. Ebeling. 4. Aufl., von R. Schneider. geh. 1 *M*; geb. 1 *M* 30 *λ*.

Repos. Von P. Haade. 13 Aufl. geh. 1 *M* —; geb. 1 *M* 30 *λ*. M. b. Texte b. Repos. zusammen geh. 1 *M* 20 *λ*.

Homer. Von G. Autenrieth. 8. Aufl. geh. 3 *M*; dauerhaft geb. 3 *M* 60 *λ*.

Obids Metamorphosen. Von J. Siebelis. 5. Aufl., von Fr. Pollé. geh. 2 *M* 70 *λ*; geb. 3 *M* 10 *λ*.

— — — — — kleine Ausgabe, bearb. v. Stange. geb. 2 *M* 50 *λ*.

Phädrus. Von A. Schaubach. 3. Aufl. geh. 60 *λ*. M. b. Texte b. Phädrus 90 *λ*.

Xenophons Anabasis. Von F. Vollbrecht. 9. Aufl. geh. 1 *M* 80 *λ*; geb. 2 *M* 20 *λ*.

Xenophons Hellenika. Von K. Thiemann. 4. Aufl. geh. 1 *M* 50 *λ*; geb. 1 *M* 90 *λ*.

Siebelis' tirocinium poeticum. Von A. Schaubach. 10. Aufl. geh. 45 *λ*.

Schülerpräparationen zu latein. u. griech. Schriftstellern.

gr. 8. Steif geh.

Caesars bell. Gallicum. 5 Hefte. B. I: 30. B. II u. III: 40. B. IV u. V: 50. B. VI: 40. B. VII: 40 Pf.

Vergils Aeneide. 3 Hefte. B. I: 30. B. II u. III: 40. B. IV: 40 Pf.

Ciceros Rede üb. d. Oberbefehl d. Cn. Pompeius. 30 Pf.

Ciceros Catilin. Reden. 2 Hefte. I. u. II. B. 40. III u. IV. B. 30 Pf.

Sallusts bell. Cat. 60 Pf. — Tacitus' Annalen. [U. d. Pr.]

Homers Odyssee. 5 Hefte. B. I u. II: 30. B. V—VIII: 60. B. IX—

XII: 60. B. XIII—XVIII: 40 Pf. B. XIX—XXIV. [U. d. Pr.]

Homers Ilias. B. I u. II: 40 Pf. — Platons Apologie u. Kriton. 40 Pf.

Xenophons Anabasis. 2 Hefte. B. I: 50. B. II: 40 Pf.

Thukydides. 3 Hefte. B. I: 80. B. VI: 60. B. VII: 40 Pf.

Demosthenes. 2 Hefte. Rd. g. Philipp.: 30. I/II. Olynth. Rd. u. Rd. u. d. Frd.: 40 Pf.

Lhomond, viri illustres. 2 Hefte. kart. je 40 Pf.

Ausgew. Stücke aus Livius' 4. u. 5. Dekade. kart. 60 Pf.

(Verlag von W. Kohlhammer in Stuttgart.)

Sammlungen von Ausgaben lateinisch. u. griechisch. Schriftsteller.

I. Textausgaben der griechischen und lateinischen Klassiker. (Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana.)

Diese Sammlung von Textausgaben enthält in immer aufs neue verbesserten Auflagen alle Autoren, welche für den Schulgebrauch nur irgend in Frage kommen können, in **vollständigen, auf kritischer Grundlage beruhenden Ausgaben zu außerordentlich billigen, Preisen.**

II. Schultexte der „Bibliotheca Teubneriana“.

Die „Schultexte“ bieten in **denkbar bester Ausstattung zu wohlfeilem Preise** den Zwecken der Schule besonders entsprechende, in keiner Weise aber der Thätigkeit des Lehrers vorgreifende, un- verkürzte und zusatzlose Texte, und zwar sowohl **ganzer Werke** als auch **kleinerer Teile** von umfangreicheren Schriftstellern, so jedoch, daß jedes Bändchen ein bez. des Inhaltes in sich **geschlossenes Ganzes** bildet, das als Beigaben Einleitungen (in abrißartiger Form), Inhaltsübersichten (keine Dispositionen) und Namenverzeichnisse enthält.

Beide Sammlungen von Textausgaben ergänzen

Schülerkommentare sowie

Schülerpräparationen.

Der leitende Gesichtspunkt der Schüler- präparationen ist, den Schülern einerseits das Aufschlagen der Vokabeln zu ersparen, andererseits ihnen zu ermöglichen, in ihrer hauslichen Arbeit durch eigenes Bemühen ein Verständnis des Satzbaues zu gewinnen und eine wortliche Über- setzung des Textes zu finden. Sachliche Erklärungen, wie Angaben freier Übersetzungen sind ausgeschlossen.

III. Schülers Ausgaben griechischer und lateinischer Schrift- steller.

Diese neue Sammlung soll wirkliche „Schülers Ausgaben“ bringen, die nur den Bedürfnissen der Schule genügen wollen, diesen aber auch **nach allen Richtungen, in Einrichtung und Ausstattung, in der Gestaltung des „Textes“, wie der Fassung der „Er- klärungen“,** die sowohl Anmerkungen als Zusammen- fassungen bieten, durch das Verständnis fördernde Bei- gaben, wie Karten und Plane, Abbildungen und Skizzen.

Ziel und Zweck der Ausgaben sind, sowohl den Fort- schritt der Lektüre durch Wegräumung der zeitraubenden und nutzlosen Hindernisse zu erleichtern, als die Erreichung des Endzieles durch Einheitlichkeit der Methode und planmäßige Verwertung der Ergebnisse zu sichern.

IV. Schulausgaben griechischer und lateinischer Klassiker mit deutschen erklärenden Anmerkungen.

Diese Schulausgaben zeichnen sich dadurch aus, daß sie das Bedürfnis der Schule ins Auge fassen, **ohne dabei die Ansprüche der Wissenschaft unberücksichtigt zu lassen.** Die fortwährend nötigen neuen Auflagen beweisen, **daß auch diese Ausgaben sich der allgemeinen Anerkennung zu erfreuen haben.**

B. G. Teubner.

1. 1.

2.

3.

4.

5.

1. 1. 1.

2. 2. 2.

3. 3. 3.

4. 4. 4.

5. 5. 5.

6. 6. 6.

7. 7. 7.

8. 8. 8.

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY

GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.